

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
5 H
49

Biographie littéraire

Coll. Rom. Soc. Ies. cat. inscr. [illegible]

Historiæ poetarum

RVM TAM GRAECORVM QVAM LATINORVM DIALOGI DECEM, *quibus scripta & uitæ eorum sic exprimuntur, ut ea perdiscere cupientibus, minimum iam laboris esse queat.*

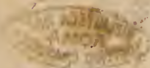
L. GREG. GYRALDO *Ferrariensi autore.*

Cum Indice locupletissimo.

Muretus. Romae. id. Jan. 1567. 8.

PALMA ISING

BASILEAE, 1545.

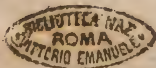

ILLVSTRISS. FERRARIAE ET CARNVTI PRINCIPI D. RENATAE, LVD. XII. Gall. regis F. Lilius Greg. Gyraldus Ferrarieñ. felicitatem & S.P.D.

TILPONEM Megaricum philosophum, acutũ sanè hominem & probatum antiquis temporibus accepimus, cùm per quietem aliquando iratum Neptunum uidisset, quòd illi, ut patrius mos erat, bouem non mactasset, nihil territum dixisse, Quid agis, ô Neptune? quid ut puer iratus, huc ad me uenisti? an ea scilicet causa, quòd à fœneratorib. mutuò pecuniam non accepi, ut opimæ nidore uictimæ tota tibi ciuitas compleretur? cæterũ ego ex ijs, quæ domi erãt, sacra pro facultate feci. Hic subrisisse uisus est Neptunus, porrectaq; dextera polliceri, se fœcundum annũ, uberemq; prouentũ eius gratia Megarensibus concessurum. Ita mihi DVX inclyta, ac Princeps illustriß. de meis his Dialogis euenire optauerim, quos olim penè puer, ceu ingenij crepundia composueram, nunc uerò demũ sub tuo nomine in lucem dare constitui, ut ex domi nata, parua licet, fœtura, ex bona tamen nostra uoluntate, non exigua literarũ studiosis utilitas, fructusq; proueniret. Sed qui nec formæ & uenustatis deæ pepercit Momus, me terret identidẽ, & ueluti Cal-

liphanis (ut est in Græcorũ prouerbio) uanum & inane meum hoc studium accusat: & licet ipse ea, quæ in omnium ore uersatur, excusatione me tueri nitar, me pro uiribus & facultate fecisse: ille nihilo minus usq; terrere nõ desinit, id fecisse nõ satis esse dictitans, desistendum ab incœpto potius, quàm aliquid malè tentandũ. Cõtrà ego his exemplis atq; sententijs obniti sæpe sum solitus, ne ceu humilis ac demißi animi homo terreri uidear: cuius id uitium esse scribit Aristoteles, ignominiam ne quidem minimam ferre posse, & quamlibet iacturam, summam existimare calamitatẽ: illudq; in primis Hieronymi Rhodij obijcio, dicentis, pigriores canes semper domi torpescere, pellesq; & ossa rodere, in uenationẽ nunquam descendere, nec ferarũ ullum posse ferre rugitum, nec morsus. Nec minus & illud Themistoclis, mox Africani uerbum, Me dormientẽ excitant Miltiadis trophæa: hoc est, doctorũ mihi hominũ uolumina, ignauiæ ac secordiæ somnum excutiunt. Nouus enim indies liber aliquis datur in uulgus, præsigni aliquo & exquisito titulo inscriptus, ut iam penè nostris speciosæ Græcorũ & affectatæ inscriptiones cesßisse uideantur. Sic & ego, ut Melicus Simonides ait, equino pullo persimilis, qui, etsi timidus, matris uestigia consequitur, eruditorũ ponè uestigia consector. Ad hæc, nõ parum quoq; animi id mihi præstare potest, quòd ex ijs unus ipse uideri possum,

sum, qui sine sui iactura peccare dicuntur. quod si ita est, ut certè est, si mihi fortè contigerit, ut nõ omnino hæc mihi res peßimè cedat, satis amplum laborum & studij fructum, & mercedis non parum tulerim, cùm nihil contrà mihi dispendij immineat. Si uerò malè cesserit, præter id quod minus peccatum erit, hi certè etiam mihi ueniam dabunt, qui sciunt quòd hominis est errare, atq; hi præcipuè, qui & ipsi his editionũ fluctibus aliquando agitati fuerũt. Quòd si hac quoq; in parte Catonum aliquis in me censor insurgat, Satius esse, inquiens, culpa uacare, quàm deprecari: contrà, illud ego iure retorquere possum, ingenui esse animi probeq; instituti, uulneribus, atq; ipsa plerunq; morte uelle Reipub. prodesse. Sed næ illud etiam uerum est, dum hæc mußitamus (licet ne unã quidem ex L. illis quæ sunt apud Platonem Prodici Cei drachmis assecuti) plurimis horis uiuimus. His igitur, Dux optima, ne pluribus utar, contra Momum & maledicos, ipse me quodammodo tutatus, collegi atq; muniui. Nunc quam rem tentarim accipe. Decem de Poëtica & Poëtarum historia dialogos, tanquam pro pueris Archytæ tabulam, ut antiquis mos fuit, ne uerius dixerim, ut græcum est adagium, ἀρχύτε πλαταγῶ, ad nouitiorum & rudium literarum utilitatem composui. Nam studiosis, & ijs præsertim qui candidati sunt, quantũ historias & uitas legere cõducat, & ab alijs

ſæpe dictum, & uulgò eſt quoq; perſuaſum. In his certè ſcribendis unum illud in primis effeci, ut quoniam elegantem & cōpoſitam hiſtoriam me mea facultate ſcribere non poſſe uidebam, diuitem ſaltem & locupletem facere tentaui: imitatus illum Apellis diſcipulum, qui cùm Helenam planè ad amußim effingere nequiuiſſet, parergis, hoc eſt, ornamentis cæteriſq; additamentis illam ornatam effecit. Et ſimul in his breuitati potius, quàm uerborum copiæ operam dedi, ne tibi fortè & lectori faſtidio eſſem, res potius quàm uerba congerens. Demũ in his cōficiendis Dialogis eam mihi legem propoſui, quam in ſuis inſtituendis diſcipulis ſapientiæ quidam antiſtites indicere ſolitos audiuimus, ut ne quid meo ipſius inſtituto arbitratúue facerem, ſed omnia aliquo quaſi duce præuio: quod enim ſummorum uirorum exemplo fit, id legibus etiam iure factum putatur. Nam quod de poëtis ſcripſi, cùm alios, tum hos excellenti doctrina uiros habui, qui ante me de poëtis ſcripſerunt, Ariſtotelem, Zenonē, Antiphontem Rhamnuſium, Nicandrum Colophonium, Lobum Argiuum, Demetrium Magneſium, Dionyſium Phaſelitem, Damaſten Sigeæum, Phaniam Peripateticum, & ex Latinis M. Varronem, Volcatiũ Sedigitum, & alios, ne noſtræ huius ætatis ſcriptores cōmemorem. Quòd tabulas finxi, & nuncupaui, ſum imitatus Anaximandrum Mileſium, Cebetem

tem Thebanum, Cl. Ptolemæum, L. Lucianū, Apollonium Tyrium, Hesychium Milesium, Diogenianum Heraclienſem, Calliſtratum, & utriuſq; Philoſtrati εἰκόνας, noſtriq; Varronis imagines. Quòd in huiuſmodi hiſtoria dialogo uſus ſum, ante me Heraclides Ponticus de poëtis, & de claris oratorib. M. Tullius idem factitarunt, quos mihi autores ſuſpiciendos potius quàm imitandos propoſui. Nec demum quiſquam uelim hac mihi parte uitio uertat, quòd hæ noſtræ nuſquam ſint tabulæ: occulta enim ſignificatione Picæ familiæ bibliothecam ſignificaui, ex qua ad ſermones hos conficiendos plurima frequenti lectione collegi. Tibi uerò D. RENATA Princeps optima eademq; illuſtriß. hos noſtros qualeſcunq; labores obtuli, cùm ob meam erga te plurimam ac perpetuam illam quidem beneuolentiam atq; obſeruantiam, meumq; tibi deditißimū animū, tum ob tuas maximè regias & principe digniſſimas heroicas uirtutes, in primisq; clementiam, benignitatem, atq; liberalitatem, quibus uirtutibus ita inter cæteras principes emines, ut iure ac meritò omnis hæc ciuitas & tota ditio te ut numen aliquod & ſuſpiciat, & ueneretur. Quid uerò hic religionē, & in Deū immortalem cultū & pietatē, quid cætera ornamēta cōmemorem? Tu Chriſtianiſſ. ac potētiſſ. Gallorū rege LVD. XII. parente nata. Tu HERCVLI II. illuſtriß. ac Ferra-

riæ Duci maximo & inuictiss. nupta, cui non immeritò illud Herculis nomen contigit, ut scilicet μουσαγέτης & Alcides nũcupetur. Tu optimæ indolis & regiæ, sexus utriusq; liberorum parens. Tu studiorum & studiosorum fautrix & protectrix. Tu me cùm longa & infirma ualetudine, tum fortuna aduersa, quam uitare nemo potest, calamitosum & infelicem, subleuas ac foues. Accipe tu igitur hæc nostra qualiacũq; tuo nomini ac numini consecrata: tuo enim auspicio tuta speramus ab obtrectatorum calumnijs. Vale.

AD ILLVSTRISS. D. RENATAM FERRARIAE AC CARNVTI PRINCIPEM, *in tabulas & dialogos de Poëtica & Poëtis exordium.*

ON ingratum me ſtudioſis facturum ratus ſum, Illuſtriſſima Princeps, ſi literarũ monumentis q̃plurimorũ Poëtarum uitas cõmendarem, quorũ cum carminibus ſimul iam penè nomina erant abolita. Hanc uerò mihi ſcribendi cupidinẽ auxit Politiani Nutricia, quã ſic ipſe Syluam nũcupauit. Nam quo tempore cum Pico & Pio Carpi literis operam dabam, & Ferrariæ mirandum in modum peſtilentia debacchare, ad nos uir literatus B. Piſo confugit, ut patriæ periculum euaderet: quẽ cum Picus, cum mea, tum eius cauſa libenter ac peramanter hoſpitio ſuſcepiſſet, multaq́ ultro citroq́ de patria primo die inter nos contuliſſemus, ſeq́ ille de itineris labore, ac peſtilentiæ metu collegiſſet, ex eo nos quotidie cũ Pico puero pomeridianis horis, quibus à ſtudijs & curis homines relaxare animum ſolent, in Gabar-

dam tunc oppido proximū uiridarium sece debamus:quo in loco cum pleraq;,ita ut fit, cum iocose,tum seriò à nobis dicerentur,ut animi à molesta rerum recordatione auerte rentur, frequentius de nostris literarum stu dijs agebamus:ad quam rem uel maximè in citabamur cum aliorum summorū uirorū, tum præcipuè Platonis & Ciceronis exemplo,quorum ille sub platano patulis diffusa ramis, aquæ murmurantis riuulo irrigata, Socratem cum Phædro de Pulchro disputantem facit:hic,ut ipsemet scribit,Marianā quercū & Tusculanū secessum loca adeò disputationibus apta existimauit,ut in hoc de penitioribus Philosophiæ locis,deq; oratoris facultate, sub illa de legibus disseruerit. In eam igitur Gabardam cum de more uenissemus, & aliquibus confectis spacijs, de Poëtica nobis & Poëtis sermo incidisset,inuicēq; multa dixissemus,illuc Politiani Nutriciā adferri iussimus. quam cum fortè per legissemus,me ad Poëticam ipsam describen dam laudandamq;, atq; à quorūdam calum nijs uindicandam demum, & simul ad Poëtarum nomina & uitas perquirendas impu lit. quod ubi non eorum modò qui in ipsa Sylua,sed longè etiam plurium collegissem, ut de fæce quoque plurimos hausisse uideri posim,eos his dialogis digesi,quibus & tabulæ Poëticæ nomen indidi,Ex quibus qui

dem

dem dialogis nõ, ut puto, næuo aliquo, aut crepundijs, ut dicitur, sed toto opinor corpore Poëticam ipsam cognosces, quibus sit orta initijs, quantũ ab origine apud gentes omnes in precio fuerit. Nihil traditũ uidebis in religionibus & mysterijs, nihil in theologia & philosophia alijsq; bonis artibus à principio fuisse sine poëtica, ita ut hoc uerè me tibi dicturũ existimem, ex omnibus disciplinis unam hanc diuinam extitisse, quasi totius uitæ magistram. In his uerò dialogis Pisonem ipsum, & Picum puerũ mecum potius quàm alios loquentes feci, ut qui tum mecũ essent, cum id laboris subirem. Sed ne te pluribus morer, sic iam Piso sermonem exorditur.

QVID hîc oscitantes nihil agimus? quid frustra nobis tempus elabi permittimus? nõ tu sic Lili cessare soles: quin iandudum potius de cõmunibus studijs nobiscũ aliquid edisseris? Nunc ego, inquam, mi Piso germanæ nostræ patriæ incõmoda mecum animo uoluebam, atq; idcirco in hoc silentij, ut uides, inciderã. Quonam quæso animo me audire existimas, ciues nostros tam atroci pestilentia pessimè habere, & ab omnibus deniq; desertos mortem obire? Tristi scilicet ac permolesto, inquit Piso, nam & ego istuc ideo. Sed agè ista mitte Lili, quæ nec dicere, nec audire, nedum nobiscum cogitare, sine

molestia posſimus, patriæq́ malis ita potius afficiamur,ut bene ſperemus:uel ipſum terrarum orbem,patriã in qua nati ſumus nobis eſſe exiſtimemus, nam & tu multo tempore ab ea abes. Verum,inquam ego,ais Piſo: ſedenim homines ſumus, humani nihil alienũ putemus, ſi eius nos urbis miſeret,in qua & parẽtes & maiores noſtri nosq́ ipſi, & nati & educati ſumus. Cur nõ,inquit Piſo,&potiusme &te unà,qua potespartehis curis leuas, & ſimul,ut Pico iſti puero nõnihil proſis,qui te loquentẽ tam libenter audire cõſueuit?Qua nunc pote,inquam,id ego ratione? Si tabulas, inquit Piſo, illas nobis pictas,quod &mihi ſæpe es pollicitus,recenſueris, quas & te toties uidiſſe fatebare, ubi & Poëtices, & omnium ferè, qui uerſus, & carmina ſcripſerunt, imagines graphicè,ut dicitur,depictæ fuerant. His enim,ut puto, ſermonib.minus moleſtijs afficiemur.Tunc ego inquam: Nihil minus quàm iſtud cogitabam, ſed ita ut fit, ubi quid in animo eſt moleſtiæ, aliam rem ex alia mecum uoluebam,& præcipuè Homericũ illud,quo Phœbum ait peſtis nubes effugare. Si enim ea ratione,quam maximè probari uideo, à ſummo poëta dicitur, mirum eſt quod hoc æſtatis calidiſsimo tẽpore tandiu peſtilentia debacchetur. Bono igitur, inquit Piſo, ſimus animo,breui ſoluetur:quare iam iſta quæſo mitte,

mitte, nobisq; potius obsequere, hoc præcipuè tempore, quo nullũ nobis posset opportunius præstari. Tum ego: Faciã ut Piso mones. sed nunquid adhuc memoria tenes, quę superioribus annis de Poëtices tabulis tibi narraui? Et q̃maximè, respondit Piso. Cui ego: Dabo pro uirili operam, ut ea ipsa nunc repetam, ingenti sim licet, ut ait Plato, curarum & solicitudinũ euripo iactatus, adeò ut sim, quod dicitur, oblitus penè ungues et digitos. Agè, inquit Piso, incipe: solet ijs memoria res sufficere, qui sigillatim quodam quasi ordine serieq; digesta narrant: fit enim rerum cognitio, ut sæpius audiui, quodam quasi nexu, & societatis uinculo. Ita est, inquam, ut dicis Piso, in ijs, quibus animus est suæ spontis: in affectis autem & perturbatis plerunq; aliter, atq; ipse dicis, euenire solet. Vos interim tamẽ attendite: nitar enim pro uiribus, ut satis ex parte uobis faciam. Et simul ego ad puerũ conuersus: In bibliotheca, in quã, uestræ Pice familiæ, quæ ex omni uoluminũ & librorũ genere ante cognatas discordias copiosissimè referta fuit, nec minus signis & bellicis coronis ornata quàm laureis, illas ipsas quas adeò nunc rogat Piso Poëtices tabulas positas me spectare solitum memini, quæ, ut eo mihi tempore uidebatur, elegantissimè cõfectæ erant: nam præter ea quæ ad cõmensum & symmetrian, &

quã uocant opticen pertinent, pictor quoq; eas ad amußim graphide deſcripſerat, & mira quadam ſignandi norma, & umbrarũ uenustate. Hic Piſo: Quis earũ, inquit, fuerat pictor? Nomen, inquam, ego haud tibi facilè dixerim: memini tamen Manardum noſtrum ſæpius Coſman quendam noſtratem dicere ſolitum, qui patrum noſtrorũ memoria nonnulla eius artis opera præclara reliquit. Ad hæc Piſo: Iſtius equidem pictoris & nomen audiui, & pictas ad aras tabulas perſæpe proſpexi, in quibus antiquitatem propius acceßiſſe exiſtimabat. Sed nihil hoc ad tabulas, tametſi Ariſtodemũ hoſpitem à Philoſtrato celebratum in ſuis imaginib. uidemus. His ergo mißis, ipſius, inquit Piſo, primæ iam tabulæ formam, modulumq; nobis exponas. Sic agam, inquam: & licet nequaquam, à me præſertim, poßit planè deſcribi, pro uirili tamen, ſi nõ penitus formare, uobis ſaltem inſinuare conabor. Erat, inquam, eius primæ tabulæ area media quadrata ferè forma, cui colũna utrinq; Corinthia attollebatur, uirginali quadam proportione confecta, capitulo uerò pro qualitate deſuper impoſito: has ſuper colũnas tranſuerſum incumbebat epiſtylium, quod utrinque mutulũ ſuſtinebat: quos ſuper mutulos ſemicirculus iacebat, qui faſcijs coronis, eiusq; cęteris partibus, ad huius exempli ima

gincm

ginem,quā uobis hic in puluere describam, erat ornatus.

Erant in ea igitur tabula Poëticæ, & Poëtarum imagunculę,suis quæq; ordinibus distinctæ. Quid uerò in ea primū, ait, Piso offerebatur? Erat primū,inquā, in semicirculo, quem epistylio & fornici superiorē interiacere diximus, area, in qua uenerādæ cuiusdam mulieris molli in pilento sedentis imago uisebatur,florenti quodam nitore perfulgida,cuius ipsius facies tenuissimo erat flāmeo uelata,mundo decenter compta muliebri,undiq; unionibus & crotalijs ex aurium labris dependentibus:sed quodam quasi furore mulier ipsa cōcita uidebatur, quod ex uelaminis tegmine subtilissimo uideri facilè dabatur. Tabellā illa dextera porrigebat, uarijs numerorum distinctam figuris,inter quos ille præcipuus, qui sex dicitur, deinde qui quinq;, qui tamen inuicem interdū conueniunt: erat & numerus secundus, & tertius,ex quibus quartus & sextus resultabāt, uti ex quarto octauus, qui quadratus dicitur,ratione quadā æqualitatis,quā arithmetici Græci ἰσότητα uocant. Erat insuper uidere & alias nōnullas numerorū leges,quæ & alios sibi impares numeros assui & annecti patiebantur: horū tamen portiunculæ sublatione quadam, & depressione cōstabant, adeò ut sectionibus & cæsuris quibusdam

mirabilem habere uiderentur numerorum inæqualium cõnexionem & copulam. Sed inter has quinta præcipuè, & septima, & nona, mirabili quodam erant insertæ artificio. Hęc ipsa tamen erant uarijs depicta figuris, quas inter animalium aliarumq́ rerum nõnullæ similes erant, quædam tortuosis (fas mihi sit uobiscum in præsentia Apuleij uerbis uti) in modum rotæ capreolatimq́ condensis apicibus, sic ut tabellæ abacus diuersis depictus imaginibus mirandum in modum delectaret. Quæ cum ipse dixissem, Minus nos, inquit Piso, ista intelligimus: quare & Pico, & mihi gratissimũ feceris, si ista planius edisserueris, atq; in primis, quænam sit ea matrona, cæteraq́ quæ nobis parũ nota sunt. Quibus ego: Imò sanè, inquã, libenter, ut simul & nobis gratificer, & memoriã exerceam, tametsi in longiorem me sermonem uocatis. Erat igitur ea matrona, quæ primo in suggestu offerebatur, Poëtica, quę petorito seu pilento illo uehebatur; idq́ ea, ut puto ratione, uel quòd maiestatem illius ac excellentiam significaret, uel quòd plurima antiquorũ poëmata in plaustris recitari solita fuerãt, id quod & à scriptoribus est diligenter obseruatum. Quin uirum eloquentissimũ Polemona dicere solitũ scribit Philostratus, quæ soluta oratione dicuntur, humeris efferri oportere: quę uerò à Poëtis, curribus.

Poëmata in plaustris recitata.

ribus. Est & illud quoque Græcis frequēti sermone usurpatū uerbum, ἐξ ἁμάξης, quod à priscæ comœdiæ Poëtis desumptum putatur, qui ex plaustris conuicia iactabant: unde & ἔξαρμα habere eiusmodi poëtica oratio dicitur. Astrabicon quoque carmen bucolicū appellamus à uehiculi genere. Sed & illud sæpe Græci, Poëtarum orationem ἔποχον esse dicere solent, hoc est, quę uehatur. Quin & M. Tulliū ad hoc allusisse sæpe credidi, cum ad Q. fratrem scriberet: Quoniam, inquit, scribis poëma ab eo nostrum probari, quadrigis poëticis, modo mihi date Britanniam, quam pingā coloribus tuis penicillo meo. quibus uerbis se de Cęsaris Britannica expeditione scripturum ait Cicero, ut ab eo eam rem edoctus fuerit. Quòd uero ea matrona uelatam faciem habere uideatur, ipsius poëtices arcanos sensus, & abdita sic dixerim mysteria, significare existimo: in poëtica enim unum plerunque dici uidetur, aliud uerò significatur, & sensus quodam, ut ita dicam, uelamine occultatur. Nam, ut Plato scribit, Poëtica omnis obscuris uerborum inuolucris & ænigmatis inuoluitur. Hac certè ratione Homerus Vlyssem inducit, comite Minerua, hoc est, prudentia ac sapientia monstra superasse, tyrannos uicisse, procos confecisse: non blanditijs & uoluptatibus allectum, esse à cursu nauigationis abductū. Et

Astrabicon carmen.

Poëticam uelatam esse.

ut de noſtris agam, non in Vergilio Aeneæ ſimplicem hiſtoriam admiramur,ſed quandam quaſi adumbratam tripartitæ humanę uitæ imaginem,ut Aurelius Macrobius pluribus oſtendit,qui & alibi ſubtili quadam diuiſione fabularũ ſpecies eſt executus. Hæc enim,ut inquit Cicero,conficta ſunt à Poëtis,ut effictos noſtros mores in alienis perſonis,expreſſamq́ imaginem noſtram uitæ quotidianæ uideamus. Quod ut planius intelligatis attendite. Non hic uobis quæ Metrodorus Lampſacenus, non quę Ponticus Heraclides & Plutarchus, non quæ noſtri Chriſtiani, Iuſtinus, Euſebius, Baſilius, Cyrillus, Auguſtinus, Fulgentius, aliiq́ prodidere referam,qui uel ad naturæ & rerũ proprietates, ac elementorum inter ſe diuerſitates,uel ad mores, id eſt, ethicen, uel ad deorum cultum rationemq́, hoc eſt,ad theologiam, & deorum controuerſias & prælia, & ipſorum etiam nomina tranſtulerunt, & interpretati ſunt: uirtutes inſuper & uitia, ac affectiones humanas eos ſignificare cõtendunt,quo modo etiam intelligi uolunt omnem Orphei & Muſæi, aliorumq́ antiquorum uatum theologiam. Verùm his miſsis, quæ mea ſunt ex me ipſi,ſi libet,audite.

Non, inquam, quod inter ſe pugnantes dei, & certantes à Poëtis inducuntur, & nõnunquam ab mortalibus uulnerari, ita accipi debe-

pi debere existimetis, quasi re ipsa id factum sit, & credi oporteat: per ea enim significari prouidentiæ diuinæ effectus, qui alia nulla ratione comprehendi, aut explicari queũt, nisi mystico nobis inuolucro & uelamento significentur: facilè etenim inde cognoscere poteritis, quare hæc Troianis, illa Græcis, uel hæc Romanis, illa Punicis numina faue re uel obesse fingantur. Hinc connubia etiã & amores, hinc agitata cõuiuia. Nam ut omnium mittam allegorias, & physiologias quas uocant, quæ ab antiquis multis, tum etiã nostro tempore collectæ fuerunt, unus est certè deus omnipotens, cui sine nomine cum sit ipse, diuersi diuersa fecere nomina, omniũ qui pendet facta mortalium immor talis ipse & æternus & incommutabilis, etsi eius nobis in tanta luce caligantibus nec di spositissimã prouidentiã eius intuentibus, uirtus interdũ sibi pugnare uidetur, & quasi, ut sic dicam, eandem & rem plerunq; uelle & nolle. Tunc Iuno contraria est & bellat Veneri, tunc Neptunus Apollini. Quid? nõne & apud Poëtas id facilè aduertitis, immortales à mortalibus impeti, & quasi pati uulnera, cum uel impij & scelesti in diuinam maiestatẽ, suis impijs & nefandis & tot tantisq; flagitijs feruntur? Tum Gigantes & ter rigenæ Ioui bellum indicunt, tum Diomedes Venerem & Martem, tum Plutonem sa-

ciat Hercules & Iunonẽ: & hoc alij alio modo: humana enim uirtus tum carnis illecebras & mortis uiolentiam superat, & quasi uim, si fari licet, superis facit. Hinc etiam facilius cõnubia & amores interpretabimur, uel deorum erga homines, uel inter se, uel quoquo modo, si diuini amoris & humani rationẽ habere uolueritis: quotidie sic è Iouis capite Minerua nascit̃, sic trinoctio Hercules concubitu concipit̃, & aliquis ex Thetide nascitur Achilles. Quid Genios, quos bonos & malos existimant? ut alia mittam, quæ plurima Platonici hac de re prodiderunt. Num & illud præclarè à Stoicis astrui uidemus, Deũ ipsum, per ipsius effectus diuersis nominibus nuncupari? ut unus cum sit, plures esse uideantur, quod cum ab alijs Græcis & Latinis, tum maximè à M. Varrone, M. Tullio, & Aurelio August. pluribus ostenditur. Hinc igitur uidete, sine poëticis figuris sacra quoque uolumina exponi nõ posse. Quo enim modo, factũ esse prælium in cœlo, ab Ioanne dictum? quo modo Hebræi regis cantica interpretabimur? quo pacto totum Iezechielis uaticiniũ? quo tot demum ipsius, cuiusuis Ioannis, si non, ut isti uolunt, Euangelistæ est Apocalypsis? ut alia pleraq; mittam, nisi mystico & poëtico sensu ea cõscripta esse fateamur. Quare iure magnus ille Areopagita Dionysius, diuinã ait theolo-

theologiam poëticis plurimũ figmentis uti solere. Sed hactenus uobiscum egerim quomodo uelata sit Poëtica. Ista tu quidem, ait Piso, altius repetisti, sed an nimis, ipse tu uideris: quare iam cætera quæ de imaginis pictura restant, nobis exhibe. Sic faciã inquã. In ipsius Poëtices imagine, cum reliquus, tum capitis ornatus, elocutionis est elegantia, aptaq; uerborum compositio, quæ margaritis & inauribus, id est, tropis & figuris, & id genus cæteris ornatur. Quòd autẽ furere & afflari uidetur diuinus ille poëtarum spiritus, qui ἔνθεος à Græcis uocatur, quo uates & Poëtæ ipsi afflati cõcitantur, ut Democritus, & Plato, & post hos alij penè innumerabiles scripserunt, quem quidem furorem ijdem ipsi Græci, & M. quoq; Cicero ἐνθουσιασμὸν uocant, alij nõnulli thriasin: hinc idem quoq; Cicero musopatagon, uel ut alij legunt μουσοπατακτὸν, hoc est, Musarum furore percussum poëtam appellat. Sunt etiam illa uocabula apud Pollucem, φοιβόληπτος & μουσόληπτος, de ijs qui Phœbi & Musarum numine afflantur. Tria uerò ex Platone huius furoris signa elicere possumus, quæ hic uobis paucis attingam. Primũ autẽ illud est, quod qui sine eo sunt, singuli longo uix tempore singulas artes assequuntur: Poëtæ uerò suis carminibus, omniũ artium certissima quædam argumẽta ostendũt. Deinde, quod poë

Poëticæ ornatus.

Poëtarum furor.

Furoris poëtici tria signa.

tæ furore ipſo agitati nõnulla plerunq; con cinunt, quæ ſedato mox furore, uix interdum ipſi intelligunt. Tum demum, quod nõ prudentiſsimi quiq; & eruditiſsimi, uerum inſani quidam potius & alienatæ mentis in præſtantiſsimos poëtas euadunt. atque hoc ideo Plato à deis factum aſſerit, ut non hominum inuentũ, ſed cœleſte munus eſſe pulchrum carmen cõdere uideamus. Fuere alij qui hæc in ſydera conferre moliti ſunt, & aſtris accepta referre: quos ideo hoc uobis loco nõ refello, quoniam à tuis Pice parente, & maiore patruo diuinè admodum & acutè confutata ſunt. Parua uerò, quam matrona manu præferre uidetur tabella, uerſuum & carminũ & rhythmorũ uaria eſt & diuerſa formula, in quibus hexametri primas obtinẽt, ſicuti in numeris ſextus, uti ſuis rationibus arithmetici & muſici probant. Senarij tamẽ uerſus diuerſi ſunt ſpecies, ſicuti & quinarij. Sed hęc pridem bene in ſcholis accepiſtis. At nos, inquit Piſo, illud quidẽ abs te expectamus: quid eſt quod ex numero, qui duo ſunt, quatuor, & ex eo qui tres dicitur, ſex reſultare uidentur? Quibus ego: Hęc inquam, ſi me ſingulas per partes referre uelitis, nõ dies tota, nedum pomeridiana hæc hora ſufficiat, ſed ſumma tantum attingam. Secũdus igitur ex quo quartus, & tertius ex quo ſenarius, dimetra & trimetra, & eiuſmodi quæ

di quæ uocantur significare autumo, propter antiquam duorum pedum coniugatio nem, quam συζυγίαν Græci uocant, & ταυτοποδίαν, & dipodian: dimetrũ enim carmen quatuor, & trimetrum sex, ut scitis, pedes habẽt. Iam, inquit Piso, ista percepimus, cætera similiter abs te auemus audire, atq; in primis huius Pici gratia: quare, quænam quæso leges illæ sunt, quæ leges alias pati dicũtur, & quorũ portiunculæ tum tolluntur tum deprimuntur, & cur literarũ uariæ sunt atq; diuersæ figuræ? Ego hæc, inquã, uobis esse nota arbitrabar: nam quæ græcis uocabulis dicola distropha dicũtur, quæ item tricola tetrastropha, & huius generis si qua sunt similia notãtur, quæ tamen apud antiquos Poẽtas, & in primis Pindarũ, longè aliter posita esse uidentur. A principio etenim ueteres Lyricorũ monostropha tantũ carmina cõponebant, quod alibi uobis, hoc est, ubi de Lyricis Poëtis agemus, planius ostendam. Particulas autẽ quæ eleuantur & deprimũtur, pedum modulos & mensuras significare crediderim, quæ arsi & thesi cõstant: item numeros & cæsuras, sine quibus rauca & parum sonora est carminũ modulata compositio, id quod in Actio copiose Põtanus disserit, ut nostis. Figurarũ uerò diuersitas, literarũ sunt uarię formę, quæ à gręcis tum characteres dicuntur & στοιχεῖα, tum γράμματα, à

nostris literæ & elemēta, & notę: nulla enim est tam barbara natio, nulla à cultu tam aliena gens, quę nō peculiares & priuatas quasdam literas habeat. Ammonij philosophi est opinio, unamquanq; gentem quæ propria usa sit uoce, proprias quoq; literas & charactêres habuisse, & (q̄d ex ijs ego colligo) proprijs etiā & qualibuscunq; uel rhythmis uel uersibus oblectatā esse. Quare nō ab re fortasse fuerit, ut quę omnifariam de literarum inuentione traduntur, si pro te minus Piso, qui de ijs pridem libellū meditaris, in huius saltem pueri gratiā ab Atticis, ut Græci dicunt, usq; literis repetam. Et simul uterq; in me intuens, atq; annuenti similis sic Piso ait: Et in pueri, inquit, & mei gratiā (scio enim te dicturū quę mihi minus nota.) Sed agè, nun *Atticæ literæ.* quid uetustiores cæteris Atticorū literæ? Minimè, inquam, puto: uetus tamen est Græcorum prouerbiū à paucis adhuc obseruatū, ut Atticis literis aliquid factū affirment, q̄d sit uetustissimè factum: qua loquendi figura in Neæra, si modò legitima ea fuit oratio, usus est Demosthenes. Scribit Val. Harpocration, id quod etiā aliqua ex parte Suidas, q̄d scribendi ratio apud Græcos per XXIIII. literas serò est ab Ionibus reperta. Theopōpus quoq; XXV. Philippicarum, fœdera ait aduersus barbarū non Atticis literis, sed Ionum sancita fuisse: quasi, ut puto, dicat, lite-

ris

ris recentioribus. Sunt tamẽ qui hoc in Cecropem Athenienſium & regem & legislatorem uetuſtiſsimũ referunt, qui, ut ſtatim ſubiungã, uel eas apud Athenienſes primus inuenerit, uel, ut alij dicunt, obſoletas renouarit, cum fortè in omni Græcia literæ deperditæ fuiſſent, aquarũ, ut credit, alluuione, ut eſt apud Diodorum Siculum: quibus quidem literis diutius leges duraturas Cecrops ipſe cenſuit. Hinc illud igitur prouerbium, Ab Atticis uſq; literis, uel dictum uel factũ eſt. Nec iſtuc, inquit Piſo, fuit à re propoſita alienum: quare iam nobis Lili cætera expone. Et ego: Qualiter autem inuẽtæ ſint literæ, & quo pacto, quæ afferre ſolent uiri doctrina excellentes, uobis breuiter hoc loco afferam. Cum enim, aiunt, animal ſit homo rationis capax, & naturali quodam uinculo ſocietatis cum alio homine aſtringat, & utrinq; eſſet ratio cõmunis, nec homo homini niſi colloqueretur aſſociari poſſet, nec poſſe ſe cogitationes cõmunicare uideret, neceſſe illi fuit rebus uocabula imponere, id eſt, ſignificantes quoſdam ſonos, ut, quoniã ſentire animos ſuos non poterat, ad eos ſibi copulandos ſenſu quaſi interprete uteretur: ſed audiri abſentium uerba nõ poterant, ergo ratio humana peperit literas, notatis omnibus oris ac linguæ ſonis atq; diſcretis. Ita igitur inuentæ literę & uoces, tum demũ

Prouerb.

Literæ quo modo inuentæ.

& cęteræ disciplinæ, de quibus plura me uobis in præsentia dicere nõ attinet, ne à literis discedamus, de quibus duplicem esse quæstionẽ uidemus: nanq; eæ quidem aut à natura esse dicuntur, aut ab arte. Quas à natura esse dicimus, earũ sunt nomina in sermone ipso eiusq; substantia, & ab ipso sunt sermonis exordio, ut modò dicebamus, formatæ. Quæ uerò sunt ab arte, longè pòst diuersis ab inuentoribus, diuersis & lineis & figuris conformatę fuere. illas quidem auribus, has oculis tantum cõprehendimus. Sed illis quæ à natura sunt missis, de inuentis & conformatis me dicentẽ attendite: dicam enim quàm id breuius potero, à quibus inuentæ, & quas in orbis regiones delatæ, & de ijs simul diuersas scriptorũ opiniones. Primũ ergo, ut hinc exordiar, Cornelius Tacitus per figuras, ait, animaliũ Aegyptij sensus mentis effingebant, & antiquissima monumenta memoriæ humanæ impressa saxis cernuntur, & literarũ semet inuentores perhibent: ut hinc facilius uobis Lucani poëtæ uersus pateant, ita enim ille cecinit:

Nondum flumineas Memphis contexere byblos
Nouerat, in saxis tantum uolucresq; feræq;,
Sculptaq; seruabant magicas animalia linguas.

Quibus Poëtæ carminibus illud simul cognoscere potestis, quod parum est ab interpretibus annotatum, duplicem fuisse Aegyptiorum

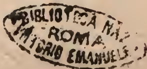
ptiorũ ſcribendi morem, uulgarem ſcilicet & ſacrum, id quod etiam Herodotus prodidit & Iſidorus. Vulgaris quidem poſt ſacrũ inuentus eſt, in chartis ex byblo, hoc eſt, ex papyro confectis (unde etiam dictæ ſunt byblinæ epiſtolæ ab Epiphanio & Hieronymo) in chartis, inquam, perſcriptis figuris, non ſacris literis, quas à dextra in ſiniſtram ducebant Hebræorum more, quem & plerique alij ſeruant, cum nos Latini & Græci à ſiniſtra in dextram ſcribere cõſueuerimus. Scribit Sextus Pompeius, tæpocon appellarunt Græci genus ſcribẽdi ſiniſtrorſum uerſus, ut nunc dextrorſum uerſus ſcribimus. Porrò & aliud ſcribendi genus inuenimus, quod Græci *βουστροφηδὸν* uocant, ut Pauſanias ait: q̊d quidem tale fuit, à fine uidelicet prioris uerſus, ſecundum uerſum conuertere, ut in diaulo curſu fit. Dictum uerò eſt ab arandi ratione, cum in extremo ſulci in alterum ſulcum boues cõuertuntur, ut grammatici obſeruant Græci. De hac eadem re ſic Iſidorus lib. vi. Verſus autem uulgò uocati, quia ſic ſcribebant antiqui ſicut aratur terra: à ſiniſtra enim ad dextram primũ deducebant ſtylum, deinde conuertebãt ab inferiore rurſus ad dextram uerſus, quos & hodie ruſtici uerſus uocant. Hæc Iſidorus. Sed de hoc genere uerſuũ aliàs, nũc de ſcribendi ratione, ne quid, q̊d ſuccurrerit, uos lateat. De In-

Aegyptiorũ duplex ſcribendi mos.

Byblinæ epiſtolæ.

dis agens Poggius,lib.4.de fortunæ uarietate his uerbis alium ab his ſcribendi modũ deſcribit:Cęteri omnes,inquit,Indi in arborum folijs ſcribunt,ex quibus codices conficiunt admodum uenuſtos. Scribũt autem non, ut nos aut Hebræi,in latus, ſed in locũ à ſummo ad imum ducentes calamũ.Hæc ille de Indis. Ad hæc ſubiungit Tacitus:Inde Phœnicas,quia mari præpollebãt, literas intuliſſe Græciæ,gloriamq́ adeptos tanquam repererint,quæ acceperant:quippe fama eſt Cadmum claſſe Phœnicũ uectum, rudibus adhuc Græcorũ populis artis eius autorem fuiſſe. Alij Danaũ prodiderunt,quidam Cecropem Athenienſem,uel Linũ Thebanũ,& temporib.Troianis Palamedem Argiuũ memorãt ſexdecim literarũ formas, mox alios ac pręcipuè Simonidẽ cæteras reperiſſe. Literas quidem nos in Muſarũ libello docuimus à Muſis inuentas fuiſſe. Sed enimuero Ariſtophanes Aeſchyli uerſus quoſdam cõmemorat,in quibus uidetur Prometheũ aſſerere literarũ compoſitionem adinueniſſe. Plato inſuper,&ab eo Cicero,item Diodorus & Lactãtius à Mercurio Aegyptio, quẽ Thoyth uel Thoth, & Thautum alij uocauere, literas inuentas prodidere apud Aegyptios : alij ab Iſide dea, nonnulli ab Anubi, ſunt qui Rhadamantũ aſſerant apud Aſſyrios. Phrygiarũ uerò literarũ ſunt qui Herculem,

lem is qui Aegyptius fuit, inuentorẽ faciãt. Plinius tamen ait, arbitrari ſe literas ſemper fuiſſe Aſſyrias. Alij apud Syros repertas uolunt, quod & Euſebius ex antiquis aſtruit. Addit Plinius, utique in Græciam attuliſſe è Phœnice Cadmum ſexdecim numero, ΑΒΓ ΔΕΙΚΛΜΝΟΠΡΣΤΥ. quibus Troiano bello Palamedẽ adieciſſe quatuor, hac figura, Θ Ξ Φ Χ. totidem pòſt Simonidem Melicum, Ψ Ζ Η Ω. quarum omnium uis in noſtris recognoſcitur. Ariſtoteles decem & octo priſcas fuiſſe, ΑΒΓΔΕΚΛΜΝΟΠΡΣΤΥΧ. & duas ab Epicharmo additas, Θ & Ψ, quàm à Palamede mauult. Anticlides in Aegypto inueniſſe literas quendã nomine Memnona tradit quindecim annis ante Phoroneum antiquiſsimũ Græciæ regem, idq́ monumentis approbare conatus eſt. E diuerſo Epigenes apud Babylonios ſeptingentorũ uiginti annorum obſeruationes ſyderũ coctilibus laterculis inſcriptas docet, grauis autor in primis: qui minimũ, Beroſus & Critodemus, quadringentorũ & octoginta annorũ. Ex quo apparet, ut idem ait Plinius, æternus literarũ uſus, uel, ut ego interpretor, uetuſtiſſimus. In Latium literas attulere Pelaſgi: pleriq́ Carmentam aiũt, quæ & Nicoſtrata dicta eſt, Euandri mater: atque ideo ab initio XVI. tantũmodo Latinorũ literæ fuerunt, uti etiam Græcorũ, ut oſtendimus: & penè

eaſdem fuiſſe idem Plinius aſſerit, quod planius paulò pòſt oſtendam. At uerò Tacitus ſcribit in Italia Hetruſcos literas à Corinthio Demaratho, Aborigenes ab Arcade Euandro didiciſſe. Scribit græcus hiſtoricus Socrates, Vulphilan, quē Gulphilam etiam uocatum uideo, Gothorum præſulem, Gothicas literas excogitaſſe, diuinasq́ ſcripturas in eam etiam linguam conuertiſſe. Verũ ut ad noſtras redeam, XVI. utiq; antiquæ illæ, teſte Rhemio grammatico. hæ autē ſunt literæ, A B C D E G I L M N O P R S T V. poſtea addita eſt F, ex duplici gamma, hoc eſt, Γ Γ, conflata, unde & illi nomen digammon. Item addita H ſpiritus nota, ex duobus, ut putatur, græcis accentibus ψιλὴ & δασεῖα ⊢ ⊣, quæ tamen litera ſeu nota aſpiratis dictionibus conueniret. tum etiam antiſigma à Claudio)(pro græca ψ. Sed omnia hæc cum ex latinis tum græcis grammaticis planius haurietis, tantum nunc illa ueſtigemus, quæ ab illis uel parum obſeruata, uel minus ſunt prodita. Scribit Euſtathius literas longas, id eſt, η & ω, itemq́ duplices, primũ Simonidem intuliſſe, cuiuſmodi ſunt ζ ξ ψ. Philoſtratus in Heroicis literæ Υ inuentionem Palamedi attribuit, quod & Martialis poëta ſubinnuit, cum ita cecinit:

Turbabis uerſus nec litera tota uolabit,
Vnam perdideris ſi Palamedis auem.

Atq;

Atq; idcirco fortasse rectius apud Plinium Υ quam Ξ, quæ una est duplicium, in his quę suprà cōmemorauimus reponendū. Ex græcis tamen quidam XVI. illis antiquis Cadmum Milesium has tres addidisse prodiderunt, θ φ χ, atq; hoc pacto per aliquot secula decē & nouē literis græcos usos esse, id q̊d cum ex alijs, tum etiā ex hoc argumēto colligūt: nam cum ψ litera carerent, nō ψαλλίδα, sed πσαλλίδα ea ætate scribebāt. Post hæc Simonides Ceus duas uocales lōgas addidit η & ω. Syracusius uerò alter, ut quidā opinant Simonides, ut alij Epicharmus, tres superaddidit, ζ ξ ψ, unde literę Syracusię in græco epigrammate nuncupatæ sunt à Menandro: atq; ita græcarū XXIIII. literarum numerus perfectus est, quo numero etiam, ut scitis, totidem Homeri rhapsodiæ, Iliados scilicet & Odysseæ, confectæ sunt. Sanè in Samo quatuor & XX. literæ græcorū primū compertæ produntur à Callistrato. Sic Andron in tripode. Idem Ionū literas tradidit Athenienfibus, qua re factum est ut literati Samij dicti sint. Item illud, Samijs literatiorem esse neminem, qua de re in prouerbijs multa. Inconstans tamen est sententia non apud Latinos modò & græcos, sed aliarum quoq; gentium scriptores, de ipsarū literarū numero. Nam & Græcorū quidam XIII. tantum literas esse uoluerunt, quòd totidem sint uocis

elemēta, ut ſcribit Halicarnaſſeus Dionyſius in rhetoricis. alij ferè innumerabiles, ut Sextus Pyrrhonius colligit, in qua re & apud Latinos uariatū, quod & ipſi ex autoribus uel iam collegiſtis, uel facilè colligere poteſtis. Sed & hodie pleræq; in oriente & meridie nationes in literarum numero uariant. Aliæ enim XXVI. ſibi literas aſciuere, alij ſex etiam illis ultrà addidere, hoc eſt, uſq; ad triginta duas: aliæ multò plures, ut Nubæ Aphricæ populi, qui ſeptem & quadraginta literarum notis uti produntur, quod cum ab alijs, tum & à parente tuo Pice aliquando audiui. Chaldæi uerò & Syri, item Aramæi, quantum conijcere datur, ſtabiles ma gis fuiſſe uidentur, tametſi & hi nōnihil aliquando immutaſſe ferūtur. At uerò Hebræi ipſi ut Aegyptij uarij fuere, ſi Irenæo ita lib. ſecundo aduerſus hæreſes ſcribenti ſtamus: antiquæ enim, ait, & primæ Hebræorū literæ & ſacerdotales nuncupatę, decē quidem fuere numero: ſcribuntur autem quæq; per XV. nouiſsima litera copulata primę, & ideo quædam ſecundum ſubſequentiam ſcribūt, ſicuti & nos, quædam uerò retrorſum, à dextra parte in ſiniſtram ipſas retorquentes li teras, id quod & Aegyptios factitaſſe paulò antè cōmemoraui. Porrò è noſtris quidam dum Eſdræ Hebræorū ſcribæ uitam literis produnt, tradunt eum à dextra in ſiniſtram

ſcriben-

ſcribendi modum excogitaſſe,cum antea ad arationis regulam perſcriberent Hebræi, ut & Græci aliquando, ut paulò antè cum de Græcis ageremus dicebam:quare & exarare literis,pro ſcribere adhuc dicere cōſueuimus. Scribebant enim,aiunt, à ſiniſtro cornu in dextrum,& à dextro in ſiniſtrum redibant:quam rem tacere uobis nolui, ut parū notam,parumq́ ab alijs proditam. Verū huiuſce rei fides ſit penes autores. Certum,inquam,eſt Eſdran ipſum ſcribam legisq́ doctorem poſt captam ab Aſſyrijs Hieroſolymam,& inſtauratione̅ templi ſub rege Zorobabele alias literas reperiſſe,quas nunc uſus habet. Nam ad illud uſq; tempus,Hebrææ literæ & Samaritanæ eædem fuere, ut ſcribit Hieronymus. Sanè ut Hebræorū literæ numero ſunt XXII,ita & Syrorū, & Chaldæorum:quin etiam ualde confines,& uno eodemq́ ſono,ſed diuerſis characteribus, ut etiam Samaritanorū. Sunt, inquam, XXII. Hebræorū literæ, quæ & ad XXVII.proferuntur, cum ijs uidelicet quę duplices ſeu biformes uocantur,& finales,ut quæ niſi in fine dictionū ſcribantur, quin & XXII illæ uetuſtiores habentur,ut ex Dauidis pſalmis quibuſdā,& threnis Hieremiæ Solomonisq́ prouerbiorum fine.Nomen quoq; Dei quatuor literarū in gręcis quibuſdā uoluminib. uſq; ad Hieronymi tempora ijſdem literis ex

pressum inueniebatur, id quod & ego in uetustissimo Diodori Siculi codice græco cõperi. Sanè & canon librorum apud Hebręos eodem numero est: has uerò, ut Eupolemus & Eusebius tradũt, Moses adinuenit, quod & alicubi scribit Iosephus. Philo tamen eas Abrahamo attribuit, & idem etiam alicubi Iosephus, & Romanus Clemens. Sed utiq; Moses ut Abrahamo posterior, Hebręas, Abrahamus ut antiquior Chaldæas & Syrias monstrasse feruntur: quæ si uera sunt, Enochi librum, cuius etiam à maximis nostris scriptoribus facta est mentio, cõmentitium esse fatendum est: Enochum enim ante cataclysmum & Nochi tempora fuisse palàm est. Sed non modò Enochi librum cõmentitium, uerumetiam Adami, de quo in Thalmud legitur, & apud Rabbi Abrahamum, quem illum de diuinitate conscripsisse Hebræi confingunt, ueluti etiam de Abelis libro. Quæ quidem librorum miracula, si nõ portenta potius, imperitis, minusq; in literis sacris uersatis nostris Christianis quibusdam illudentes Hebræi, narrare consueuerunt: quæ si uera forent, & non fictitia, (ut certè sunt) æternum alioqui literarum usum, ut etiam Plinius putauit, fateri necesse esset, quãdo & apud Platonem in Timæo, quod & Iustinus philosophus & martyr, ut alios mittam, recenset, multorũ millium an-

norum

norum apud Aegyptios literarũ usum fuisse proditum est. Simplicius quoque diligentissimus philosophus in cõmentarijs quos in libros Aristotelis de Cœlo accuratissimè scripsit, ita scriptum reliquit: Audiui & ego, inquit, Aegyptios non pauciores LXIII. myriadibus annorum perscriptas habuisse syderũ obseruationes. Babylonios uerò C. & XLIIII. myriadibus. Hæc ille. Scire uerò uos puto, myriada decem millium numerũ complecti. Alia aliorũ eiuscemodi incredibilia monstra potius quàm historias in præsentia mittimus, illa copiosius tractaturi in libro de annis & mensibus. Illud quoq; ut mihi annotatione dignum uisum est, ita uobis significandum duco, quòd sicuti imagines suas Astrologi in cœlo describunt, sic Hebræorum magistri suum in stellis alphabetum, uel, ut Picus senior ait nouo à se confecto uocabulo, alphabetarium, hoc est, suæ linguæ notas & elementa inueniri contendunt: pro stellis enim ipsi literas notare consueuere. Miracula ista quidem sunt, inquit Piso, & paradoxa, quod aiunt, quæ attulisti. Sunt, inquam, ut ais, sed notiora quæ statim subiungam. Sunt inter autores, qui Phœniceas & Hebræas easdẽ penè fuisse tradant, atq; ab Hebræis Phœnicas accepisse, non ab Aegyptijs, ut Corn. Tacitus credidisse uidetur. Nam quum Græci à Phœnicibus lite-

ras accepisse prodantur, & ea etiam ratione Eusebius gręcas cum hebraeis conferat, atque easdem penè esse demonstret (ut enim Aleph hebraica lingua disciplinam innuit, ita graecè alpha, quę est inquisitio, exprimitur: & ita aperto ore pronunciatur, ut etiam apud Latinos. & caetera quae idem Eusebius hac de re pluribus est executus) quis rogo non uideat Phoeniceas & Hebraeas easdē penè fuisse? Hic Piso: Rectè tu quidem, ut mihi uidetur, colligis. Cui ego: Sed nolo, inquam, nūc ista curiosius subtiliusque rimari, cum à Philone & Iosepho Hebraeorum uernaculis, & ab Eupolemo, & Eusebio, & Hieronymo prodantur, ut qui nostris diebus in Hebręis multa cum laude, & docendo & scribendo uersantur: uobis in praesentia mittam. Si nihil est quod nobis, inquit Piso, amplius de inuentoribus afferas, uersiculos ego quosdam non sanè inconditos legere me, nescio cuius memini, quibus septem linguarum, quae magis celebres haberentur, literarum inuentio traderetur, quos, si libet, recitabo. Sunt autem hi:

Moses hebraeas primus exarauit literas,
Mente Phoenices sagaci condiderunt Atticas.
Quas Latini scriptitamus aedidit Nicostrata,
Abram Syras, & idem repperit Chaldaicas.
Isis arte non minore protulit Aegyptias,
Gulphila prompsit Getarum quas uidemus ultimas.

Quos

Quos uersus cum recitasset Piso, Istorũ,inquã,ego memini,&à quo didiceris. Sed uos de literis,si uultis,reliqua ex me attẽdite. Circunfertur Archilochi particula de temporibus,in qua legit Homerũ Mǫoniũ,de quo in Homeri imagine agemus,Olympiade xxiij. floruisse,qui literas emendauit, & earũ formas & nomina:tum etiam linguam græcã, quæ etiam tum barbara erat &ruditatis plena,correxit, quam Cadmus Samothrax sub excidium Troianum in Græciam attulerat. Subdit idem paulò pòst: Sunt ergo nũc charactêres ab Homero forma elegãtiore: nam primi barbariem quandam uetustam & nõ Phœniceam ferebant,quia nihil Phœnicum habẽt, ut cernimus,sed Galatarũ & Mæonũ figuras retinẽt. Xenophon quoq; in libello qui de ǫquiuocis dicitur,sexCadmi nomine cõmemorat: de quinto sic ait: Quintus,inquit, Cadmus ante ruinas Troiæ harmonia Samothracia inclytus,qui à Prisca uxore ob harmoniam certamẽ passus,rediens à Phœnicia detulit in Græciam primus XVI. numero literas rudes,nõ Phœniceas,sed Galatarum & Mæonum persimiles characteribus:residuas retulerunt paulò pòst Palamedes & Simonides Melicus. Fuit & ultimus Cadmus,qui scribere docuit oratione soluta,cũ ante literas aduectas atq; pòst, uernaculo solum carmine uterentur. Hactenus

Xenophon. Sed & Suidas duos Cadmi nomine Milesios recenset, alterum Pandionis filium, qui solutę orationis primus fuisse fertur inuentor, paulò Orpheo iunior, & qui, ut idem scribit Suidas, in Græciam literas à Phœnicibus inuentas primus intulisse dictus est: alterum Archelai filium iuniorem. Plures certè rem hanc in Cadmum Agenoris Phœnicem retulere, ut paulò mox ostendam. Nunc reliquum eius afferamus quod scribit Archilochus. Idem, inquit, Homerus literarum formas & figuras reformauit, & grammaticæ præcepta primus dedit, quum antea quisq; sermone scriberet simul & loqueretur uernaculo, quę profectò etiam Italia, quæ & magna Græcia dicta est, suscepit. Hactenus ille. Quæ uerba eò libentius uobis retuli, ut uideatis quãta sit huiusce rei uarietas. Sanè hoc loco missa facio quæ super hos autores Annius ille Vetulonius cõmentus est multa & curiosa ad fastidiũ usq;. Gallorum enim & Hispanorũ literas græcis uetustiores asserere non dubitauit, quin & ab illis Gręcos accepisse: ut minus is insanire uideatur, qui se mõstrasse scriptis credidit, græcam linguã latina nõ esse antiquiorẽ. Sed ijs missis nostra prosequar. Herodotus Phœnicibus, ut paulò antè dicebã, literas attribuere uidet, quẽ & Lucanus sequit dum canit:

Phœnices primi (famæ si credimus) ausi

Mansu-

Mansuram rudibus uocem signare figuris.
Idem scribit Pomponius Mela his uerbis: Phœnicem illustrauere Phœnices solers hominum genus, & ad belli pacisq; munia eximium, literas & literarum operas commenti. Phœnices, inquã, Cadmo duce in Græciã literas attulere, sed temporũ curriculo cum sono figuras quoque sensim amisere. Eis autem primi Iones usi sunt, quapropter ait Herodotus, Phœniciæ literæ appellatæ sunt à Phœnicibus. Timon quoque Sillographus, ut est apud Sextum Pyrrhoniũ, φοινικὰ σήματα κάδμου ideo suo carmine nuncupauit. Zopyrion & Phornutus, item Suidas, Phœnicea grammata, hoc est, φοινίκεια. Meminit & Cicero in libris de nat. deorum. Alij Phœniceas literas sic appellatas autumãt à Phœnice Agenoris filio, à quo nonnulli eas repertas primum uolunt, quod & Theophilus confirmat. Sunt qui, quòd in palmarũ folijs, quæ græcè φοίνικες uocant, scribere antiqui cõsuerint, Phœniceas dictas existimẽt. Scamon libro 2. de inuentis, eas sic uocatas prodit à Phœnice Actæonis filia. Actæon enim marẽ nullũ, fœminas quatuor filias habuit, Aglaurum, Hersen, Pandrosum, & Phœnica, quæ quoniam uirgo diem obijt, pater Actæon in illius memoriã Phœnicas literas nominauit. Scribit certè Herodotus, se, quæ à Cadmo in Græciã delatæ sunt, literas uidisse Thebis in

templo Apollinis Ismenij, Ionicis literis ual de similes, atque ea de re in testimoniū tria affert græca epigrāmata. Sed nec illud uos lateat uelim, plerosque esse, qui literis apices & accētus addendos, cum in græcis & latinis, tum etiam in Hebræis existiment. In latinis quidem penè obliteratū, cum nōnihil eis media ætas usa esset. Ab Hebræis uerò tum demum accentus additos sunt qui putāt, cum Esdras uir doctissimus post sacræ urbis halosin & excidium, literas & sacros libros reformauit. Sunt qui multò pòst id factū scribant, idque his argumentis ostendere conantur, q̄d de ijs nulla fiat mentio in Thalmud, cum eius rei in eo ut fieret, sæpius occurrerit. Tum & illud afferunt, quod eorum nec Origenes, nec Eusebius, nec noster Hieronymus uspiam uerbum fecerint. Auen quoque Esdras hac de re his propè uerbis: Vidi, inquit, in libro qui dicitur Zachoth, consuetudinem & morem fuisse sapientū Tiberiadis, qui radix sunt & præcipui Hebræorū, quòd ab eis extiterūt hi, qui punctuationes seu notationes Mesoreth repererunt, & nos accepimus ab eis omnem punctandi rationem.

Sapientes Tiberiadis. Hactenus ille. Sanè sapientes Tiberiadis, ne id uos lateat, apud Hebrœos doctores præcipui posterioribus temporibus fuere, quorū & Hieronymus meminit, seque ex eis præceptorem unū habuisse asserit. Sed de hac eadē re men-

re mentio est in libro qui Bilances inscribitur, id est, Mosnai, his uerbis: Post, inquit, autores Thalmud extiterunt scriptores in legē, & hi qui Mesoreth condiderunt, & post eos grāmatici. Patêre igitur aiunt, eam punctandi rationem serò excogitatam fuisse, & Mesoreth nuncupatam. Sedenim & Græcos uetustisimos accentibus non usos esse manifestis rationib. compertū habemus. accentus, inquam, longo pòst tēpore à Græcis superadditi fuerūt. quin & hoc ipso tempore uetustissima marmora cum Romæ plurima, tum aliubi gentiū etiam pleraq;, ipse ego sine accentibus, literis grecis inscripta & uidi & legi. Nōnullos insuper antiquissimos codices Dorica lingua perscriptos, inter quos est Archimedis codex peruetustus hic apud Albertū nostrū Carpeñ. principem. Sunt & talia grçca Sibyllina carmina de ludis seculari bus, quæ in medium profert Zosimus græcus historicus. Est & Callimachi elegia, quā etiam Politianus agnouit. ut magis ridiculum id sit, quod quidam de serpentis Cadmi dentibus, & fabulosis spartis terrigenis cōminiscunt: idq; ideo, ut accentus ostendant antiquis in usu fuisse. at uos, ut ipse retuli, sic rem hanc habete. Nunc id quoq; attendite, ut quibus uocibus nuncupentur ab autori bus accentus, scire queatis. Quòd igitur dictionibus accināt, à nostris accentus dicuntur. *Accentus cur dicti.*

C

tur. Eadē fermè ratione à Græcis προσωδίαι appellantur: & Gellio, & Martiano, & Diomede testibus, tum uocum moderamenta & fastigia, & uocis animæ ac seminaria, tum etiā uoculationes, & accentiunculæ, & tenores, & soni, interdum & cacumina dicuntur, quòd rationem pronūciandæ orationis ostendant: ut mirum id mecum uobis uideri posſit, quod à uiro doctiſsimo, cùm disciplinis omnibus liberalibus, tum trium linguarum cognitione, hebræa, græca, & latina, proditū est, qui censebat dictiones pronunciandas esse ex syllabæ quantitate longa uel breui, nō ex accentus ratione, idq; pluribus argumentis astruere nixus, paucis persuasit. Verùm nos reliquum prosequamur de literis, ut totū, q̄d pollicitus sum, uobis exoluā. Scribit Plinius, primus omniū gentiū cōsensus tacitus cōspirauit, ut Ionum literis uterentur. Sed & ueteres easdem penè literas fuisse quæ nunc latinæ, Priscianus grāmaticus, & Plinius quoq; prodidit, qui, Indicio est, inquit, Delphica tabula antiqui æris, quæ est in palatio, dono principum Mineruæ dicata in bibliotheca, cum inscriptione tali: ΝΑΥΣΙΚΡΑΤΗΣ ΤΙΣΑΜΕΝΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΑΝΕΘΗΚΕΝ. cuius quidem tabulæ & Palæmon & Papyrianus grammatici meminerunt. ut hi eò magis ridendi sint, qui apud Plinium superadiectum id totum existimāt,

quod

quod est de Nauſicratis inſcriptione. Hac certè forma antiquiores Græcorum literas fuiſſe cum manifeſtè colligit utraque lingua eruditus Ioãnes Laſcaris, in ea epiſtola quã Petro Medici reipublicæ Florentinæ princi pi, in grẽcorũ epigrammatũ æditione dedit: tum etiã apud Athenæum uidemus ubi gry phorũ mentio agitur, ut alios mittã. Iam ue rò ad Latinos redeo, qui Hetruſcorũ literis primũ uti ſolebãt: Hetruſcorũ inquã, quarũ literarũ adhuc extant charactêres à Latinis diuerſiſsimi, ut memini me uobis aliàs oſten dere, & ſimul inſcriptiones ex ijs uetuſtas col lectas à Collenuccio et Annio, & pòſt etiã ab alijs uulgatas. Eæ aũt Hetruſcorũ literę à Ly dis Tyrrhenis eò delatæ credunt. Poſteaq̃ ue rò Hetruſcorũ res debilitari cœpere, Latini ſeſe Gręcis penitus addixere, id q̃d palàm co gnoſcimus ex ijs quæ in manib. habent ori- ginũ Catonis Portij fragmẽtis. Sed Roma, inquit, tum rudis erat, cum relictis literis & diſciplinis Hetruſcis, mirabunda gręcis fabu lis rerũ & diſciplinarũ errorib. ligaret, quas ipſi Hetruſci ſemper horruerunt, neq; ob id unq̃ latinas literas uoluerũt ſuſcipere uſq; ad Cęcinnã Volturrhenũ magiſtrũ quadrigarũ & augurũ principẽ, patrẽ Menippi, & auum Menedori, quas ante illũ pater eius Voltur- rhenus, auusq; Titus, & proauus Turrhenus ſemper Romanis principibus chariſsimus,

renuerunt, cum ad eas recipiendas urgeren tur. Nam & ipse Turrhenus, patre Elbio Vol turrheno, & rege Hetruscorũ ultimo ad lacũ Vadimonis cæso, & quidem ad reddendam urbem anno secundo Olympiadis cxxiiij. al lici potuit, sed ad recipiendas latinas literas nunq̃ persuaderi potuit. & hæc quidẽ Cato, ut circunfertur. Cæterũ latinis literis sic ex multo tẽpore cõstitutis & ordinatis, ab usq; Claudij Cæsaris temporibus eædem consti tere, & id quod nec Longobardi, nec Gothi, nec Hunni, & Vuandali, cæteræq; barbaræ nationes, quæ in Italiã toties cum armis irruerunt, & ferro & igni toties uastarũt, face re potuerũt, unus nunc demũ aut alter, uiri sanè docti in uernaculis exprimendis Hetru scorum, ut aiunt, uocibus, nouas literas nouasq; formas meditãtur, idq; nõ minore stu dio quàm labore, & scriptis etiam prodere satagunt: quod illis bene uertat. Nam quæ tam rudis & barbara natio, tam asperi & du ri, ne anhelantis dicam, sermonis, quæ nõ la tinis literis utatur? suosq; per illas nõ exprimat animi cõceptus, uel excribat uerba etiã plerunq; stridentia? Sed nunquid ideo minus compti & elegantes fuere Fran. Petrarcha, Io. Boccatius, Danthes, & alij, quia ignorauere istas tanta arte nuper excogitatas literas? Absit. quin hi ipsi nouarũ literarũ inuentores facilem satis scribendi uiam, difficillimam

cillimã, ijs qui eam pergere uolunt, efficere uident. Hîc Piso, dum ego hæc dixissem: Poterant hi sanè, inquit, moneri, suum hoc inuentum nouarũ literarũ non diutius in hominum memoria daturũ, quàm excogitatæ Claudij Cæsaris literæ, quę uix in usu tandiu perstitere, quandiu ille uixit: horũ auguror nec tandiu superfuturas, ipsis enim adhuc uiuentibus & spirantib. interibũt. Quibus ego: Rectè inquam tu Piso: nam & legimus apud maiores Dionysiũ quendam Lincium syllabarũ omniũ singulas formas aptissimas fecisse, & ob id statua suo tempore honoratũ fuisse, nunc uerò non modò syllabarum ipsas formas extare, sed uix nomẽ audimus. Verùm de his præclaris nouarũ literarum inuentoribus hactenus. Si uerò literarũ uirtutes & potestates cupitis, si deniq; quo pacto pronunciari, quo sono, quo spiritu, & oris gestu, & forma, quáue eius parte, omnia hæc ab Halicarnasseo, Terentiano & Capella alijsq;, quos iam tu fortè Piso legisti, & posthac cum Pico puero hoc nostro legere poteris. Nam de hebraicis ipsi statim in rudimentorũ exordio docent, quæ gutture, palato, lingua, quę dentib. seu labijs enunciandæ sint. Quo fit, ut mecum iure ridere queatis, si uerum est quod dudum intelligo, Germanũ hominem ad tantam arrogantiã, si nõ potius uecordiam, peruenisse, ut Græ-

cos & Italos,etiã Romanos ipsos se doctu-
rum putet,& palàm in coronis iactet,quo-
modo rectè pronunciandum sit atq; legen-
dum, quin illum etiam hac de re libros me-
ditari,quos ædat in uulgus.Hoc cum dixis-
sem,subridens inquit Piso:O rem ridiculam
quam narras,inquit,Lili,Germanúm ne ho
minem nunc demũ Romanã græcamq; lin-
guam,Græcos &Romanos homines profi
teri se uelle docere, easq;, si dijs placet, pro-
nunciare:is saltẽ,si nõ tot suis scriptis,Ana-
charsidis dicto moneri poterat.Sed ista,in-
quam, amici risu deuoranda, nosq; nostrũ
institutum potius terminemus, & de literis
tandem concludamus,illud afferentes,tam
Græcos quàm Latinos,numeros apud anti
quos per literas expresisse, id quod & ho-
die ex parte seruãt Grçci & Hebrçi.Sed sub-
inde superiorib.ætatib. notæ atq; figurç mu
tatç sunt.Sanè apud Grçcos is character qui
sex significat, hoc est ϛ, Episemi character
uocatur,ut est apud Theophylactum.Et ab
his certè numerorum literis Pythagoras,&
eum secuti Pythagoræi,si non potius ille ab
Aegyptijs edoctus, secretã illam & arcanã,
ne superstitiosam uerius dicam, numerorũ
rationem cõmenti sunt, qua quid euenturũ
esset ratúmue foret pronunciabant: qua de
re alibi.Ab hac quoq;,ut uidetur,superstitio
ne Pythagorica Aegyptiacâue, Marcus &
Colar-

Colarbasus suæ hæreseos originem traxere, de qua, quoniam res parum nota est, uobiscum ex Tertulliano agam. Ita enim ipse in libro de hæresibus: Non defuerunt, inquit, post hos Marcus quidam & Colarbasus, nouam hæresim ex Græcorũ alphabeto componentes. Negant enim ueritatem sine istis posse literis inueniri, imò totam plenitudinem & perfectionem ueritatis in istis literis esse dispositam: propter enim hanc causam Christũ dixisse, Ego sum α & ω. Ωmega denique in Iesum Christum descendisse, id est, columbam in Iesum uenisse, quæ græco nomine cum περιστερά pronunciatur, habere secundum numerum DCCCI. Percurrunt isti ω ψ χ φ υ, totum usque ad Alphabeta, & computant ogdoadas & decadas. Hactenus obscurè ille quidem: longe uerò plura de eiusmodi Colarbasi & Marci ineptijs ac deliramentis, Irenæus libro primo aduersus Valentini & similium hæreses tradidit. Sed de eisdem agit & Philastrius Brixinensis antistes, in eo libro qui de hęresibus inscribitur, quo tamen loco non ille Colarbasum, sed C. Bassum uocare uidetur. Sed rideatis licet horum ineptias antiquorum, & utinam nõ & hodie essent huiusmodi leues ac superstitiosi homines, qui & amorum & negociorum inde euentus colligere anxiè studerẽt. His sic à me dictis, Et ridere, inquit Piso,

nobis libet, & audiuisse iuuat, neq; enim ista aliàs audiuimus. Sed iam, inquam ego, tempus est ut ad tabulam redeam. Animaliũ igitur (ut unde digressus fuerã in uiam redeã) cæterarumq; rerũ figuræ, quæ in tabella depicta fuerant, Aegyptiorum & Aethiopum sacræ sunt literæ, quas ideo Græci hieroglyphicas & hieraticas nuncupant, quibus literis sacros suos libros & indigitamenta cõscripta Aegyptios habuisse legimus. Cum enim inter cætera numina magnæ deæ Isidi sacra & uota nuncuparent, ueterem, ut scribit Lucius Apuleius, librum proferebant, in quo uersus depicti, eiusmodi literis erant. Tunc puer Picus: Extant ne, ait, aliquæ istarum notæ literarũ, seu istas ipsas qui doceat liber? Vtrunq;, inquam, extat mi Pice. Nam cum in quamplurimis monumẽtis marmoreisq; obeliscis atq; columnis, hodie quoq; literæ hæ spectentur passim, tum de nõnullis etiã Porphyrius, Diodorus, Plutarchus, Herodotus, Eusebius, Tacitus, Ammian9, Ruffinus, & alij pleriq; meminerũt. quin & Chæremon philosophus hieroglyphica scripsisse dictus est: & Horus Apollo Aegyptius sua lingua idem factitauit, cuius pars nũc quoq; in græcũ tralata sermonem, mendosa licet & manca, legit. Sed de his literis satis. Nam Pierius Valerianus uir tum probitate, tum literarum studio mihi charissimus, de his iam

Hieroglyphicæ & hieraticæ literæ.

pridem

pridem ingens uolumen parturit: quare de his satis. Poëticæ igitur imago picta in tabula, altera manu sphæram seu globum continebat, qui totius mundi formam habere uidebatur. subucula uerò & interiore tunica succincta, sed superiore ueste ampla ac laciniosa discincta, quæ polymitario & plumario opere cōfecta fuerat, dextrum nuda pedem, sinistrū ridenti Sicyonio induta. Eius ante pedes sparsæ iacebant coronæ ex lauru, hedera, myrto, alijsq; frondibus, folijs decussatim intertextæ, quæ nisi emeritis, & multo quibusdam sudore profusis dabantur. Aderant tamen, ut uidebatur, nōnulli temerarij ac impudentes, ut est hodie et semper fuit hominum quorūdam genus, qui improbè eas rapiebant, clamq; sibi incōcinnas quasdam ac male compositas coronas cōsuebant. Integras uerò ac inuiolatas eas nulli assequi poterant, ni quæ eo loci tripudia choreasq; subsultim ducebant in numerū nouem puellæ cum intonso ac imberbi adolescētulo, exhibuissent. Propter has & Pitho dea sedebat, quæ haustum liquidissimū quendam liquorē ex Orchomenio Gratiarū fonte nōnullis canentibus propinabat. Tunc in me intuens Piso, mira mehercule ait pictura. sed quid ista præ se ferant, ex te audire non minus hic puer Picus, quàm ego, auemus. neq; nos sermonē interrumpere dixeris, nam cu-

Redit ad poëticæ imaginem.

pidi,si nõ magis curiosi sumus,&qui si non cũcta, certè plurima scire cõcupiscimus. At ego illis subridẽs inquã,curiosi quoq; uterq; Lucius. Mitte quæso nũc Lili iocos,Piso ait, &q̃d auemus maximè,rẽ omnẽ nobis explana. Sit,inquã,hoc quidẽ ioco dictũ,meminetis tamẽ sedulò illius Cleobuli sentẽtiæ seu cuiusuis alterius,omnib.in rebus optimũ esse tẽpus.nec hoc tantũ uobis in præsentia dictum,sed semp dictũ putate.quare iam attendite,cur sinistra sphærã præferat Poëtica. Ratio hæc est,q̃d nihil usquam gentiũ est in toto mundi ambitu, seu quæ supra lunã perpetua atq; æterna,seu quæ citima sunt mortalia atq; caduca, quæ nõ fuerint uersib.decãtata, id q̃d planè me plurib. uobis ostensurũ existimo, ex imaginũ poëtarũ fermè omniũ narratiõe. Quòd uerò interiores succinctas gestare uestes uideat̃,id in causa putauerim,q̃d qui seria & naturæ secreta scripserũt, succincto & expedito usi sunt sermone : at qui bella,amores,lusus,& id genus cætera,ornato cõpto atq; diffuso, qui per superiorẽ amplã et laciniosam uestẽ significat̃.Nec id præterea mirũ uobis uideat̃, q̃d altero sit pede nuda: nã & in uersib. pangẽdisq; carminib.quidã quoq; nudi sunt pedes,&nullo fermè lepôre cõditi,ut spõdei,iambi, & qui à græcis musicis ἄλογοι dicunt̃.quidã illecebris omnib.omniq; uenere &gratia præditi,quales dactyli,

& ana-

& anapæsti, & trochæi. Nouē aūt puellas cū iuuene saltātes, nouē cū Apolline Musas, uel Baccho esse crediderim, quos Poëtici furoris præsides antiqui putauere. Sed de Musis nihil, inquā, nūc uobis amplius, quādò sub examē nūc libellū habeo qui adolescēti mihi è manib. exciderat, illū propediē à me reformatū legetis. Nunc illud, qua ratione in numerū choreas ducere Musæ ipsę uideant̃ exponā. Memini me, inquā, apud autores legere, suas saltationū species poëmatis & carminib. ascriptas ueteres habuisse. nā Lyricę poëseos pyrrhicha, gymnopædice & hyporchematica esse dicit̃. Gymnopædice quidem nomen in memoriā mihi reuocauit illud, ut & uobis recenserē moris fuisse in Dionysijs, ut nudi choreas pueri agitarēt, cuius rei modū describit Athenęus in xiiij. dipnosoph. Qua ex re illud uobis magis liquere debet, q̃d est apud M. Tulliū in oratione pro rege Deiotaro, cui obiectū à Philippo & Castore fuerat, quod nudus & senex saltasset: de cuius saltationis modo, ne quidē uerbū est factū ab interpretibus. Verū ad institutū redeo. Fuere item saltationū scenicarū species tres, tragica, comica, satyrica. à quibusdā et tyrbasia dithyramborū, cordax comędiarū, unde *κορδακίζω* uerbū obscœnū apud Græcos, q̃d est saltando lūbos agito. hinc & cordacismus saltationis species turpis & indecens, cuius in

Philippicis meminit Demosthenes, q̃d uocabulum Vlpianus & Harpocration interpretantur. Verumenimuero Arrianus Cordacem satyricum saltationis genus esse scripsit, in Indiaq; à Baccho ait institutũ fuisse.

Sicinnis. Sicinnis satyris conuenire existimatur: unde & Sicinnistæ Satyri dicuntur. Nonnulli barbarum quempiam Sicinnon, alij Cretensem & inuenisse & nomen dedisse prodidere. Sunt qui Thersippum Sicinnin primùm saltasse scribãt, & deduci à uerbo σείεσθαι, hoc est, à quatiendo concutiendóue. Alij Sicinnin magis quidem comicam scribũt, eamq; Phrygas primos saltasse in Sabazij Dionysij celebritate. Sic uerò nuncupata ex Arriani sententia, ab una Cybelis nympharũ, cui id nomen erat. Alij aliter.

Emmeleia. Fuit uerò Emmeleia Tragœdiarũ saltatio, in qua Bathyllum Alexandrinũ excelluisse legimus. Fuerũt & qui Sicinnin Tragœdiarum fuisse prodiderunt. Alij Emmeleiam militarem: de quibus omnibus Iulius Pollux, & Dionysius Halicarnass. & Ammonius, & Suidas, & omnibus his copiosius Athenæus, ut alios mittã. Sed & Pylades Cilix histrio præclarè hac de re apud Græcos scripsisse traditur. Saltandi uerò artem, & illius inuentionẽ Arcadibus acceptam scriptores referũt. Non sum ignarus aliquos esse, qui ab ipso mundi exordio saltandi rationem excogitatam prodidere,

exemplo

exemplo desumpto ab ipsa cœli & syderum uertigine. Restat ille etiã nobis, ait Piso, scrupulus, quid coronæ, quid dea Pitho significet. Hæc uos, inquam, minimè latêre arbitrabar. quæ etenim ex lauru corona fit, uictoribus & heroicis conuenit Poëtis, ut est apud Horatiũ & Papinnium, cum prius tantùm ducibus Imperatoribusq; daretur, q̃d scilicet fulmine nõ icitur. Quæ ex hedera, quæ si Dioscoridi credimus, ideo poëtica uocatur, Lyricis Poëtis, ut aliquib. placet, dicata. Sanè nõ ex omni hedera poëticæ coronæ, sed ex ea nigræ specie, cui flos fit croceus, folijs non adeò tamen pullis, quam & Nysiam & Bacchicam & Dionysiam uocatã legimus, ingentibus corymbis. Quæ ex myrto corona fuit, dabatur Eroticis poëtis, hoc est, amatoria scribentibus. Quæ uerò ex ijs omnib. uel diuersis ex frondibus constat, quam ab antiquis pancarpiam uocatã uideo, illis attribui posse uidetur, qui in omni carminum genere gloriose & cum laude scripsissent: tametsi hæc uariè confuseq; à poëtis & scriptoribus referuntur. Quòd clàm uerò ac impudenter à nõnullis diripiantur, nõ nostra, ut uidetis, hoc indiget interpretatione. Præter enim ualde paucos, hac tempestate, meritas capiti coronas & Musarum serta imponere sibi uidemus. quin (prò pudor) pro lauro & hedera, urticis blitoq; ac brassicis nostri nõ

poëtę, sed linguaces nebulones coronant, et uerbosa petūt principū priuilegia: qui tamē coronādi mos, si nō abusus, quo sibi magnā & dignitatis & honoris accessionē hi fieri arbitrant, qui uel à Ro. pontifice, uel à Cæsare cæterisq; principib. & regib. seu ab his legatis & facultatē habentib. insigniunt coronātúrue, ipsorūq; honorant, uel certè onerant, diplomatib. scriptisq; tabellis, nō antiquus ille quidē fuit, nec multis antè seculis institutus, unde mirū est, cur tātopere à q̄plurimis umbratilis hęc dignitas ambiat, expeturq;, cum poëtā fieri non principū priuilegijs, nō diplomatibus, nō etiā tabellionū publico testimonio, manifestè & apertè sciamus, sed eleganti potius eius facultatis cōpositione, quātum diligenti & accurata lectione, & studio bonorū uatū, tum & natura ipsa, tūm maximè utroq; assequimur. Hîc ad me conuersus Piso: Verū ne istud, inquit, q̄d ais Lili, quòd nō, ut nūc moris est, poëtæ apud ueteres per priuilegia & diplomata instituerent? Verissimum inquā, id q̄d etiā patrū nostrorū ætate poëta quidam ridens tot suorū temporū laurigeros poëtas nō insulse, ita canēs ostendit:

Temporibus priscis cum secula docta fuere,
Qui gereret laurum uertice rarus erat.
Nunc indocta rudes homines cum secula gignant,
Laurigeros uates angulus omnis habet.
Nil igitur mirum tot cingi tempora lauro,

Quod

Quod regũ est munus, iudicis antè fuit. Videtis nõ apud antiqs multos fuisse laurigeros. Nã etsi aliquæ extãt inscriptiones in poetarũ cõmendationẽ, ut Cl. Claudiani, et L. Pudentis aliorũq;, ut in imaginib. eorũ uobis ostendã, itẽq; poetę ipsi plerũq; sibi coronas inter canendũ petãt, ut cũ Verg. ait, Atq; hãc sine tẽpora circũ Inter uictrices hederã tibi serpere lauros: & cũ Melpomenẽ Horat. Flaccus comã sibi Delphica lauru cingere flagitat, nõ hęc ipsa tamẽ coronãdi antiquũ arguunt fuisse institutũ. Nõ enim multò ante Petrarcham, q̃d equidẽ cõpererim, ad cõtundendã hominũ arrogantiã Poetica facultate abutentiũ, ut alia pleraq;, Pontifices ac Cæsares id sibi usurpauere, quò scilicet sibi homines addictos magis facerẽt. quẽ tamẽ coronãdi morẽ si ritè per censores & æquos & peritos non ignaros iudices prębaret, haud equidẽ damnarim. Vnde uerò, inquit Piso, mos iste potuit sumpsisse principiũ? uix enĩ temerè cępisse crediderim. Tunc ego: Ne quicq̃ uobis q̃d ex me quęratis negem, qua hac in re cõiectura ducar, uobis exponã. Scribit in v. symposiacôn Plutarch. uetustissimũ fuisse institutũ Poetices certamẽ, repetitq; ab Homeri Hesiodiq; usq; tẽporibus, cũ simul ambo hi Poetę certarũt in funere Oelyci Thessali: quã historiã in Hesiodi imagine copiosius recitabo. quare uos scire oportet, à gręcis, ut aliarũ

Coronãdi poẽtas mos unde cœperit.

multarũ rerum, sic quoq; literarũ & carminum ludos ac certamina instituta fuisse, ut earum rerum studiosi exercerentur, & simul populi oblectarentur. audiuistis enim poëtarum sępe certamina & uictorias, electosq; ad id iudices, quibus iudicãdi munus mandabatur, ut Ptolemæum apud antiquos fecisse uidemus, qui iudices in suis ludis statuit, quod pluribus describit Victruuius, ut etiam planius in multis recensendis poëtis uobis palàm faciã. Quin & ab ipsis Græcis, Neronem Cæsarem apud Latinos idem instituisse accepimus, & post eum Fl. Domitianus, aliiq; deinceps nõnulli. Cum itaq; paulatim literarum studia obsolescerent, iamq; ferè essent desita, eius tum demum facultatis & disciplinæ (ut facilè credi potest) cupido quædam ambitiosa, & desiderium hominibus iniectum est, unde emanauit hæc coronandi consuetudo, si non potius abusio, ut etiam creandi artium & disciplinarũ magistros & doctores. Tametsi uetustũ fuisse morem legimus capiendorum insignium, quorum ita in Basilij monodia in hũc propè modum Nazianzenus: Omnia, inquit, iam Basilius assecutus, quæ & philosopho, & oratori, & sacerdoti opus erant: cum in his honoris ac professionis de more insignia posset accipere, facilè despexit, & superuacua putauit, ut qui nõ phaleras, sed ueram ex his do-
ctrinæ

ctrinæ utilitatẽ susciperet. Hæc ille. Sed unde coronarum usus, à quibúsue incœperit, quotq́; earum genera, & nomina, quibúsue personarũ generibus, rebusq́; conuenirent, multa Septimius Tertullianus in libro de corona militis, & nonnulla Plinius in nat. hist. & Gellius. Theophrastus quoq; de coronis scripsit, item Callimachus & Mnesteus medici: tum multò plura Cl. Saturninus, qui de ijs librum scripsit, in quo ita earum disseruit & origines & causas, species insuper & solennitates, ut, Septimij uerbis utar, nulla floris gratia, nulla frondis lætitia, nullus cespes aut palmes inueniatur, qui non sit alicuius capiti consecratus. Scripsit & his diebus libellum uir doctus & eruditus de coronis, ex quo cũ libuerit plura legetis. Nũc hac de re satis, ne quæ parum ad tabulam faciũt afferre uideamur, atq; idcirco ad deam ipsam Pitho, de qua ex me modò quærebatis, me ipse conuertam. Ea quidem persuadendi quædam dea est, ut interpretatur Fabius: ab alijs modò lepos, modò suada, interdum suadela nuncupatur. quæ ideo gratiarum liquorem aliquorum labijs infundere dicitur, quoniam efficacius animis hominum inhærent quę per carmina traduntur: eadem quoq; causa facilius memoriæ mandantur, quod tamen in numeros refert Aristoteles, quòd ijs mensurẽtur. Sedenim cur *Pitho dea.*

ſenſus magis carminib. afficiantur, eam cau ſam Cleanthem dicere ſolitū accepimus, q̃d ſicut ſpiritus noſter clariorē ſonum reddit cum illum tuba per longi canalis anguſtias tractum patenti ore nouiſsimè effundit, ſic ſenſus noſtros carminis arcta neceſsitas clariores efficit: negligentiusq́; , ut ille ait, nos percutiunt, quæ ſoluta oratione dicuntur, quàm quæ aſtrictis certis pedibus & numeris, quaſi eulbrato lacerto in nos torquētur. Atq; ideo Victruuius egregius architecturę ſcriptor ægrè fert, ſe haudquaquā poſſe carmine ſua prçcepta tradere: nam carminum, inquit, & pedum, & uerborum elegans diſpoſitio, ſenſus prolectando legentium eos ad ſumma perducit. Nō ſine igiť gratia poëtæ uidentur poſſe placere, atq; ob id flexanima ipſa Pitho propinare fingiť ſuauē quendam gratiarū liquorem: ea inquam Pitho, quam in Periclis labris inſediſſe ueteris Comœdię Poëtę fabulati ſunt. Ennius uerò M. Cethegum, ut ſcribit Cicero, eius medullam nuncupauit. Cuius deæ ſimulachrum Thebis in templo Veneris fuiſſe Pauſanias perhibet, Praxitelis opus. At quoniā paulò antè dicebam, carmina magis afficere q̃ ſolutam orationem, nunc, ſi libet, expreſsius cauſas afferam, cur nō modò homines, ſed omnes etiam ferę rationis expertes animantes, cantu & muſica afficiantur. Et Piſo, ut pro Pico

etiam

etiam meo iure respōdeam, certè, inquit, nobis erit gratissimū. Tunc sic ego: Musica, inquam, siue in uoce tantūmodo est, ut Socrates credidit, siue, ut Aristoxenus, in uoce & corporis motu, siue in ijs & praeterea in animi motu, ut putat Theophrastus, certè multum obtinet diuinitatis, & in animis permouendis plurimū ualet, nostrę'que mentes ipsae, quamuis Epicuro reclamante, diuinae, suam naturam per cantus agnoscūt. Nam ut Platonicorum & Pythagoreorū est sententia, omnes animae coelestis illius Musicae memoria, cuius pridem in coelo cōsciae fuerant, ea suauitate afficiuntur, adeò ut nec tam asperum ullum sit, atque immane pectus, quod non eius dulcedine mulceatur: seu id ea causa fiat, quod anima ipsa harmonia sit, ut putauit Herophilus, & eum secuti plerique. Alij diuinae cuidam occultae uirtuti, quae in animis nostris inesse creditur, hoc attribuunt: Poëticam enim aiunt donum esse quoddam dei, & diuinum quendam coelestem'que furorem: uerissimum'que prętereà esse, in simile q̄d simile est facillimè agere uim'que habere. Hinc idcirco fieri, ut eam nobis partem mulceat, & trahat Poëtica: simul'que quod in nobis coeleste lumen inest, uis ea coelestis excitat & cōmouet. Sed haec nimis fortasse altè repetita, naturae hoc potius argumentis, & exemplorum ui ostendamus licet. Nullus est profe-

Cur ferae, aequè atque homines, musica afficiantur.

cto mortalium, modò non cõmuni sensu et ratione sit priuatus, qui nõ uim maximam habere harmoniæ suauitatem fateatur, cantumq; ipsum adeò sensus mulcere, ut plerunque uel bonos mores ipse, uel malos nobis insinuet, & labantes etiam sæpe homines & perditos dirigat, in meliusq; reformet, ita & è contrario bonos probosq; emolliat atque corrũpat. Quo fit ut apud antiquos scriptores legamus, uaria fuisse cantuum & carminum genera, id quod planius alio uobis loco ostendam: alij enim casti sunt & temperati, alij amatorij, alij etiam bellici, alij pacifici, alij mœsti & lugubres, alij denique robur & audaciam, alij timorem & hebetudinẽ quandam mentis audientibus afferunt: quin, ut tradit Censorinus, morbos animi quos appellant πάθη, musica lenire & sanare consueuit. Hinc Pythagoras, ut scribit Euthymius, adolescentis immodicè amantis, mutatis tibię modis, amorem simul immutasse fertur, & alium gladio insilientem pari modo conpescuisse. Hinc quoq; inter pocula in conuiuio Alexandrum Macedonem ad arma Timotheus conciuit Orthio, uel Dorio, ut alij scribũt, carmine, eoq; mutato pacauit. Hinc & Asclepiades delirantes & mentes morbo turbatas sæpe per symphoniam suæ naturæ reddidit. Idem & surdos tuba curauit. Damon & Pythagoras ebrios resipere docuere:

Musicæ mira uis.

re. Ismenias Thebanus ischiadicos & febrientes pristinæ restituit ualetudini. Nec minus Cretensis Thaletas citharæ suauitate morbos ac pestilentiam fugauit. Empedocles furentem gladio iuuenem carmine repressit, & lymphaticum Xenocrates modulis liberauit, & Hebræum regem Dauid rex futurus. Hinc Terpander atq; Arion Lesbios atque Iones è grauissimis morbis eripuere. Quid igitur mirum si sani adeò carminibus afficiamur, alius alio plus minus, pro naturæ habitu seu studio? Nõne uidemus & nos in bello musicis modulis inflammari, nunc quidem tubis, & tympanis, ac cymbalis, ut olim Cretenses lyra, Lacones tibijs, Amazones calamis, Sibaritæ tibicinibus, Lydi fistulis & tibijs? Sed & barbarorum pleriq; citharis ac tibijs legationes & præconia sua faciunt, ut Getæ. Num idem etiam in funerib. & sepulturis? qua de re plura in nostro de sepulchralibus. Sed si huiusmodi cuncta complectar longior sim. Nónne, ut ad cœlestes transeam, & nouem ipsos angelorum choros, nos & credimus, & perinde colimus, qui assiduè ad maiestatis eius solium concentus auribus mortalium inauditos edunt? Vt hic uobis mittam gentiliũ philosophorũ cœlestes quas uocãt musas, & agentes cœli sphæras & globos, Sirenas, abiunctasq; quas uocant à materia substãtias, cæteraq; id genus.

Nonne & cantu nos sæpe mortales, Dei im mortalis iram auertimus? Hinc etiã tot hymni, tot cantica, tot supplicationes & preces, hinc Deliaca cithara apud Delphos, tibia in tot sacris: hinc sistra & tympana, crotala apud Maryandinos, & Aones calami inflantur in laudes cœlestium, pandura ab Aegyptijs habetur, à nostris uerò organa, & nolæ, & quæ campanæ dicunt, ac id genus cætera. Quid igitur mirum si humana natura in tantũ carmine & musica delectat? quod, ut clarius etiam liquidiusq; cognoscatis, id in primis ex paruis & uagientibus infantibus liquidò intelligere potestis, qui carminibus canticisq; consopiunt, & quodãmodo sine lege regi & duci uidentur. Hinc tot nutricum, si nõ & uatum tot excogitatæ & cantatæ neniæ, & inuenta crepundia, & tinnientes bullæ. Sed agè tu mi Pice, qui me hæc dicentem tam attentè audis, agè inquam, cum quippiã tibi est memoriæ mandandum, uel id ex antiquis, uel nostrorum temporũ scriptoribus, an soluta oratione cõpositum, an carmine conditum facilius memoria complecteris? Quis nescit, illicò puer respondit, longè facilius, ac etiam citius carmina memoriæ imprimi? Cui ego: Et quanam, inquã, id ratione fieri arbitraris? nullá ne, an aliqua? an uerò natura ipsa sic sensus disponente ac moderante? Num sentis id eo libentius

etiam

etiam memoriam arripere, suauiusq; haurire, ac quasi thesauro quodã recondere, quæ carmine tibi proponũtur? Sic est Lili, Picus inquit, ut ais. Quid tu Piso, inquã, an & ipse hoc fateris? Et quî, inquit Piso, istuc negẽ? Sed cum ita sit, attendite inquam, alia naturæ uia incedam, eiusq; uobis exempla afferam. Num uos uidistis unquam uiatores de medio fatigatos die, itineris lassitudinẽ cantu & carmine solantes? Num quoq; audistis operarios, ac artifices in laboribus suis sæpe canentes? Num, ut poëta canit,

Interea longum cantu solata laborem,
Arguto coniunx percurrit pectine telas?

Sileo nunc uobis nautas, agricolas, messores, quorum etiam propria sunt & peculiaria carmina, ut uobis aliàs exponam. Natura igitur ipsa sponte sua solatia laborib. qualicunq; modulamine subministrat hominibus. Sed nunquid, rogo, rationis expertes animantes minus ideo musica & cantu afficiuntur? Minimè minus inquam: nam & uidetis equos ipsos tuba ad brauij cursum incitari, & ad prælia inflãmari: oues fistulam & pastoritia carmina sequi, & eadem fistula ceruos capi, nonnullasq; feras cantu in laqueos plagasq; deduci. Ipse quidẽ Delphin musico cantu & delectatur & salit. Scribit Aelianus, luporum impetũ repressum fuisse cum Pythocharis tibicen magna cõtentio-

ne ad tibiam incitatos numeros cecinisset. Nónne idem autor Libycas equas tradit tibiæ cantu mulceri, adeò ut canentē sequantur? Nónne & apud Mysos cum equinū genus ineunt, pastores ueluti hymenæum canentes præcinunt, atq; ita demulsæ equæ cō cipiunt? quin & inde musicum nomen Hippothoron apud Græcos legimus. Nónne et Sybaritani equi ad tibiarum sonitum saltare didicerunt? Elephantes uerò Indici organica uoce detinentur. Piscesquoq; in stagno Alexandriæ, ut Martianus ait, musico crepitu sistuntur. Cygni Hyperborei citharæ modulatu adducuntur: ac monoceros, hoc est, unicornis ipse, ut ait Euthymius, pulchritudine & carmine superatur. His igitur omnibus facilè cognoscitis carminum & harmoniæ quanta sit uis: nec adeò mirum si homines afficiat suapte proprietate, cum rationis expertia ita demulceat. Sed si attendatis, alio quoq; modo uidebitis, animum animiq; nostri partes, concentui & rationi musicæ congruere, eiq; referri. Est enim symphonia, quā consonantiam nos uocamus, harmonia rerum quidem differentium per se, in unamq; conuenientium melodiam: idq; in primis uidere licet, cum symphoniarum rationes interioribus animæ partibus congruunt, & aliud quidem in primo sit ordine, & tantūmodo imperet, nunquam seruiat, hæc uerò ratio-

rationalis animæ pars:aliud autem,hoc est, irascibilis pars,medium locum habeat,&rc gatur à primo,ipsum uerò posteriori impe- ret.at quod extremũ teneat locũ,pars sit cõ- cupiscibilis,quæ tantum pareat,nunq̃ impe ret. Tunc siquidẽ animæ symphonia & con sonãtia inueniri poterit, rationalis dico par tis ad irascibilem, ut eius chordæ quæ hypa te dicitur ad mesen : hanc enim supremã & grauissimam uocem appellant, quæ seruat symphoniam,quæ diatessaron appellatur.si militer & irascibilis ad concupiscibilem, ut mesæ chordæ ad eam,quę uocat Nete:hanc autem altissimam,& acutissimã uocem no- minant, quæ est diapente. eodem modo & irascibilis ad concupiscibilem,ut chordæ il- lius quam hypaten diximus ad Neten:hanc siquidem uocem,quæ de grauissima acutis- simaq́ conficitur,diapason appellant.quod si par est, nõ loca aut nomina attendere, sed uim potius ipsam sequi,&rerum efficaciam ait Euthymius.Rationalis sanè pars potius Mese appellanda est, eò quod ad irascibilem quasi ad chordam Neten (hæc enim acutis- sima animæ pars) eam rationem consonan- tiæ habeat,quæ est diapente:& ad concupi- scibilem,ut ad hypaten (hæc enim laxior est & mollior) rationem eam seruant, quæ est diatessaron , intentionemq́ illius & huius remissionem coaptat atque concinnat. qua

mixtione optimam harmoniã perficit. Atq; hæc quidem omnia uobis ex reconditis & exquisitis autoribus allata sint: quę uerò breuiter subiungam, uos ipsi in uobis percipietis. Ex cordis & arteriarũ pulsibus, nũ quandam sentitis harmoniã? qui si dissultent, minusq; proportioni respondeãt, malarũ signa sunt affectionũ & morborũ. quos utiq; pulsus Herophilum musicis quibusdam rhythmis excogitasse est literis proditũ, & longè post eum se perfectè sensisse gloriat Cl. Galenus. Nil igitur mirũ, ut aliquando finiam, si animi musicam sequuntur, & nos carminibus quàm prosa magis oratione afficiamur. Id quod cum fateri etiam cogerentur oratores, & qui soluta oratione usi sunt scriptores antiqui, ut facilius eorum oratio in audientium animos illaberetur, numerosam & ipsi orationẽ excogitauere, seu Chalcedonensis ille Thrasymachus, seu Gorgias Leontinus fuerit, ut putat Cicero, quę numeris cõclusa oratio proximè carminib. accederet. Quare cũ tantæ & uirtutis & gratiæ sit Poëtica, eò magis mirum mihi uidetur, quod ἄμουσοι, atque ἄνομοι (ut sic dicam) Iurisperiti, ne Cæsares dicã, qui nullo immunitatis genere poëtas & musicos donauere, cum tamen & Homeri aliquando & aliorũ poëtarũ autoritate sententias suas comprobarint, imò & eorum nõnullos anxiè Poëticã excoluisse uidemus.

mus. Sed hucusque hac de re, plura fortassis aliàs. nunc utique puero consulendum fuit, cui difficiliora hæc potius fastidium ac satietatem, quàm uoluptatem afferre possent: quare, ut dixi, hucusque satis. Et satis quoque ait Piso. At ego ad puerũ cõuersus: Pice, inquam, si tibi hæc fortasse altius & longè repetita uisa sunt, nũc molliori sermone pensabo: poëtarũ enim appellationes uarias, & nomina referre proposui, quandò & hoc à re proposita non alienum fuerit. Et istud ualde gratũ nobis, uterque ait. Tunc ego sic cœpi. Dicunt in primis poëtæ græca uoce, nec minus nota latinis, à fingendis & fabulis, & uersibus: cuius nominis tam patẽs & ampla est significatio, ut Deo etiam ipsi omniũ creatori attribuatur. A Latinis uerò, à ui mentis & furore uates uocant, & quod ijs scribere liceret, Scribæ interdũ nuncupati sunt: à pangendis carminibus Epopœi, quo uocabulo quidã uersificatores, quidã Epici, hoc est, heroici carminis conditores potius intelligunt: epos enim heroicũ carmen dicitur. Poëtæ quoque interdũ Sophistæ dicti sunt, ut Diogenes notat & Pindari expositores: unde in Archilochi fabula Cratinus Homerũ Hesiodũque admirans sophistas appellat. Idem ex Aeschyli autoritate confirmat Athenæus. Atqui, ait tunc Piso, sophistas potius oratores dici putabam, qui ostentationis aut quæstus causa

philoſophantur, quod ſcribit Cicero, & Alcinous, & ante hos Plato. Licet, inquam, antiqui ſcriptores non ſolum excellentes rhetoras & illuſtres ſophiſtas dixerunt, ſed etiã philoſophorum interpretes cum quadam εὐροία, ut ait Philoſtratus: nihilominus quoniam primi poëtæ philoſophi & theologi fuerunt, ſophiſtæ & ipſi dicti ſunt. quin & dithyrambici, uel comici, uel etiam tragici uocati ſunt Didaſcali, quod uidelicet ferè totius uitæ magiſtri uideantur, ut Val. Harpocration & alij obſeruant, idq́ Antiphonis autoritate probat, qui Pentaclea Poëtam didaſcalum appellat, aitq́ Ariſtotelem philoſophum id in didaſcalijs manifeſtè oſtendere. Sed & huiuſce rei crebra eſt priſcæ comœdiæ ſcriptoribus mentio. Idem quoq; Ariſtoteles, & ab eo Sophronius philoſophus, Philippum poëtam quempiã Comœdiodidaſcalon uocãt: unde & cycliodidaſcalus, ut mox dicam, qui & Dithyrambopœus uocatur. Inuenimus & tragicos poëtas tragœdiodidaſcalos nuncupatos. Vocantur & Δραμματοποιοὶ ſcenicarum fabularũ poëtæ. Aœdum quoq; Græci frequentiſsimè poëtam nuncupant, & Melopœon & Odopœon, à canticis ſcilicet & odis cõcinnandis appellant. Item & Stichaœdon, quo inter alios Michaëlius græcus poëta uſus eſt, de cuius nominis origine ita legi: Menæchmus ſcriptum reliquit

στίχος uirgas significare, unde stichaœdi & stichodi, qui & rhapsodi dicti sunt: unde nunc nos quoque uulgò stichum uirgulam festucámue uocamus. alij tamē à uersu παρὰ τὸ στίχος, unde etiam distichon & hexastichon, & alia quæ sunt in frequenti usu scribentiū epigrammata. Rhapsodorum uerò nomen ab Homero deductum quidam opinātur. Cum enim illi antea Homeridæ uocarentur qui ab Homero essent, fideliq; quadā successione eius uersus custodirent, postea factū est, ut & eodem nomine nuncuparent qui non eo essent genere procreati. Floruerūt autē hi præcipuè LX. Olympiad. quo etiā tempore Cenæthus Chius, de quo alio loco uobis cō modius ex Hippostrato sum dicturus. Dionysius Argiuus Rhapsodos & Arnodos eosdem existimat, ea causa, quod allatis in medium particulis poëmatū, & proposito certamine uictori agnus daretur pręmium. Sed de Rhapsodis, qui & Rhabdodi dicuntur, & Arnodis, quorum illi à uirga, hi ab agno, quo donabantur præmio (ut diximus) cum nos aliàs, tum Pindari quoque expositores multa scripserunt. Sunt tamen qui Rhapsodos ideo uocatos autument, quod scilicet cum hi canerent ex lauru uirgam tenerent, quæ symbolum quoddam esse dicitur poëtarum sapientię & diuinitatis. Quæ alia hoc loco dicuntur à nostris, ut leuia uobis missa

facio. Rhabduchum etiam appellauere quidam Comœdiæ poëtam, quanq̃ apud Græcos eo uocabulo multa significãtur. Dicuntur & Musopœi poëtæ interdũ: unde de Hipponacte poëta illud epigrammatarij Theocriti legitur: ὁ μουσοποιὸς ἐνθάδ' Ἱππώναξ κεῖται. hoc est, hoc musopœus in loco Hipponax iacet. Item illud quod supra Pindari domum cum diriperentur Thebæ, ab Alexandro scriptũ tradit, Πινδάρου τοῦ μουσοποιοῦ τὴν στέγην μὴ καίετε, Pindari poëtæ tectum ne urite. Vocantur et poëtæ Musopatagi, uel Musopatacti, ut paulò antè memorauimus. Sunt & apud Pollucem libro quarto aliqua poëtarũ nomina, sicuti Cantor, Entheus, & inspiratus Musarũ numine, metrorum quoq; fictor ac compositor, aliaq; multa, quę consultò prætereo, ne uos fastiditis Græcorũ tralatis uocibus diutius detineam. Verùm post poëtarum uocabula rectè illud etiam uobis afferam, poëtas uidelicet cùm suis nominib. apud antiquos sacra facerent, proprias & peculiares quasdam habuisse uictimas, id quod ex ipsis facilè colligitur. Nam Lyricos iuuencã immolasse perhibent, quod & Horatiũ innuere uolunt, cum ita cecinit:

Pascitur in uestrum reditum uotiua iuuenca.

Vitulam uerò bucolicos, idq; illo Vergiliano astruunt:

Pierides uitulam lectori pascite uestro. At de tauro

ro Epici, de hirco Tragici, de agno Arnodi, ut pleriq; tradunt, rem sacram faciebant: tametsi plures pręmia hæc certantium poëtarum & uictorum fuisse scribant. Quæ cum dixissem, Nunc tempus, ait Piso, in uiam redire: à proposito tabulæ ordine deerrasse ui demur: à diuerticulo, quod aiunt, repetatur fabula. Quinimò, ego inquã, ubi in hos sermones incidimus, & hora suppetit, antequã imagines recenseamus, nõnulla quæ ad huiusce diuinę facultatis defensionẽ pertinent, uobis hoc loco afferre constitui, quæ aduersus illius uituperatores, cum acciderit, contorquere posſitis. Et istud quidẽ, inquit Piso, libenter audiemus. Quibus ego: Sed ut omnis, inquã, Poëtices sylua illustretur, nonnihil prius de eius uetustate primaq; illius origine repetere non ab re fuerit, etsi in uarijs poëtarum imaginibus, hoc ipsum mihi perstringendum erit. Igitur de Poëtices, seu ut sic loquar, metricæ orationis antiquitate illiusq; primordio uariè à scriptoribus traditur. Nam ut hoc loco mittam quod Tatianus Syrus, uir quidem doctiſsimus, sed parũ in dei pietate stabilis, scribit in eo, quo ostendit artes & disciplinas Gręcos à barbaris inuentas accepisse, Poëticam quoq; barbarorum inuentum esse: illud certè ego uobis affirmare nõ dubito, longè ante solutam orationem Poëticam extitisse, excultamq; fuisse.

De Poëtices antiquitate & primordio.

Eius rei euidentissimũ illud est argumentũ, quod qui primi solutam orationem inuenere, Cadmus scilicet Milesius, & Argiuus Acusilaus, non multò ante tempora floruerunt, quibus in Græciam Xerxes descendisse fertur, ut est apud Iosephum & Eusebiũ. Idem in Homerũ scribit Eustathius, qui Cadmũ ait, Pherecyden, & Hecatæum, solutę orationis inuentores: ante quos omnes longè Orpheus, Musæus, Homerus, alij claruerant. Idem affirmat in hunc propè modum Strabo contra Eratosthenem differens. Poëticã enim ait ante alia omnia in medium processisse, ante etiam ipsam artem oratoriam, quã & à Poëtica deriuatam ostendit, in qua primos insignes fuisse ait Cadmum, Pherecyden, & Hecatæum, atq; ab his cæteros. quinimò & canere, id est, ἄδειν, pro eloqui apud gręcos antiquos, hac ratione dictum asseuerat. Subiũgit & alia idem Strabo, ut rem magis cõprobet. Scribit & Isidorus, eius ut uerba recitem: Præterea, inquit, tam apud Græcos, quàm apud Latinos longè antiquiorẽ curam fuisse carminum quam prosę: omnia enim prius uersibus cõdebantur. Prosæ autem studium serò uiguit. Primus apud Græcos Pherecydes Syrus soluta oratione scripsit. Apud Romanos Appius Cæcus aduersus Pyrrhum solutam orationẽ primus exercuit. Hęc ita Isidorus. Quę cum ita sint, ui

detis

detis Poëticæ ipsius antiquitatem ante prosam & solutam orationem: tametsi utriusq; apud Hebræos eadem ferè exordia colligamus. Apud gentes quoq;, ut Firmianus lib. quinto docet, poëtæ multò antè priores fuere, quàm philosophiæ nomen: imò poëtas ipsos ait pro sapientib. habitos. Sed quanam quæso alia facultate & Orpheus & Amphion dicti sunt apud antiquos feras & saxa mulsisse traxisseq;, nisi quod hi diuinis suis carminibus rudes & agrestes homines à fera agrestiq; uita ad humanum ciuilemq; cultum pellexere, moresq; ac leges cõstitutis ciuitatib. dedere? quare nihil utilius meliusq; esse uidemus. Verũ nunc quoq; quæ de Poëticæ initio à Græcis prodant attendite. Sunt qui, ut ab hoc exordiar, eius originem in Apollinem fabulose referant, cum serpentẽ python a sagittis confecisset, ut alibi uobis planius referam. quidam in oraculũ eius ipsius Delphicum, alij in Bacchum, qui ante Apollinem oracula reddiderit: nonnulli in Apollinis filiam Phemenoën, quæ Delphis uaticinata sit: alij in Olena, qui hymnos & oracula scripsit, de quibus plura aliàs. alij Thracas Poëticæ inuentores fuisse uolunt, argumento ducto à locis eius regionis Musis consecratis, Pimpla, Olympo, Libethra, quodq; ex his locis originem duxerunt Orpheus, Musæus, Thamyris, alijq; poëtarũ primi: tum

quod inſtrumentorũ muſicorũ pleraq; nomina barbara ſunt, Sambyca, Nablia, Barbitos, Magadas, alia. Alij quidem ante tempora Troiana Poëticam inuentam uolunt, id quod clariſsimè patebit ex ijs quæ in imaginibus dicemus. Ariſtoteles alijq; nonnulli Poëticam rudi atque imperito & ſpontaneo quodam principio (ſic enim interpretari liceat, quod apud ipſum eſt Ariſtotelem ἐκ τῶν αὐτοσχεδιασμάτων) initium ſumpſiſſe uolunt. quod ipſum & Fabius Quintilianus affirmat: Poëma, inquit, nemo dubitarit imperito quodam initio, fuſum, & aurium menſura, & ſimiliter decurrentium ſpaciorum obſeruatione eſſe generatum, mox in eo repertos eſſe pedes. Quin & Euſtathius, quos ſupra cõmemoraui, Cadmum, Pherecyden, & Hecatæum, ſcribit primos carmina & metra ſoluiſſe in ſolutam & pedeſtrem orationem. Alij carminũ exordium in Moſen Hebræorum ducem referunt, quod quibuſdam uero propius uidetur. Sed quis non ipſam Poëticam potius dicat cum ipſo mundi principio incæpiſſe, uel id uelitis philoſophorũ placitis intelligere, uel eo quem aſſerit Chriſtiana religio modo. Nam quo alio pacto cœleſtes illæ immortalium animorũ legiones & chori inter ſe modulatibus concinunt, ſempiternosq; cœli orbes temperant, quàm hac ipſa (ut ita dixerim) cœleſti poëtica & harmonia?

monia? Deus certè deus fuit, qui primũ mortalibus diuinã hanc facultatem ab ipſo mundi primordio, cum cæteris tot tantisq́ꝫ bonis elargitus eſt. Hanc ideo tanti ueteres & ſuperiorũ ætatum ſapientes ſemper fecere, ut deorum laudes apud gentes & nationes omnes hoc potius ſermonis genere, quàm alio componerent. Et ne ex Grçcis, Orphei, Homeri, Heſiodi, Callimachi, reliquorũ hymnos cõmemorem, quorum etiam nomina in tabula referemus, adeamus ſacra Hebræorum uolumina, quæ longè ante hos ædita fuere, uidebimus Deo ipſi opt. max. nominatim ac peculiariter dicata, ut Moſis, Mariæ, Dauidis & aliorum, qui uates & græco uocabulo Prophetæ nũcupantur, numeroſis uerſibus modulata fuiſſe. Ex quo illud facilè deduci poteſt, carmina ipſa primum in Deum, uel gentium deos, eorumq́ꝫ laudes & ceremonias fuiſſe cõpoſita. Quin & ipſi Romani, apud quos tardius fertur Poëtica fuiſſe recepta, ut uobis cõmodiore loco referã, idem feciſſe uidentur: uerſus enim quoſdam ante Ennium & Andronicũ in deorum ſacris habuiſſe inuenimus, in quorum genere Saliarĳ erãt, Saturnĳ, Mineruĳ, Iunonĳ, atq́ꝫ huiuſcemodi alĳ. quin & alio uix modo ſine Poëtica, ſacra rectè & diuina myſteria exprimi poſſunt: unde Magnus Dionyſius diuinam ait theologiã poëticis plurimũ figmen

tis uti solitam, ad diuinos cęlestesq́ꝫ spiritus describendos: nõ enim nisi diuina sermonis facultate, diuina ipsa nomina & spiritus describi queũt. Ex his omnibus patet diuinam hanc potius esse facultatem quàm humanã, atq́ꝫ ideo à paucis potius quàm à multis censeri potest: longè enim à uulgari genere orationis atq́ꝫ à cõsuetudine cõmunis sensus abhorret, quocirca minimè populari approbatione gaudet, nec mediocres esse poëtas dei, ut ait Horatius, cõcessere. Hîc tum Piso uerba excepit: Quomodo istuc, inquit, ais ô Lili, Poëticam scilicet à paucis potius q̃ à multis censeri? secus ego existimabam. nam uelutì orator multitudine probatur, & uulgi assensu, ita ego poëtam. Cui ipse: Non sic, inquam: an illud non meministi, quod in Musis nostris retulimus? quòd secessus & montes ideo Musis ascribuntur, quoniam à uulgo & multitudine maximè remoti sunt poëtæ, nec uentosæ plebis, nisi urbici quidam et circumforanei nebulones, suffragia uenantur: boni enim bonorum & intelligentiũ iudicio contenti sunt. Succurrat illud nobis, quod est in Bruto à M. Tullio scriptũ. Nam cum Atticus existimaret oratorem doctorũ & intelligentiũ tantum iudicio probari, id contrariũ pluribus ostendit: Poëma enim, inquit, reconditum paucorũ approbatione, oratio popularis ad sensum uulgi debet moueri,

ueri:idq́ exemplo Antimachi poëtæ cõprobat, qui conuocatis auditoribus, cum legeret magnũ illud suũ uolumen, ut puto Thebaidos, & eum legentem omnes præter Platonem reliquissent, legam, inquit, nihilominus, Plato enim mihi unus est instar omniũ. Et Antigenidas doctus tibicen discipulo sanè frigenti ad populũ, mihi, ait, cane & Musis: innuens multitudinis iudicium, & popularem assensionem bonos poëtas negligere, nimirũ quia (ut diximus) res est diuina Poëtica, nec illotis (ut aiunt) manibus attrectari fas est, hoc est, à rudi populo & multitudine. quin, opinor, ideo antiquitus musica signa deorum statuis appendi solita, quasi q̃d dei ipsi Poëtica & Musicis carminibus placarentur. Quocirca id uobis minus mirũ uideri debet, si uulgares quidam pessimè de se in primis, tum de omni humano genere meriti, diuinum hoc poëtarum genus odio habere dicunt, ut fuit ille, qui, ut à maiorib. narratur, offensus Vergilij gloria, statuam eius quæ à Mantuanis in summo honore habebatur, deijci à militibus suis mãdauit, atq; in flumen abijci. Audiui & nõ multos ante hos annos à nescio quo ex incuruiceruicũ genere concionatore, Sulmone apud Pelignos idem facere tentasse de P. Ouidij statua. Sed & hodie quidam (quorum nomini parco, quia mihi olim amicissimi fuere) hanc diui-

nam facultatē uatesq́ꝫ ipsos impudenter incessunt, & uernaculo suo sapore, ne fœtore dicam, poëtas obruere tentant: parum illud considerantes, quod si propter unius Homeri calumniam, cuius statuam flagris uerberare tentauerat, ut est apud Cl. Galenū, Zoilus dignus est habitus ut à rege sapientissimo supplicio afficeretur, quo tandem illi supplicio digni, qui poëtas omnes, & Poëticam ipsam maledictis & calumnijs lacerant? Certè, inquit Piso, quocūqꝫ atrocissimo. Sed perge ipse tu quæso, ab obtrectatoribus & maledicis Poëticam uendica. Tunc ego: Postq̄ uos, inquam, uideo tam me libenter audientes, dicam quo scilicet modo refelli posse putem quæ diuinę huic facultati à profanis obiectari solēt. Certè si ullo modo est criminanda Poëtica, uel propter pedum & syllabarū modulos, uel propter subiectam rem & materiam est criminādā. Sed propter numeros & syllabarū moras nullatenus. Superest igitur, ut si damnāda sit, ob subiectam tantum materiā damnetur. Atqui impia atqꝫ obscœna tam soluta oratione & scribuntur & leguntur, quàm carmine: reliquum ergo est fateri nō magis damnandam essePoëticam, quàm prosam orationē & solutam, quatenus tam in hac ipsa, quàm in illa, obscęna & impia & scribūtur & scripta sunt. quo fit ut rectè colligere posimus, damnandos tantummdo obscœ-

obſcœnos impiosq́ꝫ & turpium rerum ſcriptores, cuiuſcunque illi ſint profeſsionis ac facultatis, non ipſos autem poëtas ſolum. Porrò niſi cognitum comprehenſumq́ꝫ iam pridem animo haberemus, Poëticam facultatem diuinum & naturæ opus eſſe, nō tam ſtabilis eius opinio permanſiſſet, nec tanta eſſet temporis diuturnitate confirmata, nec unà cum tot hominū ætatibus temporumq́ꝫ curriculis inueterare, ac perſeuerare potuiſſet. Etenim uidemus cæteras ferè doctrinas, præter Poëticam & admodum paucas, diuturnitate extabuiſſe, uel penitus eſſe immutatas: hanc uerò in linguas atqꝫ hominū ſermones cūctos tranſiſſe. Notiſsima enim atque uerißima eſt illa ſententia, opinionū cōmenta diem delere, naturę iudicia confirmare. Itaqꝫ nō antiquorū modò, & recenti uernaculoq́ꝫ ſermone gentium ferè omnium & nationum etiam barbararū, non pauci inſignem gloriam ſibi ex Poëtica facultate pepe rere, ſed & noſtris his diebus, qui id cū laude præſtant multi reperiunt. Sed audite quæſo etiam quæ ex Strabone Amaſæo philoſopho contra Eratoſthenem diſputantem uobis breuiter afferam, quæq́ꝫ ad huius facultatis cōmendationem ualde pertinent. Cum enim Eratoſthenes fortè ſcripſiſſet, Poëtam nō docendi, ſed delectandi gratia omnia cōiectari: contrarium, inquit Strabo, oſtendūt

antiqui:nam primã quidem Poëticam quãdam esse philosophiam perhibent,quæ nos ab infantia ad uitam inducat, & mores doceat, uitæq; actiones & affectiones cum uoluptate quadam. Nostri uerò,ait, solum poëtam esse sapientũ dicunt, & propterea Græcorum ciuitates à pueritia statim in Poëtica pueros erudiunt, non tenuis delectationis, sed castæ moderationis gratia. Tum paulò pòst, Musicos ait morum magistros esse & correctores, idq; tum Pythagoricorũ, tum Aristoxeni sententia confirmat, & Homerũ ait uocasse Sophronistas, hoc est, moderatores. &cum hoc planius ostendisset, subintulit, poëtam ad eruditionem & doctrinã quædam, quædam ad oblectationem proferre, ut idem fermè quod poëta noster Horatius dicere uideatur: *Et prodesse uolunt, aut delectare poëtæ, Aut simul & iucunda, & idonea dicere uitæ.* Mox cum ostendisset Strabo, poëtam rerum prudentiam &bonarum artium cognitionem habere, concludit, bonum nõ esse posse poëtam, quin prius uir bonus existat: cumq; hoc pluribus demõstrasset, tum illud etiam subintulit, ante alia omnia in mediũ processisse Poëticam, id quod & paulò antè uobis dicebam, ipsamq; Poëticam longè ante artẽ oratoriã extitisse, quinimò & ab ea deriuatã asseuerat. atq; hæc quidem ex Strabone, qui & eo loci plura subiũgit,

git. Omittã uerò quę multa Plutarchus cum ſparſim in ſuis opuſculis, tum in libro de Muſica, & in eo qui inſcribitur, Quomodo à iunioribus audiendi ſint poëtæ, ubi inter reliqua Poëticam oſtendit omnis fuiſſe diſciplinæ initiũ. Omittã & quę ab Heraclide Pontico in eo afferuntur, quo Homerum à calumnijs aſſerere nititur. Mittam & quæ cum ab alijs, tum præcipuè à clariſsimis rhetoribus Hermogene & Aphthonio argumenta ducuntur in cõmendationem Poëtices, ne, q̊d dici ſolet, factum faciam: alter enim Homerum & poëſim ipſam ſupra id quod eſt, oratores omnes, & quos Græci uocãt logographos, celebrat, ubi de ciuili agit oratione: alter uerò prophanos, atq; impios illos etiam nominat, qui Poëticam poëtasq; audent inceſſere. Extat Max. Tyrij philoſophi Platonici oratio pulcherrima, qua Poëticæ maieſtatẽ adeò celebrat, ut eam philoſophiæ præſtare uetuſtate, eandem re eſſe, nomine diuerſam licet, aſſeueret: quam cum uacabit legetis. Nec illud hoc loco dixerim, ſcitu tamen digniſsimũ, Iulium Cæſarem fortè aliquando in poëtarũ collegium aſcitum, in illo ordine infra multos ſediſſe, cum extra eum locum ſuper omnes longè primus eſſet, oſtendens quanti facienda ſit Poëtica. Mittam & Senatum P. Q. Romanũ Vergilio in theatro aſſurrexiſſe, ſicut Cæſari. Nónne & illud fuit

grande cõmendationis argumentum, cum Aug. Cæsar sapientiæ & doctrinæ singulare pene exemplum, frangi potius uoluerit legũ potestatem uenerandam, quàm Vergilianũ carmen aboleri? Eius quę extant legistis carmina, Ergo ne supremis &c. Nec uobis hi persuadeant, qui cõficta ea esse prodiderũt. Non in præsentia uobis referam Phalarin tyrannum immanissimũ licet, templũ tamẽ Stesichoro ædificandum curasse, diuinosq́ illi suasisse habendos esse honores, oblitum simultates & inimicitias cum eo uiuente habitas. Mitto & quos Macedo Alexander uel Pindaro, uel Homero mortuis honores habuerit. Nec illud uobis in pręsentia adducã, quod & ab alijs est ante me allatum, nostrã qua uiuimus animam à summis celebratisq́ philosophis concentum harmoniamq́ existimatã, quòd omnia uidelicet musica quadam ratione constent: quod & corpori attribuit quodam loco Ambrosius: Et resoluta, inquit, compage & harmonia uiscerũ, iam silentem & ueterem concentum spiritus uiuificans animauerit. Quin & cœlum ipsum sempiterniq́ stellarũ orbes non alia ratione agitari prodũtur. Sed longè plura in huius facultatis cõmendationẽ Petrarcha & Boccatius, qui & fabularũ species, & Poëticæ originem & uirtutes ac utilitatẽ executi sunt, quantum ea scilicet ætas licet inculta, nõ ru

dis

dis tamen omnino tulit. Hoc uerò tempore nónne Guil. Budæus ille Iureconsultorũ peritissimus, Homerum & poëtas à calumnijs probè uendicauit, in eos inuectus qui eos uituperabant? Num alij complures, & in primis Iouianus Pontanus, qui eandem suis literarũ monumentis uindicauit? ut iam nullus reliquus esse uideat maledicis incessendi locus. Quis tantam ergo amplius facultatem, talemq́ꝫ uituperare audebit? quis in eius contumeliam hiscere? Atqui, ait Piso, poëtas esse aiunt malos q̃plurimos detestandosq́ꝫ, & pessimis moribus. Quid ni? inquam, sed num ideo detestanda eijciendáue Poëtica? Non enim inficias iuerim, & nunc permultos esse, & anteactis temporibus fuisse, qui fœdissimis suis moribus diuinam hanc facultatem contaminauerint, fœdauerint, inquinarint, quos nedum Platonis urbe, quæ nusquam est gentiũ, sed toto etiam orbe pellendos censeo. Sed num, quia hi mali sunt uel fuerũt, ideo Poëtica & poëtæ omnes criminandi atqꝫ expellendi? Minimè, ut puto. Nunquid sacerdotiũ & sacerdotes ipsi execrãdi, quod inter eos aliqui mali sunt? Nam nec ideo picturã & pictores execramur & detestamur, quod pictorum nonnulli pictura abusi sunt, atqꝫ fœdarũt, quod Dei immortalis & diuorum diuarumq́ꝫ effigies ex dilectorum puerorũ puellarumq́ꝫ aspectibus ef-

finxerũt. Nec ea ratione quoq; studia sapientiæ contemnenda sunt, quod inter philosophos Aristippus, Protagoras, Epicurus, aliiq; non pauci philosophia abusi sunt. At si qui prẹterea sunt, qui Poëticam uituperent, hi se barbaris immaniores atq; ab humanitate prorsus alienos ostendunt, quippe cum neq; Germani ipsi, ut Tacitus scribit, carminibus abstinuerint, neq; Britanni, ut eorũ historiæ facilè declarant: quin & hac tempestate non pauci apud utrosq; in omni bonarum literarum genere bene audiunt. Neque Persæ Poëticã spreuere, apud quos Magi patria carmina (ut ait Curtius) canunt, & Strabo oden eorum cõmemorat, in qua CCC. & LX. palmæ utilitates cõnumerantur. Neq; Iudæi, apud quos omne genus carminis inuenitur, neq; Hyperborei, neq; Scythæ, neq; Medi, neq; Indi, neq; Phryges, neque Aegyptii, neq; mulieres Amazones: sed neq; Galli, apud quos maximè laudati, & summo in precio habiti hi, qui Bardi dicebantur, qui, ut Diodorus & Strabo testantur, tum Gallorũ laudes, tum uituperationes musicis quibusdam instrumentis & uersibus canebant, adeoq; existimati, ut non modò Galli ipsi, sed & hostes eorum præsentia & cantu arma deponerent: atq; idcirco Bardum, ut Põpeius tradit, Gallorũ lingua cantorem significat, quod uirorum fortium laudes Bardi canerent,

rent. quare ineptè puto Græci quidam *βαρδοὶ* scribūt, *αἱ ᾄδοὶ παρὰ τοῖς γαλάταις*, cum *οἱ ᾠδοὶ* uel *ἀοιδοὶ* legendum sit, hoc est, cantores. Scribit tamen Berosus, apud Celtas antiquiss. regem fuisse, qui inuentione carminis & musicæ apud illos fuerit inclytus. Sedenim Bardorū meminit & Ammianus Marcellinus, cuius ex libro hist. xv. libentius uobis uerba recito, q̄d in peruulgatis exemplarib. mendosissimè leguntur. Post hoc, inquit, de Gallis loquens, hominib. paulatim excultis ingruere studia laudabilium doctrinarum, inchoata per Bardos, Batties & Druidas: & Bardi quidem fortia illustrium uirorum facta heroicis compositis uersibus cum dulcibus lyræ modulis cantitarunt: Batties uerò scrutantes secreta & sublimia naturæ pandere conabant. Inter hos Druidæ ingenijs celsiores. & quidem ille hactenus. Eadem fermè & Strabo. Sed & Bardos Lucanus Anneus in catalogo his uersibus cōmemorat:

Vos quoq; qui fortes animas belloq; peremptas
Laudibus in longum uates demittitis æuum,
Plurima securi fudistis carmina Bardi.

De ijsdē meminit & Athenæus, & Posidonius Apameus. Quisnam igitur demum amplius Poëticam incuset? quis tam efferus damnet? quis tam excors & à ratione auius explodat? cū hæc Dei sit inuentū, cùm hac eius iras auertimus, nobisq; propitiū reddimus: cum hæc

religionem pietatemq́ nos prima docuerit, feros hominum mores animosq́ ad ciuilem cultum pellexerit, cum urbium seditiones pacētur, cum in bellis uictoriam sæpius ipsa pepererit, cum ad immortalitatē & sempiternam gloriam uirtutes extollat, uitia deprimat, cum hac feras ad nostra obsequia & salutem traducimus, cum uentos & turbines sistimus, cum morbos & fata remoramur, & uincamus. Audite nunc quæso, quæ Actiū olim memini, cum Neapoli essem, de Poëtica cum Pontano & aliis perorare. Quibus, inquit, uerbis aut quonā ore gestuq́ assurgemus Poëticæ? quæ princeps & de Deo disseruit, & eius laudes cecinit, instituitq́ sacra, unde primi poëtæ & theologi & sacerdotes uocati, uerbisq́ conceptis suis eum placauit & cantibus, docuitq́ habere rerū humanarū curam, benigneq́ cum probis agere, excandescenter cum improbis. Hæc prima excitauit ad uirtutē homines, dum animæ immortalitatem profitetur. Hæc è terris piorum animos in cœlum deuexit, impiorū detrusit in tartara: hæc bonis tandem præmia retribuit, malos pœnis, postremisq́ insecuta cruciatibus. Salue igitur doctrinarū omniū mater fœcundissima, salue iterum. Tu enim mortalitati occurris inuentorū ac scriptorū tuorū perpetuitate. Tu è syluis homines eruisti, atq́ è speluncis. Per te noscimus,

per

per te preterita ante oculos cernimus, per te Deum sapimus, religionemq́ retinemus ac pietatem, deoq́ ipsi accepti supernam etiã in sedem ab eo euocamur, arasq́ cum ipso meremur & templa. atq hactenus quidem ille. Hæc cum dixissem, paululum ipse conticui. Tum nõ multò pòst sic ad me cõuersus Piso ait: Omnia quidẽ quæ abs te nobis dicta in Poëticæ facultatis cõmendationem, mirũ dictu est quàm nos delectarunt. Vnum tamen illud abs te nobis in præsentia cupimus absolui, ad quod istiusce rei accusatores tanq̃ ad arcem quandam & præsidium munitissimum, cum urgentur confugere solent: Platonẽ scilicet uideri à sua illa republica suisq́ legibus poëtas eiecisse atque eliminasse, hiq́ eius philosophi, qui diuinum nomen meruit, autoritate in Poëticam & poëtas insurgunt. Cui ego aliquantulum cõmotus ita respondi: Vsqueadeo Piso apud me semper Platonis ualuit autoritas, ut ab eius sententia in ijs quę ad doctrinam sunt recedere nefas & piaculũ duxerim. Verũ eius scripta à nõnullis interdum in mediũ afferri uideo, qui uel ea parum perceperunt, uel in eorũ non sunt diutius lectione uersati, eaq́ minus diligenter & curiose perpenderunt, uel ab alijs plerunq; accepta retulerũt. Nã si modò quæ alibi de poëtis ipse scripserat, legissent, uel memorię mandassent, seu qualẽ ille tum rẽpub.

cōſtitueret ſcire uoluiſſent, aut ſi maiore uel ſtudio uel diligenti examine prius omnia eius ſcripta expendiſſent, non modò pro ſe Platonem, ſed contra ſe acerrimè ſtare liquidò cognouiſſent: præter id quod ſua ipſius ſtudia nullus unquam uituperare conſueuit, ſibiq́ꝫ cōtradicere (fuit enim & Plato ipſe poëta, poëmataq́ꝫ omne genus & carmina ſcripſit, ut alio uobis loco clarius oſtendā.) Verum ne quis id (ut mihi aliquando) uobis fortè obijciat, Platonē admodum iuuenem ea carmina ſcripſiſſe, quæ matura mox ætate igne aboleuerit, dicens, Hic ô Vulcane tua ope Plato indiget: illud cōtrà uos afferte, eam ipſum facultatem tanti omni ſuæ uitæ tempore feciſſe, ut moriens ſub puluino poëtæ Sophronis poëmata continuerit: q̊d certè non feciſſet, niſi ualde Poëticā probaſſet. Priuatim quoq́ꝫ ac peculiariter facultatem ipſam celebrat cùm in Phædro & Lyſide alijsq́ꝫ ſparſim dialogis, tum in Ione præcipuè, in quo Poëticam deorum immortaliū munere datam hominibus contendit: alibi quoq́ꝫ parentē & ducem totius philoſophiæ eſſe ait. Verumetiā & in illa ſua repub. quam ſuo ſibi arbitratu ipſe, & legentibus non imperantib. ſcripſiſſe uideri poteſt, libro ſecundo, poëtas uocat deorum filios: & alibi in deos quoq́ꝫ ſuos laudes & hymnos carmine cōſcriptos, & item in optimos uiros laudes

cani

cani decernit. Vnde quamuis mendacia, & de deis mentientes, ab ea tanquā profanos expellit, bonos tamen & pios in eam libenter & admittit & suscipit, nedum eijcit. Septimo etiam de legibus uolumine, non modò nō expellit poëtas, sed eis etiam lege promulgata pręcipit, deis ipsis precationes laudesq́ componere, quæ censorum iudicio recitentur. quod & ipsum ex eodē scribit Eusebius. Alio tamē modo Max. Tyrius, quare Homerum eijciat Plato interpretatus est: suam enim, ait ille, rempub. & ciuitatē constituisse, quæ ratione potius uideri posſit absoluta, quàm ut alicui usui mortalib. futura sit. Homerū uerò ita egisse, ut simul prodesse & delectare posset. Longa est hac de re Maximi narratio. Iustinus quoque philosophus & martyr alio modo defendit: Ignarus, inquit, Plato, in quibus Homero succenset ipsemet redarguendus offendit. & cætera multa quę hac de re profert uir & sanctiſsimus, & doctiſsimus. Franc. tamen Petrarcha in libris inuectiuarū, putauit à Platone scenicos tantum poëtas eijci, non reliquos: quàm rectè, ille uiderit, eius enim tempestate parū Platonis opera in luce fuisse facilè crediderim. Sed uos audiatis rogo, quæ super hoc ipsi Platonis interpretes dicant: Non omnes, aiunt, Plato poëtas è repub. exterminat, sed illos qui uel turpia de deis confingūt, uel pertur-

batos animos acrius imitantur & referunt. neq; poëtas, aiunt, undequaq; expellit, sed ex urbe, id est, ex turba, & iuuenum & ignorantium multitudine, qui in perturbationes admodum sunt procliues, nec in arcanos poëtarum sensus penetrant: id etenim propriũ esse poëtarum munus affirmant, ut affectus moueant & impellant. Possem & uobis alia referre, quæ sunt ab alijs obseruata, sed pro tempore hæc satis sunto. Nõ eorum, inquit Piso, ut uideo, tutum est confugium, qui ut Poëticam incusent, ad Platonis sententiã se recipere solent. Vides tu inquam, quantũ illis præsidij Academia afferat: nam & qui in ea Platonem secuti sunt, Poëticã summis laudibus celebrarunt. Sed & illud nihil calumniatoribus suffragat, quod cum adhuc, aiũt, rudis & agrestis esset Romanus populus, aliquando poëtas grassatoris nomine appellarit, atq; eo nomine Poëticam uituperant. Cur hi nõ potius illud obseruarũt, Numam Pompiliũ illum religiosissimũ Romanorũ regem, uersibus à se de deis deorũq; cultu cõpositis, ijsq; in sacris publicis ac ludis ritè decantatis, ferocissimam gentem, cum id assiduus egisset, ad mores humaniores deorũq; cultum transtulisse? Cur non tot alia Romanorum carmina? de quibus agemus cum ad Latinorum poëtarũ imagines sermo noster peruenerit. Tardius quidem scenica & thea-

tralis musa urbem est ingressa. Secũdo enim bello Punico, pennato, ut ille cecinit, gressu accedentem, in gentem suam bellicosam Roma admisit. Nec id quicquam apud uos momenti habeat, quod à rabulis quibusdã potius quàm Iureconsultis astrui solet, nullam de poëtis usquam in legibus mentionem haberi, nec ipso etiam capite de professoribus. Nam cũ ubiq; cõmendatione dignissimos poëtas leges ostendant, in primisq; Homerum, à quo & persæpe autoritatem petunt, non opus fuit de re cuius nulla esset controuersia mentionem facere, cum ea ipsa facultas supra cæteras sit disciplinas, ipsamq; supra philosophiã, ut quæ munere potius dei humano generi tributa sit, quàm quod doctrina aliqua discatur: neq; enim in scholis, ut cæteri professores, poëtę fiunt, sed nascuntur. Et si qui perseuerent maledicendo legulei, non ijs alios opponam quàm Iureconsf. Modestinum, qui apud antiquos uersus scripsit: & hoc tempore Budæum, Alciatumq;, acres bonarum omniũ causarũ, cultarumq; legum illustratores, antiquorum uerò Iurisconsultorum imitatores & æmuli, quibus cum rem agent nebulones isti. Quare iam quæso facessant huiusce facultatis uituperatores, nec ea ratione quod ab aliquibus aliquãdo poëtæ damnati sunt, uel quod inter illos scelerosi quidam & impudentes inuen

ti ſunt, cum longè plures in reliquo hominũ genere flagitioſi ac facinoroſi, nefarij etiam, ſiue mihi philoſophos, ſiue iuriſperitos, ſiue ſacrorum & templorum ęditimos afferatis, reperti ſunt. Multa tu quidem, ait Piſo, breuiter & tuo more ſuccinctè retuliſti, nũquid quod nobis amplius dicas reſtat? Nonnulla inquam, & illud in primis quod adhuc eſt à poëtis etiam obſeruatum, Non omnes ſcilicet qui uerſus pangũt poëtas eſſe: neq; enim, ait Horatius, concludere uerſum dixeris eſſe ſatis, nec rurſus omnes qui uerſus nõ ſcripſere uel ſcribere uoluere, indignos eſſe poëtæ nomine, quandoquidẽ Ariſtotelis eſt ſententia, poëtam ex fabulis potius eſſe, quàm ex carminibus. Tum uetus illa quoq; Platonis ſententia eſt, eos etiam poëtico agi furore, qui poëtarũ carmina interpretantur, atq; ideo quoq; uates dici queunt: nam & Panætius philoſophus Ariſtarchũ ea ratione μάντιν, hoc eſt, uatem appellabat: quod etiã ſcribit Athenæus. Sed & poëmata ſoluta oratione & ſcripta eſſe, & nũc ab aliquibus ſcribi audiuimus. nec alius mihi uidetur aureus uterq; aſinus, quàm poëſis quædam oratione ſoluta. Nec etiam deſunt inter eruditos, qui alterũ quendam Ariſtophanem eſſe Lucianum exiſtimẽt, ſed ſoluta oratione. Illud quoq; quod Græci ſcriptores tradunt, Soſitheum poëtam, & Terpandrum Rhodium

ſoluta

ſoluta oratione poëmata ſcripſiſſe (ſic enim καταλογάδην interpretamur) hoc manifeſtè oſtendit. Aeſopum quoq; fabularum ſcriptorem, apud Philoſtratum Apollonius & Menippus poëtam fuiſſe cenſent. Sed & M. Tullius & Ruffinus cum de oratorum pedibus & numeris differũt, in hunc propè modum loquũtur: Rhythmus numerus uocatur inter Græcos & Latinos, itaq; uideo uiſum eſſe nonnullis, Platonis & Democriti locutionem etſi abſit à uerſu: tamen quòd incitatius feratur, & clariſsimis uerborum luminibus utatur, potius poëma putandum, quàm comicorum poëtarum, apud quos, niſi quòd uerſiculi ſunt, nihil eſt alíud quotidiani diſſimile ſermonis. Sed & Vergilium Maronẽ ſoluta oratione ſuam Aeneida ſcripſiſſe ſunt qui tradũt. Hęc ego cum dixiſſem, ſtatim excepit Piſo: Poſtquã, inquit, intelleximus, nõ omnibus qui uerſus faciunt poëtæ nomen conuenire, rem nobis profectò gratam periucundamq́; feceris, ſi quos tu poëtæ nomine dignos cenſeas, quod eorum officiũ, quẽ licentiæ modum, nos docueris. Ad arduas, inquam, & res perdifficiles dicendas me uocatis: ſed cum tot ante me, & in primis Strabo, Lactantius & Horatius hoc idem dixerint, ſi paucis illorum ſententiam inter tot, qui ſe poëtas hoc ipſo tempore arbitrantur, dixero, nullis puto iniuria fiet. Illum uos igi

tur poëtam & poëtæ nomine dignum existimatote, cui egregium insit ingeniũ, & mens diuina, atq; ore magna sonet. Hinc rectè quidam, ut modò dicebam, dubitauere, an Comœdia poëma esset, q̃d nihil dissimile à quotidiano sermone habeat: nam nec satis est, ut ait Horatius, puris uersus perscribere uerbis. Quamobrem nõ malè fortasse is dixerit, *Poëta quis.* qui poëtam ita definierit, hominem esse, qui spiritu afflatus magna egregiè appositeq; cũ admiratione loquatur. à qua sententia nec Pontanum abhorrere ab Actio audiui. cui definitioni si par carmen addat, omnia planè cõprehensa uidebuntur. Placet uerò tanquam auctarium addere, quod Lactantius Firmianus de poëtæ officio scribit: Poëtę, inquit ille, officium in eo est, ut ea quidem quę uerè gesta fuere, in alias species obliquis figurationibus cum decoro alio conuersa traducat, & obliquo uelaminis figmẽto obscuret, sic ut ueritas inuoluta obtegi uideatur: totum enim quod referat fingere ineptũ est, & mendacis potius & nebulonis, quàm poëtæ. Sed uide Piso, quàm nos huiusce facultatis suauitas atque dulcedo longius à tabulis traxerit, dum aliam rem ex alia conserimus. Nos uerò te libenter, inquit Piso, ad istarum rerum digressionẽ conuersum audiuimus: & nisi molestum sit petimus, ut anteq̃ poëtarum imagines nobis recenseas, eam rem no

bis

bis ediſſeras, quæ nec à propoſito aliena fuerit, ut ſcilicet poetarũ poëmatũq́ ſpecies nobis enumeres. Quî poſſum, inquam, uobis tam pudẽter ac modeſtè, magna licet ac perdifficilia petentibus, non gratificari? præcipuè cum nec à tabularũ materia res ſeiuncta eſſe uideatur. Et ſimul ita ſum exorſus: Qui Diomedem ſecuti ſunt, quòd is ſex carminũ qualitates eſſe ſtatuit, ſex poëtarũ ſpecies eſſe uoluerunt, heroicos, tragicos, cómicos, melicos, ſatyricos, & choriambicos. At qui Cæſium Baſſum, in octo ſpecies diſtinxerũt: in epicos ſiue dactylicos primò, dein in epigrãmatarios, tertio in iambicos, quarto in Lyricos, quinto in tragicos, ſexto in ſatyricos, ſeptimo in comicos, octauo demum in mimos. Sed mea quidem ſententia longè melius Iſaacius Zezes Lycophronis interpres, qui undecim poëtarum ſpecies eſſe uoluit: & primo quidem loco heroicos, inter quos primores ille quinq́ Græcos poſuit, Homerum, Heſiodum, Panyaſin, Antimachum, & Piſandrum: cuius nos quoq́ exemplo Latinos quinq́ numerabimus, Vergilium, Statium, Lucanum, Syllium, & Val. Flaccũ. Secundo deinde loco lyricos ponit, in quibus decem, Steſichorum, Bacchyliden, Ibycum, Anacreonta, Pindarũ, Simonidem, Alcmana, Alcæum, Sappho, & Ecyrrinã, niſi fortè græco codice perperàm pro Corinna Ecyr

Poëtarum & poëmatũ quot ſpecies.

rina legatur. quibus quos Latinos cõferam non habeo, præter Horatiũ Flaccum, & fortasse Bassum, & paucos alios: & nostro tempore fortasse Io. Aureliũ Arimineñ. & Phil. Beroaldum iuniorem Bononieñ. Tertio loco dithyrambicos statuit, qui sacra Baccho carmina canebant, à quo poëtæ ipsi nomen habere creduntur: quippe Bacchus Dithyrambus ideo dictus, q̊d bis sit natus, & duabus, ut àiunt, ianuis egressus: uel quod in antro sit nutritus διθυρίτῃ, hoc est, quod duo haberet ostia. Sunt qui tradãt, quod ebrij ac uiolenti minimè secreta cõseruent, atq; ex pectoris penetralibus credita sibi arcana proferre soliti sint. Vinum enim, ut ait Pharnutus, διθύρον τὸ στόμα facit: atq; ideo q̊d huiuscemodi poëtæ Baccho afflati furerent, in prouerbium uersiculus ille cessit, διθυραμβοποιῶν νοῦν ἔχεις ἐλάττονα, hoc est, mẽtis minus Dithyrambopœis possides, ut apud Aristophanẽ notant grammatici. Alij dithyrambum dictum quasi lithyrambon existimant, quòd cum Iupiter Bacchum femori suo assuisset, ille exiturus clamaret, λῦθι ῥάμμα, λῦθι ῥάμμα, hoc est, solue suturam, solue suturam. Sunt præterea dithyrãbici uocati Amphianactes, quod hi poëtæ dithyrambos ita exordirentur, ἀμφίμοι ἄναξ. In hoc genere Philoxenum Cytherium insignem cõmemorat Isaacius. Tripus uerò prẹmium dari ijs poëtis solitus

fuit

fuit qui concinnè dithyrambicũ cecinissent. Primus uerò Pericletus Lesbius dictionem dithyrambicam cõcinuisse proditur. Sed & Melanippides Melesius plures dithyrambo rum libros scriptos reliquit, ut alios mittã, de quibus agemus sequentiũ dierũ sermoni bus. Legimus & dithyrambicos etiã interdũ uocatos Cycliodidascalos, ut paulò mox ostendam. Vsi quidẽ hi poëtæ fuerũt tumidis uerbis & cõpositis multiplicibus, si modò recte hac uoce effingimus, q̃d Græci dicũt πολυπλόκοις. quocirca dithyrambicã dictionẽ ĳdẽ pro obscura ac tumida minusq́; intellecta dicere consueuere. Vnde poëta noster Horat.

Seu per audaces noua dithyrambos

Verba deuoluit. quod non tantũ de Pindaro est intelligendum, quàm de dithyramborũ natura. διθυραμβώδης quoq; Philostratus, pro eo quod est granditer dicere, & tumidè ac uehementer, nec semel in Sophistis posuit. Porrò Isaacius in quarto loco Iambographos reponit, quos in tragicos, satyricos, comicosq́; distinguit. In quinto Elegos cõmemorat, & hos præcipuè, Callimachũ, Mnimermũ, & Philetan: nos Tibullum, Propertium, Ouidium. Sexto ordine epigrãmatographos nominat, & in his Simonidẽ antiquum, Palladan, & Agathian: nos Catullum & Martialem, & nostro tempore Marullum, & qui nisi ex scriptis cognosci uult C.

Septimo uerò loco collocat anathematicos qui in templis & deorum delubris anathemata, hoc est, donaria munerũq; inscriptiones, & huiusmodi cætera apponebant, affigebantq;, in quibus Homerum collocat, qui eius generis uersus in phialam, quæ à filijs Medi Delphis in tẽplo Apollinis dicata fuit, condidisse fertur. Sunt inter græca epigrammata huius generis plura, & apud Athenæũ & Pausaniam. Octauum locum hymnographis attribuit, qui in deos hymnos cecinerunt. In horum uerò numero antiquiorem illum Orpheum, Homerum, Hesiodum, & Asclepiadem reponit, nos autem Liuiũ Andronicũ, & qui nostra ætate Deo opt. max. diuisq; multis, inter quos Io. Fr. Picus, tuus Pice pater, item Bembus & Vida, alij. Nonus poëtarum locus datur Asmatographis, qui laudes & carmina, tuba, cithara, barbitóue, seu musico alio instrumẽto cantare soliti essent: atq; inter hos præcipuos Automeden, Demodocum, & Laren Corcyreos, & Phemium Ithacensem, idem Zezes reponit. Decimo loco epithalamiographos memorat, qui nuptialia carmina & cõnubiorum celebritates descripserunt, qualis fuit Agamestorus Pharsalius, quẽ alij Agametora nuncupant: itẽ Hesiodus, qui Pelei et Thetidis nuptias celebrauit, cuius poëmatis tale fuit principiũ:

O quater Aeacide felix, ô terq; beate

In Me-

In Megaris sacrum licuit cui scandere lectum.

Scripsit item apud Græcos Stesichorus Helenæ primus epithalamiũ,ut Theocriti scribunt interpretes, quẽ Stesichorũ secutus & imitatus est Theocritus. Apud nos uerò in hoc genere carminis laudat in primis Catullus,Statius & Claudianus,& nostro tẽpore Altilius & Cœlius noster. Ea uerò est epithalamiorũ lex, ut eorũ quædã uesperi canant, cum sponsi cubitũ eunt,unde & græcè *κατακοιμητικὰ* uocantur,eaq; ad mediam ferè noctem cõcini cõsueuere: quædam uerò in diluculo, cum ferè tempus est surgendi, unde et *ὄρθια* dicta,uel *διεγερτικά*. Canebant quidem apud antiquos epithalamia à uirginibus et pueris pro thalami foribus,ne uidelicet uox & clamor uiolatæ à uiro uirginis exaudiretur. Vltimo loco monodos poëtas Zezes statuit,qui uniformi & simplici materia uersus edidere,uel qui sub una tantum persona rem suã explicãt,ut,inquit,in Alexandria fecit Lycophron. Monodia tamẽ pro lugubri & flebili cantu interdum sumitur, uel cum unus è scena tantũ canticũ profert, nõ chorus omnis. Atq; hæc quidem hactenus Isaaci distributio: quanquam in ea recensenda nõnulla de industria uel addidi uel prætermisi. Tua ista ex Isaacio distributio,seu poëtarum diuisio certè nobis,inquit Piso,ualde placuit. Num uerò illa tibi placet,quę est ab

Epithalamiorum lex.

Alexandro cum patre facta apud Dionem, ubi de regno disputatur? Nō omnis, inquit, pater regi conuenit poësis, sicuti nec omnis amictus: nam poëmata alia, inquit, ad amores pertinent, alia ad conuiuia, & comessationes, alia ad pugilum uel equorum laudes & uictorias, alia ad nænias & defunctorum lachrymas. Nōnulla sunt risus & ioci gratia celebrata, alia his etiā sunt magis cōmunia, ut quæ cuiusq; ordinis homines admoneāt, sicuti ea sunt quæ à Phocylide & Theognide descripta sunt. At uerò Homerica sola generosa est & magnifica, atq; ob id maximè regibus conuenit. Pulchra ista, inquam, ô Piso, & Alexandro digna sententia, uerùm est ad uersuum potius materiam, & rem subiectam, quàm ut ad poëtas ipsas, & poëmatū nomina congruat. Sic est, inquit Piso, ut ais: & ad me conuersus, non ab re certè feceris, idq; nobis gratissimū, si (quandò diei hora suppetit) poëmatum quoq; nomenclaturas, & si nō omnes, eorum saltem quæ tibi genera succurrerint adieceris. Sic faciam, inquā, ut potero, uobisq; libenter morem geram, eorum præcipuè quæ in mentem uenerint, (sunt enim ferè innumerabilia.) Est igitur in primis Epos, quod & heroicū carmen dicimus, & Deliacū, quod eo in Delo, ut putatur, oracula darentur. quanq̄ & genus hymni hoc nomine apud Pindarum inuenimus.

Poëmatum nomenclaturæ.

Est

Eſt elegum,cuius etſi incerta uidetur eſſe ori go, teſte Flacco, qui tamen eius inuentores tradant,in Callini imagine referemus: quidam enim Callinũ ipſum, alij Theoclen,alij Midam prodidere.Carmen eſt certè miſerabile,unde & illi nomen: ἐλέειν quippe eſt miſereri.alij ab hac particula, αἶ αἶ. Didymus ue tò ἀπὸ τοῦ ἒ ἒ, quòd qui ad tibias concinunt lugere uideantur,uel quod ad ipſa defuncto rum næniæ concinantur.Eadem & Suidas. Alij ab ἐλιγαίρειν,quod inſanire ſignificat, q̃d cõmotæ mentis Theocles eſſet, cum primũ hoc carmen edidit:unde & ex hoc ἡρωελεγεῖον à Græcis celebratũ.Sunt & iambi,& iambea ſiue iambica : quæ ita differre exiſtimantur, quod illa ex iambis continuis,& maledictis armantur: iambea uerò ſiue iambica metro magis,quàm ratione ſunt iambo ſimilia, licet plerunq; confundantur. Porrò iambico rum carminũ multæ ſunt ſpecies,monometrum, quod duobus ſimplicib.pedibus con ſtat, dimetrũ quod quatuor,trimetrũ quod ſex,qui & uerſus ſenarius dicitur & ſenario lus:tetrametrum quod octo pedibus,qui & quadratus & octonarius appellatur. Sed & inter iambica trimetra frequentius,quod & ipſum duplex eſt, rectũ perfectúmue dictũ, nempe τέλεος, quum eius ſcilicet penultima breuis eſt, hoc eſt, iambus uel pyrrhichius: & claudus,qui σκάζων,uel χωλὸν,uel χωλίαμβον

cum penultima longa eſt, hoc eſt, extremus pes ſpondeus uel trochæus eſt. Vtrunq; lepidè poëta Naſo deſcribit:

Liber in aduerſos hoſtes ſtringatur iambus,
Seu celer extremum, ſeu trahat ille pedem.

Iambicis item uerſibus à Pindari expoſitoribus addunt Iambelega, hoc eſt, ex iambico & elego cōpoſita: tametſi in ijs perperàm ἰαβέλεγχα interdum legitur. Sunt etiã qui iambũ inter uerſus primũ extitiſſe putent, ut Ariſtot. qua de re alibi. Vocatur uerò iambus uel παρὰ τὸ ἰάπτω, uel παρὰ τὸ ἰαμβίζω, quę uerba maledicere & calumniari ſignificant, &, ut ait Hephæſtion, plena amaritudinis uerba dicere. Hinc ἰάμβηλον hominem conuiciatorẽ ac maledicũ à Gręcis uocari, teſtes ſunt Heſychius & Suidas. Iambum alij ab Iambe uetula, de qua in

Iambus unde dictus. Hipponactis uita agemus. Nõnulli ab Iambe Meganiræ & Celei ancilla, uel ut eſt apud Nicandrum, Hippothoontis, quæ Cererem de raptu filię ſolicitã malè tractauit. quidam à Thriambo, hoc eſt, Baccho triumphatore. Sunt qui à Marte, quod ſcilicet in prælijs tela iaciãtur, παρὰ τὸ ἰονβαλλεῖν. Hephæſtion quidem addit, & puellam quampiam Iamben uocitatam, quæ turpi admodum calumnia affecta ſuſpendio uitam finierit, ut etiam Lycambides ex Archilochi carminibus: atque ideo aiunt iambum compoſitum ex breui longa, propterea q̃d ex breui cauſa calũnia oria-

oriatur,tum in magnũ malum desinit,ut sapientiss.testis est Homerus. Sed hæc locuplecius à grãmaticis. Qui aũt primi iambos scripserint uariè quoq; traditur : quidã Simmiã Rhodium, alij Arium uel Anamiam, aliqui Simonidem,nonnulli Archilochũ,alij alios tradidere, de quibus in imaginib. agemus. Inter poëmata sunt & pæanes, quorũ duas species facit Suidas,alterã deo Marti ante præliũ,alterã Apollini post præliũ. Sanè Homerus post sacrificij missionẽ pæeona cani inquit,cum cecinit,καλὸν ἀείδοντες παιήονα. Alij in pestilentiæ missione pæana cõcini solitũ uoluere,ὅτι παύει τὸν λοιμὸν,q̃d scilicet sedet pestilentiã. alij à feriendo,hoc est, παίειν, ut alio loco sum dicturus,dictũ tradiderũt. Porrò, ut uidetis,Homerus pæeona uocat, quẽ alij pæona,alij pæana: unde est uidere apud autores his tribus modis hoc nomẽ enũciari. Nec minus est hoc uobis loco illud significandũ, apud antiquos species quinq; fuisse odarũ cãtilenarúmue heroicarũ:quarũ prima sophronistice dicta est, quæ in moderatione quadam & modestia cõsistebat,qualis Clytemnestræ cõcinuit cantor. Altera encomiastice, qua uirorũ illustriũ prçconia canebant,unde & illi nomen est factũ. Tertia threnetice est,quã lugubrẽ nos dicere possumus. tũ quarta est orchematice,hoc est,saltatoria. quinta est pæanice, quali usus est Homerus,

Heroicarũ odarum quinq; species.

ut à grãmaticis est obseruatũ in primo Iliad. Fuit ad hæc Nomus seu melos harmodium quod à discumbentibus concini solitũ accepimus, in Harmodij & Aristogitonis laudẽ. Fuerunt & oschophorica, id est, ramifera, quæ dicta putantur, quod in oschophorijs celebritate canerentur, ut Pollux innuit: uel ut asserit Theophilus, παρὰ τὸ ὄσχη, quę uitem pampinúmue significat. Sunt Parœnia debacchantiũ ac potantium cantica. Sunt qui triumphantibus ascribunt triambi: licet & Festus dicat triambos cum terni in proscenio loquunt. Sunt & quæ in pestilentiæ missione concinunt Epilœmia, quæ Deus faxit nos propediem pro patria cõcinamus. Sunt & quæ ad torcularia & in uindemijs Epilenia, quę in uictorijs epinicia, quæ in nuptijs Epithalamia & Hymenæi. Sunt quę rusticis & pastorib. canunt Bucolica, & Bucolismi, à Diomo Siculo inuenta. Item carmen Nomion ab Eriphanide decantatum dum uenantem Menalcam per syluas sectaretur, cuius historiam Clearchus pluribus explicuit. Sunt & carmina quæ à pedibus quibus constant, denominata sunt, ut dactylica, spondaica, chorica, anapæstica, & cætera quæ nota uobis, ut etiam sunt scolia, & ipsa à pede nũcupata scolio, hoc est, amphibrachy, qui pes à scolio & cithara dictus est, unde & prouerbium, Scolia Meliti. Sunt & qui à tibiarum

rum ſpecie, uel ab obliquo in conuiuijs canendi ordine dicta ſcolia putent, quę conuiuiorum ſunt cãtica. Alij ſcolia appellata putant κατ' ἀντίφρασιν, quod minus obliqua eſſent, id quod hi reprehendunt, qui in Ariſtophanem ſcholia collegerunt. Legimus quoque Tyrannionem celebrem tunc grammaticum, Caij Cæſaris rogatu de ſcolio metro cõmentarium ſcripſiſſe. Scribit Dicæarchus in libro de muſicis certaminibus, tres fuiſſe apud antiquos canticorũ ſpecies, quas inter ſecundam ait à peritiſsimis quibuſq; cani ſolitam, nõ alternis & ſeruato ordine, ſed præterito ſemper altero, atq; ab obliquo eo ordine ſcolion nuncupatã. Eadem ferè Ariſtoxenus & Phyllis prodidere, ſed in nuptijs cani ſolere à diſcumbentibus, myrteum uel laureum ramũ manu tenentibus, cuiuſmodi Timocreon Rhodius, cuius inter ſcęnicos imaginem referemus, ſcripſit. Legitur et unius adhuc principium Admeti celebratũ Athenis, quod Alcæo aliqui aſcribunt, alij Sappho: ſunt qui Praxillæ Sicyonię illud fuiſſe affirmẽt. Tale uerò eſt, ut meis uerbis uobis exponam: Admeti orationem ô amice diſcens, probos ama, à timidis abſtine; ſciens quod timidorũ parua eſt gratia. Eſt & rhythmus, quo antiquiores uſi, alio longè modo quàm quo nunc uulgò uti cõſueuimus, qua de re multa ſcriptores: latinè numerus

appellatur & modus, teste Censorino, quo autore à Rhythmonio rhythmus denominat̃, qui Orphei filius fuit, & Idmoniæ nymphæ Maricæ, ut Niceratus scribit in libro quem cõposuit de Musico fratre Rhythmonij: siquidẽ ait Peridemen, ex eo & Chloride filia Tiresiæ natũ, qui primus cecinit res gestas parentũ musicis cantib. Sed de rhythmo plura Dionysius in libro similitudinũ de Pythagoricorũ sententia, ut nunc mittam quæ nostri musici scribunt. Sunt & carmina quę à pedum numero denominant̃, ut dimetra, trimetra, tetrametra, ut iam diximus. Item sunt pentametra, hexametra, & eiusmodi reliqua. Sunt & quæ à uersuũ numero dicunt̃, ut disticha, tetrasticha, hexasticha, hecatõsticha, alia. Sunt & quæ à literis, quæ in principio uel fine uersuũ ad aliquid significandũ ponunt̃, appellantur, ut acrosticha, acrostichides, teliostichides, parastichides, de quibus planius in Sibyllarum imaginibus agemus. Sunt & quæ ab inuentoribus, ut Linus carminis genus, qui & Clinus, & Oetolinus dictus est. Nelinus etiã cantionis genus, sicuti & Elinos: quidam eiulatum & Lessum interpretantur, ut Hermolaus existimauit. Herodotus Linũ carmen ab Aegyptijs Maneron uocari prodidit. Sed de Manero & Lino plura Athenæus, & nos aliàs. Reponitur & Hialemus ab Apollodoro & Theocriti cõmen-

mentarijs inter eos uersus qui flebiles sunt & miserabiles, qui threni à Græcis uocant. Fuit uerò hic Calliopes, ut quidam tradunt filius, ut alij Cliûs, ut nos in Musis nostris docuimus. ab hoc prouerbium est, Hialemo frigidior: & ἰαλεμίζω uerbum eiulo & fleo, & ἰαλεμώδης. Sunt itidem ab inuentorib. & frequentius usis nuncupata, Polymnestia, terpandria, sapphica, asclepiadea, alcmanica, euripidia, pherecratia, et huiusmodi penè infinita. Sunt & qui nomi, hoc est, leges & modi & moduli appellantur, quoniã quasi lege præscriptũ sit, ne fidiũ uocumq; intentiones mutarentur. Aristoteles tamen dubitare uidetur an ideo nomi uocentur, quod ante literarum usum leges passim canerent, ea scilicet ratione, ut tenacius memoriæ mandarent, & inde legum nomẽ canticis mansisse. Nomos uerò excogitatos à Terpandro legimus, ut in eius imagine referemus. malũt alij à Philãmone. Nomorũ autẽ seu modorũ rationem circunscribunt Lucianus & Apuleius. hic ita in Floridis: Tibicen, inquit, quidam fuit Antigenidas, omnis uoculæ melleus modulator, & idem omnis modi peritus modificator, seu tu uelles Aeolion simplex, seu Iasium uarium, seu Lydium querulum, seu Phrygium religiosum, seu Dorium bellicosum. Ille uerò, id est Lucianus, in Harmonide, uniuscuiusq;, ait, harmoniæ est suũ

proprium,hoc eſt, Phrygiæ Entheum, Lydiæ Bacchicum, Doriæ caſtum, Ionicæ iucundum. Hæc illi. Nomorũ porrò apud Plutarchum in muſica ſpecies multæ, Apothetus,elegus,comarchios, ſchœnion, cepion, dios,trimeles, tum poſt hos Bœotius, Aeolius,Oxys,Tetradius,Orthius Palladis nomus argumentum bellicum habens, ut Timotheus Alexandro oſtendit. Sunt & qui Dianæ attribuant, deamq́; ipſam Orthiam, alij Orthriã, & nomon ipſum Orthriũ, & pedem quoq; nuncupent. Sed reuera nõnihil differunt: hic enim,id eſt, Orthrius, matutinus eſt,ut & dictio, & uox manifeſtat. Sunt & nomi alij plures, de quibus alibi. Sunt & carmina quæ in deos canunt,hymni, & horum ſpecies uarię, Bacchi,Dithyrambi,Parthenia. Iuli matri deûm cantica,licet Simus Delius Cereri attribuat, ea ratione, q̊d ulos & iulos manipuli multi hordei colligati ſic uocentur:unde & Dimitruli & Calliuli hymni:etſi,ut ait Athenæus, lanificij eſſe cantica ulon & iulon exiſtimãt aliqui:alij & Proſerpinę hymnos aſſerunt. Sed quod iulos ſit uermis multorũ pedum, & prima lanugo, notius per grammaticos eſt, quàm ut hoc nobis loco opus ſit referre. Sunt & uſpingi, qui & hypingi,qui,ut ego quidem opinor, non fortaſsis malè upingi dicentur: ſunt enim cantica,quæ Dianæ dicata fuerant: ſic

uerò

uerò dicti upingi, si coniectura duci fas sit, ab Vpi ipsius Dianæ patre, cuius de deorũ natura meminit Cicero: unde & Diana ipsa & Vpis & Opis interdũ dicit, prima syllaba producta. hæc tamẽ nomina cum apud Pollucem & Athenæum, tum in Apollonij Rhodij commentarijs inuersa leguntur. Præter hæc hymnorũ genera sunt & alia, quæ Menander rhetor exequitur, quæ sanè hoc loco uobis afferam. Is igitur Menander cum ageret de hymnis qui ad deos canuntur, ita græcè scribit: Hymnorũ, inquit, aliqui κλητικοί, alij ἀποπεμπτικοί, alij φυσικοί, alij μυθικοί, alij γενεαλογικοί, alij πεπλασμένοι, & alij εὐκτικοί, & alij ἀπευκτικοί. demum alij mixti, uel ex his duorum generum, uel trium, uel omniũ simul. Cletici quidem, hoc est, inuocatiui, ut sic dicam, cuiusmodi pleriq; Sapphûs & Anacreontis, & aliorum poëtarum multorũ, deorũ inuocationẽ continent. Apopemptici, quasi eos dicere possitis remissiui, & comitatiui, ut migrationis alicuius, atq; abitionis comitatũ habentes, cuiusmodi quidam Bacchylidis fuisse traduntur. quidam tamẽ hos apodempticos uocare potius uidentur. Physici uerò, hoc est, naturales, ut quidam fuerunt apud Empedoclem, in quibus quæ sit Apollinis, uel Iouis, uel alterius dei natura, exponitur: cuiusmodi Orphei multi leguntur. Mythici sunt qui mythos, hoc est, fabulas conti

nent cum quadam allegoria procedẽtes, ut muros construentem uel Admeto seruientẽ Apollinẽ,uel si quid tale inducamus. At uerò genealogici hymni eorum sunt,qui poëtarum theogonias sectantes,Apollinem Latonæ,Musas Mnemosynes filias uocant. At peplasmeni,hoc est,ficti, hi dicuntur, quoties deis corpora affingimus, uel deorũ aut dæmonum progenies narramus, quemadmodum Simonides αὔριον dæmonem uocauit, & alij ὄκνον,alij'q; aliud quippiam. Demũ Euctici, hoc est, precatorij, seu uotiui sunt, qui tenuem quandam orationem seu deprecationem continent absq; alijs partibus orationis:sicuti Epeuctici dicuntur cum contraria precamur. Et hactenus ferè Menander meis incõptiorib. quidem uerbis. Sunt & qui addant ἀπορητικὸς,siue διαπορητικὸς,hoc est,dubitatitios,ut si dubitemus,sit ne amor Chaûs & Veneris filius. Sunt præterea proseuctici,qui & Euctici, ut diximus, quales adhuc leguntur apud nostrum Horatiũ. Sed ad alia iam transeamus. Fuit & Castorion carminis genus hyporchematicõ,rhythmo Aeolico conditum, cuius & Pindarus meminit. Inuentũ traditur à Castoribus, hoc est,Castore & Polluce, qui & ipsi Orchesticæ operam dederunt. Epicharmus quidem Mineruam scribit armatam hoc genus carminis pręcinuisse,atq; ex illo Lacones in bel

lo ti-

lo tibijs usos esse, Castoriumq; concinuisse. Verum de Enoplia musica & saltatione, & Græci plura, & ex ijs alibi nos. Ad hæc sunt & poëmatum & carminũ species threni, & næniæ lugubres, quiq; Olophyrmus dicit, & quæ in funeribus & sepulchris canũtur, epicedia & epitaphia, elegia. Sũt & Silli, qui poëmatis species sunt, cõuicij & maledicentiæ pleni, quibus supra licentiam poëtæ cauillantur: quippe τὸς σίλλυς dicacitates, & sales mordaces Græci uocant, qualia Timon poëmata scripsit & Xenophanes, qui ea de causa sillographi dicti sunt. Ammianusquoque Marcellinus, Didymum ait imitatũ sillographos, libros sex in Ciceronem scripsisse. Iulius Pollux σιλλαίνειν ait significare, cum irrisione quadam cõmouere τὸς ἴλλυς, id est, oculos, & ab eo poëma irrisorium Sillos dictum esse. Idem & Suidas. Alij quidã Græcorum grammatici παρὰ τὸ τίλλω, quod est cauillor & irrideo, ut est apud Anacreontem, cognatæ literæ mutatione τ in σ. Aelius Dionysius σιλλαῖν uerbum esse ait, quod in cõtemnendo & cauillando oculos in aliam partẽ flectere significet. Sunt qui hoc poëmatis genus originẽ traxisse uelint ex Homerica poësi, ea parte qua Thersites in Græci exercitus principes conuicia iactabat. Quæ hoc loco uobis libentius retuli, ne uos quoq; cũ ijs errore duceremini, qui uel à Psyllis populis,

uel à σειρῶ hoc genus carminis deductũ malè existimarunt. Sunt & quæ pægnia dicuntur, poëmatis ludicri genus, quale scripsisse Homerum, in eius imagine recensenda referemus. Mnaseas quoque Locrus, seu Colophonius, ut est apud Athenæum, qui à familiaribus dictus est Salpe, à quodã piscis genere uario (nam & huiusmodi poëmata uarium habent argumentum) hoc genus carminis scripsit. Nymphodorus uerò Syracusanus Salpen Lesbiam facit pægniorum autorem. Alcimus Bothryn Salpen cognominatam pægniorum inuentricem tradit. Salpen citat Plinius in xxviij. libri indice. Hermolaus hac in re scribenda parum fidelis uidetur. Legimus præterea Gnesippũ pægniographum, & Aratũ, ut alios mittamus. Hinc sunt dicta Erotopægnia poëmata amoris ludicra, quæ perperàm quidam Crotopægnia nuncupant apud Gellium & Ausoniũ. Huiusmodi poëmata Lelium antiquissimũ poëtam, & Calphurnium Pisonem scripsisse accepimus, ut alibi ostendemus. Est & Technopægnion apud Ausonium Gallum ludicrum quidem poëma, uerùm multa arte compositum: etsi Technopechion à nõnullis parũ scitè legitur. Est & quod Cyclon uocant, cuius et Themistius meminit. Multi uerò talia carmina cecinerũt, inter quos & Homerus. Cyclica quoque carmina uocari scri-

bit

bit Isidorus, quæ cuiusque materiæ simplici forma facta sunt, quæ & à Græcis cyclia dicuntur, quorum cum apud alios frequens mentio, tum in primis apud Aristophanem & Suidam. Hanc carminis speciem intellexisse Horatius uideri potest, cum ita ait:

Nec circa uilem patulūq; moraberis orbem. quod & ex dimidiatis in eum cōmentarijs Acronem cognouisse crediderim. Proclus Platonicus librum scripsit de cyclo epico, in quo de propria poëtarū uirtute loquitur, & Homeri præcipuè: cuius cum meminerit Aristoteles, & eum secutus Themistius, mirum est quod adeò ab ipsius Aristotelis interpretibus exponatur. Multa quidem Philoponus, ut est copiosus scriptor & eruditus, sed huius certè cycli ratam parum uidetur habuisse notitiam. Sunt etiam qui encyclium poëmatis genus nuncupent: & encyclopædiam uocari tradit idem Proclus poësin ipsam heroicam. Sed de encyclio & encyclopædia aliàs plura: scientiarū enim & disciplinarū orbem, quo eæ simul connectuntur & copulantur, significare plures existimauere. Sanè cycliodidascalon Græci uocant, pro eo qui & dithyrambopœus dicitur ab Aristophane & alijs. Porrò & cyclica uidetur grāmatica dici à Nazianzeno Gregorio: nam de Basilio agēs ait: Sed in primis, inquit, grā maticam edoctus, quæ cyclica dicitur scien

tia, quod circa eadem uoluitur, ac uertitur. Est quoque cento poëmatis genus, cuius hãc esse legem, ita ad Paulinũ scribit Ausonius: Cento, inquit, quid sit absoluã: uarijs de locis, sensibusq́; diuersis quædã carminis structura solidatur in unum uersum ut coëant, aut cæsi duo, aut unus, & sequens cum medio: nam duos iunctim locare ineptum est, &tres una serie meræ nugæ. Diffunditur autem per cæsuras omnes, quas recipit uersus heroicus, conuenire ut possit aut pentimemeris cum reliquo anapæsto, aut trochaicæ cum superiore segmento, aut septem semipedes cum anapæsto chorico, aut post dactylum atque semipedẽ quicquid restat hexametro, simile ut dicas ludicro, quod Græci ostomachion uocauere. Hactenus ille. Cõposuere uerò hoc genere carminis Eudocia, Proba, & Pomponius, qui ex carmine Vergiliano, inter cætera sui ingenij monumenta Tityrum in Christi laudem cõposuit. Extant in hoc genere centonis apud Irenæũ de Hercule eiusmodi uersus: legitur & Ausonij epithalamiũ. Valentinianus quoque Imperator huiuscemodi uersibus aliquando lusisse scribitur. Sunt qui à Christianis genus hoc conficiendi centonis inuentũ uelint: ego quid hac de re statuã certi nihil habeo. Deductũ quidem uideri potest id nomen à uili & rustica ueste, uarijs & uersicoloribus segmentis

tis filisue consuta, cuius in primis ab autoribus rei rusticę &rei militaris fit mentio, ut scriptores alios prætercam. Tertullianus certè uir eruditissimus idem innuit in libro de pręscriptionib. aduersus hæret. Homeri, inquit, centonas etiam uocare solent, qui de carminib. Homeri propria opera more centonario, ex multis hinc inde cõpositis in unum farciunt corpus. at uerò alij quidã παρὰ τὸ κεντρίζειν, quod est inserere, deriuari uolunt. alij quidam παρὰ τὸ κεντάω. quippe ferũt centones ita cõpositos, ut liber ex quo cento conficiendus est & coagmentandus, totus prius perlegat, punctoq; si qua pro materia proposita reperiũtur, annotentur, quæ mox collecta in poëmatis corpus redigantur coagmententúrue: atq; ab ea, ut sic dixerim, punctuatione ex nostris quidam nominari centonem uoluere: nam pridem est explosa eorum opinio, qui à numero centenario centonem dici credidere. Nõ desunt qui centronas putent legendum esse, quando & Suidas inter cætera κεντρῶνος significata, eas ait orationes significare, quę in diuersum et uarium sensum simul cõmutari & conuerti possunt, ad unumq; finem, &ut Gręci dicũt, scopon: talia sunt, inquit, homerocentra. Apud Latinos tamen iam usu receptum est à primis usq; temporibus, ut centonẽ tam pro ueste & stragula, quàm pro poëmate dica-

mus. Viuit & amicus meus hodie unus & alter qui centonas cõficit. Sed de centone puto iam satis, nõnihil enim & in imaginibus Probæ & Eudociæ meminerimus. Cõfines sunt centonibus parodiæ, de quibus in Hegemonis imagine nonnihil agemus. Item quæ per adiectionẽ uersus uersui conficiuntur, quo pacto ex Homero fecit Pigres Carius, de quo in eius imagine: uel qui ex alienis uersibus aliam materiam componunt, qua de re Tertullianus Septimius in libro paulò antè citato. Cum enim de Marcione & Valentino hæreticis, qui diuerso modo sacras literas interpolarunt, ageret, sic subinfert: Et ideo, inquit, habent uim & excogitandis instruendisq; erroribus facilitatẽ, nõ adeò mirandam quasi difficilem & inexplicabilem, cum de secularibus quoq; scripturis exemplum prȩstò sit eiusmodi facilitatis, quo ius hodie ex Vergilio fabulam, totũ aliam cõponi, materia secundum uersus, uersibus secundũ materiã concinnatis. Deniq;, inquit, Ouidius citra Medeam, tragœdiam ex Vergilio plenissimè expressit. Meus quidam propinquus ex eodem poëta, inter cætera styli sui ocia pinacẽ Cebetis explicuit. Et hæc quidẽ totidem uerbis Tertullianus. Fuerunt prætereà apud antiquos carmina quæ axamenta dicebantur, quæ & saliaria à Saliis sacerdotib. in uniuersos, ut Festus ait, homines

homines componebãtur: dicta, ut puto, q̃d axare antiquis nominare significabat. Versus uerò qui in deos singulos canebãtur, ab eorum nominibus appellabantur, ut Iunonij, Mineruij, Ianuarij, & eiusmodi. Sunt & Fescennini uersus apud Latinos, qui in nuptijs cani solebant, ab urbe eius nominis dicti, ut Pompeius & Seruius notant: siue q̃d fascinũ arcere credebantur. Huiusmodi uersus Fescenninos Aug. Cæsarem scripsisse testis est Macrobius. Talem describit T. Liuius Fescenninũ, qualis est Glyconius Catulli: ut facilè ego in eam sententiam uadam, Glyconium ipsum Catullianũ in hoc genere fescenninorũ reponendum esse, Catullo ipso etiam id significante eodem carmine:

Nec diu taceat procax fescennina locutio. Est uerò apud scriptores frequens huius uersus mentio, impropriè licet interdum usurpent, ut apud Hieronymum. Sunt & carmina seu poëmata quæ pammetra dicũtur, à uaria & multiplici uersuum materia, uel differentia, qualia se scripsisse Diogenes Laërtius testatur. Sunt & quæ rhapsodiæ uocant, quæ uel à censoria uirga, uel quod consuta cõnexaq́ sint ita appellant, quales libri Homeri sunt, aliorumq́ multorũ. Nicocles quidem Hesiodum primũ fecisse rhapsodias scriptum reliquit, à quo & Hesiodi ipsius uersus hac de re afferunt, quibus ostendit se & Homerũ eius-

modi uersus in Delo primũ concinuisse:

Ἐν δήλῳ τότε πρῶτον, ἐγὼ καὶ ὅμηρος ἀοιδοὶ
Μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδήν.

Hoc est:

In Delo tum primum ego, Mæonidesq; poëtæ
Lusimus, inq; nouis carmen cantauimus hymnis.

At hi qui à uirga nomẽ deducũt Callimacho poëta nitunt, qui dixerit, ἐπὶ ῥάβδῳ μῦθον ὑφαινόμενον, id est, fabulã in uirga cõtextã. Laurinã uerò uirgam eam Græci scribunt, unde sunt quos rhapsodos & rhabdodos uocatos diximus. Sanè Pindari expositores Iliada Homeri magis rhapsodiã esse uolunt, quàm Odysseam, q̃d scilicet hęc unius laudatio, illa uerò multorũ sit. Est & q̃d tum procomion, tum epicomion uocitat à Pindaro, q̃d quidẽ carminis genus Pindari interpretes in comessationib. petulantibusq; tripudijs cani solitũ tradidere. Est & q̃d uocãt apostolicon, cum de alio ad alium scribimus, qualis est secundus, ni fallor, Isthmionicorũ hymnus. Est et bucolicon carmẽ, q̃d à genere uehiculi astrabicon nominatur, ut ait Probus, et nos antè meminimus. Est & Lityerses genus hymni messorij, sic cognominati, ut quidã scribũt, à Lityersa Midæ filio, qui apud Celænas aduenietes in conuiuiũ uocãs cõpellebat mox secũ metere, quibus cum capita præsecuisset reliquũ corpus abscõdebat. Sunt qui scribãt loris eos cędere solitũ quos uicisset dum me-

teret,

teret, uerũ cum nactus esset se ualentiorẽ, ab eo male mulctatũ. Sunt qui ab Hercule uictũ tradant, & in Mæandrũ fluuium deiectum, quod in Theocritũ scribunt interpretes: hic immanis adeò thericum hymnũ, id est, messorium instituit, qui à suo nomine Lityerses dictus est. Meminit Theocritus edyllio x. et Apollodorus in hunc fermè modũ scribens: Quemadmodũ, inquit, in threnis hialemus, & inter hymnos iulos, à quibus odæ dictæ sunt, sic & messorum cantus Lityersas. Hæc ille. Ab hoc uerò prouerbium factum est in eos qui inuiti & non ex animo canunt, Cantum lityersen canis. Historię meminit & Pollux aliȷq́ grammatici. Sunt & Ithyphallica, quæ, ut cum honoris præfatione loquar, fascino, id est, priapo erecto canebantur, qua de re in Mœcenatis imagine agemus. Sunt & daphnephorica, & tripodephorica, quæ à lauro & tripode in Apollinis sacris delatis nuncupata canebantur, qualia oschophorica diximus. Reponuntur & hæc à Polluce & Athenæo, embateria, parodos, emmeleia, proauliæ, pronomia, himerus & himadus: tametsi ab alȷs hæc, Imæus, epimyrius, uel epimylius, imalisq́ uocentur. Sunt & quæ parœmiaca uocãtur carmina, quæ à prouerbȷs quibus præcipuè scribuntur, ut ait Hephæstion, appellata sunt, cuius & normam præscribit. Hoc uerò genere in primis

usi sunt Cratinus & Archilochus. Sunt & alia genera, quę quanq̃ gręca, nostris tamen notissima, eclogæ, soteriæ, edyllia, protreptica, propemptica, parænetica, erotica, pragmatica, hypothetica, prosphonetica, euctica, apeuctica, proseuctica, schedia, atque huius generis similia. Sed iam abundè me uobis hac in parte satisfecisse existimo. Et quidem ut dixisti, ait Piso, abundè: nõ enim multa superesse in isto poëmatum genere crediderim, nisi uulgatiora & protrita grammaticis sectari uelimus, q̃d nos per nos facilè facere possumus. Sed tamẽ aliud ego, &, ut puto, Picus abs te uel expectamus, si nõ fessus, uel expetimus, si non grauaris. Et quid tandem, inquam, est quod à me hodie amplius expectetis, prętertim cum iam diei serum sit, nisi fortè ueterum poëtarum imagines, qui ante Homerũ cecinere? Sed enim hoc in sequentis diei sermonẽ differemus. Nõ istuc, inquit Piso, sed uersuũ affectiones quas uocant, & proprietates, quæ cum parum diligenter & concise traduntur ab alijs, tum ab alijs adeò corruptè, ut mirum sit quàm id libenter abs te audire cupiamus. Sic faciam, inquam, & clarius breuiusq; quàm potero. Illud uerò uos in primis monitos uelim, me affectiones uersuum nõ modò eas intelligere, quæ tu fortè, & quæ propriè Græci πάθη τῶν στίχων, & τρόπους, seu τὰ ἐπὶ χωλὰ uocant, sed et diffe

differentias,ac,ut dixisti,proprietates.Nam ueluti in hominibus affectiones non solum bonas,sed &malas,hoc est,uirtutes &uitia, unde &tales affectos homines tali uel uirtute uel uitio dicimus, sic & nunc ego in carminibus statuo. Sunt autem hæ carminũ affectiones re quidem sexdecim,nomine uerò plures. Sex quidem propriè πάθη, quas tamẽ quinq; tantum cõmemorat Diomedes, decem uerò cęterę sunt,id est,proprietates.Sex igitur quas priores diximus, tres sunt quæ uersui aliquid addunt,tres demunt Addunt procephalus,procœlius,&dolichuros.Demunt acephalus,lagarus,& miurus:& earũ duæ quidem in principio uersus, procephalus & acephalus : duæ in medio, procœlius & lagarus:duæ in fine,dolichuros,qui &μακροσκελὴς dicitur,&miurus.Procephalus uersus uocat̃,cum in principio tempus uel sylla ba abundat. Latini huic nomen nõ dedere, quod adhuc legerim,quãdo neq; hunc Diomedes ascripserit, nisi fortè nos præcipitem uocemus.Tale est Homericum illud:

ἢ ἐπιμίγναι δμωῇσιν ὀδυσῆο θείοιο. Potest & illud tale esse nostrum:

O gratum,quippe meis succedes sedibus hospes.

Procœlius uersus dicitur,cum in medio uel syllaba, uel tempus superat, quem nos uentriosum, uel uentre prominulũ dicere possumus,eadem causa ἔγκυον quidam uocarunt.

eiuſmodi eſt Homeri illud:

θώρακας ῥήξειν δηΐων ἀμφὶ στήθεσσιν. ι enim in medio ſupereſt. Item Vergilij illud:

Aut ouiū fœtus, aut urētes culta capellæ. uel illud:

Necte Amarylli nodos, Veneris dic uincula necto.

Quamuis anapæſtico reſolui poteſt, qui Cupidini conſecratus eſſe dicitur. Dolichurus uerſus uocat qui longiorē habet caudam, hoc eſt, finē: qui & longioris cruris, hoc eſt, *μακροσκελὴς* appellatur, & hypermeter, & hypercatalecticus, quoties in fine ſyllaba ſuperabundat, quale eſt Græcum Homeri:

λεπτὸν καὶ χόριον περὶ ζώνην βάλετ' ἰξύϊ. ubi ι ſuperat. Noſtri poëtæ uerò:

Quin protinus Omnia perlegerent. Et illud:

Et ſpumas miſcent argenti uiuáq; ſulphura.

Acephalū carmen uocant Græci, Latini mutilum uel truncū, quod principio careat, uel literam uel ſyllabam, ut ait Diomedes, amittat, uel cū à breui ſyllaba incipiat. Homerus:

Ἐπειδὴ νῆάς τε καὶ ἑλλήσποντον ἵκοντο. deeſt enim in primo pede tempus. Vergilius: Fluuiorum rex Eridanus. Item, Arietat in portas. Et, Parietibus textū cęcis iter. Alij proceleuſmaticum uocant. Sunt & aliorū uerſuum acephali quidam, quorū Maurus Terentianus exēpla cōmemorat. Lagarus, qui à noſtris exilis & hiulcus uocatur, *λάγαρος* quippe uacuū & inane ſignificat. Idem *σφηκώδης*, uel *σφηκωειδὴς*, uel *σφῆκας*, à ueſpis quæ

ſunt

ſunt ex genere inſectorū, appellatur, uerſus eſt qui in medio exilis eſt, &tempore uel ſyllaba deficit. Homerus:

Αἶψα δ᾽ ἄρ᾽ αἰνέιαν ὑὸν φίλον ἀγχίσαο. Item:
βῦδεις αἴολου κατὰ δώματα. In utroq; enim tempus deeſt in medio, ſicuti in Vergiliano:

Cōciliū ipſe pater, et magna incœpta Latinus. Itē:
Omnia uincit amor, & nos cedamus amori.

Eſt & miurus uerſus, qui non à muris cauda, ut hactenus pleriq; credidere, dictus eſt, quaſi μύος ὀρα, ſed παρὰ τὸ μειοῦμαι, quod ſcilicet in fine minuatur, id quod & Galenus medicus in primo de pulſuum differentia docet. Nempe &miurus pulſus ſpecies eſt, à uerſus ſimilitudine, in fine propè deficiens, quod etiam poſt Galenū Paulus Aegineta prodit. Sunt ex grāmaticis qui latinè ſcripſerūt, qui παρὰ τὸ μεῖον καὶ ὀρὰν dici autumāt: de his Diomedes ita: Aſt qui in ultima cōcluſione portiuncula uel ſyllaba fraudātur, uel tempore deficiunt, græcè miuri & ſcazontes uocant, quale illud eſt Homeri:

Τρῶες δ᾽ ἐρρίγησαν ὅπως ἴδον αἴολον ὄφιν.

QuodTerentianus ita tranſtulit:

Attoniti Troës uiſo ſerpente pauitant. Miuri ſic etiam meminit in centimetro Seruius ad Albinum: Miurum, inquit, carmen conſtat ita ut heroicum, ſed pyrrhichio claudit, ut:

Mortem contemnunt laudato uulnere Getæ. Sunt &huius generis Coluri appellati, ſicut iam-

bicus ille, qui colurus à Diomede dictus,

Trabuntq́; ſiccas machinæ carinas. ubi ſyllaba deeſt, quæ catalecta uocat, de qua paulò mox. His expoſitis proprietates etiam cõmemorabo, quas enumerat hoc modo Diomedes, licet ea parte eius codex ſit mendoſiſsimus: ἀπηλίγεις, ἀζύγοι, ἰσοσχημοί, πεντάμετροί, ἰσομερεῖς uel ἰσόμετροι, σιρυγγώδεις, ἰσοτέλεις uel ἰσοκλητοί, κυκλοτελεῖς, ἠχητικοί, & φωναστικοί. Latinè idem ſic nũcupat, Illibatos, iniuges, æquiformes, quinquipartes, paripedes, fiſtulares, æquidici, teretes, ſonori, uocales. Igitur illibati, ſeu inculpati ſunt, qui non aucta uel imminuta aut amputata ſyllaba uitiantur, ſed integra & pleniſsima dictione formantur, ut illud:

Depreſſo incipiat iam tum mihi taurus aratro.

Iniuges ſunt qui à nulla coniunctionis ſyllaba copulantur, quos etiam Græci ἀσυνδέτους nuncupant, ſicut eſt:

Tectum auguſtum, ingens, centum ſublime columnis.

Aequiformes ſunt, qui non cõpoſita uel ſimplici figura oſtentantur, ut:

Vrbe fuit media Laurentis regia Pici. Nuſquã enim hic duæ partes orationis nectuntur. Quinquipartes ſunt, qui quinq; partes ſignant, ut illud:

Miſcet flumina candida ſanguine ſparſo. Paripedes, qui græcè ἰσόμετροι dicuntur, ἰσόχρονοι ab Hephæſtione, uerſus ſunt qui eandem ſyllabarum quantitatem, eoſdemq́; pedes habent

bent à primo ad ultimum, ut græcum illud:

ἐν μίαση νκὶ ξυμβλήτην ἀλλήλοιιν.

Et Ennianus ille:

Olli respondit rex Albai longai. hos spondaizontas Attilius Donatianus appellat. Tales etiam ex dactylis fiunt, ut Vergilianus ille notissimus:

Panditur interea domus omnipotentis Olympi.

Fistulares sunt qui paulatim accrescẽte partis orationis numero, ab unica syllaba plures adusq; dicuntur: hos euripalicos uocat Seruius, ut ille est:

Rem tibi confeci doctissime dulcisonoram. Vel:

Te semper precibus uenerabor cunctipotentem.

Aequidici sunt qui singulis pręposítionibus antithetas apparant dictiones, ut:

Alba ligustra cadunt: uaccinia nigra leguntur.

Albis enim nigra posuit, ligustris autẽ uaccinia tribuit, & cadentibus legenda assignauit. Teretes uersus sunt qui uolubilem & cohærentem continuant dictionem, ut Neronianum illud seu Persianum:

Torua Mimalloneis inflatur tibia bombis.

Sonori sunt qui crepitant & pronunciationem faciunt fragosam, & exultantem informant dictionem, ut:

At tuba terribili sonitu procul ære canoro.

Et Ennianum illud:

At tuba terribili sonitu taratantara dixit. Et illud:

Quadrupedante putrẽ sonitu quatit ungula campũ.

Eſt & illud noſtrum:

Caua tum tinnitus turribus altis æra cient.

Vocales ſunt qui per alta producta locutione ſonantibus literis uniuerſam dictionem illuſtrant, ut eſt illud Pacuuij:

Fulua Paretonio uaga Cynthia proruit aſtro.

Nunc etiã uobis ſpecies ſex uerſuum, quas in Enchiridio Hephæſtion conſtituit, cõnumerabo. Et primo quidẽ ἰσόχρονος eſt, de quo iam egimus: & apertiſmenos, qui integram ſententiã habet in ſe. Hic idem eſt qui à Diomede ἀπηλεγὴς nuncupatus eſt, hoc eſt, illibatus et inculpatus, ut paulò antè diximus. neſcio an et hic ſit qui καθαρὸς alibi ab Hephęſtione uocat. Tum ῥαχὺς, quẽ Diomedes interpretatus eſt fragoſus, qui illeuigato & aſpero ſono inconditoq́ꝫ uariatur, ut illud:

ῥιχθᾶτι καὶ τίῤαχθὰ διαῤῥιφὴν ἐκπιτσ χειρός.

Malacoides uerſus appellatur, qui audientium auribus molliter incidit, ac quodãmodo labi & currere uidetur. Huic nõ diſsimilis qui teres dicit̃, hoc eſt, κυκλοτιλὰς, de quo iam locuti ſumus, ut illud eſt:

αἵματι δεύοντο κόμαι χαρίτεσιν ὁμοῖαι.

Cacophonus uerſus eſt, cui multæ uocales inſunt, ut græcum hoc:

φῦι ἀθηρῆ λοιγῶν ἔχειν αὐὰ φαιδίμω ὤμω. Poſtremò λογοειδῶ cõmemorat, qui eſt, cũ pedeſtri & ſoluta oratiõe currere uerſus uidet̃, ut eſt:

ἵππέσι ξανθὰς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα.

His

His adiūgit Hephæstion septē differētias heroici carminis. catenoplœon, cū duos habet dactylos sequēte spōdeo, ut nostrū ex græco:

Sic ait illachrymans, cui retulit optima mater.

Periodicon est cum spondeus dactylum sequitur, ut Homericum illud:

οὐλομένην ἣ μυρί' ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκεν.

Bucolicon, cum post tres pedes partem explet orationis: alij uerò in quarto pede id fieri aiūt, unde & tetrapodia bucolica dicitur, ut res est notissima, alijs græcis & nostris scriptoribus, qua in re in primis commendat Theocritus: noster nō sic Vergilius, ut Terentianus alijq; notant. Sapphicon ait Hephæstion heroicum esse, cum à spondeo incipit, & in spondeum desinit, ut græcum hoc:

ἄλλοι μὲν ῥα θεοί τε καὶ ἀνέρες ἱπποκορυσταί.

Hyporrhythmon est quod singulis pedibus singulas orationis partes habet, ut illud:

ὕβριος εἵνεκα τῆς δε, σὺ δ' ἴσχεο πείθεο δ' ἡμῖν.

Τέλειον, ut etiam nomē sonat, est quod habet omnes partes orationis, ut est hoc:

πρὸς ἐμὲ τὸν δύστηνον ἔτι φρονέοντ' ἐλέαιρε.

Politicon ultimo connumerat: est autē carmen quod sine affectione ulla est, uel figura, quod etiam logoides dicitur, ut illud est:

ἵππος τε ξανθὰς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα. ut modò dixi, nam pedestri fermè ratione currere uidentur, ut & illud est Ennianum:

Vnus qui nobis cunctando restituit rem.

Hephæſtion uerò λογαοιδικὰ nuncupari ait dactylica quædam, quæ in regionibus quidem alijs dactylos habeant, poſtremã autẽ ſyzygiam trochaicam, quorum & ueterum poëtarũ exempla aſcribit. Dionyſius tamen Halicarnaſſeus in rhetoricis, λογοαοιδίαν uitium in poëmatibus dicere uidetur, non ſimile modò ſolutæ orationi, uerùm & nugax & nullius propè momenti. Colobi uerſus hi uidentur eſſe, qui fluxi à Diomede dicuntur, quos & ait ſolito modo & uulgari metro quati. Fuit cum putarẽ eoſdem, qui mutili & acephali dicuntur. Sunt etiã quas Græci uerſuum ἀποθέσεις uocant. Latinè Atilius Donatianus diſpoſitiones, quæ, Diomede teſte, quatuor ſunt, acatalecta, catalecta, hypercatalecta, & brachycatalecta. Acatalecta eſt integer uerſus ſingulorum metrorum. Catalecta eſt uerſus minus habens metricæ conſtitutionis. Hypercatalecta eſt ſuper principiũ uerſus ſyllabam plus habens. Brachycatalecta pedem plus habet q̃ poſcit pedum diſpoſitio. Verũ Marius Seruius in centimetro ita has deſcribit: Catalecticũ, inquit, uerſum dicimus, cui una ſyllaba deeſt. Brachycatalecticũ, cui duæ. Hypercatalecticum, cui una ſyllaba ſupereſt. Acatalecticũ ubi nihil plus minúsue eſt in uerſu, qui legitimo fine claudit Hephæſtion quoq; in Enchiridio, Acatalecta, inquit, metra dicunt,

quæcunq;

quæcunqꝫ ultimũ pedem integrum habent, ut est in hoc uersu dactylico:

Musa agè filia Calliope Iouis.

μῶσ' ἄγε καλλιόπα θυγάτερ Διός. Catalectica uerò, quæ diminutum habent ultimũ pedem, ut est hoc iambicum:

χαίροισα νύμφα χαιρέτω δ' ὁ γαμβρός. Quo loco βρος syllaba pro toto pede ponitur. Huiusmodi est illud Horatianum:

Mea renidet in domo lacunar. βραχυκατάληκτα uocantur, quæ in fine per dipodian integro pede deficiũt minuũturqꝫ, quale est hoc iambicum:

ἄγ' αὖτ' ἐς οἶκον τὸν κλεισίππω. Quo quidem loco, σιππω pro integra iambica dipodia ponitur, id est, pro duobus iambis pedibus. Hypercatalectici uerò nũcupantur hi, qui supra modum pedis partem suscipiunt, ut hoc est iambicum dimetrum:

ἐμὲ ὥς τ' ἀπὸ πασσάλω λυᾶσα. Et nostrũ tale:

Adducis umbram ad apparatus. Et hæc quidem sunt quæ à Græcis uocantur ἀποθέσεις. Sanè & hoc, postquam ad dicendum me reuocatis, nõ prætermittam: uersus ideo à nostris uocari, quod uerso quodam ordine cõponunt, quo pacto & à Græcis μέτρα, à quadam dimensione: quippe ut Hephæstion ait, tempus syllabã facit, syllaba pedem, pes uerò coniugationẽ (sic enim interpretor quod ille συζυγίαν dicit) cõiugatio uerò uersum, uer

ſus uerò poëma perficit: itaque, ait, decenter metrum uocatur. Sedenim Probus grãmaticus hunc ipſum ordinem ita cõſtituit: Ex litera, inquit, ſyllaba naſcitur, ex ſyllaba pes, ex pede comma, ex cõmate uerſus, ex uerſu colon, ex colo periodus. Hæc ille. Sed de colo & cõmate plura dicere nõ uacat, id enim cum alibi nos, tum planè ex ipſo Probo & Diomede diſcere poteſtis. Sed nec hoc uos fugiat poſtremũ, prototypa carmina & archegona à Græcis dici, quæ originalia & principalia ab Attilio uocantur. Diomedes cataſtica, & diffinita uel principalia interpretatur. Paragoga uerò quæ ab originalibus deducta ſunt, quæ Diomedi deriuatiua appellare placuit. Idem & addit his ſyntheti ca, quæ compoſitá: & aſyntheta, quæ incom poſita: tum etiã ſynchymena, quę cõfuſa: uel zeugmena, quæ cõiuncta, interpretatus eſt. Sunt demum & uerſus qui tibicines uocantur, & in primis à Seruio, in quibus dictio aliqua eſt ſuperuacua ad carminis fulcimentum, cuiuſmodi ille Vergilianos nonnullos adducit. dictos hos grãmatici arbitrantur à tibicine, id eſt, columella, quo tecta fulciuntur. Sunt & qui Vergilium tradant ſua ſic uocaſſe hemiſtichia. Porrò & ſpurios uerſus uocamus, qui non ſunt alicuius poëtæ legitimi, ſed adulterini, quales nonnullos cenſoria uirga in Homerica poëſi notauere critici, hoc

ti,hoc genus appellant νοθονομένους, ficuti legitimos γνησίους. Quibus omnibus fic à me raptim expofitis, Vos,inquã,me hactenus hęc congerere uoluiftis:fi faftidiofe & anxiè retuli, uobis quàm mihi potius imputetis: fi placuere, amplum laboris fructum accepi: & hoc fimul dicto,in oppidũ perreximus.

AD ILLVSTREM
D. ANNAM PARTHENIAM PONTIS DOMINAM APVD SANtones,LILII *Gregorij Gyraldi in fecundum de Poëtarum hiftoria dialogum procemium.*

Entem nullam effe uideo,illuftriff.Anna Parthenia Pontia,neq; tam feris moribus, neque ab humanitate tam prorfus alienam,quæ Poëticæ facultatem, & Mufarum ftudia aliquo faltem modo, pro fuæ naturæ &regionis inftituto, nõ adamarit. Atque ut ab ultimis autoritatem repetam, Britanni, tametfi penitus,ut ait poëta, noftro orbe diuifi, poëtas femper amauerũt, atq; inter eos Plemmydius, Oronius, & Gildas celebrati fuerunt. Eandem Poëticam ferocifsimam olim gentem Germanos non penitus fugif-

se uidemus: quippe si Tacito Cornelio credimus, carminibus gesta patria celebrabant, atq; in annaliũ loco & memoriæ seruabant, ituriq; in prælium ijs carminibus pugnantium animos accendebãt, id q̃d & Thracas factitasse idem autor est Cornelius. Fuerunt & apud priscos uestros, Gallos dico, in summo precio Bardi, de quib. multa priore dialogo diximus. Fuerũt & apud Persas sapientes qui Magi uocabantur. Medi quoq; oraculis ab Hystaspe uersibus usi sunt, & unà Zoroastrem uatem & magum coluere: ut Iudæos, Indos, Phrygas, Scythas, Hyperboreos, alias barbaras nationes hoc loco mittam, quę carminibus delectatæ sunt. quo fit, ut illud minus mirum uideri debeat, si apud eas gentes usqueadeo poëtæ floruere, quæ cæteris in omni humanitate & cultu excelluerunt, Græcos dico & Latinos: qua in re utri utris præstiterint, non facilè dijudices. Varijs enim multiplicibusq; utrinq; rationibus disceptatũ est, atq; ita res in ancipiti uersata est, ut à quibus stet uictoria nondum sit planè discussum. Quare cum primũ de hac facultate sermonẽ, in quo quantũ pro tempore nobis cõuenire uisum fuit, de eius origine disseruimus, deq; eius excellentia, cæterisq; uirtutibus, Illustriss. Reginæ & Principi nostræ D. RENATAE dicauerim, iure meritoq; secundus hic tibi debetur, in quo

primos

primos uates ad Homerũ uſq; collegimus, quibus & Sibyllas ex uaria lectione pro uirili noſtra deſcriptas addidimus, quas honeſtius nulli decentiusq; quàm tibi dicare potuimus, quæ Sibyllas tua prudentia æquas. Debetur tibi, inquam, Parthenia hic ſecundus dialogus, quod apud inclytam diamq; RENATAM primũ meritò locum obtines. Nam præter generis nobilitatem, morumq; & uitæ ſanctitatem, quibus rebus omnium cõmendaris teſtimonio, quis te in ſtudijs diſciplinarum eminentiſsimã, in hac ætate nõ admiretur? quæ non modò in latinis literis, quibus ab ipſis incunabulis nauiter operã dediſti, ſed in græcis quoq; ita profeciſti, ut græcos autores intrepidè euoluas, uſqueadeo, ut de te ea prædicari intelligam, quę ſtuporem hominibus afferant, & miraculũ eſſe uideantur, quod ſcilicet ſupra ſexus conditionẽ ardua & difficilia moliaris. Nam quid nunc memorẽ qualis ſis in dignoſcendis & modulandis carminibus? quali uenuſtate canas & gratia? quantum deniq; in omni Muſica profeceris, id eius diſciplinæ periti prædicãt. Sed hæc tibi leuiora ſunt, & animi tantum gratia, quę tamen uel in principe digna ab antiquis exiſtimabant, qui Muſices ignarum etiam uituperabant, ut Themiſtocli cõtigit. Quid uerò hoc loco cõmemorem ꝙ ſis in ſacrarum literarum lectione & uerſata &

erudita, cum in uera illa & germana theologia, theologos ipsos & sacros concionatores quotidiano propè sermone prouoces? Quid porrò dicã, qua charitate & amore, ac potius pietate prosequaris illustrẽ uirum tuũ, iure tuũ, ut qui eisdem quibus tu studijs & uirtutib. post militares artes sit ornatissimus? Nec dubium quin liberos tuos etiam sic educatura sis quamprimũ disciplinæ capaces erunt, ut tali te matre & illo patre dignissimi futuri sint. Macta igitur tantis uirtutibus & animi & fortunæ bonis Pontia, de cuius laudibus cum superioribus mensibus doctissimorum quorundam uirorum carminibus, aures mihi passim personarẽt, ipse quoq; æger, ut sum animo & corpore, utcunq; hoc epigrammate lusi:

Quod ueteres æquas uirtutibus heroinas
Pontia, & exiguo corpore tanta nites,
Hoc deses non uita facit, madidiq; trientes,
Nec quas delicias plurima turba colit,
Sed quod Palladijs teneros das artibus annos,
Thespiadumq; sacris fontibus ora lauis,
Et quod Socraticas audes euoluere chartas,
Miraq; diuini pendere sensa uiri.
Et maiora facis: ueteris mysteria legis,
Atq; arcana nouæ, pectore & ore tenes.
Hæ tibi sunt artes, quibus unà heroidas æquas,
Et super alta tibi sydera sternis iter.

Accipe nunc igitur nostrum hunc secundũ de

de poëtarum hiſtoria dialogum, in quo de primis omniũ poëtis agimus. Et quanquã uetera illa quidem & à recenti ſemota memoria (quæ Ariſtoteli parum iucunda uident) nõnihil tamẽ delectationis & uoluptatis, ſaltem ex uarietate afferre poterunt, præſertim cum tot ante Homerũ poëtas floruiſſe uidebis, quem poëtarum primũ & antiquiſsimũ, omnium ſcriptorum penè conſenſus hactenus exiſtimauit. Sed eo etiã longè antiquiores Hebræorum uates, & ex Sibyllis nõnullas facillimè cognoſces. Leges ergo Parthenia noſtra hæc, ſi quando ab alijs grauiorũ autorũ lectionibus, uel à regijs negocijs declinare contigerit. Spero noſtra hæc qualiacunq; non ingrata tibi fore, ea in primis cauſa, quod uaria eſt, ut dixi, hiſtoria, & ab eo eſt compoſita, qui te tuasq; uirtutes plurimi facit & ueneratur.

Sed iam ad dialogũ ipſum me conuerto. Nam cum priore die cũ Piſone & Pico puero multa, quæ ad Poëticam eiusq; cõmendationem pertinebant, dixiſſemus, eiusq; uituperatores, quantũ in me fuiſſet refelliſſem, et poëtarũ poëmatumq; ſpecies & affectiones, id eſt, πάθη addidiſſem, poſtero die cum conueniſſemus in eiſdem Carpeñ. Principis hortis, non multis pòſt confectis ſpacijs conſedimus, & prior inquit Piſo.

Tanta fuit heſterni ſermonis, ſi non uber-

tas, at certè rerum copia, ut q̃maximè cupiamus abs te reliqua audire: atq; eò in primis, quod ad primos iam poëtas nôster erat sermo deductus. Sic est, inquã ego, & simul cœpi. Erant igitur duæ in prima eius tabulæ regione ante alias imagines, quarum quidem alterius ob radiantis uultus splendorẽ cornutum caput habere uidebatur, barba & capillo promisso. Altera uerò uirgo erat, quę admodum læta canere, & puellarũ chorum in numerũ agere uidebatur. Quorum nam istæ imagines, ait Piso? Cui ego: Ex sacris Hebræorum historijs horũ effigies ductas arbitror, apud quos legimus, Mosen (quẽ græcorum quidam Musæum appellauere, ut ex Artabano obseruauit Eusebius, ut uerò Manethon, prius Orsasiphas uocatus est, mox mutato nomine ab aqua se Mosen appellauit) hunc, inquam, Mosen & ipsius Mosis sororem Mariam primos hexametrũ carmen, quod nos heroicũ dicimus, modulatos esse. Tum ad me cõuersus Piso: Qui istuc, inquit, fieri potest? cum ex ijs doctissimis, qui nunc inter nos uiuunt, Hebræis audiuerim, nullos se habere uersus, præter incõditos quosdam numeros, nulla syllabarum pedumq; lege compositos, quos ab Arabibus se mutuatos esse fatentur. Non istuc, inquam, mirum uobis esse Piso uideatur: nam cum toties Iudæi propter impia scelera, diuino destituti

præsidio,

præsidio,regnum amiserint,propriæ quoq; linguæ & sermonis elegantiã magna ex parte amisere,nedum carmen cõdere,& carminum leges obseruare:atq; idcirco opinor factum,ut apud eos uersuum formulæ deprauatæ,ac penè sint deperditæ, id quod fermè Latinis & Græcis contigerat, ex quo uariis barbararũ nationũ bellis penè desolati fuerant. Nunc demum tamẽ,Dei opt.max.clementia & benignitate,altius nonnihil literę caput exerere cœperunt,adeò,ut non latina modò & græca,sed &Aramæa,&Chaldæa, & cũ his Hebræa lingua floreat, nõnullosq; in his ita profecisse etiam in Hebręis uideo, ut Hebraicorũ carminũ leges ac regulas reformarint,& manifestis rationibus cõprobarint.Sed hæc aliàs:nunc ad Mosis & Mariæ ἄσματα reuertamur, quæ nos cantica appellamus,quæ tum hexametro,tum sunt elego carmine condita. Autores nobis, ait Piso,afferri cupimus, istarũ quas dicis rerum testes,idq; cum nostra causa, tum præcipuè, si quando nos isthæc aliis ipsi referemus,ne falsa & commentitia dixisse uideamur. Ad quos ego conuersus:Sit licet,inquam,hic citandi mos autores parum eruditis obseruatus, nisi cũ uel ardua res, uel nodus aliquis insolubilis incidit: tamen quòd iuuenũ studium eos ipsos qui citantur autores legendi accẽdit,uobis morem geram. Hoc igitur

in primis,quod de Mose & Maria ipsi diximus, ab Hebræis proditum est, Iosepho & Philone,à Græcis Origene &Eusebio,à Latinis Hieronymo,Isidoro,Beda,& alijs.Tum Piso : Ergo, inquit, hexametri uersus origo ab Hebræis,& non à Græcis defluxit, quod tamen aliàs ipse legi, & abs te didici. Quod cum Piso dixisset,memetipsum me,ne mendax,uanusq; uiderer, collegi : & simul,Locus,inquã,exposcere uidetur,ut hac de re,q̃ possim uobis paucioribus multorũ sententias exponam. Sũt enim, ut modò dicebam, qui Mosi ipsi hanc inuentionẽ carminis attribuãt,ea uidelicet ratione,quod is græcos omnes scriptores longè uetustate superauit: quod ut planius uobis constet, audite obsecro quæ scribit Tatianus Assyrius,& Tatiano posterior Eusebius,diligentissimi ambo scriptores, quæ meis uerbis recitabo. Non Homero modò, inquiunt, Moses est antiquior, uerumetiam omnibus qui ante eum apud Græcos aliquid literarum monumentis mandauere, Lino scilicet, Philammone, Thamyride, Amphione, Orpheo, Musæo, Demodoco, Phemio, Sibylla, Epimenide Cretensi qui Spartam adiuit,Aristæo Procconesio qui Arimaspia scripsit, Asbolo Centauro,& Isatide,& Drymone,&Eueclo Cyprio,& Horo Samio,& Prosmantida,uel ut est apud Eusebium, Protænida Atheniensi.

atq;

atq; hactenus illi. Moses ergo primus huius carminis autor. Apud Græcos uerò & nostros, quidam Phemenoën, de qua mox agemus, alij Thalem Milesium, alij Pherecyden Syrum dixerunt, alij columbas Dodonæas, seu aues illas, ut pleriq;, seu magis, q̊d reor ipse, mulieres & Sibyllas, ante Phemenoën oracula carmine heroico cecinisse prodiderunt. Ipsarum hoc Græci carmen tradunt:

ζεὺς ἦν, ζεὺς ἔστιν, ζεὺς ἔσσεται, ὦ μεγάλε ζεῦ,
σοῦ κάρπους ἀνίει, διὸ κλήζετε μητέρα γαῖαν. Hoc est:
Iuppiter est, erit, atq; fuit, tu Iuppiter ingens,
Qui bene fers fructus, ideo matrem dicite terram.

Sed pleriq; aliam fabulam sequuntur. Cum enim, ut inquit Terentianus, adhuc infans esset Apollo, & Pythona serpentem sagittis premeret, Delphici accolæ perterriti bellantis animũ dei suis acuebant uocibus, unde est ex sex spondeis factum carmen hexametrum: identidem enim puero acclamabant, *ἵη παιὰν, ἵη παιὰν, ἵη παιὰν*, hoc est, Cæde pæan. Cum uerò iam Apollo serpentem confodisset, præ lętitia ijdem canere cœperũt, *ἰὼ παιὰν, ἰὼ παιὰν, ἰὼ παιάν*. At uerò Solensis Clearchus nulli inter Aristotelis discipulos secũdus, ut Athenęus scribit, nõ Delphicos accolas puerum animasse, sed Latonam ait, quæ ita filiũ prouocabat ad serpentis cædem, *ἵη παῖ, ἵη παῖ, ἵη παῖ*, hoc est, cæde fili, cum ipsa supra saxum confugisset, q̊d ad suam usq; ætatem Latonæ

ſtatuæ ſuppoſitũ, idem ex Clearcho prodit Athenæus. Sedenim Ponticus Heraclides id in libationibus ſeruatum ait, atq; ex hoc trimetrum iambicũ factum eſſe, quod poſtea Hipponaction uocatum eſt. Aurelius uerò Macrobius ſcribit, Veſtales uirgines ita Apollini indigitare ſolitas, ἰη παιάν, ἰη παιάν, ἰη παιάν. Sed qui in Pindarum cõmentaria ſcripſere, ante ſerpentis necem iambum decantatum fuiſſe uolunt, denominatũq; eſſe à ſerpentis calumnia: ut hinc quoq; facilè credere poſsimus, quod eſt ab Ariſtotele proditũ, iambum inter uerſus primum fuiſſe. quin & Strabo, & quos modò citaui Pindari expoſitores, in ritu Pythico iambũ ante dactylũ locatum tradunt: tametſi non dactylum Iulius Pollux, ſed ſpondeum connumerat. Dactylus autem à Dionyſio inuentus creditur, qui ante Apollinem apud Delphos reſponſa dediſſe fertur. Sunt & qui Themin, & qui Tellurem tradant. Sed de his iam ſatis. Ad tabulæ noſtræ ordinẽ redeo. Erat autem in ea regis imago qui deuicto gigante nablia pulſare, & lyricos uerſus canere uidebatur. Audiendi cupidus, quiſnam, inquit Picus, rex iſte? Cui ego: Nõ eſt, inquam, cur quid dubitetis: rex erat hic Dauid, qui formoſiſsimus adoleſcens Golian gigantem Palæſtinũ funda confecit, & antè puer urſos atq; leones, ut meritò alter Hercules uideri poſsit. quin, ut

puto,

puto, ab ea leonũ ui, Leouius rex ab Iosépho est cognominatus. Fuit uerò hic cantor & uerè poëta diuinus & entheus, sacro afflatus numine. Nam Deo immortali laudes & carmina cecinit, qui ψαλμοὺς grçca uoce ab omnibus uocant. Atqui psalmos, inquit, istos Piso, ego uersus esse nunquã existimaui, etsi quidem poëticam in ijs locutionem agnoscam. Cui ego: Næ inquam Piso, tota, quod dicit, uia aberras: siquidẽ græca hi & latina reliquisq; linguis uersus non sunt: sua certè, hoc est, Hebræa, unde tralati, diuersis cõpositi sunt generib. uersuũ. Etsi nescio qui ex ijs, qui theologi nũc uocari uolũt (bone Deus, quantũ sibi quidam hoc nomine arrogant) negant à diuinis uatibus carmina hæc fuisse composita, ut scilicet faciliorem ansam habeant poëtis & Poëticæ detrahendi: contra quos stat manifesta ipsa ueritas, & bonorũ omniũ & eruditorũ consensus. nam tametsi interpretum quidam psalmos omnes nõ ab uno Dauide compositos tradunt, quos noster sequi uidetur Hieronymus ad Sophronium, & idem psalmorũ tituli ac inscriptiones significare uidẽtur: & Euthymus apud græcos interpres, unum Dauidem pluribus ostendit psalmorũ omnium autorem, quam sententiã inter nostros Augustinus, & ab eo Cassiodorus, alijq; pleriq; uel antiquorum uel recentiũ libentius amplectun-

tur, nullus tamen antehac eos negauit esse uersus. Nolim ista, ait Piso, subtilius nũc tractemus, sed suis scriptorib. ea relinquamus. Num tu quoq; uis Piso, inquam, inter eos numerari, qui supina hæc, ut dicitur, & auersa aure audire solent? fabulisq; potius & inanibus gentium nugis student, omneq; tempus impendunt, cum hæc ipsa Christianum hominẽ nescire, dedecori potius, quàm laudi, illa scire, sit ascribendum. Tibi uerò Pice ad hæc pernoscenda & inuestiganda domestica suppetunt exempla parentis tui, & magni patrui. Atq; his dictis ita sum prosequutus. Patrem sequebatur in tabula filius Solomon, qui & regũ sapientissimus habitus est, non eo tantum modo, quo uulgus, sed ut eruditi quoque solent appellare. Is in hortis Engaddæ amœnissimis canticũ in morem dramatis cecinit, quo nihil esse suauius in Hebræorum lingua iam omnibus ferè persuasum uideo, in quo & græcè & latinè tralato, etsi numeri & carminis ratio nõ est seruata, nescio quid tamẽ eius suauitatis & dulcedinis sublucet. Idem & parœmias cõcludit alphabeto, q̃d tetrametro iambico cõstat, ab eo loco ubi ait: Mulierem fortem quis inueniet? ut admiranda hoc loco sileam quæ de Solomone scribit Iosephus & historia sacra. Erat uerò post hunc in tabula, senex lugenti ac lachrymanti similis, hic quidem Hieremias.

mias,qui ante Simonidem Threnos & Nænias conscripsit, quas Christiani tanti facimus,ut quotannis eas, dum piam & salutarem memoriam cædis CHRISTI colimus, publicè in templis flebili ac querulo concentu canamus. Sanè hoc Hieremiæ carmen quatuor integros continet literarũ ordines, è quibus duo,primus & secundus,quasi sapphico metro scripti sunt, quia tres uersiculos qui sibi cõnexi sunt,& ab una tantũ litera incipiunt,heroici cõma cõcludit.Tertius uerò ordo trimetro scriptus est,& alternis literis, sed eisdem trini uersus incipiũt. Quartus ordo primo similis est & secundo. Post hunc &alius senex uidebat,qui Oden numeroso carmine cõcinnatã manu tenebat,propter quẽ & alij eodem fermè habitu amicti cernebant. Istorũ,inquit Piso,uatũ quo pacto nomina cognoscere poteras? Cui ego, Facillimè,inquã: nam milto & puluere sinopico titulos subscriptos cuiusq; imago cõtinebat.Erat itaque inter hos primus Esaias, qui,ut in Hebræa legitur historia,sacros uersus condidit,quibus nihil iucundius esse locupletissimus testis estHieronymus.Esaiam uerò ipsum serra dissectum ab iniquo rege accepimus, quod audentius illi ueritatem prædicaret,ut in eius uita ostendit Epiphanius. Pòst erat Iexecias, & tres pueri, qui apud regem Babylonium captiui, ne pa-

trias leges præuaricarentur in ſuccenſam fornacem coniecti, prò Dei omnipotentis fidem, illæſi canticũ modulatiſsimũ concinentes & perſtiterunt & exiuerunt. Nec ab his tribus pueris longè Iobus in tabula aberat, qui ætate tamen longè antiquior: in cuius quidem frontis æquore ita erat ſcriptum, VITAE EXEMPLAR. Vir autẽ hic fuit, ut Chryſoſtomi uerbis utar, ex Vſitide terra, quam Vs ſacra nuncupat hiſtoria. Librum hic de utraq; ſua fortuna elegantiſsimum perſcripſit, in quo ubi ex perſona ſua ſermonẽ exorſus eſt, aduſq; libri calcem carmine hexametro dactylicò cuncta complexus eſt. Mirum eſt quàm ſit in ſententijs grauis, & creber in uarijs mouendis affectibus, qui tametſi à pleriſq; ficta perſona exiſtimatus eſt (nam & quidam eius libri autorẽ Moſem tradidere, alij alios) doctorum tamen et bonorum cõſenſu, uera & certa perſona, & certus autor habet. Quæ cum dixiſſem, paululum moratus ſuſcepit Piſo: Si nihil eſt amplius, inquit, quod de poëtis Hebræis nobis ſis dicturus, iam quæſo ad eam quam dixiſti innumerabilem Grçcorũ poëtarum turbam te conferas. Cui ego: Credibile eſt, inquam, Piſo, & plures, & alios penè innumerabiles fuiſſe apud Hebræos poëtas, ſed ex ſacra & probata hiſtoria hi tantũmodo fuere in tabula: ex alijs uerò hiſtorijs, & Tamuldiſtis & Caba-

Cabalifticis, nihil hic ego, ipfi licet per fuccefsiones & progenies alios multos cõmemorẽt, ut funt uel diligentifsimi uel fuperfti tiofifsimi. Sed his mifsis, iam ad quos uos, & tabulæ me uocant defcendo. Attendite, multa enim quæ penè ex hominum memoria exciderant, ex huius tabulæ pictura cognofcetis. Iftud eft,inquit Pifo,quod uehementer fcire defideramus, ut fępius etiã pro Pico refpondeam.Et rectè iureq; facis,ait Picus, nam idem ego eram rogaturus. Quibus ego:Erat,inquam,inter hos prima fatidica quædam fœmina Phemenoë nuncupata,cuius & paulò antè meminimus, Apollinis,ut ait Plinius,filia,quę apud Græcos prima hexametrum carmen cõmenta dicitur. Hanc fcribit Eufebius,annis quinq; & xx, ante Linum & Orpheum, Acrifio oracula ceciniffe.de eadẽ meminit Tatianus & Strabo,nec femel Paufanias et Synefius,apud noftros Lucanus & Statius.Sed & Vergilij interpres Seruius,qui ita fcribit: Phemenoë uirgo dicta eft,nam Sibylla appellatiuũ nomen eft, adeò ut Varro quot Sibyllæ fuerint fcripferit.&reliqua.Ifidorus Samiam Sibyllam hoc nomine fuiffe exiftimauit. Phemenoës & in Poëtica Horatij meminit Porphyrion fuper illud, *Et dictæ per carmina fortes.* Quare quod Plin.fcribit nos carmen heroicũ oraculo Delphico debere,funt qui de Pheme

noë dictum interpretent, quę, ut modò dicebam, Acrisio hoc carmine prima dedit oraculum. Eiusdem præterea meminit Donatianus in Poëtica: Hexametrum, inquit, carmen, quod Ennius longũ uocat, Gręci deliacon, quia hoc genere Phemenoë Apollinis uates uaticinata est. Sunt qui eidem & illam sententiã ascribant, qua nosmetipsos cognoscere iubemur, hoc est, γνῶθι σ᾽αὐτόν. Quam tamen alij alijs, ut aliàs diximus, attribuunt. Post uerò hanc fatidicam Phemenoën uatum agmen erat iam penè desitũ, & cascum, ut ait Ennius, qui omnes ante Homerũ carmina scripsere. Primusq́ inter hos Linus Chalcidensis erat, uel ut plures uolũt Thebanus, Apollinis & Terpsichoræ filius: alij Amphimari & Vranies, quod scribit Pausanias: nõnulli Mercurij, quod Laërtius existimat: hic primus ex Phœnicia ad Græcos literas attulisse fertur, q̃d Suidas ait. Primus quoq; lyricos modos concinuit & Doricos. Licha non etiam medíam citharæ chordam nuncupauit, quam citharæ additam à Musis ferunt. Censorinus tamen ab Apolline patre intentionem Linum accepisse ait, quam ille animaduertisset cum resonãtia suauitatis ex arcu sororis, Dianæ scilicet, & Linum nymphæ Paramesæ Christhenidi reliquisse. & reliqua quæ ille exequit. Huius Lini tres pręcipuè discipulos Diodorus enumerat, Thamyram,

ram,Orpheum,& Herculem:qui utiq; Hercules cum in ediſcendo tardior eſſet,& propterea uapularet, iratus Linũ magiſtrũ lyra peremiſſe ferť, id q̃d & in Herculis uita ſcripſimus. Linũ uerò pelaſgis literis uſum fuiſſe accepimus ijſdem quibus Orpheus & Pronopides. A Lino etiã hymni ſpecies quędam nuncupať Linus, tametſi inconſtans hac de re apud autores opinio:perperàm enim quidam credidere ideo ſic uocari, quod è lino chordę fierent. Pauſanias uerò ita ſcriptũ reliquit: Morienti,inquit, Lino ipſius nomen aduſq; exteras & barbaras nationes peruenit:nam canticum quod Aegyptij Maneros uocant ſua uoce, Linus eſt à Græcis dictus: quod & fatetur Herodotus. Vnde Homerus in Achillis ſcuto Vulcanũ multa effinxiſſe, & puerum citharœdum canentẽ Linum inducit his uerſibus:

His autem in medijs puer eſt qui pectine dulci
Perſonat,atq; Linon demulcens cantat honeſtũ. Sed uideo uos expectare uerſus gręcos,hi ſunt:

τοῖσι δὲ ἐν μέσοισι πάϊς φόρμιγγι λιγέιη
ἡμερόεν κιθάριζε λίνον δ' ὑπὸ καλὸν ἄειδεν.

Pampho quoq; qui hymnos antiquiſsimos Athenienſib.cõpoſuit, hũc Oetolinon uocauit: quẽ ſecuta Sappho, ſimul Oetolinon & Adonin cecinit. Inter ea uerò quę ſcripſit Linus, eſt mundi generatio, hoc eſt, Coſmogonia, ut Diogenes ait, Solis itẽ ac lunę curſus.

Fructuũ prẹterea atq; animaliũ natura. Aristobolus & Eusebius hos Lini uersus probant, quibus de septenario agentis, eius diuinum ingeniũ possitis agnoscere. ita enim ait:

ἑβδομάτῃ δὴ ἦν τετελεσμένα πάντα τετύκται.
ἑβδόμη ἐν ἀγαθοῖς, καὶ ἑβδόμη ἐστὶ γενέθλη.
ἑβδόμη ἐν πρώτοισι, καὶ ἑβδόμη ἐστὶ τελέιη.
ἑπτὰ δὲ πάντα τέτυκται ἐν οὐρανῷ ἀστερόεντι,
ἐν κύκλοισι φανέντ' ἐπιτελλομένοις ἐνιαυτοῖς.

Hoc est:

Septima tunc fuit omnia cum perfecta creata.
Inq; bonis est septima, & ipsa est septima origo.
In primis est septima, septima & ipsa suprema.
Omnia sunt septem stellanti condita cœlo,
In cyclis manifesta suis nascentibus annis.

Leguntur & alia ipsius carmina apud græcos scriptores, quæ breuitatis & fastidij causa missa facio. Perijt uerò Linus uel ab Hercule percussus, ut modò dicebamus, uel ut alij tradunt, in Eubœa, ab Apolline sagitta confossus, quòd se, ut inquit Pausanias, illi exæquare studebat. In eius tumulo hoc inscriptum fuisse eulogium proditum est:

ἦδε Λίνον θηβαῖον ἐδέξατο γαῖα θανόντα
μούσης οὐρανίης υἱὸν ἐϋστεφάνου. Vel, si & hoc mauultis à me latinum factum:

Thebanum ista Linum suscepit terra cadentem
Vraniæ natum, quæ bene serta gerit.

Thebani tamen Linum apud se tumulatum fatentur, ut scribit Pausanias, & Philippum

Amyntæ,

Amyntæ, re malè gesta à Græcis in Cheronea, in somnis monitum Lini ossa in Macedoniam exportasse: uerùm cum rursus fuisset per alia somnia monitus, eadem Lini ossa Thebas misisse. Iidem Thebani & alterum Linum posteriorẽ fuisse perhibent, qui Ismenij uocatus sit: atq; huuc ipsum esse quẽ adhuc puer Hercules interemit. Carmina quoque quæ Lini leguntur, nec huius, nec alterius esse. atq; hæc quidem de Lino illi. Tertiũ etiam Linum fuisse legimus Crotopi ex Psamathe nepotem, cuius alibi idem Pausanias & grãmaticus Lactantius seu Lutatius meminere: sed iste nihil ad tabulam nostrã. Sequebatur uerò Linũ Pierus, quem Charax græcæ historiæ scriptor, Lini filium prodidit. Fuit autem nec ignobilis nec obscurus poëta, qui primus de Musis poëmata scripsit, à quo & Pierias & Pieridas quidã Musas cognominatas uolunt, ut in nostris Musis retulimus. Hunc Pierũ quidam Macedonem fuisse uolunt, qui cum Thespias profectus esset, nouem ibi Musas cõstituerit, montemq; Pierium uocauerit, qui Helicon antè diceretur. Id alij interpretãtur, quòd sapientius senserit: alij quòd oraculo monitus fuerit, aliquóue Thrace. Sunt qui Musas eius fuisse filias scribant. Ouidius certè fabulam in 5. metamorph. enarrans, Pieri filias cum ueris Musis ausas certare cecinit, & uictas in

picas esse cõuersas. notissima est fabula. Cõmendatur & Pierius inter Christianos scriptores ab Hieron. & Sophronio, uerùm hic minimè inter poëtas. Erat uerò post Pierum Palæphatus Atheniensis, qui Actæi & Biûs filius fuisse dicitur, ab alijs Iodei & Metani ræ, ab alijs Hermi. Tantę autem antiquitatis fuisse legimus, ut multò ante Phemenoën ab aliquibus cõmemoretur, alij tamẽ post eam. Scripsit uerò creationem mundi, hoc est, κοσμοποιΐαν, carminib. quinquies mille. Apollinis & Dianæ natiuitatẽ tribus millibus uersuum. Mineruę & Neptuni contentionẽ mille. Scripsisse etiã dicit Latonæ crines. atq; de hoc Palæphato propter uetustatẽ pauca admodum alij tradunt. Fuere & alij hoc nomine, & in primis Parius Palęphatus, uel ut quidam malũt Prieneus, qui Artaxerxis tẽporibus ἀπίστων, hoc est, incredibiliũ historiã contexuit, quam dimidiatã laceramq; habemus etiam à Vergilio quodam de Cyri poëmatio citatã. Fuit & alius Abydenus & ipse historicus, Alexandro & Aristoteli charus. Sed hi nihil ad nostras fabulas. Erat quidã in hac parte Asbolus ex Centaurorũ genere poëta, qui & ipse ante Homerũ uersus fecisse proditur, ut Tatianus & Eusebius scribũt, de quo & apud Philostratũ in imagine Neoptolemi traditur, q̊d eius corpus ab Hercule est crucifixum, apposito hoc epigrammate:

Asbolus haud uocem metuens hominumq; deûmq;.
Frondosa piceæ suspensus in arbore pinguis,
Magna fero pendens longæuis pabula coruis.

Eupolemi uerò sententia Asbolus is est, quẽ Chum Phœnices uocãt, ut est in nono apud Eusebium. Fuit & Eueclus Cyprius hac parte, qui & ipse multò ante Homerum uersus cecinisse fertur, quod idem Tatianus in eo libro ostendit, quo omnia Græcos à barbaris didicisse argumẽtis clarissimis palàm facit. Euecli & Eusebius in decimo προπαρασκευῆς meminit, tametsi in latinis factis codicibus pro Euecló sit Euculus perperàm repositum: est & perperàm in græco Tatiani, nam pro εὔικλον, εὐμίκλον & legitur & scribitur. Euecli uerò eiusdem meminit & Pausanias in Phocaicis: Eucleon tamen passim scriptũ est. Et ab hoc Cypria quæ dicta sunt carmina condita fuisse existimo, quæ ab aliquibus Homero attributa sunt, id quod apertè negat Herodotus. Extat & apud Græcos Euecli oraculum, quo nasciturum magnum poëtam ex Themisto Cypria uaticinatur. Hoc ipsum est, ut nos exposuimus:

In Cypro tam magnus erit per littora uates,
Quem pariet campos inter generosa Themisto,
Insignem laude absq; opibus diti Salaminæ.
Deseret hic Cyprum, medijsq; ex fluctibus actus,
Primus damna canens unus tua Græcia pandet.
Immortalis erit, senij nec tempora norit.

Hactenus Eueclus: quod si græcè legere malueritis, legitote Pausaniã in ultimo. Iidem quoq; Tatianus & Eusebius in eis quos antè citauimus libris, commemorant qui ante Homerum carmina scripserũt, Isatida, Drymona, Horum Samiũ, & Atheniensem Protenidẽ, uel ut legit Tatianus, Prosmantiden, in G. uerò Trapezõtij Eusebio, Pronetiden. Fuit & cùm his Philammonis imago, quem patrem fuisse comperi Thamyridis Thracij ex Brinchis Edonum ciuitate, ex Philonide Deionis filia & Apolline natus, ut in Homeri Odyssea scribit Eustathius. Primus Philammon uirginum choros instituit, & Apollinis & Dianæ generationẽ uersu edidit, ut in musica tradit Plutarchus. Pherecydes uerò Philammonẽ ait cum Argonautis ad aureum uellus accipiendum profectum esse. Sunt qui eundem primũ instituisse uelint leges lyricas, quas Græci νόμους uocant, alij Terpandrum, qua de re alibi. Ex Philammone, ut modò dicebam, natus est Thamyras, qui & Thamyris dictus est, ex Arsione, quã Pausanias in Messenicis Argiopen uocat. Poëta uerò Thamyris fuit, ex Edonum urbe Brinchis, ut dixi, ante Homerum octauus, uel, ut ab alijs traditur, quintus. Sunt & qui dicunt ab Odrysse. Sedenim ipse Odrysius dictus est, quòd cum illius mater Arsione uel Argiope adhuc prægnans esset, ad Odrysios confugit,

fugit, quoniam illam in domum non admittebat Philammon. Quo in loco cum filium peperisset, cognomentũ est illi inditũ Odrysśij, ut ait Pausanias. βαλύρας item dictus, seu ut nostri quidã, Baluras, quòd in huius nominis flumine lyram proiecerit, παρὰ τὸ ἔβαλε τὴν λύραν. Huius Thamyræ theologiã extitisse ait Suidas, tribus millibus uersuum conscriptã. Sed de Thamyra, inquit Piso, nõ multò antè in 2. Homeri rhapsodia satis multa legimus, quo uidelicet pacto à Musis sit oculis priuatus. Rectè tu quidem, inquam, atque ideo ad alia transeamus. Scribit Pausanias Thamyrin ex morbo, nõ à Musis excæcatũ, id quod & postea Homero quoque contigit. Prodicus uerò Phocęus (si quidem eius sunt uersus) in Minyada, Thamyrin ait ob superbiam eas pęnas apud inferos tulisse. Primus autem Thamyras masculam Venerem induxisse dictus est: nam cum Hymenæũ Calliopes & Magnetis filiũ deperiret, id flagitij primus inuexit. Honestos tamen puerorũ amores, quibus ad uirtutes capessendas prouocantur, ab excellentissimis Græcorũ philosophis non inconcessos fuisse uidemus, ut Socrati in primis et Platoni placuisse uidemus. Et in alijs rebus seuerus & penè tetricus, in hoc indulgentior mihi uisus est Plutarchus, ut nunc mittã Cretenses & Lacedæmonios, quibus id per leges licebat. Verùm ista fortè

Græcis licuerint, nobis qui ſemper ſeuerioribus ſanctioribusq́ legibus paruimus, nefas & flagitioſum fuit à primis uſq; temporibus. Sed & Plato ipſe in legibus hanc Venerem naturali quadam ſeminum ratione deteſtatur. Quin & Laiam legem nō abrogaſſe, pluribus contra Trapezontium Beſſarion oſtendit. Fuit uerò apud Græcos lex Laia, ut apud Romanos Scatinia, cōtra mariū cōcubitores. Noſtri quoq; Chriſtiani ſcriptores Græci παιδεραστὰς agreſtes uocāt, unde & eorum quidam Pana ideo his amoribus obnoxium tradiderunt, eaq́ ratione illum pudendis arrectis effingunt, & ἄγριον θεὸν, id eſt agreſtem deum cognominant. Legitur in eo, qui ἔρωτες inſcribitur, dialogo, apud Lucianum Chariclis oratio, quam cōtra Callicratidan incōceſsis his amoribus inſanientē, habuit: ipſo licet pronunciante Luciano, uiro philoſopho id licere, nimirum ſe prodente. Rectè, inquit Piſo, & uerè quod ais. Sed tamen iſtos quos ais arſenocœtas, Ouidius & Hyginus non iſtius flagitij inuentores tradidere, nam in Orpheum Thracium retulerunt. Cui ego: Id ſcilicet quod dixiſti, uterq; prodidit. Sed poſtquàm in eiuſmodi ſermonem incidimus, & noſter hic puer Picus paululū ſeceſsit ad legendos flores, quæ hac de re legiſſe recordor, obiter hoc tibi loco, nec ſine rubore recēſebo, & capite, ut olim Socrates, obtecto.

obtecto. Dicam uerò paucissimis. Hîc Piso: Imò ego libenter audiam. Tunc ipse sic cœpi. Euripidis græcus interpres, quem quidam Moschopulum putãt, ut ab hoc incipiam, in Laium, quem & Lainũ quidam uocant, hoc scelus refert, qui Chrysippũ Pelopis filium perditè amauit. Idem scribit Athenæus dipnosophistôn lib. xiij. Idem & Suidas. A quo Laio, ut puto, dicta lex Laia. Ibycus uerò Rhegynus poeta lyricus Talum Cretensem, quẽ, ut reor, perperàm Græci quidam grãmatici Talona nuncupant, istius Veneris autorem facit, quod ab eo sit ardentissimè Rhadamanthus amatus. Diotimus autem Herculem ait Eurystheum amauisse, atq; ideo ei tot certamina sudasse. Alij utique Iouem rei istius autorem prodiderunt, quod est uerò similius, qui Ganymedẽ & amauit & rapuit: unde de Aquila conficta notissima fabula. Echemenes tamen non ab Ioue raptum Ganymedem scribit, sed à Minoë, quem etiã tradit Theseũ amauisse, eiusq; gratia ex nece Androgei filij inimicitias cum Atheniensibus deposuisse. Sed enim Praxilla poëtria Sicyonia, Chrysippum, non Ganymedem ab Ioue raptum ait. Non desunt etiam qui Iouem primùm inter deos, Laium uero inter homines dicãt id sceleris excogitasse, ut scribit Magister in Euripiden. Herodotus Persas à Græcis hos puerorum amores edidicisse prodit.

Sunt qui ab Agamemnone Argynnum puerum adamatum ferant, qui cum eum natantem & fato functum apud Cephisum sepulchro cōdidisset, Veneri Argynnidos templū cōstituit. Alcymnius uerò Chius dithyramborum poëta, in suis poëmatis Hymenæum amatum ab Argynno scriptum reliquit. Fuere & Græci scriptores, inter quos Athenæus & Suidas, quibus ego hac in re parum crediderim, qui id flagitij in Italos referrent, quibus, quod belli tempore per leges in castris fœminas habere prohiberentur, pueris abuti eo uidelicet tēpore liceret. Id quod & Gallos factitasse, testis est Aristoteles, & Athenæus, qui miratur, cur Galli libentius pueris utantur, cum passim apud eos sint formosæ mulieres. Clemēs quoq; Romanus Anagnoseon viij: Apud Gallos, inquit, lex prisca constituit nuptū tradi publicè pueros, nec probrum ex hoc aliquod duci &c. Verumenim uerò mirum dictu est, istiusmodi hominum genus qui diutius in castris militiæ uersantur, quàm in utranq; Venerem præcipites ferantur, ut certè ad hoc respexisse uideri possit, quisquis ille fuit, qui primus Martē cum Venere coniunxit. Sed de his iam plus satis. Tum Piso, Tempestiuè, inquit: iam enim & Picus redit à legēdis floribus. Rectè, inquā, ad Thamyram, postquàm Pice ades, unde recessit nostra redibit oratio. Thamyras ergo

poëta cùm esset Theologus, inter primos habitus est, à quo scriptores Theologiã tribus uersuum millibus scriptam prodidere. Item Titanum aduersus deos pugnam. Thamyræ quoq; hymnos Plato cũ Orphicis celebrat. Sed & ab eo, q̃d Musas prouocauerit ad certamen, ut puto, prouerbium factum est, θάμυρις μαίνεται, hoc est, insanit Thamyris, de ijs qui cum intellectu & prudentia aliquid præter rationẽ facere uidentur. Non tamen uos eundem cum Thymito Thamyrã, ut alij plerique, existimate: fuit enim Thymitus Laomedontis filius, qui unà cum Orpheo claruit, estq; apud diuersas orbis regiones peregrè profectus: demum cum Nysam, ubi Bacchus enutritus fuerat peruenisset, ibi est tandiu moratus ut ab incolis Dionysij sacra planè didicerit, poëmaq; quod Phrygium à patria regione nũcupauit, lingua & literis antiquis conscripsit. Hactenus de Thamyra & Thymito: cum quibus fuit Argiui Melampodis imago uatis, qui Amythaonis & Aglaiæ, uel ut alij, Idotheæ Abantis filiæ filius fuit. Eum uerò uaticinãdi artem assecutum Græci scribunt, cum fortè ministrum sacrificantem à dracone percussum sepulturæ tradidisset, & eius percusi filij Melampodis aures circunlinxissent, uaticinium illi inspirarunt, unde & Iphicli ruituras ædes prędixit. Longa est fabula, quam Diodorus, & in pri Prouerb.

mo Argonauticorũ Apollonij interpretes, & ab ijs Fauorinus explicat, ex ijs carminibus, quæ græcè μεγάλαι ἠοῖαι dicuntur, quas Hesiodo adſcriptas ab Eunapio græcæ hiſtoriæ ſcriptore, & Pauſania inuenimus, qui nonnunq̃ eas citat, ut in Bœoticis, ubi & ex ijs uerſus affert: item in Argolicis, & in Atticis, quo loco Domitius eas magnos codices latinè uertit, quod an rectè fecerit uiderint alij. Scholia quoque in Iſthmijs Pindari eas aduocant, quo loco Herculem ſcribunt à Telamone hoſpitio ſuſceptũ fuiſſe. Vnde patet eos decipi, qui magnorum Eyiorum hiſtoriã uocant. Porrò ἠοῖαι quidem apud Homerum, ut Grãmatici obſeruant, primæ diei horæ dicuntur, & matutinũ tempus ad nonam uel decimam uſq; horam: ut ijs ſignificare poſſimus, ſi modò ſit coniecturæ locus, lucubrationes quæ matutino tempore fiunt, ut illi ueſperæ, & alteri noctes Atticæ, quales propemodũ fuiſſe Ariſtotelicas deambulationes dum diſcipulos doceret, legimus: hanc enim, hoc eſt, matutinã, ἑωτινὸν περίπατον, illam ſcilicet quæ ueſperi fieret δειλινὸν περίπατον uocabat, ut ſcribit Gellius. Sed hæc uobiſcũ, quæ locupletius in annotationibus attigi. De Melampode nũc ſequimur, qui ut Derachides ait, ſic uocatus fuit, quod nigris fuerit pedibus: cum enim eum mater peperiſſet, in loco arboribus denſo expoſuit,

in quo

in quo cum minus pedes obtegerentur, sole sunt nigri facti, unde illi nomẽ. Idem et Theocriti interpretes in tertio Edyllio tradũt. Sed fabulosa hæc mitto. Fuit reuera Melampus inter uates & poëtas ante Homerũ uetustissimos connumeratus, nam multis uersuum millibus de Saturno, de raptu Proserpinæ, de Cereris luctu eiusq́ mysterijs perscripsisse traditur, & cum his etiam de Titanum pugna aduersus Iouem, & de Aegyptiorum sacris: quinetiã, ut quidam existimant, ab ipsis Aegyptijs Dionysij sacra ad Græcos aduexit: quædam quoq; de obseruatione dierum ab ipso Melampode tradita in cõmentarijs Theonis in Hesiodũ legimus. Artemidorus Melampodis quoq; libros cõmemorat in 4. Onirocriticôn, *περὶ τῶν τεράτων καὶ σημείων, καὶ περὶ μυῶν*, hoc est, de monstris & signis & de muribus. Cæterum & ipsum in re medica excelluisse etiam poëta Vergilius in georgicis innuit, cum de pestilentia agit. puto uos carmen tenere, *Cessere*, inquit, *magistri*

Phillyrides Chiron, Amythaoniusq́; Melampus.

Prœtidas enim à furore sanauit, unde & *καθαρτὴς* à Græcis ideo dictus est. Sorores hæ quatuor fuisse dicuntur Prœti filiæ, Mœra, Euryale, Lysippe, & Iphianassa. alij tres tantum dicunt, ut Lutatius & Apollodorus, qui & eas sic nominat, Iphinoën, Lysippen, & Iphianassam. Pherecydes duas tantum

prodidit, Lysippen scilicet & Iphianassan. Alij, ut Aelianus, nomina mutãt, Elegen scilicet & Celænen, easq; caprino lacte sanatas. Hæ igitur cum forte Iunonis templum ingressæ essent, temere sese Iunoni sunt ausæ cõferre, seu, ut Acusilaus ait, deæ simulachrũ contempserunt, qua re in eam insaniam ab Iunone actæ sunt, ut se uaccas esse arbitrarentur, ijsq; rebus pauere cœperunt quibus ea solent animalia. Sunt qui non ab Iunone, sed à Venere in furorẽ actas scribant, ut noster Ouidius. quidam à Baccho, ut Hesiodus & Diodorus. Eam uerò mentis ægritudinem tandiu passæ sunt, quousq; ab earum patre Prœto præmiũ est propositũ, qui illas sanaret, earum se unam illi uxorẽ cum regni parte daturũ: quod ubi Melampus intellexit, ut erat herbarum peritissimus, & idcirco ab eo herba melampodion nuncupata, elleboro eas purgasse dicitur, id q̃d etiam scribit Cl. Galenus, & sic propositũ est præmium assecutus. Non constat inter scriptores, eas fuisse herba liberatas: nam Pherecydes iam decennium furorẽ passas, precibus et sacrificijs sanatas ait, placata deæ ira à Melampode. Apollodorus entheis choreis & clamoribus quibusdam Melampoda ait secũ accitis ualidissimis iuuenibus, eas Sicyonem usq; compulisse, Iphinoẽnq; interea natu maximam extinctam. Alij Clitorij fontis

aqua

aqua, quæ bibentes abstemios reddat, id factum esse contendunt, inter quos Ouidius lib. Metam. xv. & Victruuius Pollio, qui & in rei testimoniũ græcum adducit & adscribit epigramma. Victruuij hęc sunt uerba: In Arcadia, inquit, ciuitas est nõ ignota Clitorij, in cuius agris est spelunca profluẽs aqua, quam qui biberint, fiunt abstemij. Ad eum autem fontem epigramma est in lapide inscriptum huius sententiæ uersib. gręcis, eam non esse idoneam ad lauandum, sed etiã inimicam uitibus, quod apud eum fontẽ Melampus sacrificijs purgauisset rabiem Prœti filiarum, restituissetq; earum uirginũ mentes in pristinam sanitatem. Hucusq; ille. Pausanias uerò in Arcadicis: Super, inquit, Nonacrin montes sunt nuncupati Aroanij, & specus in ipsis est ubi Prœtides furentes cõfugerunt, quas sacris quibusdam arcanis & purgaminibus Melampus deduxit in regionem quæ Lusi dicitur, ubi Clitorius est. & cętera. Idem ferè scribit Stephanus in dictione λȣσοί, & in Azania etiam: ex quo uidetur legendum apud Pausaniam Azanij montes potius, quàm, ut passim legitur, Aroanij: est enim Azania pars Arcadiæ, & Lusi ciuitas, eodem Stephano autore. Sedenim has non Prœti filias, sed Anaxagoræ Megapentis Argiuorum regis scribit Diodorus Siculus, à quo duabus regni partibus donatus sit. Eu

ſtathius eum cum fratre Biante donatũ imperij parte ſcribit. Apollodorus duabus partibus ait, & ſuperſtites duas filias Melampodi & Bianti nupſiſſe, Prœtumq́ꝫ poſt hoc filium Megapenthem genuiſſe. At uerò Herodotus hiſtoriam ipſe in hũc propè modum recenſet: Cum, inquit, Melampus ab Argiuis è Pylo mercede conduceret, ut Argiuarũ mulierũ furorem compeſceret, regni dimidium pro mercede popoſcit. negãtibus ſe id facturos Argiuis, pluresq́ꝫ interea eorũ mulieres inſanirent, quotidie ad Melampoden redeuntes, ſe id quod poſcebat daturos ſpoponderunt. tum ille eo etiam plura optauit, nec ſe quicquã eorũ quę uellent facturũ ait, niſi fratri Bianti tertiam regni partem darent. Tum Argiui neceſsitate adacti, quicquid Melampus petebat conceſſere. atque hæc quidem ferè Herodotus. Cæterum Sextus Pyrrhonius qui & Empericus uocatus eſt, & Polyanthus Cyrenæus, Prœtidas ab Aeſculapio liberatas tradunt, non à Melampode. Sed ne quid uobis omittam quod ſuccurrat, ex Melampode & Iphianaſſa Prœti filia nati ſunt filij Antiphates & Manto, quę an ea ſit quæ Mantuanæ urbi nomen dederit, illud ſubuereri facit, quod ea Tireſiæ, nõ Melampodis filia, à ſcriptoribus dicitur. Fratrem, ut iam diximus, Melampus Biantem habuit, cuius & Apollonius Rhodius

me-

meminit in primo, & quem Theocritus & Diodorus ſcribūt à fratre tanta charitate dilectum, ut cum is Però Nelei filiam deperiret, Melampus ut fratri rem gratam faceret, Iphicli boues abegit, ea uidelicet ratione, quod Neleus ei filiam daturum promiſerat, qui boues ipſas abſtuliſſet: quam rem tamē fruſtra tentauit, ut ſuprà meminimus. Hinc Melampus ab Iphiclo captus, & in uincula coniectus eſt. Sed ubi imminentem ruinam tecti Iphiclo prænunciaſſet, ab eo non modò eſt liberatus, ſed & cum bobus ipſe abire permiſſus. Addunt Theocriti interpretes, Iphiclum à Melampode edoctum, quonam modo eſſet filios ſuſcepturus, cum à Phylaco patre ea ui priuatus fuiſſet. Igitur Melampus cum ad Neleum boues adduxiſſet, facilè Però uxorem fratri impetrauit. Et hæc quidem ex uarijs Græcorū cōmentarijs. Illud uerò mirandum maximè q̄d de eo eſt proditū, Melampodem uidelicet ipſum, auium linguas & uoces calluiſſe, easq́ interpretari ſolitū: quā rem nō poëtæ tantū tradidere, ſed nec defuere philoſophi, qui multo id ſtudio atq; diligentia, quanā id ratione fieri poſſit, perſcrutati ſint. Verū & hoc ipſum alijs multis cōtigiſſe ſcriptores tradūt, ut Apollonio Tyaneo, Vergiliano Anio, alijs. Eſt et apud Suidā ſymbolū, ſeu uos prouerbiū dicere mauultis, Melāpode aut Pollete opus, Prouerb.

de ijs rebus quæ obſcuræ dubiæúe fuerint. Polles enim & ipſe uates fuit, cuius & Græci grãmatici meminere. Alius quoq; Polles fuit Aegeus philoſophus, cuius & Suidas idem uitam prodidit. Sed iam de Melampode ſatis. Alium Plinius & Dioſcorides paſtorem Melampoda nominant, ubi ellebori naturam explicant. Eadem fermè ętate claruit Amphion Thebanus, tametſi apud Pauſaniam in ſecũdo Eliacorum, Aegyptius quidam Amphionẽ Aegyptiũ & magicũ fuiſſe narret unà cum Orpheo. Sed nos in præſentia Græcorum de Amphione ſententiam ſequimur, qui eum & Zetum Iouis & Antiopes filios prodiderunt: licet alij non Iouis, ſed Mercurij filium ſcripſerint, à quo & lyrã primus acceperit. Myron Byzantius poëta qui ἐλεγᾶα & carmina ſcripſit, Amphionem prodidit aram primũ ſtatuiſſe Mercurio, atque ea cauſa ab eo lyra donatum. Antimenidas uerò nõ à Mercurio, ſed à Muſis lyram accepiſſe ſcriptum reliquit, cui & Pherecydes nõ repugnat. Dioſcorides tamen ab Apolline Amphioni dono datam putat. Hic mitto quæ de lyra in ſecundo multa ſcribit Hyginus, & latinus enarrator Arati: id tantum uobis quæ in imaginibus in hunc propè modum Philoſtratus prodit afferam. Lyra, inquit, primũ à Mercurio ex duobus cornibus capræ, quæ Izali fuerat, & iugo arida'q;

daq́ꝫ testudine compacta fuit, qui eam post Apolline͂ & Musas Amphioni Thebano dedit, qua mox ille Thebas Bœotias condidit. Hæc quidem ab illo sic scripta. Pausanias uerò lyram à Mercurio, cithara͂ uerò ab Apolline inuentam prodidit. Theon tamen apud Aratum, nõ Amphioni datam lyram ait, sed Orpheo. Idem scribit Eratosthenes. Eam uerò Orpheus nouichordem primus instituit, cũ antea septichordis fuisset à Mercurio cõstituta. Post mortem Musæo Orpheus tradidit: sed cum indignus is esset, ab Ioue inter sydera est tralata. Hîc uerò Piso: De lyra satis est, inquit. Nunquid tu Amphione͂ existimas sic ut poëtæ canunt, saxa & lapides lyrę cantu traxisse? Audite, inqua͂ ego, quid hac de re sentiat in primis Victruuius. Neq́ꝫ eĩm, ait, par est id ita gestum uideri, sed quod affatus suauitate homines rupiũ incolas, & incultis moribus rudes, ad obsequij ciuilis pellexerit disciplinam. Idem ferè scribit Palæphatus, & Macrobius, idem & poëta Horatius, ut alios mittam. Plinius uerò Amphionem inuentorem Musices facit, & modorũ Lydiorum, cum quo tamen ex Cleme͂tis autoritate nõ conuenit Eusebius, qui id Olympo Mysio ascribit. Parabates, ut puto, Iulianus in epistola, ut est apud Suidam, antiquę musicæ inuentorem Amphionem prodidit. Primus utiq́ꝫ Amphion dicitur cum cantu

cithara cecinisse: nam sine uoce Thamyras prior cecinit. Sedenim Amphionis nomine nõ unũ reperio, sed plures. Is enim qui cum Argonautis nauigauit, ut planè ex Orphei & Apollonij catalogis colligimus, fratrẽ habuit Asteriũ, quem Deucaliona uocat Flaccus. Hic filius fuit Hyperasij & Hypso. Alius quoq; Iasij filius fuit, qui & Argus ab aliquibus cognominatus est. Cætera quæ multa de Amphione scribũtur, quia fabulosa sunt, relinquimus. Ouidius quidem post filiorũ necẽ sibi manus intulisse cecinit: ait enim,

Nam pater Amphion, ferro per pectus adacto,
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.

Verùm ad ipsum Orpheum me conuerto, qui in tabula non eo depictus erat habitu, quo illum Philostratus & Callistratus effingunt: hi enim illum in opaco Heliconis nemore propter Olmei fluenta cõstituere: sed humero tenus extabat, ut reliquorum imagines poëtarũ. Eius autem caput, erat tiara aureis intexta notis ornatũ. Non putamus, inquit Piso, hoc te loco multa de Orpheo dicturum, q̃d scilicet is est ab omnibus cantatus. Ego uerò, inquã, Piso, quę ad tabulã ipsam cum pertinere, tum uobis placitura arbitrabor, non relinquam. Fuere etenim in ea quinque hoc nomine poëtæ, alij licet septem faciant, & duos tantum Herodorus, alterum poëtam, & alterũ ex Argonautis unũ: quem

quem Herodorũ ideo Pherecydes incusat, non enim Orpheum, sed Philammona in Cholchos ad uellus aureum nauigasse prodidit. At uerò Aristoteles, & eum sequutus M. Cicero, nullum fuisse Orpheum putauerunt. Aelianus quoq; falsa omnia & fabulosa esse quæ de Orpheo traduntur censuit: Bisaltas enim Thraciæ gentes literas ignorasse, eiusq; nationis id esse proprium asserit. Sed his omissis, poëtas ipsos hoc nomine celebratos cõmemoremus. Igitur primus Orpheus ex Libethris Thraciæ poëta fuit, ciuitate sita sub Pieria. Plin. tamẽ & Martianus Sithonẽ Orphei patriam fuisse contendunt, & ipsa in Thracia. Fuit uerò Orpheus Apollinis & Calliopes filius, id quod Asclepiades comprobat: alij uerò Polyhymniæ dixerunt. Orpheus quidẽ Crotoniata, cuius Argonautica extant, primi Orphei in suo poëmate personam induisse uidetur: is se Oeagri fluminis & Calliopes filium cecinit: quem, ut opinor, alij plerique poëtæ secuti sunt. Hunc ipsum Lini discipulũ multi prodidere, qua tempestate apud Hebræos Iudices rerum summã gerebant, &, ut scribit Suidas, cum Atheniensiũ regnum dissolutũ est. Sunt qui ante Troianorũ tempora eum claruisse uelint undecima generatione, ipsumq; XI, uel ut alij malunt, IX. generationes uixisse, Generationem uerò hoc loco inter-

pretari placuit, quam Græci γενεὰν uocant, Latini tum ętatem, tum feculum uerterunt. Septem autem annorũ ſpacium geneam ſignificare autores tradũt: unde & medici ante duas geneas incidi non oportere puerorum uenas præcipiunt. atq; fortaſsis de Orpheo ita intelligendũ: nam ſi aliter uelimus intelligere, hoc eſt, ſpaciũ uitæ humanæ, quî fieri poterit ut Orpheus tandiu uixerit? tametſi frequenter, quum apud alios, tum præcipuè in Hebræorũ hiſtorijs uſurpetur. Plutarchus & Heraclitus, & cum his Suidas & grammatici quidam, ſpacium XXX. annorum geneã exiſtimauere, quo pacto Homerus, & ab eo noſtri Latini, Neſtorẽ tradunt tres geneas, & tria ſecula, & tres ætates uixiſſe. Cẽſorinus quidẽ, qui annos, ait, XXX ſeculum putauerunt, multum uidentur erraſſe, hoc enim tempus geneam uocari quidam ſunt autores, quia orbis ætatis in eo ſit ſpacio. Orbem autem uocãt ætatis, dum natura humana ad ſementem reuertitur. Hoc quidem geneas tempus alij aliter definiere. Heraclitus annos V. & XX. ſcribit dici genean, Zenon XXX. Quibus Cenſorini uerbis uidetur error ineſſe: nam Plutarchus in eo dialogo, quo cur oracula defecerint cauſas inquirit, ſuper Heſiodi uerſibus qui de ætatibus apud eum leguntur, & quorũ Plinius in vij. meminit, geneã ex Heracliti ſententia

Genea quid.

tentia

tentia xxx esse annorum ait, ubi & alia ple raque recitat, inter quæ & illud, aliquos cen tum & octo annorum geneam constituisse, uitæq; humanę dimidium quatuor & quinquaginta annos esse. reliqua subtilius dispu tata à Cleõbroto & Demetrio Tarsense mitto: & item mitto quę multa Artemidorus in secundo Onirocriticôn scribit, quo loco de uitæ temporibus agit & numeris. Aurel. Augustinus in cuiusdã psalmi cõmentario, geneam existimauit quintumdecimũ annum nõ excedere. Alia præterea multa genea significat, quę Theophilus, & alij Græcorum Grãmatici enumerãt. Ad Orpheum iam redeo, qui nouem geneas, illas dico septẽnes, uixit, qui numerus scalarem, hoc est, climactericum conficit, hoc est LXIII. omnib. fatalem, ut putant Mathematici, & præcipuè uiris præstantibus, ut Aristoteli contigit & M. Tullio. Poëtæ quidem Orpheum à Ciconum mulieribus discerptũ laniatumq; fuisse fabulantur: quo fit, ut (inquit Plutarchus) nunc usque Thraces suas pulsant uxores, ut Orpheum ulciscantur. Causa necis uaria à scriptoribus traditur. alij quidem ferunt, q̃d pueriles amores amissa Eurydice uxore excogitauerit. Alij, quod cum uiros à mulieribus abduceret, ab ijs uino correptis laniatus fuerit. Alij, ut Pausanias tradit, q̃d mortua Eurydice, in Thesprotidis locũ Aornon

cum ueniſſet, ubi necyomãtion fuerat, hoc eſt, ad euocandas mortuorũ umbras locus, umbramq́ ibi Eurydices euocaſſet, & euaneſcente illa potiri nõ ualuiſſet, ſibi ipſe manum intulit: ad cuius ſepulchrũ luſciniæ nidos & pullos habere traduntur, & nuſquã ſuauius canere dicũtur: & hoc quidem, ait Pauſanias, Thraces affirmant. Alij ſunt qui ſcribant ideo diſcerptum, quod cum Deos omnes laudauiſſet, Dionyſium ab eo prͤter miſſum, qui in eum Bacchas immiſit: quod parum mihi conſtat, nam & pleriq; Orphei in Bacchũ hymni adhuc legũtur. Alij, quod ipſius dei arcana publicaſſet, myſteriaq́ uulgaſſet. Alij à Venere ipſas tradunt fuiſſe immiſſas mulieres, quod ipſius Orphei mater Calliope, inter Venerem & Proſerpinam parum iuſtè de Adoni puero iudicauiſſet. Plures Orpheum fulmine ictum fuiſſe prodiderunt, quod ſcribit Pauſanias, & Diogenes, qui id etiam carmine cõprobat, quod in ipſius funerè à Muſis poſitum aſſerit:

Θρήϊκα χρυσολύρην τῇδ' ὀρφέα μοῦσαι ἔταψαν,
ὃν κτάνεν ὑψιμέδων ζεὺς ψολόεντι βέλει. hoc eſt,
Orpheus hic poſitus cithara ſpectabilis aurea
A Muſis, trifido qui Iouis igne perit.

Extat & alterũ, quo illum & Herculis magiſtrum, literarumq́ & ſapientiæ inuentorem fuiſſe docemur, quod noſtro nunc uobis potius quàm græco ſermone recitabo:

Orphea

Orphea Musarum famulum hic Thraces posuere,
Qui cecidit rapido fulminis igne Iouis.
Filius Oeagri, Alcidæq́; magister, & idem
Scribendiq́; notas repperit, & sophiam.

Antipater uerò Sidonius, & uersum heroico pedi iunxisse scribit: ita enim carmen ex ipsius elegia expressi:

Quiq́; sacros ritus, atq; Orgia mystica Bacchi
Repperit, heroo & carmina iuncta pedi.

Sed enim & ab eo Threscia mysteria sacra dicta sunt, quod uidelicet Thracius ipse teletas & religiones in Græciã induxerit, quod cum alibi, tum nuper in eo libello legi, qui τῶν φώτων ἱστορίαι inscribitur: unde & Orpheotelestæ nuncupati sunt, qui in eiusmodi sacris initiandi autores erant, & felicitatẽ certissimam post obitum promittebant, quorũ Græcis, Plutarcho præcipuè, mentio, qui & dicteriũ Leontychidæ affert. Orpheũ præterea in Græciam astrologiam & magicas artes adduxisse scribit Lucianus in eo libello, quo astrologiam laudat, ubi & eius lyrã celebrat. Quod autem cantu in syluis arbores & feras traxerit, præter ea quę paulò antè in Amphione retulimus, attendite quæ de eo Palæphatus scribat: Cũ aliquandiu, inquit, Bacchæ in montibus secessissent cum pecoribus cæterisq́; quæ ad uictum sunt necessaria, tum ciues Orpheum misisse ferunt, qui suadendo eas inde abduceret: at illæ ferulas

manibus tenentes Orpheum lyra canentem ſecutę ſunt, atq; inde fabulæ locus datus eſt. Varia uerò Thraces de Orpheo, & Macedones itemq; Lariſſæi tradunt, quæ Pauſanias commemorat in Bœoticis. Tanti uerò Orpheum omnis Græcia fecit, ut diuinitatē illi attribueret: ſed & caput eius in Lesbo oracula dediſſe teſtatū reliquit uterq; Philoſtratus, unde eſt illud de Cyro, τὰ ἐμὰ ὦ κῦρε σὲ, illi enim eandem, quæ ſibi fuit, ſortem uaticinatur. Nam quum is Cyrus ad Iſtrum contra Maſſagetas & Eſſedonas profectus eſſet, à fœmina quę illis populis imperabat occiſus eſt, & caput ei eſt à ceruice reuulſum. Lucianus in oratione quæ eſt ad indoctū, qui multos emptitabat libros, de lyra Orphei & capite fabulam recitat, quæ quoniā mihi ſemper placuit, eam nunc uobis quantum fidelius potero meis uerbis exponam. Non intempeſtiuū, inquit, fuerit, ſi antiquam Leſbiam tibi fabulā narrauero. Quādo Threſſæ mulieres Orphea diſcerpſerunt, ferunt caput auulſum ſimul cum lyra ab Hebro exceptum in mare delatum unà nataſſe, & ceciniſſe, hoc quidem lamentationem, tanq̃ ipſi Orpheo funebrem orationē, lyram uerò reſponſaſſe uētis chordas impellentibus, atq; ita cum cantu ad Lesbum aduectum, quod ſuſceptum Lesbij ſepeliuere, ita ut nunc eſt Bacchion apud ipſos, hoc eſt, Bacchi oraculum.

lum. Lyram aũt in Apollinis templo ſuſpen derũt, quo modo multo tẽpore eſt cuſtodita. Poſtea uerò cũ Neanthus Pittaci tyranni filius lyrã ipſam cõperiſſet arbores & feras traxiſſe, in eius uenit habendæ deſiderium, dumq́ꝫ ſacerdotem multis clàm oblatis pecunijs corrupiſſet, eius lyræ ſimilem alterã in templo affixit. Verùm cum interdiu ſe in ciuitate parum tutò eſſe Neanthus exiſtimaret, ſinu lyram recõdens noctu in ſuburbiũ proficiſcebatur, illamq́ꝫ manu ſumens pulſabat, ſed ut erat rudis ac ineruditus adoleſcẽs chordas confundebat, confuſeq́ꝫ ac inconditè tractabat, quum bellus ipſe ſibi placens diuina quædam cantica ipſa lyra ſe cantaturum putaret, quibus omnes mulcerent, ſeq́ꝫ inde beatum fore Orpheæ ſcilicet hæredem muſicæ. Quæ dum agit, uicini canes eo ſonitu exciti, coeũntes Neanthum infelicem citharœdum diſcerpſerunt. Hæc ferè quidem ille. Sed ego hac fabella illos illudere ſoleo, qui cum è Vergilio, alióue poëta carmen ſuſtulere, tum demũ læti & glorioſi ſe poëtas eſſe arbitrantur, atq́ꝫ ut Neanthus, omne ſe punctum tuliſſe, omnemq́ꝫ poëticã adeptos putãt, ac ueluti Aeſopianus graculus, & Horatij cornicula, alienis induti plumis, bellas ſe aues arbitrantur, ita ſe poëtas illi. Iſtuc tu quidem, ait Piſo, pulchrè dixiſti, ſed q̃d pace tua dixerim, ipſum te quoque eludis. At ego

nunquam,inquam Piso, ipsum me poëtam credidi,nec tantum nomen ambiui,nedum illud mihi arrogaui, ut qui probè teneã, me primoribus,quod aiunt,labris poëticæ fontes gustasse:nam qualis ea &quanta sit facultas,satis(ut puto)hesterno sermone mõstrauimus.Si quos tamen, ut fit, interdum ego quoq; uersiculos feci, ingenuè uobiscum fatebor, nõ ut poëta, sed ut poëtæ aliċuius simiolus feci,& perinde eos supprimo. Verũ de Orpheo reliqua,quàm ista,rectius dicemus.Vt placet,inquit Piso: (de me enim loquẽs iandudũ stomachabar.) Et simul ego: Nunquid,inquam,audistis,quæ de maritimis Lyrnesi saxis uocalibus à Græcis scriptoribus tradunt? Sunt uerò talia facta cum illuc Orphei lyra delata fuisset,quod scriptũ reliquit Philostratus.Vel nos fugit quæ de Orphei columna produnt Macedones? ea quidem ex Dio uenientibus offerebatur, super qua hydria,id est, uas lapideum, in quo Orphei reliquiæ asseruabant.Quo loco fluere dicitur fluuius Helicon,qui per xx. stadia occultatur,ea uidelicet causa,quod cum mulieres Orpheũ interemissent,& se abluere uellent,fluuius se abdidit, ne impias mulieres elueret:q̃d pluribus est executus Pausanias, qui & à Larissæis alium se audiuisse sermonem scribit,quod Libethra urbs sit in Olympo Macedoniæ monte sita,à qua non longè

longè Orphei monumentũ sit positum, datumq́ à Dionysio Libethris oraculum, tum demum funditus à Sue Libethras interituras (nomen id torrentis) cũ Orphei ossa sol uideret. Cui cum minus Libethrij fidem haberent, contigit tamen longo pòst tempore, cum uidelicet pastor meridiano tempore se Orphei sepulchro acclinasset & obdormisset, insomnis Orphei uersus suaui cantu referret. Cæteri non longè pastores positi accurrentes, seq́ inuicẽ impellentes, ac rixantes, ut quisq; canẽti propius esset, ipsum monumentũ conditoriumq́ subuerterũt, adeò ut euolutis reliquijs Orphei eas sol uideret. Tum insequenti nocte imber adeò ingens factus est, ut Sus fluuius alueũ excedens totam regionem influeret, & Libethrę mœnia dirueret, ædesq́ euerteret. Verùm & apud eosdem Libethrios Orphei simulacrũ ex cupresso cõfectum fuit, teste Plutarcho, quod Alexandri Macedonis tempore sudasse perhibetur: interpretatũ id scribit Arrianus ab Aristandro Telmisseo, bene ac faustè Alexandro portendere, fore ut poëtæ sudarent in præclaris ipsius Alexandri gestis describendis. Fuere & alia eiusmodi Orphei oracula, & falsa (ut uerius dicam) miracula, quæ temporis causa mittemus. Quin illud potius, quod uos libenter audituros arbitror, nũc afferam, quodq́ ab Iustino philosopho &

martyre proditũ eſt: ait enim Orpheũ cum in Aegyptum diuertiſſet religionis & ſapientiæ adipiſcendæ cauſa, unius ueri Dei pietatem ac cultum ab Hebræis, ut putatur, didiciſſe, & perinde recantaſſe de iis quæ ad deorum multorũ ſuperſtitionem, hoc eſt, ut ille græcè uno uerbo ait, πολυθεότητα, antea ceciniſſet, eiusq; ea de re pleroſq; uerſus in medium adducit ad Muſæũ ſcriptos, quos quidem & Ariſtobolus Iudæus philoſophus peripateticus in eo quem ad Ptolemæũ regem ſcripſit, & Cyrillus Alexandrinus in primo contra Iulianum Cæſarem noſtram pietatẽ calumniantẽ, cõmemorat. Hos uerò tu Pice uerſus apud Iuſtinum legito, quem ex græco Io. Fr. pater tuus nõ multò ante hos annos in latinum conuertit. Sed & quod apud Suidam legi, hoc loco par eſt ut uobis afferam. Is igitur ſcribit Orpheum uirũ optimũ fuiſſe & ſapientẽ, quo tempore apud Iudęos Iudices erant, ipſumq; myſteria & ſacra multa edoctum, libroſq; illius extare de Dei cognitione, ex quibus hęc eſſe ait: In principio æthera primũ apparuiſſe à Deo creatum, & hinc illinc eius chaos fuiſſe & noctem, terribilia omnia & horrenda continentẽ, omniaq; celantem, quę ſub ipſo æthere fuerant: id uidelicet ſignificantẽ, noctem ipſam priorem fuiſſe: dixiſſe quoq; incõprehenſibilem quendam & omniũ ſupremũ ac natu maiorem

rem omniũq; opificem hunc ſupremũ æthera, & terram inuiſibilem uocaſſe, lucemq; æthera rupiſſe, & terrã illuminaſſe omnemq; creaturam, & etiam dixiſſe ipſam lucem ſupremam omniũ, inacceſsibilem, omnia continentem, & eam uocaſſe βουλὴν, φῶς, ζωὴν, id eſt conſilium, lucem, uitam, & inſuper tria hæc nomina uirtutẽ unam eſſe & poteſtatẽ unã dei ipſius omniũ opificis, qui omnia ex eo quod non eſt, producit in id quod eſt, uiſibilia & inuiſibilia, ut nobis ab eo quoquo modo quędam ἁγιὰ φιὰς exprimi uideat. Subdit idem ſcriptor, ipſum eundem Orpheum de hominũ genere ita ſtatuiſſe, illud uidelicet ab eodem opifice creatũ, ſi minus græcè placet plaſmatũ, rationalemq; animã accepiſſe: Moſen ſecutum, miſerũ dicentem genus humanũ, multisq; ſubiectum animæ & corporis affectionibus, bonorumq; & malorũ operum capax, necnõ in his quæ ad uitã pertinent miſerè diſpoſitum. Et hæc quidem ferè ex Suida. Iam uerò ad Orphei carmina, quæ ferè dubia ſunt omnia & incerta, deueniam, atq; à triaſmis exordiar, ſeu triagmis, ut quidam malunt, de quibus alibi, hoc eſt, in Ionis imagine, & quid ſint planè agemus. Cõpoſiti hi quidẽ ut à pleriſq; eſt proditũ ab Orpheo, ab alijs tamẽ ab Ione tragico poëta creditũ. Sunt & Orphei ſacri ſermones in xxiiij. rhapſodias diſtincti, in Theo-

gnetum Theſſalum poëtã relati,ſiue in Cercopem Pythagoricum,cum quo controuerſiam Heſiodus exercuiſſe traditur. Oracula & teletæ Onomacrito aſcribuntur, qui teſte Pauſania,Herculem unum ex Idæis Dactylis ſuo carmine fuiſſe tradidit.In his quoque de lapidum ſculptura agitur,quæ Octoginta lapides inſcribitur,hoc eſt, ὀγδοηκοντάλιθος. Extat quidẽ &in manus habetur opuſculum Orphei nomine inſcriptum de lapidibus,quod an legitimũ,multa ſubuereri faciunt,quæ mihi nunc prætereunda.Orphei inſuper Soteria & Crateres poẽmata eſſe feruntur,ſed illa Timocleo Syracuſio,uel Pergino Mileſio,hi Zopyro aſcribuntur.Thronifmi uerò,metroi & Bacchica, Niciæ Eleatæ:deſcẽſus ad inferos,Herodico Perinthio: Peplon & rete,quæ Zopyro Heracleotæ, ſiue Brõtino: atq; hæc quidem uerſibus cc. & mille,quæ onomaſtica carmina uocant. Aſtronomia,Amacopia,Thyepolicon,&ex ouo auſpicia ſac ificiaq́; hoc eſt, ὠοθυτικὰ & ὠοσκοπικὰ, cataxoſticon, hymni, corybanticon,& phyſica,quæ Brontino attribuũtur. Scripſit præterea Orpheus, ut Plinius prodit,de herbis : Primus omniũ, inquit, quos memoria nouit, Orpheus de ijs herbis curioſius aliqua prodidit. Sed & Galenus de antidotis lib.2.eundem de eorum cõpoſitionibus ſcripſiſſe tradit,cuius ideo uerba afferam

ram

ram, q̃d & Poëticæ materiæ noſtræ nõnihil conueniunt. De compoſitis, inquit, dicetur antidotis, uerùm horum apparatus exponere perdifficile mihi uidetur, cum pleriq; horum cõſcriptiones aggreſsi ſint, inter quos eſt Orpheus, is qui cognominatus eſt Theologus, & Horus Mendeſius iunior, & Heliodorus Athenienſis tragœdiarũ poëta, & Aratus, & alij quidã, qui eiuſcemodi ſcripſerũt. Atq; hæc quidem Galenus. Pauſanias etiam eius morborũ remedia cõmemorat, & purgationes impiorũ operum, & diuinæ iræ auerſiones, hoc eſt, *καθαρμὸς ἔργων ἀνοσίων, καὶ τροπὰς μηνιμάτων θείων*. Sed cum Orphei opera parum antea digeſta eſſent, Pherecyden ferunt Athenienſem, Pherecyde Syro antiquiorẽ, ea collegiſſe. Et hucuſq; de antiquiore Orpheo dixiſſe ſufficiat. Nunc de reliquis eius nominis agendum. Secundus Orpheus Arcadius fuiſſe perhibetur, uel, ut alij tradunt, Ciconeus ex Biſaltia Thraciæ, & ante Homerum altera generatione, & rebus Troianis antiquior creditus eſt: hic fabularum figmenta, quam *μυθοποιΐαν* uocãt, compoſuit, & epigrãmata: hymnos quoq;, qui nunc, ut opinor, uulgò legũtur, licet prioris Orphei nõnulli exiſtimẽt. Inter hos tamen hymnos qui nouiſsimi ſunt, non Orphei, ſed Procli Lycij philoſophi eſſe conſtans eſt opinio, ut alio loco dicemus. Tertius Orpheus Odry-

ſius fuit,in quem poëmata quędam referun tur: tametſi unq̃ fuiſſe negat Dionyſius, ut eſt apud Suidam. Quartus Orpheus Croto niata fuit, qui Piſiſtrati temporibus claruit, ut Aſclepiades in ſexto grammaticorũ libro ſcriptum reliquit. Scripſit uerò Decennalia, hoc eſt, δεκαετηρίαν, & argonautica, quę legũtur, & alia quæ Orphica dicuntur, quæ tamen, ut ait M. Cicero in 1. de natura deorũ, Cercopi Pythagoreo, cuius ſuprà meminimus, nonnulli aſcribunt, non Cerconi, neq; Cerdoni, ut eſt in peruulgatis codicibus. Vltimus uerò inter iſtos Orpheus fuit Camarinæus uerſificator egregius, cuius eſſe à pleriſq; proditur, deſcenſus ad inferos. Quę cũ dixiſſem ad me cõuerſus Piſo, & cui nam Orpheo ait, poëma quod eſt de terræmotibus inſcriptum, attribuis? nam Orphei quidem titulo & legi & circunferri uideo, & eius phraſis uetuſta admodum uidetur, nec tu tamen cõmemoraſti. Nimis, inquã, urges me Piſo: quid me iſta cenſere iubes? nunquid ego Crates, aut Ariſtarchus, uel Ariſtarchi ipſius magiſter Ariſtophanes? gręcos iſta roga. Sunt tamen qui illud ipſum de terræmotibus poëma, nõ Orpheo, ſed Hermeti Triſmegiſto potius aſcribant, quos inter Zenobius noſter Acciaiolus, qui & illud, ut ipſe mihi dixit, latinè uertit, & ego utrunque ali quando legi. Ergo, inquit Piſo, & poëtam

Triſme-

Triſmegiſtum habemus. Habemus, inquam ego, uel ſaltem à poëtica nihil abhorrẽtem, ſi quæ Zenobius aſſerit, recipimus, & ſi Græcis quibuſdã ſtamus, quos inter Suidas, qui Triſmegiſti uerſus quoſdã adducit, de uoce & uerbo Dei, ijs ualde ſimiles qui à Iuſtino philoſopho & martyre, & à Clemente de eo dem Dei uerbo Orpheo aſcribuntur: quos Triſmegiſti uerſus ea cauſa uobis nõ recito, quòd parũ caſtigati apud Suidam legũtur. Scripſit uerò in primis dialogos quos habemus. At quę parũ nota, inter alia ea ſunt quę Salmechiniaca uocãtur, quibus breuiſsimè Hermica cõprehendunt. Quæ autẽ in adytis ſunt inuenta, Hieroglyphicis perſcripta literis ad Soin uel Sain deam Aegyptiorum, ea Bitys prophetes regi Ammoni interpretatus eſt, ut in eo libro reperi, qui Abamonis magiſtri Aegyptij nomine apud Gręcos circunfertur, quem librum Proclus Iamblichi eſſe credidit, ut in cõmentarijs in Plotinum ſcribit. Verùm de Hermete ſatis in præſentia, ſcitis enim qualia & quanta de illo à ſcriptoribus traduntur. Illud unum duntaxat uos nõ latêre uelim, eum ideo τρισμέγιστον, hoc eſt, ter maximũ nuncupatum, quod maximus philoſophus, maximus ſacerdos, & maximus rex extiterit. Nam, ut Plato ſcribit, mos erat Aegyptijs, ex philoſophis ſacerdotes, & ex ſacerdotibus reges eligere. Alij

Hermes cur Triſmegiſtus dictus.

ea ratione sic uocatū putant, q̄d de sanctissima trinitate protulerit, primusq́ in ea unā esse diuinitatē, hoc est, ἐν τριάδι μίαν ἦναι θεότητα. Quæ ubi dixissem, inquit Piso, si non poëta est Trismegistus, non saltem poëtarū hostis. Sed iam tabulæ nobis ordinē cōtinua. Post hos, inquam, erat Musæi effigies, qui nescio quæ fuit pictoris elegātia, ita pictus fuerat, ut Orpheum quasi uenerari uideret, nam eius discipulum fuisse Diodorus & Eusebius tradunt. quin & super illud Vergilianum,

Musæū ante alios, ita Ser. Honoratus: Theologus, inquit, fuit Musæus post Orpheū, de quo uariæ sunt opiniones. Nam eum alij Lini filium, alij Orphei uolunt, cuius constat fuisse discipulum, ad ipsum enim primū carmen scripsit, q̄d Cratera appellauit. Iustinus tamen Christianus scriptor, philosophus et martyr, in paranæsi contra gentes, Orphei filiū prodidit: cui pariter & idem Orpheus iusiurandū inscripsit, sic em̄ poëma inscribitur, id q̄d modò mihi excidit, cū cætera Orphei carmina enumerarem. Ex eo poëmate hi sunt uersus, quos ego sic latinè uerti:

Te cœlum sapientis opus magniq́; tonantis,
Vocem & iuro patris, quam primùm protulit ipse.

Scribit Maternus Firmicus, q̄d Orpheus cū ignotis hominib. sacrorū ceremonias aperiret, nihil aliud ab ijs quos initiabat in primo uestibulo, nisi iusiurandi necessitatē, &

cum

cum terribili quadã autoritate religionis ex egit, ne profanis auribus inuentæ ac cõpositæ religionis secreta proderent. Huius quidem iusiurandi meminit Theon Smyrnæus philosophus Platonicus, cum de octonario numero agit, quosdam etiã uersus ex eo afferens. Meminit & Cyrillus Alexandrinus, & Eusebius Pãphili. Ad hęc & Orphicorũ hymnorũ principiũ Musæo dicatũ uidemus, item Argonautica. At uerò Diogenes Laërtius, nõ Lini nec Orphei filiũ Musęũ, sed Eumolpi, his uerbis ait: Musæo, inquit, illustres Athenæ. quin & Atheniẽses ipsum Eumolpi filiũ putauere. Hic Theogoniã primus scripsisse tradit, & sphærã inuenisse. Eundem ait Diogenes opinatũ esse, omnia ex uno cõstare, atq; in idem omnia etiã resolui, quẽ est ex parte Parmenides secutus. Perijt uerò apud Phaleros, ibidemq́; cõditus hoc epigrãmate:

Eumolpi charum tenet ora Phalerica natum
Musæum, functum corpore in hoc tumulo. Hoc est, si illud gręcè mauultis, εὐμόλπου φίλον υἱὸν ἔχει τὸ φαληρικὸν οὖδας Μουσαῖον, φθίμενον σῶμ᾽ ὑπὸ τῷδε τάφῳ. Ab huius quidẽ Musæi patre Eumolpi darũ, apud Atheniẽses diutius cognomentũ & genus durauit. Scribit apud Aratũ interpres, Orphei lyrã Musęo cõtigisse post illius mortẽ. Celebrat Herodot. Musęi sortes, hoc est, ex Musæi carminib. ductas, ut puto, quas ab Onomacrito per Lasum Hermioneũ ui-

tiatas ait, ut in eius imagine dicemus. Fuere tamē & hoc nomine alij, quorū unus Eleusinius fuisse perhibet Antiphemi & Hellenes filius, qui genus in Cercyonē à Theseo deuictū hoc modo referebat: Antiphemi enim pater Euphemus, Euphemi Ecphāthus, Ecphanthi Cercyon, hic Orphei discipulus & ipse tradit. quidam eundem cum priore faciunt, quidam aliquāto seniorem. Scripsit Eumolpo filio hypothecas quatuor millibus uersuum, alia item plura, inter quæ à Pausania proditam poēsin, quę apud Græcos Eumolpia nuncupatur, ut mox referemus. Illud uerò de Musæo traditur, quod Boreæ beneficio aliquando uolauit, ut de Abari etiā dicemus, quæ fabulosa uidentur. Sequebatur hūc Thebanus Musæus Thamyrę filius, qui inter Melicos est poēta connumeratus. floruit multò ante Troianorū tempora. cantica & mela scripsit. Horū ultimus fuit Musæus Ephesius epici carminis scriptor, qui decem uoluminibus Perseida opus conscripsit: item ad Eumenē & Attalum reges. Fuit hic inter Pergamenos cyclos, sic ait Suidas, cōnumeratus. Huius quidem Isthmia citantur ab ijs grammaticis, qui in Apollonium Rhodium cōmentaria scripsere. Quosdam Musæi uersus ex oraculis aduocat iunior Philostratus, nisi ea fortè oracula sint Musęi Atheniēsis. Et cum his fuit Eumolpus Eleusinius,

finius, siue Atheniensis, qui Musęi, ut ait Suidas, filius fuit: alij tamen patrē, ut uobis paulò antè retuli, scripserunt. Pausanias Neptuni & Chiones filiū existimauit, quod & poëta Ouidius sensisse uidetur. Operā quidem ille Orpheo dedit, atq; ab eo institutus: unde est illud ab ipso Ouidio in Ponto, Eumolpus.

At non Chionides Eumolpus in Orphea talis.

Claruit uerò Eumolpus in Poëtica inter illos qui ante Homerū poëmata scripserūt, & uictor in Pythicis certaminib. fuit: ea enim erat antiquis cōsuetudo, ut ad lyram poëtæ certarēt, cuius & alibi meminimus. Scripsit autem Cereris mysteria & sacra, & filiabus suis factam initiationem cōsecrationémue, & hęc tribus uersuum millib. Scripsit & quę per manus fit speculatio, hoc est, quæ græcè dicuntur χειροσκοπικὰ, item quę Bacchica uocantur; q̊d opus & Diodorus, & Eusebius Pamphili aduocāt. Eumolpia præterea poësis ab Eumolpo dicta est, à Musæo tamen Antiphemi, ut diximus, condita, cuius mentio facta est ab antiquis scriptoribus. In hac utiq; traditur, oraculum Delphicū Telluris primū fuisse, cuius promantis, hoc est, uates Daphnis indigena nympha fuerit: mox cōmune fuisse Telluris & Neptuni, Perconēq; Neptuni ministrū ad uaticinia edenda: post hæc à Tellure Themidem diuinationē accepisse, tum demum à Themide Phœbum. Ex Eumolpia poësis.

hac quidem Eumolpia in primis Pausanias carmina citat. Nec defuere qui ab hoc Eumolpo, Eumolpidas cognominatos existimarint, quorũ ex Laërtio antè meminimus: tametsi alij à Thrace dictos uelint, qui μύησιν, hoc est, initiationem, quam uocant Græci, adinuenit. Sed de ijs iam satis, ad aliorũ ima-

Zoroastres. gines transeamus. In hac parte fuit Zoroastris imago, qui peregrino ac uario quodã habitu indutus erat, hoc est, persomede: nã & ipse Persomedes cognominatus est. Fuit hic quidem sapiẽtissimus habitus inter Persas & Medos, cuius & adhuc quædam leguntur tum carmine tum soluta oratione, ea certè extant, quę à Psello exposita & interpretata sunt. Atqui, inquit Piso, te de Zoroastre loquentem libenter audiemus, quandò inter doctos non conuenire sentimus. Cui ego: Attẽdite, inquam, en opinor uobis me narraturũ, quæ doctos plerosq; alioqui, nedum semitarios & triuiales literatores præteriere. Tres primũ ego reperio Zoroastres fuisse, quorum primus Persa, uel ut putauit Theophilus, Argyrius fuit: secũdus Bactrianorum rex, tertius Procõnesius. Ex qua re factum est, ut quæ trium gesta fuerãt, ea sub unius persona celebrata, atq; eorum sint inuenta confusa. Is igitur de quo nunc loquimur Zoroastres, ut in libris ἀναγνωρίσεων, id est, recognitionum Clemẽtis Romani legitur,

Mesrai-

Mesraimi Chami filius fuit, qui magicæ artis tradidit disciplinam: hunc gentes Zoroastrē appellauerunt, admiratę eius artis autorem, cuius etiam nomine libri habētur. Hic ergo astris multū ac frequenter intentus, cupiens apud homines deus haberi, uelut scintillas quasdam ex stellis producere, & hominibus ostentare cœpit, quò rudes in miraculi stuporem traherentur: desideransq́ augere hanc de se opinionem, sæpius ista moliebatur, usq́ eò, donec ab ipso dæmone, quem importunius frequentabat, succensus igni cremaretur. Sed homines stulti, qui quā de eo conceperant, abijcere debuissent opinionem, quippe quæ mortis pœna cōfutata esset, in maius extulerūt: extructo enim sepulchro ad honorem eius, tanquam amicū Dei ac fulminis ad cœlum uehiculo subleuatum adorare cœperūt, & quasi astrum uiuens colere, hoc est, ζῶον ἄστρον. atque ob eam rem demum qui fulmine interijssent, sepulchris honorāt, quasi amicos Dei. Et quidem hæc ex Clemente, à cuius interpretatione nominis Dinon in quinto historiarū dissentit, quippe qui Zoroastrem dictū affirmet quasi ἀστροθύτην, hoc est, astrorū sacerdotē: cum quo cōuenit Hermodorus. In eis uerò quæ Beroso Chaldæo fragmenta ascribuntur, ita de Zoroastre legit: Noa, inquit, filiū habuit Chem, qui magicę professioni & ueneficijs semper

ſtuduit,unde & Zoroaſtres nomē aſſecutus eſt. Cum autem à parente parum amaretur, eum fortè aliquãdo uino madentem eluſit, clamq́ illi magico carmine ita impoſturam fecit,ut ad Venerem ſit impotens factus,unde, inquit Beroſus, deinceps Noa puellam non cognouit: quod neſcio quo pacto congruat ſacræ hiſtoriæ. Græci uerò hiſtorici illum quidem deos precatum ferunt,ut cœleſti igne occumberet, Aſſyriisq́ imperaſſe ut ſuos conditos aſſeruarent cineres, futurum enim, ſi ita facerent, ut eorum nunq̃ regnũ deficeret:atq; ita factum eſſe. Idem ſcribit & Theophilus,repetit & Suidas. Sed enim Agathias, quem Agathiũ Græci quidam uocãt, hiſtoricus & poëta, ut alibi dicemus, in ſecundo hiſtoriarum ſuarum de Zoroaſtre in hunc propè modum inquit: Sed huius tempeſtatis Perſæ uetuſtos mores mutauere, alienisq́ legibus utuntur ex Zoroaſtris Oromaſdei diſciplinis. Hic,inquam, Zoroaſtres ſiue Zarades,duplici enim uocitatus eſt cognomine, quo tēpore princeps fuerit, legésue tulerit,non ſatis eſt compertũ. Nam Perſæ ipſi noſtri temporis,Hyſtaſpis temporib. eum floruiſſe tradunt: quam ob cauſam res planè ambigua eſt, nec facilè dignoſci poteſt,an Darij pater,an alius quiſpiã hic fuerit Hyſtaſpes. utcunq;,hic Perſarũ magiſter & magicæ inuentor. Hæc fermè Agathias.

Quæ

Quæ uerò à Zoroaſtre compoſita ſint uolu mina, iſta ferũtur: Libri de natura quatuor. de lapidibus precioſis unus. apoteleſmata. aſteroſcopia libri quinq;. Extant quidẽ oracula ſeu ſymbola Chaldaica, quæ Platonici interpretes admirantur, & M. Pſellus, ut antè dixi, expoſuit. Euſebius inter eius ſcripta librũ qui Sacer inſcribitur celebrat, in quo res Perſicas collegit. Longè plura enumerauit Hermippus. Plin. eius etiam ſententiam affert de ſementis tempore. Conſtantinus quoq; in libris de re ruſtica, pleraq; ex Zoroaſtre affert, ut quæ ex tonitru ſignificent, de ſignifero & domibus, itemq; de prænoſcendis ſeminibus fertilibus &c. Magorũ uerò nomen à populis illis uſqueadeo celebratũ eſt à Zoroaſtre inductum, ut diutius uiguerit. teſtis eſt Plato, & Laërtius. Hermodorus Platonicus in libro de diſciplinis, & Suidas, à Zoroaſtre uſq; ad excidium Troiæ annos quinq; millia computãt. Plutarchus quoq; in lib. de Iſide & Oſiri, quo etiam loco nõ parum multa de Zoroaſtris & magorũ theologia pertractat. Xanthus Lydius à Zoroaſtre uſq; ad Xerxis deſcenſum ſexcentos tantum annos enumerat. tam uaria eſt de Zoroaſtris tempore ſcriptorũ opinio. Sed cur non uobis Pliniũ hoc loco cõmemoro, qui hac ipſa de re lib. xxx. nat. hiſt. in hunc propè modũ loquitur: Sine dubio, inquit, de re magica

differens, illic orta in Perside à Zoroastre, ut inter autores cõuenit. Sed utrum unus hic tantũ fuerit, an postea & alius, nõ satis constat. Eudoxus, qui inter sapientiæ sectas clarissimã utilissimamq́ eam intelligi uoluit, Zoroastrem hunc sex millibus annorũ ante Platonis mortẽ fuisse prodidit. Sic & Aristoteles. Hermippus, qui de tota ea arte diligentissimè scribit, & uicies centum millia uersuum à Zoroastre condita, indicibus quoq; uoluminũ eius positis explanauit. Etiã præceptorem à quo institutum diceret, tradidit Agonacem. Ipsum uerò quinq; millibus annorum ante Troianũ bellum fuisse. Atq; hactenus Plinius. Cæterũ & Apuleius nonnihil de Zoroastre, & Laërtius in primo, ubi instituta magorũ exequitur: quibus quanq̃ olera, & panis cibarius, ac caseus cibus esset, nihilominus Zoroastrem scribit Plinius in desertis uixisse annis XX. cum nihil nisi caseo uesceretur, ita ut nec uetustatem sentiret. Eidem quoq; puero cerebrum ita palpitasse proditum est, ut impositam manum repelleret, futuræ præsagio scientiæ. Et ipsum eadẽ hora risisse qua natus est, sunt Plinius & Solinus autores: tametsi præcox huiusmodi risus haberi prodigio soleat, nec ante XL. diẽ dari. Alter ab hoc Zoroastre fuisse putatur is qui Bactrianorũ rex fuit, qui & à Babylonio rege Nino Semiramidis marito prælio uictus

uictus est, uitaq; priuatus, de quo ex Trogo Iustinus: Primus, inquit, Zoroastres dicitur artes magicas inuenisse, & mundi principia, syderumq; motus diligentissimè spectasse. Eadem ferè Augustinus, & Orosius. Hi uerò mihi decepti esse uidentur nominis similitudine. Siquidem Diodorus & Eusebius, qui huius uictoriæ meminere, nullam omnino de magicæ artis inuentione mentionẽ fecere. Tertius uerò, cuius mentionẽ habui, Zoroastres Procõnesius fuit, quẽ in arte magica & ipsum claruisse monumentis literarum proditũ est, circa Xerxis tempora, paulò antè quàm Osthanes, non ignobilis eiusdem artis autor, floreret, id quod diligentissimè Plinius obseruat. Apuleius quidẽ Floridorũ lib. 2. Pythagoram scribit inter Cambysæ captiuos in Aegyptum ductum doctores habuisse Persarũ magos, ac præcipuè Zoroastrem, omnis, ut ait, diuini arcani antistitem. Sedenim & Clemens in stromatis, & Cyrillus in libris aduersus Iulianũ, scribunt Pythagoram philosophum Zoroastrem imitatum sectam suam instituisse. At uerò iam de Zoroastre satis: ad poëtas transeamus, quorũ imagines hac parte in tabula fuerãt. Inter hos uerò primi Demodocus & Phemius. Hîc Piso: Ista, inquit, mihi musicorum nomina apud Homerum esse uidentur, qui apud reges in conuiuijs canere soliti essent.

Demodocus & Phemius.

Cui ego: Rectè tu quidem, inquam, Piso loqueris: nam in Ithaca alterum, apud Phæacas alterũ canentes Homerus inducit. tametsi quidam se Homerũ putãt significare uo luisse, cuius sententiæ est Max. Tyrius, id q̃d & ipsius poëtæ uersib. astruit, ut cũ cecinit:

Carmine nam dulcem dedit esse, at lumine cassum.

Item cum ait sub ipsius Demodoci persona:

Ipse mihi doctor, tribuerunt numina uocem.

Alij uero propius esse autumant, ut ambo poëtæ fuerint, qui ante Homerum carmina scripserint, cuius opinionis est M. Cicero. sed & Plutarchus, & Tatianus, & Eusebius, uiri in perscrutãdis historijs diligentissimi, idem prodiderũt. Fuit uerò ex Corcyra De modocus, nõ ignobilis apud antiquos musicus & poëta, qui, ut Heraclides Ponticus scribit, de Ilij excidio, deq; Veneris & Martis concubitu poëmata cecinit, qua parte il lum est imitatus Homerus. Alterũ etiã fuisse Demodocũ, facilè ex Aristot. cognoscimus, qui in Milesios ita lusit: Non sunt, inquit, in sipientes Milesij, ea nihilominus quæ insipientes, agunt. Extant & eius quædam carmina. At uerò Phemium, quem modò Ithacensem, modò Smyrnæũ fuisse legimus, Ho merus in Procorum conuiuio canentem in ducit, cum potius, ut est à scriptorib. & Plutarcho in primis in Musica proditũ, eos ipse uersibus complexus sit, qui cum Agamemnone

none imperatore post direptam Troiam reuersi sunt in Græciam. Cicero in epistolis ad Atticum nec semel meminit, ut cum ait, κέρας Phemio demandatum. Item, Phemio quæritur κέρας. Est autem κέρας, hoc est, cornu, musicum, ut puto, instrumentum: unde & corniculũ, & cornicines. De Phemio & poëta Naso:

Quid iuuet ad surdas si cantet Phemius aures?

Herodotus Phemiũ scribit magistrũ quempiam fuisse, qui pueros Smyrnæ publicè literas doceret, ad quem mater Homerum filium instituendum adduxerit. Ephorus tamen Cumæus, Phemio ipsi Homeri matrẽ nupsisse prodidit: matri nomẽ Critheis. Huius útriusq; meminit post alios & Eusebius in euang. præpar. Post hos erat & Pamphus Atheniensis poëta antiquissimus, qui et ipse ante Homerum carmina condidit. celebrat Pausanias huius poëma, in quo Cererem deam in anilem mutatam formam, cecidisse in puteum cecinit, cui puteo postea Floridi nomen factũ est: idq; deæ contigisse cũ Proserpinam filiam ablatam quæreret. Eundem & de Gratijs ante Homerũ scripsisse ferunt, ut alibi ipsi meminimus. Eius etiam poëtæ hymnum in Iouem Philostratus in Protesilao cõmemorat: quædã adhuc huius carmina ipse legi. Variè apud Græcos huius nomen enuntiatur. ab aliquibus enim Pam- *Pamphus.*

Epimenides. phus, ab alijs Pampho. Sequebatur hũc Epimenides, cuius erat imago dormienti similis. Fuit quidem Epimenides Gnosius, uel ut Strabo & Plutarchus aiũt, Phæstius: Phæstos enim Cretæ urbs notissima. Parẽtes habuit, ut quidam tradunt, Agiasarchum, uel ut alij, Dosiaden, ut alij, Phæstum, quod scribit Suidas & Laërtius: matrem uerò, si Suidæ ipsi stamus, Blastam: si Plutarcho, Baltham nympham, uel Baptam, ut alij legunt. Nouus per sua tẽpora Curetas appellatus est, quo certè argumento eiusdem nominis duos existimatos tradit uir multę eruditionis Hermolaus. quin & Laërtius tres huius nominis colligit. Ea autem causa dormienti simiiis fuit, quòd cum missus esset à patre ut ouem rure deduceret, æstũ meridiano diuertit in specum, ubi captus somno LXXVII. annos, uel ut Pausanias XL. uel ut Eudemus XL. & VII, uel ut alij, sex, dormiuisse dictus est: experrectus uerò, ratus se parũ dormisse ouem quærebat, qua non inuenta reuersus, & omnia immutata conspicatus, attonitus ac stupido similis domũ paternam est ingressus. Interrogatus quis esset, uix tandem agnitus est ab iuniore fratre, qui iam senior factus erat, & ab illo rem omnem didicit: quæ res cum per omnem Græciam uulgata esset, ut deorũ amicus & charus in precio esse cœpit. Verumenimuero quod modo

de

de longo hoc Epimenidis somno diximus, id in memoriam reuocat, quod nostri de septem Ephesijs martyribus, quos à re Dormientes uocamus, tradunt: hi enim necem fugientes, quam Decius Cæsar Christianis intentabat, diutius, hoc est, prope ducentos annos dormiuisse dicti sunt. Historia quidē, imò miraculum, ex nostris annalibus nota est. Quin simul animum subit quod ab Aristotele in 4. Physicæ auscult. proditum est, & à Themistio repetitum, de ijs qui in insula Sardinia apud heroas diutius dormiuisse traditum est: quam rem Latini quidem interpretes ineptè attingūt, sed non explanāt: at Simplicius græcus philosophi expositor, pluribus ille quidem & diligēter, ut cætera: nos paucis ex eo. Nouem, inquit, Herculis filij ex filiabus Thestij, Thespij filij dicuntur, qui cum in Sardinia interijssent, adusque Aristotelis tempora, & fortè Alexandri quoque ipsius philosophi expositoris, dormire dicebantur, cum eorum corpora incorrupta & integra permanerent: et hi quidem in Sardo heroës. & cætera quæ subiungit idem Simplicius. Addit, ut hoc astruat ex Eudemi sententia, de quibusdam qui in Apaturiorum celebritate ebrij cum facti essent, per omnes eius celebritatis dies, qui quatuor diuersis nominibus erant, dormiuisse dicuntur. Ridiculū in hoc Aristotelis loco scribit Auer-

roẽs ex Alcorano, Mahometen fortaſſe de his intellexiſſe, qui ab Ariſtotele annis plus mille abfuit. Eſt & in hiſtoria (ut uocamus) Longobardorum, quæ Pauli Diaconi eſſe exiſtimatur, in eius ſtatim initio, quinq;, ut ait putari Romanorum miraculum, qui in extrema Germaniæ parte, in oceani littore, in antro ſub eminenti rupe excauato, longo ſopiti ſomno dormire dicuntur, illæſi non corporibus ſolũ, ſed etiam ueſtimentis: quibus cum audax quidã exuere tentaſſet, mox ei, ut dicitur, brachia aruerunt. Idem & Methodius. M. quoq; Damaſcenus ſcribit, ſuo tempore in Germania defeſſum ruſticũ ſub fœni tumulo per totum autumnum ſequentemq; hyemem continuè dormiuiſſe, donec fœno depaſto experrectus eſt tanquam ſemi mortuus, totusq; extra ſe poſitus inuentus eſt. Putat idem Damaſcenus, idq; etiam multis rationibus cõprobare nititur, quòd cum pluribus animãtibus datum ſit à natura, ut pluribus menſibus ſine cibo & potu, & alijs naturæ neceſſarijs dormiãt, idem etiam contingere poſſe homini. quẽ Germanus Cor. Agrippa ſequitur. Huius rei fides ſit penes autores. Sed iam præſtat noſtrã nos in uiam redire. Ego hæc cum dixiſſem, dixit Piſo: Memini me apud Hieronymum legere, diuum Paulum apoſtolũ in epiſtolis, ab huius Epimenidis poëtæ uerſiculis non abhorruiſſe.

Sic est, inquam: nam & Græci ea de re copiosius, Chrysostomus, Theophylactus, alij. At ista notiora: quin potius nos disquiramus quæ Epimenides scripserit. Inprimis enim fertur, quæ ad expiationes, religionesq́ sacras pertinent, multa perscripsisse. Item Argonautica sex millibus & quingentis uersibus. De deorum & Corybantum generatione ad fermè quinq; millia uersuum. Telchiniacam quoq; historiam ab aliquibus Epimenidi attributam scribit Athenæus, ab aliquibus uerò Telechidi, quem Comicũ poëtam fuisse suo loco referemus. At uerò multi hunc ipsum Epimenidem inter septẽ sapientes Græciæ numerant Periandri loco, ut scribit Plutarchus. Fuit & inter longæuos connumeratus, nam C. & LVII. annos uixisse dictus est: alij plus minus. Cretenses CC. & XCIX. uixisse prodiderunt. Xenophantus Colophonius centũ & LIIII. scribit. Proditum est à Pausania in Corinthiacis, Lacedæmonios cũ Gnosijs belligerãtes Epimenidẽ cepisse, quibus cum nõ secunda uaticinatus esset, ab ijs interemptum esse. quibus uerbis existimo Plutarchum intelligendũ in principio libri, Cur defecerint oracula. Cũ enim Epimenides de Pythio, orbis umbilico, ab aquilis seu cygnis emenso, ut est in fabulis, oraculum elusisset, deum Pythium eum ultum esse: innuens, ut puto, hũc ipsum à Pau-

ſania traditum Epimenidis interitum. Fuit uero & poëta & uates Epimenides, tametſi eum uatem de præteritis occultis tantũ Ariſtoteles faciat. Veruntamen Plato, cuius apud me maior eſt autoritas, primo de legibus lib. futurorum quoq; ei uaticinium his Cliniæ uerbis aſcribit: Epimenidem, inquit, diuinum quidem hominẽ forte fortuna audiuiſti, qui meus fuit popularis, quiq; à deis monitus decenniũ ante bellum Perſicum ad uos uenit, deorumq; immortalium oraculo Athenis ſacra quædã inſtituit, quo tempore uiri Athenienſes mirum in modũ Perſarum claſſem formidabatis, prædixitq; non ante decenniũ ad uos Perſas claſſe peruenturos. atq; hæc quidem Plato. At uerò quòd expiaret, audite Max. Tyrium philoſophum, qui hac de re ita ſermone 22. ſcribit: Cretenſis, inquit, Athenas cõmeauit Epimenides: hic cum præceptores nullos poſſet oſtendere, diuinæ rei aptiſsimus inprimis fuit, qui Athenienſium ciuitatem tunc temporis peſte ſeditionibusq; perculſam, haud alia potius re, quàm ſacrificiorum expiationibus liberaret. Idem repetit & alio ſermone, hoc eſt 28. ubi & de eius ſomno rationem exponit. Sed de hac Athenarum liberatione plura audite ex Diogene. Cum peſte, inquit, aliquando Athenienſes laborarent, à Pythia reſponſum acceperunt, urbẽ expiari oportere,

Niciamq;

Niciamq́ Nicerati ea causa in Cretam misere, ut Epimenidem accerseret, idq́ factum Olympiade 27. uel rectius 44. ut scribit Suidas: qui ubi uenisset, urbem lustrauit, atque hoc modo pestilentiam repressit: oues fumi præcepit nigro & candido uellere, quas in Ariopagum egit, & inde quô uellent abire permisit, ijsq́ qui eas sequerentur mandauit, ut ubicunq́ accubuissent, Deo propitio mactarẽt, quo facto, illicò pestilentia sedata est: quare per longum tempus in pagis Athenarum aræ sine nomine, ait Diogenes, inueniebantur. Alij pestis causam Cylonium scelus fuisse perhibent, quo Cratinus & Lysinius adolescentes perierant. Sed de hoc Cylonis facinore seu piaculo Plutarchũ in Solone legite, rem etenim hic strictim attigimus ex Laërtio & Suida. Athenienses post liberationem munera Epimenidi & nauem dedere, in Cretãq́ remisere. Illud quoq́ miraculosum de Epimenidis anima à scriptoribus proditur, eã aliquoties ex eius corpore euolare, rursusq́ remigrare consueuisse, ut de Aristeæ anima statim etiam narrabimus. Sed & Epimenidis pellẽ ex longo tempore quo diem obierat repertam fuisse legi, notis ac literis quibusdam inscriptã: à qua re prouerbiũ potius factũ esse reor, de sepositis & miraculi loco abditis rebus, Epimenidia pellis, hoc est, ἐπιμενίδειον δέρμα, quàm *Prouerbium.*

quòd ſcribit de ſomno Prouerbiorum autor: quid enim cum ſomno pelli? Sed de Epimenide iam plus ſatis, nam & eius uitam copioſe Laërtius eſt executus: quare ad Ariſteam ſermonem uertamus, qui ut Suidas ſcribit, Democharidis ſeu Cauſtrobij, uel Chariſtobij filius fuit, ut teſtatur Herodotus: cuius, ut Epimenidis, animam pleriq; errare ſolitam tradidere, et rurſus cum liberet, in corpus redire, ut de Hermotimo quoque relatum eſt. Strabo Ariſteam facũdia & blanditijs uehementem fuiſſe prodidit. Compoſuit uerò Ariſteas opus tribus libris diſtinctum, quod Arimaſpia nuncupauit, ex quibus cum alij, tum Plinius pleraq; excerpſit. Scripſit item de deorũ generatione, ad mille uerſus, & alia ſoluto ſermone. Temporibus autem Crœſi & Cyri floruit L. Olympiade, ut Græci ſcriptores tradunt. quo fit ut mirũ id mihi uideatur, quòd Ariſteam aliqui Homeri magiſtrum prodiderunt. Par eſt ut hoc loco cõmemorem, quod pluribus ab Herodoto & Origene ſcribitur de Ariſtea. Cum enim, aiũt, is eſſet in patria Proconneſo, fulloniamq; tabernam eſſet ingreſſus, deceſsiſſe uiſus eſt: quod fullo uidens, taberna occluſa, id Ariſteæ propinquis nunciauit: qui dum ſimul, ut fit, ea de re loquerẽtur, è Cyzico aduenit hoſpes, qui ſe Cyzici paulò antè Ariſteam uidiſſe affirmabat. Interea nihilominus

Ariſteas.

minus

minus illi quæ funeri eſſent neceſſaria appa-
rant,nec hoſpitis uerbis fidē habent,rectaq́
ad fulloniam tendūt, ut Ariſteam efferrent:
at cum fulloniam eſſent ingreſsi, minimè ca
dauer reperere. tum poſt ſeptimum annum
iterum in eodem loco eſt uiſus Ariſteas, &
tum primùm opus id,quod uobis dixi,Ari-
maſpia cōdidiſſe fertur, ac rurſus euanuiſſe.
tum multò pòſt apud Metapontum Italiæ
iterum comparuiſſe dicitur,et eius urbis ho
minibus imperauit, ut Apollinis, Ariſteæ
Proconneſij ſtatuam aramq́ ſimul erigerēt:
tum demum cum ſe coruum eſſe dixiſſet, ab
eorum aſpectu ablatus eſt.hanc ob rem Me-
tapontini Delphos ſcitatum oraculùm mit
tunt, quidnam hac de re facturi eſſent: Py-
thia melius illis futurum retulit,ſi dicto pa-
rerent:unde inquit Herodotus, ſua ætate in
foro eam ſtatuam ſtetiſſe lauris undiq́ cir-
cumuirentibus. Ad hæc ſubridens Piſo,iſta,
inquit, mihi fabuloſa potius & ridicula ui-
dentur, quàm ut hiſtoriæ fide digna uidean
tur. Tūc ego: Herodotum, inquam, huiuſce
rei habemus autorē, quem Plutarchus hac
parte ſecutus eſt,& Celſus philoſophus,quē
cum Herodoto ac Pindaro hac parte ridet
Origenes. Maximus uerò Tyrius hanc fabu
lam ſic narrat & interpretatur 22. ſermone.
Proconneſus, inquit, philoſophum habuit
Ariſteam nomine:hic cum ab initio nullam

apud Proconnesios sapientiæ opinionem haberet, idcirco quòd in ea cōparanda nullis magistris usus uideretur, ad incredulitatem illorum summouendam huiusmodi sermonem inuenit: animū uidelicet suum aiebat relicto corpore sublatum confestim in aëra, uniuersam tam græcam quàm barbaram terram peragrasse, insulas præterea cunctas, amnes, montes, neq; alicubi peregrinationem antè cohibitā, quàm Hyperboreos fines adijsset. Interea ubiq; gentium leges, & politicos mores inspexisse, naturas itidem cunctas regionū, mutationes aëris, alluuiones maris, fluminum emisiones, quinetiam & cœlum suspexisse, cuius spectaculum propter sublimitatē uolatus clarius lōgè, quàm qui spectant è terra, consequi posset. atque hæc quidem Maximus. Sed iam de Epimenide & Aristea satis, quorum utriusq; imagines alia parte tabulæ fuerāt depictæ, sed hoc mihi loco cōmodius sunt recitatæ. Nam inter eos qui ante Homerùm floruerunt, fuit

Olympus. Olympus Mysius, discipulus et amatus Marsyæ Hyagnidis filij, ut Apuleius & Suidas referunt: idem & Philippus græcorum Epigrammatum poëta. Sed de Marsya & in collectaneis nostris, & inter Lyricos poëtas agemus. Ouidius poëta utrunq; illo uersiculo coniunxit:

In Phryga nec satyrum talis Olympus erat.

Compo

Cõpoſuiſſe uerò Olympus dicitur elegias, & cantica, in eaq; Muſicæ parte quæ crumatice, ſeu potius chromatice nũcupatur, princeps fuiſſe traditur. Idem & inueniſſe fertur αὐλητικοὺς νόμους, & θρηνητικοὺς, hoc eſt, tibicines leges et lugubres. Tibia uero uſum Hyagnin primũ uolunt, aut, ut prodit Apuleius, primus in canendo manus, ut eius utar uocabulo, diſcapedinauit, primusq; duas tibias uno ſpiritu animauit, & primus dextris & lęuis foraminibus acuto tinnitu & graui bombo cõcentum muſicum miſcuit. Sunt et qui Olympum Myſię montem ab hoc Olympo dictũ uelint. Ariſtoteles de Olympo meminit, itẽ & Ariſtophanes in equitibus, et Plato in Minoẽ. Sed & eius imaginem Philoſtratus in imaginibus effinxit. Nec illud uobis reticebo quod ſcripſit in primo Ariſtoxenus, Olympum ipſum in Pythonis funere tibias inflaſſe, & funebre carmen, modosq; Lydios concinuiſſe. Idem ſcribit Plutarchus in Muſica, quo libro & alia pleraq; de Olympo leguntur. Huius quoq; diſcipulum ac familiarem fuiſſe Hieracẽ ait in Onomaſtico Pollux, atq; ab eo Hieracium modulum & inuentum & nuncupatum. meminit & Plutarchus in Muſica. Pręter hunc Olympum & alij fuere eius nominis, unus quidẽ nomorum ac lyricarum legum ſcriptor ſimul & doctor: alter eo iunior Phrygius ti-

bicen, qui Midæ Gordiĳ filĳ temporibus floruit. Fuit & alius ex Cilicia, qui Alexandriã profectus est, proceritate & forma insignis, & sacris illis addictus, qui à Græcis celebratur. sed hic nihil ad tabulam. Erat uerò cum

Anthes. poëtis his Anthes Anthedonius, qui apud Græcos primus lamentabile carmẽ, hoc est, θρήνους cõdidisse dicitur, id quod Plutarchus in Musica prodidit. Scriptores tamen Hebræi, ut antè diximus, hoc Hieremiæ inuen-

Thaletas. tum attribuũt. Post Anthen Thaletæ imago suberat, qui, ut traditur, Cretensis fuit, aliĳ licet Illyricum faciãt. hic ante Homerum Lyricos uersus scripsit. Fuit & alter Thaletas Gnosius, ut creditur, rhapsodus, qui poëmata multa perscripsit. Polymnestus tamẽ Colophonius & Pausanias Gortinium fuisse uolunt. Illud certè est à Plutarcho traditum, quòd cum in Cretam Lycurgus legislator nauigasset, admiratus Thaletæ ingenium, eum Spartam misisse, ut ad leges suscipiẽdas Lacedæmoniorum animos accenderet, idq́ꝫ ab eo factũ. In dubio uersari ait Plutarchus an pæanibus Thaletas usus sit. Boëtius Seuerinus à Spartanis accitum scribit, ut puerorum animos Musicæ disciplina imbueret. Glaucus scriptor Thaletam hunc ipsum post Archilochum floruisse prodidit, quin & illum imitatum esse ait. Ad hæc Thaletas numeros primus inuexit, quos mamarona

&

& creticum Musici nuncupant, quibus nec Orpheus, nec Terpander, nec Archilochus usi sunt. Illud præterea est maximè de Thaleta mirandum, quod est à Martiano literarum monumentis mandatũ, eam fuisse cantus & citharæ suauitatem ipsius Thaletæ, ut morbos & pestilentias sanaret, fugaretq́. Idem ferè scribit Pausanias, tametsi perperàm Thales in Attica scribatur. Plutarchus quoq; ex Pratinæ autoritate idẽ prodidit, & quodam Pythiæ oraculo accitum ait. Propter hos quos memorauimus poëtas, fuit & Syagrius, qui antequã Homerus scriberet, Iliada composuit, ipsiq́; Homero ualdè fuit infensus. Erat & cum Syagrio Corinnus, qui & Corinæus dictus est, Iliensis, qui adhuc feruente Troiano bello scripsisse dicitur & ipse Iliada. Fuit uerò, ut existimatur, Palamedis discipulus, qui Palamedes & ipse poëta & philosophus fuit illustris, unde & à Græcis πανσοφος est cognominatus, id quod in quibusdam carminibus legimus, qui ipsi Palamedi inscribuntur. Sed & Suidas Palameden ait Nauplij & Climenes Agamemnonis sororis filium, Argiuum poëtam, & poëmata multa scripsisse, quæ siue posterorum Agamemnonis inuidia, siue ut uerius quidam arbitrantur, ipsius Homeri, perierunt. adeò ferè semper inter præclara ingenia fuit inuidia. Et poëtam Palameden ostendit Eu

Syagrius

Corinnus

Palamedes.

ripides, ut qui de illo quodam cantico cecinerit: Interfecistis, inquit, ô Danai, interfecistis sapientem Musarum philomelam, nihil triste afferentē. & reliqua deinceps. tametsi de Socrate ea uerba alij dicta uelint, ut alio loco ostendemus. Literas quidem Palamedes, ut alibi diximus, quatuor in primis inuenisse dicitur, Ξ, alij tamē Ζ, Θ Φ Χ. his additur & Υ, quam à gruum uolatu perdidicisse, cum alij, tum Philostratus scribit. Sunt & qui ab ipso Palamede excogitatos tradāt calculos siue latrunculos, item talos & tesseras, cubos insuper & mensuras, & pondera, hoc est, stathmos. Idem inuenisse dicitur, Plinio teste, in bello Troiano ordinem exercitus, signi dationem, tesseras, & uigilias. Quæ uerò à poëtis fabulose, atq; in primis ab Homero finguntur, atq; à grammaticis traduntur de Palamede, uobis referre super uacanei operis esse uidetur: nam et de morte ipsius longè alia referuntur à Philostrato & à Dicty uetustissimo Cretensium historico, quàm ab Homero ferantur. Rectè, tum inquit Piso, facis ô Lili, qui in præsentia hæc notiora mittis, quę nos facillimè legere possumus, & iam etiā nonnulla legimus: quare nobis cætera, quæ restant, potius edissere. Quibus ego: Audite inquam, quæ apud Philostratum uinitor enarrat. Ante Palamedē, inquit, nec horæ, nec mensiū orbis, nec an-

nus

nus tempori nomen erat, nec signata adhuc pecunia,nec pondera,nec mensuræ,nec numeri. Sed neq; sapientiæ studium, quòd scilicet nondũ literæ. & cætera quæ longo progressu ille exequitur,necnon eius & Vlysis quæ fuerint dissidij causæ. Oeacem quidem fratrem habuit, cum quo ad Troiam nauigauit,nullo usus seruo,nulla ancilla: unde illi aliquãdo Achilles dixisse traditur (eorum enim mutua fuit beneuolentia) Rudior plerisq; ô Palamedes uideris, quòd qui tibi ministret neminẽ in bello adduxeris. Tum ille ambas protendens manus, quid ergo hæ ô Achilles? Tanta uerò fuit cõtinentia,ut cum ei Græci ex uectigali pecuniã offerrent, uolentes eum diuitem effici, Non capiam, inquit, nam & ego uos pauperes fieri iubeo, nec tamẽ obsequimini. Tanta quoq; sapientia,ut ei parem fuisse neminem, proditũ sit. Mortuus etiam est pro deo cultus, sacellũq; illi cum simulachro apud Lapetymnũ montem supra Lesbum,positum fuit, quẽ Græci nonnulli Lepotymnon uocant: sed uidete an λαμπέτειον legendum sit ex Stephano, qui sepulchrum id esse in Lesbo scribit. Sed iam ad Corinæum, quem modò dicebamus,redeo,qui doricis literis à Palamede magistro inuentis, Dardani bellum contra Paphlagonas post Iliada scripsit,à quo plerìq; uolunt Homerum argumenta cepisse, & libris

Pittheus. suis inseruisse. Per hęc quoque tempora Pittheus, qui Thesei maternus auus fuit, uersibus sententias aliaq́ huiusmodi nonnulla composuit, atq; ob id ab antiquis inter sapientes est connumeratus. Plutarchus quidem in hũc propè modum scribit: Pittheus, inquit, Aethræ pater urbẽ non satis amplam Trœzeniorum incoluit. Fuit uerò per ea tempora sapientia & eloquentia plurimum cognitus, eius quandò sapientiæ talis quædam uis & forma fuit, qualem consecutus uidetur Hesiodus, cum sua scripta sententijs quamplurimis refersisset. Habitus quidem est sapiens Pittheus, ex eiusq́ sententijs hæc esse perhibetur:

Esto satis comiti merces promissa laboris.

cuius rei Aristoteles philosophus est autor. Euripides quoq;, cum Hippolytum castum ait Pitthei disciplina, hanc de Pittheo opinionem comprobat. atq; hæc quidem de Pittheo. Quæ cum dixissem, Piso ait: Postquam tot connumerasti, qui ante Homerum scripsere uersus, cognosco planè ad hanc diem usq; me deceptum, qui existimarim nullum ante Homerum poëtam fuisse, id quod & Iosephus, & Iustinus martyr, & Eusebius tradidisse uidētur. Cui ego: Deceptus, inquam, planè Piso fuisti: nam & M. Cicero id ipsum quodammodo, quod autor tabulæ, astruit, cum ait: Nec dubitari, inquit, debet, quin fuerint

fuerint ante Homerum poëtæ, quod ex eis carminibus intelligi poteſt, quæ apud illum & in Phæacum, & in Procorũ epulis canuntur. hæc ille. Clarum eſt igitur ante Homerum alios poëtas fuiſſe. Verũ & præter eos, quos antè diximus, duos adhuc ante Homerum in tabula me uidiſſe recordor, Pronopidem ſcilicet & Creophilũ, qui & Homeri magiſtri dicti ſunt. Pronopides quidem excellenti fuit ingenio, atq; mundi principium uerſibus complexus eſt, quod πρωτοκόσμον inſcripſit, celebratum & citatũ ab autoribus. Pelaſgorũ uerò literis uſus eſt, ut Orpheus quoq; traditur. Creophilus autem Aſtyclei filius fuit, & quidem, ut ait Strabo, Samius, uel ut alij, Chius. Sunt qui generum, nõ magiſtrum, Homeri fuiſſe uelint: amicum alij tantummodo. Apuleius certè hoſpitem, canendiq; æmulatorem. Pleriq; carmen illud quod Oechaliæ, ſi licet dicere, captiuitas inſcribitur, ab Homero Creophilo donatum putãt. at Callimachus & Strabo ipſius Creophili legitimũ, non Homeri, eſſe autumant: id quidem Callimachus hoc epigrammate teſtatur:

Pronopides. *Creophilus.*

Creophili labor, accepit qui dion Homerum
Hoſpitio, ſcæuis ignibus uro duos,
Euryton atq; Iolen, nunc ſcriptum dicor Homeri,
Sed tamen antè fuit Creophili iſtud opus.

Quod epigramma ſi fortè græcè legere ma-

qui poëmata facere uolunt: unde, inquit, sermo inualuit, quòd & Homerus poëta cęcus fuerit. Val. Harpocration Homeros uocari scribit, qui in uia comites dantur, ὁμηρεῖνque significare seruire, unde Homeri uocabulũ sit deductũ. Sunt qui Homeros obsides nuncupent. Nam cum inter Smyrnæos & Colophonios bellum esset, Melesigenes obses datus est, unde mox illi Homeri nomen inditum est. Num tu, inquit Piso, uis totam hoc nobis loco Homeri uitam recẽsere? Minimè inquam, quæpiam tantum quæ sparsa apud autores leguntur colligam. Sic agas, inquit Piso, atque in primis quibusnam parentibus natus, qua tu illum patria, qua ætate uixisse putes, quótue eius nomine fuisse censeas.
Tunc ego: Istorum nihil, inquam, modò sim memoriæ compos, præteribo, sint licet uariæ scriptorũ opiniones. Principio quidem uariè de parentibus traditur. Nam Meletis Smyrnæi fluminis & Critheidos plerique filium scripsere, alij Calliopes Musę & Apollinis: Charax uerò historicus Lampsacenus, Maronis seu Mitij & Eumetidis: quidã Telemachi Vlysis filij, & Polycastæ Nestoris filiæ. Iatæ Clymenen matrẽ eius affirmant, eiusque & filij apud se monumenta ostendũt, ut est apud Pausaniam. Aristoteles in poëtica Dęmonem Homeri patrem prodidit, alij Mæona & Ornitho, quidam Cypriam mu-

lierem Themisto: alij, ut apud Lucianum Thersagoras poëta, Homeri patrem dicunt Mæonem Lydum, uel fluuium, matrem Menalopen, seu nympham quampiã. Adeò incerta & uaria feruntur, ut Antipater egregius poëta eleganti à se condito epigrammate, & eo quidem notissimo, Cœlum ei patrem ascribat, matrem uero Calliopen. Sed & quo tempore claruerit, non minus quoque uariè traditur. Siquidem Herodotus post Troianum excidiũ centum & LXVIII. annis ipsum floruisse scribit. Crates Mallotes ante descensum Heraclidarum, quem tamẽ quo certo tẽpore fuerit, apud autores non inuenio. Eratosthenes cẽtum à Troiana captiuitate annis. Sassius in primo annalium C. & XL. Cyrillus Alexandrinus CLX. & quinto, regnante scilicet apud Lacedæmonios Laboto, apud Assyrios Laosthene, apud Latinos Albæ Siluio, apud Corinthios Agelao: quo eodem, si Iuliano Cæs. credimus, tempore Solomon apud Iudæos regnabat. Aristarchus uerò post Ionicam migrationem. Philochorus eo tempore quo facta est ipsa migratio, idque sub Archippo Atheniensium principe, & post excidium centum & LXXX. annis. Apollodorus Atheniensis grammaticus, & Euphorbus historicus, post CC. & LX. annos. Archilochus quingentesimo post Troianam ipsam euersionem

ſionem, hoc eſt, XXIII. Olympiade. Cornelius Nepos diligens apud noſtros temporũ ſcriptor, ante primam conſtitutã Olympiadem annis cẽtum. Plutarch. & Suidas idem ferè. Verum Philoſtratus iunior in Euphorbo, hæc fermè totidem uerbis: Homerum, inquit, nonnulli tradunt fuiſſe poſt Troica quatuor & XX. annis, quidam ſeptem & XX. ſupra centum ſcripſiſſe, quo tempore in Ioniam Athenienſes coloniam deduxere: alij centum & XL. annis poſt Troiam, quo tempore Homerus & Heſiodus poëmata ſcripſere, hic quidem ad Perſen fratrem de re ruſtica, ille de Atridis (tametſi in exemplaribus Aiacibus legatur) deq; eorum phalangibus. Euſebius quoq; nonnullos ait exiſtimaſſe eo tempore Homerum uixiſſe, quo in templo Apollinis ab Oreſte Pyrrhus eſt interfectus. Eutropius & Solinus, Agrippæ Siluij Tiberini filij ætate, hoc eſt, CCLXXII poſt captum Ilium, id quod & in Chronico Euſebius. Atque hæc quidem de ætate, quæ quàm uariè tradita ſint uidetis. Tum Piſo: Nec minus, inquit, rogamus quæ de eius poëtæ patria obſeruaſti, nobis recẽſeas. Prolixum, inquam, iſtuc fuerit, ſi Græcos & Latinos audire uolueritis: tot etenim ferè ſententiæ, quot ſcriptores: eamq; ipſe operam dediſſe uiſus eſt, ut minus patria & parentes ſuorum carminum lectione noti eſſent. Tu

quidam in Pindarum grammatici hoc nomen ab Homero deductũ opinantur, quod uobis hesterno sermone retuli. cũ enim prius Homeridę uocarentur, quòd essent ex gẽnere Homeri, eiusq; uersus fideli quadã successione præceptos conseruarent, & canere soliti essent, mox sunt Rhapsodi uocati, non in Homerum genus referentes, quales legimus tempore Cinæthi fuisse, de quo alio loco agemus. Crates tamẽ à Seleuco reprehenditur, quòd Homeridas putauit à poëta denominari, cum sint ab obsidibus dicti, quos paulò antè ὁμήρους nũcupari diximus. Nam cum aliquando Chiæ mulieres in bacchanalibus insaniissent, ita ut cum uiris manum consererent, tum pacati inuicem, reconciliatis animis homeros, hoc est, obsides inuicem dantes sponsos sponsasq;, pacati sunt: unde ex his postea nati, qui Homeridæ dicti sunt. Sed & rhapsodiæ cantores Homeridæ dicti sunt, à Pindaro in hymnis hemionicis, si expositoribus stamus, & Straboni. Aristocles uerò Rhapsodos Homeristas uocatos ait. Idem scribit Athenæus, qui & Demetrium Phalereum ait primum eos in theatra induxisse. Sed enim Chamæleon in eo quem de Stesichoro librum composuit, Homeristas ait non Homeri solum, sed & Archilochi uersus & Mimnermi & Phocylidis concinere solitos. At super his iam satis uagati,

ad Homeri patriam redeamus. Antimachus & Nicander Colophonium Homerum putauerunt, quod quodam epigrãmate à nonnullis astruitur, quod eius sepulchro inscriptum fuisse aiunt. Bacchylides & Aristoteles Iaten, hoc est, ex insula Io: id quod Stephanus negat, qui ipsius matrẽ ex Io fuisse autumat, quod hoc etiã oraculo confirmat:

Felix infelix, nam sorte es natus utraq;.
Tuã patriam quæris? sed matris non patris extat.
Insula matris Ios patria est, quæ te morientem
Excipiet, sed tu παίδων ænigma caueto.

Quinetiam in hac ipsa insula Homeri sepulchrum et Clymenes, quã eius fuisse matrem Iates prodidere, ut paulò antè ex Pausania recitauimus. Cyprij quoq; Homerum sibi uendicant, eiusq; matrem fuisse asseuerant Themisto mulierem indigenam. Ionium uerò Philostratus in Meletis imagine facit. Ephorus alijq; nonnulli Cumæum. Aristarchus & Dionysius Thrax Atheniensem, quibus & noster grammaticus Diomedes astipulatur. Meleager Gadaræus, Syrum fuisse prodidit. Sunt qui Troianũ, qui Cenchræum, qui Lydium, qui Ithacensem, qui Salaminium, qui Gnosium, qui Mycenæum, qui Thessalum, qui Rhodium, qui Argiuũ, qui Aegyptium putauerunt ex Thebis. Sed & Itali tanto ciue gloriari possunt: quippe si Suidam audiamus, & illũ plerìq; Lucanum,

uel Romanum prodiderunt. Videtis ergo, quanta sit inter scriptores de Homeri patria controuersia, non modò de septem illis, quę uulgatissimo Græcorum disticho certare dicuntur. Ridet certè Homerus ipse eos apud Lucianum, qui de sua patria certãt, seq; ipse Babylonium esse ait. Ridet & apud eundem in encomio Demosthenis Thersagoras poëta, difficillimumq; ait esse ideo laudare Homerum, quòd nihil de patria, nihil de educatione, de moribus, eiusq; cæteris rebus certi habeamus. Quis igitur in tãta scriptorum uarietate, certi quicquam constitutiue afferre ausit? Fuit tamen cum existimarem ego, septem ea ratione urbes de Homeri patria certasse, quòd nõ septem modò, sed octo quoq; Homeros fuisse legeram. Nam Archilochus, qui eadem Homeri ætate claruit, si quidem uel libellus ille legitimus est, uel Archilocho de se loquenti standũ est, in eo quidem qui de temporibus inscribitur, in hunc propè modum scribit: Octo, inquit, Homeri nomine fuerunt, quorum primus Smyrnęus, à Nino XXVII. paulò ante descensum Heraclidarum in Peloponnesum, anno scilicet XX. Demophoontis Athenarum regis. Secundus Chius, qui in medicina anno undeuigesimo Melanthi regis Athenarum floruit. Tertius Cumæus fuit, qui in magicis artibus plurimũ celebratus est, quarto & XX.

anno Codri. Quartus ex Salamina Cypria ditissimus arte institoria, ãnno octauo Agasti. Biennio pòst Colophonius Homerus pictura simul & cælatura excelluit. Sextus Atheniensis, qui Archippi temporibus leges abolitas & antiquatas reuocauit. Septimus Argiuus geometra & musicus, multum per ea tempora in precio habitus quibus Athenis regnabat Diogenetus. Octauum Homerum, inquit Archilochus, ætas hæc nostra cernit Mæonium, qui Olymp. XXIII. & à Troiano excidio quingentesimo anno, uictor in poëtarum certamine omnium eximius iudicatus est, & idcirco ei ius datũ est emendandi characteres, & dicendi regulas: aliaq́; plurima instituit, quæ sunt ab eodem Archilocho perscripta. atq; hactenus quidem ex illo. Sed nunquid, Piso ait, præterea de Homero plura es dicturus? Multò inquã citius mihi uerba defuerint quàm res: quæcunq; enim uobis dixero, tanquam (quod dicitur) teruncius erit ad Crœsi diuitias. Credo equidem, ait Piso: itaq; te libenter audimus: quare iam reliqua non iam planè protrita subde. Porphyrius, ego inquam, Homerum ait in Chio Aresiphonem Gnotoris uxorẽ duxisse, ex qua filios tres sustulit, Euryphonta, & Theolaum mares: aliam fœminam, quæ Stasino Cyprio nupsit. Herodotus tamen duas tantum Homeri filias commemo-

memorat. Scribit ad Albinam Seneca, quòd Homerus ſolo contentus fuit ſeruo. Varia quoq; de ipſius morte ferũtur. Illud pleriſq; perſuaſum eſt, eum tum demũ diem obijſſe, cum piſcatoribus ſibi propoſitam quæſtionem haud diſſoluiſſet. Antiquis enim id moris fuit, ut ambiguæ quæſtiones proponerentur, qua de re in ijs quæ tibi Pice collegi ęnigmatis abunde diſſerui. Alij ſunt qui eius mortem aliter narrẽt. Cum ex Samo, aiunt, ad Ion fortè nauigaret, morbum ex nauſea & faſtidio contraxit: quem cum ex imbecillitate haud facilè ferre poſſet, nautas rogauit ut ſe è naui in regionem mari proximam deponerent: quod cum nautæ feciſſent, grauiore correptus morbo diem obijt: quo ferè modo & Vergilium extinctum eſſe uos planè noſſe haud ambigo. Sotades quidem ſuo carmine fame conſumptum canit Homerum: inquit enim,

τὸν θεῖον ὅμηρον λιμὸς κατεδαπανήσεν.

Cuius autem tum eſſet ætatis Homerus, tradit Polycrates, qui eum centum & octo annos uixiſſe monumentis literarum mandauit. In Io uerò inſula, ut Herodotus et Plutarchus ſcribunt, hoc epitaphio tumulatus eſt:

ἐνθάδε τὴν ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει,
ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον ὅμηρον.

Quod nos ſic utrunq; uertimus:

Sacrum hîc terra caput diuinum claudit Homerum.
Heroum atq; uirûm cecinit qui fortia facta,
Quòd autem ibi esset sepeliẽdus, prædictum illi ab oraculo fuerat, ex quo hic est uersiculus:
Insula Ios patria est matris, quæ te morientem
Suscipiet. Inconstans hac in re Plinius: nam alicubi quidem in Io, alicubi in Scyro tumulatum prodit. Solinus in Chio, Martianus Capella in Naxo. Hæc cum dicerem, & me admodum attentè Picus puer audire uideretur, delectatus eius attentione, Libet, inquã, uobis renarrare, quæ à me sunt aliàs in huius cœlestis poëtæ commendationem dicta, idq; in primis quod est à Philostrato traditum in Achillis imagine, cum illum nõ modò in reliquis uirtutibus, sed & in Musica excelluisse dixisset, quòd puerorũ Hyacinthi, Narcisi, Hylæ, & Abderi fletus concinuisset & funera. Achillem quoq; ait sacra Calliopæ Musæ fecisse, quę poëtices & Musices præses dea esset: unde, inquit, Musa illi in somnis apparuit, quę futuris temporibus futurum poëtam pollicita est, quem, illa ait, Achille faciam gesta tua et laudes canat. Sed his longè plura idem Philostratus in Protesilao de Homero scribit, eum enim cæteris poëtis præfert, nec modò Hesiodo, uerùm et Orpheo, quem ait in multis ad theologiã spectantibus uictum fuisse: & Musæo in oraculo-

culorum carminibus, & Pampho quoq; in hymnis. Sed & Isocrates Homerico poëmati tãtam uenustatis accessionem factam ait, quia illi in somnis Helena apparuerit. At fabulosa multa huiusmodi missa facio. Illud certè memoria dignissimum, quod de Pisistrati diligentia proditũ est, qui Homeri uersus non legitimos modò, sed oblatos quoscunq; auro rependit, prouinciãq; eos in ordinem redigendi grammaticis tum celeberrimis accitis mãdauit, à quibus in eas quas nũc legimus rhapsodias distincti sunt. Sunt qui Pisistratum ad hoc faciendum à Solone animatum prodant: quin & Homerici partem catalogi ab illo adiectam. Quidam Aristarchum grammaticum id præstitisse falsò prodiderunt, qui Pisistrato longè posterior fuit, ut suo loco uobis ostẽdam. Lycurgum quoq; Lacedęmoniũ legimus, cum ex Creta in Ioniam descendisset, ad mores & nouas leges perdiscendas, incidisse in Homeri carmina, quę eo adhuc tempore dissipata & parum composita, apud Creophili filios latebãt, ea excripsisse, quòd in ijs eruditionem, & ciuilia instituta reperisset. atque idcirco à Dione dictum puto, non parum multa Lycurgum in suas leges ex Homero deriuasse. Quanti uerò Homeri carmina fecerit Alexander Macedo, ij quidem declarant, qui Alexandri uitam perscripserunt. nam & Darij

ſcrinium illud precioſiſsimum,ad precioſiſſimum Iliados Homericæ carmen cuſtodiendum eſſe uoluit, quam quidem Iliada ille Ariſtotele exponente edidicerat,& quocũq; gentiũ proficiſceretur, ſuum eam uiaticum appellans,deferebat.quinetiam,ut eſt ab Oneſicrito traditum, illam eandem cum pugione ſub puluino dormiens ſemper habebat. Alcibiades quoq; Athenienſis tanti ingenij uir,cum in ludo quodam fortè literario eſſet ingreſſus, Homeri librũ ſibi afferri iuſsit: cum nihil ibi Homeri eſſe, reſponſum fuiſſet,condylo magiſtrũ percuſsit, & abijt, indignum ratus eſſe, magiſtrum Homerico carere uerſu. Num & illud parum uobis uidetur quod de Zoilo legitur, qui ab Homeri calumnia cognomen adoptauit, ut Homeromaſtix uocitaretur? Is, inquã,Zoilus cum Alexãdriam ad Ptolemæum Philadelphum acceſsiſſet,ſuaq; cõtra Iliadem & Odyſſeam conſcripta regi recitaret, addit & Galenus, cum & Homeri ſtatuam uerberaſſet, Ptolemæus animaduertens poëtarum parentem, omnisq; philologiæ ducem tot iam ſeculis mortuũ uexari,cuius ſcripta â cunctis gentibus ſuſcepta,ab eo uno uituperari,indignatus Zoilo nullum dedit reſponſum. Verùm cum diutius in regno fuiſſet Zoilus inopia preſſus,ſummiſit ad regem,poſtulans ut aliquid ſibi tribueretur:cui rex reſpondiſſe dicitur,

Zoilus Homeromaſtix.

citur, Homerum, qui ante annos mille decessisset, æuo perpetuo multa millia hominum pascere: itidem debere qui meliori ingenio se profiteretur, non modò unum, sed etiam plures alere posse. Et ad summã, mors eius, ut paricidij damnati, uariè memoratur. Alij eum scripserũt à Philadelpho etiam in crucem fixum esse, nonnulli in eum lapides esse coniectos, alij Smyrnæ uiuum in pyram esse coniectum, alij in Olympia ad Scironias petras impulsum, quorũ quoduis ei acciderit, merenti digna, ut ait Pollio Vitruuius, cõstitit pœna. Num hic uobis Zoili interitus, maxima Homeri cõmendatio uidetur? Magna, inquit Piso. Sed quoniam, inquam, in Zoili sermonẽ incidimus, reliquã eius historiam persequamur. Fuit ergo Zoilus Amphipolites. est autẽ Amphipolis Macedonię ciuitas, quæ prius Nouem uiæ, hoc est, ἐννέα ὁδοὶ dicebatur, multisq́ꝫ alijs nominibus, quæ Stephanus colligit, appellata. Erat uerò Zoilus rhetor & philosophus, et aduersus Homeri poësin grammatica quędam scripsit, lib. IX. Historiã à theogonia, id est, à deorum generatione adusqꝫ Philippi interitum, lib. III. De Amphipoli patria, aduersus Isocratem oratorem: & alia plura, inter quę & Homeri conuicia & uituperationem. Hunc etiam Polycratis auditorẽ quidam scribunt, & contra Socratẽ quoqꝫ ora-

tionem perſcripſiſſe, unde ex maledicentia cognomen eſt ſortitus κύων ῥητορικός. Habitu à cæteris diſsimili utebatur. Cum enim eius gentis cõſuetudo foret prolixiore uti ueſte, ipſe ueſtimentis nec quidem genua attingentibus utebatur. Promiſsiore quoque barba uſus, caput ad cutem tondebat. Oratione tamen accurata & compta ipſum uſum eſſe legimus. Odij uerò ac inimicitiarum auidiſsimus fuit, lingua petulantiſsima & maledicentiſsima. Cum aliquando eſſet à quopiam interrogatus, cur adeò in alienum nomen ac famam eſſet procliuis, reſpondiſſe fertur, ὅτι ποιῆσαι κακῶς βουλόμενος, οὐ δύναμαι. Sed iam de Zoilo ſatis, quoniam indignus eſt ut cum poëtis celebretur, nedũ cum Homero, quare ad reliqua de Homero me refero: in cuius nunc commendationem mitto, quæ uinitor apud Philoſtratum, imò quæ Philoſtratus ipſe commemorat: mitto & quæ Hermogenes rhetor egregius, quę Halicarnaſſ. Dionyſius, & alij Græcorum: mitto item quæ Latini noſtri M. Cicero, & F. Quintilianus, de Homero, eiusq; magnificentia tum uerborum tum ſententiarũ diuinitus ſcripſere. Eum certè et Naſo fontem appellauit, à quo uatum Pierijs ora rigantur aquis. Palaton quoq; pictor eum ita in tabula pinxit, ut uomere uideretur, atq; earũ ſordium reliquias tantum cæteros poëtas colligere. Appion uerò

Palaton pictor.

uerò ille grãmaticus, mundi cymbalum appellatus, qui ſub Caio Cæſare omnem ferè Grȩciam luſtrans, in nomen Homeri ab omnibus çiuitatibus adoptatus fuit, Homerũ dicere ſolebat utraque materia conſumpta, Iliade ſcilicet & Odyſſea, unũ principiũ operi adieciſſe, quo eſt Troianũ bellum complexus: eiuſce rei argumentum eſſe, quòd duas literas in primo uerſu poſuiſſet ex induſtria, quæ librorum ſuorum numerum continerent, hoc eſt M & H, quæ numerũ XLVIII. conficiunt. Illud uerò uos non ſine ſtomacho uel cachinno excepturos puto, quòd Homerum aliquando Athenienſes L. drachmis mulctarunt, quòd illum inſanire, inſanientes ipſi, putarẽt. Id autem ea ratione factum ſcribit Corn. Nepos, quòd deos cum hominibus belligerãtes in ſuis carminibus induxiſſet. Illud quoq; uos latêre nolo, Homerum fortè aliquando cum uerſum quendam pronunciaſſet perperàm, non ob id territum fuiſſe, quin reliqua intrepidè proſequeretur: tanta illi de ſe fuit fiducia. Verſum eum fuiſſe ait Didymus:

Μῆνιν ἄειδε θεὰ πηλιάδεω ἀχιλῆος.

In quo tres hos errores annotabat: primum heptimemerim breuẽ, contra naturã productam. ſecundum, quòd in quinto pede non ſeruata eſt ratio ſynalœphæ. tertiũ, in Achille, ſyllabam ſecũdam una litera fraudatam,

O 5

ut dactylo locus esset. quam rem & Iustinus philosophus obseruauit, cum Homerum ait carmen illud ab Orpheo sumpsisse, maluisseq́ à metri ratione decidere, quàm eum non imitari de Cerere scribentem. Sed non mirum antiquos aliquos Homerum notasse, cum &(si dijs placet) aliquos & hodie esse uideamus, qui audent (quod dicitur) os in cœlum ponere, ipsumq́ poëtarum deum in ordinem nunc demum redigere, quorum alter quidem carmine scripsit, alter priorem secutus in opere, & quidem ingenti, quo omnia perstringit, soluta oratione. Sed hæc præteruolemus licet. Cum uerò hic Piso & Picus aliquantum subrisissent, subdit Piso: Hic te iandudum expectamus, ut quæ sint ab Homero carmina descripta, nobis enarres. Cui ego: Nec hoc, inquam, præterire uolebam, sed longius imprudēs aberraueram. Audite igitur quę ipse ex multis collegi. Scripsit Homerus in primis hymnos, Amazonia, paruā Iliada. Sunt et inter eius poëmata νόστοι, Epicichlides: cui poëmati id nomen ea contigit ratione, quòd cum aliquādo Homerus eos uersus caneret, ferunt eum munus accepisse à pueris cichlas. auis id genus, quæ modò turdus à Latinis, modò sturnus dicitur. Eius etiam poëma fertur ἠθήπακτος, siue iambi. Ranarū muriūq́ pugna, hoc est, βατραχομυομαχία. Gruū itē pugna, id est, γερανομαχία. De ara-

aranearum certamine, hoc est, ἀραχνομαχία. Ceramis, Amphiarai descensus, Pægnia, Siciliæ captiuitas (si sic per criticos liceat dicere) Epithalamium, Cypria, quod tamen Homeri opus esse negat Herodotus, ut suprà in Eueclo diximus. Itē Epigonus. Margites præterea, Homeri carmen creditur, quod in poëtica Aristoteles instar Comœdiæ fuisse scribit: citatur uerò cum ab alijs, tū etiā à diuo Platone. Magnus Basilius ait Homerum dicere, Margitem neq; aratorem, neq; fossorem fuisse, alteriúsue rei cuiusq; effectorē. Scribit uerò Dion Chrysostomus, Zenonem magnum philosophū librum condidisse in Margitem, nec primi Homeri illud opus, sed secundi. Sunt etiā qui neutrius affirment, sed Pigretis, de quo nōnihil aliàs agemus. Val. tamen Harpocration legitimū ait Homeri illud esse opus, idq; propterea ualdè admirari solitum Callimachū: & Margitem fatuum ait significare hominē & stolidum, qua (inquit) ratione Demosthenes Alexandrum Margitem appellare cōsueuit. Meminit & Margitis Plutarchus alijq;. Cætera Homeri carmina collegit Herodotus et Suidas. Sed inter omnes præcipuè celebrata Ilias & Odyssea, in quibus totius philosophiæ, & artis oratoriæ, necnon poëtices lumina conspiciuntur, quæ Plutarchus inter alios patefecit. Fuere uerò præter hunc Ho-

merum,et septem alij eodem nomine,ut iam suprà ostendimus. Sed & alios duos Suidas alijq; nõnulli afferunt, quorum is prior qui Myrûs Byzantiæ & Andromachi filius fuit, in eo poëtarum ordine, quem Græci Pleiada uocant, connumeratus: de qua Pleiade alio loco abundè uobis loquar. Claruisse uerò hunc Homerum III. & XX. Olympiade, sunt qui tradãt, quod parum mihi credibile uidetur,ut planè liquebit cum de ea Pleiade agemus. Septem autem & L. fabulas, uel ut alij putant XLV. scripsisse hunc Homerum, proditum est in ijs,quæ in Theocritum scripta sunt commentaria. At uerò alius Homerus Sellius est cognominatus, qui & grammaticus fuit,scripsit tamen pægnia & hymnos,atq; item de personis comicis, & Menandri fabularum argumenta. Hic hic te uolebamus,inquit Piso. Nam cum uir sanè doctus Homerum istum eorũ qui extant hymnorum autorem putarit,abs te ego scire uelim,quid tu hac de re sentias. Tũc ego: Non equidẽ uideo,cur Homero antiquiori, hoc est,Iliados & Odysseæ conditori,hymni qui leguntur ascribi non posint, tum dicendi filo, tum carminis maiestate, etsi nonnullis in locis mendose parumq; castigatè legantur. Sed uide Piso quam in censuram me traxeris,qua tamen nulli postulo præiudicatũ, quò minus quid uelit sentiat: uideo enim

quàm

quàm temerè protulerim: quare de Homero iam ſatis. A quo non longè abfuit ſenex ruſticana agreſtiq́ꝫ facie. Iandudũ, inquit Piſo, Heſiodum nobis affers. Ipſum inquam profectò Heſiodum, quem & aliquo tempore cum Homero floruiſſe accurati quidã prodidere ſcriptores, alicubi licet Cicero noſter Homerum longè faciat antiquiorem. Vetus certè diſceptatio inter grammaticos, Gellio & Seneca & Pauſania teſtibus, uter ætate præceſſerit: qua de re & dialogos duos Ponticus Heraclides ſcripſit. & Cyrillus lib. primo contra Iulianum Cæſarem, Centeſimo, inquit, L X. & quinto anno poſt captam Troiam Homerum & Heſiodum fuiſſe dicũt. & reliqua. Tum paulò pòſt ſubdit idem Cyrillus: Tradunt autem quidam, quòd Homerus non fuerit coætaneus Heſiodi, ſed in illis fuerit temporibus, regnantibus apud Hebræos Azaria & Ozia, apud Medos Arbace, apud Latinos autẽ Proca Siluio, ante ſcilicet conſtitutionem Olympiadum. Quæ cum dixiſſem, Nos, inquit Piſo, ſummopere auemus de te audire, quę tu aſsidua lectione ſuper hac re annotaueris. Quibus ego: Libenter ſic agam, inquam, remq́ꝫ ideo altius aliquanto repetam. Porphyrius enim & plerıq́ꝫ alij, Heſiodum Homero iuniorem annis centum faciunt, atq́ꝫ ante primam Olympiadem: quam opinionem ſequi uidetur Soli-

Heſiodus.

nus,qui ita ſcribit: Inter Homerum & Heſiodum poëtam, qui in auſpicijs Olympiadis primæ obijt,centum xxx anni interfuerunt. Alij eadem Homeri ætate floruiſſe ſcriptum reliquere, quam opinionem & Philoſtratus habuiſſe uidetur, & Velleius nõ dam nandus hiſtoricus (tametſi quidam inſulſe nullum fuiſſe Velleium ſuſpicantur) & M. Varro in primo de imaginibus, ut eſt apud Gellium: Non eſt,inquit, dubium, quin aliquo tempore eodem uixerint Homerus & Heſiodus,idq; ex epigrammate comprobat, quod in tripode inſcriptũ fuerat, qui in Helicone Muſis poſitus erat. Epigrãma quod apud Dionem legi, & inter græca epigrammata,tale eſt:

Heſiodus poſuit Muſis Heliconibus iſtum,
Cum cantu uicit diuinum in Chalcide Homerum.

Græcum uerò ſi mauultis,hoc eſt:

ἡσίοδος μούσαις ἑλικώνισι τόνδ᾽ ἀνέθηκε,
ὕμνῳ νικήσας ἐν χαλκίδι θεῖον ὅμηρον.

Verum ubi in hunc ſermonem incidimus, hanc uobis,utcunq; meis uerbis potero,hiſtoriam ex Plutarcho recitabo,qui eam tum in quinto Sympoſiacôn attigit, tum in eo, quod ſeptem Sapientum conuiuium inſcribitur,copioſe explicauit. Homerus, inquit, & Heſiodus in Oelyci Theſſali exequijs & Amphidamantis Chalcidenſis, carminibus certarunt,qua in re dubia atq; anceps iudicum

cum fuit ſententia: conuerſi, inquit, ſunt ad huiuſmodi interrogationes, & propoſuerunt inanes, ut aiunt, quaſdam nugas (ſi modò rectè interpretamur, ὡς φασὶ λέσχας, non ὡς φησὶ Λέσχης, ut paſsim legitur: non tamen decerno, cõſcius et Leſches nomen eſſe proprium poëtæ Lesbij) Homerus quidem ſic:

Muſa mihi referas, quæ non unquam antè fuere,
Néue futura retro.

Tum uero ex tempore reſpondit Heſiodus:

Verùm cornipedes quando Iouis ante ſepulchrum
Feſtinantes propter palmam plauſtra terebant?

Ob hoc ferunt Heſiodum maximè omnibus fuiſſe admirationi, atque tripodis præmium aſſecutum. Sed grçca, inquit Piſo, ipſa carmina audire cupio, durè enim admodũ & inconditè ea uertiſſe uideris. Audite ergò ea græcè, inquam: nõ enim eo inficias quod ais. Homerus quidem ita:

μοῦσά μοι ἔννεπ' ἐκεῖνα τὰ μήτ' ἐγένοντο πάροιθεν,
μήτ' ἔσαι μετόπισθεν. Sic uero Heſiodus:
ἀλλ' ὅταν ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
ἅρματα συντρίψωσιν ἐπειγόμενοι περὶ νίκης.

Porrò ne & hoc uos lateat, iudicẽ inter Homerum & Heſiodum Paniden Chalcidis regem fuiſſe, res uſq; in prouerbium deducta oſtendit, πανίδου ψῆφος, Panidæ ſuffragium: Prouerb. q̃d in eos ferri ſolet, qui inerudite minusq; ſapienter iudicant. Pulchrè, inquit Piſo, & ſanè ſimul monſtraſti, eadem Homerum &

Hesiodum ætate fuisse: sed nihil uetat quò minus eadem diligentia reliquã eius poëtæ uitam, ab Atticis usq; literis (quod aiunt) nobis repetas. Faciam id libenter, inquã, quandò parum hoc à nostris hactenus hominibus est, quod sciam, factum. Hesiodi igitur nomen, ut ab hoc incipiam, à castè et pudicè loquẽdo deductum uidetur, παρὰ τὸ ὅσιον ᾄδω. Patria uerò illi Cuma, quæ urbs inter Aeolicas numeratur ante Lesbum sita. Num tu, inquit Piso, Hesiodum Ascræum fuisse negas? eo enim nomine à Græcis & Latinis uocatur. Rectè tu quidem, inquam: sed si me uos audire uolueritis, qua id ratione factũ intelligetis. Hesiodi quidem patria Cumæ fuit Aeolica, ut ab Herodoto, Strabone & Stephano traditum est. Val. quoq; Probus, non alium quàm Hesiodum intelligere Vergilium autumat illo carmine:

Vltima Cumæi uenit iam carminis ætas.

quòd scilicet Hesiodus Cumæus primus ætates ex metallis commentus est, ut liquidò uidetur in eo quod ἔργα inscribitur poëmate. Natus ergo Hesiodus Cumæ, patre Dio Ampelidis filio, qui ex Menalopo Ithageneo Critonis filio natus erat, matre uerò Pycimede: qui utique parentes ære alieno oppressi, cum unde dissoluerent nomina non haberent, in Ascram Bœotiæ uicum demigrarũt, ubi est puer Hesiodus educatus, atq; inde

inde Ascreus cognominatus. Plutarchus ex Ephori Cumæi sentẽtia refert, Attellen, Mæona & Diou Cumæos, fratres fuisse, quorũ Dius, quem nauticam exercuisse comperi, ob eam quam attulimus causam in Ascram migrauit, ubi (ait) Pycimeden uxorem duxit, ex qua natum ferũt Hesiodum: qui dum paterna armenta puer custodiret, à Musis amatus fuisse perhibetur, quæ illi gustandum laurum dedere: eam enim lauri naturam esse scribit ipsius poetę interpres Proclus, et Isacius Zezes, ut qui eam mandũt, uates fiant: unde & Lycophron poëta ea causa *δαφνηφάγον* uatem nominat. Idẽ & in Cassandra Sophocles, et noster Tibullus agens de Sibylla: *Laurinatura.*

Vera cano, sic usq; sacras innoxia laurus
Vescar, & æternùm sit mihi uirginitas.

Aphthonius quoq; rhetor, laurum uaticinij symbolum esse prodidit: quare & laurum ipsam ueteres *μαντικὸν φυτὸν* appellauere, hoc est, uaticinam plantam. Et Claudianus ait,

Venturi præscia laurus.

Eadem ratione Apollini sacra dicitur, qui uaticinij deus à gentibus est creditus. Quin & ex huius arboris foliorum crepitu, dum cremantur, antiqui futura (utinam non & hoc nostro tempore) prædicebant: quod & philosophus Porphyrius credidit. Si enim magno strepitu in igne crepuissent, felicitatem significabant: si siluissent, unde & tacita

laurus est dicta, infelicitatem. Et perinde de illa idem Tibullus:

Laurus ubi bona signa dedit gaudete coloni.

Et Propertius:

Et tacet extincto laurus adusta foco,

Lauri insuper folia si noctu puluino subiecta fuerint, somniorum ueritatem cōciliare produntur. Dictam autem Daphnen prodit Eustathius, à δα particula intentiua, & φωνέω uerbo, quod uoco & cano significat, quòd laurus in igne posita crepet & sonet: unde fortasse & ipsi nos Latini Laurum dedúximus, à λα, ut δα particula intentiua, & uro, ut si non uoce, at significatu conueniat. Si plura uerò de lauro discere cupitis, præter ea quæ à nostris traduntur, legite Parthenij librum ἐρωτικῶν, & Constantini librum XI. de re rustica, quo loco plura legũtur parum Latinis nota. Sed iam à Lauro ad Hesiodum reuertar, qui lauro gustata, haustaq́ Hippocrenes unda, repentè poëta prodiuit: id cum alij, tũ ipse de se in Theogonia cecinit. Quã rem ita Maximus Tyrius interpretatur, ut Hesiodum putet uoluisse, quæ sui ingenij & artis esset fœtura in deas referre, ut se Musis gratum testaretur: ut si quis grariam calleat, Vulcano tamen sua asignet opera. Sed hac de re plura apud ipsum Maximum legetis. Delectatum quidem peregrinationibus Hesiodum legimus, sicuti & Homerum: quam

rem

rem tamē in somnium quidam retulere. alij, quòd qui peregrè proficiscũtur facilius prudentiam cæterasq; uirtutes comparare existimantur, quòd mores scilicet hominum multorum uideant. Vxorem quoq; duxisse proditum est Ctemenen Physigei filiam, & ex ea Stesichorum poëtam natum. Alij non uxorem fuisse, & ob hanc ipsum Hesiodum occisum: nam cum de se scitatum oraculum Delphos iuisset, eiq; responsum foret, ut Nemeæi Iouis templũ uitaret, quòd ibi esset uitæ finē habiturus, cumq; ea causa Nemeam Peloponnesi fugeret, fortè in Oeneonem Locridis peruenit, ubi Nemeæi Iouis templum fuerat, ut scribit Thucydides, quo in loco incautus ab Amphiphane & Ganetore Physigei liberis interemptus est, quòd ab eo uitiatam sororem Ctemenen crederent. Cadauer ab ijs in pelagus proiectum est, id quod cum occultè fecissent, ab Hesiodi cane facinus est proditum, ut scribit Plutarchus. Alicubi tamen non Physigei filij, sed Ganyctoris Naucletij dicti sunt, ut in illo est cui titulus, Quænam animalia prudentiora, terrestriáne an aquatilia. Pausanias quoq; in Bœoticis Hesiodi interitum ita recitat: Filij, inquit, Ganyctoris Ctimenus & Antiphus in Molycrian ex Naupacto fugerunt ob Hesiodi necem, ubi in Neptunum impij existimati sunt, de illisq; est facta quæstio. & cæ-

tera quæ ille proſequitur. Mortis Heſiodi cauſam Plutarchus ſic in Dioclis conuiuio explicat. Cũ Mileſio, inquit, comite et Troilo puero Heſiodus apud quendam hoſpitatus eſt: noctu Mileſius hoſpitis filiam uitiauit: rei conſcium Heſiodum rati puellæ fratres, illum inter paſcua cum puero occiderunt, & cadauer in mare proiecerunt, pueri uerò corpus in littore reliquerunt, à quo & loco nomen inditum. Ferunt, inquit, Deorum uoluntate à Delphinis cadauer ad littus delatum, ubi tum fortè Neptunalia celebrabantur. Id ſcelus ubi incolę intellexerũt, interfectorũ domos diruerunt, uiuos ipſos, qui facinus admiſerant, aquis ſuffocarunt. Alij poſt diem tertium à Delphine in littus cadauer deuectum tradunt. Re cognita, occiſores nauigatione ſibi conſulere uolentes, ui coortæ tempeſtatis ad unum omnes deprehenſi, naufragio perijſſe dicuntur. Poſt hæc Heſiodi corpus in Nemea Locridis ſepultũ perhibetur, qua de re extat Alcæi poëtæ carmen. Dein uerò oraculo monẽte eius oſſa exportata ab Orchomenijs, & in medio foro, hoc addito elogio, tumulata:

ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
ὀστέα πληξίππων γῆ μινυῶν κατέχει
ἡσιόδου, τοῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν
ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

Tum Picus puer: Cur non & hos latinè, ut alios

alios uerſus nobis exprimis? Vt,inquam,noſter Piſo hos ipſe cõuertat, & ego interea ad memoriam cętera reuocem. Et Piſo: Faciam equidem,inquit,utcunq; potero: & non diu cunctatus,ſic cœpit:

Fertilis Aſcra quidem patria eſt,ſed morientis
Pugnaces Minyæ condita membra tenent
Heſiodi,cuius ſupra omnes plurima laus eſt,
Spectatosq; uiros iudicio ſophiæ.

Quos cum Piſo recitaſſet, mirum eſt quãto ſit rubore ſuffuſus. quod animaduertẽs ego, cauſamq; intelligens, ſtatim ſubdidi: Legimus & græcum alterum Pindari, quod ita noſter Cœlius latinè uertit:

Salue cui pubes,tumulusq; bis obtigit unus.
Tu ſapis Heſiode,quantum homini ſapere eſt.

Sed & Aldus ita prius:

Heſiode ante alios ſophia præſtantior omnes,
Salue bis quondam qui puer atq; ſenex.

Græcum Pindari ſi uultis,ſic habet:

χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφου ἀντιβολήσας .
ἡσίοδ', ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Verùm iam tempus eſt, inquam, ut quæ ab Heſiodo ſcripta ſint commemoremus, ſi tamen prius illud unum,quod in græcis commentarijs repperi, attulero, ſuper ea in ἔργοις uerba, *μὴτ' ἐμὸς υἱός*. Filius,aiũt, Heſiodi Mnaſeas eſt. Philochorus uerò Steſichorum dixit ex Clymene: ego tamen legendum puto Ctemenen,ut iam oſtendi. alij tamen ex Ar-

chiepe:quo fit ut eos mirer qui scribunt, Hesiodũ præter Stesichorum & filiam habuisse Mnasean nomine, quam Archiepen uocant alij. Porrò sexdecim Hesiodi legitima feruntur uolumina: in primisq́ Theogonia à philosopho Zenone inter alios interpretata. deinde ἔργα καὶ ἡμέραι, id est, opera et dies, in quo opere de re rustica præcepta tradit ad Persen fratrem, quem & ipsum poëtam aliqui scribunt. Sunt & qui p utent ἠοίας μεγάλας, sic uocata carmina, Hesiodi esse, ut Ennapius Græcus historicus, & in Bœoticis Pausanias, quo loco & alia Hesiodi opera commemorat, de quibus iam antè planè meminimus. Post hęc Astronomica scripsit, tum Hypothecas, quas tamẽ Fab. Quintilianus ex Aristophanis grammatici sententia Hesiodi esse negauit: at uerò Aristoteles & grammatici nonnulli, ut Hesiodi legitimum opus in medium afferunt. Scripsit item Heroum & heroidum genealogias: ad hæc & de mulieribus, quo in opere heroidas multas induxit uirorum fortium nuptias, ut ait Seruius, optasse. Dion uerò Chrysostomus ex Alexãdri Macedonis sentẽtia Hesiodum ea causa de mulieribus scripsisse dixit, quòd Homero concederet, qui de heroibus antè scripsisset. & quidem Lucianus ait Hesiodum mulierum uirtutes cecinisse. Tradit Pausanias Hesiodum uaticinandi artem ab Acarnanibus

bus edoctum, de ea carmina ſcripſiſſe. Scribit Nicocles, quod & in Pindarum grãmatici notãt, Heſiodum primũ ῥαψωδῆσαι, hoc eſt, per rhapſodias carmina ceciniſſe. At uerò Heſiodus ipſe, ſe cum Homero, in Deln, in Apollinem huiuſmòdi uerſus primũ coo, cinuiſſe prodidit, dum ſic cecinit, ut pridie diximus:

In Delo dum primùm ego Mæonidesq́; poëtæ
Luſimus, inq́; nouis carmen cantauimus hymnis
Auricomum Phœbum, quem Latona edidit alma.

Sed uidete, rogo, q̃ ille dulcius ſuauiusq́ ſua lingua:

ἐν Δήλῳ τότε πρῶτος ἐγὼ καὶ ὅμηρος ἀοιδοὶ
μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδὴν
φοῖβον ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε λητώ.

Scripſit item Heſiodus Pelei & Thetidis Epithalamium, ſicuti priore ſermone retulimus. Scripſit & de Dactylis Idæis. Item Epicedium in Batrachum amicum, & quod adhuc legitur poëma inſcriptum Herculis ſcutum: quod tamen Ariſtophanes grammaticus non Heſiodi eſſe ſuſpicatus eſt, ſed cuiuſpiam alterius, qui Homericum ſit imitatus. Megacles autẽ Athenienſis, & Apollonius Rhodius, Steſichorusq́, ipſius Heſiodi legitimum carmen eſſe cenſuere. Scripſit item de medicina, qua de re Plutarchus in ſympoſio Dioclis: Heſiodus, inquit, in medicina plurimum ualuit, quod manifeſtè ap

paret cum de uictus ratione, de uini temperamento, de aquarum ui, de balneis, de fœminis, de temporum connexione, deq; infantium statu differit. & hæc quidem Cleodemus medicus apud Plutarchum. Sunt et qui Hesiodum de herbis scripsisse tradant, quod ex Plinio colligitur. Nec desunt qui Hesiodum scribant autorem eorum apologorum qui Aesopij dicuntur. Quæ ego cum dixissem, Vide, inquit Piso, quàm paucis carminibus M. Manlius in secundo astronomicôn ista ferè omnia Hesiodi opera complectatur. Nam cum Homerum laudasset, mox ita de Hesiodo subiunxit:

—Sed proximus illi
Hesiodus memorat diuos, diuûmq; parentes,
Et chaos enixum terras, orbemq; sub illo
Infantem, & primum titubantia sidera corpus,
Titanas iuuisse senis cunabula magni,
Et sub fratre uiri nomen, sine fratre parentis,
Atq; iterum patris nascentem corpore Bacchum,
Omniaq; immenso uolitantia lumina mundo.
Quin etiam ruris cultus, legesq; rogauit,
Militiamq; soli, quòd colles Bacchus amaret,
Quòd fœcunda Cæres campos, quòd Pallas utrunq;,
Atq; arbusta uagis essent quòd adultera pomis.
Syluarumq; deos, sacrataq; numina Nymphas,
Pacis opus, magnos naturæ condit in usus.

Cum recitasset hos uersus Piso, Si uelim, inquam, ego quęcunq; omnia de Hesiodo legi uobis

uobis in præſentia recenſere, in longum nimis noſter ſermo procederet: quædam tamē haud indigna relatu nequaquam prętereibo. Scribit in primis Dialogum Lucianus, qui Heſiodus inſcribitur, in quo Heſiodū ipſum de ſe multa narrantem inducit, eumq́ ipſe, ut ſolet, irridet. Sunt & inter græca epigrammata, in Heſiodum multa. Extat & apud Græcos prouerbium, de ijs qui ſuperſeneſcunt, Heſiodia ſenectus, de quo & Pindari diſtichon legitur quod antè ab Aldo & Cœlio noſtro interpretatum attulimus. Pythagoram ſcribit philoſophus Hieronymus, cū ad inferos deſcendiſſet, Heſiodi animam uidiſſe ad columnam æream ſuſpenſam, aſtrictamq́ adeò, ut ſtridere uideretur, & cum ea Homeri quoq́ animam ſerpentibus undiq́ incinctam, ea uidelicet ſolummodo cauſa, quòd de deis falſa ſuis carminibus confinxiſſent. quare factum puto, ut Ponticus Heraclides contra Homeri calumniatores librum illum ediderit, qui eſt inſcriptus, Allegoriæ in ijs quæ de deis ab Homero dicuntur, & reſponſiones in eius calumniatores. Videri enim, inquit, poſſet Homerus, Salmoneus uel Tantalus, immoderatam atque intemperatam linguam habens, ſi quæ de deis cecinit, ſub alia ſignificatione non intelligerentur. & hoc quidem de Homero Heraclides, quod & de alijs poëtis bonis, ut heſter-

na die diximus, intelligi poteſt. Sed tametſi excellentis ac propè diuini ingenij fuerit Heſiodus, non tamen ideo obtrectatoribus illum caruiſſe accepimus: ſiquidem iniquas aduerſus eum controuerſias exercuiſſe Cercopem legimus: in tantum excellentiſsimus quiſq; aliquo eſt detractore uexatus. Homerus quidem, ut Zoilum mittã, à Siagro poëta laceſsitus, Pindarus ab Amphimane Coo Simonides à Timocreõte. Nec Vergilio Horatioq; noſtris, defuere Parones, Mæuij, Bauij atq; Suffeni, alijq; de quib. in noſtris his ſermonibus ſparſim, ut feret locus, plura dicemus. Sed & hoc Homeromaſtigῶn genus noſtro hoc tempore non minus, quàm pridem, uiget. Plures quidem nunc Critici & Zoili quàm uerſificatores & poëtæ. At de Heſiodo iam ſatis. Poſt quem in extrema huius tabulæ parte mulierum quarundam imagines ſequebãtur, inter quas decem excellentiore auguſtioreq; quadam ſpecie uidebantur, quæ diuinę mentis & cõſilij quodammodo conſciæ ac plenæ fuerant. hæ diuerſo tamen ueſtimentorum habitu indutę, una quidẽ Phrygio, altera Perſico, alia Græco, alia alio. Tum Piſo ad Picum conuerſus, Lilius nobis, inquit, Sibyllas narrare uelle uidetur, quæ Varroni Lactantioq; & alijs decem fuiſſe dicuntur. Et cum puer id maximè ſe cupere ſignificaſſet, Rectè, ego inquam,

quam, Piso opinaris. Sibyllas uobis ex tabula sum narraturus, eoq; id libentius, quo Picus hic noster hoc ipsum cupere & uelle uidetur. Nolim uos tamen decem tantum Sibyllas nũcupatas existimare, ut scriptorum ferè magna pars ad hãc diem credidit: nam quæcunq; diuino afflarentur numine & futura prædicerent, hæ Sibyllæ græca uoce dictæ fuere. Nam & Phemenoën Sibyllam uocatam inuenimus, duas licet Martianus ipse Sibyllas tantum existimauerit, Hierophilam scilicet & Symmachiam Hippotẽsis filiam: & tres Solinus, Delphicam, Erythræam, & Cumanam. Græci item scriptores quidam tres nominant. primam, quam propter poëticam Philetas Ephesius sororem Apollinis existimauit, secundam Erythræam, tertiam uerò Sardianam. Aelianus uerò in uaria historia quatuor enumerat, Erythræam, Samiam, Aegyptiam & Sardianam. Sedenim uerò Sibyllæ nomen deductum est, uel ab unius nomine Delphidis, ut Lactantius, uel à deorum consilijs, ut Varro & Seruius putant, quippe σιὸς Aeolica lingua Deus dicitur, unde & frequens illud Lacedæmoniorum iuramentum, νὴ τὼ σιὼ, cũ gemellos Castorem & Pollucem iurant. unde etiam & Sisyphi nomen deflexum, ut Græcorum grammatici notant. Suidas tamen Sibyllę nomen latinum esse credere uidetur, & uatem seu

Sibyllas plures fuisse quàm decem.

Sibyllæ nomen unde deductũ

fatidicam mulierē significare. Sunt qui Suidam ideo reprehendant, uel eius commentarij particulam mendosam esse putent, ut in eo scriptore pleraque alia. Quo autem modo Sibyllę uaticinarentur, uariè quidem traditur; quæ tamen obiter nunc mihi succurrunt, paucis hic uobis afferā. Nihil quidem, inquit Piso, hac re nobis gratius efficere potes. Tūc ego: Ammianus, inquam, hac de re ex Physicorum sententia ita loquitur: Sol, inquit, mens mundi nostras mentes ex sese uelut scintillas diffundēs, cum eas uehementius incenderit futuri conscias reddit: unde, ait, Sibyllæ crebrò prædicunt ardore torrente, & ui magna flammarum multa significant. Quod Soli hoc loco Ammianus Marcellinus attribuit, Christiani & Hebræi uerius Deo immortali ascribunt, qui per ministros & nūcios cœlestes quibus placet uaticinium inspirat. Sunt ex Platonicis qui humanum animum tradant, & præcipuè imbecillium puerorum & mulierum, quadam carminum euocatione, seu odorum suffitu, & delinimento sopiri, & ad rerum præsentium memoriam externari, & aliquandiu remota corporis memoria ad eam transire naturam, quæ immortalis est & diuina, atque ita ueluti quodam sopore detenta, quæ futura sunt plerunq; diuināt. quod & Apuleio placuisse uidemus. At uerò Iamblichus, duobus,

bus, inquit, modis Sibylla apud Delphos numen concipere solita est, uel per quempiam spiritum ex ipsius specus ore prodeuntem, uel ex adyto, cum ea uidelicet super tripode resides. Alij in numinis afflatum & alienatæ mentis furorem, quem & externis quibusdam medicamentis ac suffimentis concipi uolunt, referunt. Qui autem Aristotelis consectanei sunt, cum de furore qui ab atra bile fit differunt, uaticinia inde prouenire contendunt, cum uidelicet atrebilaris calor fit prope intellectus locum: qua de re subtilissimè in quæstionibus Aristoteles, qui & eius rei exemplum Sibyllas & Bacchides, & huius generis fatidicas mulieres adducit. M. Tullius in libro de diuinatione, cum duo diuinationis genera esse definisset, unum q̊d particeps esset artis, alterum q̊d arte careret: Est enim, inquit, ars in ijs, qui nouas res cō iectura persequuntur, ueteres obseruatione didicerūt, quales uidelicet sunt, haruspices, auspices, cōiectores, cæteri eiusmodi: carent autem ij, qui nō ratione aut coniectura, obseruatis ac notatis signis, sed concitatione quadam animi, aut soluto liberoq; metu futura prȩsentiunt: nā cum omnia completa et referta sint ȩterno sensu & mente diuina, necesse esse ait cognatione diuinorum animorum animos humanos commoueri. Hinc et poëta Vergilius in quarto Georg.

—Ire per omnes
Terrasq́; tractusq́; maris cœlumq́; profundum.

Sed & Cratippus existimauit animos hominum quadam ex parte extrinsecus esse tractos & haustos: quam etiam sententiam secutus uidetur Horatius cum cecinit:

Affigit humi diuinæ particulam auræ.

Sed quispiam illud fortè obijciat: Cur igitur non omnes uaticinantur? Cui illud respondetur, nostros animos uitæ necessitatibus seruire, proptereaq́ disiungi à societate diuina, & uinculis corporis impediri, rarumq́ esse genus eorum qui se à corpore auocent, & ad diuinarum rerum cognitionem cura omniq́ studio rapiantur. Nec ideo etiam naturaliter animus hominis diuinat, nisi cum ita solutus est & uacuus, ut ei planè nihil sit cum corpore: quod Sibyllis contigisse putandum est, & uatibus. & hæc fermè ex Cicerone. Porrò nec ea relatu mihi indigna uisa sunt, quæ à Cælio Aureliano scribuntur cũ de mania agit, eoq́ magis etiam quòd breuissimè omnem Platonis sententiam est executus. Plato, inquit, in Phædro duplicem furorem dixit: unum fieri mentis intẽtione ex corporis causa uel origine: alterum diuinũ siue immissum, eiusq́ Apollinem inspiratorem esse, atq́ nunc uocari diuinationem, ab antiquis uerò appellatum furorem: magna Græcorum uetustas μανίαν uel μαντικὴν appellabat,

labat,quę nunc μαντικὴ dicta eſt. Item alium, inquit, ex Libero fieri patre, aliũ ex amore, & appellauit ἐρωτικὸν: alium ex Muſis, quem appellauit προτρεπτικὸν ἢ ποιητικὸν, quòd carmẽ inſtruere uideatur. Item Stoici duplicem dixerunt, ſed alium, inſipientię genus, quo omnem imprudentem inſanire probant: alium ex alienatione mentis & corporis ſympathia. Item Empedoclem ſequentes alium dicunt ex animi purgamento fieri, alium alienatione mentis ex corporis cauſa ſiue iniquitate: de quo genere quia ad rem medicã pertinet, ſe ſcripturum affirmat Cælius. Sed cum hac de re ſatis ſuperq; dixerimus, nunc ideo Sibyllarum nomina uobis explicabo. Fuit uerò inter eas prima, quæ Perſica uocata eſt, & Chaldæa, & Hebræa etiam, à quibuſdam licet perperàm ſit Chalcidica dicta, proprio autem nomine Sambethe, ſiue Sabbe, utrunq; enim legimus. Patrem uerò habuit Beroſum, matrem Erymanthen. huius meminit Pauſanias in Phocaicis, aitq; à quibuſdam Babylonicam uocari, ab alijs Aegyptiam. eius & Iuſtinus philoſophus & martyr meminit, & Nicanor in his libris quos de Alexandro Magno cõſcripſit, quem quidem Nicanorem nouum Homerum cognominatũ ſcribit Stephanus. Vixiſſe uerò hæc Sibylla traditur per ea tẽpora quibus Noa, quem & Noac nonnulli, & Noë, Græci

uerò ut Iosephus ait, Nochum appellant, ut uerò Alexander Polyhistor & Abydemus in historijs scribũt, Xysuthrum, ut apud Cyrillum in primo contra Iulianum legimus. quinimò Sibyllam istam uni filiorum ipsius Noẽ nupsisse legimus, arcamq́ue ingressam cũ alijs, alluuionis & magni cataclysmi tempore: atque, ut idem Iosephus & Eusebius produnt, ea quæ de turri apud Hebræos feruntur, ipsa prædixit, deq́ue linguarum & sermonum uarietate, necnon de Alexandro multa. De CHRISTO uerò ipsiusq́ue natiuitate tam certa uaticinata est, quàm si tũc illa præsens oculis conspexisset, & ea ipsa quæ prædixit literis mandauit. Sed quid est, inquit Piso, quòd quæ Sibyllarum carmina leguntur, ea sanè imperfecta, et plerunque absque certa metrorum & syllabarum lege esse uidentur? Cui ego: Id potest, inquam, pluribus ex causis contigisse: siue quòd actuarij earum dicta excipientes, uerborum flumina haudquaquam subsequi scribendo poterant: siue quòd hi indocti, & literariæ disciplinæ parum essent periti: siue quòd cũ numinis inspiratione uerborum dictorumq́ue memoria sedaretur, hinc uersus nonnunquam uacillant, parumq́ue constant. Sunt & aliæ quæ leguntur causæ, tam apud Iustinũ ipsum philosophum, quàm Suidam, quę ad has tamen referri queunt: quo fit, ut minus uobis mi-

rũ uideri debeat, si in his Sibyllę uersib. quos ego utcunq; ex Græcis latinè uerti, acrostichos siue acrostichides dictos, quædã offendetis durius à me tralata. Ne quæso nunc, inquit Piso, te pigeat nobis aperire, quinã uersus acrostichi et acrostichides dicant. Libenter, inquam ego, obsequar, idq; M. Tullij uerbis, qui in posteriore de diuinatione lib. ita loquitur: Tum uerò, inquit, quæ acrostichis dicitur, cum deinceps ex primis uersuũ literis aliquid connectitur, ut in quibusdã Ennianis, quos Ennius fecit, id certè magis est attenti animi quàm furentis. Atqui in Sibyllinis ex primo uersu cuiusq; sentẽtiæ, primis literis illius sententiæ carmen omne prętexitur. Hęc quidem totidem uerbis M. Tullius. Meminit & Dionysius Halicarnass. in hist. quas qui latinè uertit, uersuum apices interpretatus est: Redarguunt, inquit, ijs quæ uocantur uersuũ apices: ea autem dico, quæ Terentius Varro in theologico tractatu narrat. Extãt & huiusmodi Plauti poëtæ Comici in suarum Comœdiarũ argumentis, extãt et Rhabani Alani poëtę quidem mediocris, sed artificiosi: nec desunt etiã qui his diebus hoc carminis genere luserint. Sunt certè huiusmodi Sibyllæ Erythrææ uersus, quos Eusebius Pamphili quodã βασιλικῷ, id est, regio sermone cõmemorat, & Aur. Augustin. in libro de Ciuitate Dei, qui quoniã sunt cogni

tione dignissimi, ideo hic uobis, ut potero, recitabo.

Versus Sibyllæ Erythrææ de Domino nostro, habentes ἀκροστιχίδα hãc: ΙΗΣΟΥ͂Σ ΧΡΙΣΤῸΣ ΘΕΟΥ͂ ΥἹῸΣ ΣΩΤῊΡ ΣΤΑΥΡΌΣ. *hoc est,* IESVS CHRISTVS DEI FILIVS SERVATOR CRVCIFIXVS.

Ι Ἱδρώσει γὰρ χθὼν, κρίσεως σημεῖον ὅτ᾽ ἔσται,
Η Ἥξει δ᾽ οὐρανόθεν βασιλεὺς, αἰῶσιν ὁ μέλλων,
Σ Σάρκα παρὼν κρίναι πᾶσαν, καὶ κόσμον ἅπαντα.
Ο Ὄψονται δὲ θεὸν μέροπες πιστοὶ καὶ ἄπιστοι,
Υ Ὕψιστον, μετὰ τῶν ἁγίων, ἐπὶ τέρμα χρόνοιο,
Σ Σαρκοφόρων ψυχὰς δ᾽ ἀνθρώπων ἐπὶ βήματι κρινεῖ.
Χ Χέρσος ὅτ᾽ αὖ ποτὲ κόσμος ὅλος καὶ ἄκανθαι γένηται.
Ρ Ρίψωσι δ᾽ εἴδωλα βροτοὶ, καὶ πλοῦτον ἅπαντα,
Ι Ἰχνεύων ῥήξεται πύλας εἱρκτῆς ἀΐδαο,
Σ Σὰρξ τότε πᾶσα νεκρῶν δ᾽ ἐς ἐλευθέριον φάος ἥξει.
Τ Τοὺς ἁγίους, ἀνόμους τε τὸ πῦρ αἰῶσιν ἐλέγξει.
Ο Ὁππόσα τις πράξας ἔλαθεν, τότε πάντα λαλήσει.
Σ Στήθεα γὰρ ζοφόεντα θεὸς φωστῆρσιν ἀνοίξει.
Θ Θρῆνος δ᾽ ἐκ πάντων ἔσται καὶ βρυγμὸς ὀδόντων.
Ε Ἐκλείψει σέλας ἠελίου, ἄστρων τε χορεῖαι
Ο Οὐρανὸν εἰλίξει, μήνης δέ τε φέγγος ὀλεῖται.
Υ Ὑψώσει δὲ φάραγγας, ὀλεῖ δ᾽ ὑψώματα βουνῶν.
Υ Ὕψος δ᾽ οὐκέτι λυγρὸν ἐν ἀνθρώποισι φανεῖται.
Ι Ἶσα τ᾽ ὄρη πεδίοις ἔσται, καὶ πᾶσα θάλασσα
Ο Οὐκ εἰς πλοῦν ἥξει, γῆ γὰρ φρυχθεῖσα κεραυνῷ,
Σ Σὺν πηγαῖς ποταμοὶ καχλάζοντες λείψουσιν.
Σ Σάλπιγξ δ᾽ οὐρανόθεν φωνὴν πολύθρηνον ἀφήσει,
Ω Ὠρύουσα μύσος μέλλον, καὶ πήματα κόσμου.

Τ Ταρτα-

T Ταρταρόεν δὲ χάος δείξει τότε γαῖα χανοῦσα.
H Ἥξουσι δ᾽ ἐπὶ βῆμα θεοῦ βασιλῆες ἄπαντες,
P Ῥεύσει δ᾽ οὐρανόθεν ποταμὸς πυρὸς ἠδέ γε θείου.
Σ Σῆμα δέ τοι τότε πᾶσι βροτοῖς ἀριδείκετον, οἷον
T Τὸ ξύλον ἐν πιστοῖς, τὸ κέρας τὸ ποθούμενον ἔσται
A Ἀνδρῶν εὐσεβέων ζωὴ, πρόσκομμά τε κόσμου
Φ Ὕδασι φωτίζον κλητοὺς ἐν δώδεκα πηγαῖς.
P. Ῥάβδος ποιμαίνουσα σιδηρείη γε κρατήσει.
O Ὄυτος ὁ νῦν προγραφεὶς ἐν ἀκροστίχοις θεὸς ἐστὶ
Σ Σωτὴρ, ἀθάνατος βασιλεὺς, ὁ παθὼν ἕνεχ᾽ ἡμῶν.

Quos uerſus cum recitaſſem, Piſo & Picus ſimul enixè me rogare cœperũt, ut illos latinè referrẽ. Quibus ego etſi ægrè ac propè inuitus morem geſſerim, meæ cõſcius infantiæ ac difficultatis, quæ uerſum uerſui, & uerbũ penè uerbo reddere cogit, ut acroſtichidi reſpondeat: qua in re illud, inquã, ignoſcatis oro, quòd cum noſtræ non ſuppeterẽt literę, quę Gręcis planè reſponderẽt, ego pro ἦτα, e noſtra litera uſus ſum: & pro χῖ, ch. pro θῆτα, th. pro ὑψιλῶ, u noſtra, pro utriuſq; ui & ſimilitudine. Quare poſtquam ſic uultis ut memetipſum prodam, attendite:

I *Iudicij fuerit cum ſignũ, terra madebit,*
H *Et cœlo ueniet princeps per ſecla futurus,*
Σ *Scilicet ut carnem præſens, & iudicet orbem.*
O *Omnis homo hunc fiduſq; Deum infiduſq; uidebit,*
Y *Vnà cum ſanctis excelſum fine ſub æui,*
Σ *Sede ſedens animas cenſebit corpora & ipſa.*
X *Cherſos erit mundus, ſpinas feret undiq; tellus.*

indicibus & titulis per unam L. literam scriptum animaduerto, uerùm id ipse per duas effert in parastichide libelli, qui inscribit Pinax. Sunt & acrostichis contrarij, qui appellantur teliostichides, cum ultimis uersuũ literis aliquid significat, quorũ extant exempla in eodẽ Rhabano. Sunt uerò & apud Homerum eiusmodi carmina, quorum acrostichide & teliostichide, hoc est, prima et nouissima uersus syllaba, uel esculenta aliqua, uel uasa, uel similia significantur, ut pleraque sunt quæ ab Athenæo colliguntur, ἄρτος, μῆλα, ὄλμος, μύλος, λύρα. Exempla uobis duorum primorum tantum afferam, ne tot græca inculcemus:

Ἀργυρόπεζα Θέτις θυγάτηρ ἁλίοιο γέροντος.

hinc ἄρτος, id est, panis colligit. Alterius uerò,

Μήτε σὺ ταῦτα ἕκαστα διείρεο, μήτε μετάλλα.

& hinc μῆλα excipis, hoc est, mala. Sunt præterea uersus recurrentes, παλινδρομέοντες dicti à Græcis, de quibus alibi dicemus. Hi & Sotadici uocantur. Verùm de his satis, nunc ad Sibyllarum imagines redeo. Secunda inter eas Libyca dicta est, cuius in Lamię prologo meminit Euripides, ut scribit Lactantius. Tertia uerò Delphica, quę Delphis nata est: hanc Artemin quidã uocant, de qua multa in libro de diuinatione Chrysippus. Ante Troianorum tempora oracula dedisse traditur: quinetiã Troianũ excidium prædixisse

Bocchus est autor. Nec desunt qui Homerũ tradant nõ pauca huius Sibyllę carmina suo operi inseruisse, id quod & Solinus annotauit. Quarta inter Sibyllas Cimmeria fuit, ex Cimmerijs uidelicet Italiæ populis, ut Suidas & Isidorus scribũt, quæ in Lactantij Firmiani codicibus perperàm Cumæa uocat: quibus decepti codicibus uident hi qui his temporib. ante me de Sibyllis scripsere, quos inter mihi modò risum mouit eruditi sanè cuiusdã dialogus, in quo, si dis placet, inscitiæ Varronem taxabat, quòd diuersam Cumæam à Cumana fecisset, idq; ex Lactantij male castigatis uerbis. Meminit & Cimmeriæ Neuius in lib. belli Punici, & Piso in annalibus. Quinta Sibylla Erithræa dicta est, quam alij Lamiæ filiam putauere, alij Aristocratis & Hidoles, uel Crinagoræ. At uerò Hermippus Theodori filiam existimauit, & ex regione Erythris, quę Batti olim dicebatur. Tum uerò inquit Piso: An ista Sibylla est cuius fabulã Maurus Seruius narrat, quòd scilicet piè ab Apolline amata, uitæ longitudinem promeruit ex pugilli arenę mensura, eoq; usque finem non habitura, quousq; humum patriã non cõspiceret, idq; longo post tempore ex sigillo epistolæ contigisse traditur. Huius fabulę meminit Papinnius in Syluis, & ideo quoq; à Vergilio longæua sacerdos in sexto Aeneid. dicitur. Sic, ego inquã,

fabu-

fabulantur. Quin & ipse in Manardi natalē ad hanc alludens cecini:

Hunc ô Phœbe diem precor Manardo
Lætum atq; incolumem diu reducas,
Modum ut pulueris expleat Sibyllæ, &c.

Varro quidem Erythræam Sibyllinorū uersuum autorē credidit, quem alicubi est secutus Seruius, ea uidelicet ratione, quòd Syllanis temporibus cum Capitolio Sibyllinis libris incensis, Romani ad eos rescribendos Erythras miserūt: quod falsum quidam temporū supputatione putāt. Nam hanc ipsam Erythræam Strabo cum aliubi, tum in xiiij. geogr. lib. Alexandri Macedonis temporibus claruisse scribit. Alij Sibyllam hanc Siculam, & in Sicilia eius sepulchrum fuisse prodidit Solinus: alij Sardam, alij Gargethiā seu Rhodiam, alij Libyssam, pleriq; Lucanā scriptis prodidere: nec defuere qui Samiam appellarint, & per ea tēpora floruisse quo Troianum excidiū factum est. Apollodorus, qui suā ciuē esse uoluit, & cum Apollodoro Suidas tradunt, Græcis urbem Troianā petentibus, eam tum uaticinatam Troiam perituram, Homerūq; mendacia & figmenta scripturum. Dionysius Halicarnasseus Aeneæ quoque prædixisse scribit, ut occasum uersus eousque nauigaret, quoad illuc perueniret ubi mensas ipsas ambesse cogeret: quod est Harpyię oraculo à Vergilio attributum.

Sed certè à Vergilio de hac Sibylla confusè multa canuntur: præstat eius uersus meminisse, qui sunt in Aeneid. libro tertio ex uatis Heleni persona:

Huc ubi delatus Cumæam accesseris urbem,
Diuinosq; lacus, & auerna sonantia syluis,
Insanam uatem aspicies, quæ rupe sub ima,
Fata canit, folijsq; notas & nomina mandat.
Quæcunq; in folijs descripsit carmina uirgo,
Digerit in numerum, atq; antro seclusa relinquit.
Illa manent immota locis, neque ab ordine cedunt,
Verùm eadem uerso tenuis quum cardine uentus
Impulit, & teneras turbauit ianua frondes,
Nunquam deinde cauo uolitantia prendere saxo,
Nec reuocare situs, aut iungere carmina curat.
Inconsulti abeunt, sedemq; odere Sibyllæ.

Quibus super uersibus illud annotatione dignum Honoratus Seruius scribit: Sanè sciendum, ait, omnia responsa Sibyllę plus minùs ue centum non contineri sermonibus. Vnde poëta:

Quò lati ducunt aditus centum, ostia centum,
Vnde ruunt totidem uoces responsa Sibyllæ.

Quo loco idem ait inueniri Apollinis elogia & uiginti & quinq;, & trium sermonũ. Porrò tribus modis futura prædixisse Sibyllã inuenimus, aut uoce, aut scriptura, aut signis, id est, quibusdã notis, ut in obelisco Romæ: uel, ut alij dicũt, notis literarum; ut per unã literã aliquid significent. In folijs autem pal

marum

palmarum Sibyllam ſcribere ſolitam Varro teſtis eſt. Sunt qui ab hac eam lyræ ſpeciem excogitatã tradãt, quam, quòd trianguli forma eſſet, Trigonon uocabant. Exiſtimat Stephanus Erythræam Sibyllã eam eſſe, quę ex Marmeſſo Troica urbe originẽ traxit: Cum enim, inquit, ipſa eſſet ciuitas colore rubra, Erythra cognominata eſt. Magnum illud etiam & admirandũ de Erythræa prodigiũ eſt à ſcriptoribus traditũ, quòd ſcilicet ubi primũ eſt in lucẽ edita, loqui repentè cœpit de rebus grauioribus, nec protritis, ſed et aliquas proprio uocabulo appellauit. Cyrillus in lib. contra Iulianum Cęſarem primo, Sibyllã hanc nona Olympiad. fuiſſe ſcribit. D. Auguſtinus lib. de Ciuit. dei XVIII. Romuli tempore Erythræam Sibyllam uaticinatam ſcribit, qui & illius librũ ait ſe uidiſſe: Nam, inquit, uir clariſs. Flaccianus qui etiam proconſul fuit, homo facillımæ facundiæ multæq; doctrinæ, cum de Chriſto colloqueremur, gręcum nobis codicem protulit, carmina eſſe dicens Sibyllę Erythręæ. hęc Auguſtinus. Dicitur & hodie gręcus codex extare, in quo confuſa ſint Sibyllarũ carmina. Verùm hæc audita, nõ uiſa mihi, refero. Hactenus de Erythræa. Sexta inter Sibyllas Samia uocata eſt, quæ proprio nomine Phyto dicta fuit, eam licet Iſidorus Phemenoën uocarit. Eratoſthenes ſe de hac nõnulla cõ-

perisse in Samiorum annalibus scriptũ reliquit. XVII.olymp.Samiam Sibyllam claruisse prodit in chronico Eusebius, & Herophilam appellat.Septima Sibylla Cumęa,seu Cumana dicitur,utroq; scilicet nomine,quę à plerisq; Amalthea,ab aliis Hierophile uel Herophile nuncupata est, hoc licet nomine Eusebius Samiam uocet,Aristoteles & Suidas Erythræam, Solinus Delphicam,Martianus Troianam & Marmessi filiam. Pausanias in Phocaicis hanc Iouis filiam ait, & Lamiæ Neptuni filiæ, quæ prima inter mulieres oracula cecinerit,et perinde à Libycis Sibyllam nuncupatam, eaq; iuniorem quæ Helenam prædixit Lacedæmone educari in Asiæ Europæq; perniciẽ. Hanc etiam interpretatam ferunt, quæ de Hecubæ insomniis à scriptoribus tradunt. Sed cum tandẽ in Samo,Claro,Delo,Delphisq; fuisset, in Troade decessit,ubi in Apollinis templo tumulata,qui Smynthius cognominatus est.Aliam Sibyllam scribit Martianus Symmachiã Hipotensis filiam,quę Erythris progenita, Cumis est uaticinata. Probus grammaticus in Vergilium ait,Cumęã seu Cumanã post quatuor secula παλιγγενεσίαν futuram cecinisse. At uerò alij nonnulli Cumæam Demophilen,uel Demò uocauerunt. Demò quoq; & Pausanias uocat,quę Cumis fit oriunda. Cumas uerò inter Opicos Italiæ populos reponit,

nit, cuius oracula Cumæi palàm ostendere soliti essent. Verùm lapideam hydriã nec satis magnam in Apollinis templo ostentant, in qua eius Sibyllæ ossa condita affirmant. Demò quidem & Suidas uatis & sapientis fœminæ nomen ait. Sedenim quæso uidere, quàm uaria & diuersa de Sibyllis tradantur. Sibyllam hanc Vergilius, & Vergilium secuti grammatici, Deiphoben Glauci filiã scripserunt, quę oracula in palmarũ folijs inscripta reddere solita fuerat. Hanc, inquam, scriptorum pleriq; Tarquinio Prisco Sibyllinos libros detulisse prodiderunt, de quorum librorum nùmero uariè relatum est: alij quidem tres tantum, & eorũ duos exustos aiũt: quidam nouem fuisse, & sex crématos: nonnulli uerò eos nouem, sed duos tantummodo igne cõsumptos: qui libri à Romanis magna religione seruabantur in Apollinis templo, cum libris Martiorũ fratrum, quibus, ut ait Seruius, Sibylla prophetauerat, & cum libris etiam Begoës nymphæ, quę apud Thuscos artem scripserat fulguritarũ. Sanè hi libri & Sibyllini, & fatales dicunt, ut à Liuio & alijs. Suetonius in Cæsare: Proximo autẽ senatu percrebuit fama L. Cottam quindecimuirum sententiã dicturum, ut quoniam libris fatalibus contineret Parthos nisi à rege non posse uinci, Cęsar rex appellaret. qua de re Appianus & Cicero plura lib. de diui-

natione secundo, quo loco perstringit Cæsarem regiū nomen affectasse. Seruabantur autem hi libri à quindecimuiris sacrorum, nec iniussu senatus adiri ac legi fas erat, ut ex historicis, & eodem M. Tullio & Lactantio in primo, docemur. Eligebant uerò quindecim uiri ex patritijs: et primùm duo quidē electi, inde decē, postea quindecim, ut planè ex lectione T. Liuij ex diuersis locis colligimus. Perseuerarunt uerò quindecimuiri usq; ad tempora Syllana, pòst creuit numerus, nam & sexaginta fuerūt, sed remansit quindecim uirorū, ut ait Seruius, uocabulū. Hæc uobis ideo paucioribus recensui, quòd ea sępe audiuistis, & deinceps sæpius legere poteritis. Porrò Sibyllinos uersus priuatim haberi nō licebat, unde Tiberiū Cæsarem ait Corn. Tacitus Caniniū Gallū quindecimuirū redarguisse, quòd Sibyllæ librū recepisset ante sententiam sui collegij, non, ut assolet, lecto per magistros, æstimatoq; carmine: & simul cōmonefecit, quia multa uana sub nomine celebri uulgabantur, sanxisse diuū Augustum quem intra diem ad prętorē urbanum deferrentur, neq; habere priuatim liceret: quod à maioribus quoq; decretū erat, post exustum sociali bello Capitolium quęsitis Samo, Ilio, Erythris, per Africam etiam ac Siciliam, & Italicas colonias carminibus Sibyllæ, una seu plures fuere, datoq; sacerdotibus negocio

cio quantũ humana ope potuiſſent uera diſcernere. hęc fermè in V. hiſt. Tacitus. Huius utiq; Cumanæ Sibyllæ ſacellũ apud Cumas Solinus recenſet, ut Vergilij uerſus mittam, quos ſæpe legiſtis. Sed & eius cryptam ſpeluncam' ue in hiſtorijs deſcribit Agathias, quam multo labore expugnatam à Narſete prodidit, cum Gothi Cumas tenerent. quin eius etiam nunc ſpectantur ueſtigia: ad quæ uiſenda ſubterranea crypta, ego ipſe cum ſtudioſis pleriſq; comitibus aliquando non ſine horrore deſcendi. Sed de hac eadem ſpelunca Ariſtoteles de mirabilib. in hunc propè modum eſt locutus: In Cuma circa oram Italiæ ferunt thalamum ſubterraneũ Sibyllę fatidicæ eſſe, eius ſcilicet, quæ ætate quamlibet prouecta uirginitatem ſeruaſſe impollutam traditur. Erythræa fuit hæc, ſed ab aliquibus Italię incolis Cumana, ab alijs uerò Melachræna nuncupat. & hęc quidem Ariſtoteles in eo lib. Atq; hactenus de Cumæa. Et quidem Piſo ait, ſatis. Nunc demũ illud uideo, quod paulò antè dixiſti, confuſe de Sibyllis à Vergilio actũ eſſe. Nõ, inquã, à Vergilio tantum Piſo, ſed & à cæteris ſcriptoribus: omnes enim miſcuiſſe, nec ſyncerè narraſſe uidemus. Octaua Sibylla Helleſpontiaca nuncupata eſt, quæ & à pago Marpeſo, non Marineſſo, ut deprauata habet Firmiani ſcriptura, Marpeſia cognominata eſt, &

quòd iuxta oppidũ Gergithion nata eſt, Gergithia eſt uocitata, qua cauſa Gergithij ciues eam cum Sphinge in ſuis monetis effingebant, ut Phlegon in primo lib. Olympiadum, & Stephanus in lib. de urbibus tradũt. quin & eiuſdem ſepulchrũ in Apollinis Gergithij templo cõditum fuiſſe perhibetur. Ea autem ætate floruiſſe autor eſt Ponticus Heraclides, qua Cyrus & Solon. Nona Sibylla Phrygia dicta eſt, quæ ut Lactantius & Iſidorus ſcribunt, Ancyrę, quę urbs fuit notiſſima, uaticinata eſt. Decima in Sibyllarum numero Albunea fuit, quæ & à patria, Tyburs & Tyburtina appellata eſt, non Tygurtina, ut perperàm à Gręcis ſcribitur. Hęc quidem Tyburi ut dea colebaẽ, iuxta Anienis ripas, cuius ſimulachrũ, ut ſcribit Varro, librũ manu tenens in Anienis gurgite repertũ fuit. Vnde illud Albij Tibulli lib. 2. caſtigatè legiẽ:

Quasq; Aniena ſacris Tyburs per flumina ſortes,
Portauerit ſicco pertuleritq; ſinu.

Albunę quidẽ Vergilius meminit, cum ait:

—Lucosq; ſub alta
Conſulit Albunea, nemorumq; maxima ſacro
Fonte ſonat.

Hanc uerò quidam Leucotheã à nominis ſignificatione crediderũt. meminit & Horat. & Tertull. ut nunc grammaticos mittamus. Sunt qui Albuneã & ſyluę & fontis nomẽ eſſe autumẽt. Tum Piſo: Iſtam, inquit, Sibyllã audiui

diui Augusto Cæsari è cœlo uirginis filium ostendisse, quo loco in Capitolio cœli ara est adhuc erecta. Sunt ista, inquã, Piso quę dixisti cõmentitia, & nulla queũt autoritate fulciri: nam nec tempora congruũt, quibus res tanta astruatur. Me tamen, inquit Piso, in libro de Sibyllis hoc legisse recordor, et nescio quos concionãtes Theologos audire, qui id publicè asserebant. Sed nos, inquã, Piso istos obsecro Theologos mittamus, nosti quàm sit irritabile genus, & scis ꝙ nos & hæc studia libenter accusent. Quòd autem de Christo multa prędixerint Sibyllæ, idoneos testes habemus Lactantium, Augustinũ, Prosperũ ut alios mittam, ut nostrum de Sibyllis sermonem prosequamur. In primisq́ illud uideamus, quòd præter has decem, & aliæ pleræq; hoc fuere nomine in hac tabulæ parte: eo enim, ut suprà dixi, nuncupatę sunt fœminæ quę diuino afflantur numine, deorumq́ quodammodo consciæ sunt cõsilij, & futura pręsentiũt. Hinc est Pythia Sibylla ab Iamblicho dicta: hinc & Nesi filia ab Isaacio, & ab alijs Phemenoë. Fuit uerò in hoc genere Manto, quæ Mantuanæ urbi nomen dedit. Daphnen quoq; Diodorus Siculus uocatã scribit Sibyllã, cuius meminit & Pausanias, quę cum scitatum oraculum Delphos missa fuisset, ibi uaticiniũ didicisse proditur, & in dandis oraculis responsisq́ deinceps excel-

luisse. quin & eius generis non pauca cõposuit, ex cuius etiamnũ uersibus Homerũ nõ parum multa sustulisse Græcorũ est opinio: à quibus & illud tradit̃, Daphnida promantin, hoc est, futurorũ uatem Telluris fuisse: Telluris enim oracula edidit: Tellusq́ʒ ipsa, id est, γῆ, ante alios deos oracula dedisse legit̃, ut antè meminimus. Sibylla quoqʒ est appellata Cassandra Troiana, quæ & Alexandra dicitur Priami regis filia, de qua, ut cætera mittamus, nobile Lycophronis extat poëma. sed hæc est Græcis & Latinis decantata. Celebrat̃ & Xenoclea, quę Delphis oracula dedit, quô cum post Iphiti cædem Hercules iuisset, Xenoclea illi nondũ à cęde expiato responsum dare noluit, quare iratus Hercules tripodem abstulit, quod cernens Xenoclea carmen illud cecinit:

Ἄλλος ἄρ' ἡρακλῆς τιρύνθιος, οὐχὶ κανωβεύς. hoc est, *Alcides alius Tirynthius, atq; Canopeus.*

qua de re in Herculis uita diximus. Aegyptius enim Hercules ante Tirynthium fuisse traditur. Quæ uerba audiens Hercules, tripodem restituit, & quæ scire uolebat, ab ipsa Xenoclea audiuit. hinc, ut Pausanias scribit, inter Herculem & Apollinẽ de tripode certamen fuisse quidã putauere. Fuit & in hoc genere Sibyllarum Helissa, quæ & ipsa in reddendis oraculis insignis fuit. Fuit & Colophonia, quæ cognominata est nomine proprio

prio Lampuſa. Hæc ex Chalcãtis genere nata perhibetur, cuiusq́ꝫ diuinationum ſcripta apud Græcos leguntur. Fuit & quæ Sarbis, ſeu Caſſandra uel Taraxandra dicta eſt, cuius reſponſa apud antiquos in precio fuerũt. Et cũ his erat quę Theſprotis eſt nominata, & quæ Phaënnis, quæ, ut ait Pauſanias, filia fuit neſcio cuius apud Chaonas imperantis, quibus populis & reſponſa dedit. Vixiſſe uerò eo tẽpore traditur, quo Antiochus rex Demetriũ uicit. Leguntur adhuc & eius oracula, ſed illud in primis, in quo bellum ſignificatũ eſt, quòd à Gallis eſt in Aſia geſtum, pòſt uno plus ſeculò ab Attalo Pergami rege deuictis. Fuerunt & apud antiquos quæ Peliæ nuncupatæ ſunt apud Dodonæos, quibus et oracula dabant. Hę et ante Phemenoën fuiſſe produnt, autore Pauſania: unde & apud ſcriptores propter uocabuli ſimilitudinem figmentum de Chaonijs columbis oracula reddentibus ſumptũ uidetur. Harum adhuc extant uerſus, quorũ ſuprà meminimus, ζεὺς ἦν, ζεὺς ἐστὶ, & reliqua. Poſt Pelias erat Athenais, quæ uates Darium ab Alexandro ſuperatũ iri prædixit, ipſumq́ꝫ Alexandrũ ex Ioue naſciturum, aliaq́ꝫ nonnulla, quæ & Strabo redarguit. Fuit uerò Athenais ciuis Sibyllæ Erythrææ, nec ab Alexandri ætate plurimũ diſtans, quin & eo uiuente aliquandiu claruit. Celebratur &

Athenaide antiquior, in hoc genere Nicostrata Euandri mater, quæ quia carmine uaticinari solita esset, à Latinis Carmentis dicta est, id quod & poëta Naso in Fastis præclarè ostendit. res notior est, quàm ut pluribus uobis recenseam. Eadem prius Themis uocata, autoribus Dionysio & Plutarcho, qui de ea plura scripserunt. Sed huiusmodi mulieres uaticinę longè plures fuere, quę ad nostras tabulas parum conueniunt. Quare hactenus de Sibyllis. Erãt post has in altera tabula hexametrorum & heroicorum elegorumq; poëtarum imagines, qui ab Homero & Hesiodo ad poëtas usq; Latinos carmina scripserunt. Quæ cum dixissem, ad me conuersus Piso: Quæ de poëtis, inquit, & Sibyllis nobis hodierno sermone narrasti, ualde iucunda fuerunt. Quæ adhuc eo loquente, ecce Iulius Gr. superuenit, qui tum primũ Ferraria ueniebat: facto igitur sermonis fine, illum de patria, deq; communibus amicis percunctari cœpimus, & colloquentes in oppidum reuersi sumus.

ILLV-

ILLVSTRISS. ET EGREGIAE INDOLIS PVELLAE D. ANNAE Esteñ. D. Herculis II. F. Lilius Greg. Gyraldus S. P. D.

Tatueram mecum quidem antea priores hos quinq; de poëtarum historia dialogos uni D. RENATAE *excellẽtissimæ principi nostræ, parenti tuæ nuncupare: uerùm cũ postea mecũ altius cogitarẽ, uisum est illos quidem reuera illi uni dicare, sed in nomine quoq; uestro & aulæ ut aliquo modo apparerent, quò mihi sic affecto et imbecilli, et annis morbisq; confecto, lenior interdum* Fortunæ *aura adspiraret. Quare primum quidem dialogum inclytæ ipsi parenti tuæ dedi. Secundũ* Annæ Parthenia *mulieri ornatiss. comiti illius.* Tertiũ *hunc tuo nomini inscripsi. Quartum strenuo ac magnanimo heroi* Ant. Gallo Pontis *Santonum domino, qui uestræ istius aulæ non minimum est ornamentum. Quintum deniq;* Io. *Sinapio uiro cum eloquenti & erudito, cum medico insigni, & tibi et mihi multis de causis coniunctiss. Accipe hunc tu igitur dialogũ, in quo pro uirili nostra ab* Homero & *Sibyllis, uates græcos et poëtas heroicos & elegiographos sum cõplexus, qui ad ea usq; tempora floruerunt,*

quibus Latini nostri esse cœperunt. In hoc quoq; dialogo de Græcis nonnullis puellis et mulieribus egimus, quæ in hac poëtices parte excelluerunt. In hoc certè plurima uidebis, quæ adhuc sunt parum nota Latinis hominibus, & quæ tibi oblectamentum & uoluptatem non paruam afferre poterunt, quæ supra hanc ætatulã ad hæc studia et ingenuas cæteras arteis es sponte tua propensa. Nã cum nondum decimum excesseris annum, ita latina cum græcis confers, ut spectantibus miraculum esse uideatur. Quid enim nunc dicã, qua facilitate ex uernacula Hetruscorum lingua in Latinam conuertas, & ex Latina in Hetruscam? Quid scribendi elegantes notas & charactêres commemorẽ? Quid canendi ac modulãdi multiplices cantiones? quid Musices peritiã? quid deniq; cæteras uirtutes Principe dignas in hac tenella ætate eximias, quæ uix in aliarũ matura et adulta uix inueniantur? Macta puella illustrissimo genere procreata, tot ornata uirtutibus. Deum opt. maximũ enixè precabor, ut te conseruet ac tueatur, cum ætate futuram ornamentũ & decus ingens parentibus, patriæ, terrarum deniq; orbi. Interea mei et Dialogi protectionẽ tutelamq; suscipe, & quo cœpisti studio optimarum artium ac uirtutum uiam capesse. Vale. Ferrariæ, Cal. Martij,

M.D. XLIIII.

LILII GREGORII GYRALDI FERRARIENSIS, DE POETARVM HISTORIA DIALOGVS TERTIVS.

Ostquã ergo tertia die in uiridariũ conueniſſemus, & iam ultro citroq; multa de communibus amicis, de patriç ſalute, deq; ijs qui tum Ferrariç ferebant rumorib. ex Iulij Gr. uerbis dixiſſemus, tum ego: Ex ijs nihil mihi, inquam, Piſo triſtius allatũ eſt, quàm quod affirmauit Iulius Iouianũ Pontanum diem obijſſe: eius enim uiri interitu uideo Poëticæ & reliquarum optimarũ artium dignitatem ualde imminutã. Tot enim & tanta ſunt ab eo non modò in poëtica facultate ſcripta, ſed in omni penè philoſophia, ut cũ quouis noſtri tẽporis poëta uel philoſopho conferri poſsit. Atqui, ait Piſo, & ego quoq; doleo tanti uiri interitu, eum licet niſi ex ijs qui nunc paſsim ſtudioſorũ manibus teruntur libris, tuoq; & aliorum ſermone cognouerim: ſed cũ tot & tanta, ut ais, monumenta reliquerit, & iam ſenio confectus diem obierit, minus ideo dolendũ. Quare nobis potius incœptos de tabulis ſermones abſolue, quàm eius uiri mortem defleas, cuius in-

dies nomen & fama magis magisq́ florebit: quin potius ſermonẽ exordire, atq; ab iis po tiſsimũ poëtis quos heſterna die propoſuiſti. Poſtquam, inquam, uobis ita uidetur, ſic agã. Sed & eiuſmodi tabulæ ordo fuit, ut inuertere neutiquã mihi fas eſſe uideatur. Nec quicquã tamen uos moueat, nec, ut aiunt, in digitos rogo mittatis, ſi poëtarum ordinem & tempora aliquando immutaſſe uidebor: quo enim ordine memoria ſuppeditabit, eo narrabo. Iandudum te, inquit Piſo, moramur: omnis tua nobis erit iucũda narratio, atq; hoc præſertim tẽpore. Tunc ego ita ſum exorſus. Fuerunt inter hos igitur primi, diuini quidam oraculorũ uates, & ante alios

Olen. quidem, quantum recordor, Olen Dymæus ab aliquibus exiſtimatus, ab aliis Hyperboreus: ſed Callimachus in hymno, quẽ in Delum compoſuit, Lycium ex Xantho fuiſſe his uerſibus ait:

Οἱ μὲν ὑπαείδουσι νόμον λυκίοιο γέροντος,
ὅντοι ἀπὸ ξάνθοιο θεήπροπος ἤγαγεν ὠλήν. quos

uerſus utcunq; potero latinè uobis referam:

Nanq; ſenis Lycii recinunt hi carmina ſacra,
A Xantho quondam quæ uates uexerat Olen.

Cui & Polyhiſtor in Lyciis aſſentit, & Suidas, & græca quædam in Callimachũ ſcholia. Meminit et his propè uerbis Herodotus: Olen, inquit, è Lycia profectus, uetuſtos hymnos edidiſſe fertur, qui in Delo cantantur,

tur, dum cinis qui est supra sepulchrū Opis, quæ Hecaërges est cognominata, dispergitur super innumerabilē ægrotantiū turbam, qui aræ assistunt. Idē ferè scribit Pausanias, qui & in Bœoticis cum de Thespijs agit, homines, inquit, pleriq; deorum esse nouissimum Cupidinem aiunt. Lycius uero Olen, qui Græcis antiquissimos hymnos fecit, in hymno Ilithyię, matrē Cupidinis Ilithyiam ipsam cecinit. Meminit & huius hymni in Attica. Idem tamen in Arcadicis Lyciū Delium ait uetustissimos in deam Ilithyiā hymnos composuisse, quā δήλιον uocat. quibus uerbis mendum subesse crediderim, & pro Delion Olena legendum, mihi sit in præsentia satis uos monuisse. Legi & græco quodā carmine, Olena primū fuisse qui carmen hexametrum commentus est. Hoc illud est:

Olen qui fuerat primus Phœbiq; sacerdos,
Primus & antiqui uersus modulamina fecit.

Atq; de Olene iam satis. Cæterum & Boco mulierem fuisse apud eundem Pausaniam legimus Delphorum indigenā, quæ oracula & ipsa & hymnū apud eos composuit. Fuit & in hoc genere Hystaspes, quem Medi antiquissimum suum regem fuisse affirmant, sibiq; oracula dedisse, quibus uterētur, ut Romani Publij & Martij uatum. Ea uero sub pueri uaticinantis interpretatione edidisse perhibent: quæ cum apud alios citata sunt,

Boco.

Hystaspes

tum maximè à Lactantio Firmiano. Hic & fluuio nomen dedisse dicitur apud eos populos notissimo, qui mox mutata litera Hydaspes uocatus est. Fuit & in eodem genere

Bacis. uatū Bacis, qui & à nonnullis Bacchis, hoc est, cum κ & χ grçcè perscribitur. hic à Grçcis quidem ab oraculis Chresmologus cognominatus est. Huius oracula Eubços contempsisse autor est Herodotus, qui & alibi eiusdem nonnulla adducit. Sed de Bacide in nono Philippicarū multa admiranda scripsisse Theopompus fertur. Lucianus quoq; pleraq; eius carmina in peregrino philosopho in medium attulit. Plato & M. Cicero Bacidos non semel meminere, & cum his Aristophanes. Plutarchus etiam in libello de mulierū uirtutibus Bacidis oracula Sibyllinis confert: Si Sibyllæ, inquit, oracula, cū ijs quç sunt Bacidis cōtulerimus, quis nos iustè reprehendat? Sed & idē Plutarchus alibi alia, & item alia Pausanias cum alibi, tum præcipuè in Bœoticis. Proditū uerò est, à Bacide Lacedæmoniorū mulieres ab insania & furore purgatas, reddito ijs scilicet oraculo ab Apolline, quòd eas Bacis expurgaret. Sunt qui Bacis cognomentum Pisistrati fuisse uelint. Græci nonnulli grāmatici tres Bacidis nomine cōmemorant, hunc uidelicet seniorem, de quo nunc agimus Bœotiū ex Eleone, alterū Atheniensem, tertium Arcadium

ex

ex urbe Caphye, qui & Cydas & Aletes appellatus sit, ut ait Philetas Ephesius. Glanin quoque Bacidis fratrem & ipsum oraculorum uatem ait Suidas. In hoc insuper uatum genere & Lycus Pandionis, & Ophioneus Messenius reponuntur: qui Ophioneus, ut est apud Pausaniã, statim à natiuitate cæcus fuit, talemq; diuinationem habuit, ut rogatus futura cum publicè tum priuatim omnibus prędiceret. Is postea uehementi capitis dolore uisum consecutus est, tandẽ denuò cæcus factus pręsagiũ, teste Pythia, futurorum fuit. Fuit & uates Lesbius Prylis seu Pryllis (utroq; enim modo apud Gręcos legimus: sed græcè utiq; πρύλις peditem militem significat, unde facilè nomen deduci potuit. Huius Lycophron & eius interpres Isaacius meminere, qui à Palemede persuasus Græcis Troiã proficiscentibus equo ligneo capiendam urbem prędixit. Hunc filiũ quidam Mercurij scribunt, & Issæ Nymphæ, alij Cadmi seu Cadmili. Alia quædam de Pryli græci grãmatici prodidere. meminit & Plutarchus in parœmiarũ libello, si modò Plutarchi est: nam in eo ancipites sunt eruditi. Fuit et in hoc numero Theoclus uates Messenius, & Lichas, qui in terra Attica oracula dedisse dictus est. Lichan Herodotus cũ eis Spartanis reponit, qui benemeriti, hoc est, Euergetæ dicti sunt, & oraculorum ait in-

Glanis. *Lycus.* *Ophioneus.* *Prylis.* *Theoclus.* *Lichas.*

Abaris. terpretem fuisse. Fuit & uates Abaris Seuthi filius Scytha, cuius celebre nomen apud gentes. Scripsit uerò Apollinis ad Hyperboreos iter carmine, itẽ oracula quæ Scythica dicta sunt, item Hebri nuptias & expiationes, hoc est, καθαρμοὺς: soluta uerò oratione de deorum origine, id est, theogoniam. Extat & ad Abarim Phalaridis epistola, si modò Phalaridis, ac non potius Luciani epistolæ eæ sunt, quę Phalaridis nomine circumferuntur. D. Gregorius magnus Gręcorũ theologus, in monodia quã in diuum Magnũ Basilium scripsit, ferunt, inquit, Abarim hominẽ genere Hyperboreum apud Scythas ab Apolline sagittam accepisse, quã iaculans simul & ipse cum ea ferebatur, itaq; uelocissimè populos transmeans per eam responsa dabat. hęc ille. Valerius uerò Harpocration Abarim ait legatum iuisse ad Athenienses pro Scythis, eademq; de illius sagitta miranda refert, cuius sagittę beneficio ad Hyperboreos usq; nil comedens euolasse tradit Herodotus: et cũ Delijs Apollinis gratia amicitiã inijsse testis est Diodorus. Sedenim et huius Abaridis sagittæ meminit & Suid. & Iamblichus in libris de secta Pythagoræ, & miracula commemorat quæ per ipsam gesserit, ipsumq; Abarim ait ad Pythagoram accessisse, ab ipsoq; dogmatis et institutis Pythagoricis imbutum. Ab hoc utiq; Abaris uolatu cognomẽ illi inditum

inditum αἰθροβάτης, quod ſcilicet perambularet aëra. Rideatis hic licet mecum Græcorum uolatus, nõ modò fabuloſum Dædali, ſed et Menippi, quos Lucianus meritò ridet in ſuo Icaromenippo. Quo uero tẽpore uixerit Abaris, uariè eſt ab autoribus relatum. Harpocration ex Hippoſtrati ſententia tertia Olympiade claruiſſe memoriæ mandauit. Idem ſcribit & Suidas. Pindarus Crœſi Lydorũ regis temporibus Olympiade LVI, ut uerò alij nonnulli, XXI. Euſebius in temporibus LXXXII. Quare cum tanta ſit ſcriptorum uarietas, certi aliquid ſtatuere difficillimũ eſt. At ſi Iamblicho ſtamus, ea uixit ętate qua Pythagoras. Sed hactenus de Abari. Fuit & in uatũ numero Euenius, ex Apollonia oriundus, ex ea inquã Apollonia, quæ eſt in ſinu Ionico: qui cũ à ciuibus ſuis fuiſſet oculis priuatus, à deis fertur pro oculorũ acie, mentis, hoc eſt, uaticinij lumine donatus, auctusq; opibus & diuitijs. Filium hic Deiphobum habuit, qui eo fuit inter uates loco, quo pater, ut eſt ab Herodoto proditũ. Poſt hos uates erat Arctinus Mileſius non ignobilis poëta, qui per ea tempora quibus Iudæis Ioathanus imperauit, multa compoſuit, ut eſt ab Euſebio & Cyrillo annotatũ. Dionyſius Halicarnaſ. Arctinũ quidem, ut poëtam uetuſtiſsimũ, in primo Romanæ antiquitatis celebrat. Diſcipulũ hunc Homeri

Euenius.

Arctinus.

fuisse Clazomenius Artemon autor est, nona uidelicet Olympiade, & post Troianorũ tempora anno trecentesimo, qua in re uobis fidem meam non nisi in relato, astrinxerim: nam Eusebius & Cyrillus circa primã olympiada memorant. Post Arctinum fuit Cynethon poëta Lacedæmonius, qui theogoniã carmine conscripsit, post Hesiodũ, ut autor est Pausanias in Corinthiacis. Meminit & Eusebius. Claruit circa tempora tertię olympiadis. Scripsit & de Hercule opus, quod citatum inuenietis in ijs cõmentarijs, quæ extant in Apollonij argonautica. Perperã illi quidẽ existimauere, opinor, qui Cynethon, & Cenæthon, eundem unum putauere. Cenæthus enim Chius fuit, Cynethon uerò, ut modò dicebamus, Lacedæmonius, & tertia Olympiade notus, hic uero LXIX. uel ut alij, LX. ut Hippostratus memoriæ mandauit, quo etiam tẽpore in Rhapsodias Homeri uersus Syracusis cõcinnauit, & uersus à se conditos multos Homericæ poësi inseruit. Quinetiã tum Rhapsodi multi floruerũt, ut Pindarici commentatores retulere, id quod parum constare uidetur, si modò uerum est quod paulò pòst in Solonis imagine referemus. Hunc ipsum Cenæthum sunt qui tradant eius hymni autorẽ, qui ab Homero in honorẽ Apollinis scriptus est, ut eius est inscriptio. Erat & hac parte poëta Phanocles, qui

Cynethon.

Phanocles.

qui apud Orosium & alios quosdã scriptores male Panocles dicitur. Ganymedem hic non ab Ioue, sed à Tantalo raptũ scripsit: & bellũ, quod ea causa inter Troëm & Tantalum ortũ est. Stobæus in ea oratione in qua Venerem uituperat, Phanoclis quosdã uersus adducit, inter quos duo hi, qui sunt de Orphei amore in pueros Thracum, quosq; mutuatus esse uidetur Ouidius Naso in Metamorph. lib.

Primus apud Thracas puerorum inuenit amores,
Fœmineo quoniam tactus amore minus.

Sed quandò parum, ut uideo, Phanoclis elegantiam sum assecutus, ideo uobis græcos etiam recitabo:

οὕνεκα πρῶτον δεῖξεν ἐνὶ Θρήκεσσιν ἔρωτας
ἄῤῥενας, οὐδὲ πόθους ᾔνεσε θηλυτεράων.

Leguntur & alij uersus eiusdẽ de Orphei & Calais Boreæ filij amore. Atq; hæc quidẽ de Phanocle cõperi. Cui adhærebat Eumelus poëta Corinthius, qui fuit Amphyliti filius, ut est apud Pausaniam. unus uerò ex ijs fuit, qui Bacchiadę dicti sunt. Claruit Eumelus, ut Cyrillus contra Iulian. Cęs. scribit, Olympiade nona, quo eodẽ tempore Sibylla Erythræa, quod idẽ prodit Eusebius. Eumeli in primis historia celebratur, quam de Corintho patria carmine complexus est, in qua Ephyren Oceani filiam ea primũ loca incoluisse prodidit, in quibus postea condita est *Eumelus.*

Corinthus, qua de re tum Pausanias, tum in quarto Argonauticôn Apollonij commentatores mentionem faciunt. Scripsit item Titanum pugnam, hoc est, Titanomachiã. Eusebius uerò & Bugamian & Europian eiusdem Eumeli opus celebrat, eo licet loci ab indoctis hactenus pro Eumelo, facili quidẽ literæ lapsu, Cumelus lectum sit. Eiusdẽ poëtæ mentio fit ab Isaacio Zeze in commentarijs in Lycophronẽ, quo quidem loco plerosq; eius uersus legimus. Ab eodem quoq; Isaacio historicus poëta uocatur, id quod et ante Isaaciũ Pausanias dixit. Fit et huius Eumeli mẽtio in Pindaricis scholijs, licet in his perperã Eumolpus Corinthius legatur, cũ Eumelus potius Corinthius legendũ sit, qui Græcorũ reditum scripsit. quo etiam loco al-

Aeson. terius poëtę Corinthij Aesonis mẽtio, cuius meminisse aiunt Simonidẽ. Afferunt prætérea in ijsdẽ scholijs et hi Eumeli uersus, quos ita inconditè, fideliter tamen transtuli:

At quando Aeetes & Aloeus edita proles
Solis & Antiopes, tunc diuidit & regionem
Dupliciter natis Hyperionis inclyta proles.
Quam rigat Aesonus dio præbebat Aloëi,
At moderandam Ephyren Aeetæ tradidit omnem.
Quam pòst Aeetes dat Buno custodiendam,
Is donec redeat, siue alter missus ab ipso
Natus siue nepos, petit & mox Colchida terram.

hactenus Eumelus. Sed hos si græcè malueritis

ritis, cum ocium fuerit, in ijsdē scholijs legetis. Porrò & à Pausania illud proditur, hymnum prosodion in Apollinē ab hoc ipso Eumelo compositū, cum scilicet primum Messenij sacrificiū ac uirorū chorum religionis causa in Delū misere. Dubitat Athenęus lib. dipnosoph. septimo, an Titanographia Eumeli sit, an Arctini, cuius iam facta mentio, an alterius cuiuspiā: quo loco quosdā in testimoniū uersus affert. Eumeli meminit & Philostratus in imaginum proœmio. Fuit et propè æqualis Eumelo Archimus, seu Arctinus, ut est apud Eusebiū, qui Aethiopicā & Iliacam cladem scripsit. Connumeratur & Draco inter poëtas, q d' tribus uersuū millibus Hypothecas scripserit. Fuit uerò ut Gellius scribit, Atheniensis, uir probus, et multa prudentia præditus, iurisq; diuini & humani peritus, primusq; omniū leges tulit, quibus Athenienses uterētur. Is in illis legibus furē cuiuscunq; modi furti supplicio capitis puniendum esse, & alia pleraq; nimis seuerè sanxit, adeò ut à Plutarcho scriptū sit, quòd una ferè omnibus mors pœna statueretur. Nam & qui ocij dānati essent capite plectebantur: quiq; holera & fructus furto abstulissent, non secus q̄ exploratoribus homicidisq; mortis suppliciū irrogabatur. quāobrē illud de eo Demadis oratoris dictum celebratur, qui Draconis leges nō atramen-

Archimus.

Draco.

to, sed sanguine conscriptas dicere solitus erat. Herodicus etiã, ut scribit Aristoteles in rhetoricis, Draconis leges non hominis, sed draconis esse dixit. Eadem quoq; ratione dictę sunt leges funebres, hoc est, ut Pausanias ait, φονικοὶ νόμοι: quapropter ait Gellius, quòd impendio acerbiores uidebantur, nõ decreto iussu'ue, sed tacito illiteratoq; Atheniensium consensu obliteratæ fuerunt. id à Solone procuratum scribit Plutarchus. Interrogatus aliquando Draco, quã ob causam iniuriarũ plurimas capitis pœna plecti statuisset: respondisse fertur, se parua quidẽ quæ essent delicta, morte digna censere, sed maioribus maiorem inuenire se non posse. Vixisse uerò Dracone ea tempestate qua septem sapientes scriptum reperi, nona uidelicet circiter & XXX. Olympiade: alij longè antiquiorem putauere. Eusebius Pamphili in euang. pręparat. trigesimasexta Olympiade Atheniensibus leges tulisse prodidit. Vlpianus in oratione, si recordor, Demosthenis, quę est κατὰ τιμοκράτους, ait Draconem ex Diodori sententia XL. & septem annis Solonem pręcessisse, Solonẽ uerò ante Persarũ tempora floruisse. In Aegina uerò insula interijsse traditur: in theatro enim sedẽs, uestibus ac tunicis pluribus iniectis est oppressus, atq; ibidẽ in theatro sepultus. Et de Dracone satis. Fuit et Lesches poëta Lesbius, qui, ut & est in Eusebij chro-

Lesches.

chronicis annotatum, Olympiade XXX floruit. Paruã hic Iliada cõscripsit, à quo nonnulla uolunt Pindarici expositores Pindarũ desumpsisse, ut illud in Nemionico quopiã hymno, qui in Alcimedem Aeginetã inscribitur, de Achillis hasta, quæ undique πόρκην, hoc est, annulum aureum in extremis partibus habebat. Meminit & Pausanias, si rectè recordor. Fuit & poëta Leschides, qui primùm sub Eumene rege stipendia fecit, mox uersibus operam dedit, multaq́ composuit, quę sunt à Gręcis celebrata. Sequebatur hos Alcmęon & Dinarchus, quorũ prior per ea tempora quibus Lesches, floruit, & inter cæ tera de Musis scripsit. Dinarchus uerò qua ætate uixerit, incompertum quidem habeo. Bacchũ hic in prælio dimicantem dilaniatũ discerptũq́ fuisse suis carminibus descripsit, ut Græci scriptores ostendunt. Et cũ his fuit Solonis imago, qui & philosophus & præstãtissimus poëta XLVI Olympiade claruit, Cyrillo & Eusebio tradẽtibus. Fuit uerò ex Cypria Salamina oriundus. Hic Sisathian quam uocant legẽ, manu in axone præferebat: & à nonnullis habitus Homericæ poëseos autor potius q̃ Pisistratus, in ordinem redigendæ: eius enim uerbis post adeptã tyrannidẽ Pisistratus dicitur, non Aristarcho, ut falso quidam, sed præcipuis eorũ temporum grammaticis eam prouinciam deman-

Leschides.

Alcmæon.

Dinarchus.

Solon.

dasse, propositis præmijs omnibus qui carmina Homerica detulissent, ab eis grammaticis examinanda. atq; ita conflatæ Rhapsodiæ, sic dictæ uel ab eorũ uirga censoria, uel à consuendis & in unũ connectendis carminibus. Quin & plerique catalogi Homerici partem quampiam Soloni potius q̃ Homero ascribi uolunt, ut illud est de Salamine, de qua inter Athenienses & Megarenses certamen fuit, cuius rei post Plutarchũ meminit Pausanias, & alij. Excepit Piso: Sed quid plura, inquit, de Solone? Num Plutarch. et Laërtius eius uitam copiose literarũ monumentis mandarunt? Rectè tu quidẽ, inquã, mones: attamen quę ad ipsius poëticã attinent, parumq; ab illis obseruata, uobis afferã. Diuus in primis Plato Solonis uersus adeò celebrat, ut eos publicè recitari à pueris in deorum celebritatibus præcipiat, Homeroq; ac Hesiodo ipsum nihil inferiorem uideri potuisse, si aliquod poëma integrũ, ut illi, perfecisset. Illud eius certè nec semel celebrat, quo senescens ait semper se discere:

* Γηράσκω δ' ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος.

Aristoteles quoq; cum alibi, tum in Rhetoricis, Solonis elegias plurimũ laudat. Idẽ Aristides in ea oratione quã de concordia Rhodiensibus composuit. Easdẽ & Pausanias ita uehemẽtes & incitatas fuisse prodidit, ut eo carminis genere Athenienses aliquãdo sint

ad

ad bella inflammati. Extant & apud Vlpianum rhetorẽ Solonis uersus, extant & apud Plutarchũ pleraq;, qui & illud asserit, Solonem molitũ esse leges perscribere, sed id non perfecisse: alij stultitiã simulasse aiunt, legendis & in publicũ recitandis de Salamine carminibus, atq; ea causa ipsum ducem delectũ ad eam prouinciã. Legite Iustinũ, Laërtium, & Plutarchũ. Extat uerò & apud Philonem Hebræũ in secundo de mundi opificio elegia de decem hominũ ætatibus, quam sicut dignam existimauit doctissimus hebręus ut suo libro insereret, sic ego, ut sanius intelligatis Censorinũ de die natali, eam ipsam citantem elegiam, uobis per me latinã factam hoc loco recitabo. Cum enim Philo in laudes septenarij numeri colligendas descendisset, ita subiungit: Has, ait, ætates scripsit Solon Atheniensiũ legislator, hanc faciens elegiam:

Impubes & adhuc infans cum septa molaris
Educit primùm, septimus annus erit.
Cumq; alios septem Deus huic perfecerit annos,
Apparent pubis mollia signa nouæ.
Tertia mox uestit tenera lanugine malas,
Heu nimis ætatis flos citò præteriens.
Iam iuuenem uiresq; facit tibi septima quarta,
Virtutis profert certaq; signa uiri.
Coniugijs ætas maturum quinta ministrat,
Natorum, & quibus est posteritatis amor.
Sexta homini mentem cunctos adducit ad usus,

Qui queat ingenio rebus adesse suis.
Septima mente ualet, ualet & lingua, & simul isti
Octaua, ambæ annis quattuor atq; decem.
Nona ætate etiam mage mollia dicere quibit,
Virtutem ad magnam lingua etiam & sophia.
Si quisquam ad decimæ mensuram exegerit annos,
Intempestiuam non habet ille necem.

Prçter elegias Solon & iambos scripsit, ut est apud Pollucem & Athenæũ, qui & nonnullos adducit, atq; inprimis ubi de πύρῳ (placentæ id genus) agit. Celebrat & eius Epodon Diog. Laërtius. Sed et Solonis uersus de Philocypro Tyranno cõmemorat Herodotus. Sunt & Solonis uersus apud Pausaniã. At uero eius epitaphiũ M. Tullius tale fuisse scriptum reliquit:

Mors mea ne careat lachrymis, linquamus amicis
Mœrorem, ut celebrent funera cum gemitu.

Celebrat & idẽ Cicero alibi Solonis uersus, et in Catone ait eum uersibus gloriari, quòd quotidie alquid addiscens senex fieret. Atq; hçc quidem nunc de Solonis uersibus, à quo in tabulis non longè aberat Dropides, cuius & frater fuisse perhibetur, à quo, ut est à Græcis autoribus traditum, maternũ genus duxit diuus Plato. Fuit uerò egregius poëta Dropidas, sed illius nomen ac famã fratris illustris gloria obscurauit. Nec ab his procul Chilo fuit Damageti filius, patria Lacedæmonius, inter septem Græciæ sapientes

Dropides.

Chilo.

unus

unus habitus, cuius uitã cum alij tum Laërtius & Suidas literarum monumentis commendarũt. Laudatur Chilonis elegia ducentorum uersuũ. Breue quoq; dicendi genus ab ipso Chilonium nuncupatũ est: ut enim Aristagoras Milesius ait, huiusmodi figuris & tropis usus est. Sunt et Chilonis hę sententiæ, quæ in Apollinis oraculum referuntur, Γνῶθι σ' αὐτ, &, ἐγγύη δὲ παρ' ἄτη, quibus monemur nos ipsos nosse, et, sponsioni non deesse damnum & iacturam. Thaleta quoq; Milesium, Lobon Argiuus, qui de poëtis scripsit, & Plutarchus, uersus & poëmata scripsisse tradunt, celebranturq; eius uersus ad ducentos, quibus quę maximè ad philosophiã pertinent complexus est. Eundẽ scripsisse Meteora uersu scribit Suidas, & de ęquinoctio. In huius & quorundam, quorum imagines nunc statim subiungã, recensendis uitis parcus eo, quoniam sunt copiose cum ab alijs, tum præcipuè à Diogene Laërtio descriptę; qui & ipse non indignus est ut inter poëtas connumeretur eos qui epigrammatis lusērunt, cuius cum pleraq; extant, tum de se ipse, cum Solonis uitã absolueret: Legitur, inquit, de illo & nostrum epigramma in Epigrammatum libro, ubi de sapientibus omnibus & doctrina præstantibus, omni genere metrorũ loquor, qui Pammetros ideo uocatur, cuius libri alibi ab eodẽ sæpe facta est

Thales.

Diogenes.

legũ periti quidã hoc simili furore aguntur. Verũ pręstat incęptũ de philosophis istis qui et poëtę fuere, sermonẽ prosequi. Sic agã, inquã. Multi ergo & Pythagorã inter poëtas retulere, cõstãs licet sit opinio, eũ nihil in scriptis reliquisse. Heraclides tamen Serapionis & ipsum Pythagorã uersus scripsisse tradit in Socionis epitome. Ion quoq; Chius, poëma ait quoddã cõposuisse, sed Orpheo titulo et nomine pręnotasse: cui opinioni neq; Diogenes refragat. Sed & alij nõnulli aurea quæ inscribunt carmina, Pythagorę legitima esse crediderũt, nec ea aliter exponere uidet Hierocles philosophus, licet Iãblichus rẽ in dubio uersari scribat: quidã eñ, ait, in Philolaũ aureũ illud poëma referũt, qua de re et nostra ætate inter homines eruditos nõ parua fuit disceptatio. Vxorẽ etiã Pythagoras habuit, quæ in poëtica non parũ ualuit, ut alio loco narrabimus. Atq; ea ratione satis dixerim de Pythagora, q̃d nunc nõ eius uitã comentamur, quæ est à tot perscripta, atq; in primis Iamblicho & Laërtio, ut Origenẽ mittam & Suidã. Fuit & Hipparchus inter poëtas connumeratus, Atheniensis Pisistrati tyrãni filius, qui, ut est à Platone proditũ, multa in repub. facinora pręclara fecit, ita quidem ut apud Gręcos ab ipso prouerbiũ in eos factũ sit, qui magnificè ac liberaliter opus aliq̃d perficiunt, τὸ ἱππάρχου τέχιον. Is eñ Academiã

Pythagoras.

Hipparchus.

ingenti muro circũdedit, qua in re non modicas absumpsit opes. Sunt & qui huic ascribant gloriã in ordinẽ redigendæ Homericæ poëseos, quã Athenas primus inuexit, poëtasq; coëgit carminũ cantores, ut uersus per ordinem referrent. Certè poëtas poëta ipse plurimi fecit: nam et Simonidẽ semper apud se habere uoluit. Anacreõti uerò dum Athenas nauigaret, quinquaginta remorum nauem occurrere iußit. Columnas etiã in urbis compitis erexit, legibus & elegis uersibus inscriptas, ut Plato in eius nominis dialogo scriptũ reliquit. Ab Harmodio uerò & Aristogitone occisus est, quibus, ut tyrannicidis, Athenienses statuas erexere, eo quo Roma reges eiecti sunt anno, ut Plinius in xxxiiij. autor est. Hipparchi necis causa non ea fuisse creditur quæ uulgò traditur, sororis Harmodij Canephorę contemptus, quã Thucydides in sexto. hist. perscribit copiose: sed cum Harmodius amatus & eruditus ab Aristogitone, quempiam nobilem deperiret adolescentẽ, qui prius ambos admirari solitus erat, dein contemptui eos habere cœpit, quòd uidelicet Hipparcho esset familiaris factus. Hi ea igitur causa Hipparchum interfecere: quos ne proderet Leęna meretrix torta, cum mordicus linguam sibi euellisset expuissetq;, statuam Leænæ elinguis à populo Atheniẽsi meruit. Nota est historia. Post Hip-

par-

parchũ fuit & Mistheus Atheniensis poëta, qui XXXVIII. Olympiade claruit. Post quẽ etiam fuit Eugamnus Cyrenæus poëta, qui eo tempore theogoniam scripsisse traditur, quo Panathenæa ab Atheniensibus celebrari cœpta sunt. Hunc ipsum Eugamnũ integrum uolumẽ de Thesprotijs à Musęo furto sustulisse testis est Clemens libro contra gentes sexto, ut etiã obseruat Eusebius Pamphili. Sed iam ad Pisandri imaginẽ deuenimus, qui est inter uetustos poëtas cõnumeratus; quippe quem Eumolpi ętate Græci quidam uixisse prodiderunt, atq; ab eo etiam amatũ: alij uerò Hesiodo quidem seniorem; plurimi XXXIII. Olymp. claruisse tradiderunt. Vtcunq; sit, Pisonis & Aristęcmię filius fuit. Cũ uerò patria Alexandrinus esset (quod procedere non posse uidetur, nondũ enim Alexandria condita fuerat) Rhodium se tamen maluit appellari, ut multò post eum Apollonius qui Argonautica scripsit, atq; ob id Camirus seu Camiręus, ut ait Stephanus, Pisander est cognominatus. Nã ut Pindarus scribit, à tribus Rhodes & Apollinis filijs, tres insulæ Rhodi urbes uocatę sunt, Camira, Ialysia et Lindus, quem et Strabo hac parte secutus est. Pisander sororẽ habuit non ignobilem Diocliam. Scripsit uerò eleganti carmine Herculis labores duobus libris, qui desiderantur. In ijs primus ipse clauã Herculi

Mistheus. *Eugamnus.* *Pisander.*

attribuit,quod planius in Herculis uita ipse sum executus. De Pisãdro in hũc propè modũ Macrobius: Pisander,inquit, poëta inter Græcos eminet opere,quod à nuptijs Iouis & Iunonis incipiẽs, uniuersas historias quę medijs omnibus seculis usq; ad ipsius Pisandri ætatem contigerunt, in unam seriẽ coactas redegit,et unum ex diuersis temporũ historijs corpus effecit: in quo opere,pręter cęteras historias,interitus quoq; Troię relatus est, quẽ Maro interpretando, fabricatus est sibi Iliacæ urbis ruinã.hæc ferè Macrobius. Reliqua uerò quæ Pisandro ascribũtur,suppositítia & adulterina iudicantur: nam tum ea Aristæus poëta, tum alij cõposuisse feruntur.Fuit autem Aristæus is qui uariã carmine scripsit historiã, quam Heroicῶn theogamiῶn inscripsit,libris multis digestã: & prętter hæc alia edidit soluta oratione. Sed de Pisandro sequamur, quẽ in tantũ atrę bilis uæsania correptũ fuisse legimus,ut sibi cõtinuè timeret ne suæ ipsius umbræ occurreret:anima enim se uiuens destitutũ existimabat. Memini certè ego,quod & tu fortè Piso,me hominẽ aliquando Ferrarię in patria huiuscemodi uęsania ac furore percitum uidere,cui cũ philosophi & medici pleriq;, in primisq; Leonicenus noster,firmis rationibus & argumẽtis id fieri nullo modo posse ostenderent,ut quispiã sine anima uiuere,nedum loqui

qui posset (is em̃ nonnihil in literarũ studiis antea uersatus fuerat)rationes ille quidẽ sibi alias omnes propositas probabat:cum uerò argumentationis cõclusio afferebatur,id to tũ ille pertinaciter pernegabat. Et memini, inquit Piso,et mira res profectò:sed ut à medicis audio,eiusmodi ęgritudines plerũq; ex atra bili euenire solẽt.Cui ego:Sic est,inquã, Piso:nã & ab iis ipsis medicis infinitæ & penè innumerabiles eius morbi species tradũtur.Nolim uos tñ ignorare,iis missis quę nostri non sunt instituti, Pisandrũ hunc ipsum quẽ modò timidiorẽ & furentẽ dicebamus, nõ ab aliquibus poẽtã existimatũ,sed bellicũ quempiã hominem et militẽ,statura magnũ, qui lucri,nõ uirtutis causa, militarẽ artẽ exercebat,cuius & conũ & supercilia ridet Aristophanes. Hic cũ uirilis nec esset nec fortis, ut tamen uideretur,armis insignib.;& exculptis utebatur,triplicíq; cono & insigni, quã τριλοφίαν Græci uocauere: à quo est id, quod Gręcis tritum est uetustate prouerbiũ, Pisandro timidior. Iã satis,inquit Piso,ne propositũ mittamus. Nec uobis id,inquã ego,pręter rẽ audiuisse fuerit,sic enim & græcũ Suidæ exẽplar castigabimus, ubi legitur,Πεισάνδρου λειότερος,uos Πεισάνδρου δειλότερος legetis,& rem simul parũ Latinis obseruatã uobis attulerim. Fuit uerò & alter Pisander Larandæus poẽta,poẽtę Nestoris filius,de quibus Prouerb.

alibi agendum. Erat post hæc in hac tabulæ parte imago Eueni, qui fuit elegiarũ poëta, eius Philisti magister qui secundũ præcepta artis oratoriç historias cõscripsit. Huius certè Eueni uersus citat Aristoteles, cum de consuetudine agit, quam aliam quasi naturã esse existimat. Extant in Gnidiam Venerẽ duo eius epigrãmata, item alia in Myronis uaccam. Duos tamen Eueni nomine fuisse reperio apud Suidam & Val. Harpocrationẽ, & ambos quidem elegiographos, id q̃d Harpocration comprobat ex Eratosthenis in chronographijs autoritate, eosdemq́ʒ ait fuisse ex Paro insula. Meminit & eorũ alterius diuus Plato, etsi in uulgatis codicibus inuersè atqʒ præposterè aliquando legitur. Meminit & Max. Tyrius in quodã sermone de Socrate loquens, quem ait ab Eueno poëticam comparasse. Est & apud Ausonium in quadã epistola huius poëtæ nomen perperã, ut puto, scriptũ: ita enim legendũ existimatur: Quid Euenũ, quem Menander sapientẽ uocauit? Citat & Euenus ab Artemidoro lib. primo ὀνειροκριτικῶν, in amatorijs ad Eunomiũ, ubi ait camelũ appellari quasi κάμμηρον, ab inflexu uidelicet femorũ, quasi κάμπτει τοὺς μηρούς. At uerò hi mihi desipere uident qui Euenũ poëtam in amnẽ Lycorbã demersum fluuio nomẽ dedisse autumant, cum ex Eustathio & Porphyrio alijsq́ʒ res aliter habeat. Est

Euenus.

quoqʒ

quocꝫ apud Dionysium Halicarnass. in primo historiarum Eueni nomen in Eusenum commutatũ, ut quidã falsò putant, cum eo loci potius, ut uobis alio loco dicã, Simulus legendũ sit. Verùm iam Eueno misso, ad Tyrtæum conuertamur, cuius hac in parte fuit imago. Poëta uerò Atheniẽsis fuit Tyrtæus, sed à Spartanis urbe donatus, atqꝫ ea causa puto à scriptoribus Spartanus et Lacedęmonius interdum dictus est, ab alijs nescio qua ratione Milesius. Plutarchus uerò in Musica Mantineũ facit: tanta est plerunqꝫ eadem de re scriptorũ uarietas. Fuit in primis Tyrtęus elegiarũ poëta, et tibicen, ut ex Lycurgi oratoris autoritate testatur Harpocration. Patrem Archembrotũ habuit. Deformis ipse fuit aspectu, & claudus: eum & luscũ describit Porphyrion. Inter uerò antiquiores poëtas connumeratur, & ætate penè par septem sapientibus, hoc est XXXV. Olympiade. Scripsit elego, & heroico carmine permulta de Lacedæmoniorũ repub. item hypothecas, bellicos cantus, libris sex, & Eunomiam quam uocauit, quo in opere se Lacedæmoniorum ducem fuisse ait, cum contra Messenios pugnarent: cuius quidẽ belli causa fuerat, quòd Spartanas uirgines Messenij ad ædem Dianæ uiolauerant. Historiæ meminit Strabo, à quo & eius uersus de eo uicẽnali bello afferunt. Pluribus eam in Messe

Tyrtæus.

niacis Pausanias exequitur. Iustinus ex Trogo Tyrtæum ait Lacedęmonijs belli ducem ex oraculo datum fuisse ab Athieniensibus, cum iam Lacedæmonij ipsi ter fusi fuissent. In contemptũ uerò datũ ait Pausanias, erat enim ludi literarij magister Tyrtęus, & claudus, ut modò dixi: nec insuper Atheniensiũ desideriũ fuerat, ut Messenios Lacedæmonij uincerent. at suo Tyrtęus carmine militũ animos ita inflammauit, ut ex ea pugna insignẽ facilè uictoriã reportarit. Præter suprà citatos autores, huius etiã historię Aristoteles et Orosf. meminere. hinc illud opinor Horatij:

Tyrtæusq́; mares animos in martia bella

Versibus exacuit. quod Porphyriõ & Acrõ animaduerterũt: ut eorũ magis sit supinus et ferula castigãdus error, qui Dircæũ pro Tyrtæo in eo Horatij uersu reposuerunt. Pausanias, ut est apud Plutarchũ, cũ interrogatus aliquãdo fuisset, quã ob causam Tyrtæũ Lacedæmonij urbe donassent, respõdisse dicit, ne externus, inquit, nobis imperaret. at uerò Leonidas rogatus qualẽ ipse poëtã Tyrtæũ crederet: bonũ scilicet respõdit, quòd iuuenũ animos ad pulchra honestaq́ inflãmaret. scribit hoc idẽ Plutar. in eo qui inscribit, Quęnã inter animalia prudẽtiora, terrestriáne an aquatilia. tametsi aliter idẽ in apohthegmat. Vtiq́ fuisse hoĩem Tyrtęũ egregię probitatis facilè ex Platone colligimus, etsi eũ ut mẽtis impo-

impotẽ irriserunt Atheniẽses, ut Heraclides et Diogenes scribũt. Sedem usqueadeo Spartani Tyrtęi poëmatis afficiebant, ut cum hoste cõgressuri ea identidẽ repeterent. Scribit Philochorus & repetit Athenæus, Lacedæmonios, cum duce Tyrtęo Messenios superassent, eum morẽ instituisse militarẽ, ut cum uel cõuiuia, uel ludos celebrarẽt, inuicẽ Tyrtæi pyrrichã canerẽt, et qui uictor fuisset prę miũ à Polemarcho, hoc est, à ludi principe, carnẽ acciperet. Trichoriã quoq; saltationẽ ab hoc poëta institutã autor est Iul. Pollux. Est aũt Trichoria apud Lacedæmonios tripartita quædã saltatio, qua per tres hominũ ætates, puerorũ, uirorũ et senũ uti cõsueuere Lacões. Atq; hactenus uobis de Tyrtęo, nũc ad aliorũ imagines me cõuerto. Fuit uerò et Chersię poëtę imago, qui cũ Periãdro longo tẽpore simultatẽ exercuit, tandẽ Chilone sequestre recõciliati sunt. meminit Plutarch. in sympos. Pausanias uerò in Bęoticis Chersian ait Orchomeniũ fuisse, eiusq; uersus adducit de Aspledone ciuitate: nullã tñ apud se eius poëtę memoriã extare scribit, nisi quòd Calliopus, eius ad Orchomenios meminerit, et q Orchomenij ipsi eius uersus in Hesiodi sepulchro cõmemorent. Fuit et Prodicus Phocęus uetustus apud Græcos epicus poëta, cuius si nominis minus crebra mentio, carminis certè frequẽs habetur. Scripsit eñ

Chersias. *Prodicus.*

Minyada opus uariũ, historiisq́ multis ac fabulis refertissimũ, ex quo Polygnotus picturarum nonnullarum sumpsit argumenta, ut docet Pausanias. Inter cęteros de Charonte hi sunt uersus:

ἔνθ᾽ ἤτοι νέα μὲν νεκυάμβατον, ἣν ὁ γεραιὸς
πορθμεὺς ἦγε χάρων, οὐκ ἔλλαβον ἔνδοθεν ὅρμου.

Minyados præterea mẽtio ubi de Meleagri & Altheæ fabula, item de Amphione apud inferos pœnas dante. Alius uerò ab hoc fuit

Prodicus. Prodicus Ceus inter uetustos physicos et sophistas connumeratus. Eius nota est Herculis pueri uirtutis et uitij historia, qua de re in Hercule nostro. Huius quoq́ Euripides

Polycritus. discipulus fuit. Fuit & Polycritus per hęc tẽpora poëta, qui teste Aristotele, in lib. de admirãdis in natura (quẽ quidem librũ uideo à plerisq́ inter Aristotelis legitima opera reponi) Siculorum gesta uersibus perscripsit: atq́ in ijs præter alia de lacu quodam Sicilię ita tradidit, ut se in gyrum instar clypei uoluat, cuius aquæ haustu homines mirum in modũ crescere dicuntur. Eundem Polycritum alibi idem Aristoteles diligentẽ & accuratum autorẽ uocauit. In hac tabulæ regione quosdã philosophos & poëtas excellen-

Xenophanes. tes conspeximus, inter quos Xenophanes, cui Physico cognomen fuit. patria fuit Colophonius, ut Cicero & Strabo testantur. L. circiter Olymp. claruit, ut est apud Eusebiũ, qui

qui & aliubi Eleaticæ eum ſectæ inuentorẽ fuiſſe ſcribit. Multa uerò in philoſophia carmine perſcripſit, inter quæ opus duûm millium uerſuum. Extat quod legi apud Athenæum ipſius elegidion, item carmina quamplura cum apud alios, tum apud Simpliciũ Ariſtotelis interpretẽ. Illud utiq; Xenophanis carmen ualde celebratur à Theodoreto Cyri urbis pontifice:

ἐκ γῆ γὰρ τάδε πάντα, καὶ εἰς γῆν πάντα τελευτᾷ.

quod ſic latinè uertit aliquãdo ex tempore Pice pater tuus:

Ex terra cuncta, atq; in terram cuncta recumbunt.

Leguntur & apud Suidam elegiaci quidã ipſius uerſus, de eo quod aliquando aliud ipſum factum eſt, hoc eſt, *περὶ τοῦ ἄλλοτε αὐτὸν γεγενῆσθαι.* Afferuntur & eiuſdem uerſus à Clemente Alexãdrino in ſtromatis, atq; item ab Euſebio de uno deo, quos ideo uobis recitabo, quòd in xiij. de præp. euangel. latino codice deſiderantur, ut alia pleraq; prætermiſſa ab interprete. Verſus hi ſunt, oppidò ſcitu dignißimi:

εἷς θεὸς ἔντε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισι μέγιστος,
ὄντι δέμας θνητοῖσιν ὅμοιος τ' οὐδὲ νόημα.

Vel ſi latinos uultis, accipe ſic à me factos:

Inq; deos, Deus, inq; homines eſt maximus unus,
Non intellectu ſimilis nec corpore nobis.

Origenes uerò in libro qui Philoſophumenon inſcribitur, omne Xenophanis in phi-

losophia institutũ paucis sic explicuit: Xenophanes, inquit, Colophonius Orthomeni filius, omnium rerum incomprehensibilitatẽ esse dixit, & solẽ ex paruis igniculis coaluisse, et quotidie fieri: & terram esse infinitam, & neq; ab aëre neq; à cœlo contineri: infinitosq; soles & lunas ex terra fieri. Salsuginem quoq; maris fieri ex mixtione terræ existimauit, idq; ea ratiõe colligebat, quòd in medio terræ, & in montibus, concharũ testæ inueniãtur: & in lapicidinis, quæ sunt prope Syracusas, inuentæ essent aliquando pisciũ & phocarũ figuræ. In Paro quoq; insula lauri imago in profundissima marmoris uena. Hæc quidẽ ille: quæ quoniã Latinis nostris hominibus parũ nota sunt, ea ideo hoc uobis loco utcunq; exposui. Dicerẽ, tum inquit Piso, ut de cæteris philosophis itidẽ faceres, quos in tabula pictos esse dixisti, nisi uererer ne in longum nimis huius diei sermonẽ traheremus. Nihil certè, inquam, quod ad tabulam pertineat, quantum in me fuerit, prętermittam quin referam, atq; in primis ea quæ ad poëticã pertinent. Sanè Diogenes, à quo Xenophanis uita describitur, eum contra Homerũ & Hesiodũ iambos & elegias scripsisse prodidit, ut ideo eum uix dignũ putẽ, ut inter poëtas connumeretur: quo fit ut rectè putem illi Hieronẽ respondisse, cum ei aliquãdo Xenophanes dixisset, se uix famulos duos

duos alere posse: Iure quidem, at Homerus, cui tu detrahis, plures q̃ decem millia etiam mortuus alit. quod scribit Plutarchus. Multæ tamen constantię hominẽ ac fortitudinis fuisse accepimus, adeò ut mortuos filios suis met ipse manibus sepulturę mãdarit, ut Demetrius Phalereus autor est. Pręter ea quorũ superius meminimus, de Sillis quoq; poëmata scripsisse tradit Strabo. Quale uerò carminis genus sint Silli, uobis in primi diei sermone abundè, ut opinor, declarauimus. In hoc quidẽ Sillorũ genere, ut Gellius & Diogenes & Stephanus tradũt, scripsit & Timõ Phliasius ex Pyrrhonis secta, ut Athenęus et Suidas referunt, quod opus libris tribus digestũ, σίλλοι ἤτοι ψόγοι τῶν φιλοσόφων inscripsit, in quos cõmentaria se edidisse ipsemet testatur Diogenes. Ex Timonis Sillis cũ alij perplures, tum Sextus Empericus, Plutarch. & Gellius carmina citant. Sed huius Timonis uitã luculẽter satis in nono colligit Laërtius. Floruit uero Philadelphi Ptolemęi tẽpore, ut ex eius iãbis facile nosse dat. Patrẽ quidẽ Timarchũ habuit, inter Phliasios hominẽ nõ satis locupletẽ, anteq̃ philosophię operã nauaret. Tripudijs ac saltatiõib. est delectatus. Scripsit pręter quę diximus, Cinędos, Pythonẽ, Dalmas, tragœdias insuper et comœdias & satyras usq; ad uersuũ xx millia. Ea insuper fuit pictoris industria, ut in tabulis ita depictus *Timon.*

fuerit hic Timõ, ut omnibus infensus esse ui deretur, ea certè quando fuit natura, ut omnibus malediceret, nulli parceret, prçterquã Pyrrhoni, & ut aliqui scribunt, prçterquam Democrito et Xenophani, de quo modò egimus, quē in secũdo et tertio libro in modũ dialogi loquentē induxit. Ipsum uero Timonem hoc loco retulimus, quoniam id nõ ab re uisum est, cum de Sillis nobis mentio incidisset. Cedo, inquit Piso, reliqua, te enim libēter audimus. Tum ego: fuit et alter, inquã, Timon, qui quòd humanum genus exosus fuerat, uulgò μισάνθρωπος cognominatus est, ut Lucianus & Suidas tradunt. meminit & cum alibi M. Cicero, tum in Lælio: meminit item Plinius et Pausanias: cuius quoq; nominis titulo Luciani dialogus legitur. Fuit hic quidem Atheniensis, ut Plutarchus scribit, belli Peleponnesiaci tēporibus, ut ex Aristophanis & Platonis carminibus colligitur: describitur enim in eis osor & inhumanus, & hominum congressus fugiens & colloquia, præter unius Alcibiadis, qui ea tempestate adolescēs erat, & lingua maximè promptus, hunc Timõ libētissimè amplectebatur exosculabatq; : interrogatusq; ab Apemanto, quid ita faceret, respõdit, ideo quòd adolescentem eum intelligeret multorum malorum Atheniensibus causam futurũ. Consuetudinē quoq; Apemanti nonnunquã non asperna-

ſpernabatur, quòd is ſimilis ei eſſet, & eoſdē ſectaretur mores. Cum unà enim aliquādo cœnarent, & ſimul eſſent, ô pulchrū, inquit, ô Timon noſtrum conuiuiū. Apemanto reſpondit Timon, ſcilicet ſi tu non adeſſes. Eſt etiam proditū Timonem ſemel in concionē proceſsiſſe, ſilentioq́; facto & expectatione, utpote quòd inſolitū id eſſet, dixiſſe: Eſt mihi, ô uiri Athenienſes, poſt ædes non multū horti, & in eo ficus coaluit, è qua iam permulti ciues ſuſpendio uitā finiere, in eo ego loco ſum ædificiū facturus: qua ex re publicè ad uos referre cōſtitui, ut ſi qui ſunt ex uobis, qui uitam ſuſpendio finire uelint, antè id agant, quàm arbor ſuccidatur. Mortuus uerò eſt Timon, & in maris littore ſepultus: at mare ſuccreſcēs, & ſepulchrū ambedens, adi tum eius remouit. Erant in ſepulchro hæc carmina inſcripta, quæ quidem ipſe Timon antequam è uita decederet, ſibi feciſſe proditum eſt:

ἐνθάδ᾽ ἀποῤῥήξας ψυχὴν βαρυδαίμονα κεῖμαι,
οὔνομα δ᾽ οὐ πεύσεσθε, κακοὶ δὲ κακῶς ἀπόλοισθε.

quæ malè, ut uidetur, ſic Aretinus tranſtulit:

Hîc ſum poſt uitam miſeramq́; inopemq́; ſepultus,
Nomen non quæras, dî lector te malè perdant.

Leguntur & græca in Timonem quædā alia epigrammata Egeſippi Ptolemæi, Leonidæ & Callimachi, quæ ſunt in tertio epigrammatū uolumine. Memorabilis etiam huius

Timonis ea est sentẽtia. Aliquando enim interrogatus, cur omnium esset hominũ osor, respondit, τοὺς μὲν πονηροὺς εὐλόγως μισῶ, τοὺς δὲ λοιποὺς ὅτι οὐ μισοῦσι τοὺς πονηρούς. Malos, inquit, iurè odi, cæteros uerò quòd non malos oderint. Sed iam plus satis: in uiam redeo, nonnihil enim à proposito deerrauimus. Post Xeno-

Parmenides. phanem erat Parmenides Eleates Pyretis filius, qui, ut Themistius & Laërtius tradunt, eius quem modò narrauimus, Xenophanis discipulus fuit: ut uerò Theophrastus, Anaximandri. Vniuersum hic existimauit unum esse sempiternũ & ingenitũ & globosum, ut scribit Origenes: ignem et terrã dixit uniuersi principia, terrã quidem ut materiã, ignẽ autem ut causam, & ut efficiens. Plura hac de re apud Diogenẽ, in eius uita legetis, nec pauca apud Simpliciũ cum aliubi, tum in primo Physicę auscultat. Aristotelis. Suidas Parmenidis successores Empedoclẽ ait & Zenonẽ. Diuus Plato dialogũ huius philosophi nomine conscripsit de uno rerũ omniũ principio, in quo omnem cõplexus est theologiã: in eo quidẽ dialogo Parmenidis citãtur poëmata. Scribit Cælius Aurelianus in libris artis medicę, quos Chronion inscripsit, Parmenidẽ de natura scripsisse: Euentu, inquit, cõceptionis molles aliquãdo seu subactos homines generari, cuius, ait, qa græcũ est epigrãma, & hoc uersibus intimabo: la-

tinos

tinos enim, ut potui, ſimili modo compoſui, ne linguarum ratio miſceretur.

Fœmina uirq́; ſimul Veneris cum germina miſcent,
Venis informans diuerſo ex ſanguine uirtus
Temperiem ſeruans, bene condita corpora fingit.
Nam ſi uirtutes permixto ſemine pugnent,
Nec faciant unam permixto ſemine Diræ,
Naſcentem gemino uexabunt ſemine ſexum.

Subiungit Cælius, uult enim ſeminũ præter materies eſſe uirtutes, quę ſi ſe ita miſcuerint, ut eius corporis faciant unã, congruã ſexui generẽt uoluntatẽ: ſi aũt permixto ſemine corporeo uirtutes ſeparatę permanſerint, utriuſq; Veneris natos appetẽtia ſequat̃. hos Grę ci, ut idẽ Cæl. tradit, μαλθακὸς uocãt, id eſt, ut idẽ interpretat̃, molles & ſubactos. Sed hac de re ſatis. Scripſit pręterea Parmenides mundi opificiũ, hoc eſt, Coſmogoniã, ut in Erotico à Plutar. tradit̃, quo in opere Amorẽ deorũ omnium primũ ait. Hoc ipſius eſt carmẽ:

πρώτιστον μὲν ἔρωτα θεῶν μητήσατο πάντων.

Scripſit itẽ de elementorũ generatione, hoc eſt, στοιχειοποιΐαν, ut legimus in eo qui eſt, de audiẽdo, Plutarchi. Celebrat et naturales hymnos Parmenidis Menander rhetor. Sunt & apud Simpliciũ & Beſſarionẽ quamplurimi Parmenidis uerſus: ſunt et alij apud Plutarchũ eo loco, quo philoſophiã prius uerſibus deſcriptã aſſerit, q̃ ſoluta oratione. Et cũ his poëtis philoſophis fuit Anacharſis Scytha, *Anacharſis*

patre Gnyro, matre uero gręca, quod genus hominũ Hybridæ uocantur. Fratrẽ habuit Caduia, qui Scytharũ rex fuit. Crœsi hic temporibus & Solonis floruisse traditur. Leges uersibus descriptas suis Scythiæ populis ferre uoluit, Composuit & alia permulta, quæ ad humanæ uitæ cultum pertinebant, uersibus octingentis. Rotam figuli, & anchorã, sunt qui Anacharsin inuenisse tradant: q̃d minimè uerũ uidetur, qua de re in Nauigijs diligentius obseruaui. Initiatum præterea Anacharsin sacris Græcorũ accepimus, atq; ad centesimum usq; annum uixisse, cum demum in patriam redijsset, sagitta in uenatione percussum interijsse. Anacharsis utiq; uocabulũ deductum pleriq; autumant παρὰ τὸ ἀνὰ καὶ χάρεις, quæ uox tum lætitiã tum gratiam significat. Sed de huius uita multa Diogenes, quędã Lucianus, Herodotus, Suidas, alijq;. Solebat Anacharsis irridere imprudẽtes, de prudentibus iudicantes, ut Tertullianus & Laërtius scribunt. Adstabat propter

Empedocles. hos & Empedoclis imago, Metonis filij, uel ut alij, Archinomi seu Xenetę. Fuit uerò Empedocles Parmenidis discipulus, uel ut alij existimant, Xenophanis, ut alij, Telaugis Pythagorę filij, ex Agrigento Siculus, tantæ utiq; existimationis, ut ferè ab omnibus coleretur, sic ut de illo canat Lucretius, cum de Sicilia multa locutus esset:

Nil

Nil tamen hoc habuisse uiro praeclarius in se,
Nec sanctum magis & mirum, charumq; uidetur.
Carmina quin etiam diuini pectoris eius
Vociferantur, & exponunt praeclara reperta,
Vt uix humana uideatur stirpe creatus.

Mira etiam prodit Iamblichus de Empedocle, quòd uentos scilicet, cæterasq; aëris motiones sisteret, ac propterea illi cognomẽ inditum ἀλεξανέμιαν, quòd uentos depelleret. Addit & Suidas, item Laërtius, eadẽ ratione κωλυσανέμιαν eum uocitatum fuisse. Auream quoq; coronã capite gestasse accepimus, & in manibus stẽmata Delphica, in pedibusq; amyclas (genus id calceamenti à Græcis dicitur. Tanto uerò diuinitatis desiderio ambitiosus æstuauit, ut se noctu in crateras Aetnæ deiecerit, ut in deorum numerũ repentè tralatus à populis crederetur: id q̃d ab igne reiecta calciamenta, frustra ab eo tentatum ostenderũt: unde ridendi præstita est Luciano occasio in Icaromenippo. Scripsit Empedocles de rerum natura carmine libros tres, aliaq; non parũ multa, quæ cum ab alijs afferunt, tum à Pachemero philosopho in Aristotelis Ethica, & à Sophronio in ijs quæ de anima scripsit, item in primo Physicorũ Aristotelis à Simplicio, & ab alijs. Hymnos insuper naturales cõposuit, ut à Menandro rhetore proditũ est. Nantes uerò scribit Pythagoricos usq; ad Philolaum & Empedoclem

ad ſermonum arcanorũ communionem ad mitti ſolitos: ubi uerò ipſe poëmata illa uulgare cœpit, ab his latam eſſe legem, ut inde uerſificator omnis arceretur. Idem & Platonem pertuliſſe ferũt. Sedenim idem quoq; Neanthes & tragœdias Empedoclis ſe uidiſſe teſtatũ reliquit, quas quidẽ tragœdias alterius Empedoclis Heraclides Serapionis fuiſſe exiſtimauit, Ariſtoteles tamen Empedoclis legitimas credidit. Porrò Ariſtoteles idem in libro de poëtis, Empedoclem ait etiam Xerxis Perſarum regis tranſitũ in Græciam ſcripſiſſe, & in Apollinem procemium, quæ poëmata poſtea igni tradita dicũtur ab illius ſorore, ſeu filia, id quod & Hieronymus græcus ſcriptor aſſerit: & Perſica quidẽ ab eo prudente ſcripta, & imperfecta, procemiũ uerò ab imprudente ſcilicet. Pythagorę etiã palingeneſiã credidiſſe Empedocles uidetur, id quod clariſsimè ex ipſius uerſibus perſpicimus, quibus ipſe ſe ſtirpem, piſcem, puerum, atq; uirginem fuiſſe cecinit. Verſus quos cum aliubi, tum apud Origenem in libro philoſophumenon comperi, recitabo:

χαίρετ' ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκ ἔτι θνητὸς,
ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ γενόμην κοῦρή τε, κορός τε,
θαμνός τε, οἰωνός τε, καὶ ἐξ ἁλὸς ἔμπορος ἰχθῦς.

Sed quid uetat, ut hos uobis etiam ex tempore latinè referam?

Non ego mortalis uobis deus ipſe, ualete,

Ille

Ille ego qui quondam fueram uirgoq́;, puerq́;,
Atq; frutex, uolucerq́;, & uenditus ex mare piscis.

At uerò cætera quæ ad Empedoclis uitam attinent, apud Laërtium cum tempus erit legetis, nunc urgent reliquæ poëtarum imagines, quæ plurimæ restant. Fuit tamen & alter Empedocles prioris ex filia nepos, qui quatuor & uiginti tragœdias docuit. Est apud Græcos prouerbiũ, cuius & Lysias orator meminit, in eos qui constanter in aliquos inimicitias continuãt, Empedoclis inimicitia, uel simultas, id est ἔχθρα, quod ab horum utro manarit, mihi utiq; incõpertum. Sed ad alios iam noster sermo uertat. Fuit et Agathon Samius poëta nõ ignobilis, cuius cum alij sentẽtias laudant, tum Aristoteles, qui ad Nicomachum in Ethicis eas nõ inuitus adducit, ut cum factũ non factũ esse, ait non contingere, & rectè, inquit, Agathon, Prouerb. Agathon.

Hoc etiam ipse Deus soloq́; carere uidetur,
Infectum ut faciat quod factum est. Idẽ cum alibi ostendit circa eadem uersari artem et fortunam, ut præclarè, inquit, Agathon:

Nanq; ars fortunam, fortunaq́; diligit artem.

qui uersus tamen græcè senarius est. Huius poëtæ meminit & Athenæus, & Theophilus grammaticus in Lexico. Alterum inter Tragicos, Agathona enumerat Suidas, qui poëta fuit splendidus & liberalis, cuius etiam meminit Aristophanes. Platonis uerò

præcipuus fuit amicus:quin & in ipsius Agathonis ędibus sympofium celebrasse sunt ex Platonis sectatoribus qui affirment. Agathon uerò præter Tragœdias, & Comœdias quoq; scripsisse dicitur, cuius fabula quę ἄνθος, hoc est, flos, inscripta fuit, ab Aristotele celebratur in Poëtica, in qua quidem fabula multa recondita erant, et tanquã fabularum inuolucra. Eiusdẽ & in libello eodem aliàs meminit, item Lucianus in Rhetore. Scribit uerò Philostratus in Gorgiæ uita, Agathonem qui uersuum elegantia plurimũ æstimatus fuit, in iambicis carminibus Gorgiã ipsum imitatum fuisse, hoc est, ut ille græcè scribit, γοργιάζειν. Sanè in Symposio Xenophon Agathonis meminit poëtæ, & à Pausania amati. Fuerat & in hac tabulæ parte Scythinus poëta egregius, qui, ut Stephanus in libro de urbibus scribit, Teius fuit, hoc est, Anacreontis conterraneus. Laudantur inter cætera eius scripta Iambi, & quæ in Scotinũ Heracletũ scripsit, ut Laërtius Diogenes ex Hieronymo retulit. Erat & Panyasis poëtæ imago, qui à nonnullis ita laudatus est, ut eũ post Homerũ statim in poëtarum numerum referant: alij post Hesiodũ & Antimachum, quem ipsius Panyasis familiarem & discipulum plerique prodidere. Fuit ergo Panyasis Halicarnasseus nõ solùm illustris poëta, sed & bonus prodigiorum interpres, hoc est, ut Græci

Scythinus.

Panyasis.

Græci dicunt, τερατοσκόπος, id quod Artemidorus in libris ὀνειροκριτικῶν testatur, qui eius somniorum interpretamenta citat. Fuit &, ut à nonnullis traditur, Herodoti historici patruelis, siquidẽ Herodotus Lyxo, Panyasis uerò Polyarcho Lyxi fratre natus. Alij Rhœo matrẽ Herodoti, Panyasis sororem fuisse putant, quidam Lyxen. Duris tamen Diocleum Panyasis parentẽ prodidit, & patriam Samum. Vixit uerò Panyasis Lygdamidis temporibus, qui tertius post Artemisiã Halicarnasi rex fuit. Pisindelis enim Artemisiæ filius, Pisindelidis uerò Lygdamis, Olympiade circiter LXXVIII. tametsi quidam eum antiquiorẽ faciunt. Iste est, inquit Piso, Panyasis, qui de Herculis laboribus multa perscripsit, à quo, ut legi, & Græci & Latini poëtæ multa decerpserunt, cuius nomen in plerisq; Quintiliani, & Hygini, aliorumq; codicibus inuerse legitur. Ille, inquã, Piso ipse est quem dicis, & quẽ Eusebius eo tempore floruisse scribit, quo apud fluuium Cremeram Fabiorũ familia penè deleta est. Opus uerò quod ipse ais, ille Heraclea inscripsit, & xiiij. uoluminibus digessit. Scripsisse illum præterea accepimus quæ Ionica dicta sunt uersu pentametro, item de Codro ac Neleo, deq; Ionicis colonijs ad septẽ usq; millia uersuum. Verùm & illud de Panyasi libro Dipnosoph. secundo tradit Athenæus,

quod de potandi lege dicere solebat, quod scilicet primum poculum Gratijs, Horis, & Dionysio dicatũ sit, secundũ Veneri ac item Dionysio, tertium iniuriæ & damno. Sed de hac poculorum & conuiuij lege, et quot crateres in conuiuio, & quia nos aliàs plura ex Pindaro, Sophocle, Eubulo, Aeschylo, Laërtio, Apuleio, Gellio, Suida, alijs, in nostris obseruationibus collegimus, et simul ne, quod dici solet, aliud agamus, satis in præsentia. Sed tamẽ, inquit Piso, istę digresiunculę audientibus gratę iucundęq́; esse solent, quodã enim quasi diuerticulo colloquentiũ animi recreãtur: nolim propterea tamen sermonẽ interpellemus, si non et interpolemus. Sic ergo, inquã, uobiscum agã, parcè tamen, cum uidelicet obrepserint res, quę commodè orationi nostræ succedãt. Et simul inquã: Igitur

Theognis. post Panyasim in tabula Theognidis imago uidebatur, cuius quidẽ poëtę nõstis q̃ ab honestis probatisq́; scriptoribus, honestè probeq́; fiat mentio: sed eam unã non pręteribo, quæ est in Aphthonij progymnasmatis: Nõ passus est, inquit, diutius poësin accusari Theognis: pro commentitijs enim fabulis admonitiones atq; parænеses excogitauit. Nam cum uideret poëtas ut plurimũ fictas fabulas narrare, eas ipse negligẽs, sententias propositaq́; induxit, quo modo rectè & honestè uiuere oporteat, atq; ita cum carmine

gratiam

gratiam seruauit, subiectæ uerò rei emolumentũ attulit. hęc ferme ille. Fuit ergo Theognis Megarẽsis ex Sicilia, quod scribit Plato: idem quoq; Theognis ipse in eo q̃d adhuc legitur poẽmate elego ad amicum Cyrnum. Natum uerò tradunt LIX. Olympiade. Val. Harpocration Megarensem facit ex Attica: nititur eo ipsius carmine, quo se profectum ait in terram Siculam:

Ipse ego cum ueni Siculæ telluris ad oras. Scripsit præter eam quam modo citauimus ad Cyrnum elegiam, quę γνῶμαι, id est, sententiæ inscribitur: de Syracusarũ obsidione: item paræneses, sed eas nonnunquã obscœnis amoribus inquinauit, unde & Athenæus ipsum inter eos cõnumerat qui uoluptatibus mancipati fuere, atq; eius quosdam uersus affert, hoc idem qui comprobant. Huius poẽtę carmina inter ea grammaticus Diomedes reponit, quæ Angeltica dicunt. Theognidis cum alij, tum certè Basilius, Dion, & Isocrates meminere. Fuit & alter tragicus poẽta hoc nomine. Adhærebat Theognidi Phocylides Milesius, ut scribit Stephanus, floruitq; eadem ętate qua Theognis, post Troiana uidelicet tempora annis plus minus DCXLVII. hoc est, Olymp. LIX. Cõposuit uerò & ipse gnomas et elegias, hexametrosq; nõnullos, quorum quædã quę à Sibyllinis deprompta uidentur, appellauit Cephalæa. Extat quod *Phocylides.*

legi Phocylidis poëma, quod Nutheticō inſcripſit, id latinè licet dicatis admonitoriū. Carmina Phocylidæ ad regem inſtituendū plurimum conducere ſcribit orator Iſocrates. Poſt hos & Marachus, qui & aliquibus Malachus dicitur, poëta Syracuſanus fuit, qui, ut in quæſtionibus prodit Ariſtoteles, eo maximè in conficiendis uerſibus tempore præſtabat, cum mente alienaretur, quòd non ſuo ore, ſed dei cuiuſdam loqui uideretur: quæ res ſi uobis minus credenda uideatur, eam apud ipſum Philoſophū, cum ociū fuerit, relegemus: eam em̄ ipſam rem, eiusq́; cauſam, ut eſt naturæ diligentiſsimus interpres, perſcrutatur. Illud tamen mihi mirandum magis uidetur, quod eſt à Syneſio proditum, per ſomnum poſſe etiam aliquē poëtam fieri, idq́; per ſua tempora contigiſſe affirmat. Idem ait & Plutarchus de Socrate, quem per inſomnia quædā poëticæ aptum inuentum ſcribit. Sed & Artemidorus libro ὀνειροκριτικῶν iij. cap. xxv. ait ſe nouiſſe quendam, qui cum ſomniaſſet ſe ſiniſtra ſcribere, euaſerit in poëtam γελοίων ἀσμάτων, hoc eſt, poëmatum ridiculorum: quibus ego quantum hac parte credā, non facilè dixerim: niſi id fortaſsis ipſi ſenſerint, quod de uaticiniȷ́s quæ per ſomnia fiunt Abamon Aegyptius ad Porphyriū ediſſerit, uel id potius quòd ſoleant in ſomnis aliquando poëtæ uerſus facere,

Marachus.

facere:id quod ipse non abnuerim,cum sibi id accidisse uir & notæ probitatis & fidei, M.magister meus olim mihi nec semel affirmarit, eosq́ ipsos quos fecisset uersus recitarit:quod postea & aliis cõtigisse & audiui & legi: ut hoc loco fabulosa Hesiodi, Enniiq́ somnia, à nobis suis locis exposita, mittamus, quibus illos poëtas euasisse literarum monumentis est proditum:& quæ de Melesagora Eleusinio,qui Athenis nullas artes edoctus, ut à Max. Tyrio scribitur, à Nymphis inspiratus & uates et sapiens euasit. Sed huiusmodi poëtarum & uatum miracula,si non potius prodigia atq́ portenta,ut auditu iucunda, ita rarò contingunt, ut de Thynico quoq́ Chalcidensi,cuius inter Lyricos ex Platone nõnihil meminerimus. Nunc igitur tabulæ ordinẽ sequar. Erat cum his poëta Phlegides, qui ut Themistius scribit,poëmata quædam composuit, ita serie quadam annexa,nec ullis interpolata rebus,ut ratione ea facilè quidẽ audirentur. Themistii uerba recitabo, ut sunt ab Hermolao Barbaro latinè reddita. Vt eñ,inquit,poëmata Phlegidæ,quia nec personarũ, nec narrationum disparilitate interpolantur,sed consequentia annexaq́ sunt, & seriem quandam coibilem continent,facilè audimus,& properantes absoluimus. Hactenus Themistius, uel potius Hermolaus. Idem legimus apud Ari *Phlegides.*

ſtotelē, in eo qui eſt, de ſomno & uigilia. Et nonnulli Batalum etiam Epheſium per hæc tempora poëtam fuiſſe tradidere laſciuorū quidem carminum, & molliſsimorū poëmatum, à cuius certè mollitie in Demoſthenem factus eſt cauillus, ut uulgò Batalus diceretur, id eſt, mollis. Alij ab Aeſchine obiectū, idq; dum eſſet iuuenis: ſenex uerò cognominatus Argas, à ſerpente quopiā. Alij nō poëtam Batalū fuiſſe aiunt, ſed tibicinem, ut Ariſtophanes, qui in eum, quòd deformis eſſet diſtortiq; corporis, uerſus compoſuit. Sunt qui negent huiuſmodi Batalum fuiſſe: nam quo loco de eo Libanius Sophiſta meminit, hæc uerba protulit: quempiam fuiſſe Batalū tibicinem Epheſium, qui primus calceis muliebribus in ſcena uſus eſt, et carminibus fractis, artemq; omnino emolliuit, ab eoq; diſſolutos & parum uiriles homines Batalos dixerunt. Illud autem, carminibus fractis, quo modo nos uertimus, græcè habet, μέλεσι κατεαγόσι. quidam membris fractis, decepti uocabuli proximitate, interpretati ſunt. Thomas Magiſtri non tibicinem Batalum ſcribit, ſed hypocriten, hoc eſt, hiſtrionem, qui calceis muliebribus uteretur, ex quo cō uicium eſt in Demoſthenē deductum. Harpocration uerò Valerius Batalum odioſum ait ſignificare & turpem, quod & Suidas affirmat. Eupolis autem poëta Batalum podicem

Batalus.

cem significare innuit, & cinædos ac pathicos ideo Batalos uocitatos. Attici quidem pudendorum partem, quæ honestè nominari non potest, Batalum uocant, ut Plutarchus autor est. Meminit & Lucianus Batali, in eo, qui ad indoctũ ementem libros inscribitur. Rhetor quoque Hermogenes, ubi de mansuetudine, et ubi de grauitate orationis ac ironia agit, Batali mentionem facit, eumq́ Pæanieum fuisse ostendit, à populo uidelicet Atticæ tribus: Oenomaumq́ Batalo opponit, quòd hic graue quiddam & tragicum haberet, ille molle & nihil uirile. quibus uerbis fuisse alterum crediderim hunc Batalum, cum priorem ex Libanio Ephesium fecerimus. Sunt qui in Vergilianis poëmatijs pro Bataro Batalum reponant: ego nihil statuo. Porrò & Battum poëtam legimus, qui cum ineptior esset, statuas & simulachra hymnis ac uersibus longioribus celebrabat, crebriusq́ eadem inculcabat, unde & βαττολογία uulgò à Græcis usurpata est, pro inepta garrulitate, ut in Lyricis pluribus dicemus. Cætera quæ de Bacelo, & Bataro à scriptoribus traduntur, huius non sunt instituti. In hoc uerò ridiculorum poëtarum numero Calliphanem Parabryconis fuisse tradit Athenæus & Suidas. Fuit uerò ostentator, & multa se componere iactabat tum carmine tum soluta oratione,

Battus.

Calliphanes.

& tribus, aut ad summũ quatuor uersibus compositis, eos in doctiorum hominũ corona pronũciabat, ut eruditus & multiscius esse uideretur: à quo prouerbium in eos factum est, qui eiusmodi ambitione aguntur, quorum similiũ hac quoq; tempestate nonnullos ego & uos nouisse potestis, quorum nominibus parco, ut & uos ab eo uitio, qui adhuc estis in uiridiore ætate, caueatis. Sed nos institutũ sequamur. Per ea tempora quibus floruit Socrates, hoc est, circiter Olympiadem octogesimamquintã, Hippias Eliensis sophista claruit, quem etsi duobus dialogis Plato ridet, hoc est, cum de pulchro, et mendacio disserit, nihilominus inter tabulę imagines pictus uidebatur. Cum ita dixissem, & aliquandiu respirarem, meq; ipse colligerẽ, sic Piso: Qua tu, inquit, ratione id factum reris, ut si sophista fuit Hippias, inter poëtas sit cõnumeratus? Nam & Lucianus in Hippię balneo, & Philostratus, si rectè memini, eum quidem rhythmis ac Musica delectatũ aiũt, non poëtica. Idẽ M. Cicero, idem Quintilianus, Ammianus, Apuleius, Dion, alij. Cui ego cum paululum respirassem: Verum, inquam, quod ais Piso: sed si quæ de illo Socrates apud Platonẽ dixerit, audieris, nõ ab re factum putaris, quòd inter poëtas fuerit ascriptus: quare id ego, utcunq; potero, Socratis uel meis potius uerbis recensebo, in

Hippias.

bo, in quibus liquidò amicam illam (quod ait Cicero) Socrati ironiã perſpicietis. Cum igitur Hippiã in arithmetica, geometria, & aſtrologia peritiſsimũ Socrates dixiſſet, ſubiunxit: Agè inquam Hippia, perq; omnes diſciplinas & ſcientias cogita, num ita an ſecus, atq; dixi, fuerit: inter alios enim mortales pluribus artibus emines, ſicuti ego temetipſum laudantem audiui, quòd ſcientia ſcilicet, quadamq; amabili ſapientia abundes. addidiſti præterea, te aliquando Olympicum certamen adiiſſe miro quodã ornatu habituq; corporis ſpectandũ, eaq; ipſa omnia ornamenta, quibus eras indutus, proprijs tuis te manibus confeciſſe, & quidem in primis annulum quem geſtabas (hinc enim exorſus fuiſti) tuum fuiſſe opus, quaſi ſcalpendi & eius artis peritus eſſes. quinetiã & ſigillum quoddã tuum opus oſtendebas, & ſtrigiles, & unguentarium uaſculum, baxeas præterea, hoc eſt, calceamenta tuis conſuta manibus: ueſtem quoq; & ſubuculam abs te contextam. quodq; longè mirabilius uiſum fuit, & ſingularis tuæ artis & ſapientiæ indicium, zonam aiebas eo in ſpectaculo oſtendiſſe, opus perquàm ſimile Babylonycis Perſicisq; cingulis: item poëmata tua nonnulla & carmina, tragœdias, & Dithyrambos, atq; etiã orationes plurimas et uarias pedeſtri ſtylo compoſitas. ad hęc pericu

lum ante alios te fecisse dicebas in ijs artibus quas paulò antè commemorabam, et in rhythmis, & in harmonijs, ac in omniū literarum studijs, cæterisq; id genus permultis, si modò rectè recordor. At uerò prætermiserā tuæ excellens memoriæ artificium, quo te pollere ante cęteros prędicas: atq; alia etiam fortasse sum oblitus. Hæc quidem Socrates in minore Hippia: sic enim dialogus Platonis inscribitur. eadem fermè & Apuleius in Floridis. Atq; hæc ipsa quidem satis ad nostræ tabulæ declarationem. Sunt ea quidem ut ais, inquit Piso, satis: sublucet tamen in ea, quam dixti, in Platonis dialogo, Socratis ironia, hoc est, ridet Hippiā potius quàm laudet: quare ad alios accede. Tunc ego: Duo, inquam, uelut philosophię lumina inter hos enitere uidebantur, Plato scilicet & Aristoteles, de quibus magis silere conuenit, quàm uobis aliquid dicere: uulgò enim etiam idiotis, quanti ij fuerint cognitum est. Pauca tamen, quæ ad eorum poëticam pertinere uideo, uobis pertingam potius quàm memorabo. Fuit ergo diuus Plato, qui Aristocles prius, mox Plato, uel à latis humeris, uel ab eius orationis amplitudine, uel à spatiosæ frontis æquore, nominatus, quidam tanquam philosophiæ Sol, hoc est, supernaturalium & cœlestium rerum doctor sublimis, ita ut diuini cognomē meritò omnium

Plato.

con-

consensu sit adeptus, adeò, ut de eo etiam illud sit proditum, quòd de uirgine matre Perictyone natus sit, quæ Apollinis compressa fuerit phantasmate. Verùm uos hæc melius ex Græcis. Aristoteles uerò tanquam Luna, hoc est, naturalium rerum, & eorum quæ in natura inferiora sunt, perscrutator acerrimus. Sed istud, inquit Piso, ideo nobis, quoniam duo philosophiæ lumina, dixisti, at sequere ut es pollicitus: hoc est, quæ carmina Plato scripserit & Aristoteles, nobis ostende. Cui ego: Scripsit, inquam, Plato admodum iuuenis dithyrambos, dein mela, mox & lyricos uersus. Non uobis epigrammata nunc commemoro, quorum etiam nunc multa leguntur, cum in epigrammatum uolumine, tum etiam apud Diogenem & Athenæum, ut illud est in Archæanassam Colophoniam puellam, quam & amauit: mitto & quæ in Astera, & Agathonem, quoniam nota. Scripsit & maturior tragœdias: quæ omnia cum recitaturus in Dionysij theatrum ingressus Socratem audiuisset, uel ut alij dicunt, ab eo monitus, igne cremasse proditur, hæc identidem uerba repetens, Hic ô Vulcane Plato tua ope indiget. Ad quæ quidem uerba Ausonius allusit in Epistola ad Symmachum: Quem tu, inquit, aut ut Aesculapius redintegrabis ad uitam, aut ut Plato, iuuante Vulcano,

Aristotele

liberalis infamia: meminit & huius rei Apuleius. Compoſuit & Plato elegias. Sed & inſeruit plerunq; ſuis ſcriptis uerſus, id quod & Hermogenes rhetor, ubi de orationis dulcedine præcepta tradit, obſeruat, Platonéq; ait aliquando uerſus & carmina ſuę orationi uenuſtè inſeruiſſe, ut illud in Phædro:

ὡς λύκοι ἄρνα φιλοῦσ' ὡς παῖδα φιλοῦσιν ἐρασταί.

Hoc eſt,

Vt lupus ipſe agnos, puerum ſic ardet amator. Idē alibi frequenter. Sed enim, ut ſciatis, non uitio ſemper datur uerſus in oratione ſoluta, ut noſtrorum pleriq; præcipiunt, quin illam ſæpe uenuſtiorē facit, id quod cum alij, tum præcipuè Dionyſius Halicarnaſſ. in arte ſua rhetorica manifeſtè oſtendit. Sed de Platone ſatis: de altero Platone Comico in ea tabularum parte agemus, ubi nobis ſermo fiet de ſcenicis poëtis. Monuit me modò Socratis facta mentio, & ipſius gratiſsimus diſcipulus Plato, ut hoc uobis loco id ſignificē, Socratem & ipſum, quamuis non ſatis ęquum poëtis, poëmata & carmina compoſuiſſe, q̊d in Phædone Plato teſtatum reliquit: innuit & Plutarchus in eo qui inſcribitur, Quomodo oportet iuuenes audire poëmata: unde, inquit, per quædam inſomnia Socrates poëticæ aptus inuentus eſt. quod ſimile ferè uidetur eius, quod paulò antè in Malacho ex Syneſio retulimus. Nuper quoq; legi So-

Socrates.

gi Socratis carmen, quod in ſuis Cœnis Athenæus attulit:

οἵδε χοροῖς κάλλιστα θεοὺς τιμῶσιν ἄριστοι. hoc eſt,

Quiq; boni diuos rectè uenerantur ad aras. Huius tamen ſenſus eſt, quòd qui optimi ſunt, choris pulcherrimè deos uenerãtur. Sic, inquã, rectè. Meminit & hymnorũ Socratis Apuleius & Suidas, qui eos in primis celebrat qui in Apollinem & Dianam ſunt compoſiti: & fabulam etiam Aeſopiam commemorat idem, & Plutarchus. At quis, quæſo, Socratem minus poëtam putet, cum iam ſenex ipſe, ut Fabius ait, lyra inſtitui non erubuerit? Quæ cum dixiſſem, inquit Piſo: Nũquid Ariſtotelis, quem & ipſum in tabula repoſitum dixiſti, oblitus es? Non, inquã, ſum oblitus, ſed, ut dixi, Socratis facta mentio me parum deerrare fecit: iam nũc ad ipſum redeo. Fuit uerò Ariſtoteles Stagirites Nicomachi medici filius, qui ab Aeſculapio originẽ traxiſſe creditus eſt: fuit, inquã, non modò omnis philoſophiæ coryphæus, ut dicitur, magiſter, & Dialecticæ ac Rhetoricæ, uerumetiã in poëtica apprimè eruditus, ſeu artem ſpectetis, ſeu carminũ compoſitionẽ. Nam duo primùm de ea facultate uolumina compoſuit, quæ temporum, ut uidemus, iniuria periere. Mox alterum uolumen edidit, quod dimidiatum imperfectumq; nunc in ſtudioſorum manibus habetur. Scripſit & de Tra-

Ariſtoteles.

gœdijs librum, & Homericarum ambiguitatum libros sex, & præter hæc Elegiarum librum ad Eudemum. Legitur & hodie eius elegia in Diui Platonis commendationem, quam & Bessarion in latinum conuertit, ex qua notissimus est ille uersiculus,

Nulla ferent talem sæcla futura uirum.

Scripsit & pæana in Hermiam eunuchum, quem ἐνδον inscripsit, cuius concubinã adamauit, & diuino honore coluit, ritu Eleusinæ Cereris. Ammonius Aristotelis uersus celebrat, quos in Platonis ara affixit. Porphyrius item autor est, ab Aristotele commentarium conscriptum, cui titulus Peplus, in quo ducum qui in bello Troiano fuere genealogias complexus est: sed & nauium numerum, quin & in eos ipsos duces singulos epigrammata disticha adscripsit, uno excepto Aiace. Scripsit & ad Philoxenum carmen. Reliqua autem quæ multa de Aristotelis uita à Laërtio, Græcisque eius expositoribus, alijsque præterea, quoniam ad tabulam non pertinent, in præsentia relinquimus, & simul etiam quæ Trapezuntius contra Platonem, in Aristotelis commendationem, & quæ Bessarion contra Trapezuntium pro Platone, uterque multis uoluminibus scripsere. Legimus & alterum fuisse Aristotelem Cyrenaicum, qui de poëtica scripsit. Speusippum quoque Pla-

Speusippus.

Platonis ſororis filium quidam poëtam fecere, ut Philoſtratus in Apollonij Tyanei uita, libro primo, quo loco & illum auidum pecuniæ, hoc eſt, ἐρασιχρήματον fuiſſe prodit, ut qui ad nuptias Caſandri regis in Macedoniam profectus ſit ſecum, afferens à ſe compoſita poëmata ſanè frigida, quæ pecuniarũ gratia publicè ille recitauit. Eundem & Laërtius in eius uita, inter cætera ait & uerſus plurimos ſcriptitaſſe, ſed non proterea ipſum inter poëtas commemoratum memini. Ariſtotelem uerò ſequebatur Pyrrhon Elienſis, ille à quo Pyrrhonij, qui antea Sceptici philoſophi dicebantur, cognominati ſunt, id quod manifeſtè oſtendit Sextus Empericus, in ijs libris, in quibus Pyrrhoniorum dogmata ſubtiliter & ingenioſè complexus eſt: ait enim illum poëma Alexãdro Macedoni obtuliſſe, à quo donatus ſit decem aureorũ millibus. Idem pater tuus Pice in ijs libris quibus Ariſtotelis placita infirmat, tametſi non poëmatis ipſe, ſed libri mentionẽ facit. Sed cur de Pyrrhone plura? cum eius uitam Sextus & Laërtius diligentiſsimè literarum monumentis mandarint. Pyrrhonis uerò frequens mentio apud autores, Ciceronem, Plutarchum, Gellium, Euſebium, alios. Fuit & alter Pyrrhon Liparæus hiſtoriarũ ſcriptor, cuius Plutarchus in Romanis quæſtionibus meminit, Pyrrhon.

licet id nomen in latinum conuersis deside-
Antimachi tres. retur. Ab his tres Antimachi sequebantur, nam & alius creditur fuisse Latinus, qui ab Horatio ut cyclicus ridetur: non enim par esse putant aliqui, ut græcus Antimachus ab Horatio rideatur, quippe cum Græci ipsi, ut Oppiani interpres scribit, sex per excellentiam & amplitudinem quandã poẽtas nuncupent, quartumq; inter eos locum Antimacho attribuunt. Sunt enim hi, Homerus, Eupolis, Hesiodus, Antimachus, Nicander, et Panyasis. Antimacho quoq; secundas in Heroico dedit Fabius Quintilianus: In Antimacho, inquit, grauitas, & minimè uulgare eloquendi genus habet laudẽ. Sed quamuis ei secundas ferè grammaticorum consensus deferat, & affectibus & iucunditate & dispositione & omnino arte deficitur, ut planè appareat, quanto sit aliud proximum esse, aliud secundum. Hęc, ut Piso tenes, scribit Quintilianus tuus. Non desunt tamen qui ex his ultimis Quintiliani uerbis Antimachum taxatum putent ab Horatio. Sed his missis, primus Antimachus Colophonius fuit, Hipparchi filius, grammaticus & poëta, quem à nonnullis Panyasis seruum existimatũ, uobis paulò antè dixi. Stesimbroti uerò auditor fuit, & Platone aliquanto senior, quod cum alij, tum Plutarchus ipse palàm ostendit in Lysandro. Nam

cum,

cum, inquit, Niceratus Heracleota, & Antimachus Colophonius Lysandria poëmata egissent, Lysander Nicerato coronã, Antimacho nihil donauit: quare Antimachus mœstitia affectus, scripta à se carmina aboleuit. at iuuenis adhuc Plato, Antimachi admiratus ingeniũ, eum solari sic cœpit, quòd scilicet id est ignorantium uitium, ut meliora minus intelligant, ob cęcitatem scilicet & inscitiam. Proditum insuper est memoriæ, cum conuocatis auditoribus magnũ suum illud opus legeret, & eum omnes præter Platonem reliquissent, Antimachum dixisse, legam nihilominus, Plato enim mihi unus est instar omnium. Thebais eius illud ingens celebratur opus, in quo adeò uerbosus fuisse traditur, ut antequã septem Duces circum Thebana mœnia induceret, xx et quatuor libros scripserit: atque ideo sunt qui uelint à Catullo appellatũ esse tumidum. Fuit cum existimarẽ, quam apud Pausaniã commendat Calænus Thebaida, huius fuisse poëtæ, laudat enim ac si Homericũ esset carmẽ, sed Pausanias ipse omnino dissimile iudicat. Scripsit hic item poëma in funere Lydę, quã mirandum in modum amasse ipse perhibetur, quam & barbaram uocauit Athenæus. Plutarchus eius uxorem autumauit, his ferme uerbis, in consolatione ad Apollonium: Hac eadem fermè inductione usus est poëta

Antimachus:cum enim eius uxor fato functa esset,quam deperibat, Elegiam composuit Lyden nuncupatam à puellæ nomine. Simul & Clearchus in amatorijs,poëma ipsum Lyde inscriptum affirmauit. Sunt inter literatores nostræ tempestatis, qui Lyden Callimachi,non Antimachi amicam, manifesto errore,nec solo in loco asseruerint, super illud in primis Ouidij:

Nec tantum Clario Lyde dilecta poëtæ.

nam Clarius uocatus est Antimachus à Claro,qui mons est, atq; item urbs iuxta Colophona, unde est, ait Isaacius, nomen Apollinis Clarij,quod et diffusius est traditum in Apollonij commentarijs,ut quoque nonnihil dicemus in imagine Nicandri. Amauit & Lyden eodem nomine puellam alteram

Laminthius. Laminthius Milesius,poëta elegiographus, qui & ipse poëma in suam Lyden composuit diuerso carminis genere,id quod ex Clearcho diligenter annotauit Athenæus: tametsi Picus pater tuus in ijs quos de amore diuino libros composuit, aliter rem prodere uideatur: unus enim melo, alter elego uersu poëma condidit. Fuit hoc eodem An

Antilochus. timachi tempore Antilochus, non summus ille quidem poëta, sed mediocrium poëmatum conditor: cui, ut Plutarchus scribit, cum de Lysandro Lacedæmoniorum duce uersus scripsisset, Lysander eius carmine dele-

delectatus, muneris gratia pileum argento impleuit: quod liberalitatis egregium argumentum hac nostra tempestate prorsus antiquatum est: principes enim uiri se omni laude maiores existimant. Sed hac de re ad ingratum scripsi. Nunc præstat alterũ Antimachũ uobis referre, qui ex Solis urbe fuit, quę græcè Heliopolis dicitur. Hic mundi exordium multis heroicorum millibus cecinit.

Tertius uerò Antimachus fuit melicorum poëmatum scriptor, Psecas cognominatus, quòd summis laudibus inspergeret, quibus cum uersabatur, uel quòd ueluti sputis quibusdam eos perfunderet quibus cum loqueretur: est enim Græcis ψεκὰς, leuis illa aspersio, qua quidpiam guttatim irrigamus: unde & nymphæ nomen apud Ouidium, & ancillæ apud Iuuenalem legimus. Fuisse uerò & quidam Olympicus perhibetur, qui eodẽ Psecas nomine fuerit uocitatus, quòd hoc ipsum, quod modò diximus, facere solceret. Sunt qui ab hoc ipso Antimacho decretum illud uelint constitutum, quo cautum fuit, nemini licere quenquã nominatim carpere: atque exinde factum, ut multi in theatrum descendere recusarent: quod decretũ in Alcibiadem referunt, cuius alio loco, hoc est, inter scenicos poëtas mentio fiet. Alij tradunt, quòd cum poëta esset Antimachus, & choragus bonus, breuitate orationis in-

in eiusmodi rebus utebatur. Est uerò mihi incompertum, an hic sit idem Antimachus, qui affectatæ nimis elegantiæ & impudentiæ ac molliciei (si ita liceat latinè πυγοσύνης transferre) damnatus est. Atque hactenus de Antimacho, & eius nominis aliis poëtis. Fuere et alii hoc nomine non incelebres, sed hi nihil ad nostras poëtarum imagines. Post

Philostratus. hos erat Philostratus Atheniensis, qui Epaminundæ & Pelopidæ uitas literarum monumentis commendauit, & cum his præterea Theseida composuit, ut est apud Laërtium.

Demetrius. Post quem fuit Demetrius epicus poëta, qui etsi multa perscripsit, eius tamen perpauca leguntur. Hoc eius est elegũ carmen:

Concupit exanimum quem uiuum spreuerat olim,
Dat tumulus lites & simulacbra uiris.

Scripsit & in inuidos uersus. Fuerũt & Demetrii nomine alii, inter quos unus Tarsensis, qui satyricus poëta fuit, alius iambicus, alius comicus, & hi Græci. Fuit item & alius latinus, quem ridet Horatius, quòd aliena carmina cantitaret, uel surriperet, & ideo Simius, ut puto, ab eo uocatur, cum ait:

——Simius iste
Nil præter Caluum & doctus cantare Catullum.

Fuisse uero à grammaticis perhibetur ἐρωτοποιός, hoc est, qui amatorios uersus faceret. Fuit & breuioris staturæ, quali fuisse quoque Caluus proditur. ad hæc solebat Lucilii satyras

tyras defensare, quas insectabat Horatius. Fuit & in hac poëtarũ turba Aristylus, qui inter ridiculos & deformes poëtas habitus est, cuius est ab Aristophane in Pluto facta mentio: meminit & Suidas. Non desunt qui ipsum Aristophanis filium fuisse autument: mihi tamen indignum uidetur, & minus ueritati consonum, ut à parente filius, in fabula præsertim tali, infamiæ nota perstringatur. Sit utcunq; libet, Aristyli poëmata certè inter ridicula & turpia, hoc est, αἴσχρα, sunt reposita. Hac quoq; tabulæ parte Crantoris philosophi imago conspiciebatur. Solensis hic fuit, & permulta scripsisse poëmata fertur, quæ annulo obsignata Solis in phano Mineruæ condidit. Tale legimus Theeteti poëtæ epigramma in Crantorem: *Aristylus.* *Crantor.*

Tarda senecta tulit non te ultra uiuere Crantor,
Hoc gratumq; uiris Pieridisq; fuit.
Exanimum tu terra uirum nunc accipe sacrum,
Non minus hîc placidus quàm modò uiuus erat.

Cuius si græcam uenerem attendatis, nescio quo modo & uenustior sit, & iucundior. Tale est:

ἥνδανεν ἀνθρώποις, ὃ δ' ἐπὶ πλέον ἥνδανε μούσαις
Κράντωρ, καὶ γήρως ἤλυθεν οὔτι πρόσω.
γῆ σὺ δὲ τεθνειῶτα τὸν ἱερὸν ἄνδρ' ὑποδέξῃ,
ἦρ' ὅγε καὶ ζώου κεῖθι ἐν ἀθυμίῃ.

Extat & alterũ ex Pammetro Diogenis. Ferunt uerò Crantorem præter cæterorũ poë-

tarum carmina admirari maximè solitũ Homeri & Euripidis uersus. Laudatur in primis huius liber consolationis quem se imitatum fatetur M. Cicero, in ea quam sibi de morte filiæ consolatione composuit, cuius deperditæ seculi iniuria eò magis mihi desiderium augetur, quòd præter ipsius Ciceronis testimonium, & nonnullæ quoq; apud Lactantium & alios leguntur sententiæ, dignæ illæ quidẽ omni memoria. Verùm hæc quæ non sunt in re nostra mittamus. Cum *Archesilas.* Crantore erat Archesilas, qui & eius auditor & discipulus fuit. Extant ad hanc diem nonnulla Archesilæ carmina, quibus illum facilè cognoscere possumus in utraq; facultate multa dignũ commendatione. Fuit uerò usqueadeo Homeri studiosus, ut cum iret cubitum, itemq; cum surgeret, aliquid semper ex Homero prælegeret: cumq; ad eius lectionem accederet, ad amasium se suum ire dicere solitum accepimus. Multi præterea Pindarum etiam fecit. Illud utiq; Archesilas in philosophia placitum inuexisse proditur, quod à grçcis ἀσύστατον, à nostris inconstans uel instabile dici consueuit, quòd uidelicet certi nihil, ut omnis Academia, existimaret, quod aut sensibus aut animo percipi posśit. Eximio uerò ubiq; dicendi lepôre usus. Diu quoq; cum Zenone Stoico controuersiã habuit, qui Platonis sectæ parum æquùs erat, nouamq;

nouamq; hic Academiam instituisse fertur. Verùm de hoc ipso Archesila, & de quo ante illũ diximus Crantore, multa Cicero, Lactantius, Eusebius, alij: sed plura qui philosophorũ uitas collegit Laërtius Diogenes, quæ quia ad tabulæ nostræ sermonem præsentem non pertinent, silentio præteribo. Illud utiq; uos ignorare non decere uidetur, hunc ipsum philosophum & poëtam ferè à Græcis semper nuncupari ἀρκεσίλαον, à Latinis uerò, nisi mendosi sint codices, Archesilam uel Arcesilam. Sed de his iam satis. Præter hunc ipsum Archesilam, & duo eiusdem nominis alij poëtæ fuerunt, prior quidẽ elegiarum, alter uerò Comœdiarum scriptor. Post hos dein erat Chœrili poëtæ imago, de cuius patria uariè à scriptoribus traditur: quidam enim Samium, alij Halicarnass. quidam Iasium dixere: utcunq;, eo tẽpore quo Persæ Græciam inuasere, floruisse dicitur: à nonnullis quidẽ eodem quo Panyasis tempore, Olympiade circiter LXXV. & Samio cuidam aliquandiu seruijsse, è Samo mox aufugisse, demumq; Herodoto historico astitisse, quidam & ab illo amatũ prodiderunt: cum uerò in Macedonia Archelai tempore uersaretur, diem suum obijt. Tanti autem illum fecisse regem Archelaum accepimus, ut quotidie illi minas quatuor penderet, quas tamen omnes obsonando absumebat, sic ut Chœrilus.

inter helluones potius & popinones, quàm inter poëtas sit connumerandus. Scripsit uerò Græcorum uictoriã contra Xerxem Persarum regem, cuius poëmatis uersus & cum Homericis certare à quibusdam dicti sunt, suntq; ideo ab Athieniensibus singuli singulis aureis repensi, ut etiam ab Ant. Cæs. qui aurei Oppiani dicuntur adhuc. Huius operis Chœrili Eusebius Pamphili meminit, qui ait illum de Iudæis mentionem in eo fecisse, qui sub Xerxe tum stipẽdia fecere: quod idẽ ante Eusebiũ Iosephus contra Appionem, quo loco perperàm Cyrillus legitur in omnibus latinis exẽplaribus. Scripsit & Lamiaca, aliaq; nonnulla. Tunc in me intuens Piso, ait: Nunquid iste est Chœrilus, cuius in Poëtica meminit Horatius Flaccus, atq; itẽ in Epistolis, cum ita cecinit:

Aurei Oppiani.

Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui uersibus, & malè natis
Rettulit acceptos regale nomisma Philippos.

Cui ego: Est istuc, inquam, Piso parum mihi compertum, non enim utriq; tempora conueniunt. Nanq; iste de quo Horatius, circa Olympiadem CXIII. cum Alexandro Macedone uixit: ille de quo ego modò loquebar, LXXV. Olympiade floruit: quare omnino duos satius puto erit ut statuamus. Istũ etenim quem dicis, in castris secutum esse Alexandrum historici prodidere, atq; ab eo Ale

xandri gesta perscripta inepté, sic tamen, ut Alexandrũ ipsum dixisse ferant, malle se Homeri Thersitẽ esse, quàm Chœrili Achillem: et cum eo præterea pepigisse, ut pro singulis bonis carminibus singulos aureos acciperet, pro malis colaphos seu alapas. Verùm opere iam perfecto cum recitaret, tot mala inuenta esse dicuntur, ut alaparum multitudine enectus sit: cuius historię fidem à grammaticis tantũ habeatis, nihil hic uobis meã astringo: sicuti nec de Helymone malo et inepto poëta facio, qui ab Alexandro eodem rege in cauea mori coactus esse tradit, quòd minus luculenter regis ipsius res gestas scriptis prodidisset, si non potius inquinasset: adeò rex omnium maximus indignabatur ab inepto scriptore laudari. Eundem per fluuium nauigantẽ legimus, cum illi alter nescio qui poëta carmẽ obtulisset, in quo ei ita assentabatur, ut elephantos interimere, turres prosternere, muros illum perfodere diceret, aliaq; similia. Tum ille: Apagè istæc, inquit, mendacia, quę uera etiam si essent, possent in mendacij suspicionẽ uenire: & simul hæc fatus, librum in amnem profluentẽ abiecit. Sed redeo ad Chœrili uersus. præter quos cõmemoraui Eusebium & Iosephum, Strabo quoq; in epitaphio Sardanapali adducit, item cõmentaria in Apollonium. Fuit & alius Chœrilus tragicus, ut in eo poëta-

Helymon.

rum ordine referemus, à quo Chœrilliũ carmen, ut puto. Ponè hos in tabula fuit Ae-
Aeſchrion. ſchrion Mitylenæus, qui eadem Alexandri tempeſtate, et cum eo etiam, floruit. Amatus hic in primis ab Ariſtotele philoſopho, ut à Nicandro in ijs quæ de diſciplina Ariſtotelis inſcripſit, diligẽter eſt obſeruatũ. Floruit & unà cum Alexandro Hages, uel, ut alij re-
Agis. ctius ſcribunt, Agis, qui, ut Q. Curtius ſcribit, peſsimorum carminum poſt Chœrilum conditor fuit. Meminit et Arrianus, qui Alexandri hiſtoriam græcè prodidit. Fuit uerò Hages Argiuus, diuerſasq́ cum Alexandro mundi regiones perluſtrauit, damnatus tamen aſſentatoris infamia, quòd Alexandri profeſsionem, ut inquit Curtius, honeſtarũ artium, malis corruperat moribus. Fuit & Agis, ut Pauſanias ſcribit in Corinthiacis, poẽta Amphiptolemi filius, qui Antiopen cecinit poſt Epopœi interitum à Lamedone reuocatum Thebas redijſſe, inibiq́ in uia peperiſſe. Agidis hi ſunt uerſus quos affert Pauſanias:

Antiope Zethum pepęritq́; Amphiona dium,
Nata hæc Aſopi labentis fluminis altè,
Et Ioue facta grauis paſtorum et gentium Epopœo.

quam hiſtoriam, quoniam nonnihil diuerſa eſt ab ea quam Latini noſtri narrare conſueuere, totam apud Pauſaniam ipſum aliàs
Hegias. legetis, ne nos à tabula diſcedamus. Hegias etiam

etiam ab eodem Pausania Trœzenius poëta celebratur. Fuit & Archelaus poëta & philosophus, non is qui Socratis magister fuit, & cuius inter philosophos uitam Laërtius executus est, sed alter, qui quæ naturæ propria sunt, multis uersibus collegisse dicitur: non usqueadeo tamen hic cognitus, ut inter poëtas celebris habeatur: Sicuti & Carneades, nõ ille philosophus, sed alius elegiarum scriptor. Nonnihil uerò hac parte eminebat Antagoræ Rhodij imago, qui poëta fuit non incelebris, & cum Antigono Macedoniæ rege uersatus est, quod scribit latinus interpres Arati: ea enim tẽpestate cum regibus poëtæ uersari consueuere, ut tradit Pausanias. Libet uobis hoc loco referre, quòd et ante Antigoni memoriã Anacreon cum polycrate tyranno Samio familiariter uixit, & Syracusas ad Hieronem Aeschylus Simonidesq; profecti, cum Dionysio, qui postea in Siciliæ tyrannidẽ succeſsit: Philoxenus, Aratus Solensis, et hic de quo agimus Rhodius Antagoras, cũ Antigono Macedoniæ. Possim et plerosq; alios nominare, quorum partim imagines retro narrauimus, partim procedente sermone narrabimus: ut nostra tempora mittamus, quibus Leo x. si quis alius, multos cuiusq; ordinis alit. Et licet Homerus Hesiodusq;, qui consuetudinẽ regũ nacti non sunt, hi, ut creditur, uel certo consi-

Archelaus.

Carneades.

Antagoras.

lio fecerũt. Hesiodus enim uagandi tędio, & quadã ingenij rusticitate: Homerus uerò, tamersi lõgissimè peregrinari uoluit, pluris tamen fecit nominis sui apud multos existimationẽ, q̃ regũ uel aurum uel aurã. Idem tamẽ ipse Demodocũ apud Alcinoũ inducit, Agamẽnonemq; apud uxorẽ poëtam quendã relinquere facit, ut ait Pausanias. Iam ad Antagorã redeo, de quo hæc iocosa narrat historia. Coquebat Antagoras fortè congrũ, idq; dum faceret, ipsum uas cõcutiebat: tum qui post eum stabat Antigonus dixisse fert, Homerũ ne putas, Antagora, cum Agamẽnonis res gestas describeret, congros coxisse? Cui Antagoras statim: Tú ne, inquit, rex putas, cũ tantas res ageret Agamẽnon, adeò curiosum fuisse, ut scire uellet, an in exercitu quisq̃ congrũ coqueret? Hæc quidẽ Plutar. et Athenęus, à quo & alia afferũtur. Extat adhuc in Antagorã epigrãma Crantoris philosophi. Scripsit uerò Antagoras Thebaida, si latinis Arati interpretib. stamus. Huius Antagoræ imaginẽ imago sequebat Archestrati, qui egregius habitus est poëta, sed qui misera fuit inopia & egestate oppressus, sic, ut cum illũ nescio quis tam male habitũ uidisset, ei hæc uerba diceret: Tu uerò Archestrate si cũ Alexandro fuisses, tui cuiusq; carminis præmiũ Cyprũ aut Phœnicen tulisses. quibus uerbis facilè colligimus, bonũ quidem illum poëtam

Archestratus.

tam fuisse, ignobilē uerò propter egestatem. hæc Plutarchus. Cęterum Athenæus Archestraton scribit Syracusanū uel Geloū fuisse, & terras mariaq́ circuisse gulę et uoluptatis ergò, atq; idcirco, quæ ad uentrem gulamq́ pertinēt diligētissimè suo carmine collegisse: et propterea poëma illius Gastronomiam inscriptū esse prodit Chrysippus, uel ut nōnulli, γαστρολογίαν, ut Lynceus uerò & Callimachus ἡδυπαθείαν, Clearchus autē δειπνολογίαν, at uerò alij ὀψοποιίαν. Hoc inquā Archestrati poëma Chrysippus dicere solitus erat quandā esse metropolim Epicureæ philosophiæ, & hi qui uentri & gulę dediti sunt philosophi, suam quandā esse theogoniā. Terpsiona Archestrati præceptorē fuisse ait Solensis Clearchus. Legunt uerò permulta adhuc Archestrati carmina, quę si ex gręcis collecta cōmentarijs, & præsertim Athenæi, in unū conferre uelimus, iustū uolumen, nedū poëma, cōficeremus. Lex ea ab Archestrato tradit, quæ est de conuiuarū numero: Tres, inquit, aut quatuor sunto cōuiuę, aut quinque, aut nō plures: aliàs enim mercenariorū & rapto uiuentiū militū conuētus erit. Post Archestratū erat Hermodotus, qui Antigoni tēporibus claruit, quod Plutarch. tum in libro de Iside & Osiri, tum in Apophthegmatis prodit. Ab Hermodoto cum Antigonus aliquando quodā carmine Solis filius *Hermodotus.*

esset appellatus, rex ita illi respondit, οὐ ταῦτά μοι σύνοιδεν ὁ λασανοφόρος, hoc est, de iis mecum neutiquam sentit lasanophorus. est uerò lasanophorus, is qui uasa stercoraria ad exonerandum uentrem, & uentris sordes et excremēta deponenda ministrat: Lasana enim, ut Pollux scribit, eius generis uasa sunt. quare qui olliferū latinè transtulit, commodius fortasse dixisset, scaphij seu matulæ ministrum. Sed hoc dictum sit puero. Cęterùm post hos erant septē poëtarū imagines, qui Pleiadis nominę dicti sunt. Quod nomē ut audiuit Piso, quid est, inquit, quòd stellarum nomine poëtas nuncupatos ais? quámue rogo ob causam, nobis edisseras. Cui ego: Dicam planè, hesternæ promissionis memor, quę à Grāmaticis gręcis accepi Lycophronis et Theocriti expositoribus, item plerisq; aliis qui eos eadē tempestate uixisse scribūt, atq; ideo hoc nomine nuncupatos. Idem & noster Bembus scribit, id quod mihi parum constare, ex iis quæ infra dicam, uidetur. A stellis igitur, quæ septem simul apparent, septem poëtæ Pleias dicti sunt, inter quos unus fuit tenebrosus & obscurus, ut inter septem eas stellas una uix apparere uidetur. Sed, inquit Piso, quę poëtis istis nomina fuere? Tum ego: Hæc sunt, inquam, Isaacio Lycophronis interprete autore: Theocritus, Nicander, Callimachus, Apollonius, Home

Pleiades poetæ.

rus

rus tragicus de quo iam egimus, tum Aratus, & Lycophrõ, qui tenebras, & eas quidẽ Cimmerias habere uidetur: ea est enim sententiarũ & uerborum plerunq; obscuritate offusus, ut, etiam Zeze Isaacio insigni grammatico lumine prȩferente, uix conspici possit. Theocriti tamẽ enarratores Pleiada quidem & ipsi commemorant, sed non eosdem poëtas: quippe qui hos enumerent, Theocritum, Aratum, Apollonium, Aeantidem, de quo poëta non alibi memoriam factam memini, ni hic sit, quem Hephȩstion Anantiadẽ uocat, ut paulò mox dicam: tum Philicon, & Homerum iuniorem tragicum, & Lycophronem. Fuerunt tamen & qui septẽ inter tragicos eodẽ Pleiadis nomine uocitarunt, quorũ ita meminit Hephæstion in enchiridio: Tẽpore, inquit, Ptolemæi Philadelphi septem insignes fuere tragici, quos Pleiadũ nomine uocitarunt, quòd uidelicet in tragœdiæ poësi essent, ueluti sunt Pleiadũ stellȩ. Fuerunt uerò hi, Homerus, non ille antiquus poëta, sed Myrûs Byzantiȩ poëtriæ filius: tum Sositheus, & Lycophrõ, & Alexander, & Anantiades, & Sosiphanes, & Philiscus. hactenus Hephæstion, de quibus sparsim cum de scenicis poëtis sermo fiet agemus. Sic agas, inquit Piso, nobisq; istos priores, quando & locus & tẽpus suppetit, enumera. Sic, inquã, faciam. Theocritus igitur, *Theocritus.*

quem inter hos primũ dixi, modò Chous, modò Chius existimatus est, ut Ambron in eius uita scriptum reliquit. Constans tamen reliquarum ferè sententia est ut sit Syracusanus, Praxagoræ & Philinæ filius, id quod ipse quodam epigrammate testatur, negatq; se Chium fuisse. Epigramma est hoc, quod ita aliquando ludens latinum feci:

Non ego Chius qui cecini ista Theocritus, unus
Sed sum de multis ipse Syracosijs,
Praxagora natus patre, præstantiq; Philina,
Musam produxi nunquam alienigenam.

Idem & Artemidorus suo epigrammate ostendit. Quidã Simichide, quod ipsemet alicubi innuere uidet, alij Simichiden cognomen esse uolunt, quòd simo esset aspectu, quod & eius interpretes nec semel significant. Audiuit uerò Phileran & Asclepiaden epigrammatũ poëtam. Lagi Ptolemæi temporibus, nec minùs Philadelpho regnante claruit. Multa uerò eius scripta ferũtur, atq; in primis quæ extant Edyllia bucolica Ionico & nouo Dorico sermone cõposita. Dorica quidem lingua in priscam & nouam discernitur: prisca asperum quiddam & rude sonat, noua uerò mitior & lenior. Adscribuntur & Theocrito Prœtides, Elpides, Heroinæ, Epicedia: adduntur insuper ab alijs Charites, inter quos est Hermogenes. Hymnos quoq; scripsisse à plerisq; credit, in quibus

bus hi ſunt, in Venerē, in Caſtores, id eſt, dioſcuros, in Pana. Hymnos iſtos, inquit Piſo, uideo à grammaticis citari ut poëtæ legitimos, & pręcipuè ab ijs cōmentarijs qui ſunt in Ariſtophanē. Sic ut ais, inquam, Piſo: ſed de iſtis commentarijs nonnihil uobis aliàs, cum Ariſtophanis ipſius imaginem referemus. Fertur præterea Theocritus & elegias cōpoſuiſſe, et iambos, et epigrammata, quorum quædam adhuc leguntur. Sanè quòd Theocritum diximus paulò antè poëmata ſua εἰδύλλια βουκολικὰ appellaſſe, ἀπὸ τοῦ εἴδους ἢ θεωρία uocauit, ut ait interpres, hoc eſt, à ſpeculatione, uel quòd ſit diminutiuum ab eadē uoce εἶδος. Sed Pindari expoſitores quidam tradunt εἶδος poëmatis genus eſſe, et ſic Pindari hymnos uocari, unde ſit edyllion deductum. Theocritum uerò tetro & infelici mortis genere interijſſe præſtrictis faucibus, innuit Ouidius noſter: ita enim canit in Ibide:

Vt ue Syracoſio præſtricta fauce poëtæ,
Sic animæ laqueo ſit uia clauſa tuæ.

Hiſtoriam ſic ex grammaticis quidam recitat. Cum, inquit, Theocritus in Hieronis tyranni filium inuectus eſſet, ab eo ideo eſt capi iuſſus, ut eum ad ſupplicium trahi ſimularet. interrogatus ſi deinceps à maledictis deſiſteret, ille eò acrius etiam regi ipſi maledicere cœpit: quare indignatus, non iam ad

ſimulatũ,ſed ad certum ſupplicium rapi iuſ-ſit: quidam laqueo ſtrangulatũ, quidam ca-pite cæſum prodidere. Iſta quidem, inquit Piſo,ut mihi uidetur, Ouidij poëtæ carmini hiſtoria congruit,ſed autorem mihi dari uo luiſſem unde accepiſſet. Nullum,ego inquã, grammaticus ille attulit. Sed illud nos po-tius nunc Piſo diſquiramus,quod de Theo-criti patria in dubiũ modò uerſari diximus. Fuere certè Theocriti nomine duo, hic qui-dem poëta Syracuſanus,alter uerò philoſo-phus Chius ab Antigono rege morte mul-ctatus. Nam cum altero rex oculo careret, licentius eſt in illum Theocritus locutus, ut ſcribit Macrob. Vel ut prodit Plutarchus, quòd Eutropioni coquorum regis magi-ſtro dixiſſet, Scio quòd me cyclopi crudum appones,regem perſtringens altero captum oculo, atque ita petulantis linguæ pœnas dedit. Et hucuſque de Theocrito, ſubtus cuius imaginem aliæ duæ fuerant bucoli-corum et ipſæ poëtarum, Moſchi altera,Bi-onis altera. Fuit uerò Moſchus & ipſe Sicu-lus, quem quidam cum Theocrito eundem putauere. Grãmaticus certè fuit & poëta,fa-miliaris ac dòmeſticus Ariſtarcho tum grã-maticorum facilè principi. Moſchi bucolica temporum iniuria interiere: eius duntaxat poëma ſupereſt, quod Amor fugitiuus in-ſcribitur,primùm,quod ſciam,à Bapt. Vari-no Do-

Moſchus.

ctore nostro uiro tam sancto quàm docto, mox à Politiano & alijs demum in latinum conuersum. Legitur & eiusdem Moschi epigramma in Amorem arantē, qui Iouem ita ridet, ut quem bouem Europæ amore fieri coēgerit. Extat & ipsius Europa heroicis uersibus conscripta. Meminit & Moschi Seruius Maurus grāmaticus. Fuit & alter Moschus citharœdus, quem Bœotios modulos inuenisse scribit Suidas. Bion uerò (nō is est qui inter septem Græciæ sapientes, unus habitus est, sed omnino alius, cui Græcorū omnium consensu tertia in bucolicis palma defertur) fuit, ut scribit Stobæus, patria Smyrnæus. Permulta eius carmina à scriptoribus græcis afferūtur, ut illud est quod apud eundem Stobæum in oratione περὶ κάλλους, id est, de pulchritudine legimus, à nobis sic latinè expositum: *Bion.*

Magna mihi insomnis etiam Venus aurea præstat.

Vnde Vergilianum illud deductum esse uideri curiosis potest:

Credimus an qui amant ipsi sibi somnia fingunt?

Extant & in Græcorum monumentis huius ex Bucolicis elegantes uersus quamplurimi, qui & afferuntur ab Arsenio in collectaneis. Fuerūt & duo alij Bionis nomine, qui sunt inter tragicos repositi, ut suo loco dicemus. Post Theocritum Nicander erat, qui Xenophanis filius fuit, uel Damnæi, ut in *Nicander.*

græcis commentarijs legitur, patria à quibuſdam Alexandrinus nuncupatus. Dionyſius Phaſelites Aetolũ credidit: in eo autem quem de poëtis ſcripſit, ſacerdotem ait Clarij Apollinis, qui à progenitoribus ſuis ſacerdotium accepit. Ipſe quoq; Nicander Clariũ ſe facit, cum de ſe ita cecinit in fine operis:

Vrbs nebuloſa Claros genuit.

Colophonius tamen à Cicerone in dialogis de Oratore uocatur, his uerbis: Conſtat, inquit, de rebus ruſticis hominem ab agro remotiſsimũ Nicandrum Colophoniũ, poëtica quadam facultate, non ruſtica, ſcripſiſſe præclarè. Colophonius item à Macrobio alijsq; nonnullis ſcriptoribus nuncupatur, ea uidelicet ratione, quã in Antimacho retulimus, quòd Claros urbs non procul à Colophone ſita eſt. Excoluit uerò cum poëtica grammaticã ſimul & medicinã, & Attali in primis regis tẽpeſtate. Antimachũ dicendi genere ęmulatus eſt, ut eius notant interpretes. Scripſit autem Theriaca et Alexipharmaca, quæ extant: quæ uerò deſiderantur, Georgica, Prognoſtica, argumento ab Hippocrate ſumpto: item ἑταιριουμένων, hoc eſt, ſodalitiorum, ut Suidas, & in Apolloniũ grammatici obſeruant, & Athenæus. Scripſit item Oetaica, & Aetolica, & Europea, ad hæc & de poëtis Colophonijs, quem Parthenius in fabula Oenonis librum citat, aliaq; inſuper

quæ

quæ apud autores pafsim citata reperiũtur. Sunt qui Nicandrũ & Aratum eadem ætate uixiſſe putent: quin Theriaca Arato caſtiganda Nicandrum dediſſe, & Aratum Nicandro Phænomena: quos à uero deuios Græci ſcriptores oſtendunt, XII. enim integris Olympiadibus Nicandrum præceſsit Aratus. Qua ex re & illud quoque colligimus, id falſum eſſe quod doctis alioqui pleriſq; perſuaſum uidemus, ſeptem hos Pleiadis nomine poëtas eodẽ floruiſſe tempore. Eis utiq; qui Nicandrum et Aratum eodem tempore uixiſſe putarunt, erroris uiam præſtitit, quòd eadem Arati ætate inſignis mathematicus Nicãder Colophonius claruit; ſed non is certè poëta fuit. In Nicandrũ uiri pleriq; eruditi commentaria ſcripſere, inter quos in primis Theon, Plutarchus, & ijs uetuſtior Phalereus Demetrius, ut eſt apud Stephanũ: mihi tamen eadem cum Nicandro ætate uixiſſe Phalereus uidetur. Poſt Nicandrum duo ſequebantur, qui, neſcio quæ fuit pictoris induſtria, & admirabile artificium, ita in tabulis depicti fuerant, ut ſe limis inuicem intueri, & inuiſo ac toruo quodam lumine ſpectare uiderẽtur. Tum Piſo & Picus puer attentius in me intuẽtes, Quid, inquiunt, ais iſtos toruè inuicẽ ſe intueri? agè obſecramus ediſſere. Res, inquã ego, nota: horum enim alter eſt Callimachus, alter Apol-

Callimachus. lonius. Hic quidem in Callimachum magistrum ingratissimus cum fuisset, &, quorundam ut est discipulorũ pessimũ ingeniũ, nescio qua ipsum contumelia affecisset, in eum Callimachus maledicum & ueneni plenum carmen illud composuit, quod ab aue Aegyptia, qua in regione natus erat, Apolloniũ Ibin appellauit: à quo & lõgè postea in uxoris solicitatorem relegatus, Ouidius inscriptionem argumentumq́ desumpsit. Fuit uerò Callimachus ex urbe Libyæ notissima Cyrene, quã ex Thera, quæ prius Calliste dicebatur, insula profecti coloni cõdidere, ut pluribus ostendit Pindarus & eius interpretes, qua de re & sic ipse Callimachus cecinit:

Nomine Calliste primùm, sed postmodo Thera
Dicta fuit tellus urbis origo meæ.

hoc est, si græcè mauultis:

καλλίστη τὸ πάροιθε, τὸ δ' ὕστερον οὔνομα θήρη,
μήτηρ εὐίππου πατρίδος ἡμετέρης.

Legitur & eiusdem poëtæ græcum carmen, quod ille ante funus sibi composuit, in quo hæc eadem. Sunt qui Batti filium Callimachum existiment, à quo & Battiades ipse à poëtis uocatur: tametsi pleriq; à rege potius Cyrenes conditore uocitatum uelint. Habitus est Callimachus grammaticus & poëta egregius, Hermocratis discipulus Iasij. Vxorem uerò duxit Euphratis Syracusani filiã. Sororem ipse habuit Megatimã, quæ Staseno-

noro nupsit, ex quibus natus est Callimachus iunior, qui nõ incelebris scriptor fuit, & de insulis accuratissimè opus èdidit. Claruit in primis Callimachus Philadelphi Ptolemæi temporibus, usq; ad Euergetis tempora, Olympiade circiter CXXV. Literas publicè docuit in Eleusini Alexãdriæ uico, dein est in aula regis receptus, in qua aliquandiu uersatus est. Scribam et seruũ habuit Istrum, Menandri Istri filium, & ipsum Cyrenæum, uel ut quidam malunt, Macedonem: at Hermippus in secundo, de ijs qui serui docti fuerunt, Paphiũ illum scribit, eumq; permulta scripsisse ait & carmine & soluta oratione. Afferuntur quidẽ in testimoniũ à grammaticis nonnunquam Istri scripta. Extat certè Istri, huius an alterius nescio, Ethici cognominati opus à me & uisum & perlectum, & à Diuo Hieronymo, nisi mẽtitur inscriptio, in latinum sermonẽ conuersum. Sed ad Callimachũ nos potius reuertamur, neq; enim historicos in præsentia excutimus. Scribit Strabo, Callimachum amicitia ac familiaritate usum fuisse Heracleti Halicarnassei. Cõposuisse uerò uolumina plusquã octoginta numero traditur, inter quæ reponũtur hæc: Hecale, de nomine anus hospitæ Thesei, q̃d poëma cum græcis plerunq;, tum latinis citatur autoribus, Plinio, Petronio Arbitro. Scripsit & Ionis aduentum in Aegyptũ, Se-

Ister.

melen, Argolicos colonos, Glaucum, Spes, hoc est, Elpides, satyricas fabulas, Tragœdias, Comœdias, Epodon, Mela, tabulas diuersas, inter quas legum tabulæ censentur, & in ijs illa fuit quæ à Gnathæna Machonis poëtæ amica condita fuerat, quam ipse Callimachus in tertio tabularũ complexus fuerat, et lex sodalitia, hoc est, νόμος συσσιτικὸς inscribebatur. Scripsit item de insularũ situ, tametsi quidã referunt in sororis filium, cuius modò meminimus. Scripsit ad hæc de fluminibus, de uentis, de piscibus, de auibus, quorum mentio habetur in commentarijs Apollonij. scripsit item causas, hoc est, τὰ ἄιτια, q̃d opus cum latinis cognitũ fuit, tum Græcis maximè: quare mirum est, quosdam alioqui doctos impudẽter hoc ignorasse apud Martialẽ. Hoc opus imitatus est M. Varro, ut Seruius grammaticus annotauit. Hymnos prçterea scripsit Callimachus, quorũ nonnulli adhuc legũtur. Illum celebrat Terentianus, qui in Iouem & Apollinem carmine phaleco fuit conditus, in quo fatidicum puerum Branchum ab Apolline dilectum descripserat. Hephæstion tamen integrũ illud poëma fuisse existimat, Branchumq́; de pueri nomine uocitari. Scripsit & in Ibin, aliaq́; non parum multa, quç à grçcis grammaticis referuntur. atq; hæc quidẽ de Callimacho. Apollonius uerò Rhodius dictus, Alexandrinus

Apollonius.

fuit

fuit, ex tribu Ptolemaide, qui adhuc adolescens cum esset, Argonautica scripsisse dicitur: dein cum ab alijs poëtis calumnijs indies afficeretur, maleq; audiret, patriam fugiens Rhodum concessit, ubi diutius uersatus, Rhodius quàm Alexandrinus cognominari maluit. Fuit uerò filius Silleos uel Illeos, utrunq; enim legimus. mater Rhode dicta est. Successit Eratostheni in Alexandrinæ bibliothecæ præfectura. At uerò eorum, quæ permulta scripsit, tantum, quòd sciam, extant Argonautica, opus quidem uarium, & multis uigilijs elucubratum, durum tamen, & alicubi ingratum, nisi qua parte Medeæ amores describit, ubi & Pub. Vergilij iudicio ita excellere uidetur, ut Vergilius ipse non aliunde plura in suos Didonis amores transtulisse facilè uideatur, quod nihilominus & grammatici obseruant. Leguntur in ipsius Apollonij Argonautica cõmentaria breuia illa quidem, sed erudita, & alicubi copiosa & uaria, quæq; nostris grammaticis usui esse possunt, quæ collecta & concinnata esse creduntur ex Lucillo Tarrhæo, Sophocleo, & Theone, clarissimis græcis scriptoribus. Apollonio poëtæ familiaris fuisse perhibetur Charon Lampsacenus historiarũ scriptor, qui et ipsius Apollonij poëmatis historias collegit, quas citatas identidẽ apud scriptores græcos legimus, Fuerunt & diuersis

temporibus alij hoc Apollonij nomine, inter quos grãmaticus multi nominis unus: & eo longè insignior Tyaneus ille, tanto studio & cultu ab antiquis habitus, ut eius historiã Philostratus octo uoluminibus scripserit, & illum Hierocles philosophus Philalethes cognominatus impudẽtissimè CHRISTO deo contulerit, contra quẽ scripsit Eusebius Pamphili. Sed hęc nihil ad tabulas, in quibus ultimi poëtarum Pleiadis erant Aratus & Lycophron, quorum utriusq; uitæ ex Suidæ commentarijs partim, partim ex græcis ipsorũ expositoribus luculenter scriptæ leguntur, ex quibus ego, quantũ in præsentia succurrerit, pro re pleraque decerpam: tametsi ea etiã quæ est in Arati latinis commentarijs, non indigna est cognitu, nisi, quę temporum est iniuria, quòd mendodissimè legitur: sed quandò in horũ commentariorum mentionẽ obiter incidimus, nihil nos prohibet, ut quæ aliàs annotaui, hoc uobis loco commemorem. Nihil, inquit Piso, et simul nescio qua maiore attentione uterque mihi uisus operam dare. Tum ego: Sunt, inquam, qui commentaria, de quibus agimus, tum in Cæsium Bassum, tum in C. Cæsarem referãt. Prioris opinionis sunt eruditi alioqui uiri, qui & scriptis suis id testati sunt. alterius ipse ego aliquando fui, Lactantij Firmiani autoritate nisus, qui diuinarum institutio-

tutionum libro primo Cęſaris ſententiam & uerba afferens, coniecturam dubio procul manifeſtā facit, ea ipſa Cæſaris eſſe commentaria, cum non modò hiſtoriam de Ganymede a Iouis aquila ex ipſis afferat, ſed totidem uerbis referat. Ad id etiam ſentiendū magis inducebamur, quòd Plinius Cæſarē Dictatorē ſcribit de ſtellis ſcripſiſſe, & quòd apud Suidam nec ſemel legebamus, Cæſarē ipſum in Aratum ſcripſiſſe metaphraſin, hoc eſt, ut ipſe hòc loco interpretor, tralationem, id quod et Iulius Firmicus nō indiligens aſtrologiæ ſcriptor atteſtatur: Iulius inquam Firmicus, qui & Villius potius à nonnullis nominatur, idq; ex eius peruetuſto codice, & antiquo ſaxo eius nomine inſcripto, antiquarij quidā aſtruere utuntur. Sed enim ego de cōmentarijs quod ſupereſt reddo. Quidam in Lactantij codice prò Cæſare, Cæſiū ſupponunt, ne uidelicet tempora non congruere uideantur, quippe quòd & Vergilius & Ouidius in ijs commentarijs in teſtimonium afferuntur, qui, ut noſtis, poſt Cæſarē fuerunt: atq; idcirco quidam Cæſarem Germanicum, qui & ipſum Aratum ex græcis in latinum uertit, potiùs q̄ C. Cæſarem, Lactantium & Firmicū intellexiſſe uolunt. Sed & in ijſdem multa ex Plinio ad uerbū, ſi non ex ijs Plinius accepit, id quod & alicubi fatetur. Sed hęc ego aliàs, nunc alijs examinan

da relinquo. Nobis uero æquè grata sunt ista, inquit Piso, ac ea sunt quæ de poëtis narras: quare si tibi ita uisum erit, et si sit in prõptu, quid de Suida habes, quem scriptorẽ & aliàs sæpe, et modò in mediũ attulisti, quis is fuerit nobis dicere ne graueris, né ue pigeat. Quibus ego petẽtibus respondi: Variæ sunt

Suidas. de Suida sententiæ. Nam sunt qui nullũ unquam fuisse Suidam autument, idq; etiam scripto testatus est Politianus. alij, si dis placet, barbaris commentarijs Papiæ & Catholico, qui mitius, Isidoro Hispalensi conferunt. Quibus illud uerè responderi potest, Suidam antiquum fuisse scriptorem, cuius in primis à Strabone fit mentio, & ab ijs qui in Apolloniũ Rhodium commentaria scripsere, & à Stephano, & alijs. Is igitur Suidas inter alia, nam & historias scripsit, commentaria (ut par est credere) non admodum magna condidit, quæ ab alijs postea multis locupletata & aucta, ad hanc quam uidemus libri magnitudinẽ excreuere, primiq; Suidæ nomen obtinuerunt: id quod & euenisse in Calepino nostris diebus uidemus, ut iam fermè eius sit libri minor pars. Idem & accidit in græco lexico. Atq; hæc quidẽ de Suida mihi coniectura potior esse uidetur, quàm eorum qui à Suida collecta & ueluti in rhapsodias consuta fuisse tradiderunt, cum, ut diximus, Suidas inter antiquos sit repositus,

tus, & longè eos ætate antecesſit, ex quibus commentaria ipſa, ut uidemus, concinnata legimus. Suidam quoq; quàm Sudã potius ſcribendũ arbitramur, cum illud græcis omnibus, iſtud nouis quibuſdam & ſemidoctis ſit tantum perſuaſum. Et ſimul etiam abijciendam puto, quam grãmatiſtæ quidam faciunt, duorũ huius nominis diſtinctionem, ut ſcilicet ille antiquior tantũ hiſtoricus, hic recentior grammaticus. Sed hęc uobiſcum, quando ſic uoluiſtis: nunc ad Aratum redeamus. Nobiſcũ iſta quidem, ut uis, Piſo & Picus àiunt, gratiſsima uerò nobis fuere: ſed quoniã, ut ipſe dixiſti, in coniectura ſunt poſita, etſi uериſimili, ſuum cuiq; ſit iudiciũ, nos certè facilè tibi aſsẽtimur. Quę ubi dixiſſent, Sint hæc, inquã, apud uos, nec in uulgus per uos emanẽt: nam tametſi ego aliquando hęc uerisimilia credidi, nunc tamẽ, ut certa ſint, nihil ſtatuo, nec cuiquã pręiudicatum uolo. Aratus igitur fuit Athenodori & Lenodoræ filius, quam Lithophilam latini nuncupant. Sunt qui Mnaſeæ filiũ arbitrentur. Patria ei urbs Ciliciæ fuit Soli, à Solone, quæ mox à Pompeio Põpeiopolis dicta eſt poſt deuictos piratas. Fratres Aratus tres habuiſſe dicitur, Myrin, Calondan & ipſum poëtam, & Athenodorũ, qui primus contra Zoilum Homeri detractorem, hoc eſt, Homeromaſtiga reſcripſit, temporibus regis Phila- *Aratus.*

delphi Dionysio Heracleotæ operam dedit, in grãmatica Menecrati Ephesio, in mathematicis Aristothero, in philosophia Timoni & Menedemo, sed in primis Persio, tunc nõ ignobili in urbe Athenarũ philosopho, cum quo etiam in Macedoniã est profectus: ubi cum nuptijs Antigoni regis & Philę eius uxoris interfuisset, apud eos deinceps reliquũ uitæ tempus diuersatus est: nam & cum Gonata Demetrij Poliorcetæ filio usq; ad mortem uixisse dicitur. Fuisse uerò perhibetur Homeri, aut Hesiodi potius zelotes, id est, æmulator. Philinũ uerò adolescentem miro prosecutus est amore, cuius & in Bucolicis meminit Theocritus poëta. Multa insuper Aratum scripsisse legimus, inter quæ leguntur Phænomena, in latinum sermonem iam quater & amplius uersa: primùm quidem à M. Cicerone, dein à Cæsare Germanico, etsi Firmicus à Iulio Cęsare, in pręfatione libri, et in vij. eius operis uolumine prodit: tertiũ à P. Ouidio, breui, ut ait Lactantius, carmine, cuius & Probus grammaticus in Vergilij Georgicis meminit. quartùm tralata sunt à Sex. Ruffo Auieno illo, ut puto, quẽ in Saturnalibus loquentẽ induxit Macrobius, & de quo alibi, hoc est, suo loco fiet mẽtio. Cõposuit præterea Aratus hymnos in Pana, itẽ quos appellauit Spõdophorus, hoc est, libamina ferentes: item Pægnia, ad hæc astrologiam

giam & astrothesiam, hoc est, astrorum positionem: tum etiam anthropogoniã, & hominum, ut sic dicam, generationem: Cleombroti epicedion, epigrãmata insuper in Philam Antipatri filiam: item epistolas, quarum nonnullę solutę orationi similes: item ex theriacis medicaminum compositiones, aliaq́ꝫ nonnulla, quæ breuitatis causa mitto. At uerò Macrobius elegẽon Arati memorat etiã, in quo de Diotimo Andramyteno poëta cõqueritur, qui, ut est, apud Stephanum, apud Gargara Troadis urbẽ pueros literas docebat: in quo quidem Macrobij loco græcum hoc carmen desideratur, quod tum ex gręco epigrammatũ uolumine, tum ex Stephano, ita restituimus: *Macrobij locus restituitur.*

αἰάζω Διότιμον, ὃς ἐν πέτρασι κάθηται
γαργαρέων, παῖσιν βῆτα καὶ ἄλφα λέγων.

Extant præterea Diotimi istius epigrammata quædã, ni nominis similitudine fallimur. Scribit Laërtius Diog. à Timone aliquando Aratum petijsse, quo pacto posset emendata carmina Homeri habere: Timonẽ ei respondisse, si antiqua legeret exemplaria, non autem noua & interpolata. Licet doctissimi nostrorum temporum quidam, non Timonem, sed Zenonem interrogatũ tradiderint, quod *μνημονικὸν ἁμάρτημα* putarim. At uerò Arato sic in dialogis de Oratore Marcus Tullius: Constat, inquit, inter doctos homi-

nem ignarum astrologię ornatissimis atque optimis uersibus Aratum de cœlo & stellis scripsisse. hæc ille. Cæterum & latinus interpres ait illum ignarum mathematicarũ, sed Eudoxum secutum & Hipparchũ. Arati uerò sepulchrum celebrat Pomponius Mela: Iuxta Solos, inquit, in paruo tumulo Arati poëtæ monumentũ, ideo referendum, quia ignotum quam ob causam iacta ad id saxa dissiliunt. Hæc quidem de Arato. Iam uerò

Lycophron. de Lycophrone agamus, qui Soclei filius Chalcidensis ex Eubœa fuit, poëta, ut Laërtius scribit, tragicus. Sunt qui à Lyco Rhegyno historico, qui & Butheras dictus est, illum adoptatũ fuisse tradant, habitus & inter grammaticos quoq; insignis. Scripsit uerò in primis iambico carmine Alexandram, id est, Cassandram, poëma ualde obscurum, quod & hodie legitur cum Isaacij uiri doctissimi commentarijs uaria eruditione re-

Isaacius. fertis. Fuit uerò Isaacius (ut & hoc obiter uos non lateat) Ioannis Zezæ grammatici frater: quod quidem Zezes nomen barbarà quadam consuetudine, præposito Tante z, durè admodum Tzetzius et Tzetzes profertur, ut in gręcis commentarijs manuscriptis nonnunquã est legere. Vterq;, inquam, Isaacius & Ioannes suis tẽporibus insignes habiti grammatici: nam & Ioannes in Homerum & Hesiodum commentaria condidit,

quem

quem tamen à nostris quibusdã grammaticis uideo Cęci nomine pro Zezis citari. Meminit præterea de Isaacio altero, ut puto, Procopius in historijs, quē incompertū habeo an is sit cuius & hodie Rhauennæ græcum extat epitaphiū non mehercule cognitione indignum, quo illum uirum clarissimū facilè uidemus. Fuit igitur, ut ad nostras tabulas redeam, Lycophrõ poëta tragicus, qui à scriptoribus in huius poëtarum Pleiadis numero est cõnumeratus, ea ratione, ut puto, quòd obscuriori stellæ Pleiadis conferatur: unde et Statius Papinnius in Syluis, in patris, ut puto, epicedio, Lycophronis tenebras, ad hoc uidelicet alludens, dixisse uideri potest. Obscurissimus omnino scriptor est. Fabulas uerò multas docuit, quas recenset Suidas. Inter eas autem hæ feruntur, Aeolus, Andromeda, Alethes, Aeolides, Elpenor, Hercules, Icetæ, hoc est, supplices: Hippolytus, Laius, Marathonij, Nauplius, Oedipus primus, & item secundus, Orphanus Pentheus, Pelopidę, Symmachi, Telegonus, Chrysippus. In his dubia Nauplius cẽsetur. Lycophronis prętereà satyras Laërtius Diogenes celebrat, atq; ex ijs etiam uersus quosdam attulit. Ipsum uerò Lycophronem sagitta occubuisse, significare uidet̃ Ouidius, cum ita canit:

Vtq; cothurnatum perijsse Lycophrona narrant,

Hæreat in fibris fixa sagitta tuis.

Hactenus de hac poëtarũ Pleiade: de altera cum de totius scenæ poëtis, ut tulerit occasio, agemus. Post hanc poëtarũ Pleiada, alij plerique poëtæ fuerunt, inter quos erat Euphorion Chalcidicus, Hephęstiõ tamẽ Cherronesiotã appellat à Cherroneso (sic enim libentius scribunt Gręci quidam, quàm Chersonesum.) Fuit uerò Polymneti filius, qui sub Lacyde & Prytanide philosophiæ operam dedit, poëticæ uerò sub Archebulo poëta, à quo & amatus fuisse perhibetur, cuius imaginem inter Lyricos cõmemorabimus. Claruit uerò Euphorion XXVI. supra centesimam Olymp. cum Pyrrhus Epirotarum rex bello cum Romanis decerneret. Fuisse dicitur Euphorion colore melino, obesus, et crurum debilium: quo autem tempore Alexander Eubœæ dominaretur filius Niceæ mulieris potentis, ab ea amatus & diues factus in Syriam concessit, & apud Antiochũ regem diuersatus, eiusq; bibliothecæ præfectus, tandiu pręfuit, quousq; mortuus est, sepultusq; est Antiochiæ, uel, ut alij tradunt, Apameæ. Scripsit in primis elegias, in quibus haud parũ celebratus est: item Hesiodũ, & Mopsopia, siue ἄτακτα, quòd scilicet in eo opere sine certa serie cõmixtæ essent fabulæ & historiæ. Terra uerò Attica Mopsopia dicta est, ab eius nominis Oceani filia: tametsi alij

Euphorion.

alij à Mopſope rege, & aliter alij tradũt. Scripſiſſe & ex oraculis mille annorum libros quinq;, quorum quintus Chilias inſcriptus fuit, à numero uidelicet mille dictus: quorũ quidem librorũ hypotheſin, id eſt, materiam ſubiectam & argumentũ ſubobſcurè exequitur Suidas. Scripſit inſuper epicediũ in Protagoram aſtrologum, ut Laërtius obſeruat. Scripſit & alia quæ citantur à Gręcis, atq; in primis à Parthenio in Eroticis. Tum Piſo ad me cõuerſus: Meminit iſtius, inquit, Euphorionis Quintilianus, cuius quòd uerba teneo ea recitabo: Quid, inquit, Euphorionẽ fruſtra tranſibimus? quem niſi probaſſet Vergilius, nunquã certè conditorũ Chalcidico uerſu carminũ feciſſet in Bucolicis mentionem. hactenus ille. Meminit & Probus grãmaticus: Euphorion, inquit, elegiarum ſcriptor Chalcidẽſis fuit, cuius in ſcribendo ſecutus colorẽ uidetur Cor. Gallus. Eadem ferè Seruius. Et ego: Optimè iſta tu quidẽ, inquã, dixiſti Piſo: ſed & alterius Euphorionis mentionẽ factã legimus, qui tragicus poëta fuit Aeſchyli filius. Poſt Euphorionẽ uerò erat Pigretis imago, qui Carius ex urbe Halicarnaſſo fuit, Artemiſię illius celebratę Mauſoli regis uxoris frater, qui Homeri Iliados uerſibus heroicis pentametrũ adiecit, adeò ut in elegiacum carmẽ Iliada commutaret. Pigres. Ita enim Homerus cecinit, ut noſtis:

Iram diua refer Pelidæ nunc mihi Achillis.

Pigres uerò:

Musa quidem fines omnis habes sophiæ.

Ita enim græc :

μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληιάδεω ἀχιλῆος,
μοῦσα γὰρ σὺ πάσης πείρατ᾽ ἔχεις σοφίης.

atque ita deinceps. Scripsisse preterea traditur quæ in Homerũ à plerisque omnibus poëmata referuntur, Margiten & Batrachomyomachiam, & alia quępiam. Ab hoc sequebatur Timolaus Larissæus, ex Macedoniæ ciuitate Larissa, Anaximenis Lampsaceni discipulus, qui etsi rhetor potius habitus est, non ignobilis tamen fuit in facultate poëtica, ut qui præter alia quę scripsisse proditur, & ipse in Homerica poësi, uti Pigres pentametrum, ita hic heroicum heroico addidit. Homerus enim:

Timolaus.

Iram diua refer Pelidæ nunc mihi Achillis.

Timolaus uerò subdidit:

Quam tulit iratus propter Chryseida raptam.

μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληιάδεω ἀχιλῆος,
ἣν ἔθετο χρύσου κεχολωμένος εἵνεκα κούρης.

Alia nõnulla hoc uobis loco afferre eiusmodi possẽ, sed ea nostris uerbis enunciare perdifficile est. Sat hæc sunto, normam cognoscitis qua Timolaus usus est, cętera apud Suidam per uos ipsi legetis. Hoc quod Timolaũ fecisse modò narrauimus, Idæus Rhodius etiam fecit, ut alibi dicemus: quare nunc ad

alios poëtas me cõuertam, atq; in primis ad Callinum elegiarum poëtam, quem Nicandri Græcus interpres Chalinoum uocat, & Maurus Terentianus, qui eum elegiaci carminis inuentorem à multis existimatum ait, cuius tamẽ carminis inuentionẽ alij in Theoclem Naxium seu Eretriensem referunt, nõ Erythræũ, ut perperàm quidam putant: neq; Theoclum putetis, ut quidam alioqui eruditi: fuit enim Theoclus uates, de quo nec semel Pausanias. Iis uerò qui Theoclem elegiorum carminũ inuentorem aiunt, Suidas suffragatur, qui furentẽ illum hoc carminis genus cecinisse prodit. Alij tamẽ Midam Phryga dixerũt, cum parenti fortè iusta persolueret, & in deorum numerum referre studeret. Alij Terpandro elegi uersus inuentionẽ attribuunt: quare, ut puto, cum de elego uersu ageret Horatius, grãmaticos certare ait, nec adhuc secundum quempiam unum pronunciatum esse. Sed de elego alibi egimus, nunc reliquum de Callino afferam. Scripsit Callinus Cimmeriorũ aduersus Esionenses impetum, totamq; eius belli historiã, ex quo poëmate à Gręcis nõnunquam afferri uidemus, ut illud: **Callinus.**

Gens bello aduentat fortißima Cimmeriorum.

Strabo totam Sminthij Apollinis fabulã descriptam ait, atq; à muribus nomen deductũ. Longè tamen ante Callinum Sminthij Apol

linis nomen celebre fuisse animaduertimus, ut in deorum cognominibus sumus ostensu ri. Callini mentio, tum Censorino tum Athenæo frequens. Post Callinū Philetæ & Mnemermi imagines in tabulis pictæ fuere: nam & ambo eodem carminis genere, quo Callinus, claruere. Philetas quidem Cous fuisse

Philetas.

tradit, uel ut alij, Rhodius, quod apud Theocritum scribunt grammatici. Versus quidem eius de amatorijs rebus Ouidius & Propertius celebrant. Patrē habuit Telephum. Floruit hic primū sub Philippo, adusq; tempora secundi Ptolemæi, cuius & magister fuisse dicitur. quo argumento facilè inducor, ut eum ualde senē interijsse putem. Habitus fuit Philetas inter sui temporis grāmaticos nō ignobilis criticus. usqueadeo uerò in ijs quæ ad orationem spectant, eiusq; nitorem, studiosus fuit, ut cū fortè difficile, nescio quid, anxiè nimis perquireret, cura & macie contabuisse ferat. Hanc ipsius mortis causam Græcorū diligentes quidam scriptores fuisse arbitrati sunt, quòd id genus orationis, quod tum ψευδόμενον, tum ψευδολόγον Græci dicūt, minimè soluere quiuerit. Declarat hoc & ipsius, quod adhuc legitur epitaphiū sic à me Latinè expositum:

Hospes ego hic sum, pseudomenos me sermo Philetā
Perdidit, & curæ noctibus hesperiæ.

Porrò, ne uos hoc lateat, pseudomenos sophisticæ

phisticæ captionis genus est, quod hodie à dialecticis reflexum dicitur & insolubile. Cicerò tortuosum & inexplicabile, ut in Acad. & de fato. Pseudomenos, hoc est. Epimenides ait, omnes Cretenses esse mendaces, & ipse est Cretensis, ergo & ipse mendax: igitur nō ei credendum: Et ait Cretenses esse mendaces, ergo ei non credendū: sunt ergo Cretenses ueraces, & illis credendum: at hic Cretensis, igitur ei credendum. Videte, quas nugas agant hi sophistæ. Sunt & huiusmodi cō plura alia, ut Crocodilinæ, Ceratinæ, ὄτινδς, & similia, de quibus in dialectica copiose Picus Pice pater tuus. Sed iam ad Philetam redeo, qui scripsit elegias, & epigrāmata, aliaq́ue nonnulla. Huic in hoc scribendi genere elegiarum apud Græcos plurimorum consensu secundas attribui autor est Fabius. Philetæ insuper opus quod Telephus inscribitur, quo nomine & pater ipsius uocatus est à grāmaticis, in Apollonij Argonauticis in testimonium affertur. Fuisse uerò exili adeò ac prætenui corpore tradit Aelianus, & Athenæus in dipnosophistis, ut pedibus sibi ex plumbo soleas annecti soleret, ne à uento scilicet diriperetur. Sunt & autores, qui ab illo Battida puellā amatam fuisse tradant, quod & Ouidius poëta semel atq; iterum innuit, cum cecinit:

Nec tantum Coo Battis amata uiro.

Item alibi ad coniugem scribens:

Quæ non inferius Battide *nomen habes.*

Bittis licet eo Hermesianactis Colophonij poëtæ carmine perperàm uocari uideatur, quo cum alios poëtas cõmemorat, tum Philetam æneum positum à suis ciuibus sub platano canentē Bittida puellam. Carmen si requiratis, apud Athenæum legitur. Audentes fortuna iuuat, huius esse poëtæ sententiam Claudianus innuit, cum cecinit:

Fors iuuat audentes, Coi sententia uatis.

Tametsi in plerisq; codicibus Chij pro Coi legatur. Sed de Phileta hactenus. At uerò alterius imago Mnimermi fuit, ut diximus, cuius poëtæ nomen Græcis pariter & Latinis uariè profertur, quidam enim Mimernũ, alij Mimermum, alij Mimnermũ, ut ferè Latini semper & Athenæus uocãt, cum sit à memoria & interpretatione nomen deductum, ut Mnemermus dicatur. Fuit Lyrgitiadæ Colophonij filius, & tibicen, ut testatur Strabo: ut uerò alij, Smyrnæus: ut alij, Astypalæus, unde ipse de se in elegia, quę Nanno inscribit:

Mnimermus.

Tum Pylon excelsam Neleida linquimus urbem,
Optatamq; Asiam nauibus attigimus.
Et primum ad Colophonem instructis uiribus urbem,
Et grauis hic cladis sedimus usq; duces.
Inde per Astyenta egressi protinus amnem
(Cura deûm) Smyrnam uidimus Aeolida.

Fuit uerò Nanno tibicina quæpiam à Mim-

nermo

nermo adamata, cuius & mentio est apud quẽ modò nominauimus Hermesianactem, in ea elegia quam de quorundam poëtarum amoribus scriptam reliquit. Natus quidem Mimnermus dicitur duodequadragesima Olympiade, ea qua sapientes ætate floruisse traduntur: unde & à Solone increpitum ait Laërtius, quod sexagesimũ annũ fatalem homini statuisset, octogesimũq; potius statuendum monuit, qua de re Græca adhuc carmina leguntur. Ligyastades propter carminis suauitatem cognominatus est. Eorum sectatus est sententiam, qui indolentiam & animi tranquillitatem induxerũt: nihil enim, ut ait Horatius in Epistolis, suaue esse cẽsebat sine amore iocisq;, & ut scribit Pomponius Porphyrion, ἀναλγησίαν Hieronymi commendauit. Meminit eius & Propertius lib. primo:

Plus in amore ualet Mimnermi uersus Homero.

Meminere & Solinus & Censorinus, item & Stobæus, apud quem & ipsius multa leguntur carmina, & in primis in ea oratione, quę de uitæ breuitate inscribitur. Meminit quoque Pausanias & in Bœoticis in primis, quo loco illum in elegijs de Smyrnęorũ bello, q̃d aduersus Gygen Lydorũ regem gestum est, dixisse ait, antiquiores Musas Cœli filias fuisse, iuniores uerò Iouis, id quod in Musis etiam retulimus. Hæc cum dixissem, & paulum cogitabundus conticerem, existimans

Piso me de ijs poëtis, qui elegias scripsissent, sermonis finē fecisse. Quid, inquit, cogitas? quin reliquū nobis exequeris? Mecū nunc, inquam, cogitabam, an hoc loco quosdā ijs longè antiquiores uobis referre deberē, qui qua in parte tabularū descripti forent, haud satis succurrit. Nihil, inquit Piso, uetat, quin quo tu loco uelis, nobis recites, eorum omnino nobis erit grata narratio. Sic agam, in-

Clonas. quam, ut uos uelle uideo. Fuit igitur Clonas Tegeates, ut Arcades existimāt: ut uerò Bœotij, Thebanus, qui inter elegiographos & epicos celebratus est. Primus etiam excogitasse fertur modos seu leges musicas, quæ à Græcis Nomi dicunt, qua dictione & Latini quidam usi sunt, tametsi alibi alia & diximus, & dicemus de Nomis lyricis. Sed de Clona hoc idem scribit Plutarchus in Musica. Alij tamen Ardalum quendam Trœzeniū, à quo primùm Musæ cognominatæ sunt Ardalides, inuenisse prodiderunt, quidam Apothetum & Schœnionem à Clona tantum inuentos.

Polymnestus. Erat & cum Clona Polymnestus, Miletis filius poëta Colophonius, qui & ipse eius ordinis, quo Clonas poëta fuit. Carmina sunt ab eo excogitata, quæ Polymnestia dicuntur. Scripsit item carmen orthium, quod & à quibusdam orthriū uocatur. Eiusque quę in Rhodo Sminthia cecinit, ab Athenęo afferunt. Huius itaque Polymnesti & Alcman

& Pin

& Pindarus, & Pausanias & Plutarchus, ut grammaticos mittam, meminere. Euhemerum quoq; ueterem elegiarũ scriptorẽ Censorinus in Musica recenset. Fuit quidem Euhemerus ex Messena ciuitate, ut Lactantius & Plutarchus in Osiridis & Isidis libello ostendunt: quem secutus est Eusebius, tametsi idem Plutarchus alibi Tegeatem eum facere uidetur. Connumeratur uerò Euhemerus à Sexto emperico & eodẽ Plutarcho inter eos, qui quòd impij essent, ἄθεοι à Græcis dicũtur, qua de re extãt senarij Callimachi, quos Plutarchus adducit in eo qui inscribitur, de philosophorum placitis. De Euhemero autem sic M. Cicero, cum eos qui aut fortes aut clari in deorum numerũ relati essent, cõmemorasset, Quę ratio, inquit, maximè tractata est ab Euhemero, quem noster & interpretatus & secutus est præter cæteros Ennius. Ab Euhemero autem mortes & sepulturæ demonstrantur deorum. Lactantius quoq; Firmianus in primo diuinarũ institutionum, Euhemerus ait, qui fuit ex ciuitate Messena, res gestas Iouis & cæterorũ, qui dei putantur, collegit, historiamq; contexuit & titulis & inscriptionib. sacris, quæ in antiquissimis templis habebantur, maximeq; in phano Iouis Triphyllij, ubi auream columnã positam esse ab ipso Ioue titulus indicabat, in qua columna gesta sua perscripsit, ut monumenta Euhemerus.

essent posteris rerum suarum. Hanc historiã interpretatus est Ennius & sequutus. hactenus quidem totidem uerbis Lactantius. Eadem quæ à Lactantio, & longè plura, dicuntur ab Eusebio in Euangelicę prępationis libro secundo, quæ ualde miror ab interprete G. prætermissa, inter quæ & hoc: Fuit, inquit, Euhemerus amicus Casandri regis, cuius gratia compulsus fuit regias quasdã sententias conficere, magnasq; ideo peregrinationes, per Oceanum loca peruagando meridionalia, marisq; insulas circumeundo perlustrare, quarum una est quæ Panchæa nuncupatur. &reliqua. Ab his ergo omnibus, ut uidetis, & ab Iosepho præterea, non ut poëta, sed ut historicus Euhemerus nominari uidetur, qua de re quid ego nunc statuam, non habeo, nisi fortè duos eiusdem nominis fuisse aliquis existimet, alterum quidem Messenium historicum, alterum uerò Tegeatem, & poëtam. Euhemeri quoq; à Varrone & Iunio Columella in re rustica fit mentio, ut & Politianus in miscellaneis doctè obseruauit, à quo carmẽ ut Timonis Phliasij adducitur, cum reuera sit Callimachi, ut est apud Plutarchum: est enim Politianus coniectura, ut puto, deceptus, quòd illud ipsum carmen apud Sextum Pyrrhonium legerat, qui cuius esset non expresit. Carmen hoc est, ut meis uerbis referam:

Senex

Senex ſuperbus impios ferens libros. hoc eſt,
γέρων ἀλαζὼν ἄδικα βιβλία φύχων.

Eſt & Euhemeri mentio apud Aur. Auguſtinum lib. de ciuitate Dei xvij. quanquã perperàm eo loci pro Euhemeri hactenus ab indoctis Homerus ſcribitur. Atque hactenus quidem de Euhemero. Fuit & poëta Sacadas Argiuus, qui modulationibus etiam operã dedit, & ſuo tempore egregius habitus, adeò ut ter Pythia uicerit. Sacadæ meminit Pindarus, item Plutarchus, qui eam in carminibus conuerſionem quæ Strophe dicitur, in ſingulis tonis Sacadan feciſſe ſcribit, primumq́ꝫ Doricum chorum canere inſtituiſſe, ſecundum Phrygium, tertium Lydium, unde eſt, ut à tribus quibus conſtabat partibus, nomus ipſe Trimere græcè nũcupetur. Alij Clonam, cuius paulò ſuprà meminimus, hoc inſtituiſſe uolunt, ut eſt in ea, quæ eſt apud Sicyonios poëtarum obſeruatio. Sunt etiã, qui exiſtiment apud Argiuos illum conſtituiſſe, quæ Endymatia uocantur. Meminit & huius Sacadæ Pauſanias, & cum eo Pronomi alicubi, at uerò in Corinthiacis ipſius monumentũ paulò ſupra gymnaſium, quod Cylarabæ uocant, ad portam cõuerſis poſitum fuiſſe ait. Primus utiq; hic tibiarum cantum Pythicum apud Delphos ceciniſſe traditur, atq; Apollinis in tibicines odiũ abuſq; Marſyæ & Sileni certamine perſeuerans, ab ipſo Sacadas.

Sacada ſedatum atq; compreſſum fuiſſe exiſtimatur. Sed de his hactenus poëtis, qui antiquioribus floruiſſe temporib. produntur, quorum quæ in tabulis certa eſſent loca, nõ ſatis ego memini: quare iam ad ipſum propoſitæ tabulæ ordinẽ redeo. qua in parte Zenodotus erat Epheſius, poëta & grammaticus celebris, qui Philetæ diſcipulus fuit, paulò ante Ptolemæi Philadelphi tẽpora, ipſius tamen bibliothecæ præfuit, & in ea docuit. Eſt uerò inter criticos habitus, unde & illud eſt Bibaculi poëtæ in Catonem:

Zenodotus.

En cor Zenodoti, en iecur Cratetis. Scribit Theophilus græcus grammaticus, Zenodotum Homeri uerſus in ordinem redegiſſe, & ſimul Ptolemæi filios inſtituiſſe. Idem ſcribit & Suidas, qui & ipſum claruiſſe ait tempore primi Ptolemæi. Fuit & poëta Phædimus, qui, ut Stephanus ſcriptum reliquit, elegiarũ poëta fuit haudquaquam obſcurus, natus in ciuitate Macedoniæ, quæ Biſanthe dicitur.

Phædimus.

Erat & Pancrates poëta Arcadicus, qui opera maritima, hoc eſt, ἔργα θαλάσσια ad Heſiodi imitationem ſcripſiſſe proditur, quo in primis libro pompilum piſcem ſacrum eſſe exiſtimauit, Epopœaq; piſcatorem à ceto abſorptum filio præſente cecinit, ea ratione, quòd cum pompilos piſces cepiſſet, nõ ijs ut ſacris abſtinuiſſet. Inter multos Pancratis uerſus, quos apud Athenęum legi, hic eſt unus à me ex tem-

Pancrates.

ex tempore tralatus:

Pompilum hunc sacrum uocitant cognomine piscem.

Porrò diligentius considerandum est, an ab hoc pancratiū carmen deductum sit, de quo apud grammaticos: nihil enim ego habeo, quod in præsentia statuam. Et cum Pancrate erat Agathyllus & ipse Arcas, qui in scribendis elegijs summopere cōmendatus est. *Agathyllus.* Eius uersus citat Dionysius Halicarnass. cū de aduentu Aeneæ in Italiam uaria ex uarijs autoribus recenset. Fuit & hac parte Eratosthenis imago, qui Cyrenæus fuit. *Eratosthenes.* Patrē habuit, ut scribit Stephanus, Agacleum, ut Lucianus & Suidas, Aglaum, ut alij, Ambrosiū. Audiuit Lysaniam Cyrenęum grammaticū, & poëtam Callimachū, & philosophum Aristonem Chium, cui & libros aliquot, ut est apud Athenæum, inscripsit. Fuit utiq; Eratosthenes uariarum doctrinarū & disciplinarum studiosus & eruditus, atq; in ijs diu multa cum laude uersatus, tametsi à Strabone alicubi incessitur, in ultimo tamen geographię ut egregius poëta cōmendatur. In secundis quidem dictus est in omni disciplina fuisse, ut uerò alij, eum secundum uel nouum Platonem, alij Pentathlon uocauere. Primus certè philologi nomen obtinuit, ut est apud Suetonium Tranq. & post eum idem cognomen adeptus est apud Latinos Atteius. Alexandriam Eratosthenes ex Athenis à tertio Pto-

lemæo est accersitus, ubi ad quintum usque di uersatus est. Proditũ est à Luciano, in eo qui longæui, hoc est, Macrobij inscribitur, Eratosthenem cum grammaticus, poëta, philosophus, geometra, astrologusque celebris fuisset, ad annos usque duos & LXXX peruenisse, à Suida ad LXXX. Extat, quam legi, Eratosthenis elegia apud Eutocium Ascalonitam in cõmentario Syracusani Archimedis, quæ uolumina etsi hoc tempore parum uulgata, eorum mihi tamen copia facta est ex bibliotheca nostri huius Alberti Carpen. principis. Elegia uerò ipsa est tum suauis, tum uaria eruditione referta. Autor est Val. Probus grammaticus, Vergilium poëtam ab Eratosthene de cœli zonis omnia sumpsisse, & ex eo præcipuè libro qui hexametris uersibus scriptus, titulũ habuit Hermes, cuius disputationis quosdam attulit uersus, qui & ab Heraclide Pontico, in eo quem pro Homero & cõtra Homeri calumniatores libro composuit, adducuntur. Floruit Eratosthenes Eusebio teste, CXLI Olympiade, quo tempore Romani Marcello duce Syracusas obtinuere: alij centesima & XXVI scribunt. Cõsumptus uerò inedia existimat, cum oculorũ aciẽ sibi imminutam iniquius ferret. Discipulum insignem Aristophanem Byzantinum grammaticum reliquit, cuius postea Aristarchus discipulus fuisse scribitur, Eiusdem & disci-

puli fuere Mnaseas, Menãder, & Aristes. Scripsit uerò cum multa in philosophia & astrologia, tum non pauca in poëtica & historia, & præterea de ijs, quæ sunt in philosophia sectis. reliquit & dialogos multos, & de indolentia quæpiã, sed & in grãmaticis nonnulla. Atq; hactenus quidem de Eratosthene: quẽ sequebat̃ Rhianus, qui & ea qua Eratosthenes ætate claruit. Rhiani uersus cum aliubi, tum in ijs quæ in Apolloniũ scripta sunt cõmentaria, non semel in medium allatos inuenietis. Stephanus uerò Thessalica illum scripsisse prodit, unde & sunt Thessaliç in ijs, quç modò dixi, commentarijs cognomina collecta. Scripsit item eodem ipso Stephano autore Phamam, unde & carmina in testimoniũ uocat. De Rhiano præterea in Græcorũ monumentis sic inuenimus: Rhianus, aiũt, Cretensis fuit, ex Bena ciuitate, à qua ipse Benæus cognominatus est, id quod etiam Stephanus tradit. alij autem, ut Suidas scribit, Ceraitem dixere, alij ex Messena Ithaca, q̃d uerisimile nobis uideri facit Pausanias, qui à Rhiano Messeniacum bellum carmine scriptum ait, quod XX annis Messenij cum Lacedæmonijs gessere. quod Rhiani quidẽ carmen cõmendat Pausanias supra historiam, quam eadem de re scripsit Prieneus Myron. Fuit uerò Rhianus primũ quidem palæstræ custos & seruus: mox literas edoctus nõ in- **Rhianus.**

celebris factus est grãmaticus & poëta. Scripsit prçter ea quç suprà memorauimus, Thessalica & Messenaica, Heracleada libris quatuor. nec de Rhiano plura adhuc didici. Post
Seleucus. Rhianũ Seleucus Emisenus fuit, qui licet inter excellentes grammaticos cõnumeretur, nihilominus piscatoriã artem carmine composuit, cui titulũ fecit ἁλιευτικά, quatuorq; illa uoluminibus digessit. Scripsit item commentaria in Lyricos, item Parthica libris
Tryphiodorus. duobus. Fuit & Tryphiodorus Aegyptius, grãmaticus & poëta, qui scripsit urbis Troianæ excidium, quæ Halosis inscribitur, quæ cum diu in tenebris latuisset, nuper est ab Aldo Manutio publicata. Composuit etiã Tryphiodorus Marathoniaca, & de Hippodamia quædam, item Odysseam λειπογράμματον, ut Græci dicũt, in quo poëmate de Vlysse illiusq; laborib. egit: omnia insuper, quç de illo fabulata est antiquitas, collegit. scripsit item
Damocrates. alia. Damocrates quoq; Seruilius poëta fuit & medicus, quem Galenus in libris de medicaminum compositione per genus, plerasq; ait medicaminũ cõpositiones senarijs iambicis conscripsisse, idq; comprobat ipse Galenus. Nam, inquit, quæ uersu scribuntur, ad memoriã magis conferunt, eoq; rectius syncerius q; pondera ac mensuras, necnon ipsorum medicaminum cõmensus custodiunt, ne eorum uidelicet uocabula temporum & scriben-

ſcribentium,ut fit,in curia corrumpantur & uitient.atq; ea cauſa Galenus ipſe nonnullas medicaminū compoſitiones,eorumq́; confectiones,ipſius Damocratis uerſibus recitat. Ex quibus facilè colligere potuimus,in utraque facultate plurimū Damocraten ualuiſſe, cum à tanto medico tanti fiat. Meminit & alibi idem Galenus,eiusq́; uarios citat libellos, ut Clinicum, & quem ab amici nomine Pythicum inſcripſit, item de antidotorum præparatione. Herbam quoq; Hiberida eius carminibus deſcribit,quę ſi fortaſſe deſideratis, ea leguntur in ultimo de medicinis compoſitis. Meminit & Plinius lib.xxv. natur.hiſt. Legimus & ipſi paulò antè eiuſdem Theriacen uerſu Hexametro cōpoſitam,& illo quidem nō illepido: adeò antiquos ante & poſt Galenum medicos nō, ut hac tempeſtate pleroſq; omnes, *ἀμούσους* & inelegantes fuiſſe liquidò perſpicimus. Sed quoniā in medicorū mētionē incidimus,præter quos alibi,& ſequentis in primis tabulę ſermone referemus,idem Cl.Galenus Eudemū celebrat lib.de antid.ij. *Eudemus.* eiusq́; antidotū Theriacen & ipſum uocatū, uerſu conditum adducit, quod Philometor Antiochus probū eſſe his uerbis iudicauit:

ἴκσιν μάθε τήνδε πρὸς ἑρπετὰ, ἣν φιλομήτωρ
νικήσας πεῖρᾳ κέκρικεν Ἀντίοχος.

Heliodorū quoq; poëtam & medicū eodem, *Heliodorus.* quo ſuprà loco diximus, Galen. cōmemorat,

eiusq́ue uersus affert perquàm oppidò memoria dignos. Scripsit uerò hic ad Nicomachũ ἀπολυτικὰ, hoc est, resolutoria, cuius poëmatis hos uersus attendite, ex quibus quanta artis medicæ religione teneretur, facilè uidebitis, ne uidelicet inquinatas manus haberet, q̃d & suo iusiurando D. Hippocrates præcipit. Versus Heliodori hi sunt, à me sic Latinè quoquo modo expressi:

Non per, qui deus est in Tricca, haud perq́; ferentem
Solem cœlicolis lucem mortalibus almam,
Non per sceptra deûm quæ fert Saturnia proles,
Non quisquam me induxit donis, mé ue coëgit
Gratia amicitiæ cuiquam nocuisse medendo,
Sed sanctas nunc clara manus ad sidera tollo,
Impolluta mihi uitio super omnia mens est. Hęc ille.

Scitis uos quidam Triccam oppidum fuisse Thessaliæ, ubi Aesculapius Triccæus coleretur, uel ipso Strabone autore: dictum à Tricca Penei filia, ut Stephanus scribit. Sanè eodem loco Galenus Heliodorũ, hunc nescio an alterũ scribit fuisse Atheniensem, Tragœdiarum poëtã, ut hesterna die meminimus.

Ptolemæus. Fuit & Ptolemæus Cytherius poëta, qui inter alia quæ scripsit, & uersus composuit de psalacanthe herba, deq́ue admirandis ipsius herbæ uirtutibus, cuius apud autores nõ facilè mentionem factam reperiatis, Plinium licet & Dioscoridem euoluatis. meminit Suidas. Nisi fortè Pyracanthe legatis, id est, scolymus

lymus, ut est apud Dioscoridẽ. Post hos uerò fuit Capito epici carminis poëta, ut libro octauo dipnosophistôn obseruat Athenęus, qui & illius scripta in medium adducit. Alio uerò loco eum patria Alexandrinũ fuisse ostendit, atq; in primis erotica, id est, amatoria carmina scripsisse. Suidas tamen, nisi nominis similitudine fallimur, Capitonem, Lycium & historicum facit, qui Isauricam historiam libris octo conscripserit, & Eutropij Latini, qui ex Liuio epitomen seu compendium fecit, metaphrasin, scripsit item de Lycia atq; Pamphylia. Fuit & Atteius Capito inter ueteres Latinos eruditos connumeratus. At nihil hi ad tabulas: in quibus quidem erat Theolyti imago poëtæ Methymnæi ex Lesbo insula, qui quę Bacchica appellantur, scripsit. Sunt qui addant, eundem Glaucum cecinisse Ariadnæ amore percitum, cum ea esset in Naxo relicta, ei uim afferre tentasse, quare à Dionysio ex uite uinculo uinctum eodem loco relictum. Extãt hac de re apud Gręcos carmina, in quibus Glaucus de se inter reliqua ita loquitur:

Capito. *Atteius Capito.* *Theolytus.*

Anthedon prope terga maris, contraria longè
Eubœæ, Euripi quà latè refluit æstus,
Hinc genus est, genuitq; pater me nominè Cõpeus.

Post Theolytum non procul fuit Euanthes epicus & ipse poëta, qui de ipso eodem Glauco Anthedonio inter cætera hymnum com

Euanthes.

posuit, sed non Copei, ut Theolytus, ipsum filium facit, sed Posidori, uel potius Posidonij & Naiadis nymphæ, ut scribit Athenæus, remq́ue ait Glaucum habuisse cum Ariadna, cũ à Theseo in Dia insula relicta fuisset. His sic à me cõmemoratis, Sed iam locus, inquã, & tempus exposcere uident, ut quarundam puellarũ & mulierum imagines, quę in tabula fuerãt, uobis expediam. Erit istuc, inquiũt Piso & Picus, pergratum audire, quo enim rarius est mulieres in hac facultate excelluisse, eo res miranda magis, & ea de re sermo quoq; gratior. Ne uos, ego inquam, rarum adeò putetis mulieres in poëtica excelluisse: nam & eæ suas sibi ingenij laudes uendicarunt sic, ut & uiris in hac facultate gloriam quandoq; præripuerint. Corinna enim est Pindaro Lyricorũ principi in iudicio antelata, ut planius uobis suo loco ostendam, & Sappho quoq; poëtis multis præposita. At illas iam attendite post Sibyllas, & cæteras, quas hesterno sermone retulimus, quæ hac parte depictæ fuerant, quarũ prima erat Eu- *Eumite.* mite, quæ à patris nomine & Cleobule, & *Cleobule.* Cleobulina dicitur. *Cleobulina.* Patria Lyndia ex Rhodo fuit, pater unus ex septem Græciæ sapientibus Cleobulus, *Cleobulus.* qui eodem scribendi genere uersus delectatus est, quo & filia. Eius & multæ feruntur sententiæ, cum ab alijs, tum à Laërtio, qui, ut fatuum, eum à Simonide habitum

bitum ſcribit, cuius hac de re leguntur uerſus. Cæterum Eumite griphos & ænigmata ſcripſit, ut Plutarchus in conuiuio ſapientũ prodidit, & nos inter noſtra ænigmata tibi Pice collegimus, illudq́ eius attulimus:

Eſt unus genitor, cui uni ſunt pignora bis ſex,
His quoq; triginta natæ, ſed diſpare forma.
Hæ niueæ aſpectu, nigris ſunt uultibus illæ,
Sunt immortales omnes, moriuntur & omnes.

De Eumite pauca alia inuenimus. Poſt eam Praxilla fuit Sicyonia, cuius Suidas & Athenæus meminere, ut nunc alios mittam. Floruit, ut Euſebius ſcribit, LXXXII Olympiade, eam Antipater Theſſalus primã inter nouem Lyricas enumerat, quas notiſsimo ipſe epigrãmate deſcribit. Meminit & Tacianus, tametſi hæreticus, doctiſsimus tamen, in libro aduerſus gentes, eiusq́ imaginem à Lyſippo ait fuiſſe confectam. Hephæſtion uerò Praxillæ dithyrambos, metrumq́ Praxilliũ ab ea deductum & factum aſſerit, cuius carminis genere alicubi utitur Pindarus in hymnis Iſthmionicis. Meminerũt & Latini Praxillei uerſus. Ab hac, ut Zenobius ait, ſeu ut alij malunt, Zenodotus, prouerbium illud factum eſt, Stolidior Praxillæ Adonide, in ualde ſtupidos ac ſtolidos. Nam cum, teſte Polemone, Praxilla in ſuo quodam poëmate Adonin apud inferos induxiſſet interrogatum, quid formoſiſsimũ apud ſuperos reliquiſſet, *Praxilla.*

illum respondisse Solem, Lunam, mala, cucumeres, resq; adeò dissimiles contulisse, ut inde prouerbium emanarit. Sed & huius Praxillæ nunc etiã carmẽ legitur, ad Calain puerum, de amoris mutatione. Erat dein post

Nossis. Praxillam Nossis poëtria, cuius adhuc inter Græca epigrammata uersus leguntur, eius & Antipater in eo, quod modo citaui, lyricarũ

Myro. mulierum epigrãmate meminit. Erat & Myro Byzantia, quæ in poëtica plurima scripsit, atq; inter ea præcipuè elegias, & uersus melicos. Sunt qui matrem eam fuisse putent eius Homeri, quem in Pleiadis poëticæ numero connumerauimus. Laudatur uerò ab Athenæo multum, eamq; in hac facultate excelluisse prodidit. Fuit quoq; illius Andromachi uxor, qui philologus illustris est suo tempore habitus. Myrus huius statuam factam à Cephisiodoto, egregio eius artis opifice, scriptum reliquit Tacianus. Alteram tamen etiam Myro legimus, quæ in studijs philosophiæ uersata est. Fuit & in hoc fœminarum

Erinna. agmine Erinna, de cuius patria uaria legimus, Tacianus enim Lesbiam illam facit, alij Teiam, alij Rhodiam, quidam Teliam, ab insula non admodum magna Telo, quæ parum distat à Cnido, ut uerò Stephanus ait, Tenia fuit, à ciuitate Laconiæ Teno. Floruit per ea tempora quibus & Sappho, cuius & concubinam fuisse scribit Tacianus, & Suidas, si modo tem-

do tempora cōueniunt. Extāt & hodie Erinnæ carmina nonnulla Græca, quæ legi. Sunt qui tradant eam tum nonum & decimū annum egiſſe, cum uita exceſsiſſet, & eſſet adhuc uirgo, quam ob cauſam iuniorē uatem, hoc eſt, Neaœdon Leonides Grǽco epigrammate uocauit. Extant, quæ legunt apud Græcos, in eam multorum epigrammata, ex quibus ego hos duos expreſsi:

σαπφὼ δ' ἠρίννης ὅσσον μέλεσσιν ἀμείνων,
ἠρίννα σαπφοῦς τόσσον ἐν ἑξαμέτροις.

Erinna melior lyrico quàm carmine Sappho,
Erinna & Sappho tam fuit hexametris.

Scripſit uerò ipſa Dorica & Aeolica lingua poëma, quod Helecaten uocauit trecētis uerſibus, qui perquàm ſimiles Homericis uidebantur, quamobrē, ut opinor, ita de ea Propertius cecinit:

Carminaq; Erinnes non putat æqua ſuis.

Meminit & Erinnes Euſtathius, & Plinius cum de Myrone agit. Fecit, inquit, Myron et Cicadæ monumentū & locuſtæ, ſicut carminibus ſuis Erinna ſignificat. Hanc illa ſequebatur Anyte, cuius in aues quaſdā uerſus & hodie leguntur, & præterea epigrāma in Themiſtoclem, cuiuſque Anytes Tacianus idem meminit. Quo loco etiam de Myrtide, quam Anthedoniam fuiſſe ſcribit Plutarchus, quæ Ochnæ puellæ necem ſcripſiſſe dicitur, quæ Eunoſti herois mortis cauſa fuerat. Eiuſdē *Anyte.* *Myrtis.*

Myrtidis meminit & Antipater. Cõmemorat idem, qui suprà, Tacianus Learchida à Menestrato, Mnesarchida Ephesiam, & Clito, ab Amphistrato exscalptas fuisse, & Talarchida Argiuam à Silanione, & Telesillam, quę & ipsa Argiua fuit, & eodem, quo Praxilla tempore claruit, ut Eusebius scribit, eius aliquos uersus Hephæstion adducit. Sed mirandum illud est, quod de ea Plutarchus prodit in eo, qui est de mulierũ uirtutibus, quod ea uidelicet supra cæteras fœminas in poëticæ facultate excelluit, Cum domi, inquit, illustris esset. Sed ualitudinaria oraculum accepit, Musas ut colere deberet, quare, ait, carminib. & harmoniæ musicæ operã dedit sic, ut morbo liberata sit, & patriam cum alijs Argiuis mulieribus aliquando tutata sit. Quam historiã latius Plutarchus ipse exequit̃, breuius Pausanias & Suidas, qui ita scribit. Telesilla, inquit, poëtria libros quidem super columnã, sed capiti galeam imposuit. Etenim cum Lacedæmonij eos, qui in Argi templum, uel ut Pausanias ait, in Martis luco confugerãt, perderent, & iam ut urbem diriperent, imminerent, tum Telesilla armatis mulieribus, quæ ætate aptæ essent, Lacedęmonijs obuiam iuere. Quam rem conspicati Lacedæmonij, retro conuersi sunt, turpe esse rati cum mulieribus pugnare, quas & uicisse nulla sit gloria, & ab ijs uinci magna sit ignominia. Qua

Learchis. *Mnesarchis.* *Clito.* *Talarchis.* *Telesilla.*

in

in re oraculũ, quod antea Argiuis datũ fuerat, impletum eſt, quod erat huiuſcemodi:

Quando marem uictrix mulier procul uſq; fugarit,
Claraq́; tum fuerit Argiuis gloria parta,
Tum laceras plures Argiuas undiq; reddet.

Huius ergo Teleſillæ ſtatua Argis fuit, ſupra columnam poſita, ad cuius pedes libri fuerant ſparſi, galeam uerò manibus tenebat, quam erat capiti impoſitura. De Teleſilla meminit & Lucianus in Amoribus. Non ea, inquit, quæ in Spartanos armata Teleſilla prodiuit, poſtquam Mars muliebris inter deos Argis connumeratus eſt. Scripſit autem Teleſilla cum alia, tum Odas, in quibus de coryphæa Diana, ut Pauſanias docet, mẽtionẽ fecit. At uerò Theophylactus, qui Græcas quaſdam epiſtolas cõmentus eſt, Teleſillam Laidi epiſtolam ſcribere confingit, quæ laſciua adeò, ut uix meminiſſe eius cõueniat. Erat & in hoc poëtriarũ agmine Nyſis, Agacle, & Theoſebia, cuius adhuc in medicos quædã extãt epigrãmata. Fuit & Aſpaſia Mileſia, quæ licet, quàm poëtria, ſophiſtria magis à Græcis nuncupet, quod ſcilicet oratoriæ operam dederit, nihilominus & carmina pleraq; ornatè compoſuit, ut eſt apud Athenæum, inter quæ nõnulla in Socratem, quem & amaſſe & docuiſſe ferunt. Leguntur, quæ Herodicus Cratetius adducit, Græca Venenere delibuta, alia etiam affert Athenæus.

Nyſis.
Agacle.
Theoſebia.
Aſpaſia.

Hanc Pericles amauit,ut non semel idem scribit Athenæus, & duorum bellorum causam fuisse tradit Suidas,Samiaci & Peloponnesiaci.Ex ea quoq; nothum filium sibi cognominem sustulisse Pericles proditur. Aspasiæ meminere cum alij Socratici,tum præcipuè Plato in Menexeno, sed plura Harpocration ex Lysiæ oratione, quæ in Aeschinem Socraticum est edita.Erat &cum his Clitagora Lacedæmonia, cuius Aristophanes meminit. Erat item Alexandrina Hestiæa,quæ,ut Strabo scribit,à Demetrio citatur. Inter ea uerò, quæ suis scriptis prodidit,de Homerica Iliade multa feruntur.Fuit & simul Hedyle Poëtria,quę Hedylogi Samij mater fuit, uel ut alij uolunt,Atheniensis.Inter poëtas autē connumeratur & ipse Hedylogus in quarto ab Athenæo,ubi &ipsius epigrammata nōnulla in medium afferuntur. Fuit uerò Hedyle, ut creditur,Moschinæ Atticæ filia,quæ iamborum poëtria fuisse perhibetur.Hedyle uerò cum alia scripsit, tum poëma illud, quod Scylla inscriptum est, in quo Glaucum induxit Scyllæ amore captū, in illius antrum descendisse,qua de re Græci grammatici, ut est apud Athenęum.Erât &cum his Damocharis,cuius adhuc extant epigrammata. Megalostraten etiam poëtriam fuisse ostendunt Archytas Harmoniacus & Chamæleon, amatamq; moderatè ab Alcmane,cuius &in eam

Clitagora. *Alexandrina.* *Hedyle.* *Hedylogus.* *Damocharis.* *Megalostrate.*

uersus

uersus legi apud Athenæum. Fuit & Damophila, Pamphili uxor, quæ Sapphus amicitia usa est, de qua Apollonij uerbis Tyanei, quæ apud Philostratum leguntur, uobiscũ agam. Damidem, inquit, cõuocans Apollonius ait, Nunquid tu ex me hodie petijsti, quo sit nomine uxor Pamphili uocitata, quæ & familiaritatem habuisse, & carmina hymnosq; condidisse cum Sappho dicitur, qui hac quoque tempestate in Dianę Pergææ sacris cõcinuntur, atq; eos quidem Aeolico Pamphylicoq; ritu edidisse tradit. Quæsiui sanè, inquit Damis, nec nomen adhuc mihi prodidisti. Tum Apollonius, Non, inquam, uir probe, prodidi, at si hymnorum numeros ac modos consideremus, & quo modo Aeolica Pamphylijs permutarit, alij ꝓfecto nos euaderemus, parumq; in exquirendis nominibus soliciti essemus. Eius tamen sapientis mulieris nomen fuit Damophila, quam æquales sibi uirgines congregasse perhibent, poëmataq; uaria partim amatoria, partim in Dianæ laudẽ composuisse, necnon ex ipsius Sapphus poëmatis multa didicisse. Atq; hactenus his fermè uerbis Apollonius apud Philostratum. Erat post hæc lasciuissimæ cuiusdam fœminæ imago, quæ tanquam Spinthria, ut dicitur, uaria concubituũ genera descripsit, Elephantis nomine, quæ & à Græcis interdum Elephantine uocatur, utrunq; forma patro-

Damophila.

Elephantis.

Elephantine.

nymica dictum uidetur, hanc tamē uideo Latinos quosdam alioqui literatos falso marem putasse. Ex huius certè Elephantidos libellis, in Priapeis poëmatijs, Priapo deo obscœno dat donū Lalage. Et Tiberius Cæsar, ut Tranquillus scribit, cubiculū expositis figuris instruxerat, ne cui libidinis exēplar deesset. Huius & Tacianus Assyrius in libro aduersus gentes meminit, & Suidas, Martialis quoq; & Plinius, ex quibus omnibus ego plura in Collectaneis. Sunt, qui Elephātidis carmina adhuc quædam legi prodiderūt, quæ ad manus meas neutiq̄ peruenere. Et cū Elephanti

Philænis. de fuit altera, eius par lasciuiæ, Philœnis hæc erat, quæ prostratæ mulier fuit pudicitiæ, ut ex Græco incerti autoris Scazonte, quod in tertio epigrammatū uolumine legit, cognoscimus. In quo ipsa se ea nunquam fecisse ait, quæ illi obiecta sunt, sed ea à Philocrate Athe niense, homine & nominis & linguæ præpostere, scripta fuisse, se uerò nihil earum rerum penitus scire. Athenæus quidem ex Chrysippi sententia, carmen illud Aeschrionis Samij esse in octauo scriptum reliquit, qui quòd iambis uti soleret, Iambœtheus dictus est. Xenophon quidem in secundo Apomnemoneumatōn Leucadiam Philœnin dicit, his uerbis: Quæ neque, inquit, Nico Samia, uel Callistrate Lesbia, uel Philœnis Leucadia, sed neque Atheniensis Pythonicus conspexit

amo-

amorum solatia. Lucianus quoque eiusdem meminit, cum in Pseudologista, tum in Amoribus, ut de poëtria lasciuissimorum carminum. At uerò Philœnis scripsisse dicitur uaria concubituum genera, ut quoque Elephantis, quorum mentio fit in Priapeis, quæ tot figuris, quot Philœnis enarrat, & eo Ouidij uersiculo significari plerique autumant:

Nec quæ concubitus non tacuere suos.

Elephantis, inquam, & Philœnis, si Suidæ stamus, Astyanassam imitatæ sunt, quę utraque longè fuit antiquior, ut quæ Helenæ Menelai ancilla fuerit, primaq; inuenisse fertur accubitus in coitu, id est, quas Græci κατακλίσεις uocant, & de concubituum figuris libros reliquit, sed de his in Collectaneis nostris. Alteram Philœnem Tribadem lacerat Martialis. Sed & aliæ plures inter mulieres poëtas fuerunt, sparsim quidem alijs tabulis effictæ, de quibus sequentium dierum sermonibus agemus. Tum Piso, hæc cum dixissem, exurgens, & abeunti similis, in me intuens abitionem parabat. Et ego, Mane, inquam, Piso, adhuc alia quædam restant, quæ sunt nobis hodie dicenda: nam nec dum sol inclinat. Quo iterū cum puero sedente, Post mulierū, inquā, imagines, in hac tabulę parte Euphronius erat poëta, qui de Priapo pudendo deo multa scripsit, eūq; inter cætera Orneatē *Euphronius.*

à flumine uocat, quod ſcilicet in eius fluminis ripa conſtructum phanum eius dei eſſet, quod plenius oſtendit Strabo. Ab Euphronio non aberat Alexander, qui ſuo tempore lucerna,hoc eſt,Lychnus cognominatus eſt. Fuit uerò Epheſius patria, poëta & orator, & in repub. diu honeſtè uerſatus, ſcripſitq́ carmina plurima,in quibus tum de rebus cœleſtibus,tum de continentib.terris multa tractauit,quæ & citantur à Stephano,meminit eius & Strabo.Reliquit & alia nõnulla poëmata,quorum meminit Athenæus,&præter alia hiſtoriam quoq; cõpoſuit.Dubitaui aliquoties ego,an hic ille Alexander poëta eſſet, cuius eſt facta mentio àM.Tullio in epiſtolis ad Atticum.Scribit enim de eo ita lib.vi.A Vibio libros accepi, poëta ineptus, nec tamen ſcit nihil,ſed eſt non inutilis, deſcribo, & remitto.Quibus uerbis uidetis,quale de eo fuerit Ciceronis iudicium, nomen uerò aſcribit alia eiuſdẽ libri epiſtola,ait enim,Libros Alexandri negligentis hominis,&nõ boni poëtæ,ſed tamen non inutilis tibi remiſi. Atq; ille hactenus. De Alexandro Aetolo alibi agemus.Fuit & hac parte Critias nobilis poëta, qui cum alia, tum in primis elegias cecinit, quæ ut coniectura non obſcura aſſequimur, & uenuſtate & elegantia refertæ fuerant, legi etenim eius ipſius elegiam,quæ extat,unã, qua id facilè collegimus. In qua Lacedæmo

nijs

Alexander. *Critias.*

nijs morem nō fuisse scribit in symposijs prægustationes & philotesias, quas uocāt, alternasq́ potationes facere, qua de re & Athenæus plura in decimo. Critiæ illa etiam celebratur elegia, quam ad Alcibiadem Atheniensem scripsit, in qua cum Alcibiadis uocabulum in elego uersu inserere non posset, iambico pro pentametro usus est, ut & Parthenius fecit de Archelaidis nomine, ut nō multo pòst uobis enarrabo. Versus uero ipsi leguntur apud Hephæstionem, in Enchiridio:

καὶ νῦν κλεινίου υἱὸν ἀθηναῖον στεφανώσω,
ἀλκιβιάδην νέοισιν ὑμνήσας τρόποις.

Inter poëtas quoque reponitur Heraclides, qui à patria Heracle Pontica, Pontici cognomen accepit. Euphronis seu Eutyphronis filius fuit, originem uerò ab eo Damide duxit, qui eorum unus fuit, qui coloniam à Thebis Heracleam duxerunt. Athenas iuuenis Heraclides concessit, ubi cum molliore uestitu uteretur, esletq́ corpore obeso, ac ideo incessu tardo, pro Pōtico Pompicus uocabatur. Patriam à Tyrannide liberasse prodit, permultum uerò scripsit, nec minus sub alterius persona multa edidit, furti tamen accusatur, q̊d aliena interdum sibi ascripserit. Inter alia cōposuit de poëtica deq́ poëtis dialogum. Extat eiusdem liber, quod aliàs uobis dixi, quo Homerū à calumnia defendit. Sedenim auidum adeò gloriæ fuisse legimus, ut Pythiam Heraclides.

corruperit, quo sibi in theatro aurea corona daretur eo tempore, quo à fame laborãte patria scitatũ oraculum missus est. Sed & de eo sermo traditur, quod ab ipso nutritus draco fuit, quem, cum mortem sibi imminere sentiret, cuidam fidissimo sibi præcepit, ut pro se mortuo in lecto collocaret, ut à suis ipse ciuibus ad deos migrasse crederetur. quod cum propinquus ille fecisset, serpens, dum iusta agerentur, è lecto prorepsit, & eorum multos, qui aderant, perterrefecit, qua re patefacta, diuinos, quos appetebat, honores nequaquam est adeptus. Hoc scribit Hippobotus, & Demetrius Magnesius, si plura de ipso desideratis, legitote Laërtium, qui eius uitam est executus, apud quem, & quæ tum soluta oratione, tum carmine composita sunt, inuenietis. Aristoxenus quidem musicus illum tragœdias scripsisse tradit, sed Thespidis nomine publicasse. Chamæleon quoque ait illum, quæ carmine scripsit hexametro, ex Homero & Hesiodo furatum. Sunt, qui Heraclidis poëmata falso ea uelint, quæ nugæ, hoc est, λέσχαι inscribuntur, carmine Phalecio & Sapphico composita, cum alterius quidem sint Heraclidis Pontici, cuius & Artemidorus meminit in iiij. de somniorũ iudicio, ad filium Artemidorũ. Hic idem Pyrrhichas composuit: nam Heraclidis nomine plures fuisse inueni, Fuit & alius, qui Claudij & Neronis

ronis principatu floruit, quo etiam tempore Didymus grāmaticus, cui & multum detraxit, ut obseruat Suidas. Sedenim Diogenes hoc nomine quatuordecim colligit, quos inter eum, qui Lembus est cognominatus, unde & oratio Lembeutica ab eo dicta. Fuit uerò, ut Suidas scribit, Oxyrynchites, ex Aegypti ciuitate, uel ut Laërtius putat, Alexandrinus seu Callicianus. Vixit autem Sexti Ptolemæi tempore, & ad Antiochum regem scripsit, non tamen hic inter poëtas celebre nomen est assecutus. Et elegiarum poëta fuit, ut Callimachus testatur, à quo est mirificè amatus, quin & in ipsius funere hoc epigramma composuit, quod uobis meis, utcunque potero, uerbis recitabo.

Dixerat Heraclete mihi tua funera quidam,
Tum fleui memorans, mœstus, uterq; simul
Sedimus ad solem quoties, at tu meus hospes
Ex Alicarnasso puluis es exiguus.
Sed tua uiuet aëdon, cui, qui singula carpit,
Non Pluto potis est inijcere ipse manum.

Quod si Græcè legere mauultis, inter Græca habetur epigrammata, uobis enim ingenuè fateor, etsi numeros seruaui, me transmarinā Venerem non assecutum. Sunt etiam, qui Heraclitum Ephesium poëtam faciant, ut Suidas, alijq́;, qui Blosonis, uel Bleutonis filius fuit, seu Oracini, ut uerò Laërtius, Blisonis uel Eratiōtis, & sexagesimanona Olympiade *Heraclitus.*

clarus, quiq; à sermonis obscuritate Scotini nomen obtinuit, quam se ea ratione secutum fuisse dicere solitus erat, ut eruditi solum sua legerent. Hic inter reliqua librũ scripsit, quẽ in tres partes diuisum ferunt: nam de uniuer so, & de republica, & Theologia in eo disse-ruit, ipsumq; in templo Dianę deposuit. Hũc librum, ut Ariston scribit, cum Euripides Socrati aliquando legendum detulisset, Socrates respõdit, Quæ intellexi, præclara sunt, puto, & quæ nõ intellexi, ueruntamen eis opus est Delio natatore, ne in eo suffocetur. At uerò Seleucus grãmaticus Crotoniatem quendam scribit in eo, quem κατακολυμβητὴν inscripsit, libro, Cratem quendam hunc librũ primo Græcis inuexisse, ac dixisse librum ipsum Delio aliquo indigere natatore, qui in eo nõ suffocetur. Eum utiq; librum pleriq; Musas inscribunt, alij De natura, sed Diodorus Diligens gubernaculum ad uitæ regulam uel amussim, alij Morum sententiam, quidam κόσμον τρόπων ἑνὸς τῶν ξυμπάντων, hoc est, ornamentum morum unius omniũ. Sed hac de re satis uobiscum, huius enim uita à Suida & Laërtio copiose describit, nunc ad alios nos poëtas. Fuit & alius lyricus Heraclitus. Fuit &
Theorus. poëta Theorus, qui ab Aristophane in Equi
Chrysippus. tibus irridetur. Fuit & Chrysippus, nõ eum dico, qui inter Philosophos Stoicos laudat, sed eum, qui Georgica carmine scripsit, cuius &

ius & Diogenes aliiq; meminere. Porrò fuit Zonęus, qui in amatorijs epistolis scribendis nõ mediocrem sibi laudem comparauit. Scripsit item de pilæ lusu, in eum quoq; agrestes quædam epistolæ referunt, quę alterius fuisse styli diuersitate coarguuntur. Fuit & Euthydemus Atheniensis poëta, qui complura quidem composuisse dicitur, sed ea Hesiodi titulo inuulgasse, ut hi facere consueuerunt, etiam nostro hoc tempore, qui tentandi gratia, quid de selectores dicturi sint, id faciunt. Euthydemi tamen nõnulla, quæ ad salsamenta pertinent, circumferuntur, quæ ea ratione deprehensa sunt non esse Hesiodi, quod nescio, quæ loca cõmemorat, quæ Hesiodi tempestate, uel nondum constructa, uel non sic nuncupata fuerant. Erat & in hac poëtarum turba Panolbius, qui pleraq; carmine cõposuit, ut quod in Hypatian Erythræi filiã epitaphium dictum est, item ad Etherium post morbum, ad Erythrium, ad Dorotheum ducem, ad Aphthoniũ comitem. Pòst erat Epilycus uersificator, cuius in Cratete meminit Suidas, hunc Chium ex insula scribit Athenæus, ubi uinũ Chium describit, non desunt tamen, qui Atheniensem faciant. Fuit & hoc nomine alter comicus, in cuius fabulis Coraliscus ab Athenæo reponitur. Et hac parte duo erant Partheniј, alter quidẽ Chius, Thestoris uerò filius, qui & Chaos est cognomi-

Zonæus.

Euthydemus.

Panolbius.

Epilycus.

Parthenij duo.

natus, atq; ex Homeri progenie, longa tamē successione, natus fuisse perhibetur. Inter ipsius carmina ea præcipuè celebrata sunt, quę in parentem Thestora composuit, meminit huius Pollianus Græcus epigrāmaton scriptor. Hunc & in nōnullis imitatus est Vergilius poëta, ut Macrobius & Gellius obseruāt. Scribit Probus grammaticus à Parthenio de amātibus uolumen editum fuisse, ex quo de lauro fabulā recitat. Ex eodē Parthenij libro historiā de Cyanippo desumpsit Plutarchus, qui cognita uxoris morte, quæ à canib. lacerata fuerat, se ipse interemit, cum illa clàm uirum in uenatione secuta esset exploratura, an maritus alicuius esset uirginis amore correptus. Citat & huius Parthenij Iphiclū Stephanus, item eiusdem Propempticon. Suetonius uerò Tranquillus Tiberium Cæsarē scribit in carminib. pangendis Partheniū imitatum fuisse. Pleriq; tamē nō de hoc Parthenio, sed de altero Suetoniū intellexisse uolūt, duo eñ hoc nomine fuerūt, prior, ut dixi, Chius, alter Niceus, ut Stephanus & Suidas produt, tametsi ab alijs Myrleanus traditur, patre Heraclide, matre Eudora, uel ut Hermippus scribit, Tetha. Fuit uerò elegiarum & diuersorū carminum generum poëta, uixit usq; ad Tiberij Cæsaris tempora, qua certè exili coniectura nixi hi uidentur, qui putauere, quod hūc sit imitatus Tiberius. Vnde nos iure mirari

possumus, nihil hac de re à Cõmentatoribus Suetonij traditum, uixq; de Parthenio mentionem factam. Sed nos reliqua sequamur, hũc ipsum equidem ego eum esse Partheniũ crediderim, quo ut ait Macrobius, Vergilius in Græcis usus est grãmatico. Nam puer captus fuerat Parthenius à Cinna, quo tempore Romani Mithridatẽ bello uicere, ductusq; cum reliqua præda Romã, sed tum demũ ob doctrinã liberatus, & impunè abire permissus. Scrupulum quidem hoc mihi loco illud inijcit, quod est à Suida scriptum, hũc ipsum Parthenium adusq; Tiberij tempora peruenisse, cum à Cinna ad Tiberium, si rectè tempora supputemus, annos plus minus centũ & uiginti intercedere facilè colligi possit. Sed hæc subtilius indagare nunc nostri non est instituti, tantum quæ apud autores obseruauimus, uos admonuisse sufficiat. Scripsit uerò multa Parthenius, in primisq; elegiam in Venerem, & Aretes uxoris epicediũ, eius & laudes tribus uoluminibus, necnõ Metamorphoseon librũ, qui à Plutarcho Eustathioq; citat, quẽ librũ poëtã Ouidiũ, ut alio loco dicemus, facilè æmulatũ crediderim. Meminit & Parthenij, ut elegiarũ poëtę, Artemidorus in quarto de somniorũ iudicio, ad filiũ patri cognominem. Eiusdẽ Parthenij Hephæstion Archelaida in testimoniũ aduocat, quo loco ipsum in elegiaco carmine iambicũ in ultimo

induxiſſe ait, ut eam uocem uerſui insereret. Verſus hic eſt,

ἀμυσχρὸν ὄνομ' ἐστὶ τ' ἀρχιλαΐδος.

Citat & Parthenij Herculem Stephanus. Extat præterea libellus Græcus, huius, ut puto, Parthenij, ἐρωτικὰ inſcriptus, ad Corneliũ Gallum, ſoluta oratione, quo uarias amantũ hiſtorias colligit. Quo libro idem ipſe ſuos adducit uerſus quoſdam, ubi de Biblide & Cauno agit. Citatur hic à Probo grammatico, ex quo de lauro hanc fabulam recitat. Phœbus Daphnen Amydeſi filiã dilexit, quam ne per uim ſtupraret Apollo, Iuppiter in arborem laurum conuertit. Sanè non Amydeſi filiam, ſed Amyclæ legendum ex ipſo Parthenio, eſt apud Probum. Et uobis hucuſq; de duobus

Daphitas. Parthenijs, quos ſequebatur Daphitas, poëta & grammaticus, qui in Thorace Magneſiæ monte cruci ſuſtixus fuit, quod auſus eſſet in reges maledicos & mordaces uerſus ſcribere, eos enim uibices, & ramenta, & ſcobes opum regis Lyſimachi uocabat, & ſeruos ad regium faſtigiũ euectos. Vnde ab eo loco illud prouerbij uice uſurpari Græcis cõſueuit, φυλάττεσθαι τὸν θώρακα, hoc eſt, cauendum eſſe à Thorace, quo monemur mortis metu linguam coërcendam. Hoc Daphitæ eſt carmen, quod Strabo affert:

πορφύρεοι μώλωπες, ἀπορρινήματα γάζης
λυσιμάχου, λύδων ἄρχετε καὶ φρυγίης. Hoc eſt,

Purpurei

Purpurei uibices, & scobs ultima gazæ
Lysimachi, Lydis iura date & Phrygiæ.

Marcus uerò Tullius in libro de Fato alium Daphitam commemorare uidetur, cum ait, Quid enim, si Daphitæ fatũ ita fuit, de equo cadere, atque ita perire? Ex hoc ne equo, qui cum equus nõ esset, nomen habebat alienũ? Hanc utiq; historiam his uerbis recitat Valerius Maximus, Daphitas, inquit, cum eius studij esset, cuius professores Sophistę uocantur, ineptæ ac mordacis opinionis Apollinẽ Delphis irridendi causa cõsuluit, an equum inuenire posset, cum omnino nullũ habuisset, cui ex oraculo reddita uox est, Inuenturũ equũ, sed ut eo deturbatus periret. Inde cum iocabundus, quasi delusa sacrarum sortium fide, reuertitur, incidit in regem Attalum lacessitum, eiusq; iussu saxo, cui nomen erat Equi, præcipitatus, ad deos usq; cauillandos dementis animi, iusta supplicia pependit. Historiam hanc ipsam ijsdem penè uerbis recitat & Suidas, sed Daphidan, non Daphitan uocat. Vel prior quidem Daphitas, posterior uerò Daphidas uocandus, quod utiq; non affirmarim. Telmisseus grammaticus hic quidem fuit, qui & de Homero eiusq; poësi scripsit, quod falsum erat, Athenienses pugnasse aduersus Ilium. Hoc ideo uobis cõmemoraui, ut rem totam perciperetis, simulq;, ut locus ille Ciceronis uobis notior fieret. Quidã Daphidas.

tamen unum Daphitam, non duos fuisse arbitrati sunt. Sed nos tabulam prosequamur, in qua & Menelaus Aegeus erat, uersificator egregius, qui duodecim libris Thebaida composuit, & item alia, citatur cum ab aliis, tum à Stephano. Erat & Simmias Rhodius, poëta & grammaticus, qui quatuor libris diuersa poëmata composuit. Fuit uerò origine Samius, de quorum etiam antiquitate uolumina reliquit, & post Samiorum direptionem, dum migrarēt, ab eis dux electus, ut ex reliquiis coloniam deduceret, ex quibus oppida tria condidit, Minoan scilicet, Aegialon & Arcesimen. Sunt, qui ab hoc Simmia scriptos primùm iambos uelint, alij à Simonide Amorgino, sunt, qui ab Ananio. Tum Piso excepit, Quid, inquit, ais Lili, num omnes Archilochum Parium, poëtæ Horatij sententia, eius uersus repertorem existimant? Eius enim poëtæ tanta est autoritas, ut quæ ab aliis afferuntur, audienda quidem, sed parum credenda ipse putem. Sic est, inquam ego, ut ais Piso, ueruntamen audi, quæ ab aliis dicuntur. Quidam etenim huius carminis inuentionem in Hipponactem referunt, qui id primum à uetula quapiam Iambe, se in dolio lauante audierit, ut clarius uobis exponam, quum ad Hipponactis imaginem peruenero. Donatianus uerò in eo quem de poëtica scripsit, Homerum

Menelaus.

Simmias.

ait hoc carmine usum longè ante hos, in poëmate, cui titulus Margites, de quo in Homero loquuti sumus. At his omissis, iam ad Simmiam redeo, quem inter antiquissimos poëtas fuisse reperio, quadringentis enim & sex annis post Troiana tempora claruisse dicitur. Extant & adhuc sub eius nomine nonnulla carmina, ab eo & uersum Simmieum deductum asserit Hephæstion, qui & eius rationem explicat, nec uno tantum in loco. Hic uobiscum non agam de Thebano Simmia Philosopho ac Rhetore, de quo & Plato, & Plutarchus in libro de deo Socratis, & Laërtius, & Suidas, quando hic nihil ad tabulas. Sunt uerò, qui Proclum (qui & Proculus & Proculeius ab aliquibus existimatus) poëtam faciant, at certè illustris Philosophus fuit Platonicus, & eruditionis multijugæ. Huius quidem hymni extant, Orphicis hymnis pares, & additi, qui & passim leguntur. Sed & alia carmina composuit, & in Pandoræ Hesiodi fabula theologiam condidit, & in aurea, quæ uocantur, carmina. Aliáque permulta composuit, quæ partim extant, partim à Suida commemorantur. Sed certè quatuor hoc in primis nomine in literarum studijs excellentes fuisse comperimus, ut eos hoc loco missos faciam, qui Procli nomine antistites Byzantij, id est, Cōstantinopoleos fuere, quos in græca

Proclus. Proculus. Proculeius.

historia legi. Primus igitur Proclus, Hierophanta fuit, ex Laodicea Syriæ, alter Lycius fuit, Syriani Alexandrini Philosophi discipulus, & Plutarchi Nestorij filij auditor, qui plurima in omni philosophia, reliquisq; disciplinis scripsit, & contra Christianos epicheremata xviij. quibus mirandũ quendam in modum respondit Ioannes cognomento Philoponus. Reliqui duo Procli Mallotes, ambo ex Cilicia fuere, ambo Stoicæ sectæ philosophi. Sed quoniam de Procli hymnis meminimus, par est, ut de Synesij quoq; hymnis nõnihil dicamus, qui & hodie apud Græcos leguntur, cuius nam uerò Synesij, haud mihi satis compertum; eius quidem à quibusdam existimantur, qui librum de insomnijs composuit, qui & Græcè legitur, & Latinè à Marsilio tralatus. Alium enim Synesiũ, sunt, qui putent eum, qui Christianus fuit, & antistes Thebaidis in Libya, ex Pentapoli Ptolemaidis Aegyptiæ regionis, & qui Hieraticorum, id est, rerum sacrarũ philosophus fuit, quiq; plurima & uaria scripsit cum in re grammatica, tum philosophica, in primis uerò mirabilem de prouidentia librum, ἐγκώμιόν τι φαλάκρας, hoc est, Caluitij laudes. Extant, & quæ leguntur, admirandę eiusdem epistolæ, uerum quoniam hæc parum ad præsentem prouinciam, missa facio, reliquosq; huiusce partis poëtas recensebo. Inter quos erat Asius Samius,

Synesius.

Asius.

mius,ut credit Pausanias, Amphiptolemi filius,qui, ut est apud Strabonē, Metabi fabulam & Menalippes carmine complexus est. Meminit & huius Asij interpres Homericus, libro Odysseæ quarto,cum de Iphthime Penelopæ sorore agit,ubi & ipsius carmen attulit ab eodem. Et de Apolline Ptoo & monte cognomine,carmine suo multa prodidit,plura uerò ab Athenæo & Pausania ex eo citata legimus. Fuit & Nicænetus Abderites, uersificator egregius,cuius in Abderę descriptione meminit Athenæus in ultimo,qui eum indigenam historiam ait cōposuisse,eiusq́; ideo epigramma in testimonium adducit,cum de corona λύγιᾳ,id est,uiminea,qua Cares populi usi dicuntur,multa in medium afferret. Meminit & poëtæ huius Parthenius in Eroticis, quo loco de Biblide & de Cauno agit, eiusq́; uersus aliquot citat, meminit idem & in Lyrici Phoronei filio fabula. Fuit & Leuceas Argiuus,poëta non ignobilis,ut in Attica scribit Pausanias, qui de gētibus earumq́; institutis ac moribus carmina permulta cōposuit, quæ afferūtur à Græcis scriptoribus. Fuit & poëta Theodoridas,quem Hegesander Delphus Syracusanus cum alijs commemorat apud Athenæum. Post hos erat Dionysius,qui modò Mitylenæus, modò Milesius ab autoribus dicitur,est uerò cognominatus Scytobrachion,& Scyteus,quod scili-

Nicænetus.

Leuceas.

Theoridas.

Dionysius.

cet corij sutrinã exercuerit. Hic scripsisse traditur Bacchi & Palladis exercitum, & uictorias, ut ait Suidas, item Argonautica libris sex, quos & Diodorus, & in Apolloniũ Cõmentatores in testimoniũ afferũt, & ista quidem πεζὰ μυθικὰ, hoc est, fabulosa pedestri oratione, ad Parmenonem. Fuit & alter Byzantius Dionysius, qui de Bospori refluxu scripsit, item nęnias uel lamentationes, quod opus Epicediorũ plenum fuisse dicitur, quo modo nostrorum quidam temporum scripsere. Legimus & alium fuisse Dionysium Punicum, tametsi quidam Corinthium, quidam Alexandrinum existimant, nullo, ut ipse quidem reor, nixi idoneo satis autore. Sunt, qui Byzantium cum Punico eundem faciãt, idq́ astruere conantur, quod alterum sit in Africa Byzantium, ipsa ubertate celebre. Suidas certè de Byzantio contendit Thracię, quod ipse in orbis descriptione Rheban fluuium celebret, quem etsi laudat suo carmine, non patrium tamen fluuium uocauit. Quare non satis idonea mihi uidetur coniectura Suidæ, ut minus Eustathio credamus, eius eruditissimo interpreti, & ei, qui ipsius Dionysij paraphrasin soluta oratione Græcè scripsit, qui ambo poëtam hunc ipsum Dionysium Punicum fuisse prodiderunt, nisi fortè, ut amicus quidam noster existimat, Byzantij quidem ortus, ex Africa uerò oriundus

undus. Sunt præterea, qui hunc ipsum Dionysium cum putent, quem recentissimum autorem uocat in sexto naturalis histor. Plinius, & quem in Armeniam idem Augustus iturus præmiserit. Sedenim non unum Dionysij nomine tantummodo de orbis situ scripsisse uidemus, quum apud alios, tum apud Suidam manifestissime. Punicus hic igitur Dionysius orbis terrarum descriptionem, hoc est, οἰκουμένης περιήγησιν conscripsit, quod opus cum Commentarijs Eustathij uiri doctissimi legitur. Est & in id opus paraphrasis, ut male creditur, Dionysij Halicarnassei, sæpius uero in Latinam linguam id opus conuersum fuit, sed in primis à Prisciano Cæsariensi Grammatico, uel potius à Rhemnio Fannio, item & à Ruffo Festo Auieno. Exorsus est autem Dionysius ea ratione à Libyæ descriptione, ut Eustathius & paraphrastes Dionysius uolunt, quod Aphrica patrium ei & natale solum fuerit. Scripsit præter orbis situm Hypothecas, & αἴτια, hoc est, causas uno libro, quæ tamen in Corinthium ab alijs referuntur. Eustathius & alios libros addit, Lithiaca uidelicet, & Ornithiaca, in hoc de auibus, in illo de lapidibus agit. Scripsit item Bassarica, quæ propter styli characteris similitudinem legitima idem credidit Eustathius, etsi alterius esse Suidas innuit. Alij

illegitima Bassarica existimant, propter sermonis & linguæ asperitatem, quæ ideo in Samium quendam Dionysium retulerunt. Alij Ornithiaca in alium quempiam Dionysium Philadelphiũ retulere, qui ob locutionis improprietatem, ὑπόκυων, quasi quod latraret, uel ut alij scribunt, ὑπόκενος, ac si subuanũ uel uacuum dicatis, cognominatus est. Sunt &, qui ab hoc Dionysio scripta uelint Meteorologumena soluta oratione, item in Hesiodũ cõmentaria. Fuit & alter Dionysius, quem Aristoteles Chalcun cognominatum ait, rhetor & poëta, qui cum nummo æreo apud Athenienses in consulendo uteretur, inde cognomentum inuenit, est enim Chalcus nummi species. Meminit uerò huius Dionysij, post Aristotelem, Callimachus & Athenęus. Eius autem in primis cõmendantur Elegiæ, in quibus, ut ait Aristoteles, poësim uocat, Calliopes uocẽ, hoc est, κραυγὴν καλλιόπης. Afferuntur & huius uersus ab Athenęo, cum de Siculo Cottabo agit. Est autẽ Cottabus, qui & Cossabus ab aliquibus uocatur, ludicri genus in conuiuijs, quod uarijs modis fieri solitum pluribus ostendit Athenęus, meminit Pollux, Suidas, & alij, apud nos Plautus. Sed hęc ideo breuiter, quia & pręter institutum sunt, & in obseruatis nostris longè plura leguntur. Alium prętere a Dionysium fuisse legimus, qui ut Plutarchus scribit, Pheręus dictus

ctus est, cuius poëmata suo tēpore idem prodidit Plutarchus, à quo & illud mandatū est memoriæ, quod fuerit ab Atheniensibus delectus ad coloniam deducendam in Italiam, Thurios. Filium hic habuit Hieronem nomine, qui Niciæ Atheniensium ducis familiaris fuit, cuius suasionibus Nicias ipse tum domi, tum militiæ præclara facinora persæpe fecisse dictus est. Fuit item alter Dionysius Sinopensis comicus, alij tum insuper, quos cōmodius inter scenicos poëtas referemus. Fuit post hos & Mnasalces Plateensis poëta, ut uerò tradit Athenæus in quarto, Sicyonius fuit, de quo & Strabo in ix Geographiæ in hunc propè modum scribit. In Sicyonia, inquit, regione uicus est Plateæ, ex quo fuit Mnasalces poëta. Mnasalcis autē ipsa Pleteada, tametsi in Græco exemplari mendosus locus esse uidetur, nam quis in Latino dubitet? Scripsit Mnasalces inter cætera, epigrammata, quorum & nōnulla leguntur apud Athenæum. Fuit & Simulus poëta, qui Romanorum res gestas uersibus perscripsit, quem ubi de Tarpeia loquitur, Plutarchus citat. Simulus, inquit, poëta omnino fallitur, qui nō Sabinis, sed Gallis Capitolium Tarpeiam prodidisse ait, cum illorum regis amore capta esset, sunt autem hi de illa uersus. *Mnasalces.* *Simulus.*

Tarpeia at custos Capitolia celsa tenebat
Improba, quæ patriæ tam malè fida fuit.

Gallica dum demens sequitur connubia Regis,
Romanas arces prodidit, & patriam.
Hanc non Arbœi, & Gallorum milia gentis
Abductam ripis constituere Padi,
Sed super inuisam manibus detracta puellam
Arma ferunt, miseram pressit acerba dies.

Meminit & huius poëtæ Dionysius Halicarnasseus in primo historiarũ, ueteremq́ uocat poëtam, tametsi perperàm in peruulgatis Latinis exemplarib. hoc nomẽ legat. Memorat

Butas. &Butan poëtã idem Plutarchus in Romulo, quem ait de Romanorũ rebus fabulosas causas in elegijs tradidisse, eius adhuc fabula legitur de lupercalibus. Post hũc Capnias poë

Capnias. ta fuit splendidus & copiosus, qui apud Græcos aliquandiu fuit in precio, de ipso uero in præsentia pauca ideo, quod eius, ut aliorum plurimorum, carmina bellorum & temporũ

Hermesianax. iniuria perdita sunt. Fuit item & Hermesianax Colophonius, qui inter elegos non sine laude connumeratus est, & à Pausania in primis, qui ait illum de patria Colophone egregiè carmine scripsisse. At hic Leontium, non ignobilem meretricem amauit, cuius nequitias & amores libris tribus elegiarum prosequutus est, ex quibus excerpta extat elegia, in qua & philosophorum & poëtarum insignium amores celebrat, ut est apud Athenæum. At uerò Nicandri interpres in libro Theriacôn, duos hoc nomine fuisse scribit,

bit, his propémodum uerbis. Hermesianax, inquit, Philetę amicus fuit & domesticus, cui Persica ascribuntur, & quæ dicũtur εἰς τὴν ἐρωμένην, hoc est, in amatam, fieri tamen, inquit, non potest, ut huius Nicander meminerit. Nam Nicandro longè antiquior fuit Philetas. Hermesianactis uerò Nicander meminit in eo, in quo de poëtis Colophonijs scripsit, quamobrem ille, de quo Nicander, alter est poëta, huius meminit & Parthenius. Et hactenus de Hermesianacte. Hegemon quoq; inter poëtas est connumeratus, qui ex Alexandria, Troianæ regionis urbe oriundus fuit, id quod & Stephanus notat. Bellum uerò Hegemon Leuctricũ scripsit, quod inter Thebanos & Lacedęmonios factum fuit. Huius Hegemonis, ut puto, meminit Aelianus in animaliũ historia, sic enim loquitur. Hegemon in Dardanicis uersibus cum alia de Aleua Thessalo conscribit, tum in eius amorem, inusitata enim magnitudine serpentem, cum ad Thessalicum fontem, nomine Hęmonium, boues pasceret, uenisse, sensimq; adrepere ad amatũ solitum fuisse, & comam, quam ille auream habebat, osculatione prosecutum fuisse, & faciem linxisse. Hanc uobis historiam recitare uolui, etsi ab imaginibus nostris aliena esse uidetur. Celebratur & alter Hegemõ Thasius, qui cœnarũ inscriptiones, hoc est, Anagraphas cõposuit, & Phace Hegemon.

ipſe, hoc eſt, Lenticula cognominatus eſt, ut idem ipſemet quodã ſuo carmine ſignificat, meminit Suidas & Athenæus. Scripſit uerò Parodias, poëmatis id genus, de quarũ etiam natura & arte quædam ſuis uerſibus prodidit, ut eſt apud Athenæum, primus quoque in certamen huiuſmodi uerſus induxiſſe fertur Athenis, certaſſe & uiciſſe. Scripſit uerò præter Parodias, & Gigantomachiã, & priſcam comœdiam, quæ Philinne inſcripta eſt. Illud etiam de Hegemone proditũ eſt, quod cum aliquando theatrum ingreſſus eſſet, calculorũmq; ueſtis laciniam plenam haberet, eos omnes in media turba proieciſſe, atq; ita paulò pòſt loqui cœpiſſe, uerba etiam recitat ex Chamæleonte ſcriptore idem Athenæus.

Charmus. Et ſatis de Hegemone. Fuit & Charmus Syracuſanus poëta, qui in conuiuas centum diſcumbentes uerſus condidit, quorũ quidem uerſuum poëma Solenſis Clearchus Dipnologiam uocauit, alĳ Opſologiam, alĳ Hedypathiam, Chryſippus uerò Gaſtronomiam, quæ omnia uocabula, ut uidetis, ad gulæ & uentris uoluptatiſq; rationẽ referuntur. Scripſit idem & in ſingulas dapes, quæ in menſa apponerentur, uerſiculos & prouerbia, ut eſt illud de piſcibus Iambicum:

ἥκω λιπὼν αἰγαῖον ἁλμυρὸν βάθος. Hoc eſt, Venio linquens Aegæum ſalſum profundũ.

Fuerunt & hac parte aliorum imagines nõnullæ,

nullæ, ut Hegesianactis, qui & à nõnullis, an perperàm, nescio, Agesianax uocat. Fabulas hic carmine cõplexus est, quæ ab autoribus plerũq; citant, atq; in primis ab Hygino. Plutarchus quidem in eo, qui inscribitur de Facie & aspectu, qui in Lunæ globo apparet, multa huius Hegesianactis carmina affert, quibus ipsa Luna, lunæq; describuntur. Fuit & Hegesini imago, cuius apud Græcos mentio, sed in primis apud Pausaniam, qui & eius quosdam uersus affert ex Atthide, eius, ut puto, poëmate, uerum parum illos quidem castigatos, quos ideo nõ recito. Legito Pausaniæ Bœotica, quo loco agit de Oto & Ephialte, Alœi filijs, qui Musis primi rem sacram fecerũt, id quod planius in nostris Musis retulimus. Pausanias tamen ipse non se uidisse Hegesini poëmata fatetur, quod scilicet ea, priusquam ipse natus, essent deperdita, sed Callippus, inquit, Corinthius ea in historia de Orchomenijs in testimonium adduxit, à quo ipse ea desumpsit. Erat & Manethi imago, qui Diospolites fuit, hoc est, ex Iouis urbe Aegyptia poëta, hic inter reliqua scripta carmine physiologiam & naturalem omnẽ scientiã perscripsit. Quidam tamen eum non Diospolitẽ, sed Sebennyticũ potius tradidere, est enim Sebennytus & ciuitas & stagnũ, fluuiusq; Aegypti, à qua & hostiũ Nili, & Nomos, hoc est, præfectura Sebennytica uocata

Hegesianax. *Agesianax.* *Hegesinus.* *Manethus.*

est. Fuisse & alterũ Manethum historicũ, nõ poëtã legimus, qui tempora & annales Aegyptiorum collegit. Video hic à quibusdã iure dubitari, an is sit Manethon, cuius Iosephus Eusebiusq; & alij meminere, & cuius fragmẽta quædam circumferunt, uerũ ubi argumenta discrimen nõ afferũt, impunè opinari, quid

Philodemus. quisq; uelit, potest. Cæterũ in tabulis fuit Philodemi imago, qui ut Strabo scribit, Gadaræus patria fuit, Epicureã uerò sectam & scribẽdi & uiuẽdi instituto cõplexus est. De quo & M. Cicero agit in ea, quę extat, oratione in L. Pisonẽ, quẽ & ipsum alibi carmina fecisse ostendimus, quo orationis loco ita Asconius Pædanius. Philodemũ, inquit, significat, qui fuit Epicureus illa ætate nobilissimus, cuius & poëmata sunt. Hæc Pædianus. Eundem significari autumo ab Horatio, eo carmine:

—*Gallis hanc Philodemus ait.* Quo loco poëtę nomẽ uetusti interpretes suppresserũt, eum tamen Epicureũ fuisse fatentur. Leguntur adhuc quædam Græca in quasdam mu-

Simonides. lieres epigrammata. Erat & in hac parte Simonidis Magnesij poëtæ imago, qui suo tempore haud ignobilis fuit. Patrẽ Sipylum nomine habuisse legimus, & centesima supra quinquagesimam Olympiade floruisse, quo tempore Magnus Rex Antiochus sic cognominatus regnabat, cuius etiam regis res gestas carmine scripsit, & bellum contra Galatas,

tas,quando eius equus ab elephantis confectus est. Fuerunt & alij plerique Simonidis nomine,inter quos is,qui à quibusdam Carystius,ab alijs Eretrieus dicitur, poëta sanè celebratus, qui Græcorũ in Aulide conuentum duobus trimetrorũ uersuũ uoluminibus cõplexus est.Scripsit idem de Iphigenia librum unum. De Simonide uero Melico, atque item de Amorgino,inter nouem lyricos,cum ad eam tabulam deuentum fuerit, & de cæteris abundè, ut spero, agemus. Porrò inter hos poëtas erat Pherenicus Heracleota, uersificator egregius,qui ut Athenæus scribit,ficum, hoc est,Sycen dictam esse uoluit, à Nympha quapiam Syce nomine, quæ Oxyli quidem filia fuerit,Hamadryadasque multas genuerit, inter quas & uitis & ficus, hoc est, Staphyle & Syce. Vnde & poëta Hipponax hac ratione uitem & ficum sorores suo carmine appellauit. Fuit & Timachidas Rhodius poëta, qui cœnarum inscriptiones libris undecim confecit,id quod non modò apud Suidam legimus,sed & apud Athenæum,qui de pompilo pisce nonnullos eius citat hexametros.Sed ubi incidimus iam toties in hos gulæ scriptores, par mihi esse uidetur, ut uobis cõmemorem, qui,quæ ad cupedia & rem coquinariã pertinẽt,scripsere.Parcius hoc quidem Latini dicatis uoluminibus tentauere, unus enim,q̃d meminerim,Ennius carmine

Pherenicus.

Timachidas.

Phagetica ſcripſit, proſa uerò M. Apicius ille, nepotũ altiſsimus gurges, & ſi dis placet, nuper Platina. At Græcè plures ſcripſere, in primis quidem Archeſtratus, & Hegemon Thaſius, & Chamus Syracuſanus, quorũ antè imagines recenſuimus, tum Numenius, & Maſtreas Pitanæus, item Artemidorus, qui pſeudoariſtophanius cognominatus eſt, & culinę uocabula collegit, & Paxamius, cuius Hieronymus, Pollux & Athenæus meminerunt. Fuit & in hoc genere Philoxenus Claudij, à quo Philoxeniæ placentæ, quem uſqueadeo proſtratæ gulæ autores prodidere, ut in feruentiſsimã aquã manũ immergere, & os feruenti aqua proluere nulla ſui lęſione aſſueuerit, id quod & Archytã quendam feciſſe Crobylus ait, & ego noſtris etiã diebus nõ ab uno tantũ & altero fieri, ſed à pluribus ipſe cõſpexi. Addit his & Iulius Pollux Pantoleonta & Mithecum, & Zopyrinũ & Sophrona, & Hegeſippũ & Epænetũ. Et cum his quoq; connumerant Heraclides Syracuſius, Tyndarichus Sicyonius, Simonactides Chius, Glaucus Locrus, qui in ea coquinariæ & Opſopœeticæ facultate ſophiſtæ fuerũt. Sed hac de re hactenus, plura quidem apud Athenęũ. Nos iam cœptũ tandem huius diei ſermonẽ finiemus, ſi prius tamen Antipatri Sidonij, quę in huius tabulæ parte extima conſpiciebat, imaginem paucis abſoluerimus, Fuit hic quidẽ

Antipater.

poëta

poëta promptißimus, quē in libris de Oratore M. Tullius claruisse ait Cottæ & Crassi tēporibus, nō multò antè. Sed de huius poëtæ ingenio & memoria nō alterius, q̄ ipsius M. Tullij uerbis agendum. Quid, inquit, si Antipater ille Sidonius, quē tu probè Catule meministi, solitus est uersus hexametros aliosq́ꝫ uarijs modis atqꝫ numeris fundere ex tempore. Tantumq́ꝫ hominis ingeniosi ac memoris ualuit exercitatio, ut cum se mente ac uoluntate coniecisset in uersum, uerba sequerent̃, & reliqua. Valer. uerò Maximus & Plinius eum tradunt, omnibus annis, uno tantūmodo die, suo natali, febre corripi solitum, & eodem deniqꝫ die consumptū esse, in ultima ætate. Meminit Antipatri etiā Corn. Tacitus in oratoribus, & Fabius Quintilianus, extant ipsius in præsens quædam, quę leguntur epigrammata. Sed de hac iam tabula satis, nunc quoniam aduesperascit, & iam redeundi in oppidum tempus, huic sermoni finem modumq́ꝫ imponamus. Crastino, sub hac, quę in proximo est, carpino peruetusta (quæ quod olim sub ipsa umbras captauerit, ut aiūt, Cōstantius Cęsar, oppido nomen dedit, cum ibi Eurydem filiam cum Pico, Pio, alijsq́ꝫ filijs inuenisset) reliquos huius ordinis poëtas, atqꝫ Latinos in primis cōmentabimur. Et simul abiuimus.

TERTII DIALOGI FINIS.

AD ILLVSTREM ANTONIVM PONTIS DOMINVM, apud Santones Maræmpnarum Comitem, Consiliarium ac cubicularium regium, &c. Lilij Gregorij Gyraldi in quartum de historia poetarum dialogum Præfatio.

Olebat, uir illustris, Cleanthes Stoicus ille, tanti nominis Philosophus, discipulos ad certam ueramq́ue, nec inanem, uoluptatem capessendam, quadã non coloribus picta tabella, sed uerbis efficta inflammare. Iubebat *enim secũ ipsos cogitare picta in tabula* Voluptatem *pulcherrimo uestitu & ornatu, regali in solio sedentem, uirtutes ut ancillas præsto illi adesse, quæ nihil aliud agere uiderentur, nullũ aliud suum officium ducere, nisi ut uoluptati ministrarent, & eam tamen ad aurem admonerẽt (si modo, ait* Cicero, *id pictura intelligi posset) ut caueret, ne quid imprudens perficeret, quod animos hominum offenderet, aut quicquã efficeret, è quo dolor aliquis oriretur.* Nos *quidem uirtutes sic natæ sumus, ut tibi seruiremus, aliud nihil negocij haberemus.* Hanc Cleanthes, ANTONI, *tabulam effinxit, qua discipulos admonebat, uirtutes ipsas ueræ & non fluxæ uoluptati inseruire, eáq́ue à nemine planè haberi posse, nisi illam uirtutes subministrẽt, ea quando solida & uera est uoluptas, quæ nobis est uirtutibus comparata.* Quam *uoluptatem, ut* Cleantheo *more loquar, cum militares omne genus uirtutes, & equestris disciplina, ac sanguinis nobilitas, summaq́ue prudentia tibi liberalißimè præstiterint, ut non modo inter optimates & principes, sed inter uetustos quoq́ue & priscos iure meritoq́ue connumerari poßis, adeò*

adeo ut non ſolum apud Gallos ueſtrates, inprimisq́; à Rege omniũ maximo ameris, & cõmenderis, ſed apud quoq; Italos noſtrates, atq; à noſtro Principe ſic in precio habearis, ut cũ uxore tua rariſsima, & illuſtri muliere, ANNA Parthenia, apud excellentiſs. Principem noſtram principem locum obtineatis. Quæ cum omnia ita ſint, tibi ANTONI ſplendidiſsime hunc quartum noſtrum dialogum de Latinis poetis donare cõſtitui. Nam tametſi nec me tu, nec ipſe te de facie cognoſcam, tot tamen & tanta mihi de nobilitate tua & uirtute prædicantur, & optimorum hominum teſtimonia ſuppetunt, ut planè mihi notiſsimus eſſe uideare. Accipe igitur hoc noſtrum qualecunque munus, quod certe à beneuolentiſsimo animo, tibiq́; ob ſupra dictas cauſas deditiſsimo prouenit. In hoc quidem plurima, uerbo abſit inuidia, uidebis, quæ uiros alioqui eruditiſsimos præterierũt, uel ab eis ſunt parum diligenter obſeruata, quod, ut clarius perſpicias, iam dialogũ ipſum attende, meq́; ames, rogo.

LILII GREGORII GYRALDI FERRARIENSIS DE LATINIS POETIS DIALOGVS IIII.

CVM hora consueta, ut soliti eramus, tres ipsi in Carpensi uiridario cōuenissemus, tum Piso prior sic orsus est. Postq̃ huc cōuenimus, Lili, ubi nobis faciles & opacas umbras carpinus patula exhibet, cæteris in aliud tempus sepositis, eam tabulam expone, in qua in primis Latini poëtæ depicti fuerant, ut nobis hesterno sermone pollicebaris. Sic agam, inquam, libenter, unum tamen illud à uobis prius impetratū uelim & condonatum, ut si in quibusdam forte recensendis uobis parcus nimis, aut ieiunus uisus fuero, non indiligentiæ aut incurię ascribatis, aut quòd parum gratus sim in nostris narrandis cōmemorandisq; poëtis, sed illud potius, quod ante me hanc Latinorū partem nōnulli nostris literis sunt executi, atque adeo ferè in grāmaticorū cōmentarijs id factitatū conspicimus. Modò, inquit Piso, omnes de tabula nobis exponas, aliud abs te nihil nūc expetimus. Tūc ego sic cœpi. Sicuti in alijs plerisq; artibus & disciplinis capessendis Latini fuere, quàm Græci posteriores, nō ideo incultiores tamē, quod ostendit Cicero, ita & in poëtica. Romanis

manis enim parum curæ fuiſſe poëtas, quin & eos inhoneſto uocabulo aliquando graſſatores uocitaſſe, teſtis eſt Gellius, & M. Cato in libro, cui titulus Carmen de moribus. Nã, inquit, ſi quis in ea re ſtudebat, aut ad conuiuia ſeſe applicabat, graſſator uocabatur. Nõ propterea tamẽ uerſibus abſtinuiſſe legimus, nam ut mittam Themidis Carmentæ oracula, & quæ in conuiuijs, de clarorũ uirorũ laudibus carmina antiquos cãtitare ſolitos prodit in Originibus idem M. Cato, & ab eo M. Cicero, in deorum tamen celebritatibus, & ſacris, nec non in ijs, quæ ſic uocabant, indigitamẽtis, carmina habuiſſe ueteres autores teſtantur. Atq; ut ait poëta, Verſibus incompris ludebant, & opicis, & præcipuè Saturnijs, unde etiã dicti ſunt Ianales, Saliarij, Mineruij, Iunonij, axamenta, & id genus cætera. Dionyſius item in hiſtorijs, cum Romulum de Ceninenſibus & Antemnatibus triũphantem deſcribit, ait, ſequentes populos patrijs carminibus deos laudauiſſe, ducẽq; Romulum poëmatis extemporalibus ad cœlum extuliſſe. Numam quoq; Pompiliũ legimus de deis, deq; deorũ rebus uerſus cõpoſuiſſe, ijsq; in ſacris, ludisq; publicis ritè cantatis ferociſsimam gentem, dum id ſcilicet aſsiduè ageret, ad humaniores mores, cultũq; deorũ maiorem tranſtuliſſe, quod primo ſermone attigi. Quàm paruo autem principio, & quo

tempore in Rempublicam Romanorũ carmina irrepſerint, Titus Liuius in vij ab Vrbe cõdita ſcriptum reliquit, & M. Tullius, & Gellius, ut cæteros mittam. Zoſymus etiam in Hiſtorijs, in ſecularibus ludis carmina cani ſolita prodidit. In eo autẽ genere incõditorum uerſuũ, quos diximus, hi ſunt etiã, quos olim Fauni uatesq́ canebant, ut ait Ennius, & repetit M. Cicero. Sed in primis eos reponemus, quę Martiorũ fratrũ oracula dicunt, quæ cũ Sibyllinis carminibus, in tẽplo Apollinis ſeruabant, unà cum libris Begoës nymphæ, quæ artẽ apud Thuſcos fulguritarũ ſcripſit, ut Maurus Seruius prodit. De Martijs quoq; ita M. Cicero in diuinatione, Quo in genere, inquit, Martios quoſdam fratres, nobili loco natos, apud maiores noſtros fuiſſe ſcriptũ uidemus. His autẽ fratribus prędixiſſe futura Sibyllam, Seruius eſt autor, idem tamen Cicero alibi Martiũ ſingulari numero appellat, quod & C. Plinius facit vij natural. hiſt. libro, cũ ait, Diuinitas, & quędã cœlitũ ſocietas nobiliſsima ex fœminis in Sibylla fuit, ex uiris in Melampode apud Græcos, apud Romanos in Martio. Titus item Liuius, Religio, inquit, deinde noua obiecta eſt ex carminibus Martianis. Vates hic Martius illuſtris fuit, quo in loco plures eius uerſus afferunt. Macrobius quoq; in Saturnalib. in hunc propẽ modũ, Fertur autẽ, inquit, in carminibus

Martij

Martij uatis, cuius duo uolumina illata sunt in senatū,inuentū esse ita scriptū,Hostem Romani si ex agro pellere uoltis. & reliqua. Ammianus insuper Marcellinus & Sex. Pōpeius eodem singulari numero protulerunt, quos secutus Isidorus ferè sic loquitur, Primus autem præcepta apud Hebræos Moses scripsit, apud Latinos Martius uates. Ex quibus est illud, Postremus dicas, primus taceas. Meminit & Porphyrion super hæc Flacci uerba ex Epistola,

—Annosa uolumina uatum. Et de Martijs hucusq;. Fuit & in hoc genere uatū Publius, nescio qui, à quo, ut scribit M. Tullius, oracula condita fuere, quæ à Romanis diu multa religione obseruata sunt. Perperàm, ut quidem puto, apud ipsum Marcum Tullium, in libris de diuinatione, Publicium pro Publio & legit, & interpretatus est Petrus Marsus. Sed ut alios mittam, & Appium Claudium Cæcum uersus, ante Liuium & Ennium, scripsisse legimus, nec hi tamen in poëtarum numero fuere. Appij certè uersus Philosophus Panætius ualde probasse dicitur, id quod ad Tuberonem ipse quadam sua epistola testatū reliquit, idem & M. Cicero. Verū iam satis superq; abundè ostendimus, poëticā apud Romanos, etiā illos priscos, aliquo saltē modo cultā fuisse, iam ad ipsos primos, qui in tabula fuerant, poëtas noster sermo dirigatur.

Primi uerò poëtæ Latini, Suetonio & Eusebio referentibus, fuere Liuius Andronicus, cuius inter scenicos poëtas imago referetur, & Q. Ennius, qui, ut Lucretius cecinit:

Liuius Andronicus.
Q. Ennius.

—Primus amœno
Detulit ex Helicone perenni fronde coronam.

Quam fermè quoq; sententiam & Syllius Italicus suo carmine retulit. Trigesima uerò sexta supra centesimam Olympiadem, hoc est, Prioris Scipionis tempore floruit, sub quo etiã stipendia meruisse traditur, ita Claudiano poëta scribente:

Hærebat doctus lateri, castrisq; solebat
Omnibus in medias Ennius ire tubas.

Fuit uerò Romam deductus ex Sardinia insula, à M. Catone, quęstore ex Africa decedente, ut scribit Probus Aemilius in Catonis uita, quæ falsò à quibusdam Cornelio Nepoti ascribitur. Meruisse & cum Q. Fuluio Nobiliore, cum is à senatu cõtra Aetolos imperator missus est, testis est ante alios M. Cicero, à M. uerò Fuluij filio ciuitate donatus, ea tẽpestate, qua III Vir coloniam deduxit. Ennij quidem patria Rudię, quod Calabriæ oppidum est, ut Mela Põponius, & Plinius scribunt, & poëta Syllius canit. Rhodias uerò & Græcam urbem nuncupat Strabo. Hinc, puto, ab Ausonio Rudinus dicitur, & Rudius à M. Tullio, pro Archia, si fidis codicibus stamus, Eutropius tamen historicus, & Hieronymus

nymus in Chronico ex Eusebio, Tarantinũ illum his uerbis faciũt. Q. Ennius, aiunt, poẽta Tarenti nascit, qui à Catone quæstore Romam tralatus, habitauit in monte Auentino, parco admodum sumptu cõtentus, & unius ancillæ ministerio. Sed enim de hac Ennij ancilla, ut puto, & Cicero in secundo de Oratore, cum deridiculis agit, mentionẽ fecit. Cũ enim, inquit, Scipio Nasica ad poëtã Enniũ uenisset, eiq; ab hostio quęrenti Ennium, ancilla dixisset domi nõ esse, Nasica sensit illam domini iussu dixisse, & illum intus esse. Paucis pòst diebus, cum ad Nasicam uenisset Ennius, & eum à ianua quæreret, exclamat Nasica, se domi nõ esse. Tum Ennius, Quid, ego non cognosco uocem, inquit, tuam? Hic Nasica, Homo es impudens, ego cum te quærerem, ancillæ tuæ credidi te domi non esse, tu mihi non credis ipsi? Natus uerò est Ennius, ut ipsemet cecinit, ex stirpe Neptuni, à Messapo, qui ut ait Vergilius, fuit

—Equûm domitor, Neptunia proles.

Quod & adnotauit Seruius. Idẽ Syllius suò hoc carmine:

Ennius antiqua Messapi ab origine regis.

Quod uerò per palingenesiam, quam uocãt Pythagorici, Homeri animam sortitus sit, fabulosius uidetur, quàm ut historica fide cõprobetur, id enim somnio contigisse & Lucretius poëta, & M. Cicero tradidere, eodem

etiam

etiam ipso Ennio canente,

—Mihi uisus Homerus adesse Poeta.

Fuit uerò uini appetentior,

—Nec unquam nisi potus ad arma

Prosiluit dicenda, Vt ait Horatius.

Ingenio acri fuit, atq; ad scribendũ prõptissimo, uehemens in sentẽtijs, in uerbis rudis, ut qui non discederet à cõmuni more uerborũ. Addit & Cicero, eum fide plenũ, haud tamen magna cum re. Hinc est, ait Piso, illud fortasse, q̊d P. Vergiliũ solitũ dicere accepimus, aurum se ex Ennij stercore colligere. Rectè tu quidẽ, inquã, trium quoq; linguarũ cognitionem habuit Ennius, unde poëticę se tria corda habere dicebat, quòd Gręcè, quòd Latinè, quod Oscè loquere, ut Gellius & Festus tradunt. Multa uerò librorũ uolumina scripsit, inter quę Annales, quos, ut refert Suetonius, Q. Vargunteius diuisit in uolumina, certisq; diebus in magna hominum frequentia pronunciabat. In hos M. Põpilius Andronicus librum composuit, quem Elenchorum nomine nuncupauit. Edidit & Ennius bella populi Romani, quorum librum duodecimũ scripsit annũ natus sextum & quadragesimũ, ut Varro & Gellius scribunt. Sed & Enniũ Phagetica cõposuisse, testis est L. Apuleius, quo libro, quæq; esui & gulæ magis celebrata essent, quó ue loco, carmine complexus erat, id quod & apud Græcos Archestratus, alijq;

com-

complures, ut hesterno sermone diximus. Et plures insuper comœdias & tragœdias composuit, quibus ei propter uetustatem, decimum inter comicos locum dedit Volcatius. Mortem uerò obijt, Q. Martio & Cn. Seruilio COSS. cũ Sulpitius Gallus prætor Apollini ludos faceret, ipseq; Ennius Thyesten fabulam docuisset, annos natus, ut scribit Hieronymus, LXX. Perijt uerò articulari morbo, quẽ, ut Q. Serenus ait, nimio potu contraxerat, quo quidẽ tempore Crates Mallotes ab Attalo rege Romã missus, è regione palatij, in cloacæ foramẽ crus fregerat. Sepultus est in Scipionis monumẽto, uia Appia, intra primum ab Vrbe lapidem. Liuius libro xlviij & Plinius lib. vij Africanum Q. Ennij statuam suo sepulchro imponi iussisse tradunt. Idem M. Tullius in ea, quæ est pro Archia, oratione. Hinc carmen illud Ouidij,

Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
Contiguus poni Scipio magne tibi.

Quidam eius ossa Rudias ex Ianiculo tralatas affirmant. Ennij hoc epitaphum celebrat M. Cicero,

Aspicite ô ciues senis Ennij imaginis urnam,
Hic uestrûm pinxit maxima facta patrum.
Nemo me lachrumis decoret, nec funera fletu
Faxit. Quor? Volito docta per ora uirûm.

De Ennio uero hoc profert iudicium Fabius Quintilianus, Enniũ, inquit, sicut sacros

uetustate lucos adoremus, in quibus grãdia & antiqua robora, iam non tantam habent speciem, quantam religionem. Fuit & alter Ennius, qui ut Suetonius autor est, de literis duos libros scripsit, & de syllabis & metris, & cuius de augurandi disciplina uolumina duo ferebantur. Hunc ipsum Ennium esse arbitror, quem Isidorus ait primũ uulgares notas reperisse, de quibus mox plura Tyro, Tullius & Iunius Philargyrus, itẽq; Acilius uel Aquila, libertus Mecœnatis, & M. Probus, demum & Petrus quidam Diaconus perscripsere. Hactenusq; de Ennio, post quem magna fuit poëtarum turba, quæ & si parum celebrata, maiorẽ tamen uobis partem memoriter recensebo. Inter primos uerò erat Sueuius, qui, ut Macrobij uerbis utar, uir fuit lõgè doctissimus, cõposuit uerò edulium, nisi potius edyllium apud Macrobiũ legamus, id est, poëma, quod Moretũ inscripsit, à quo (ut opinor) suum moretum Vergilius, ut planè ex ea epistola cognoscere potuistis, quã puer meo moretò præposui. Edidit & alia poëmata, quæ etsi temporũ iniuria deperdita sunt, quædam tamen ex ijs carmina reperiuntur, quæ diuinis suis carminibus inseruit Vergilius. Cur nõ, inquit Picus puer, nobis recitas eam tuæ epistolæ partẽ, quę de hoc poëta meministi. Nõ est, inquam, operæpreciũ, quosdam tantum uersus ipsius poëtæ recitabo ex More-

Sueuius.

Moreto, ubi de nuce Persica agit, quę & Mollusca, ut ait Macrobius, dicitur.

Admisce, inquit, tu Acca basilicis, hæc nux partim,
Partim Persica, quod nomen sic deniq; fertur
Propterea, quod qui quondam cum rege potenti,
Nomine Alexandro Magno, fera prælia, bello
In Persas tetulere suo. Post inde reuectum
Hoc genus arboris, in prælatis finibus Graijs
Disæuere, nouos fructus mortalibus dantes.
Mollusca hæc nux est, ne quis fortè inscius erret.

Post Sueuiũ erat Hostilius, qui Annales populi Romani, ut Ennius, scripsit. Ex quibus illud hoc carmen legitur, *Hostilius.*

Sæpe greges pecuum ex hybernis pastibus pulsi.

Erat & Trimatius, qui Latinè Iliada composuit, primusq; deæ Victoriæ epithetum addidit Præpetis, dum ita caneret, *Trimatius.*

Dum dat uincenti præpes Victoria palmam.

A quo Ausonius Gallus,

Tu quoq; ab aërio præpes Victoria lapsu.

Qua ex re & ipsa alata pingitur, seruant adhuc marmora uetusta & nomismata eiusmodi imagines. Cum Trimatio aliquẽ inter poẽtas locum obtinuit Nummius Crassus, mediocris ingenij poëta, qui & ipse Iliada conscripsit, quod opus ab antiquis Scriptorib. in medium adduci uidemus. XXIII eius uolumen in testimoniũ citat Priscianus grammaticus, ut est in eo, *Nummius Crassus.*

—Nam conniui oculos ego deinde sopore.

Cn. Manlius. Et Cn. Manlium, ut Trimatiũ & Nummiũ, Iliada conscripsisse legimus, in quo opere, præter grammaticorũ regulam, illum grammatici cecinisse aiunt,

— Celerißimus aduocat Hector.

Læuinus Macer. In numero antiquorũ poëtarum fuit & Læuinus Macer, qui identidem in testimonium adducit. De eo uix aliud inuenimus, ut etiã de Gannio, cuius uersus ex secundo, & quarto & sexto citatos legi, apud grammaticos, ut cum de Adore differũt, cuius uocabuli in obliquis casibus media indifferẽs reperitur. Ita enim in secundo cecinit,

Illam sponte satos adoris strauisse maniplos.

In quarto uero,

Emicat in nubes nidoribus ardor adoris.

Valerius Soranus. Fuit & Valerius Soranus inter antiquissimos carminũ Scriptores connumeratus, cuius uersus M. Varro in libro, quem de Cultu deorum inscripsit, exposuit, cum de Ioue ageret. Versus Sorani hi sunt,

Iuppiter omnipotens, regum rex ipse deûmq;
Progenitor, genitrixq; deûm, deus unus & omnes.

Meminit & Aur. Augustinus in libro de ciuitate Dei. Scribũt Plinius & Solinus Valeriũ Soranũ neci datum, quia urbis Romæ nomen, q̊d in arcanis esset, pronunciasset, idem & à Sempronio proditũ est. Alij in crucẽ sublatum tradunt, & propterea cultam deam Angeronam, Silentij præsidem, cui Romani ante

ante diem XII Calend. Ianuarij rem sacram facerent, tametsi hac de dea uaria sit Festi & Macrobij ex uarijs autoribus sententia. Sorani meminit & alibi M. Varro. Apud Valerium, inquit, Soranum uetus adagio est. Cicero de Oratore libro iij. Nostri, inquit, minus student literis Græcè, quàm Latinè, tamen ex istis, quos nostis, urbanis, in quibus minimũ est literarum, nemo est, quin literatissimum togatorũ omniũ, Q. Valerium Soranum lenitate uocis, atq; ipso oris pressu & sono facilè uincat. Idem in Bruto, Quintus, ait, & Decius, Valerij Sorani uicini, & familiares mei, non tam in dicendo admirabiles, quàm docti & Græcis literis & Latinis. Fuit, ut omnia nunc uobiscum, cum ego hunc diuersum à primo Sorano crediderim, sed cum Hermolaus, uir, ut scitis, doctissimus, eundẽ faciat his uerbis in suo Lexico, Valerium, inquit, Soranũ subita morte corruisse perhibẽt cum alij, tum Plinius, q̊d arcanũ urbis nomẽ alterũ enũciasset, cur nõ & ego idem hoc uobis loco prodam, q̊d illi literis mandare placuit? Fuerũt & alij Sorani nomine, inter quos Græcus ille Ephesius medicus, qui Traiani tẽpore, Alexandriæ primũ, deinde Romę floruit, cuiusq; meminere cum alij, tum Suidas, & frequentissimè Cœlius Aurelianus, nõ aspernandus autor in medica facultate, quorum utriusq; & hodie quædam legunt nu-

per in lucem edita. Verùm de his satis. Inter uetustos hos poëtas fuit Albinus, qui res gestas Romanorũ carmine complexus est. Hi tres sunt ex eius primo libro uersus,

Albinus.

Ille, cui ternis Capitolia celsa triumphis
Sponte deûm patuere, cui freta nulla repostos
Abscondere sinus, non tutæ mœnibus urbes.

Quos ea ratione uobis recitaui, quoniã Cui prima breui & altera longa protulit, cum cõsuetudo unius tantum, ut probè nostis, syllabæ esse ostendat. Si qui uerò bissyllabũ enunciarunt, utraque correpta usi sunt, Valerius Martialis,

Sed norunt cui seruiant leones.

Sidonius Apollinaris,

Decrescens cui Dyndimo reciso.

Vt alios nunc mittam, Iouianus tamen Pontanus noster, Albinum secutus, ita cecinit,

Atq; unà recubare, cui tua pectora iungas.

Et ego hoc Iambico senario,

Cuiq; pauca contigere iugera.

C. Lucillius.

Dein C. Lucillius erat poëta, qui primus nasi stylum acuisse à Plinio dictus est, ex Arunca nobili ciuitate originem duxisse constans est opinio, fuit autem Arunca urbs nõ procul à Pontina palude, aliqui tamen Canusinum fecere. Natus per ea tempora dicitur, ut notat Eusebius, per quę Carthago Romanis deditionẽ fecit. Velleius uerò, Celebre, inquit, Lucillij nomẽ, qui sub P. Africano, Numan-

mãtino bello, eques militauerat. Fuisse quo que dicitur maior auunculus Magni Pompeij, quod apud Horatiũ obseruat Porphyrion. Etenim Põpeij auia, Lucillij soror fuit. Hic ille est, qui dignos reprehensione ciues Romanos mira lacerauit acerbitate. Nec enim Scæuolę, nec Vectio Albutio Lupo, tum summis in republica uiris pepercit, non alijs plerisq;. Lupum, Seruius ait in primo Satyrarum, induxit deos consilium fecisse, ut perderent. Vnde mox est lex rogata à populo Romano (id quod etiã Athenienses, rogante Alcibiade, prius fecerãt) ne cui poëtæ quẽpiam nominatim carpere liceret, qua ex re aliud postea satyræ genus inductum est, quo usus est M. Varro in Menippeis, & Petronius. Amauit Lucillius Collyrã puellam, quin & ipsius puellæ nomine sextumdecimũ sui libri uolumen inscripsit, hoc apud Horatium Porphyrion prodidit. Horatius incomposito pede ipsius Lucillij uersus ait currere, cuius quanti faciat iudicium Fabius Quintilianus, tu Piso uideris, qui ipsius uerba memoriter recitare consuesti. Videamus; inquit Piso, & simul Fabij uerba referre cœpit, Satyra tota nostra est, inquit, in qua primus insignem laudẽ adeptus est Lucillius, qui quosdam ita deditos sibi habet amatores, ut eum non eiusdem modo operis autoribus, sed omnibus poëtis præferre non dubitent. Ego

quantum ab illis, tantum ab Horatio dissen tio, qui Lucillium fluere lutulenter, & esse aliquid, quod tollere posſis, putat. Nam eruditio in eo mira, & libertas, atque inde acerbitas & abundans salis. Hæc quidem Quintilianus. Tunc ego, Acris, inquam, est Fabij censura, sed & audiendus est Marcus Tullius, qui Lucillij ait scripta leuiora esse, urbanitatem uerò summam habere, doctrinã mediocrem, id Lucillio ipsi cognitum fuisse dicit. Nam suorum librorum non Persium illum doctiſsimum, non Lælium, non Rutilium, non cæteros lectores esse uoluit, sed se ait Tarentinis potius, & Cõsentinis ac Siculis scribere, cuius etiam uersus hac de re citat. Lælium, Archelaum, Vectium & Quintum Philocomum Lucillij Satyras pronunciasse scribit Suetonius, quas se legisse apud Archelaum Lenæus Pompeius, apud Philocomum V. Cato prædicant. Hircius uerò Nicias, grãmaticus Ciceronis temporibus notiſsimus, & familiaris, libros in Lucillij Satyras composuit. Sunt, & qui Lucillium tragœdias scripsisse tradant, cuius opinionis Acronem, Horatianæ poëtices interpretem, fuisse ex eius hisce uerbis uidemus. Cum enim ita cecinisset Horatius,

Vt nihil intersit, Dauus ne loquatur, an audax
Pythias emuncto lucrata Simone talentum.

Ita ille scribit, Non dicit de Pythia Terentiana, sed

na,sed apud Lucilliũ inducit Tragœdiographum ancilla per astutias accipere argentũ à domino. Nam fefellit dominũ, & accepit ab eo argentũ uel talentũ. Hæc ille,cui grãmatico quantã fidem adhibeatis hac in re,nõ plane dispicio. Sed de Lucillio reliqua attendite. Solebat Adrianus Imperator omnibus alijs poëtis Lucilliũ præferre,tanta est,& semper fuit,iudiciorũ uarietas & censura, ut cũ eo tempore passim Vergilij diuina carmina legerentur, Adrianus alioqui homo doctus, Vergilio tamen Lucillium pręferret. Laudet ergo ille Martialẽ,alius & (si dis placet) Anticlaudianũ suum,& Archithreniũ,sed uitas ego uobis,nõ Satyras narro. Sunt,qui in Lucillio id quoq; uitio uertant, quod Gręca Latinis miscuerit,ut suis in epigrãmatis Pytholeon Rhodius,qui propterea ab Horatio irridetur. Idem tamen fecit, sed parcissime Catullus,ut alios mittã. Mortuus est Lucillius, ut scribit Hieronymus, Neapoli, & publico funere elatus,ætatis suæ anno XLVI. Atque hęc quidẽ,quę in præsentia succurrũt, de Lucillio dicenda uobis. Per hæc fermè tempora V. Valentinus fuisse dicitur,qui Tapullã legẽ, ficto nomine,teste Festo Põpeio iocoso carmine cõscripsit,cuius & Lucillius meminit,

Tapullam rident legem contemnere opimi.

Fuit & Lęlius apud antiquos,Latinus poëta celebris,qui ut Gellius libro noctiũ Atticarũ *Lælius.*

ſecundo erotopægnia ſcripſit, hoc eſt, amoris luſus, id quod ad Paulinũ etiam teſtatur Auſonius, tametſi eo loci mendum irrepſit. Nam cum legi debeat, Quid antiquiſsimi poëtæ Lælij erotopægnion libros loquar, paſsim & ineptè legitur Lemnij Crotopægnion. Quod mendum etiam Priſciani Cæſarienſis codices occupauit, ut cum aliubi, tum libro nono & decimo, ubi pro Lælio in erotopægnion, Liuiũ in erotopegmion perperàm ſcribitur. Quibus ex rebus planè conſpicimus, non legendum crotopægnia, ut in uulgaris Gellij & Auſonij codicibus legitur. Meminit & huius Lælij Apuleius in Apologijs. Vnum, ait, etiam poëtam Latinum attingam, uerſus ipſos agnoſcent, qui Lælium legêre. Subiungit mox uerſiculos, dimetros illos quidem, ſed qui portentis potius, quàm uerbis noſtris ſimiles eſſe uideantur, quosq́ue

M. Furius. ideo uobis non recito. Poſt Lælium erat M. Furius, quem aliqui Fuſium uocant, cognomento Bibaculus, quemq́ue ab imitatione omnium, Pantomimũ quidam dictum fuiſſe putauere apud Plinium, in præfatione natural. hiſt. Noſtri, inquit, craſsiores antiqui tantũ exemplorũ artiumq́ue quàm facetiſsimi lucubrationum, ut qui ait, Bibaculus eram, & uocabar Pantomimus, quod Hermolao minimè placet, aliter eum locum caſtiganti. Commẽdatur Bibaculus in ſcribendis Iambicis,

quod

quod Diomedes grãmaticus affirmat,& Fabius,qui eius & Catulli,&Horatij acerbitatem,libro x.in hoc carminis genere cõmendat.Hic ipsius est uersiculus,in Orbiliũ grãmaticum,

Orbilius ubi nam est,literarum obliuio?

Eusebius in Chronico,illi patriam Cremonam fuisse scribit, Romæ uerò diutius uersatus est circa Ciceronis tempora.Multa ab eo ferũtur edita poëmata,Annales, Iambi,Epigrammata,cuius uobis duo hendecasyllabo carmine scripta recitabo,cum paulò post Catonis imaginẽ recensebimus.Meminit & huius Horatius in Sermonibus, si expositorib. stamus,qui hoc illius carmen ex Pragmatia, nomen id poëmatis,ab eo rideri uolunt,

Iupiter hybernas cana niue conspuit alpes.

Vergilius tamen, si Macrobio credimus, ab eo uersus quosdã accepit.Scripsisse item epigramma contra Cæsarem, his uerbis docet Cornelius Tacitus,Carmina,inquit,Bibaculi & Catulli referta contumelijs Cæsaris leguntur,idem & Suetonius tradit. Post Bibaculum erat A.Furius,quem Antiatem fuisse comperio, poëta fuit nõ ignobilis, ad quem Q.Catulus, ut scribit M.Tullius, non antiquo illo more, sed comi & molli, ac Xenophonteo quodam genere sermonis, de consulatu suo librum composuit,cum ille tamen contrario uteretur adeò, ut à Cesellio Vindi *A.Furius.*

ce, tanquã linguam Latinã dedecoraſſet, damnaretur, quem ob id tamen Gellius tueri nititur. Huius quoq;, ut à Macrobio obſeruatur, & Vergilius carmina quædam æmulatus eſt, citatur & alicubi à grãmaticis, & præcipuè à Marcello. Erat & cum his L. Iulij Calidij imago, cuius Aſconius Pædianus meminit. Amicus & familiaris hic T. Põponij Attici fuiſſe perhibet, à quo etiã à proſcriptionis periculo ſeruatus fuit, Lucretio & Catullo, à Cornelio Nepote adiungit. Parcius hoc loco uobis de nõnullis poëtis loquor, & quaſi indice, quod dicitur, tantũ demonſtro, quòd pauca de his à Scriptoribus tradita ſunt, ut eſt de Cæcilio, qui Nouocomenſis fuit, quẽ tenerum poëtam uocat Catullus. Carmẽ hic de dea Cybele inchoauit. Item de Cornelio Alpino, qui ut teſtatur Porphyrion, Memnonia, hoc eſt, carmẽ de Memnone, hexametris uerſibus deſcripſit. Horatius,

L. Iulius Calidius. *Cæcilius.* *Cornelius Alpinus.*

Turgidus Alpinus iugulat dum Memnona, dumq́;
Defingit Rheni luteum caput, hæc ego ludo.

Valerius Cato. Sed inter hos nõ longè Valerij Catonis imago monſtrabatur, qui ex Gallia originem duxit, Burſeniq; cuiuſdam libertus fuiſſe perhibetur, at ſuo ipſe quodã in libello ingenuũ ſe fuiſſe teſtatũ reliquit. Sed cum Syllanis temporibus, partiũ licẽtia, pupillus patrimonio exutus fuiſſet, multos nobiles docuit, uiſusq; eſt, ut Suetonius ſcribit, peridoneus præ-

ceptor,

ceptor, maximè ad poëticam tendentibus, ut quidem apparere his uersiculis potest.

Cato grammaticus, Latina Siren,
Qui solus legit, ac facit poëtas.

Scripsit præter grammaticos libellos & poëmata, inter quæ præcipuæ celebrãtur, Lydia & Diana. Lydiæ C. Ticida meminit,

Lydia, doctorum maxima cura, liber.

Dianæ uerò C. Cinna,

Secula permaneat nostri Diana Catonis.

Fuit, cum ego poëma illud, quod inter Vergiliana, Diræ inscribit, Catonis huius esse existimarim, & quod de Lydia in eo agitur, & mentio fit Ciuilis belli, quo ipse est patrimonio, ut ait Tranquillus, exutus, id quod etiã ipsemet Cato in libello, cui est titulus Indignatio, ostendit, & propterea non Diræ, sed indignatio, poëma ipsum inscribi posse uidebatur. Vobis hoc dixisse uelim, nũc quid sentiam, haud facilè afferre possum, cum grammaticorum contrà stet consensus, qui Diras Vergilio ascribunt. Vixit uerò Cato ad extremam senectutẽ pauper inopsq́ue, modico contentus gurgustio, postquam Tusculana uilla creditoribus cesserat, de quo extat Bibaculi, ut modò meminimus epigramma.

Si quis fortè mei domum Catonis
Depictam minio rubere, & illos
Custodis uidet hortulos Priapi,
Miratur, quibus ille disciplinis

Tantam sit sapientiam assecutus,
Quem tres coliculi, selibra farris,
Racemi duo tegula sub una
Ad summam propè nutriant senectam.

Et rursus idem Bibaculus,

Catonis modo, Galle, Tusculanum
Tota creditor urbe uenditabat.
Mirati sumus unicum magistrum,
Summum grammaticum, optimum poëtam
Omnes soluere posse quæstiones,
Vnum difficile expedire nomen.
En cor Zenodoti, en iecur Cratetis.

Meminit & huius Valerij Catonis Horatius, cum ait in Sermonibus,

Lucilli, quàm sit mendosus, teste Catone,
Defensore tuo peruincam, qui malè factos
Emendare parat uersus, hoc læuius ille,
Est quo uir melior, longè subtilior.

Atq; hæc quidem de Valerio Catone. Cæterum & Vticensis Cato Iambicum carmen in Metellum scripsit, quod ualde, Plutarcho teste, celebratum fuit. Connumeratur & hic idem Cato inter eos, qui seueri cum ipsi & morosi essent, lasciuiusculis tamẽ interdum uersibus luserunt, quod ad Augustum scribens, poëta Naso ostendit, cum ita canit,

Cato Vticensis.

Et leue Cornifici, parq; Catonis opus.

Hostius.

Fuerat & poëta Hostius in tabula, à quo bellum Histricum carmine compositum fuit, et complura ex poëta Homero in eo opere traduxe-

duxerat, ut illud,

—*Non mihi si linguæ centum.*

Quod ab Hostio potius, quàm ab Homero P. Maronem desumpsisse Macrobius existimauit, cui ego nescio, quantum assentiar. Vnus post hos poëta erat, qui, nescio quo modo, insanire uidebatur, & quasdam quasi atomos inspectare. Quis iste, inquit Picus puer. Cui ego, Ex titulo, inquã, facilè cognoui. Titus Lucretius Charus poëta fuit Romanus, qui Epicuream sectam secutus, scripsit de rerum natura opus, quod & si imperfectum, ut uidetur, multis tamen luminibus ingenij & artis situm esse, docet quadam ad Q. Fratrẽ epistola M. Cicero. Hieronymus uerò ex Eusebio, etiam ab ipso Cicerone emendatum, his ex libro de Temporibus uerbis prodidit. Titus, inquit, Lucretius poëta nascitur circa CLXXI Olympiadem, qui postea amatorio poculo in furorẽ uersus, cum aliquos libros per interualla insaniæ conscripsisset, quos postea Cicero emendauit, propria se manu interfecit, quadragesimotertio ætatis suæ anno, id quod & ante Eusebium obseruauit Plinius. Sunt, qui ex Hieronymi uerbis ad Ruffinum, putent Lucilliam amicam poculum dedisse Lucretio. Lucillia, inquit, decepta furorem propinauit, pro amoris poculo. Extant in præsens, & leguntur sex libri eius de rerum natura, multorũ eruditissimorũ lima

Titus Lucretius.

castigati, plures tamen libros ipsum scripsisse innuit his uerbis Varro, in primo de lingua Latina, qui eodem uixit tempore. Lucretius, ait, suorum unius & uiginti librorũ initium fecit hoc,

Aetheris & terrae genitabile quaerere tempus.

Sed & Priscianus in vi. septimũ eius librũ citat, Macrobius uerò xvij, quo argumẽto imperfectũ opus dixi, quod & uideo placuisse Beroaldo Seniori. Sed hæc curiositatis gratia. Porrò Lucretius C. Memmio L. filio familiarissimè usus est, qui & si orator, poëta tamen & ipse haud illepidus habitus est, cui & opus suum Lucretius de rerũ natura inscripsit. Hoc loco, quoniã in Memmij mentionẽ incidimus, uobis id afferre constitui, uiros quosdam sanè doctos existimasse, patrem C. huius Memmij L. Memmium eum fuisse, qui Corinthum diruit, cum is à Scriptoribus omnibus L. Mummius Achaicus, non Memmius uocetur, uno excepto duntaxat Asconio in tertio Verrinarũ, qui Memmium, non Mummium appellare uidetur. Sic uerò Cicero, sic uterque Plinius, sic Florus, sic Victruuius, sic deniq; Græci uocant, ut Strabo. Fuit autẽ L. Memmius pater, L. Crassi & M. Antonij temporibus, ut est apud M. Tullium in Bruto, & in secundo de Oratore, ubi agit de ridiculis. In quem illud est Crassi, nam cum Memmius esset cum Largio Terracinæ de

C. Memmius.

amicula rixatus, & tota Terracina, omnibus parietibus inſcriptæ literæ fuiſſent, tria L L L, & duo M M, Craſſus, quid id eſſet, quæſiuit, ſenem ſibi quendam dixiſſe finxit, lacerat lacertum Largij mordax Memmius, quo dicto ipſius Memmij mordacitatē carpit. Ibidem alterius Cai Memmij dictum affert Cicero in Scaurum, qui locupletis homi nis Pompeij Phrygionis bona ſine teſtamen to poſſederat, & ſedebat aduocatus reo Beſtiæ, cum illac fortè funus duceretur, Scauro, inquit, Memmius, Vide Scaure, mortuus rapitur, ſi potes eſſe poſſeſſor, Scauri auaritiam eo dicto uellicans. Sanè hūc Memmiū, patruum Memmij Lucretiani fuiſſe crediderim, in Bruto enim M. Tullius C. & L. fratres fuiſſe cōmemorat. Sed de hoc C. Memmio, cui ſuum Lucretius librū dicauit, & qui uerſus ſcripſit, Plinius in epiſtolis ad Ariſtonem meminit, quo loco & alios pleroſque commemorat, qui ſepoſitis grauioribus plerunque ſtudijs, iocoſa & parum ſeuera ſcriptitarunt. Ouidius quoque in ſecundo de Triſtibus ait,

Quid referā Ticidæ, quid Memmij carmē, apud quos
Nomen adeſt rebus, nominibusq; pudor.

Apud Gelliū uerò, ut dura eius carmina refe runt. Memmius hic, is eſſe exiſtimat, qui Cæſari obiecit, quod ad cyathū regi Nicomedi ſteterit, cum reliquis, ut ait Suetonius,

exoletis, pleno conuitio, quiq; in Cæsarem ipsum asperrimas orationes scripsit, & quibus non minori acerbitate rescripsit Cæsar, fuit illi tamen postea in petitione consulatus suffragator. Catullus quoq; se cum eo prætore in Bithynia fuisse, suis uersibus cecinit, quibus & se parum pudice ab eo habitum ostendit. Et hunc eum Memmiũ esse plerique contendunt, ad quem sunt Ciceronis epistolæ, & de quo in claris oratoribus: C. inquit, Memmius, L. filius perfectus literis, sed Græcis, fastidiosus sane Latinarum, argutus orator, uerbisq; dulcis, sed fugiens nõ modo dicendi uerumetiam cogitandi laborem, tantum sibi de facultate detraxit, quantũ imminuit industriæ. Sed in hæc de patre & filio Memmio diuertisse, non ab re fuerit. Iam ad Lucretium, unde fluxit sermo, reuertamur, quem eo die mortuũ legimus, quo uirilẽ togam sumpsit Vergilius. Lucretiũ legendũ putat Fabius, sed non ad phrasin, quæ utiq; Fabij uerba ad oratorem, non ad poëtam pertinent, eius enim in eo scribendi genere phrasis & elegans est, imitatione ualde digna. Vitruuius quoq; ita eum cõmendat, ut plures post nostram, inquiat, memoriam nascentes cum Lucretio uidebuntur, uelut coram de rerum natura disputare. Lucretium usque adeo celebrat Ouidius, ut perpetuo eius carmina duratura uaticinetur, ita canens,

Carmina

Carmina diuini tunc sunt moritura Lucreti,
Exitio terras cum dabit una dies.

Idem in secundo de Tristibus,

Explicat & causas rapidi Lucretius ignis,
Causarumq; triplex uaticinatur opus.

Quod cum mendose legatur, difficultatis causam plerisq; attulit, non enim causarum, sed casurum legendum est, id quod facilè ex quinto ipsius Lucretij libro colligitur, qui futurum ignis incendium disputat, quam Ecpyreosin Græci dicunt, qua de re, præter gentium philosophos, & Christiani quoq; scripserunt. Idem Ouidius carmen in Liuiæ consolationē replicauit. Statius quoq; poëta tale de Lucretio testimonium protulit,

Et docti furor arduus Lucreti.

quod quidam ad insaniam, quidam ad poëticam referunt, utrunq; illi certè cõuenit. In hæc diuerti, quæ ferè sunt prȩter institutum, quod huius poëtæ lectione uos affici cupio. Et nos ista, inquit Piso, libenter audiuimus, nam & qua attentione ea Picus exciperet, ui disti. Tunc ego, Fuit, inquam, & alter Lucretius comicus, cuius Placiades ad Chalcidiũ meminit. Post uerò Lucretium duo erant, oratorum uestibus induti, alter quidem Marcus Terentius Varro, uir, ut ait Terentianus, doctissimus undecunq;. De quo & his propèmodũ uerbis Lactantius Firmianus, Varro, inquit, quo nemo unquam doctior neq; M. Terentius Varro.

apud Græcos quidem, nec apud Latinos uixit. Sed & Dionysius Halicarnasseus apud Græcos, ut cæteros mittam, locupletissimũ testimonium protulit, qui cum Varrone floruit. Refero, inquit, quæ Terentius Varro in antiquitatibus perscripsit, uir unus inter omnes, qui hac ætate floruerunt, longè peritissimus. Tum Piso, Quid nobis de Varrone tanta & tot testimonia colligis? Quis Varronem ignorat? Nullũ certè maius, meo quidem iudicio, de illo testimoniũ, quàm uel suo ipsius Varronis, hoc est, quę pauca supersunt, illius uolumina legere, uel Ciceronis, qui de eo ubiq; summa cum laude meminit, loquentéq; illum de disciplinis, sũis in dialogis facit. Rectè tu quidem, inquam, nũc eius tantũ, quod ad rem præsentem pertinet, in poëtica studium uideamus. Istuc ipsum, ait Piso & Picus, desideramus. Tunc ego, Alterũ, inquã, satyrę genus, ut scribit Fabius Quintilianus, diuersum scripsit Varro, quod carminũ uarietate mistum fuit, de quo & ita Gellius in noctibus Atticis. Menippi libros, inquit, in satyris imitatus est Varro, quas Cynicas ipse appellauit Menippeas. Probus uerò grammaticus, Varro, ait, Menippeus nuncupatus est, non à magistro, cuius ætas longè præcesserat, sed ab ingenij societate, quod is quoque omnigeno carmine satyras suas explicauerat. De ijsdem meminit & Marcus

Cice-

Cicero, qui & alibi, hoc est, in Academicis quæstionibus ex sua ipsius persona tali Varronem laude prosecutus est. Sunt, inquam, ista Varro, nam nos in nostra urbe peregrinantes, errantesq́;, tanquã hospites, tui libri, quasi domũ deduxerũt, ut possemus aliquando, qui, & ubi essemus, agnoscere. Tu ætatem patriæ, tu descriptiones temporũ, tu sacrorũ iura, tu sacerdotũ, tu domesticã, tu bellicam disciplinam, tu sedem locorũ, regionũ, tu omnium diuinarũ humanarumq́; rerum nomina, genera, officia, causas aperuisti. Plurimũ quidem & poëtis nostris, omninoq́; Latinis & literis luminis, & uerbis attulisti, atq; ipse uarium & elegãs, omni ferè numero poëma fecisti, philosophiam multisq́; locis inchoasti, ad impellendũ satis, ad edocendũ parum. Atq; hæc quidem totidem uerbis M. Cicero. Sed enim & præter hæc Lactantius Varronẽ ait de rerum natura carmine libros scripsisse, quod & Quintilianus his uerbis in primo, Vel, inquit, propter Empedoclẽ, in Græcis Varronem, ac Lucretium in Latinis, qui præcepta sapientiæ uersibus tradiderũt. Circumfertur & hoc Varronis epigrãma de Licinio liberto, & Aug. tõsore apud Cornutũ,

Marmoreo Licinus tumulo iacet, at Cato nullo,
Pompeius paruo, credimus esse deos?

Atque hactenus quidem de Varronis poëtica, quæ cum dixissem, Ex ijs, inquit

Piso, qui hac ætate scripsere, illum etiam Argonautica cõposuisse didici. Male, inquam, Piso didicisti, quicunq; enim illi, qui id scripsere, nominis similitudine decepti esse uidentur. Nam duo Varronis nomine fuere, eodem fermè tempore, id quod ego diligentissimè obseruaui, & ante me Sidonius Apollinaris librò Epistolarum quarto, sed quum paulò pòst alterius Varronis imaginem recensebimus, hoc ipsum planius ostendemus. Reliqua uerò, quæ de Terentij Varronis uita didicimus, hoc est, quæ domi militiæq; multa fecit, quo honore, quibus titulis, quo mortis genere perierit, non est, hoc loco ut pluribus exequamur, multa enim hodierno sermone dicenda restant. Sed iam alterum, qui cum Varrone erat, exponamus.

M. Tullius Cicero. Is autẽ erat Marcus Tullius Cicero, de quo ut de Varrone fecimus, quæ ad eius poëticam tantum attinent, afferemus. Puer igitur Marcus Tullius, ut Plutarchus scribit, poëticæ adeò operam impendit, ut plurimũ omnium iudicio in ea facultate profecerit, multaq; in ea ætate poëmata scripserit, inter quæ illud ipse Plutarchus celebrat, quod Pontius Glaucias inscribitur, uersu tetrametrò. Multa carmine ex Græco transtulit, ut tota Arati Phænomena, cuius etiam nũc pars extat, aliaq;, quæ sparsim suis in dialogis inseruit. Nunquid ideo, inquit Piso, poëta Cicero? Nam

Nam tametsi Ciceronis Limonem, poëmatis id nomen, citat Donatus, ubi de Terentij poëtæ uita agit, illudq́ Vergilij existimetur à Cicerone sumptum,

—Spes altera Romæ, Et illud corripuit,

—Tremulis altaria flammis. id enim Ciceronis uxori, dum sacrificasset, contigisse dicitur, id quod & ipse Cicero quodam suo poëmate testatum reliquit, & eius licet elegiam, quæ Thalemastis inscribitur, afferat Seruius, ex qua carmen illud,

Iam mare Tyrrhenium longè, penitusq́; palumbes

Relliquit, Non ideo tamẽ ego illum poëtam crediderim. Tunc ego, Poëta, nec ne fuerit Cicero, non uobis dixerim, pictum tamen in tabula fuisse, multaq́, præter ea, quæ tu modò attulisti, carmina & adhuc legi, & ab autoribus citari assero, ut quæ de ipsius consulatu à Lactantio, in tertio diuinarum Institutionum, & quæ in secundo eiusdem consulatus Vrania Musa pronunciat, in primo de Diuinatione, ex uerbis Quintij Ciceronis fratris.

Principio ætherio flammatus Iuppiter igni

Vertitur, & totum collustrat lumine mundum.

Et reliqua, usque enim ad octoginta uersus ibi leguntur. Fabius quoque Quintilianus Ciceronis quosdam ioculares libellos adducit, atq; ex ijs uersus. Quin & de suis temporibus tres se carmine libros scripsisse, ipse-

met ad Lentulum in epistolis testis est, quos eosdem esse existimant aliqui, qui de eius cō-sulatu inscribunt. Sed num parum uobis testimoniū uidetur de poëmate, quod Marius inscribitur, Scæuolæ & Q. Ciceronis? Nam cum in primo de Legibus Atticis Pomponius dixisset de quercu in Mario lecta, quale est istuc, quod poëtæ ferunt, mihi enim uideris fratrem laudando suffragari tibi, tum Attico respondet Q. Frater, Sit ita sanè, ueruntamē dum Latinæ loquantur literæ, quercus huic loco nō deerit, quæ Mariana dicatur, eaq́, ut ait Scæuola, de fratris mei Mario, Canescet seclis innumerabilib. De eodem Mario poëmata idem Q. Frater in primo de Diuinatione, Quid est illo auspicio diuinius, ait, quod apud te in Mario est, ut utar potissimum te autore:

Hic Iouis altisoni subito pennata satelles
Arboris è trunco, serpentis saucia morsu. & cætera, quæ ibi leguntur. Sed & illud multis mirum uidetur, quod de ipso Marco Cicerone legitur, non pauciores unquam, cum in Vrbe esset, quingentis uersibus quotidie scribere solitum, nisi uos de prosæ uersibus intelligatis. Iure igit, inquit Piso, quisquis ille fuit, inter poëtas Marcum Tullium reposuit. Iure, inquam, Piso, ut ais. Illud tamen ego de Ciceronis carminibus dixerim, quod à Cassio Seuero responsum sibi Seneca in tertio declama

clamationũ ſcribit. Vergiliũ, inquit, illa felicitas ingenij, oratione ſoluta reliquit, Ciceronem eloquentia ſua in carminibus deſtituit. Et illud item, quod eſt à Cornelio Tacito in oratoribus obſeruatũ, carmina uidelicet Ciceronis forum potius redolere, quàm Caſtaliam, Oratoris enim potius ſpiritus, q̃ poëticos habent, ut Syllij Italici, & Plinij, Cæcilij, aliorumq́; . Sed de Varrone & Cicerone iam ſatis. Titum quoq; Pomponiũ Atticũ, M. Tullij amiciſsimũ, ad quẽ extant epiſtolæ, cui gener fuit Agrippa, progener Tiberius, & Pronepos Druſus, in poëtica uerſatũ, eiusq́; facultatis ſtudioſum fuiſſe ſcriptũ reliquit Cornelius Nepos, qui eius uitam literarũ monumentis mandauit. Sed & M. ipſe Tullius ad Atticũ ipſum in epiſtolis, epigrammatis, inquit, tuis, quæ in Amaltheo poſuiſti, cõtenti erimus, præſertim cum & Chilius nos reliquerit, & Archias nihil de me ſcripſerit, ac uereor, ne Lucullus, quoniã poëma Grçcũ cõdidit, nunc ad Cæcilianã fabulam ſpectet. Sed huius quidem Chilij, cuius modò meminimus, nõ admodũ frequens habetur mentio, niſi fortè & alio loco ipſarum ad Atticũ M. Tullij epiſtolarũ, quo loco Chilio Eumolpidarũ uidet̃ ſacra ab Attico deſiderare, tametſi exemplaria quædã nõ Chiliũ, ſed Thyliũ habent. Sed hæc miſſa faciamus. Tradũt quoq; Pomponium de imaginibus illuſtrium ſcri-

Titus Pomponius Atticus.

psisse, uersibus breuissimo argumento subscriptis, non ob id tamen propterea fuerat in tabula. Post Varronem & Marcum Ciceronem, Græci duo erant poëtæ, Archias & Theophanes. Archias quidem, Aulus Licinius nuncupatus, natus est Antiochiæ, nobili loco, ubi ad humanitatē liberalibus artibus informatus, se ad scribendi studium contulit, tum in cæteris Asiæ partibus cunctæq; Græciæ sic uersatus, ut famam ingenij expectatio hominis, expectationem ipsius aduentus admiratioq; superaret. Florebat tum Italia bonis artibus & disciplinis, atque ideo illuc profectus Archias, quem tum ingenij elegantia, tum morum suauitate, non solum Heraclienses & Tarentini, & Rhegyni & Neapolitani ciuitate cæterisq; præmijs donarunt, sed cum Romam uenisset, Mario & Catulo coss. hospes primum est Luculli factus & familiaris, nec minus à Metellis, Catulis, Crassis, cæterisq; urbis principibus amatus, atque in primis à Marco Tullio. A quo postea senex est elegantissima oratione & eruditissima defensus, cum accusatus à Graccho fuisset, quod se pro ciue gereret, quam orationem studiose simul aliquando legimus, & deinceps accuratius sæpe legemus, in qua de memoria, & ipsius Archiæ ex temporali facultate ita agit. Quoties ego, inquit, hunc Archiam uidi, cum literam scripsisset

Archias. Aulus Licinius.

pſiſſet

psisset nullã, magnũ numerũ optimorũ uersuum de ijs ipsis rebus, quæ tum agerentur, dicere ex tempore, quoties reuocatum eandem rem dicere, commutatis uerbis atq; sententijs. Quæ uerò accuratè cogitateq; scripsisset, ea sic uidi probari, ut ad ueterum scriptorum laudem peruenirent. Meminit & de hac re Fabius Quintilianus. Tum in me intuens puer Picus, Magna ista, inquit, profectò memoriæ & extemporalis facultatis felicitas. Magna, inquam, mi Pice, sed nostris quoq; temporibus non defuere, qui hac ipsa excelluerunt, & hodie excellant. Quin & domestica tibi sunt exempla, talis fuit tuus maior patruus, Ioannes Picus, quem merito Phœnicem, non Picum, omnis ferè illa ætas nuncupauit. Extemporalis uerò facilitatis Andreas Maro, amicus meus, tanta apud doctos uiros documenta præstitit, ut sit Archiæ ferè comparandus, sed de hoc iam satis. Ab Archia M. Cicero multa se didicisse ab ipsa usq; pueritia nõ ingratè fatetur, unde uidetur illud ab Hetrusco poëta dictum.

Linquo senem, qui discipulum per prata sonorum,
Hesperiamq; tubam docto conflauerat ore.

Composuit autem Archias Græco carmine bella Cymbrica, & de cõsulatu M. Tullij carmen exorsus est. Extant & eius inter Græca epigrammata uersus aliquot. Cicero in libris de Diuinatione carmen Archiæ cele-

brat, quo Roſcium puerũ, in cunabulis circumplicatũ ſerpentis amplexu expreſsit. Archię prętęrea meminit & Tacitus Cornelius.

Theophanes. Theophanes uerò patria Mitylenęus fuit, & ipſe poëta Gręcus, qui epico carmine Magni Pompeij geſta deſcripſit, & proptcrea ab eo amatus, urbe Romana in concione militũ donatus. Theophanis & Cicero in epiſtolis ad Atticũ meminit, cum ita ſcribit, Velim te ex Theophane reſpicere, quo nam in me animo ſit Arabarches, quo loco Arabarchem Pompeiũ intelligit, non autẽ M. Antonium, nec Cæſarem, ut quidam prodiderũt, qua de plura in annotatione ſcripſi. De eodẽ Theophane & Plutarchus, & Cæſar in Cõmentarijs de bello Ciuili. Legimus ad hãc diem ipſius quoq; Gręcos quoſdã uerſiculos. Theophanẽ præterea ſcribit Tacitus inter intimos Magni Pompeij cõnumeratũ fuiſſe, & eidem Theophani defuncto cœleſtes honores, Græcos tribuiſſe. Atq; hæc quidem de Archia & Theophane. Fuiſſe tamen legimus & alium Theophanẽ, poëtam Chriſtianũ, etiam in Diuorum numerũ relatũ, cuius feſtũ diem Græci celebrant XI Octobris, eundemq; antiſtitem Nicææ urbis fuiſſe Græci ipſi ſcriptores prodiderũt.

Varro Atacinus. Ab his Varro Atacinus ſequebatur, qui ab Atace, uico uel fluuio Narbonenſis Galliæ, Atacinus cognominatus eſt, tametſi quidam ſanè docti Atratinũ potius, à familia

milia Romana Atratina, cognominatum uelint. Sed meæ huic sententię Porphyrion suffragatur, & Cæsariensis Eusebius, cuius in libro de Temporibus hæc uerba sunt, uel Hieronymi potius. P. Terentius Varro in uico Atace, in prouincia Narbonensi nascitur, Olympiade centesima LXXIIII, qui postea, trigesimũquintum annum agens, Græcas literas summo studio didicit. Scripsit Atacinus Varro Argonautica, opus ex Apollonio Rhodio ferè traductum. Nam cum Apollonius quatuor libros scripserit, totidem & Varro, ut Valerius Probus ostendit. Meminit Quintilianus, cuius tu Piso, quia eius uerba tenes, recita. Hæc ipsa sunt, inquit Piso, Atacinus Varro in his, per quæ nomẽ est assecutus, interpres operis alieni nõ aspernandus quidẽ, uerùm ad augendam facultatẽ dicendi parũ locuples, quæ uerba nunc mihi plana facta sunt ex ijs, quæ suprà dixisti. Tunc ego, Argonauticôn, inquam, opus, quod ipse scripsit, ut modò dixi, in quatuor uolumina distinxit, ad Apollonij imitationẽ. Sed præter Argonautica, alia scripsisse creditur, ut de puella Leucadia, quã miro prosecutus est amore, id quod suo carmine testatus est Propertius.

Hæc quoq; perfecto ludebat Iasone Varro,
Varro, Leucadiæ maxima cura suæ.

Laudat Varronem Ouidius in Amorum libris, cum cecinit,

Varronem, primamq; ratem quæ nesciet ætas,
Aureaq; Aesonio terga petita duci?

Sunt apud Senecam Atacini carmina, quæ Iulius Montanus Vergilium dicebat æmulatum fuisse.

Desierant latrare canes, urbesq; silebant,
Omnia noctis erant placida composta quiete.

Quæ tamen Ouidius fieri potuisse meliora dicebat, si secundi ultima pars abscissa fuisset, atq; ita desijsset,

— Omnia noctis erant.

Horatius quoq; Atacini meminit. Sed et Varronis uersus ab antiquis Grammaticis, Probo, Prisciano, Seruio, alijsq; citata inuenietis.

Publius Vergilius Maro. Erat in hoc tabulæ fermè meditullio Publij Vergilij Maronis imago, quę tanta fuerat pictoris solertia & artificium, ut nescio quid, prę se ferre diuinum magis, quàm reliquorũ imagines uideretur. Cum uero me de Vergilio quæcunq; collegeram, ut recenserem, accingerem, intercepit Piso, Ne quęso, inquit, Lili, in Vergilij uita recensenda labores, nam quæ à ueteribus & recentioribus Grammaticis perscripta sunt, ego & Picus per hosce dies legimus, si quid uerò præterea habes, id nobis tantũ expone, nę temporis usura abuti uideamur. Nam tametsi Vergilius, nec nimis ualde unquam, nec nimis est sæpe laudatus, tamẽ temporis angustiæ nobis suadent, ut nobis potius, quæ alijs parum comperta, ediſſe-

ediſſeras, quàm quę protrita ſcriptoribus. Et ego, Rectè tu quidem, inquam, nam nec ullius indiget præconio Maro, nam & illi pridem exploſi, qui ſi dis placet, quandam quaſi in eo, ut ſic dicam, Mantuanitatem ſe deprehendiſſe iactabant, ut illud, Sceleratũ frigus. Ipſe, inquam, Vergilius ampliſsimum ubiq; ſui præconiũ facit, modo ſano iudicio & nõ corrupto legatur. Vbiq; enim ille ſibi cõſtat, idem ubiq; Vergilius, hoc eſt, ut planius uno uerbo dicam, poëtarũ Deus. Atq;, inquam, ô bone Deus, quid nunc nos quaſi aliud agimus, aut quid aliud optamus, ſi Vergilium habemus? Quo fit, ut uos identidem, & quos amo, cæteros admonitos uelim, ut (quod mihi puero non præſtitere doctores mei) uos etiam atq; etiam hortor huic uni poëtæ tandiu incumbere, inſudare, donec non tantum animus imbutus ipſe, ſed eo tritæ quoq; aures uideant. Nam prò facinus, quæ quorundam eſt tanta peruerſitas, ut uiuenteis pridem frugibus, rudi adhuc glande ueſcãtur, hoc eſt, dum diuina Vergilij lectione imbui poſſunt, neſcio quos, Archithrenios & Anticlaudianos, ne illos quidem poëtarum umbras, ne Simiolos dicam, totos toto ore, totis animis hauriant, & amplectantur? Sed nunc hac de re ſatis, nunc pauca de uita. Natus eſt Maro prope Mantuam, in uico, cui tunc nomen Andes (unde Andinus ipſe, & Muſæ An

diades à quibusdam cognominatæ) nũc Pictole uulgò, Natus, inquã, Pompeio & Crasso coss. LXXVII supra cẽtesimã Olympiadem. Brũdusij uerò mortuus, teste Eusebio, Saturnino & Lucretio coss. Ossa Neapolim tralata, secundo ab Vrbe lapide. Corpore fuit & statura grandi, colore aquilino, hoc est, subfusco, facie propè rusticana adeò, ut nostro Vidæ non adeò absimilis uideri fuisse posit. Valetudine uaria, stomacho nõnunquam laborasse tradit, quare & crudus fuit, quod & Horatius poëta innuit. Faucibus, & capitis dolore sæpe tentatus, & sanguinem frequentius eiecit, cibi uiniq; minimi. Sanè uerò animo & ore uerecundus adeò, ut ex moribus uulgò Parthenias cognomen inuenerit, tanto etiam in honore habitus à Senatu populoq; Romano, ut auditis eius uersibus, in theatro uniuersus populus illi assurrexerit, ipsumq;, ut scribit Corn. Tacitus, fortè præsentẽ spectãtemq; ueneratus est sic, quasi Augustum Cæsarẽ. Illud etiã adnotãt grãmatici, cum M. Tullius quosdam fortè Vergilij uersus ex Bucolicis recitari audiuisset, carminis maiestate motum dixisse,

—*Spes altera Romæ,* se primam esse significans, quod hemistichium ipse mox poëta in Aeneide retulit, quod an ipse astruam, haud facilè dixerim. Alexander quoq; Imperator & Cæsar eum poëtarũ Platonẽ, ut scribit

bit Lampridius, appellare solitus fuit, tametsi præposteri in hoc iudicij Adrianus, Enniũ Vergilio, hoc est, stercus auro præponeret, et fatui iudicij Caligula, qui eum & damnaret, & incesseret. Sed quid hi ad Augustũ, & M. Tullium? At uerò Græci cum opibus & imperio florebant, Vergiliũ adeò coluere, ut eius opera in Græcam linguã, nec semel, transtulerint, uerũ & Christodorus in sua Ecphrasi hæc carmina de Vergilio ediderit.

Cygnus, & Ausonijs diuinum nectar ab ore
Vergilius spargens aderat, quem Martia Roma
Eloquio ipsa suum patrio nutriuit Homerum.

Sed demũ ut cognoscatis, diuini poëtæ quanti semper fuerit obseruata eruditio, & sapiẽs quæsita doctrina, accipite, quos & quales uiros in Vergilij carminibus cõmentaria cõdidisse ipse cõperi. C. Iulius Hyginus, Valerius Probus, Scaurus, Caper, Aemilius, Asper, Vrbanus, Aurelius, Cornutus, Pius, Carminius, Iunius, Philargyrius, Carpinus, Donatus Aelius, Seruius Honoratus, Macrobius. Qui uerò primus Romæ Vergiliũ publicè prælegerit, Quintum Cæciliũ, grammaticum Epirotam, Attici Põponij libertũ fuisse scribit Suetonius Tranq. Et nostris his diebus fuere nõnulli, qui in Vergilium cõmentaria scripserunt, inter quos Lætus Pomponius, Landinus, Sabinus & Mancinellus, alij. Illud etiam mihi ferè ridiculum uidetur,

quo se nonnulli de hoc ipso Vergilij nomine angunt usqueadeo, dum modo Vergiliū, modò Virgilium, & Vergillium etiam duplici ll scripsere, ut Christodorus in statuarū ecphrasi. In Cæcilij quidem Minutiani Apuleij fragmentis, quæ leguntur, modò à uirgis Vergilium dictum, modò à Vergilijs Vergilium notauimus. Cum priore sententia cōuenit Donatus, seu quisquis ille fuit, qui Vergilij uitā copiose descripsit, & Calui uersiculus, qui circumfertur,

Et uates, cui uirga dedit memorabile nomen.

Sed nunquid illud uobis reticuerim, quod de Vergilianis sortibus traditur ab historicis, quibus & nonnulli hodie, etiam uiri doctissimi utūtur, superstitiose id quidem, nec nostræ religionis hominibus satis laudabile. Legimus & Ouidium poëtam ex Vergiliano carmine tragœdiam confecisse, quod in Ouidij imagine referemus. Nec illud hoc loco reticuerim, quod à multis proditum est, Vergilium in Bucolicis ex Sibyllinis carminibus Christi domini natiuitatē prẹcinuisse. Nam tametsi Hieronymus, & eum alij secuti id minus consonum arbitrantur, ut cum de Centone agemus, dicemus, certè illud est memorabile, quod in nostris Annalibus tradit, de Secundiano, uiro togato & graui, deq; Veriano pictore. Qui cum Marcellianum uirū eloquentissimū conuenissent, omnes à Christi pie-

sti pietate alieni, eaq́ ex Bucolicis carmina attentius perscrutarentur,

—Iam redit & uirgo, etcętera,nil aliud ibi rectè intelligi statuerunt, nisi Christū de uirgine natum,redemptorem seruatoremq́ humani generis. Quare uitæ rationē commutantes, ad Christum conuersi sunt, & à Xysto summo pontifice salutari lotione abluti, paulopost à Valeriano Cæsare,cum constantes in ea confeßione perseuerassent, necati sunt, & in beatorū numero sunt habiti. Sed iam plus,quàm putarā,de Vergilio dixi. Vergilium in tabula sequebatur C. Mecœnas eques, uir cum omnium bonorū, tum literatorum & poëtarum maximè fautor,quos et amplißimis est beneficijs prosecutus,ideoq́ egregij omnes eius ferè ætatis poëtę summis illum laudibus celebrarunt, ut de eo in prouerbium iam illud cesserit, *C. Mecœnas.*

Sint Mecœnates,non deerunt,Flacce,Marones,

Eiusq́ nomen in munificentiam & liberalitatem transierit. Originem Mecœnas duxit, ut ait Horatius, ab antiquis Hetruscorū regibus,cuius maternus auus & paternus magnis legionibus imperitarunt. Mecœnatis patrem Menodorum, sunt, qui scribant,qui Iulio Cæsari contra Pompeium affuit,quod Appianus significare uidetur. Menodori pater Menippus, Menippi Cæcinna,cuius Cato meminit in Originibus. Eques uerò ipse,

ſorte ſua contentus uixit, nec uoluit ordinẽ excedere, quod & Dion hiſtoricus teſtatur, & Tacitus, qui de eo ita, in tertio Hiſt. de Criſpo agens, loquitur. Criſpum, inquit, equeſtri ortum loco C. Salluſtius, rerum Romanarũ florentiſsimus autor, ſororis nepotẽ in nomen aſciuit, atq; ille, quãquam prompto ad capeſſendos honores aditu, Mecœnatem æmulatus, ſine dignitate ſenatoria, multos triumphalium conſulariumq́; potentia anteijt. Diuerſus à ueterum inſtituto, per cultum & munditias, copiaq́; & affluentia luxu propior, ſuberat tamen uigor animi ingentibus negotijs par, eo acrior, quo ſomnum & inertiam magis oſtentabat. Igitur incolumi Mecœnate, proximus, mox pręcipuus, cui ſecreta imperatorum inniterentur, & interficiendi Poſthumi Agrippæ conſcius, ætate prouecta, ſpeciẽ magis in amicitia principis, quàm uim tenuit, idq; & Mecœnati acciderat, fato potẽtiæ raro ſempiternæ. An ſatias capit aut illos, cum omnia tribuerunt, aut hos, cũ iam nihil reliquum eſt, quod cupiant. Hæc Tacitus, quæ uerba uobis recitare uolui, quòd uno fermè ſpiritu, multã nobis frugem oſtentent. Amabatur igitur ab Auguſto Cęſ. ualdè Mecœnas adeo, ut quòd Plutarchus ſcribit, συμβιώτης, hoc eſt, uitæ comes, & conuictor Auguſti diceretur. Quin & poſt uictoriam Actiacam ex M. Antonio & Cleopatra, ex Aegy-

Aegypto reuersus,de imperandi ratione, cũ Agrippa & Mecœnate agens,cum Agrippa priuatam uitam suaderet,Mecœnas monarchiam, non Agrippæ, sed Mecœnatis consilio adhęsit,quod plurib.in histori{js} Dion, eorum etiã orationibus adscriptis prodidit. Qui & Augustum ait grauiter in Mecœnatis obitu doluisse, ab eo licet hæres esset instituتus. Et cum ad alia omnia Mecœnate uteretur Augustus,tum in primis,cum ira com motus esset, ab ea enim & furore eum auertebat, pacatioremq́ꝫ animo reddebat. Ferũt, cum aliquando plerosq́ꝫ esset proscripturus Augustus, nec ad illum præ astantium multitudine posset Mecœnas accedere, chirographo scripsisse, Surge carnifex, & tanquã aliud porrigens,in illius sinum immisisse,ne uidelicet eorum quempiam occidi iuberet, quod & factum est,idem & sæpe aliàs fecisse idem est autor Dion. Suapte quippe natura ad iracundiam & uindictã propensior fuit Augustus,uerum cum tantæ apud Cæsarem Mecœnas autoritatis esset, eius tamen taciturnitatem,ut scribit Tranquillus, sæpè desiderauit,ut cum uxori Terentiæ secretum de comperta Muranæ coniuratione prodidit. Quare mirum est, Sextum Aurelium & Eutropium à Tranquillo dissentire,ut qui Mecœnatem tradant amicorum præcipuũ Augusto fuisse ob taciturnitatem, cum contrà

in historia fidelissimus scribat Suetonius. Celebrati sunt Mecœnatis horti Romæ, in Exquilijs, quo loco frequenter cum Cæsare uersari consueuit, & perinde etiam frequentes illuc poëtę conueniebant. Locus monet, ut uobis recitem, quæ de Poëmatibus Priapeiorũ aliquando intellexi. Erat in his hortis Priapi sacellum, ut scitis morem antiquis fuisse, teste etiam Columella, ad quod conuenientes poëtæ, pro re & loco, carmina affigebant, ut hoc tempore, Romæ, quotannis Paschillo, quæ iussu Mecœnatis à Vergilio collecta, nunc Vergilij nomine circũferuntur. Quod ut illa Vergilij non esse existimẽ, cum alia, tum illud maximè est in causa, ut nihil in præsentia de stili dissimilitudine dicã, q̃d is fuit Vergilius, qui ob uerecundos & uirginales mores, uulgo, ut paulo antè dicebamus, Parthenias est appellatus. Ab alijs Ouidio Nasoni ascribuntur, qui puerorum amores est ita auersatus, ut de ijs in arte canat,

Odi concubitus, qui non utrinq; resoluunt,
Hoc est, ut pueri tangar amore minus.

Quæ argumenta non est, quod in præsentia uel refellam, uel comprobem, satis sit uobis, quod quæ sentiam ipse, uobis aperui, nam et alij quoque aliter de Priapeijs opinati sunt. Nullis ego facultatẽ eripio, quo minus, quæ uelint, ipsi sentiant. Sed enim ea poëmata ita mihi uideri inuenta, præter eruditorũ quorundam

rundam opinionem, Ithyphallici quoq; seu Phallici carminis inuētio, nescio quo pacto, huic opinioni arridere uidetur. Ferūt enim, Athenis in Liberi patris mysterijs, uates rectum stipitem in modum fascini tenere solitos, & ibi canētes carmina apponere hi, qui Ithyphalli, & Phallodi, & Phallophori dicebantur, quod præter Græcos scriptores, etiā in poëtica Latinus scribit Donatianus, ut hinc illud facilius Mauri Terentiani de metro Ithyphallico intelligatis,

Qui ludicra, in quit, *carmina Baccho uersib. petulcis,*
Graio cum cortice, Phallo tres dabant trochæos.

Ex his etiam illud ex Georgicis melius exponetis, ut puto, quàm hactenus ab interpretibus exponi soleat.

Oráq; corticibus sumunt horrenda cauatis,
Et te Bacche uocant per carmina læta, & reliqua.

Vbi profectò nil aliud summus poëta intelligit, quàm ut dixi, carmen Ithyphallicū. Veluti etiam Ascolia celebritatem in illo poëta significat,

Mollibus in pratis unctos salire per utres.

Verbum enim Græcum exprimit, quod est ἀσκωλιάζω, nam & ipsa celebritas, ab utribus est ascolia nuncupata, quos utres inflatos & spiritu plenos, & in terra expositos altero pede impellebant, ascolia celebrantes, idq; sæpius agitantes, donec in terram caderēt, atq; hoc ideo, quod Caper uitem rodat, ex quo

utres fiebãt,ut in ἔργοις Hesiodi interpres plu ribus exequit. Eius celebritatis & apud Aristophanem mẽtio,eiusq́ expositores, itemq́ in Suidæ Collectaneis. Ineptissimi sacri istius nõ modò gentiles dediti fuere,sed & Christiani quidam hæretici,qui ab eo cursu ἀσκοδρομῖται uocati fuere, uel ut Philastrius scribit,Ascodrogitæ. In Galatia uerò hi fuere, qui utrem inflatum contegentes, bacchantes circuibant. Hinc & ἀσκολιασμὸς, & uerbum ἀσκολιάζω,deduci autumant,quod,ut ait Theophilus, propriè significat, in pede uno salio. Et ἀσκολιασμὸς, is saltandi modus, quo & iuuenes nostra ætate nonnunquã saliunt. Sed hæc alij non ab utribus,id est,ἀσκοῖς,, sed à scolo, quod impedimentũ itineris esse traditur, denominata esse affirmant,uel à Scolio carmine. Attente uerò, hęc cum dicerem, me Picus puer audiebat,&erat plura cupienti similis,cum Piso inquit, Non ista ut referas, nunc tempus exposcit, ad Mecœnatis, quæ restant, potius reuertere. Cui ego inquam, Rectè ais,& ad Picum conuersus, ne dubita, multa huiusmodi alias tibi, nunc ad Mecœnatem, à quo nostra fluxit oratio, redeo. A Mecœnate turris, Mecœnatiacã cognominata est, uel maximè halosi Neronis, & urbis incendio celebrata, cuius & quædam uestigia extare,sunt ex antiquarijs Romæ, qui asserant. Scribit etiam Dion in Historijs

ſtorijs, Mecœnatem primum calidarum aquarum balnea in Vrbe conſtruxiſſe. Porrò Terentiam Mecœnas miro amore depérijt, ut Acron & Porphyrion prodidere. Quin in huius puellæ gratiam Horatius illud in Epodo cecinit, ad ipſum Mecœnatem,

Vreris ipſe miſer, quod ſi non pulchrior ignis
Accendit obſeſſam Ilion,
Gaude ſorte tua.

Quæ tamen Terentia ipſius Mecœnatis uxor datur intelligi, ex uerbis Iaboleni Iuriſconſulti, libro Pandectarũ xxiiij. ubi de donatione inter uirum & uxorem agitur. Idem palàm oſtendunt, Suetonius, & Annæus Seneca in libro de Prouidentia, qui Mecœnatem ipſum ait ipſius Terentiæ amoribus anxium nimium, & moroſæ uxoris repudia deflentem, per ſymphoniarum cantum, ex longinquo leue reſonantium, ſomnum quæſiſſe, nec mero, nec aquarum fragoribus illum aduocare potuiſſe. Hinc illi exiſtimo cõtigiſſe, quod à Plinio ſcribitur, ut per triennium non dormierit, id quod ego uix credideram, antequam apud Olympiodorum Alexandrinum in Phædonis commentario legiſſem, hominem inſomnem uixiſſe, qui ſolo aëre ſolari nutriretur, atque in eo miraculo Ariſtotelem citat. Hanc Terentiam, Terentianam alicubi uocare uidetur Dion, Terentillã uero Marcus Antonius, ut illius

ſunt uerba, quæ à Suetonio afferũtur, ubi de Auguſti libidine agit. Hanc Dion illius Murenæ ſororem ſcribit, qui, ut paulò antè meminimus, contra Auguſtum cõiurauit, hanc autem eandem Terentiam ab Auguſto amatam, ſubiratũq; Auguſtum ideo Mecœnati, quod id ægrè ferret, idem Dion ſcribit. Sed & aliquando de forma cum Liuia Terentia certare uoluit. Quin & Auguſtum ait ex Vrbe in Gallias peregrè profectum, ut ſermones, qui de ſe & Terentia ferebantur, effugeret. Amauit præterea & Mecœnas Bathyllũ hiſtrionem, quod ex his Cornelij Taciti uerbis facilè cognoſcimus, loquitur Tacitus de ludis à Tiberio factis. Indulſerat, inquit, ei ludicro Auguſtus, dum Mecœnati obtemperat, effuſo in amorẽ Bathylli. Meminit & Bathylli Iuuenalis, cũ ait, —*Molli ſaltante Bathyllo*, item Seneca, cum alibi, tum in tertio Declamationum, item Dion in Hiſtorijs. An uerò ad hunc alludat in epodo Horatius, uiderint hi, qui in eius lectione nimio plus uerſantur. Sed nos noſtrum ſequamur inſtitutũ. Hic idem Mecœnas & exquiſitas dapes excogitaſſe traditur, nam primũ illum quidem aſinarum pullos condiuiſſe, ſcriptũ reliquit Plinius, multũq; eo tempore prælatos onagris. Id uerò compertũ parum habeo, an Mecœnatica uina ab illo, an ab altero nuncupata ſint, quæ & Cæſenatia, Moribus autẽ & effœ

minatum

minatum, mollemq́ fuisse Mecœnatem legimus, & eodem stili etiam genere diffluisse, quin eo nomine à Seneca incesitur, & à Satyrographo supinus & tener. Ab Horatio uero, si Porphyrioni & Acroni stamus, Malthinus, seu, ut quidam malunt, Malcinus tunicis demisis, cognominatus est, laxe em̃ præcingebatur, qua etiam de causa & C. Cæsar à scriptoribus notatur. Cingebat, inquit Suetonius, fluxiore cinctura, unde emanasse Syllæ dictum constat, optimates sæpius admonentis, ut malè præcinctum puerũ cauerent. Et M. Cicero ait, Præcinctura me decepit, de Cæsare loquens. Hac de re & alij. Demissæ uero & fluentes tunicæ, Parchemero philosopho teste in Ethicis, sunt mollis & diffluentis hominis indicium, idem & Aristoteles. Iuuenalis Crispinum mollem & effœminatum perstringens ait,

Crispinus Tyrias humero reuocante lacernas.

Ad hoc alludit Seneca, cum de quadam graui Mecœnatis sententia ageret, Alte, inquit, cinctum dixisse putes. Solitus est Augustus Mecœnatem per iocum suis literis sæpe irridere, & myrobrechis, ut ait Suetonius, eius cincinnos est usquequaq; persecutus, & imitando per iocum irrisit. Augusti Cæsaris hac de re particulam recitat Macrobius in Saturnalibus, Idem, inquit, Augustus, quia Mecœnatem suum nouerat esse stilo remisso, molli

&dissoluto, talem se in epistolis, quas ad eum scribebat, sæpius exhibebat, & contra castigationem loquendi, quam aliàs ille scribendo seruabat, in epistola ad Mecœnatem familiari, plura in iocos effusa subtexuit. Vale Mecœnas, mel gentium & medulla, ebur Hetruriæ, laser Arretinum, uel, ut alij legunt, Esar, id est, Deus Arretinus, Adamas supernas, Tiberinũ Margaritum, Cilneorum Smaragde, Iaspis figulorũ, Berylle & carbunculum Porsennæ. Habeas, ἵνα συντέμνω, πάντα μαλάγματα mœcharum. Scio hanc Augusti particulam aliter ab alijs legi, sed adhuc planè mihi de ea satis nemo fecit, nedum ego mihi. Ridet & Cornelius Tacitus Mecœnatis calamistros, sed nullus certè melius, quàm Seneca, qui quadam ad Lucillium epistola ita illius mores & orationem expressit, ut ante oculos illum nobis posuisse uideatur. Quo modo, inquit, Mecœnas uixerit, notius est, quàm ut narrari nunc debeat, quo modo ambulauerit, quàm delicatus fuerit, quàm cuperet uideri, quàm uitia sua latêre noluerit, quid ergo? Non oratio eius æquè soluta est, quàm ipse discinctus? Non tam insignita illius uerba sunt, quàm cultus, q̃ comitatus, q̃ domus, quàm uxor? Magni uerò ingenij uir fuerat, si illud egisset uita rectiore, si non uitasset intelligi, si non etiam in oratione difflueret, uidebis itaque eloquentiã ebrij hominis, inuolutam &

tam & errantem, & licentiæ plenam. Mecœnas in cultu ſuo. Quid turpius amne, ſiluisq́ꝫ ripa comantibus? Vide, ut alueum lintribus arent, uerſoq́ꝫ uado remittat hortos. Quid, ſi quis fœminæ, cincinno criſpatæ, labris columbatur, incipitq́ꝫ ſuſpirans, ut ceruice laxa ſuauiantur? & reliqua. Non ſtatim, cum legeris, hoc tibi occurret, hunc eſſe, qui ſolutis tunicis in Vrbe ſemper inceſſerit? Nam etiam, cum abſentis partibus Cæſaris fungeretur, ſignũ à diſcincto petebatur. Hunc eſſe, qui à tribunali, in roſtris, in omni publico cœtu ſic apparuerit, ut pallio uelaretur caput, excluſis utrinꝗ auribus, nõ aliter, quàm in mimo diuites fugitiui ſolent. Hunc eſſe, cui tunc maximè ciuilibus bellis ſtrepentibus, & ſolicita Vrbe & armata, comitatus hic fuerit in publico, ſpadones duo, magis tamen uiri, quàm ipſe. Hunc eſſe, qui uxorem millies duxit, cum unam habuerit. Hæc uerba, tam improbè ſtructa, tunc tam negligenter abiecta, tam contra conſuetudinẽ omniũ poſita oſtendunt mores quoꝗ nõ minus nouos, & prauos & ſingulares fuiſſe. Maxima laus illi tribuitur manſuetudinis, pepercit gladio, ſanguine abſtinuit, nec ulla alia re, quod poſſet, quàm licentia oſtendit. Hanc ipſam laudem ſuam corrupit iſtis orationis portentoſiſſimæ delicijs, apparet enim mollem fuiſſe, non mitem. Atque hæc quidem

contra Mecœnatem, post alia Annæus Seneca, sed Stoicum, & seuerum hominẽ hæc de molliore scripsisse, non mirum uobis uideatur, cum tamen idem alio loco, Mecœnatem tradat ingeniũ habuisse uirile & grande. Extat certè elegia inter opuscula, quæ Vergilij nomine circunferuntur, de Mecœnatis obitu, in qua abundè Mecœnas defenditur, à luxus & mollitiei infamia, post enim bella, & superatos hostes, fortem ac strenuum imperatorem non dedecere, Liberi patris & Herculis exemplo, uoluptatibus animum relaxare. Quædam sunt in ea elegia non indigna cognitu, sed tamen ut eam non Vergilij esse existimem, tempus & stilus argumentũ mihi faciunt. Nam ante Mecœnatẽ Vergilius ex uita excesit, stilus uerò à Vergiliano diuersus. Atq; hac de re iã nimis. Oratorię quidẽ facultati primũ Mecœnas operã dedit, deinde nõ ea contentus, poëticæ, in qua, ut ipse sibi proposuerat, illũ profecisse crediderim. Tragœdias uerò & alia pleraq; poëmata scripsit, quę omnia temporũ & bellorũ iniuria perierũt, ea certè à scriptoribus celebrantur. Prometheum fabulam citat Seneca, Priscianus grãmaticus Octauiam. Hic Mecœnatis uersus circumfertur,

Nec tumulum curo, sepelit natura relictos.

Quod iuxta Vergilianum illud prolatum esse uidetur,

Faci-

—*Facilis iactura ſepulchri.* quod nõnulli ex Epicuri ſententia ſumptum eſſe exiſtimant. Afferuntur item ab Attilio hi uerſiculi,

Ades ô Cybele, montium dea,
Ades, & ſonante tympano quate
Flexibile caput. Latus horreat
Flagello, comitum chorus ululet.

Solebat Mecœnas, ut Seneca ſcribit, illud in ore habere, Omnia ſuſtinenda, dum uiuamus. Atq; hac de re hi leguntur uerſiculi,

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxa,
Tuber aſtrue gibberum,
Lubricos quate dentes,
Vita dum ſupereſt, bene eſt.

Scribit in Hiſtorijs Dion Cocceianus Mecœnatem primum quaſdam literarum notas excogitaſſe, quibus, ut celerius ſcriberet, utebatur, quas poſtea ad aliorũ uſum Accilius ſeu Aquila, eius libertus prodidit, cuius rei & Iſidorus, & Petrus Diaconus in libro de Notis antiquis meminerũt. Literas uerò Mecœnas Rana obſignare ſolitus fuit, ut Sphinge Auguſtus. Quin, inquit Plinius, Mecœnatis Rana per collationẽ pecuniarũ in magno erat terrore. Mirum eſt, quod de Mecœnatis morte apud eundem Pliniũ legimus, illi ſcilicet, per ſupremũ uitæ trienniũ, nullo horæ momento ſomnũ contigiſſe, eidem & perpetuam febrem, quod uix fieri potuiſſe philoſophis ple

risq; uidetur. Atq; hæc quidem de Mecœnate. De Melisso uerò Mecœnate, qui sibi triennio silentium imperauit, in Melisso agemus. Nunc hanc partem sequamur, in qua fuit Cneus Cornelius Gallus poëta, ut Eusebius ait, Foroiuliensis, quamuis amore, ut puto, patriæ, Fl. Blondus Foroliuiensem facit. Primus hic Gallus fuit, qui Aegyptũ in prouinciam redactam rexit, quod Dion & Strabo, aliiq; testantur. Transtulit ex Græco Gallus in Latinũ Euphorionem Græcũ poëtam, ut alio loco diximus. Et, ut est apud Seruium grammaticũ, libris quatuor amores suos de Cytheride, Volumnij liberta composuit, quã mutato nomine, ille & Virgilius Lycorida appellarunt. Duriorem Gallum fuisse in elocutionibus, scriptũ reliquit Fabius. Miratus sum quorundam impudentiam, ne dicam amentiam, qui tralaticios quosdam & ementitos uersus sub Galli poëtæ nomine ediderũt, cum in ijs neq; phrasis, nec tempus Gallo cõueniant, qui tertio & quadragesimo suæ ætatis anno, sua sibimet manu mortẽ accersijt, in ijs autem se senem describit. Sed nec in plerisque uersibus purus & sincerus est sermo Latinus, quin & syllabarum moræ, & tempora metri leges nonnunquam excedunt, Maximiani uerò, nugatoris cuiusdam, & nebulonis potius, eorum uersus plurimi sunt. Et si hoc auetis nosse, ex uetustioribus adhuc

Cn. Cornelius Gallus.

adhuc quibusdam exemplaribus est uidere, in quibus Maximiani ipsius nomen legitur, illius, inquam, Maximiani, cuius & insignis grammaticæ nugator Alexander nugas irridet, quod nomen in editis & excusis nuper libellis, per fraudem est prætermissum, unam uerò uel alteram elegiam ipsius Galli esse nõ abnuerim. Sic & illud Galli epigramma à plerisque creditur, quod de Vergilij morte ad Augustum legitur,

Temporibus lætis tristamur maximè Cæsar,

& reliqua, quæ legeris in Vergiliana appendice. Dion & Eusebius ac Marcellinus Cornelium Gallũ propria se manu cõfecisse prodiderunt, quibus & eo carmine subscribit Ouidius,

Sanguinis atq; animæ prodige Galle tuæ.

Sed enim ad necem compulsum ait Tranquillus, cum ob ingratũ & maleuolum animum, illi domo interdixisset Augustus, Donatus et Seruius, quod in suspicionem coniurationis contra Augustum uenisset. Dion ait eum accusatũ à Valerio Largo collega, & à Senatu cõdemnatũ, q̃d insolentius se gereret, & obloqueret, statuasq́; sibi poni tota Aegypto iussisset, ipsisq́; pyramidibus nomen suũ inscriberet, ut uerò innuere uidetur Ouidius, cũ in Augustum liberiore usus esset sermone inter pocula, ita enim secũdo de Tristibus cecinit,

Nec fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo,

Sed linguam nimio nō tenuisse mero. Ammianus Marcellinus Hist. lib.xvij. eius hanc mortis causam refert, Cum procurator, inquit, Aegypti multorū opes intercepisset, & datus esset nobilitati inspectandus ab imperatore, ut ea cognosceret populatæ prouinciæ negocium, tum eum ferro incubuisse. Iste ne, inquit Piso, Cornelius Gallus est, quem adeò Vergilius aliquādo amauit, ut quartus Georgicorū liber, à medio in finem usq;, eius laudes contineret, quem postea, iubente Augusto, in Aristæi fabulam cōmutauit, & in cuius amores de Cytheride decimam ęglogam cōscripsit? Hic ipse, inquam ego, est, cuius & Propertius alijq; meminere. Scribit uerò in grammaticis Suetonius, inter grauissima crimina ab Augusto, Gallo obiectum fuisse, q̃d familiarissimè uiueret cum Q. Cæcilio Epirota, grammatico, Attici liberto, qui cum Attici filiam, M. Agrippæ uxorem doceret, eam solicitasset. Scribit & Dion historicus lib.liij. Proculeium, cum aliquando Cornelio Gallo occurreret, nasum & os manu cōpressisse, id scilicet significantem, non alicui tutum esse, illo præsente, nec loqui nec respirare, tantæ nanq; fuit Gallus insolentię. Alius quoq;, licet ignotus, ad eum cum testibus quibusdā accessit, eum percūctatus, si se agnosceret, & cum ille negasset, iussit responsum scribi, ac si minus liceret malū hominē calumniari, quē ipse

ipse prius nõ cognouisset. Quæ cum ego dixissem, tum statim subiunxit Piso, Cur post Gallum, nõ & Anserē nobis narras? Nõ ideo, inquam, quoniam is Anser pulsus erat è corte, ut & olim ex Phalerno. Puero uerò Pico iocum haud planè percipiente, Anser hic, inquam, Pice, poëta fuit, linguæ petulantis parumq́ modestæ, quare procacissimū eum appellauit Ouidius. Hic & Vergilium odio est insecutus, ut Seruius & Donatus tradunt. Fuit uerò M. Antonij triumuiri amicus, cuius & laudes compofuisse dicitur, qua causa & ab eo est agro Phalerno donatus. Huius & Vergilius in Bucolicis intellexit, cum ait,

—*Interstrepere Anser olores,* quod mox prouerbij loco usurpatū est, cū indoctus inter doctos disputat. De hoc Ansere & Propertius,

Nec minor his animis, aut si minor ore canorus
Anseris indocto carmine cessit olor.

Sed & M. Cicero in Philippicis, cum ait, Ex Phalerno Anseres depellantur. Sed & si uultis, nec uos piget, commemorabo poëtas aliquot, qui non tamen erant in tabulis, malos uidelicet hoc eodē tempore habitos. Et maximè, inquit Piso, uolumus, ut pro Pico etiā respondeam, qui dum ista sic attente audit, se libenter auditurum promittit. Postquam ergo placet uobis, Meuium & Bauium primos afferam, qui & ipsi, ut Anser, parū æqui Vergilio fuere & Horatio, nec mirū, quippe qui

illepidi incultiq́ fuerint, quales Catulliani il li caprimulgi, Suffenus & Aquinus. Aquinus, inquam, qui licet M. Tullio notus fuerit, ut est in Tusculanis, ut Suffenus, tamē insulsissimus & infacetissimus fuit, ut quorū uersibus Catullus Caluum de pessimis poëtæ carminibus se renumeraturum minetur.

Nam si luxerit, inquit, ad librariorum
Curram scrinia, Cæsios, Aquinos,
Suffenum, omnia colligam uenena.

Solebat certè hic Aquinus sibi placere, ut apud Catullum Suffenus, neque æque beatus erat, ac poëma cum scriberet. Id enim uitij fere poëtis omnibus, & præcipuè malis, ut scribit Cicero, ut cuiq́ sua pulchra uideantur, nec næuos modò, sed monstrosos interdum partus amant. Nec mirum uobis uideri debet, quod modò diximus, Saturnalib. optimo dierum, missos sibi à Caluo uersus, id etenim moris fuit, quod tamen alij parum obseruarunt, eo Saturnaliorum tempore, ut si Amicus doctus esset, libellum aliquem ueterem, uel si quem ipse scripsisset, amico mittere, quē protinus legeret, qui acciperet, quòd si recusasset, pœna erat. Quā rem perspicuè in eo, qui κρονοσόλων inscribitur, Lucianus est executus, quo loco & reliqua Saturnaliorū instituta, quæ autoris mira est iucunditas, persecutus est. De Cæsio uerò, cuius meminit, ut audiuistis, Catullus, mentio est in rhetoricis

toricis ad Herennium, licet eo loci quidam Cælium, pro Cæsium reponant. Scripsit hic libros duos, ex quorum priore hoc carmen affertur,

Has res ad te scriptas Luci *misimus* Heli.

Sunt tamen apud Catullum, qui non Cęsios eo loci, sed Sextios legãt. Nam de Sextio idẽ Catullus, ut de inepto scriptore meminit, idem & alibi manifestius, dum ad fundũ scribit Tyburtẽ, in quo curatus mala tussi, quã Sextij conuiua contraxerat.

Nec deprecor, inquit, *iam si nefaria scripta*
Sextij recepso, quin grauedinem & tussim,
Non mi, sed ipsi Sextio ferat frigus,
Qui tunc uocat me, cum malum legit librum.

De Sextio & Cicero alicubi. Sũt &, qui apud Fabiũ cum de Cornelio Celso agit, Sextios, inquit, imitatus, de hoc intelligant, quod mihi parum probatur. Nam de Sextio patre & filio intelligit, qui philosophi cũ essent, multa scripserunt, de quibus agit Annæus Seneca, & de Sextio in primis patre, qui Stoicorũ dogmata secutus, ea literis mandauit, unde & sententias Seneca mutuatur. Floruit hic Iulij Cæsaris ætate, honorum & magistratuum contemptor, nam illi Diuo Iulio dante latum clauum, non recepit, ut est apud Senecam. Sextium præterea animalibus abstinuisse, ut Pythagorã, accepimus, sed non eadem ratione, qua Pythagoras in Symbolis

prȩcipit, qua de re disseruimus in Symbolis, quæ non multo antè tibi Pice dedimus. Hic idem Sextius, consummato die, cum se ad nocturnam quietem reciperet, suum quasi interrogare consueuit animũ, quod hodie malum tuũ sanasti, cui uitio obstitisti, qua parte melior factus es? Verum de hoc satis, & propterea ad Meuium & Bauiũ redeo, qui, ut Catulli uerbis utar,

Infaceto infacetiores rure fuerunt.

Meuium, quòd putidior esset, olentem appellat Horatius, ea ode, qua illius nauigationem iambicis est insectatus. Triuialis uerò poëta & Barbarus, Alanus, Anticlaudianus ita eum primo libro subsannat.

—*Priami,* inquit, *fortunas intonat illic*
Mæuius, in cœlis audens os ponere mutum,
Gesta ducis Macedũm tenebrosi carminis umbra
Pingere dum tentat, in primo limine fessus
Hæret, & ignauam queritur torpescere Musam.

Quanq̃ alium poëtam satyrice significari ab Anticlaudiano eo loci putauerim, qui Gualtherius dictus est, cuius equidem librum de Alexandri Magni gestis uidi, Putabam, inquit Piso, te dicturũ, legi. Non fuit, inquam, operæprecium, sed quid tum, si legissem? Omnino scopulis pridẽ mea est illisa nauis, uos eos, ut dixi antea, cauete, Acroceraunĳs periculosiores. Hoc eius tantum, quod memini, principium uobis poëmatis recitabo,

Gesta

Gesta ducis Macedûm totum digesta per orbem,
Quàm largè dispersit opes, quo milite Porrum
Vicerit, & reliqua. Talem uerò Meuij mortem apud grammaticos quosdam ueteres comperi. Aiunt enim, cum Meuius Athenas urbem petulantissimo carmine lacerasset, ab Atheniensibus est in uincula cõiectus, & misera inedia mori coactus, digna utique maledico pœna. Vnde illud Ouidij in Ibide exponitur,
Vt ue parum stabili qui carmine læsit Athenas,
Inuisus pereas, deficiente cibo. De Bauio uero ex Eusebio Hieronymus, M. Bauius poëta, quẽ Vergilius in Bucolicis notat, in Cappadocia moritur, Olympiade LXXXVI supra centesimam. Vergilianus Menalca ita in Palæmone eos irridet,
Qui Bauiũ, inquit, *nõ odit, amet tua carmina Meui.* Præter hos & Vergilium odio est insecutus Paro, qui in Bucolicis duas æglogas, sed insulsissimè, derisisse his uersibus dicitur.
Tityre, si toga calda tibi est, quo tegmine fagi?
Dic mihi Damœta, cuium pecus, an ne Latinum?
Non, uerum Aegonis, nostri sic rure loquuntur.
Fuit & alter Paro, hoc ipso longè antiquior, qui ut Aristoteles & Themistius scribũt, philosophus fuit Pythagoricus, tempusq; stultum & indocile uocabat, quod tempore ipsius iniuria homini obliuio & delirium contingat. Et Carbilius etiam Pictor odio Ver-

gilium est insecutus, & aduersus eius Aeneida librum, cui titulus erat Aeneidomastix, perscripsit. Fuit & Bathyllus per ea tempora, poëta mediocris, qui ut alienis cornicula pennis, ita ipse Vergilij uersibus illustrari uolebat. Nam cum Vergilius uersus clàm Augusti ualuis affixisset, non nominato autore, diuq; quæsisset Augustus, cuius nam essent, nec inueniretur, cæteris tacentibus, eos sibi Bathyllus ascripsit, quãobrem donatus honoratusq; à Cæsare fuit. Quod uidens Vergilius, iisdem ualuis affixit quater hoc hemistichion,

Sic uos, non uobis, quærente Augusto, ũt cõpleretur, id cum pleriq; frustra conati essent, Vergilius præposito hoc Monosticho, sic subiunxit,

Hos ego uersiculos feci, tulit alter honores.

Cæteri uersus quia uobis notissimi, non est, cur recitem. Quare iam potius ad eos poëtas, qui picti erant in tabula, redeo, qua parte erat C. Cornificius, qui ob peruersam, ut ait Donatus, naturam, Vergiliũ ferre nõ poterat. Iuuenis enim tum etiam, ut puto, Vergilius indies proficiebat, assiduè igitur illum mordebat Cornificius, qualis scilicet Theon ille, poëta Græcus, qui ob mordacitatẽ & maledicentiam in prouerbium cessit, in mordacem & maledicum. Quin & plerique dentem Theoninum dictum uolunt ab Horatio, pro

C. Cornificius

mor-

mordace,nec desunt,qui Ausonium Gallum putent maledicum poëtam quendam,uocasse hac causa Theonem. Carpente ergo quotidie Vergilium Cornificio, & oblatrante, amicus quidam Vergilio Cornificij maledicta detulit. Tum,quã putas,inquit Vergilius, huiusce maleuolentiæ causam? Nunq̃ enim ego Cornificium offendi,quin potius ipsum amo. An non illius sententiæ Hesiodi meministi, qua architectum ait architecto inuidere,& poëtam poëtæ. De malis, inquit, Græcus ille intellexit,boni etenim eruditiores amant. Sed magna cum mea laude & gloria, respondet, uindictã in manu habeo, maiore enim cura & studio uirtutibus intendã, atq; quo ego elegantior fiam, eo ille uehemẽtius inuidia rumpetur. Et hac equidem,puto,de causa leuem ipsum Cornificiũ in libro de Tristibus uocat Ouidius. Et de illo conqueritur Catullus, quod mœrenti sibi ob surreptam puellam nihil solatij attulerit, uobis notum est epigramma. De Cornificio uerò sic in libro Temporũ Eusebius,Cornificius,inquit, poëta à militibus destitutus interijt,quos ille sæpe fugientes, galeatos lepores appellarat. Huic Cornificia soror fuit, cuius insignia suo tempore epigrãmata extitisse scribit Hieronymus. Pleræque Marci Ciceronis epistolæ leguntur ad Cornificium, ex quibus eum doctissimum fuisse facilè cognoscimus,

nescio tamen, an tempora eundẽ esse patiantur, nam is rhetoricos libros scripsit, quos perperàm quidam ad Herenniũ esse putauerunt. Post Cornificium erat Plotius Crispinus in tabula, qui poëta & philosophus fuit, & sectam Stoicam professus, eam tamen nimia loquacitate contaminauit adeò, ut inde Aretalogi cognomen inuenerit. Placita Stoicorum Plotius uersibus complexus est. Garrulus fuit & lippus, id q̃d Horatius suo carmine ostendit,

Plotius Crispinus.

Iam satis est, ne me Crispini scrinia Lippi
Compilasse putes. Id mihi certè parum compertũ est, an hic idẽ sit is, qui L. Plotius dictus est, de quo M. Tullius ait, quod poëta fuit Marij temporibus, amatusq́ ab ipso eximiè, quod illius ingenio putabat ea, quę gesserat, posse celebrari. Fuit & Plotius Tucca, amicus, & inter hæredes Vergilij, & unà cum Varro Aeneidos emendator, hunc sępe cum bonis Horatius nominat. Hunc quidem, pro Tucca, Cornutus Persij uetus interpres uocatũ Tucetam ait his uerbis, cum de Tucetis ageret Gallię Cisalpinę. Hinc, inquit, Plotius Vergilij amicus, in eadẽ regione est nominatus Tuceta, deinde, ut ego reor, Tucca. Fuit & L. Plotius rhetor, cuius meminit Cicero, & Suetonius eius uitã scriptam reliquit. Post Plotium erat Fannius, non is Fannius antiquior, Lælij gener, qui historias scripsit, sed alius

Plotius Tucca.

Fannius.

alius poëta, qui nõ multũ Vergilij & Horatij ętatẽ antecessit. De quo uariè quidẽ legimus, quidam enim illum cedrina capsa donatum aiunt, & imagine, quod poëta esset, alij quod cum garrulus esset, & malus poëta, à Senatu tamen in autoritatem susceptus. Sunt, qui illum quadratam satyram scripsisse uelint, & cum locupletissimus esset, sine filijs, captatores & hæredipetæ pleriq; eius carmina miris laudibus extollebant, eaq; in bibliothecas referebant, atq; exinde etiam statuas & imagines ponebant, ut scilicet ab eo hæredes scriberentur. Alij poëtam quidem fuisse prodiderunt, cui cum senatus imaginem decreuisset, eam ille neglexit, uerum postea cum moreretur, rogasse fertur, ut imago cum capsulis incenderetur. Variè omnino de hoc Fannio à scriptoribus proditum est, quicunq; is fuerit, pro garrulo & inepto ab Horatio in Sermonibus his uerbis nominatur,

—*Beatus* F*annius, ultro delatis capsis et imagine.*

Item alibi, —*Aut quod ineptus*

F*annius,*H*ermogenis lædat conuiua* Tigelli?

Ab his erat T. Valgius, qui à Tibullo ita laudatur, ut ad Messallam scribens, T. V*algius.*

—*Aeterno,* dicat, *propior non alter* Homero.

Eundem & Horatius ualde probat, amiceq; de Mystis pueri morte consolatur, meminit item & Seneca. Valgij hæc sunt carmina, ut est apud Seruium,

Sed nos ante casam tepidi mulgaria lactis,
Et sinum uini cessamus fundere Baccho.

Item apud Isidorum,

Hic mea me longo succedens prora remulco,
Lætantem gratis sistit in hospitijs.

Vagellius. Fuisse & Vagellium poëtam legimus, qui Senecæ amicus fuit, & carmina, ut puto, Lyrica condidit. Seneca libro sexto Naturalium quæstionũ, Egregiè, inquit, Vagellius meus in illo inclyto carmine, si credendum est, inquit, mihi, cœlo cecidisse uelim. Quo tamen ego loco libentius Lyrico, quam inclyto legerim. Fuit & M. Vigellius orator, L. Crassi amicus, qui cum Panætio philosopho uixit, atque idcirco Stoicorum placita præcipuè secutus, ut docet Marcus Tullius. Sed hi nullo in poëtarum numero fuere. Inter huius Varius. ordinis poëtas & Varium Epicum poëtam, Vergilio antiquiorem legi, qui inter cætera librum de Morte scripsit, cuius uersus plerosque legi, dignos eos quidem, ut uobis recitem, quando illos quoque Vergilius est imitatus, ut Macrobius obseruat. Vt illud,

Vendidit hic Latium populis, agrosq; Quiritum
Eripuit, fixit leges precio, atque refixit.

Et item alibi,

Incubat & Tyrijs, atq; ex solido bibit auro.

Illa uerò comparatio,

Ceu canis umbrosam lustrans Gortynia uallem,

Si ueteris

Si ueteris potuit ceruæ comprehendere lustra,
Sæuit in absentem,& circum uestigia lustrans,
Aethera per nitidum,tenues sectatur odores.
Non amnes illam medij,non ardua tardant
Perdita,nec seræ meminit decedere nocti.

Tum in eodem libro de Morte,

Quem non ille sinit,lentæ moderator habenæ,
Quà uelit,ire,sed angusto prius ore coërcens,
Insultare docet campis,fingitq; morando.

Videte dicendi genus epicum, quàm surgit, & quod ait de eo Horatius,

—Forte epos acer, Vt nemo,Varius ducit.

Quidam hunc eundem existimant,qui &tragœdias scripsit, & elegias,ut notat Porphyrion, & qui non tam Horatio, quàm Vergilio amicus fuit. Eius Heroicum celebrat ad M.Agrippam idem Horatius,

Scriberis Vario fortis,& hostium Victor,
Mæonij carminis alite.

Idem innuit in Bucolicis Maro, cum dicit, se nondum Vario digna dicere. Celebratur eius fabula Thyestes,quam Fabius Quintilianus, & simul Cornelius Tacitus cuilibet Græcorum comparari posse existimant, eandem Aelius Donatus,&Seruius,grãmatici à Vergilio scriptã existimari à plerisq; tradunt. Cum enim Varius uxorem haberet apprimè literatam,cum qua solebat Vergilius consuetudinem habere, ei à se conditam Vergilius hanc dedisse fertur tragœdiam , & uxor

marito, pòst maritus pro sua recitasse. Quã rem & per allegoriam Vergilium intellexisse in Bucolicis, ex Cõmentarijs quidam tradidere, cum cecinit,

Quem mea carminibus meruisset fistula caprum.

Quidam non Vergilij, sed Cassij, Thyestem ipsam fabulam fuisse scribunt, ut pauló mox dicam. Meminit & Varij Ouidius in Ponto, quæ cum dixissem, & alia dicturus essem, Piso uerba suscepit, Simulatq; de Vario, inquit, sermo incidit, cur non eam nobis in præsentia controuersiam soluis, quã inter doctos esse uideo de Vario & Varro, quidam enim duos, quidam unum esse uoluerũt. Cui ego,

An ego par fuerim tantam componere litem?

Quæ iugi tamen lectione didici, nõ uobis referre grauabor. Duo igitur eodem tempore Varri nomine fuisse comperio, quorum qui prior fuit, Quintilius Varrus dictus est, quẽ Variũ quidã, quorũ, quod nobis amici sunt, nominibus parco, perperàm uocauerũt, decepti, ut opinor, quod Varriana, nõ Varrana clades apud scriptores legat. Qua clade Varrus ipse ductor in Germania perijt, & qua Augustus est adeò mẽte cõmotus, ut interdũ foribus caput illideret, uociferans, ut ait Suetonius, Quintili Varre legiones redde. Hũc ipsum celebrat Vergilius vi. ægloga, & Horatius, & apertè M. Manlius hoc carmine,

Cum fera ductorem rapuit Germania Varrum.

Quidam

Quidam hunc Vergilij cognatum fuisse putauerunt, ut ait Seruius, illiusq́; interitum defleri sub Daphnidis persona, quod mihi parum constat. Vir sanè eruditus, nunc demũ, post Seruium id etiam scriptis suis comprobare uisus est, non planè perpendens funebre id carmen haud in finem usque Varro conuenire, sed utcunque, nos concludamus, quod cœpimus. Quintilium hunc Varrum Cremonensem Eusebius in Chronico, & Horatij interpretes, Acron & Porphyrion, in poëtica faciunt, & equestris ordinis ciuem, quidam & simplici R scribere uoluerunt, ducti antiquorum quorundam codicum uetustate, sed hi facilè Fabio Victorino Rhetore conuincuntur. Et hucusque de Quintilio. Nunc de altero, hoc est, de Lucio Varro, poëta & grammatico dicamus, qui cum Plotio Tucca, Augusti mandato, post Vergilij mortem, Aeneida emendauit, idemq́; est inter hæredes à Vergilio scriptus, ut ab Aelio Donato in Vergilij uita proditum est. Sunt tamen, qui perperàm eundem cum Quintilio existimarunt, fuisse quoque per hæc tempora Alphenum Varrum, cuius idem Donatus meminit, & Catullus & Horatius. Quo loco Acron & Porphyrion tradunt, Alphenũ Varrum & ipsum Cremonensem fuisse, domiq́; sutrinam exercuisse, inde cum Romam profectus esset, Seruio Sulpitio

Lucius Varus.

adhæsisse, iurisconsultum factum, & consularem dignitatem adeptum, tandem cum decessisset, publico funere elatum fuisse. De Vario uerò iam suprà diximus, nam qui eũdem & unum Varrum & Varium faciũt, tam eos uidere puto, quàm noctua in solis lumine. Scrupulũ iam, inquit Piso, absoluisti, in quẽ multi hactenus offenderunt. Sed perge, reliquam Tabulę partẽ nobis enarra. Tunc ego, Inter huius, inquã, partis poëtas fuerat Aemilius Macer, qui patriã Veronam habuit, sed diu Romæ uersatus est. Scripsit libros de auibus, de serpentibus, de herbis. Testatur id Ouidius, qui Macri consuetudinem & amicitiã coluit, his uersibus, in libro de Tristib.

Aemilius Macer.

Sæpe suas uolucres legit mihi grandior æuo,
Quæq; nocet serpens, quæ iuuet herba, Macer.

In his uerò Nicandrum poëtã imitatus est, ut scribit Fabius. Iliacus cognominatus est ab eodem Ouidio, quod quæ belli Troiani ab Homero relicta sunt gesta, descripsit. Idẽ Ouidius ad eum in Ponto,

Tu canis, æterno quicquid restabat Homero,
Ne careant summa Troica bella manu.

Idem ad eundem in Amoribus,

Carmen ad iratum dum tu perducis Achillem,
Primaq; iuratis induis arma uiris,
Nos, Macer, ignauæ Veneris cessamus in umbra.

Citatur et in Theogonia à Nonio Marcello. In Asia uerò finem uitę accepit, nonagesima

supra

ſupra centeſimã Olympiadem,ut in temporibus ex Euſebio colligit, quo tempore Auguſtus C.et L.Agrippas,nepotes adoptauit. Macrum quidem futuro oratori legendum putat Fabius,ſed parum conferre,quod ſcilicet humilis ſtilus ſit,de natura ſcribenti. Literator quidam apud Suetoniũ hunc Pompeium Macrum exiſtimat, ſuper ea uerba, Quos omnes libellos uetuit Auguſtus publicari in epiſtola,quam breuem admodum ac ſimplicem ad Pompeium Macrum ſcripſit. Porrò nec uos corruptores quidam & plagiarij decipiant,qui de herbis opuſculũ,carmine quidem concinnatum,ſed rude & Barbarum,huius Macri nomine in uulgus dederunt,nam præterquam,quod in illo improprius eſt Latini ſermonis uſus,nec æqua uerſus ſtructura. In eo quoq; C.Plinius citatur, obliti ſcilicet illi fuerant, quod Macer ipſe à Plinio in hac re adducitur,qui uno plus minus ſeculo poſt Macrum floruit, ut facile ex temporum ratione colligitur. Sed hac de re iam ſatis. Quàm te libenter, inquit Piſo,audimus, uel totũ hunc diem in iſto ſermone cõſumere uelim. Nam cum multis alijs ego, de iſto Macri ſubditicio & adulterino libro, in tenebris uerſatus ſum, quod citatum illum uidebam à pleriſq; rei medicæ Scriptoribus, etiam in eum cõmentarijs editis. Sed quando ego uos,inquam,hæc ipſa uideo libenter

benter audire, si aliqua fortè deinceps similia occurrerint, dicere non grauabor, quapropter iam ad alios me conuerto. Erat post hos Casſius Seuerus Parmenſis, haud poëta ignobilis, de quo ad Albiũ Tibullũ Horatius,

Caßius Seuerus.

Scribere, quod Caßi Parmenſis opuſcula uincat.

Quo loco Porphyrion & Acron, Casſij illũ & Bruti partes ſecutum tradunt, & tribunũ militũ factum, cum uerò hi deuicti fuiſſent, ipſe ſeſe Athenas contulit. Quò cum Quintilius Varius ab Auguſto miſſus eſſet, ut eum interficeret, & illum ſtudentem offendiſſet, nihilominus interemit, & librorum eius ſcrinium abſtulit, unde, aiunt, multi crediderũt, Thyeſtem Varij fabulam, Casſij Parmenſis fuiſſe. Huius quidem epiſtolas Plinius & Suetonius citant. Valerius uerò Maximus Casſij mortem aliter recitat, ubi de ſomnijs agit. Apud Actium, inquit, M. Antonij fractis opibus, Casſius Parmenſis, qui partes eius ſecutus fuerat, Athenas confugit, ubi concubia nocte, cum ſolicitudinibus & curis, mente ſopita, in lectulo iaceret, exiſtimauit ad ſe uenire hominem ingentis magnitudinis, coloris nigri, ſquallidum barba, & capillo demiſſo, interrogatus, Quiſnam eſſet, reſpondiſſe, Cacodæmona. Perterritus deinde tàm tetro uiſu, & nomine horrendo, ſeruos inclamauĩt, ſciſcitatusq́ eſt, ſi quem talis habitus, aut intrantem cubiculum aut exeuntem uidiſſent,

diſſent, quibus affirmantibus neminem illuc acceſsiſſe, iterũ quieti & ſomno ſe dediſſe, atq; eadem animo eius obuerſata eſt ſpecies. Itaq; fugato ſomno, lumen intro ferri iuſsit, pueroſq; à ſe diſcedere uetuit. Inter hãc noctem & ſupplicium capitis, quo eum Cæſar affecit, paruulum admodum tempus acceſsit. Hæc quidem Valerius. Sed enim præter elegias, epigrammata & tragœdias, epiſtolas quoq; Caſsius Parmenſis ſcripſit, quas & citatas inuenietis à Plinio & Suetonio. Et Caſſij meminit Appianus Alexandrinus. Hunc ipſum Hetruſcum cognominatum ait Porphyrion, & per ſua tẽpora eius fabulã Thyeſten extitiſſe. Fuere nonnulli, qui hunc eundem cum Caſsio Seuero, Oratore & poëta, ut puto, falsò exiſtimarũt. De quo & Fabius ſæpe meminit, & Tacitus, qui illum ait libidine quadam uiros fœminaſq; illuſtres procacibus ſcriptis diffamaſſe, quare inductus Auguſtus cognitionem de famoſis libellis tractauit. Atque ea cauſa fortaſsis illum Flaccus in epodo ignauum canem nuncupat, quod ſcilicet poëta eſſet maledicus, ut notat Acron. Plus uirium, quàm ſanguinis habuiſſe in orationibus hunc ipſum ſcribit Cornelius, idem Tacitus ita, ut nec pugnare uidetur, ſed rixari, de hoc in dialogo plura ſcribit. Fabius uerò in x. in Caſsio Seuero ingenij plurimum, & acerbitatem miram, ac ſum

mam urbanitatem fuisse ait, sed plus stomacho, quàm consilio dabat. Sed his longè plura de Cassio Seuero in præfatione tertij libri Declamationum prodidit Seneca, qui omnes eius uirtutes collegit, summisq; illũ laudibus extulit, hũc tamẽ ait in declamationibus multo infra se fuisse, uerbaq; insuper affert, quibus ea de re ipse se Cassius excusat. Hunc præterea nũquam sine cõmentario dixisse, idem scribit Seneca. Extat apud Macrobium in hunc Augusti iocus, Cum, inquit, multi accusante Cassio Seuero, absoluerentur, & architectus fori Augusti expectationẽ operis diu traheret, ita iocatus est Augustus, Vellem, ut Cassius meũ forũ accusasset, quasi dicat, iam absolutũ esset. Scribit Plinius lib. xxxvi. Naturalis hist. Memoria, inquit, non illa fœdiore, cuius ueneno, Aspernati reo Cassius Seuerus accusator obijciebat, interijsse cxxx conuiuas, qua de re & Suetonius pluribus agit in Augusto. Illud hoc loco non planè discutio, an hic sit Seuerus ille, ad quem libro primo de Ponto Ouidij elegia legitur. Cuius hoc initium,

A tibi dilecto missam Nasone salutem
Accipe, pars animæ magna, Seuere, meæ.

De altero porrò Seuero, qui regale carmen scripsit, inter scenicos poëtas agemus. Per hęc uero tempora, uel paulò suprà, ni fallor, fuit *Hemitheon.* Hemitheon, poëta Sybarita ille, qui libellos mollis-

mollissimos & lasciuissimos composuit, de quibus cum aliorũ exemplo se Augusto excusaret, ita cecinit Ouidius,

Nec qui composuit, nuper Sybaritida fugit.

Planius meminit Lucianus, & ante illũ Philon Hebręus. Item Martialis de libris Musęi,

Qui certant, inquit, *Sybariticis libellis.*

Domitius uerò Calderinus Sybariticorũ librorũ Sybarim quempiã poëtam autorẽ, sine aliquo autore putauit, quem ideo in sua cẽturia reprehendit Politianus. Per hæc quoque tẽpora floruisse crediderim M. Manliũ, *M. Manlius.* qui & C. Manlius ab aliquibus dictus esse uidetur, *C. Manlius.* ab alijs uerò M. Mallius, uel Manilius *M. Mallius.* poëta, astrologiæ scriptor, de quo nõ, nisi ex *M. Manilius.* ipsius carmine, satis firma habeo argumẽta. Sunt, qui extare dicant nomismata, quorum unũ se habuisse ait Laurentius Miniatensis, qui in ipsum autorẽ cõmentaria reliquit, idẽ & Stephanus Dulcinus scribit. Alterũ quoque nomisma simile se uidisse uir doctus ac probus, atque mihi longa iunctus amicitia, Nicolaus Trapolinus dicere est solitus, in quibus nomismatibus ipsius effigies, habitu peregrino, cũ sphæra astronomica conspicit, cũ huiusmodi inscriptione, C. Manlij, quo argumẽto alienigenã illũ & peregrinũ facilè existimare possumus. Sunt, qui Antiochenũ ex Plinij uerbis faciant, ut minus illis credendum sit, qui Romæ illum ex illustri familia natum

arbitrantur. Ego potius in Manliam familiã adoptatum crediderim, quàm natum, si con iecturæ standum. Plinius quidem lib. xxxv. Manlium astrologiæ, ut ait, conditorem celebrat, & eum quidem Romã uectũ eadem naui cum Plotio, & Taberio Erote grãmatico. Idem quoque Plinius lib. xxxvi. Manlium Mathematicũ ait, cum de Augusti obelisco, qui in campo Martio ad deprehendendas solis umbras, dierũ noctiumque magnitudines positus erat. Ex ipsius igitur Manlij principio, Augusto principe florente fuisse colligimus. Nolunt quippe aliũ intelligi eruditi, nisi Augustum, his uersibus,

Nunc mihi tu Cæsar, patriæ princepsq́; paterq́;,
Qui regis augustis parentem legibus orbem,
Concessuḿq; patris mundum Deus ipse mereris.

Item in fine quarti, cum de ui animi loquit,

Ne dubites homini diuinos credere uisus,
Iam facit ipse deos, mittitq́; ad sydera numen
Maius, & Augusto crescit sub principe cœlum.

Mortuus uerò uidetur Manlius Augusto adhuc uiuente, nam cum de Tiberio meminit, qui Rhodum nauigauit,

–*Hospitium*, ait, *rectum principis orbem*, illuc enim uitãdæ inuidiæ causa profectus erat Tiberius, ut scribit Suetonius. Imperfectũ quoque opus suũ reliquisse Manliũ, sunt, qui putent, cum de septẽ Planetis nõnihil meminerit, & de his mox planè nõ est executus. La-

tuit

tuit uerò hoc ipſum C. Manlij opus per multa ſecula, primus enim Poggius cum alijs libris, ut ſcitis, in Italiam attulit, Martini V. Pōtificis maximi tēpore. Antonius uerò Panormita, uir, ut ea tempora tulere, in primis doctus, in Caſſinenſi bibliotheca cum alterū reperiſſet uetuſtum, cauſa fuit, ut caſtigatius & perfectius nonnihil illud haberemus, ut idem ſcribit Laurētius, qui & cōmentaria in illud edidit, quiq; de hoc poëta multa uel cōmentus eſt ipſe, uel inani certè ductus coniectura ſcripſit, cum eorū temporū ſcriptores eius ne minimā quidem mētionem fecerint, præter unum Plinium, ſi modò Manlius, cuius ipſe meminit, is eſt poëta, quem nos nunc dicimus. Id, quod ea ratione factum facilè crediderim, ut non eius meminerint, quod cum mathematicus & peregrinus eſſet, & inquinatè, ſi non barbarè, plerunque loqueretur, in apertum opus ſuum non dedit, ueritus non ſatis ſe probatum iri, cum nec eiuſmodi materia ſatis ornamenta capiat, & ut ipſe cecinit,

Ornari res ipſa negat, contenta doceri.

Vtcunq;, eius lectio haud nobis multifacienda, nō enim poëta, niſi in paucis, nedum bis uates, ut ipſe de ſe cecinit. Secutus Manlius dicitur Dorotheum Sidonium, ſideralis ſcientiæ poëtam, id quod & noſtri Scriptores aſſerunt. Iulius Firmicus Maternus libro ſe

cundo, tametſi in aliquibus exemplaribus Dorochius perperàm ſcriptum inueniatur, meminit & Pontanus. Scripſit autem apoteleſmata uerſibus diſertiſsimis, ut ait idē Firmicus, quem certè Pontanus noſtris diebus uidetur, ſi non in ipſa aſtrorū peritia, in carminis maieſtate poſt ſe reliquiſſe. Sed nimis

Chreſtus iam de Manlio. Alter etiā fuit Chreſtus Man

Manlius. lius, qui de deorum hymnis ſcripſit. Fuit &

Ponticus. per hæc tempora, quo floruit Manlius, Ponticus haud ignobilis poëta, qui heroico carmine Thebana bella complexus eſt, quod planè his uerſibus Propertius ſignificat.

Cum tibi Cadmeæ dicantur, Pontice, Thebæ,
Armáq; fraternæ triſtia militiæ.

Ponticum etiam non parum amaſſe Ouidiū cognoſcimus, uel illo maximè,

Ponticus heroo, Battus quoq; clarus iambis,
Dulcia conuictus membra fuere mei.

Vna & altera ad Ponticū extat Propertij elegia, quarū priore quidē illū Homero cōfert.

Atq; ita ſim fœlix, inquit, *primo cōtendis Homero.*

Altera uerò eum amore captum lenia carmina ſcribere inuitat,

Quid tibi nunc miſero prodeſt graue dicere carmen,
Aut Amphioneæ mœnia flere lyræ?
Plus in amore ualet Mimnermi uerſus Homero.
Carmina manſuetus lenia quærit amor.

Lynceus. Lynceum quoq; poëtam, & Socraticū philoſophum inſectatur idem poëta Propertius,

quod

quod suam tentasset Cynthiam, eamq; parũ æquus deperiret.

Tu mihi uel ferro pectus, uel perde ueneno,
A domina tantum te modò tolle mea.
Te socium uitæ, te corporis esse licebit,
Te dominum admitto rebus amice meis,
Lecte te solum, lecto te deprecor uno.
Riualem possum non ego ferre Iouem.

Totam uerò ad hũc ipsum Lynceum elegiã, cum uobis ocium fuerit, ex ipso uolumine legetis, tota enim arguta & pulchra est, & tota de hominis ingenio atq; natura conscripta. Tres dein poëtarũ imagines in tabula spectabantur, qui & studio, & mutua se quadam beneuolentia inuicem complecti uidebantur. Hi quidẽ, Tibullus, Propertius, & Ouidius. Tum puer Picus, nescio qua, maiore attẽtione, ubi hos tres nominassem, ad me audiendum se accingere uisus est, id ego conspicatus, quod ei rem gratam me facere uidebam, sic incepi. Fuit, inquam, Albius Tibullus, ut scitis, eques Romanus, elegiarum poëta nobilissimus, qui, ut summatim eius uobis uitã recenseam, Romæ natus est, A. Hircio, & L. Pansa COSS. qui annus & Ouidio natalis fuit, ut eodem uersiculo uterq; testatus est, *Albius Tibullus.*

Cum cecidit fato consul uterq; pari.

Quin & eodẽ etiã die, ut quidã opinati sunt, ambo nati, hoc est, quinquatrijs Mineruæ, intra calẽd. Aprileis. Iuuenis admodũ Tibullus

cũ Messala Coruino nauigauit, ad usq; Phæacas, populos Corcyræos, qua nauigatione, aduersa ualetudine afflictus, penè perijt, q̊d sua ipse elegia testatus est. Deliam Tibullus in primis puellam amauit, quæ ut Apuleius ait, proprio nomine Plania dicebatur. Non unius tamen amore contentus, & Nemesin, quam Glyceren, sunt, qui uelint ab Horatio appellatam, amauit, item Neæram, & Sulpitiam, & pusiones, Marathum & Tityum, & Sulpitiæ Cerinthum. Sed enim Tibullo in elegis unanimi ferè scriptorum cõsensu palma defertur. Elegiarum hic libros quatuor cõposuit, in quibus Fabio uidetur tersus atque elegans, cui & plures astipulantur. Scripsit & heroicum carmẽ ad Messalam, in quo diuersum ab elego Genium habere putat, omnino non eundem præstat utrobiq;. Extant duo Horatij poẽmata ad Albinũ Tibullum, quorum altero, illum de parum fidelis puellæ amore tristem solatur, altero uerò, iudicẽ eum & censorem suorum carminum facit, multaq; laude prosequitur, quodq; planè diuitijs uti sciat, cum ipse tamen se ad paupertatem & inopiam redactum conqueratur. Vobis, haud opus est, ut in præsentia uersus recitem, quibus id ipse comprobat, cum ipsius ambo studiosi sitis. Excesit uerò Tibullus uita adhuc penè iuuenis, cuius mortẽ immaturam, ut scitis, defleuit Ouidius. Fuit &

alter

alter Tibullus, qui inter comicos numeratus est, cuius fabulam Helenã citat Fulgentius. Ex qua hæc sunt uerba,

Tu'ne amare audes, edentule & capularis Senex?

Et hæc quidem de Tibullo. Sextus uerò Aurelius Propertius Vmber, ex Meuania oppido fuisse dicitur, uel potius ex Asisia uel Essisia, utrunq; enim memini me legere in Græcis & Latinis scriptoribus, quam ciuitatem Axim uel Asim potius ipse poëta appellat, qua de re nõnihil Fl. Blondus, aliiq; uiri docti. Eius poëtæ uersus uobis ex quarto libro recitabo, ut planè rem percipiatis. Quo loco uitam, patriam, fortunamq; suam sub Hori mathematici persona recenset. *Sextus Aurelius Propertius.*

Vmbria te, notis antiqua penatibus, edit.
Mentior, an patriæ tangitur ora tuæ?
Qua nebulosa cauo rorat Meuania campo,
Et sacer æstiuis intepet hymber aquis,
Scandentisq; Aßis consurgit uertice murus,
Murus ab ingenio notior ille tuo.

Videtis, ut planè Assem patriam suam faciat, & Sacrum hymbrem, amnem sic adhuc ab incolis, paucis immutatis literis, uocitatum nominet. Et idem paulo supra Asim Scandentes arces appellat, cum canit,

Scandentes si quis cernet de uallibus arces,
Ingenio muros æstimet ille meo.

Nisi si quis audaciuscule eo uersu, scandentem Assem legere maluerit. Nunc reliqua at-

tendite, quæ Horus uaticinatur.

Ossáq; legisti, non illa ætate legenda,
Patris, & in tenues cogeris ipse lares.
Nam tua cum multa uersarent rura iuuenci,
Abstulit excultas pertica tristis opes.

Ecce, ut patrem amisisse fatetur, & ex diuisione, quæ facta est, agrorum ueteranis militibus, sub Augusto prędijs spoliatum, quo modo & Vergilium, aliosq; legimus. Quippe, ut sciatis, Pertica hoc loco non hastam, nec sub hastationem significat, ut docti quidam hoc loco opinati sunt, sed lineam, quæ postica etiam dicebatur, in agris diuidundis & metandis. Perticam uerò primus eam Seruius Sulpitius appellauit, ut Festus scribit, eodem nomine & Vergilius in Diris est usus, si modò Vergilij poëma illud est, ut diximus.

Pertica, quæ nostros metata est impia agellos,
Qua nostri fines olim, cinis omnia fiant.

Sed & alibi quoq; idem Propertius se agros amisisse ostendit, cum ait,

Aspice me, cui parua domus fortuna relicta est.

Post hæc subdit Horus,

Mox ubi bulla rudi dimissa est aurea collo
Matris, & ante deos libera sumpta toga.

Matris ait, nō patris, nam ea toga ante lares sumebatur. Ergo ante deos matris, in maternis enim ædibus uiuebat, iam amissis paternis, ut dictum est,

Tum tibi pauca suo de carmine dictat Apollo,

Et uetat insano uerba tonare foro.
At tu finge elegos, fallax opus: hæc tua castra,
Scribat ut exemplo cætera turba tuo.

& reliqua, quæ idem Horus prosecutus est. Hostiam uerò puellam ardentissimè amauit, quam ipse, dissimulato nomine, Cynthiam, ut ait Lucius Apuleius, nuncupauit, & ea cõtentus uixit. Callimachũ in primis, poëtã Cyrenæũ, & Coum Philetam dicẽdi forma imitatus est. Quin & se ipse alicubi Romanum Callimachũ appellat, ut & Vergiliũ, Mantuanum Homerũ dicimus. Quatuor elegiarum libros, cultos & eruditos reliquit. Sed hęc nota etiam semitariis grãmaticis, nõ est, cur in præsentia uobis recitem. Fuit in familia Propertij, ex eodemq; municipio, Paulus Passienus, qui ut Plinius scribit, absolutissimè elegos cõposuit, mox ad lyricos conuersus, nõ mediocrẽ inde laudem etiam promeruit, meminit & Gellius. Fuit & alter Passienus, inter Rhetores & declamatores celebratus, de quo Fabius, Seneca & Eusebius meminere. Huius arborem Morum C. Plinius describit, quidam hunc poëtæ patrem putauere, id mihi est parum compertum. Inuenio & alterũ fuisse Propertij nomine poëtam, ut puto, comicũ, cuius uersus hosce Placiades in libro ad Chalcidium attulit,

Paulus Passienus.

Catilla geris uadimonia
Publicum prostibulum.

Pub. Ouidius Naso.

Atque hactenus de Propertio. P. uerò Ouidius Naso patriam habuit Sulmonem, tertiā Pelignorū ciuitatē. Nam, ut ex Plinio colligimus, Peligni in Corfinienses, in Superequanos & Sulmonēses distincti sunt, ut illud facilius ex ipsius poetæ elegijs percipiatis.

Me pars, Sulmo tenet, Peligni tertia ruris,
Parua, sed irriguis ora salubris aquis.

Ex ordine equestri fuit, ut idem pluribus locis ostendit. Ingenio fuit, ut mihi quidem uidetur, parato faciliq́ꝫ, sed qui nimium sibi aliquando indulgeret. De cuius uita quædam tantum libabo, quę nō iniucunda uobis futura abitror. Fuit itaque Ouidius cum omni uita atqꝫ uictu excultus atqꝫ expolitus, tum tenui & uesco corpore, neruisq́ꝫ compacto, qualis scilicet est Petrus Bembus, uir unus omniū elegantissimus. Id q̄d uel ex eius ipsius Ouidij carmine discere potestis, ait em̄,

Pondere, non neruis corpora nostra carent.

Item alibi.

Aptaq́ꝫ subducto pondere membra dedit.

Suopte naturæ instituto puer ad poëticā ferebatur, uerùm parentis monitionibus oratoriæ facultati operam dare compulsus est, in qua, si Senecæ credimus, egregiè profecit, forensesq́ꝫ causas, & centūuiralia iudicia exercuit, mox uita defuncto patre, totū se mansuetioribus Musis restituit, foro relicto. Fratrem uno anno natu maiorē habuit, forensi eloquen-

eloquentiæ deditum, qui XX annum agens diem obijt. Filias duas ipse habuit, sunt, qui alteram priuignam dicant, altera certè aberat, cum ipse relegatus est. Tres uerò subinde duxit uxores, duas quidem, facto diuortio, repudiauit, tertiam uerò, quam singulari charitate ac dilectione prosecutus est, ad mortem usq; retinuit. Hanc, ut puto, perperam Perillam uocitatam quidam existimãt, nam si Perilla uxor fuisset, id profecto in ijs, quæ ad uxorẽ multæ scribuntur, elegijs alicubi significasset. Fuit autem Perilla, ut ipsemet ostendit poëta, puella ualdè docta, atque in primis poëtria, ad quam extat poëtæ ipsius nobilis elegia. Romę uerò Ouidius secundum Capitoliũ habitauit, ut ipsemet testatur. Hortos habuit prope uiam Flaminiã qua Casię iuncta fuit. Mortuus est in exilio, ut notat Eusebius, centesima nonagesimanona Olympiade, sepultusq; est iuxta Tomos. Et ut Pontanus è Georgio Trapezontio, nec semel se audiuisse scribit in eo, qui est de Magnificentia ad Attilium, Collata è publico pecunia, à Tomitanis ciuibus, tymbo, id est, monumẽto ante oppidi portam, in loco maximè celebri, magnificè structo, ijs scilicet pluris facientibus peregrini poëtę ingenij nobilitatem, quàm Imp. Romani proscriptionem. Exilij uerò ipsius uariè causa traditur, tametsi ipse non se exulem, sed relegatum

ait, eam ipse certè triplicem innuit, qua de re multi multa, illam ipse prætulit, qua & cæteras, ut opinor, prætexuit Augustus, quod suo scilicet carmine de amandi arte Romanam corrupisset iuuentutẽ. Ego omnes quadam ex parte ueras fuisse puto, eam tamẽ potissimũ, quã & Sidonius Apollinaris de Corinna suis uersib. attigit, quod uidelicet, eo ficto nomine, Iuliã his uersibus significaret.

Nec te, inquit, *carmina per libidinosa*
Notum Naso tener, Tomosq; missum,
Quondam Cæsareæ nimis puellæ,
Ficto carmine, subditum Corinnæ.

Quam opinionem cum alij, tum suo carmine in Nutritia Politianus sequutus est. Tradunt quidam, quòd cum filia Augustum parum honeste iacentem uidisset, quod & illo ipsius poëtæ uersiculo significari uolunt,

Cur aliquid uidi, cur conscia lumina feci?

Nam & de C. Caligula Suetonius ita tradit, Caius Agrippæ se nepotem neq; credi neque dici, ob ignobilitatem eius uolebat, succensebatq;, si qui uel oratione uel carmine imaginibus eum Cæsarum insererent. Prædicabat autem matrem suam ex incesto, quod Augustus cum Iulia filia admisisset, procreatã. Hęc Suetonius. Sunt, qui rem hanc in puerum ineptius referant, sed in re huiusmodi coniectura potius, quàm certa aliqua ratione ducuntur. Sunt &, qui de Mecœnate nihil non suspi-

ſuſpicentur, quem quod nunquam nominauit, neſcio quid, de Iulia confingunt. Hæc ego cum dixiſſem, ad me conuerſus Piſo, Attende, inquit, quæſo Lili, quæ ex communi amico his diebus audiui, is enim ſe domi habere affirmabat quędam Cæcilij Minutiani Apuleij fragmēta, in quibus de Ouidio poëta hæc ferè inerant perſcripta. Eum ſcilicet calendis Ianuarij, qua die T. quoque Liuius deceſſerit, anno ſui exilij ſeptimo, hominem eſſe deſijſſe, ſtructumq́ illi tymbon à Barbaris, ante ſuarum ędium ianuam. Idem Minutianus ait, item, quem Ibin ſimulato nomine appellarat, Coruinū fuiſſe, qui exulantis poëtæ uxorem ſolicitaſſet, relegationis cauſam fuiſſe, quod Auguſti inceſtum uidiſſet. Atq; hæc quidem ille, ex ijs Minutiani Fragmentis. Tunc ego, Iſtiuſce, Piſo, rei fides eſto penes autorem adhuc mihi incognitū, & amicum tuum, & ſimul ad puerum conuerſus, ea, Pice, inquam, quæ nobis modò Piſo retulit, parum comperta, non tamen indigna ſcitu. Verum quādo illa ipſa nobis impertiuit, uolo ego quoq; iudicium referre, quod aliquando de tribus his poëtis, cum unà mecū & alijs nonnullis Iulius Sadoletus eſſet, fecit Luceus Ripa, paucis antè diebus, quàm è uita decederet. Affirmabat Senex ille bonus omnino palmā ſe Tibullo dare inter elegos, quod cultus ſit & nitidus in primis, quòd in

ſententijs mollis & iucundus, in elocutionē facilis & candidus, nonnulla tamen ſe in eo offendere dicebat, quæ lectorem morentur, hæc tum ille. Sed enim ego nō inficias ierim, ita pleraq; in Tibullo uideri, ut ſenex Ripa dicebat, ijs qui in mendoſa exemplaria impegerint, ſed poſtquam peruetuſtum codicem nactus ſum amici opera, & emendatū ſatis, id ego totum pernego. Nam quę tum difficilia uidebantur & duriora, ea partim fragmenta ſunt & feneſtræ, partim tralaticia & ſuppoſiticia adeò, ut aliqua etiam ſint interiectæ ferè elegiæ. Codicē uobis aliàs oſtendam, nūc ad reliqua. Propertiū bonus ſenex aiebat Tibullo eruditiorem ſibi uideri, & perinde ut obſcuriorem, fabulis hiſtorijsq; refertum, incitatū magis, & in mouendis affectibus crebriorem, itaq; plerunq; inſurgere, ut toroſior ac robuſtior eſſe uideatur, quàm ut puellaribus & mollioribus cōueniat elegiæ blanditijs, Ouidiū uerò ferri quadam ingenij uolubilitate & impetu, non illi tamen quicquā, niſi frena defuiſſe, & limæ ſtudium, atq; idcirco de illo rectè dictum, illum plus ſatis laſciuire. Sed audite, quæſo, Annæum Senecam, ſi planè noſſe uultis Ouidio non ingenium defuiſſe, ſed uolūtatem & animū. Declamabat, inquit, raro Naſo controuerſias, ſed non niſi ethicas, libentius dicebat ſuaſorias, moleſta illi erat omnis argumentatio, uerbis minimè

nimè licenter usus, nisi in carminibus, in quibus non ignorauit uitia sua, sed amauit. Manifestum potest esse, quod rogatus aliquando ab amicis suis, ut tolleret tres uersus, inuicem petijt, ut ipse tres exciperet, in quibus nihil illis liceret. Aequa lex uisa est, scripserunt illi, quos tolli uellent, & Ouidius, quos tres exciperet. De utrisq; codicillis ijdem uersus erant, in quibus primũ fuisse narrabat Albinouanus rhetor, qui inter arbitros fuit,

Semibouemq; uirum, semiuirumq; bouem,
Sed gelidum Borean, *egelidumq;* N*otum.*

Ex quo apparet summi ingenij uiro iudiciũ non defuisse, ad compescendam suorum carminum licentiam, sed animũ. Aiebat interim decentiorem faciem esse, in qua næuus aliquis fuisset. Et hęc quidem Seneca, qui & partem declamationis eius soluta oratione attulit, in ea cõtrouersia, cuius hoc est argumentum, uir & uxor iurauerunt, ut si quid alteri obtigisset, alter moreretur. Vir peregrè profectus, misit nuncium ad uxorem, qui diceret, decessisse uirum, uxor se præcipitauit, recreata iubetur à Patre relinquere uirum, nõ uult, abdicat. Hanc certè controuersiam, ait Seneca, ante Arellium Fuscum, magistrum suum, declamauit Ouidius, ut mihi uidebatur longè ingeniosius, excepto eo, quod sine certo ordine per iocos discurrebat. Reliqua mitto, quoniã nõ ita ad rem, & uos in ea cõtro-

uersia, cum ocium erit, ea apud Senecā legetis. Extat & Cęstij, eius ętatis uiri doctissimi, de Ouidio testimoniū. Cum enim Alfius Flauus in declamatione quapiam hanc sententiam dixisset,

Ipse sui & alimentum erat & damnum,

Alfius obiurgauit, Apparet, inquit, te poëtas studiose legere. Iste sensus est eius, qui hoc seculum amatorijs nō artibus tantum, sed sententijs impleuit. Ouidius enim in libris Metamorphoseon dixit,

Ipse suos artus lacero diuellere morsu
Cœpit, & infelix minuendo corpus alebat.

Hæc ille. Quæ uerò ingeniosissimi huius poëtæ opera supersint, scitis, sunt enim hæc, ut breuiter colligam. Elegiæ amorum, uel de sine titulo, de quibus sunt grammaticorū cōtrouersiæ, epistolæ, quarū nōnullæ tanta arte & elegantia conscriptæ sunt, ut in eo genere absolutius quidam nihil fieri posse existiment. Tres libri de arte, duo de remedio amoris, de Tristibus quinq;, de Ponto quatuor, in Ibin, de Nuce, ad Liuiam consolatio, sex Fastorum, & præclarissimū, ut ait Lactantius, Metamorphoseon opus. Quæ uerò perierint temporum iniuria, hæc sunt, sex Fastorū ultimi, Medeæ tragœdia, quæ Fabio & Tacito, alijsq; cōmendata plurimū, hæc hoc tempore inuenta dicitur, sed falso, ut puto. Scripsit & alteram tragœdiā ex Vergilio, de qua

sic Ter

ſicTertullianus Septimius quodam ſuo libel lo. Denique, inquit, Ouidius etiam Medeam tragœdiam ex Vergilio pleniſsimè expreſsit, quo loco agit de his, qui ex alijs autorib. cen tones & noua opera concinnarũt. Reliquit item Ouidius inchoatũ opuſculum de piſcibus, ex quo multos Plinius enumerat, quod tamen Actius Sincerus, poëta clariſsimus, & alioqui certus homo, ſe inueniſſe fatetur, & ſe mihi oſtenſurũ aliquando ſpopondit. Periere & Ouidij epigrãmata, quæ tum Priſcia no grammatico, tum Martiano & Martiali citantur, item Phænomenon libellus, ut uobis aliàs, ex Lactantij & Probi ſententia dixi, item liber, quem in malos poëtas ediderat, ut ex Fabio colligimus, & ſi noſter amicus grãmaticus conſtanter hoc perneget, uerbáque Fabij transferat ad illud Priapeiorum epigramma,

Quid fruſtra quereris colone mecum.

Quod factum putat contra Macri poëtæ tetraſtichon, parum lepidum. Verũ hac de re ſatis, ne temporis uſura abutamur. Perierunt & uàticinia, quæ uno libro complexus erat, item triumphus Auguſti Cæſaris, & de geſtis imperatoris lingua Getica, bellum Actiacum, quod ad Tiberium Cæſarem libris duobus inchoauerat. Atque ut hæc quidem, quantum in præſentia recordor, deperdita, ita quæ ſubiungam, ſuppoſiticia &

adulterina, falsóq; Ouidio ascripta. De uetula, in quo de magnis siderum coniunctionibus, & de Christiana lege miranda legũtur, item de Pulice, de Philomela, de medicamine faciei. Qua de re licet in arte se scripsisse asseueret, id tamen, quod in manibus habetur, poëma illegitimũ & tralaticiũ ab aliquibus doctis uiris putatur. Et hęc quidem uobiscũ, suum aliàs cuiq; iudicium, nam à plerisq; & hæc ipsa, ut legitima citata & interpretata cõperi. Attentè uerò hæc puer Picus & Piso audiebant, cum ego, Sed de his iam satis, nunc ad reliquos poëtas descendam. Inter quos

Theodorus Græcus. Græcus quidam erat Theodorus, qui ad reginam Cleopatram uaria ac diuersa poëmata scripsit, inter quæ librũ Metamorphoseon, quem si cõiectari licet, aliqua ex parte æmulatus est Ouidius, ut ex Cinyræ & Myrrhæ fabula, ac item Phoci, ex Plutarcho collegi. Sed præter Ouidium & Theodorum, Callisthenes, & Parthenius poëta Nicæus Metamorphoseon libros, ut alibi diximus, scripserunt, quos ut operis inscriptione & titulo, sic & materia secutus est Ouidius. Post Ouidiũ uerò Græcè Metamorphoseon opus scripsit etiam Larandeus Nestor, de quo suo loco agemus. Sed ab his uaria est Apuleiana metamorphosis. Leguntur huius, ut puto, Theodori Græca quædam epigrãmata. Alius fuit

Theodorus Colophonius. poëta Theodorus Colophonius, quẽ ait Iulius

lius Pollux poëma composuisse, quod in horis, hoc est, quatuor anni partibus Græci cantitare soliti fuerunt. Eiusdem poëtæ & Trochilias, poëmatis id nomen, celebrat Plutarchus. Laërtius uerò in secūdo, ubi de successoribus Aristippi Cyrenæi, & XX Theodori nomine colligit, cū Theodoro, qui ἄθεος cognominatus est, & eorum XV epigrammatū poëtam, XVI de poëtis scripsisse, & XX tragœdiarum scriptorem ait. Erat & Boëthus Tarsensis, qui ut scribit Strabo, M. Antonij beneficio, cui de habita apud Philippos uictoria carmen scripserat, patriam tandiu rexit, donec Athenodorus Sandonis, qui à uico Cananita cognominatus fuit, Cæsaris præceptor, senex in patriam rediit, & discipuli benignitate priorem reipublicæ Tarsensis statum correxit, actis in exilium malis ciuibus. Fuisse autem dicitur Boëthus prompto & facili ingenio, non tamen ipse satis bonus, sed qui oblata materia, extemporali quadā facultate ac uena multos potius effunderet uersus, quàm componeret. Is cum ab Antonio gymnasio, quod magnificum apud Tarsenses erat, præpositus fuisset, & eius expensis, à suis ciuibus deprehēsus fuit, quod cum reliqua, tum etiam oleū surriperet, apud Antonium accusatus, eius iram, hæc & alia allegans, deuitauit, quod sicut Homerus Achillem, Agamemnona & Vlyssem decātasset, ita Boëthus.

&ego te, inquit, quare iniquũ est, me apud te de huiusmodi agi calumnijs. Boëthi sermonem excipiens accusator, sed Homerus, inquit, Agamemnonis oleũ nec Achillis surripuit, quod tu cum feceris, pœnas dabis. Boëthus tamẽ & obsequijs & alijs Antonij iram effugit. Hunc ipsum eum esse plerique existimant, cuius extant apud Græcos epigrammata, ut quæ sunt in Cilicem histrionem, Pyladem, cum Bacchi personam elegantissimè egisset. Fuit uerò Pylades histrio, qui de saltationum generibus Græcè scripsit, ut Athenæus & Suidas referunt, eademq́ue uixit ætate, qua Boëthus, ut ex Seneca, Suetonio, Macrobio, Dione & Eusebio didicimus. Fuit

Bœotus. & Bœotus, parœdiarum poëta egregius, ut Polemon scripsit. Post hos ingens sequebatur turba, neque enim ulla ætate fuit, ut sic dicam, uberior poëtarum prouentus, quorum tamen omniũ nomina memoria me satis cõplecti posse diffido. Eorũ qui succurrent, tan

Sabinus. tum recitabo, ut eius Sabini, qui epistolis Ouidianis rescripsit, quarũ etiã aliquæ legunt, quę à nõnullis tamen parũ probant. Scripsit, præter epistolas, Sabinus opus, quod Trœzenia nuncupauit, ut apud eundem Ouidiũ & Petrarcham legimus, quidam licet pro Trœzenia Troiana legant. Alij Ouidianum carmen ex antiquis codicibus emendant, quod est in elegijs de Ponto,

Quiq́ue

Quiq; suam Trisenen, imperfectumq; Dierum
Deseruit celeri morte Sabinus opus.

Trisenen enim, puellę nomen fuisse cõiectantur, quam Sabinus amarit. Reliquit uerò imperfectum opus dierum, hoc est, ut quidam interpretantur, Fastos & Annales, uel Dies, quales scripsit Hesiodus. Quæ hoc loco ab alijs de Sabini morte dicuntur, uerbis poëtæ parum congruunt. Quidam hũc ipsum Clodium Sabinum esse existimant, cuius sales & urbanitates cõmendat Seneca. Erat, inquit, Sabinus homo urbanißimus, ac si quid illi defuit in eloquẽtia, urbanitate & salibus pensauit. Erat & Caius Rabirius, quem magni oris fuisse canit Ouidius, quòd scilicet Epicus, & grandiloquus esset poëta. Seneca uerò de Rabirio, Egregiè, inquit, mihi uidetur Antonius apud Rabirium poëtam exclamare, cum fortunam suam ad alios transeuntẽ uideret, nihilq́; aliud sibi relictũ, pręter ius mortis, hoc habui, quodcũq; dedi. Fabius Quintilianus cognitione non indignum putauit. Scripsit uerò præter heroicos, & epigrammata & satyras, ut ad Chalcidium Fulgentius ostendit, qui ex ijs hoc carmen adducit, *Caius Rabirius.*

Abstemium merulenta fugit Methymnia nomen.

Vbi in Abstemio secus posita est syllaba, q̃ ab alijs poëtis. Aliqui Rabirium hunc, Satyricum, alterum ab alio faciunt, & Rubrium uocãt. Erat cum his & Pedonis Albinouani *Pedo Albinouanus.*

imago, cuius, si uacet, oratori non indignam fuisse lectionẽ putauit Fabius, reponit eum quidem inter poëtas heroicos. Eius meminit & Seneca, à quo & eius quædam afferuntur carmina, atque ea in primis, quæ sunt de Germanici nauigatione, quæq́ magno spiritũ dicta fatetur, uos cũ libuerit, apud ipsum Senecam ipsa legetis, alibi uerò idem fabulatorem fuisse ait elegantissimũ, meminit huius & Martialis. Extat Ouidij elegia ad hũc ipsum Albinouanũ, ex qua colligimus eum Thesei gesta scripsisse, præter epigrammata. Sublimem uerò & altiloquũ Pedonem fuisse ostendit idem Ouidius, qui propterea & alicubi Sidereum eum appellauit. Sunt, qui putent hunc eundem Albinouanum fuisse, ad quem extat Horatij Flacci epistola, quod ut ego non refello, temporum ratione, ita non comprobo, nominis & poëticæ differentia. Ille enim clarus Albinouanus, hic Albinouanus Pedo. Hic poëta cognoscitur, ille ex Horatij carmine parũ uidetur. Et cum his poë-

Camerinus. tis fuerat Camerinus, qui poëma composuit ab Hectore tracto, hoc est, ibi est carmen suũ exorsus, ubi desijt Homerus, quod & Macrũ fecisse ostendimus, & Quintum Calabrum,

Charus. ut suo loco dicemus. Erat & Charus, qui de Hercule, ut Pisander & Panyasis, & alij, opus composuit, id quod non semel apud Ouidiũ legimus, Extat ad hunc ipsum Charum epi-

stola

ſtola Ouidij, ex Pōto miſſa, ex qua, præter ea, quæ diximus, & illum nepotum Cæſaris magiſtrum & inſtitutorem fuiſſe apertè colligimus. Et in hac turba fuerat Numæ poëtæ imago, qui Ouidij teſtimonio ſubtilis fuit, tametſi Ouidij carmen malè à grāmaticis perpenſum uidemus, Numam enim exiſtimant in eo Ouidij carmine intelligi pro opere cōpoſito de Numa, ſecundo Romanorū rege. Carmen ipſum hoc eſt, *Numa.*

Et cum ſubtili priſcus uterq; Numa.

Ex quo & illud notamus, duos item fuiſſe Priſci nomine, qui poëtæ fuere. Fuit & per hæc tempora Gratius poëta, quem Cynegetica compoſuiſſe innuit poëta Ouidius, in ultimo de Ponto, quo loco meras nugas confingit interpres. Sed quòd Cynegetica Gratius ſcripſerit, Actius Sanazarus mihi alijsq; pluribus aſſeruit, & oſtendit, cum Neapoli, animi gratia ex Vrbe profecti, eſſemus, ſe em ex Heduorum finibus, atq; è Turonibus detuliſſe opuſculum de piſcibus Ouidij, & Cynegetica Gratij, & Nemeſiani, id quod etiam ſuo ſcripto teſtatus eſt Pontanus quadā ſua epiſtola ad ipſum Actium, idem & P. Summonitius. Carmen Ouidij hoc eſt, *Gratius.*

Aptáq; uenanti Gratius arma daret.

Quod ſumptū uidetur ex ipſius Gratij poëmate, ita enim ille canit,

Carmine & arma dabo, & uenandi perſequar arteis.

Fuit uerò, ut idẽ ipse innuit, ex regione Phaliscorum, ubi agit de retibus conficiendis, & quæ lina apta sint,

At contra, inquit, *nostris imbellia lina Phaliscis.*

Tuticanus. Erat & Tuticanus, poëtæ Ouidio æqualis, & amicus à primis usq; pueritiæ annis, mutuoq; sibi operam dabant in emẽdandis carminibus. Cum uerò alia, tum Phæacida ex Homero uertisse dicitur, quod & illo uersiculo innuit Ouidius,

Et qui Mæonidem Phæacida uertit.

Quod alibi, cũ inquit, manifestius ostendit,

Dignum Mæonijs Phæacida condere chartis,

Cum te Pierides perdocuere decem.

Ad hunc ipsum legunt duæ Ouidij epistolæ, in quarũ altera syllaba se abusum fuisse queritur. Quæ res satis monere posset nostros poëtas, qui in proprijs nominibus tam sæpe syllabis abutunt, cũ de se ita canat Ouidius,

His ego si uitijs ausim corrumpere nomen,

Ridear, & meritò pectus habere neger.

Iulius Montanus. Mox erat Iulius Montanus, qui elegis simul & hexametris ualuit, meminit eius Ouidius & Seneca. Tacitus uerò Cornelius, libro xiij alterum Iulium Montanum, ordinis senatorij uirũ fuisse scribit, sed qui nõdum honorẽ capessisset, cũ noctu fortè cum Nerone congressus esset, uimq; tentantis acriter repulisset, deinde agnitũ orauisset misericordiam, quasi exprobasset, mori adactus est. Prior uerò Ti-

rò Tiberio Cæsari gratus fuisse perhibetur, de quo attendite Senecæ uerba ex epistolis. Recitabat, inquit, Montanus Iulius carmē, celebris poëta, & amicitia Tiberij notus, & frigore, in quo diei ortus & occasus, libētissi mè inserebat. Itaq; cū indignaret̄ quidā illū tota die recitasse, & negaret accedendū ad re citatiões eius, Nacta Pinarius ait, nunq̄ libe ralius possum agere, paratus sum illū audire ab ortu ad occasum, cū hos uersus recitasset,

Incipit ardentes Phœbus producere flammas,
Spargere se rubicunda dies. Iam tristis hirundo
Argutis redit usa, cibos immittere nidis
Incipit, & molli partitos ore ministrat.

Varrus eques Romanus, uicini Comes, cœnarum bonarum affectator, quas linguæ im probitate merebatur, exclamauit, incipit Bu ta dormire. Fuerat uerò Acilius Buta, ut pau lò antè dixerat idem Seneca, uir prætorius, qui ad cæreos & faces uiuendo, hoc est, λυχνόβιος, sic enim lucifugam appellabat Pedo, ingens patrimonium cōsumpserat, cui paupertatem suam fasso, Tiberius respondit, Serò experrectus es. Deinde, cum subinde recitasset,

Iam sua pastores stabulis armenta locarunt.
Iam dare sopitis nox pigra silentia terris *Incipit,*

Idem Varrus inquit, Quid dicit? Iam nox est, ibo, & Butam salutabo. Hactenus ex Seneca. Sed quoniam Senecæ codex parum

emendatus eſt,ſunt ex uulgatis,in quibus ea prima uerba ſic habent, Recitabat Montanus illius carmen, quæ ſi legitima ſit lectio, carmina ipſa non Montani, ſed Acilij Butæ fuiſſe fatendum eſt,id quod etiã ex Varri uerbis ſubſequentibus quadã tenus elicitur.Sed iam ad reliqua.Scribit in Vergilij uita Donatus,ex Senecæ ſententia,Iulium Montanũ dicere ſolitum, inuolaturũ ſe Vergilio quædã, ſi uocem poſſet & os,ac hypocriſin.Comem uerò hunc ipſum,in quarto controuerſiarũ, & egregium poëtam fuiſſe idem ait Annæus

Curtius Montanus. Seneca.Curtium præterea Montanum legimus,de quo in hunc propè modum Cornelius Tacitus.Num Montanum,inquit,deteſtanda carmina factitantem,eludere impunè ſinerent? Item paulò pòſt,Indignũ,ait,Montanum probè uiuentem, extorrem agi, quia famoſi carminis protulerit ingenium, ſed & alibi meminit idem Tacitus.Plinius quoque epiſtolam de Pallantis liberti monumẽto,ad eundem Montanũ ſcribit.Videndum tamen eſt,ne confundentur,quoniã multi fuere per ea tempora hoc Mõtani nomine,Iulius,Votienus,Hiſpo, Traulus, Alpinus, Curtius & Attacinus.Fuit item in hac poëtarum turba

Largus. Largus, qui ita appellatus uideri poteſt, q̃d uberiore ſcribendi genere uteretur,

Gallica qui Phrygium,ut cecinit Ouidius,*duxit in arua ſenem*, hoc eſt,ut interpretatur Petrar-

trarcha, Antenora, qui ex Troia ueniens, apud Euganeos, Patauium condidit. Reponuntur & in hoc genere Thuſcus & Marius, quorum Thuſcus Phyllida amicã, uel ut alij putant, opus de Phyllide Thracia cõpoſuit, Marius uerò ad omne carminis genus prõptiſsimus fuiſſe dicitur. Fuit & per hæc eadẽ tempora Marius Rhetor, qui an hic idẽ fuerit, haud facilè dixerim. Sed certè omnes ferè horum temporũ poëtæ, ut alibi quoq; diximus, uel cauſas egerunt, uel fictas declamarunt. Fuit item Antonius Ruffus in hac poẽtarum claſſe, qui aliena potius opera in Latinum uertit, quàm ſuũ aliquid ſcripſerit, Homerum enim & Pindarũ in Latinos cõuertit, & ſi Acroni ſtamus, & fabulas nonnullas docuit. Erat & Proculus, qui Callimachum æmulatus, elegos ſcripſit. Alterũ Proculum Vectium legimus, cuius fit mentio in epiſtolis Plinij, & Martialis epigrammatis. Erat et Fontanus, qui Naiadas à Satyris amatas cecinit, ut Ouidius innuit. Fuit & C. Cotta, poëta & orator egregius, paterno & materno genere nobilis, nam mater ex Meſſalarũ familia nata eſt. Ad Cottam ſcribit epiſtolas Ouidius ex Ponto, eumq; alicubi,

Pieridum lumen, præſidiumq; fori uocat.

Fuerunt ex familia Cottarum & alij nonnulli, illuſtres ingenio & doctrina, de quibus & Cicero, & alij. C. Lutorius Priſcus, eques Ro

Thuſcus. *Marius.* *Marius Rhetor.* *Antonius Rufus.* *Proculus.* *Fontanus.* *C. Cotta.* *C. Lutorius Priſcus.*

manus,per tempora Tiberij Cæſaris,in poëtica non mediocriter eruditus habitus,ut eſt apud Dionem. Hic ſcripſit epitaphiũ in Germanici funere, qua ex re multa pecunia donatus eſt. Idem accuſatus,quod in Druſi cõmendationem, in eius morbo, opus condidiſſet, ob eam cauſam à Senatu condemnatus,perijt. Quare ſenatus à Tiberio incuſatus,& decretum factum,ut à Senatu condemnati nõ,niſi à decimo die,necarentur. Hæc equidem Dion,Cornelius tamen Tacitus in iiij,nõ C.Lutorium,ſed Clutorium,niſi ſcriptura mẽtiatur,uocat. Qui etiã illud ſcribit, S.C.factum,ne decreta patrum ante diem ad ærariũ deferrentur,idq; uitę ſpacium damnatis prorogatũ. Per hæc Tiberij tempora multi in poëtica inſignes periere, inter quos hi.

Aelius Saturninus. Aelius Saturninus,quod in Tiberium uerſus cõpoſuerat,ab eo in ſenatũ adductus, ubi cõdemnatus, è Capitolij rupe deiectus eſt, autor Dion libro lvij.

Aemylius Scaurus. M.quoq; Aemylius Scaurus,quem Mamercũ uocat Tacitus, Romanus,nobili familia natus,orandis cauſis inſignis,ſed uita probroſus,in tragœdijs ſcribendis celebratus. Hũc ſibi necẽ cõſciſcere Tiberius cõpulit,q̃d tragœdiã Atreũ docuiſſet,in qua, ut Euripides, adhortabatᷓ quempiã, ut regis inſaniã æquo animo ferret, id in ſe dictum ratus Tiberius, Me tu quidem,inquit, Atreũ, ego te Aiacem efficiã. Legitote plura apud

apud Dionē, à quo nō ualde diuersa Cornelius Tacitus, Suetonius uerò poëtæ nomē nō ascribit. Sex. etiā Paconianus in carcere strāgulatus est, ob carmina illic factitata in principem. At C. Cominius eques Romanus seruatus est, cū tamē probrosum carmē in Tiberiū cōposuisset, nā conuictū Tiberius eius fratri Senatori, V. C. concesit, ut in iiij Tacitus scriptū reliquit. Sed his missis, reliquos de tabulis afferamus. Fuit & in hoc poëtarū agmine Sylo, qui patrē Ambronem Sylonē, Portij Latronis discipulū, habuit, cuius Seneca plerunq; meminit, & eius hos uersus adducit,

Sex. Paconianus.

C. Cominius.

Sylo.

Ite, agite ô Danai, magnum Pæana canentes.
Ite triumphantes, belli mora, concidit Hector.

Pantomimis Sylonem & fabulas dedisse legimus. Alterū Sylonem literatorē Catullus ad Caluū perstringit, tametsi eo loci aliqui Sylla legere malint, sed certè expresse alio epigrāmate Sylonem mordet.

Aut sodes mihi redde decem sestertia Sylo,
Deinde esto quamuis sæuus & indomitus.

Sed & alium Sylonē grammaticū Catonis & Scipionis tēpore fuisse, testis est Plutarchus. Et Fenestellā poëtā facit Eusebius, seu potius Hieronym9 in Chronico, cū notissimū illud sit, eū historias & annales scripsisse. Hieronymi uerba hęc sunt, Fenestella historiarū scriptor & carminū, septuagenarius morit, sepeliturq; Cumis. Videte tamē, an rectius annaliū

Fenestella.

ſit legendum, loco carminum, qui annus, ſi Plinio credimus,nouiſsimus fuit Tiberij,tametſi malè apud Euſebium CC Olympiade legatur, & VI Tiberij anno. Tum libenter,inquit Piſo, te in Feneſtellæ mentionem incidiſſe audio,nuper enim eius quoſdam libellos de Romanorũ magiſtratibus, ſacerdotumq́ꝫ ordinibus & ipſe legi, & ab alijs citatos reperi. Quid ais,inquam,Piſo. An eos Feneſtellæ legitimos libellos eſſe exiſtimas, qui circumferũtur, & ijs fidem habes, qui id etiã ſcriptis ſuis teſtati ſunt? Sunt enim ſuppoſiticij & illegitimi, nec tanto autore digni, tum quod in ijs Plinius & Gellius in teſtimoniũ afferuntur, quorũ alter etiam plus ſeculo poſterior fuit,alter non multo pòſt, tum maximè, quod à ſemídocto uiro compoſiti fuere, neqꝫ in ijs ubiqꝫ ſermonis Latini proprietas inuenitur. Sanè ſunt apud me manu ſcripti, quibus talis eſt inſcriptio, Andreæ Dominici Flocci Florentini,ad Brandem Cardinalẽ Placentinũ,de Romanis magiſtratibus, atqꝫ in ijs ipſis eſt præfatio,quæ in publicatis literarum typis exemplaribus nõ reperitur. De quo libro & Flauius Blondus in Hetruria, Andreas,inquit,Floccus Secretarius apoſtolicus, canonicusq́ꝫ Florẽtinus, uir optimus, eloquentia,& edito de magiſtratibus opere, &c. Sed puto hac de re me tibi ſatis feciſſe, & proinde ad inſtitutum tabulæ ſermonem reuerta-

uertamur, in cuius hac parte fuit Cornelius Seuerus, qui & poëta fuit, & declamator egregius. A M. Tullij etenim ętate ad Traianũ, ferè poëtæ omnes uel causas aliquas egerũt, uel fictas, ut modò dicebam, declamarũt, ut de P. Vergilio, Ouidio, Syllio, Lucano, Iuuenale, alijs legimus. Scripsit uerò Cornelius Seuerus bellum Siculum, quod imperfectum reliquit, importuna morte interceptus, si em̃ ut ait Fabius, perficere potuisset, merito sibi secundum locũ uendicasset. Dicit insuper de Aetna mõte carmẽ cõposuisse, unde factũ, ut poëma, q̃d de Aetna Vergilio ascribit, Seuero nõnulli potius attribuãt. Citant & à Seneca in libris Controuersiarũ Seueri uersus, inter quos eos probat, quib. M. Ciceronis necẽ deplorauit, eosq́ꝫ uobis hoc loco recitabo, ea ratione, q̃d apud Senecã parũ castigatè legunt. Cornelius Seuerus.

Oraq́; magnanimûm spirantia penè uirorum
In rostris iacuere suis, sed enim abstulit omnes,
Tanquam sola foret rapti Ciceronis imago.
Tunc redeunt animis ingentia consulis acta,
Iuratæq́; manus, deprensáq́; fœdera noxæ,
Patritiumq́; nefas, etiam tum & pœna Cethegi.
Deiectusq́; redit uotis Catilina nefandis.
Quid fauor, aut cœtus, pleni quid honoribus anni
Profuerunt, sacris & uita quid artibus acta?
Abstulit una dies æui decus. Ictaq́; luctu
Conticuit Latiæ tristis facundia linguæ,
Vnica sollicitis quondam tutela salusq́;,

Egregium ſemper patriæ caput. Ille ſenatus
Vindex, ille fori, legum, rituſq́; togæq́;.
Publica uox ſæuis æternum obmutuit armis.
Informes uultus, ſparſaq́; cruore nefando
Caniciem, ſacraſq́; manus, operumq́; miniſtras
Tantorum, pedibus ciuis proiecta ſuperbis
Proculcauit ouans, nec lubrica fata, deoſq́;
Reſpexit. Nullo luet hoc Antonius æuo.
Hæc nec in Aemathio mitis uictoria Perſæ,
Nec tu dire Syphax, non fecit in hoſte Philippo,
Inq́; triumphato ludibria cuncta Iugurtha.
Aſſuerat, noſtraq́; cadens ferus Hannibal ira,
Membra tamen Stygias tulit inuiolata ſub umbras.

Hos quidem affert Seneca, Cornutus uerò grammaticus, ſeu Probus, ut quidam malũt, in Perſium, hoc Seueri carmen adducit,

Pinea frondoſi dum murmurat Apennini.

Sextilius Hena. Poſt Seuerum, erat Sextilius Hena, qui Hiſpanus genere fuit, patria Cordubenſis, atque ideo municipem ſuum Seneca uocat ſecunda in ſuaſoria. Hic & de Ciceronis morte uerſus, ut Seuerus, ſcripſit, quos cum in domo Meſſalæ Coruini recitaturus eſſet, Polionem Aſinium, ut intereſſet, aduocauit, cúmque in principio hunc uerſum ſine aſſenſu recitaret,

Deflendus Cicero eſt, Latiæq́; ſilentia linguæ,

Tum Polio Aſinius grauiter cõmotus, Meſſalæ ait, uideris tu Meſſala, quid tibi liberũ ſit in domo tua, ego iſtum nõ ſum auditurus, cui

uideor

uideor mutus, & simul consurgens abscessit, nec recitationi interesse uoluit. Fuit uerò Sextilius, ut idem Seneca scribit, poëta ingenio suo magis, quàm eruditus, inæqualis, & penè quibusdã locis talis, qualis esse Cicero Cordubenses poëtas ait, pingue quiddam sonantes atq; peregrinum. Inter hos poëtas fuit & Quintus Rhemmius Palæmon Vicentinus, qui, ut Suetonius in eo, qui de grãmaticis, libello scribit, mulieris uerna, primò textrinũ, deinde herilem filium dum comitať in scholas, literas didicit, postea manumissus in tantum profecit, ut Romæ publicè doceret, ac principem locum diu inter grammaticos tenuerit. Mira fuit Palęmonis & rerum memoria, & sermonis facilitas, nam & poëmata ex tempore faciebat, & ex uarijs nec uulgaribus metris scripsit. Hinc, puto, illud est Martialis, *Quintus Rhemmius Palæmon.*

Scribat carmina circulis Palæmon.

Fuit uerò arrogantißimus ita, ut M. Varronem, Porcum appellaret, secumq; natas literas iactabat, secumq; interituras. Nomen quoq; suum à Vergilio in Bucolicis prædiuinatum uolebat, cum cecinit,

—*Venit ecce Palæmon.* Tanquam ipse futurus esset, poëtarũ omniũ, poëmatũq; cẽsor & iudex. Eundẽ dicere solitũ accepimus, latrones sibi pepercisse Acti, nominis sui celebritate, Inquinatißimis uero moribus illũ fuisse,

constans est opinio adeò, ut Tiberius & Claudius principes dicere solerẽt, nihil minus cõuenire Palæmoni, q̃ puerorũ disciplinã. Vsq; adeò uerò in mulieres libidinib. flagrauit, ut ad oris quoq; infamiã notatus sit. Vnde cum quendã in turba oscularet̃, isq; refugiens deuitare nõ posset, Vis tu, inquit, magister, quoties festinantẽ aliquẽ uides, abligurire? Luxuriæ quoq; ita indulsit, ut sæpius in die lauaretur, nec sufficeret sumptibus, quanq̃ ex schola quadragena sextertia annua caperet, ac nõ multò minus ex re familiari, cuius diligentissimus erat, & officinas promercaliũ uestium exerceret, & agros adeò coleret, ut uitem manu eius institutã satis cõstet CCC LXV uasa edidisse. Et illud ꝓfectò mirũ est, q̃d à Plinio scribit̃ de uinea, in Nomentano ab ipso empta, ab Acilio Stheneleo DC nummûm, decimi lapidis ab Vrbe diuerticulo, quæ intra octauum annũ, CCCC nummûm emptori addicta est, pendente uindemia, quã uineã postea ab eo emit Seneca. Plura scribit Plinius, & Hermolaus. De Palæmone etiã Eusebius in Temporib. Palæmon, inquit, Vicentinus, insignis grãmaticus Romæ habet̃, Olympiade CCVII. Qui quondã interrogatus, quid inter stillã, & guttã interesset, Gutta, inquit, stat, stilla cadit. Mox idem subiungit M. Antonium Liberalẽ, Latinũ rhetorẽ, grauissimas inimicitias cũ Palæmone exercuisse. Sunt ex litera-

literatis, qui carmẽ, de ponderibus q̃d legit, huic aſcribant, q̃d perperàm fieri ipſe cõtenderim, nam Rhemmio Fannio potius attribuendũ, q̃d alibi dicemus. Atq; de Palęmone hucuſq;. Poſt quẽ erat Euodus Gręcus, & uerſificator nõ illaudatus, qui per Neronis tempora claruit, fuit uerò Rhodius, & in poëticę facultate egregius admirãdusq;. Nec ab hoc tẽpore multũ abſuit Admetus poëta, qui ut in Demonactis uita ſcribit Lucianus, obſcuri nominis fuit. Et cum Demonacti aliquando dixiſſet, ſe unius uerſus epigrãma, hoc eſt, monoſtichõ ſcripſiſſe, q̃d teſtamẽto cauiſſet, ut ſepulchro affigeret, q̃d tale eſt, ſi mihi Græca meis uerbis referenti fidem habetis, *Euodus.* *Admetus.*

Terra cape Admeti ſpolium, nam iam deus ipſe eſt,

Ridens reſpondit Demonactes, Bonum eſt hoc, ô Admete, monoſtichon, ſed uoluiſſem ipſum pridem ſepulchro inſcriptum eſſe, innuens tacitè, illius ſe mortẽ optare. Erat item in hac parte Canius Gaditanus poëta. Martialis in primo, *Canius Gaditanus.*

Gaudent iocoſæ Canio ſuo Gades.

Fuit hic facundię lenis ac iucundæ, quem facilè riſu delectari ſolitum legimus. Puellam uerò Theophilam miro eſt amore proſecutus, quam non ineruditam fuiſſe innuit his uerſibus Valerius Martialis,

Hæc eſt illa, tibi promiſſa Theophila, Cani,
Cuius Cecropia pectora uoce madent.

In Epigrammatis, uersu postremo, illam Sap phoni ita comparat,

Castior hæc, & non doctior illa fuit.

Sed de Canio in epistola Valerij cuiuspiã ad Ruffinũ, quæ inter opera Hieronymi refert, illud in primis tradit, quod multarũ gauderet amorib. puellarũ, atq; idcirco à Liuio historiographo, uiro graui, iucundè reprehen debatur. Valerij uerba, quod multa sunt, con sultò prętereo. Sed Canium Iulium, ut puto, alterũ, ad Serenũ Annæus Seneca memorat, hominẽ maximè constantem, & grauem phi losophum, quem, quod diu cum Caio altercatus esset, & nescio quæ, illi uerba dixisset, mori est ab eo iussus. Cum uerò ad necẽ uocaretur, latrunculis ludebat, tum numeratis calculis, Sodali, uide, inquit, ne post mortem meam mentiaris te uicisse, & simul Centurioni annuens, testis, inquit, eris, uno me antecedere. Aliaq; multa ab eodem grauiter & intrepide dicta Seneca subiungit, quæ & hominis grauitatẽ arguũt, & cõstantiã. Erat uerò & hac tabulæ parte Aulus Persius Flaccus, poëta satyricus, qui à plerisq; perperã, ut puto, Lunẽsis dicit, neq; em̃ illa ipsius carmina, quod aliqui existimant, hoc mihi probant,

Aulus Persius Flaccus.

—Mihi nunc Ligus ora
Intepet, hybernatq; meum mare, quà latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se ualde receptat,
Lunai portum, est operæ, cognoscite ciues.

Illuc

Illuc enim,ut pauló póst uidet, secesserat, ut Cæsius Bassus,ad quē scribit,in Sabinos. Hieronymus uerò ex uerbis Eusebij in Chronicis manifestè Volaterranū facit, Ducētesima, inquit,& tertia Olympiade, Persius Flaccus Volaterris natus est,anno post Christi natiuitatem trigesimoseptimo,& Tiberij principis circiter XXII. Patrem Flaccum habuit, &matrem Fuluiam,ut grāmatici ueteres tradunt. In grāmatica & rhetorica Rhemmio Palæmoni, & Verginio Flauio operā dedit, mox Cornuto philosopho Stoico, & tragico poëtæ adhæsit, id quod Persius ipse palàm ostendit,cum ait,

Me tibi suppofui,teneros tu suscipis annos
Socratico, Cornute, sinu. Sed enim postq̄ in Cornuti mentionē incidimus, uos monitos uelim,hūc nō Cornutū eum esse, qui grāmaticus in Persij satyras cōmentaria perscripsit, hic enim,de quo Persius Philosophus,à Nerone in exiliū missus perijt, ut obseruat Eusebius. Dion quoq; in Historijs id de Cornuto notatu dignum prodit, quod in insulā à Nerone sit eiectus,quod cū libros scribere multos nollet, ut qui à paucis legerent. Et quodam illi dicente, Atqui,quē tu laudas,& imitaris, Chrysippus multò plures cōposuit, respondit, Vtriq;,sed illi, ait, utiles uitæ mortalium sunt,id innuens uidelicet,si scriberet ipse,omnia ad Neronis libidinem se scribere

oportere. Isto uerò Cornutus grammaticus longè posterior fuit, qui & in Vergilium cõmentaria condidit, quod & Seruius & Macrobius testantur. Sunt, qui hunc ipsum Cornutũ, Probum potius nuncupẽt, inter quos Hermolaus Barbarus, alijq́; nõnulli, cuius et in Iuuenalẽ scholia nonnulla legunt, tametsi hac de re, quę in ancipiti uersat nõ ausim ego quicq̃ temerè affirmare. Illud equidẽ uobis dixerim, lõgè antiquiorẽ fuisse Probũ grammaticum Acrone, Horatiano interprete, quẽ in his ipse cõmentarijs citatũ reperi. Fuisse tamen & alios Cornuti nomine lego, ut is, qui de deorum natura Grçcè scripsit, quem & ab aliquibus Phornutũ & Pharnutum appellari uidimus. Item M. Cornutus, qui Satyras scripsit, & cuius autoritate Fulgentius nixus est, cum de uocabulo Titiuillitio agit, quod filum putridum de tela cadens significat. Sed ut ad Persium iam redeam, iuuenis admodũ Persius ex humanis excessit, quippe si Eusebio credimus, undetrigesimo uitæ suæ anno mortuus est, si Cornuto, trigesimo, idq́; ei cõtigit stomachi uitio, quo grauiter laborauit. Peruenit igitur ad undecimum seu duodecimum Neronis annum, quem ab ipso Persio taxatũ uolunt, sub Midæ regis nomine, item tumidis & inflatis illis uersibus.

Torua Mimalloneis inflarunt cornua bombis,

& reliquis, Quod nonnulli, alioqui tamen

uiri

uiri docti, negant, id enim Nerone uiuente, propter summam illius impotentiam Persius, haud quaquam aiunt, fecisset. Fuit uerò Persius, ut Cornutus scribit, moribus lenissimus, ac uirginali ferè quadam uerecundia, formaq́ꝫ modesta ac pulchra. Cum esset adhuc prætextatus, librum composuit, & paucos uxori Thraseæ, & in Arriam matrē uersus, quæ se ante uirum occiderat, quos ut aboleret, autor fuit Cornutus, eius magister. Editum librum cum diriperet, maximam omnibus admirationem attulit. Satyras sex reliquit, quo solo libro, ut ait Fabius, multum ueræ laudis meruit. Vnde & Martialis,

Sæpius in libro memoratur Persius uno.

Qui liber & si obscuritate & reconditis sensibus est plerunqꝫ refertus, nihilominus bonis est connumerandus autoribus. Sunt inter eruditos, qui hunc Persij librum imperfectum existiment, id quod ego nec uobis affirmo, nec refello. Credibile quidem, si diutius uixisset, longè plura illum scripturū, nouam afferente indies Vrbe taxandi materiā. Demptos insuper ex libro uersus aliquos, ex commentarijs comperi, librumq́ꝫ ipsum nō à Persio, sed à Cæsio Basso editum. Fuit & alter Persius, poëta Græcus, de quo est Eubuli Atarnitis dicteriū de Phocaitis, pecuniæ id nomen & populi, cuius rei Callisthenes & Pollux meminere. Fuit & Persius ille apud Ro-

manos, qui doctiſsimi cognomē meruit, de quo Lucillius, & M. Cicero, aliĳꝗ. Perſiū Flac cū ſicut amauit Annęus Lucanus, ita ei proximus erat in tabula, nam & cōdiſcipuli fuere. Fuit uerò Cordubenſis, ex Annęa familia, ut ſcitis, in qua pleriꝗ inſignes doctrina uiri nati, ut Gallio, Seneca, Mela, aliĳ. Cōſtat autē Lucanū appellatū ab auo materno, Acilio Lucano Cordubenſi, oratore. Fuit eñ Cordubę nobilis Aciliorū familia, ex qua & Acilius Buta, cuius antè meminimus. Patrē Lucanus habuit M. Annęū Melā, equitē Romanū, matrē Aciliā. Cordubæ natus, tertio Non. Noucb. C. Cæſare Germanico iterū & Lucio Cæſanio primò COSS. infans Romā delatus, & educatus eſt. Fama eſt, infantis cunas apes circūuolaſſe, osꝗ eius inſediſſe, mox adoleſcēs ſub clariſſimis pręceptorib. Palęmone, Vergi nio, Cornuto inſtitutus, gręcè & latinè declamauit. Neroni charus, quæſtor adhuc iuuenis factus, cū collegis gladiatoriū munus edi dit. Inde ſecūdo populi fauore in ſacerdotiū aſcitus, inauguratusꝗ eſt, cū Pollā Argētariā, uxorē duxiſſet, & ipſam literarū ſtudĳs erudi tam, & mulierē egregiā, ut Papinius, Martia lis & Sidonius teſtant. Quin & marito ſcribenti aſtitiſſe legimus, tresꝗ priores Pharſaliæ libros unà cum marito emendaſſe dicit. Atꝗ hactenus quidē Lucanus tempora habuit ſecunda, quæ uerò illi deinceps, parum proſpe-

Annæus Lucanus.

prospera successere, nam cupiditate ostentan di ingenij actus, in Neronis odium incidit. Quippe pentaterico, seu quinquēnali certamine acto, cū Nero per Cliniū Ruffum Nio ben se pronūciaturū indixisset, Lucanus Orphea ex tēpore recitauit, coronaq́ꝫ est à iudicibus donatus. Qua utiqꝫ re inimicū sibi imperatorē fecit, eiq́ꝫ interdictum est foro, theatro & poëtica, id quod Lucanus iuuenili animi calore æstimans, ultionem sperans, Pisonianæ cōiurationi infaustæ adhæsit, uindictamq́ꝫ expetens ipse, in mortē irruit. Nam, ut inquit Cor. Tacitus, detecta cōiuratione, Lucanus crimen fassus, Aciliam quoqꝫ matrē inter conscios nominauit, promissa impunitate. Sed Nero, post mortē multorū, Lucani cædem imperauit. Impetrato autē mortis arbitrio libero, codicillos ad patrem corrigendos quibusdam uersibus exarauit, ut in antiquis cōmentarijs legi. Epulatusq́ꝫ largiter, brachia ad secandas uenas præbuit medico, & profluente sanguine, ubi frigescere pedes manusq́ꝫ, paulatim ab extremis discedere spiritum, feruidus adhuc, & compos mentis intellexit, recordatus à se carmen cōpositum, quo uulneratum militem per eiusmodi mortis imaginē obijsse tradiderat, uersus ipsos retulit, quæ illi suprema uox fuit. Sunt autem hi uersus, ut doctis uideo placere,

Scinditur auulsus, nec sicut uulnere, sanguis,

Emicuit lentus, ruptis cadit undiq; uenis,
Discursusq; animæ diuersa in membra meantis,
Interceptus aquis, nullius uita perempti
Est tanta dimissa uia. Alij non hos esse, sed illos fuisse malunt,
Sanguis erant lachrymæ, quæcunq; foramina nouit
Humor, ab his largus manat cruor,
& reliqua. Perijt autem pridie calend. Maij, Attico Vestino & Nerua Syllano coss. ætatis annum agens XXVII. Melæ uerò patri filij bona Nero concessit, ut ex Eusebio Hieronymus tradit. Meminit & Lucani Dion historicus, in Nerone, tametsi exemplaria eo loci Græca, non Lucanũ, sed Lucianum scriptũ habeant. His à me summatim de Lucani uita dictis, Piso excepit, Quamuis, inquit, se ipse suo carmine Lucanus prodat, & de se idem quadam præfatione, ætatẽ & initia sua cum Vergilio comparans, dixerit,
—Et quantum mihi restat Ad culicem?
Nihilominus cum adeò & à Statio & Martiale laudetur, ut etiam Vergilio ipsi, si dis placet, & Homero cõferat, facere nõ possũ, quin eius lectionis ipse sim maximè studiosus. Quem excipiens Picus puer, Et ego, inquit, uideor medios inter furentes milites uersari, cum illius carmen lego. Quibus ego, De Lucano, inquam, sic statuatis, uelim, ut eum non modò cum Vergilio nõ cõferatis, ut Statius fecit & Martialis, sed eum neq; secundũ neq;

neq; tertium dicatis. Vel si dixeritis,

—*Longo proximus interuallo.* Cum neq; in quadrigis eum secundum numeremus, aut tertium, qui uix è carceribus exierit, cum palmam iam primus acceperit, ita nec in poëtis, qui tantum absit à primo, uix ut in eodẽ curriculo esse uideatur. Sunt tamen quædam in Lucano, quę qui sine Vergilij comparatione spectauit, satis magna dicat, quę si cũ iudicio atq; delectu legant, nõ indigna sint imitatiõe, id tamẽ caute & diligenter, ne uitia specie uirtutis irrepant. Si quid uerò Pice & tu Piso mihi tribuistis, uos nõ modò nõ nimium studiosos eius lectionis uelim, sed uos etiã ita gloriari cupio, id quod amicũ meum, uirum doctissimũ, aliquãdo gloriantẽ audiui, qui Musis cœlestibus gratias agebat, quod nunquã totum Lucani carmẽ semel perlegisset. Nisi enim temerariũ sit, q̃d nihil tamẽ mihi, uobiscum præcipue, esse potest, illud ausim de Lucano affirmare, quod M. Tullius de Cordubensibus suorum temporum poëtis, qui eos, nescio quid, pingue & peregrinũ sonare putabat. Quare Lucanum quidã, sanè ingenio sus, indomito similem equo esse dicebat, qui in medio prato, aut campi spacio cursitet, & acriter quidẽ & animose saliat, sed incõcinne & incõposite. Alij illum expedito quidẽ militi similem dicunt, qui amentatas quasdã uelitum hastas iaciat, potenti ac ualido inter-

dum brachio, sed parum plerunq; cõsideratè ac prudenter. Nam tametsi ipsum ardentem cõcitatumq́, ac sententijs clarissimũ scribat Fabius, oratoribus tamen, quàm poëtis magis ascribit, quod & Martialis & Seruius sentiunt. Sed nimis hac de re, iam illius, quæ scripsit, opera attendite. Iuuenis admodũ Saturnalia & Catacosmon edidit, dein Syluas, incendiũ Vrbis, Medeam tragœdiam, hypomnemata prosa oratione, in Octauium Sagittã orationes, epistolas ex Campania, item epigrãmata, quorũ quędam lasciuiuscula fuisse, ad Pollam, illius uxorẽ, innuit Valerius Martialis. Scripsit item Lucanus Iliaconita, quæ à Placido Lactantio citantur, ut eo,

Haud aliter raptum transuerso limite cœli
Flammatum Phaëthonta poli.

Item ut antè meminimus, Orphea, ex quo illud est, cũ strepitus factus esset, Eurydice ad inferos iterum redeunte, quia

— Gaudent à luce relictam
Eurydicen, iterum sperantes Orphea Manes.

Andromachus Pater. Hactenus quidem de Lucano. Fuit & Neronis tempore Andromachus Cretensis pater, quem Seniorẽ uocat Galenus, quod cognominem filium habuerit. Inter medicos illustres ambo habiti, sed hoc amplius pater, quod & poëta fuit egregius, id quod uel poẽma elegiacum ipsius declarat, de Theriaca inscriptum Neroni, à me nõ semel lectum. Tanti ue-

ti uerò fit eius carmen, ut non modò à cæteris medicis, sed in primis à Galeno, ut id & in eo, quem ad Pisonem de Theriaca conscripsit, totum recitauerit, & iterum in primo de Antidotis, totidem uersibus. Fuit & Petricus, qui de re medica scripsit uersus, quos Plinius libro xxij. Naturalis histor. memorat, cum de caucali agi, Illinitur, inquit, & contra uenena marinorũ, sicuti Petricus in carmine suo significat. Suberat imago Syllij Italici, sic, ut quidam arbitrantur, appellati ab Italica, Hispaniæ ciuitate, ex qua oriundum illum fuisse tradunt, quod parum mihi fit uerisimile, cum nullus eius, ut Hispani, scriptor meminerit. Ab Italica igitur potius, Pelignorum metropoli, cognominatus est, natusq; Romæ creditur, & nutritus. Primus ætatis suæ temporibus eloquentiæ operam dedit, dein poëticæ, in qua maiore cura carmina composuisse dicitur, quàm ingenio, oratoriæ enim facultati magis, quàm poëticæ natura ipsa ferebatur. Et meo quidem iudicio, eius idcirco carmina talia sunt, ut sint cognoscenda quidem, sed non ad imitationem, ea licet perpetuò uictura Martialis uaticinetur, quem in Syllij laudes omnino procliuiorẽ fuisse uidemus. Vt uerò non sine infamiæ nota fuit, quod spõte quosdam sub Nerone accusasse creditur, ita commendatione dignus, quod Vergiliũ ante omnes

Petricus.

Syllius Italicus.

coluisse dicitur, cuius etiam natalem religiosius, quàm suum celebrabat, & Neapoli maxime, ubi monumentum eius adire, ut templum solebat. Coluit & Ciceronem, ipsiusq; Ciceronis Manes. Agros etiam utriusque in summo cultu habuisse, Ciceronisq; Academiam instaurasse perhibetur. Plinius illũ ait plures subinde uillas emisse, adamatisq; nouis, priores neglexisse, delectatũq; libris, statuis & imaginibus. Declamauit uerò iuuenis adhuc, & causas egit. Iudicia centumuiralia exercuit, proconsulatum Asiæ gloriose administrauit. Ter Consul fuit, in cuius primo consulatu Nero perijt, ut Tacitus notat & Plinius. Inedia, uitæ tædio perijt, quod clauo insanabili torqueretur. Ad supremũ usq; diem beatus & felix, nisi quod minorem è liberis duobus amisit. Qua de re legitur consolatio Martialis, libro nono,

Festinata sui gemeret cum fata Seueri
Syllius, Ausonio non semel ore potens, &c.

Sed maiorem, ut ait Plinius, florentem atque etiam consularem reliquit. Inter cætera, Punicum bellum secundum septem & decem libris scripsit, qui nunc passim leguntur. Sed nolim, inquit Piso, in recensenda Syllij uita plus temporis conteramus, cum eam, ut probè nosti in tertio Epistolarum uolumine C. Plinius ad Caninium Ruffum describat, & grãmatici nonnulli, Illud uerò libentius ego

& Picus

& Picus scire uelimus, quo nam modo eius ipsum, quod ais, Punicũ bellum repertũ sit, quod per tot secula delituerat. Tunc ego, Dicam, inquam, quę ab alijs ipse cõperi, tametsi Marullus nõ sanè grandem linguę Latinæ iacturã factum iri existimabat, si perpetuũ delituisset, dicam, inquam, ut accepi. Eo tempore, quo Christianorũ procerum conuentus, quod cõcilium nostri, Gręci σύνοδον uocant, in Germania habebatur, tum ferunt, in quapiam ibi turri fuisse repertum, literis admodum obsoletis & peruetustis, & cum eo unà cariosos quosdã aliorũ scriptorũ libros. Primus uerò Domitius Calderinus illud & emendauit, & interpretatus est, quod si Fr. Petrarchę ætate in luce fuisset, nõ is certè Aphricam, tantã prouinciã aggressus esset, sed hac de re satis. Iam me ad Antistij Sosiani imaginem conuertam, qui poëta fuit minimè obscurus. Is in Neronem P. Mario & L. Asinio coss. probrosa carmina composuit, uulgauitq; celebri cõuiuio, cum apud Hostorium Scapulam epularet, quare mox à Pæto Thrasea ægre defensus fuit, eo acerrimè increpito, postea tamen à Suetonio Paulino & L. Telesino, qui post Pisonianam coniurationem consules creati sunt, exilio, ut scribit Cornelius Tacitus, damnatus fuit. Versuto & callido ingenio fuisse Sosianũ ex historijs facilè colligimus. Nam cum Neronem faciles indi *Antistius Sosianus.*

cibus aures & delatoribus præstare intellige ret, ut exilio se liberaret, Parmenis Chaldæi Genethliaci amicitiam iniit, ratus euenturũ, quod mox successit, ut ipso Parmene Romanorum ciuium literas interciperet, quæ ad illum dabantur, de futurarum rerum euentu. Vnde cum Antæi literas intercepisset, Parmenis etiam libellos clàm furatus est, quibus dies genitalis eius, & euentura secretis Parmenis occultabantur, atq; Hostorij etiã Scapulæ. Quæ ubi cõsiderasset, Neroni scripsit, se habere, quæ saluti eius conducerent, si breuem exilij ueniã impetrasset, quam rem facilè Nero concessit, eumq; per liburnicas aduehi præcepit, eiusq; uerbis fidem habens, Antæum & Hostorium perdidit. Pauca admodum amplius de Sosiano legimus. Post quem erat Saleius Bassus, qui in pangendis heroicis per hęc tempora claruit, amatus uerò in primis à Vespasiano, atque ab eo quinquaginta sestertijs donatus, & præterea positus inter illustria monumẽta, quia & illum Cornelius Tacitus in historijs egregiũ poëtam, & præclarissimũ uatem nuncupat, alia insuper multa idẽ Cornelius in eo, qui est de oratoribus dialogo. Meminit item Fabius Quintilianus, qui eius quidem uehemẽs & poëticũ ingeniũ celebrat, sed quod tamẽ nec senectute esset maturũ. Post Bassum sequebatur P. Papinius Statius, cuius de patria inter gram-

Saleius Bassus.

P. Papinius Statius.

grammaticos controuersia fuit, usq; ad Domitij tempora, Domitij, inquam, de re literaria bene meriti, qui si non sibi & memoriæ tantum indulsisset, multa certè obtrectatores in eius scriptis frustrà, quæ reprehenderent, perquisissent. Sed de Domitio aliàs, inquit Piso, nunc de Statio, qui ab aliquibus Tolosanus, ab alijs ex Sellis, Epiri oppido, ab alijs Neapolitanus dicitur. Tunc ego, Postquam me prouocas, & Picus attentè & libenter hæc audire uidetur, causam uobis exponã, cur Statio diuersa statuatur patria. Atq; ut rem clarius percipiatis, patris & filij uitas uobis paucis recitabo, quas cum alij, tum Pomponius Lætus, & literarum & antiquitatis, ut scitis, bene peritus, pridem Gaspari Blondi filio conscripsit, quibusdam à me pro tempore additis. Sic agas, inquit Picus, & simul obticuit. Publius igitur, inquam ego, Papinius Statius pater, Græca & Latina lingua eruditus, ad nouissimum usque diem professus est, summo honore apud Domitianum habitus, à quo etiam est auro donatus & corona, digno principe erga præceptorem munere. Primus genus suum, propter inopiam & egestatem obliteratum, celebritate nominis celebre fecit, adeóque claruit, ut, quod Homero, ei contigerit, duæ enim urbes, Sellæ Epirotarum, & Neapolis Campanorum, de eius natali solo

certarunt. Singularis profectò contentio, ex qua intelligi facilè potest, quanto in precio tum literæ fuerũt. Qui uerò Tolosanum existimarũt, inter quos Danthes fuit, poëta Hetruscorum uernaculus, decepti sunt alterius Statij rhetoris patria, cuius meminit Eusebius. Ex Agellina uxore, quam unicam habuit, & ei superstes fuit, P. Papinium Statiũ genuit, cuius pueritiã ac iuuentutẽ literis fouit, copia, uarietateq́ rerum refersit, & omne eius studium, quoad uixit, uiuit, operaq́ castigauit. Annum agens sexagesimũquintum, inexpergescibilis somni morbo, quem lethargum uocamus, perijt, cuius mortẽ Epicedio filius prosecutus est. Multa & prosa & carmine scripsit, si filio credimus, sed eorũ nihil ad nos peruenit. Papinius uerò filius, iuuenis adhuc, Claudiam Claudij Apollinaris filiã, quæ Tibicini nupta fuerat, & ex eo filiam genuerat, amoris impatiens, duxit uxorem, cui tanta, ut ait Pomponius, modestia & castitas, amorisq́ obseruantia mariti, x x annis nõ fraudarit. Deceptũ hoc loco crediderim Pomponium, & eum secutum Maturantiũ, nec enim à marito Claudia tandiu abfuit. Erroris, opinor, causam præstitit, quod parum consideratè Statij carmen ad Claudiã ipsam examinarũt. Filiũ cum ex Claudia uxore nullum haberet, infantẽ sibi Statius adoptauit, quem præmatura extinctũ morte carmine defle-

defleuit. Vergẽs uerò ad ſenium Neapolim, cõmunem ambobus patriã, Claudiã carmine reuocauit, ambigitur, quis ſuperſtes fuerit. Albano certamine, Domitianus Cęſar eadem, qua patrem, qui præſens erat, filium corona, ac item agro Albano donauit, bisq́ʒ auro inſigniuit, ſplendidoq́ʒ ac magnifico, cum ſenatoribus equitibusq́ʒ Romanis, cõuiuio ſuſcepit, id quod carmine poëta, quod Euchariſticon inſcripſit, teſtatus eſt. Quo fit, ut fabulæ potius, quàm hiſtoriæ ſimile putem, quod ab aliquibus proditũ eſt, Statium præ acuto ſtilo à Domitiano confoſſum. Superſunt uerò ad hęc uſq; tempora hæc Statij opera, Thebais, ut ipſemet cecinit,

—*Multa cruciata lima.* atq; idcirco durior & inconcinnior alicubi quibuſdam uidetur, quam Iunij Maximi, uiri eloquentiſsimi iudicio monituq́ʒ publicauit. Antimachum argumento tantum imitatus, nam phraſi ille tumidus & laxus, hic durus & arctior. Item Achilleis imperfecta, in qua longè plus doctis quibuſdam, quàm in Thebaide præſtare uidetur. Non defuere etiam, qui Achilleida ipſam perfectam fuiſſe exiſtimarint, ſed reliquum, quod deeſt, deperditum, ut etiam diutius Syluæ fuerunt, alij, quod habemus, integrum eſſe, utriq; magno, ut puto, acti errore, & manifeſtis pridem argumẽtis exploſi. Proditum eſt, cum Achilleida eſſet deſcripturus,

Crispinum Vectij Bolani filium, clarum militia iuuenem, sibi proposuisse. Vtranq; uerò Imperatori Domitiano dicauit. Extant & quinq; Syluarũ libri, ex quibus & uehemens in eo poëmatis genere illius, & penè extẽporale ingenium, & subitum calorem, ut ipse ait, percipere possitis. De quibus quidem Papinij Syluis sic Apollinaris in hendecasyllabo, ad Felicem,

At cum fortè pedum minore rhythmo
Pingit gemmea prata Syluularum.

Ex ijsdem, inquam, Syluis & amicos & fortunam, & reliquam ipsius poëtæ uitam facilè cognoscetis. Scripsisse præterea tragœdiã à nõnullis existimatur, idq; Iuuenalis innuere uidetur, ut mox dicam. Non multũ adeò Statium à suorum temporum Scriptoribus amatum ea ratione colligo, quod ab ijs eius nullam ferè mentionem factam uideo, præterquam ab Iuuenale, qui & illum perstringere potius Satyricè uidetur, quàm laudare, ita enim canit in septima.

Curritur ad uocem iucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem,
Promisitq; diem, tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaq; libidine uulgi
Auditur, sed cum fregit subsellia uersu,
Esurit, intactam Paridi nisi uendat Agauem.

Nec illud in præsentia uobis reticuerim, q̊d est ab Aligero Danthe, suo carmine proditum,

tum, Statium uidelicet Papinium religioni Christianæ addictum fuisse, Christianisq; tum laborantibus, ob metum occultè, pro uirili opem tulisse, ne scilicet supplicijs cruciatibusq;, quibus tum passim afficiebãtur, agitaretur ipse. In hanc autem pietatem & religionẽ inclinasse idem poëta innuit, ob eos Vergilij uersus ex Sibylla,

Iam redit & Virgo, redeunt Saturnia regna,

& reliqua. Sed an Danthes deceptus sit, ut in eiusdem etiã patria, nõ uobis facilè dixerim, nam & recẽtiores alios nõnullos scriptores in eodem fuisse errore inuenio. Legitur & epitaphium Statij à Pomponio, ut fertur, conditum, quod referre haud preciũ operæ uidetur. Post Statiũ D. Iunius Iuuenalis sequebatur, qui in taxandis moribus, nostrorũ patrũ memoria, primum locum habere putabatur adeò, ut is tum doctior existimaret, qui plures eius uersus memoriter recitaret. Ego, si quicquam mihi credendũ putatis, nõ eo usq; Iuuenalem legendũ censeo, nisi quousq; casta & Romana lectione planè simus imbuti, atq; hoc eo uobiscum libentius, quo à magistris uideo minus obseruari.

—*Bonis adeò*, ut ait poëta, *à teneris assuescere, multum est.*

Fuit uerò, de quo agimus, Iuuenalis Aquinas, ex oppido, quod secundum Augusti descriptionem, primæ regionis est Italiæ,

ut ait Plinius, uel D. Thomæ municipis doctrina & sanctitate nunc celebre. Iuuenalis quidem, libertini cuiusdam locupletis, incertum, fuerit alumnus, an filius. Ad mediam ferè ætatem declamauit, ut ait Probus, animi magis gratia, quàm quod scholæ se aut foro præpararet. Verum cum postea se Satyris scribendis cõtulisset, & multos, per malas & sordidas artes, ad honorum & opum culmina euectos perstringeret, inter quos Pantomimum Paridẽ, uenit in suspicionẽ, quod tempora figuratè notaret tunc, per honorem militiæ. Quanquã octogenarius Vrbe summotus est, missusq; ad præfecturã cohortis, tendentis in extremam Aegypti partem, id uerò Cæsari supplicij genus placuit, ut leui atq; ioculari delicto par esset. Credibile est, illum eas in Aegypto Satyras scripsisse, quæ sunt, altera ad Volusium Bithynicum, de portentis Aegypti, altera ad Gallum, de militiæ incõmodis. Intra breuissimũ uerò tempus, ibi angore & tædio periijt, ut idem Probus tradit. Sed enim & Suidas ad hunc fermè modũ de Iuuenale. Fuit, inquit, poëta Latinus Iuuenalis, qui Domitiani Imperatoris temporibus floruit, à quo Prasinæ factionis saltator Paris amabatur, quare à Senatu & ab Iuuenale salibus quibusdã obiurgabatur, ex quo factũ est, ut Iuuenalis in Pentapolin, Libyæ urbem, relegatus sit. Paris uerò ab Imperatore ad

re ad Antiochiam missus, ubi & domum ac balnea extra urbem construxit. Hæc Suidas. Sed de Iuuenale, ad Felicem scribens, his hen decasyllabis meminit Sidonius Apollinaris, cum de P. Ouidij exilio prius locutus esset.

Nec qui consimili deinde casu,
Ad uulgi tenuem strepentis auram,
Irati fuit histrionis exul.

Hoc loco illud obseruatione dignum uidetur, quod Suidas ait, Parin Antiochiæ uitam finisse, cum ipsius Paridis epitaphium à Martiale compositum, eum nõ Antiochiæ, sed in uia Flaminia sepultum ostendit. Sic enim in undecimo libro,

Quisquis Flaminiam teris uiator,
Noli nobile præterire marmor.
Vrbis deliciæ, salesq; Nili,
Ars & gratia, lusus & uoluptas,
Romani decus & dolor theatri,
Atq; omnes Veneres, Cupidinesq;
Hoc sunt condita, quo Paris, sepulchro.

Verum enimuero nescio, an melius sit, duos fuisse hoc nomine existimare, alterũ quidem, qui Neronis tempore uixerit, & ab eodem, ut scribit Suetonius, occisus, quasi grauis ad uersarius. De altero quoq; idem Suetonius tradit Domitiam uxorem, ipsius histrionis amore captam, atq; ideo ab eo repudiatam. Cornelius uerò Tacitus sestertia decẽ à Domitia Neronis repetita esse ait, quæ ipsi Pari

di pro libertate dedisset. Hæc & alia ab ipsis copiosius in historiis tradunt. Quare si unus sit Paris histrio, & Pantomimus, quo modo historiæ coueniant, haud facile dispicio. Sed nos iam reliquũ uitæ Iuuenalis, cuius supremum uitæ tempus ad Neruę usq; principatũ aliqui proferũt scriptores, qui & Frontonẽ & Fabiũ Quintilianũ, eius magistros fuisse tradunt, & Valeriũ Martialẽ amicũ. Quibus de rebus certi nihil habeo, q̃d uobis afferã, nisi cõiecturas, quas interpretes afferũt, quorum aliqui eius Satyras in quinq; libros diuidunt, alij negãt. Cætera uero mittamus, satis sit hæc uobis indice mõstrasse, nam ad Arũtij Stellę effigiẽ, iam tẽpus est, ut me cõuertam. Fuit autem Stella Patauinus, elegiarũ poëta, quẽ ante Domitiũ pleriq; omnes Neapolitanum putauere, perperã Statij uersus interpretantes. Tanti uero ab ipso Statio Stellã factũ uideo, ut ei primũ Syluarũ librum miserit, eiusq; & Violantillæ nuptias longo carmine prosecutus sit. Hæc est illa Violantilla, quam Martialis Hyanthida, Gręca dictione, & Stella ipse, à suo nomine, Asterida nuncupauit. Scripsit uero Stella carmẽ de suæ puellæ colũba, ut Catullus de Lesbiæ passere, ut reor, q̃d Martialis hendecasyllabo suo, si dis placet, uult Catulliano passere tanto elegãtius esse, quanto passere maior est columba. Idẽ alibi,

Aruntius Stella.

Vel Stellæ cantata meo, quam fleuit Hyanthes,

Cuius in Elysio nigra columba uolat.

Scripsit præterea uictoriam Domitiani contra Sarmatas. Stellæ huius meminit & Apollinaris in hendecasyllabis. Cum Stella erat C. Valerius Flaccus Setinus, qui & ipse, ut Stella, Patauinus fuit, ut ex his Martialis uersibus colligimus, *C. Valerius Flaccus.*

Censetur Apona Liuio suo tellus,
Stellaq; nec Flacco minus. Item illo,
O mihi curarum precium non uile mearum,
Flacce, Antenorei spes & alumne laris.

Alij Setinum faciunt, à Setia, Campaniæ urbe, ea ducti coniectura, quod in antiquis codicibus Setinus cognominet, quo fit, ut ab aliquibus diuersus Setinus Flaccus, à Patauino putetur, alij Romanũ & quidem ex nobili & peruetusta familia putauerunt. Sed omnes hos uana potius coniectura, q̃ certa aliqua autoritate ductos uideo. Sũt &, qui Decemuirum Sibyllinum putent eum fuisse, ducti illis eius uersibus.

Phœbe mone, si Cumææ mihi conscia uatis,
Stat casta cortina domo. Vos uideritis, quid credatis. Sed hæc, quæ traduntur ab alijs, uobis, ut audiui, expono, nõ tanquam credulus illis. Hic est, inquam, Valerius Flaccus, cuius Argonauticôn opus extat, Vespasiano patri inscriptũ, ut facilè ex eius carminis principio colligit. Opus, inquã, quantũ per iuuenẽ præstari potuit, cultum, eruditũ,

& Varium, sed in quo plus est uirium, quàm uirtutis, ut in eo animos, & audaciam quandam iuuenilem facilè offendatis. Quod cũ, ut creditur, opus sit imperfectum, atq; in primis ex Apollonio tralatum, amicus noster à Flacco relicta, ex Apollonio ipso supplere nisus est, dignum scilicet patellæ operculũ. Certè non parum amissum esse ex Valerij Flacci immatura morte, scribit Fabius. Sed nõ erit præter precium operæ, si uobis hoc loco cõmemorem, quos hactenus compererim Argonautica scripsisse, nec, ut puto, uobis erit ingratum. Quod cum ambo sibi gratum fore annuissent, Primus, inquã ego, Orpheus, ut aliàs diximus, Argonautica scripsisse dicitur, nõ Thracius, sed Italus Crotoniata, deinde Epimenides Gnosius, post eũ Cleon, Curieus poëta, à quo, ut Græci obseruant, Apollonius omnia ferè trãstulit, tum Herodorus, post Herodorum Apollonius Rhodius, post Apollonium Dionysius Milesius, tum demũ Latini duo, Atacinus Varro & Valerius Flaccus. Hæc adeò Græcis & Latinis poëtis grata fuit Aurei uelleris fabula, de quo & tragœdiæ innumerabiles, ut suo loco dicetur, quare iam ad alia. Post Flaccum duo expressi erant in tabula lasciuissimi poëtæ, quorum prior quidem Sabellus, qui, ut Hemitheon, uaria cõcubituum genera carmine complexus est, usq; adeo uerò impudicè, ut ipsi quoque

Sabellus.

que

que Martiali in ea re nauſeam & ſtomachũ fecerit,id quod uel eo uerſiculo innuit,

Tanti non erat eſſe te diſertum.

Vixit autem Domitiani & Neruæ temporibus. Alter fuit Muſæus,non Græcus,ſed Latinus,qui eodem tempore eadẽ ſcripſit, quæ Sabellus. De quo idem ſic Martialis ad Ruffum Inſtantium, *Muſæus Latinus.*

Muſæi pathiciſsimos libellos,
Qui certant Sybariticis libellis,
Et tinctas ſale pruriente chartas,
Inſtanti lege Ruffe. Sed puella
Sit tecum tua,ne Thalaßionem
Indicas manibus libidinoſis,
Et fias ſine fœmina maritus.

Erat poſt hos imago Voconij Victoris, quẽ miro eſt proſecutus amore Hadrianus Cæſar adeò,ut eius tumulum, ut Apuleius ſcribit,ſuis uerſib. ueneratus ſit,ita enim ſcripſit. *Voconius Victor.*

Laſciuus uerſu,mente pudicus eras.

Fuit uerò Voconius, ut Plinius ad Priſcum, libro epiſtolarum ſecũdo ſcribit, Romanus, cuius pater, in equeſtri gradu clarus,clarior uitricus,mater è primis citerioris Hiſpaniæ, ſumma familiaritate C. Plinio coniunctus adeò, ut illum cõtubernalem ſibi & in Vrbe, & in ſeceſſu fuiſſe ſcribat. Mira eius fuit in ſermone, mira etiã in ore & uultu ſuauitas. Ad hęc ingenio fuit excelſo,ſubtili,facili, dulci,erudito in cauſis agendis, in pãgendis ue

ro carminibus talis, ut Musas ipsas Latinè loqui credi possit, ut ait Plinius. Ius ei trium liberorũ concessit Imperator. Iuuenis Thestylum puerum amauit sic, ut ipsum Martialis exoret, ut tantisper à Voconij latere abscedat, donec suos Voconius uersus emendet. Inquit,

Sic etiam positis formosus amere capillis,
Et placeat uati nulla puella tuo.

Apollinaris. Post Voconium fuit effigies eius Apollinaris, qui Domitiani & Neruæ temporibus floruit, quem adeò coluit Valerius Martialis, ut de eo ad librum loquens scribat,

Si uis auribus Atticis probari,
Exhortor, moneoq; te Libelle,
Vt docto placeas Apollinari,
Nil exactius eruditiusq; est,
Sed nec candidius benigniusq;.

Et alibi ad choriambicum Scazonta ait,

Apollinarem conueni meum Scazon.

Fuere & alij, tam Græci quàm Latini, Apollinaris nomine, quos cõmodè suis locis referemus. *Codrus.* Tum Codri imago uidebatur. Fuit uerò Codrus suorum temporũ poëta pauperrimus adeò, ut à semidoctis eius nomen in prouerbium exierit, Codro pauperior, & ut Græcis, Iro uel Pausone egentior. Mulierẽ illum Proculam habuisse ostendit Iuuenalis, qui & eius egestatem in tertia Satyra executus est. Quo loco uult ostendere, si inopes calami-

calamitate ulla circumueniantur, à nullo ad iuuantur, sin diuites, statim adsunt innumerabiles, qui subueniant. Codri meminit & Martialis, cum alibi tum hoc disticho,

Plus credit nemo, quàm tota Codrus in urbe,
Cum sit tam pauper, quomodo cæcus amat?

Post hunc erat Lucius, poëta Hispanus, qui Horatium Flaccum imitatus est, Domitiano Cæsare. Quæ ætas magnam poëtarũ copiam effudit, & magnum, ut ait Plinius, prouentum attulit, sed in his succus ille, & sanguis incorruptus antiquorum inesse desierat, & naturalis ille, & non fucatus nitor euanuerat, peregrinam quandam ferè omnes & aduenticiam dicendi & scribendi facultatem amplexati. In hoc poëtarũ genere duo fratres erant, Turnus & Memor, ex Arunca ciuitate, quorum alter Satyricus fuit poëta, Turnus scilicet, de quo ita ferè Probus Grammaticus in his, quæ extant, dimidiatis in Iuuenalem cõmentarijs. Turnus, inquit, libertini generis, ad honores ambitione pro uectus est, potens fuit in Vespasianorum, Titi & Domitiani aula, eiusdem meminit & alibi. Martialis uerò eius nobiles uocat libellos, cum ait,

Lucius. *Turnus.* *Memor.*

—*Proximumq́; Turni nobilibus leget libellis.*

Alio uerò loco,

Contulit ad Satyras ingentia pectora Turnus,
Cur non ad Memoris carmina? Frater erat.

Eiusdem meminit & Rutilius in Itinerario,

Huius uulnificis, satyra ludente, Camœnis
Nec Turnus potior nec Iuuenalis erit.

Alter autẽ frater Memor, tragicus poëta fuit, quod planè ostendit Placiades Fulgentius, cum eius carmen ex fabula, quæ Hercules inscribebatur, affert,

Ferte suppetias optumi comites.

Idem Probus, idem & Valerius Martialis, cũ de Memoris ipsius effigie hæc canit,

Clarus fronde Iouis, Romani fama cothurni,
Spirat Apellæa redditus arte Memor.

Tametsi eo loco Domitius noster, non tragicum, sed heroicum poëtam Memorem fuisse existimat. Meminit & utriusq; Sidonius Apollinaris. Eodẽ fermè tempore, & alij simul duo fratres fuere, qui eadem, qua Turnus & Memor ratione, heroico alter, elego alter abstinuere. Quorũ M. Vnicus Martiali fuit consanguinitate coniunctus, elegis tantum usus est, qua de re etiam nunc extat epigramma.

M. V*nicus.*

Vnice, cognato iunctum mihi sanguine nomen,
Quiq; geris studijs corda propinqua meis,
Carmina cum facias, soli cedentia fratri,
Pectore non minor es, sed pietate prior.
Lesbia cum tenero te posset amare Catullo,
Te post Nasonem blanda Corinna sequi,
Nec deerunt Zephyri, si te dare uela iuuaret,
Sed tu littus amas, hoc quoq; fratris habes.

C*osconius.* Fuit & eadem ętate Cosconius poëta, qui q̃d nihil

nihil, nisi castū & pudicū cecinit, à Martiale ridetur, atq; ideo eius carmina pueris tantū & uirginibus legenda censebat. Fuit & per hæc tēpora Ligurinus, qui in suis recitandis carminibus ambitiosus, & molestus erat, cum aliàs & probus uir esset & innocens. Hinc de eo illud legitur, *Ligurinus.*

Vis, quantum facias mali, uidere?
Vir, iustus, probus, innocens timeris.

Extant & hac de re epigrammata Martialis. Alterius uerò Ligurini, longè posterioris, opus legitur, quod de rebus gestis eius Federici Imp. inscribitur, qui Ahenobarbus, id est, Barbarussa dictus est. Opus quidē tale, quale illa ferre potuit ætas, canorum & uolubile, sed inconcinnū & circumfluens, & quod saporem scribentis & scripti refert uernaculū. *Ligurinus alter.*

Fuit & eadē ætate, qua prior Ligurinus, Lustricus Brutianus, qui Callimachio dicendi filo delectatus, ipsum Latinè poëtam est imitatus, tam Plinio quàm Martiali cognitus. Egit quoq; causas, seq; à Montano Atticino accusatū, apud Cæsarem, ita defendit, ut Atticinus ipse à Cæsare in insulam relegaretur. *Lustricus Brutianus.*

Fuit & Decianus Emeritensis, ex Hispania poëta & philosophus. Fuit & Decius poëta, Lucilli, uiri Consularis filius, poëta Satyricus, cuius laudes his uersibus Claud. Rutilius in Itinerario est executus. Cum enim ageret de præfectis Hetruriæ, *Decianus.* *Decius.*

Qualis, ait, nunc Decius, Lucilli nobile pignus,
Per Corythi populos, arua beata regit.
Nec mirum, magni si redditus indole nati
Felix, tam simili posteritate, pater.
Huius uulnificis, Satyra ludente, Camœnis
Nec Turnus potior nec Iuuenalis erit.
Instituit ueterem censoria lima pudorem,
Dumq; malos carpit, præcipit esse bonos,

Et quæ sequuntur. Fuit uerò non per hæc tempora, sed longè postea, hoc est, Theodosij & filiorum ætate, ut coniicio, sed per Domitiani & Neruæ tempora. Fuit Votienus Narbonensis, & cum Votieno Licinianus Valerius, de quo idem Martialis. Hunc esse crediderim, cuius nõ multò antè epitaphiũ antiquum repertũ est, ut accepi, ante portã Latinã. MVSA HOSPITIS LICINIANI VIX. ANN. XXXV. Me uerò latet, an hic idem sit Valerius Licinianus, qui Prætorius Romæ, inter eloquentissimos causarũ autores habitus est, uerũ mox eò infelicitatis decidit, propter Corneliæ Vestaliũ maximę incestum, ut relegatus in Sicilia profiteret, & exul rhetor fieret de senatore. Quare ipsum dolenter & grauiter quadam præfatione dixisse scribit Plinius,

Votienus.
Valerius Licinianus.

Quos tibi fortuna ludos facis? Facis enim ex professoribus senatores, ex senatoribus professores. Quam sententiam æmulatus Iuuenalis cecinit,

Si for-

Si fortuna uolet, fies de Rhetore Consul,
Si uolet hæc eadem, fies de Consule Rhetor.

Hic Piso, Quin potius, inquit, à Iuuenale Licinianus sententiā est mutuatus. Cui ego, Vt uelis, inquā, putes, nihil impedio, eadē enim fermè ætate, fuit cum Iuuenale cõiunctus Licinianus, ut ex eodē Plinio & Martiale colligimus. Fuit & per hæc tēpora Sulpitia, ex nobilissima Sulpitiorū familia, quæ nitida admodū & casta poëmata scripsit. Virū habuit Calenū, cū quo annos XV amãtissimè & cõiunctissimè uixit. Mariti & uxoris meminit Sidonius Apollinaris, sic inquiens, Sulpitia.

Non quod Sulpitiæ iocos Thaliæ
Scripsit blandiloquos suo Caleno.

Extat & elegans Martialis epigrãma, maximū pudicitiæ, & poëticæ huius Sulpitiæ testimonium,

Omnes Sulpitiam legant puellæ,
Vni quæ cupiunt uiro placere.
Omnes Sulpitiam legant mariti,
Vni qui cupiunt placere nuptæ.
Non hæc Colchidos asserit furorem,
Diri prandia nec refert Thyestæ,
Scyllam, Byblida nec fuisse credit.
Sed castos docet & pios amores,
Lusus, delicias facetiasq́;.
Cuius carmina qui bene æstimarit,
Nullam dixerit esse sanctiorem.
Tales Aegeriæ iocos fuisse,
Vdo crediderim Numæ sub antro.

Hac condiscipula, uel hac magistra
Esses doctior & pudica Sappho.
Sed tecum pariter simulq; uisam,
Durus Sulpitiam Phaon amaret
Frustra. Nanq; ea nec Tonantis uxor,
Non Bacchi, nec Apollinis puella,
Erepto sibi uiueret Caleno.

Extat & poëma hexametris uersibus conscriptum, de Domitiani Cæsaris temporibus, quod huic ipsi Sulpitiæ ascriptũ est, tametsi alicubi inemendatum adeò, ut dubitari possit. Fuit eadem ferè ætate, Traiani uidelicet *Serapion.* & Neruæ, Serapion poëta Græcus, Atheniensis, ualde Plutarcho amicus, cuius & aliquãdo meminit, illumq; loquẽtem inducit in eo, qui inscribit, περὶ μὴ χρᾶν ἔμμετρα νῦν τὴν πυθίαν: Vbi inter multa, quæ toto libro passim de ipso Serapione traduntur, tum illud maxime obseruatione dignum, philosophiam ipsam fuisse primũ uersibus descriptã, ab Orpheo uidelicet, Hesiodo, Parmenide, Xenophane, Empedocle, Thalete, post desitum rursus ab hoc ipso Serapione genus id scribendi reuocatum. Fuerũt & Serapionis nomine alij plures, sed non poëtæ, inter quos medici duo celebres, unus Pictor, & duo Christiana pietate insignes. Alter quidem discipulorũ numero, alter uerò, in testimonium religionis, uitam & ipsum sanguinem despondit. Vixit & *Rufus.* hac ætate Traiani Rufus Ephesius, medicus illustris,

illuſtris,qui præter alia, quæ multa in facultate medica conſcripſit,quæ & à Suida colligunt,& à Galeno frequenter,Oribaſio, Paulo & Aëtio,aliisq; citantur,etiã carmine quædam condidit,cuius ego uerſus elegantiſsimos legi.Claud.quidem Galenus eum quinque libris, uerſu hexametro, de herbis egiſſe ait, ſexto de ſimplicium medicamentorũ facultatibus uolumine.Floruit per hęc tempora T.Annianus,qui inter cętera Feſcenninos uerſus ſcripſiſſe dicitur,de quo genere carminis,ſi meminiſtis, primo ſermone nonnulla diximus.Ab Auſonio Gallo mentio eſt facta Anniani.Fuit uerò poëta comis &perurbanus, A.Gellio amicus, de quo & ſic libro xx noctium Atticarũ. Annianus, inquit, poëta in fundo ſuo,quem in agro Phaliſco poſsidebat, agitare erat ſolitus uindemiã hilare atq; amœniter, ad eos dies me & quoſdam familiares uocauit.Hæc ille.Citatur &à grammaticis.Fuit & Ananius, Græcus poëta iambographus,de quo Athenęus,cum alibi tum in tertio dipnoſophiſtôn, ubi de fici generibus agit.Meminit item Iſaacius in Lycophronẽ, ubi de iambographis poëtis diſſerit.Claruit & eadẽ,qua Annianus ætate, Iulius Paulus, qui multa beneuolentia &cõſuetudine Gellium proſecutus eſt. Prædiolum hic in agro Vaticano poſſedit,quò cum Gellium tum alios uiros doctos plerunq; inuitabat,ibi tum

Annianus.

Ananius.

honesta literarum colloquia habebantur, ut Gellius libro xix scriptum reliquit. Dehinc Oppiani effigies spectabatur, qui Corycius poëta fuit, ut Suidas ait, sic ab urbe Ciliciæ nuncupatus, & propterea Cilix ab Eusebio in Temporibus, & ab Hieronymo dicitur, alij Anazarbeum fuisse malunt. Est uerò Anazarbus, quæ & Anazarba à Stephano dicitur, Ciliciæ ciuitas, quæ & Cæsaraugusta, Dioscoridis & Asclepiadis, medicorum illustrium patria, quidam & Cyndam & Diocæsaream appellauerunt, sed Plinius noster omnino diuersa Cyinda, sic enim neutro genere, in plurium numero & Strabo quoque protulit, ab Anazarbo existimat. Historiam uerò de Anazarbo, parum ueritati, ut uidetur, consonam Suidas confinxit. Neruam enim, Romanorum Imperatorem ait, cum terræmotu urbs Diocæsarea esset disiecta, illuc Anazarbum quempiam, Senatorem misisse, qui urbem, cum prius Cyinda & Diocæsarea dicta fuisset, instauratam, à suo nomine Anazarbum uocauit, cum tamen & Plinius ante Neruam Anazarbenos nominet, & Dioscorides miles, sub M. Antonio & Cleopatra, Anazarbeus & fuerit, & nuncupatus sit. Sed de Anazarbo præter propositum iam satis, nunc ad munus pensumque meum, hoc est, ad poëtam ipsum, me reuoco. Oppianus igitur patrẽ habuit Agesilaũ, inter

Oppianus.

ter Anazarbenos optimatē, matrē uerò Zenodotam. Poëta & grāmaticus fuit, M. Antonij Imperatoris & Seueri tēporibus floruit. Libros quinq; Halieuticôn ſcripſit, Cynegeticôn libros quatuor, Ixeuticôn libros duos, in quibus, quę ad piſcatoriā, uenationē & aucupiū pertinēt, cōplexus eſt. Proditū eſt, ipſius Oppiani patrē Ageſilaū, cum plurimū opibus & autoritate ualeret, ſeſe philoſophię tradidiſſe, filiumq; ijs artibus, quæ liberales & Cyclicæ dicuntur, erudiuiſſe. Cum autem ijs ſtudijs inuoluti eſſent pater & filius, Seuerus Imp. apud Anazarbum diuertit, cui obuiam omnes urbis primores prodiere, id quod Ageſilaus, ut homo philoſophiæ deditus, facere neglexit, quare iratus Cæſar patrem ac filium, in maris Adriatici inſulam, quæ Melita dicitur, relegauit. Eſt uerò Melita, prope Siciliam, ad Auſtrum ſita inſula. Vnde qui in delicijs habent, Melitenſes canes dicunt, & lineæ ueſtes, Melitenſes, à lini ſpecie, de quibus & Cicero in Verrinis, & Diodorus Siculus. Cum ergo ibi exularet Oppianus, de piſcibus opus, q̄d extat, conſcripſiſſe tradit. In quo opere obſeruatū eſt ab Hieronymo, in eius Ezecielis cōmentarijs, centū quinquaginta tria eſſe genera piſciū, id licet ego minus, cum nec ſemel eius poëma legerim, animaduerterim. Mortuo autē Seuero, Antonino eius filio Oppianus carmē ſuū dedicauit,

à quo propter carminis ſuauitatē & elegantiam,ab exilio unà cū patre eſt liberatus. Reuerſus uero in patriam, infelix peſtilentia periīt,ubi à ſuis ciuibus ſepulchrum & ſtatuam promeruit,Græco epigrammate,in hanc ſententiā. Quod raptus à fatis iuuidis eſſet poëta,qui ſi diutius uixiſſet,nullus ei inter mortales par gloria futurus erat, annos enim triginta natus, è uita exceſsit. Extant & alia in eum Græca epigrammata. Scribit Sozomenius in epiſtola ad Iuniorem Theodoſium, quod Antonius Seuerus ea erga Oppianum uſus eſt liberalitate,ut pro ſingulo eius operis uerſu,eum aureo uno donauerit, q̄d imperatoriæ largitatis & liberalitatis omnibus miraculū fuit, ut adhuc ipſius Oppiani carmina à plurimis aurea ſint appellata. Hæc quidem Sozomenius,ſed enim aliī ad uigeſies millies nummûm, hoc eſt, ut Græci dicunt, myriadas duas, omnes ſummam perueniſſe ferunt. Hic puer Picus, Præclarū,inquit,munus,nihil ergo mirandum,ſi ab Octauia denis ſeſtertiīs Vergilius donatus eſt,uel ut aliī dicunt,graui ære,cum illos uerſus recitaſſet,

—Tu Marcellus eris. Nihil mirum,inquit Piſo, & ſimul ad me conuerſus,qui paulum interquieram, Perge,ait,Lili, recondita iſta, nec uulgaria nobis expone. Imò, inquā ego,ſunt eruditis protrita,quæ uos interiora & exquiſita putatis,ſed num uultis,poſtq̄

iam

iam satis de Oppiano diximus, eos uobis au tores cōmemorem, quos reperi de piscibus scripsisse. Et ualde, inquit Piso. Tunc ego, Primus, inquam, quod sciam, Callimachus fuit poëta Cyrenęus, secundus Cicilius, Argiuus poëta, qui & ipse Halieutica composuit. Tertius, Numenius Heracleota, Arcas, quartus, Possidonius Corinthius. Quintus, Ouidius poëta Latinus, Sulmonensis, sextus, Oppianus Cilix. Septimus, Olympius Nemesianus, octauus, Seleucus Emisenus. Et hi quidem uersu. Soluta uerò oratione, Seleucus Tarsensis, Leonides Byzantius, Agathocles Athracius, Theophrastus Lesbius, & Damostratus historicus. Qui libris uiginti Halieutica scripsisse dicitur, & in ijs de diuinatione egit, quæ per aquam fit, quam Græci hydromantiam uocant. Demū & M. Antonius Cæsar & philosophus de piscibus nonnihil scripsit, cuius etiam quędam extant adhuc. Sunt &, qui hodie hanc rem meditantur, & antiquis recentia nomina cōferūt, ut Iouius, M. Assarius, Gyllius, alij. Ex his, inquit Piso, facile colligimus, quàm harum rerum fueris aliquando curiosus. Sic est, ut ais, inquam, Piso, sed eruditam istam orationem, nō elegantem faciunt. Vnam malim ego, uel exiguam epistolam uel Bembi uel Sadoleti scripsisse, quàm uel totam huius diei dictionē. Te tuarum, ut uideo, inquit Piso, opum pudet, pi-

getq́ꝫ. Nobis saltem uel hanc thesauri partē impertiri non nolis, qui te adeò amamus, & libenter audimus, reliquasq́ꝫ tabulæ imagines explica. Sic, ut uultis, agam. Erat & Marcelli poëtæ imago, qui Sidites fuit. Est enim Sida, Pamphyliæ urbs haud ignobilis. Floruit uerò M. Antonij tēporibus, libros duos & quadraginta carmine hexametro composuit, in quibus cum de alijs tum multa de Lycano. Meminit & Marcelli Suidas, & D. Hieronymus, qui contra Iouinianū scribens, ita ait, Legat, qui uelit, Aristotelem & Theophrastum prosa, Marcellum Siditen & nostrum Flauium, hexametris uersibus differentes. Sed uiderint, qui Hieronymū corrigere studuerunt, an Fannium rectius legerint. Ex eodem de uiris illustribus, Ego uos tantū moneo in tātis tenebris, in quibus & Lyncei caligant, ne quid uos prætereat, quod succurrat. Verum de Rhemmio Fannio paulò pòst agemus. Post Marcellum erat Iulianus, Iuliano, philosopho Chaldæo, patre natus, qui eodem principe M. Antonio Pio, sacra respōsa per uersus edidit, & ut Græci dicūt, Theurgica, atq́ꝫ alia eiuscemodi sciētiæ arcana. Ferūt, cum Romani magna siti afficerent, nimioq́ꝫ æstu terra hiulca scinderetur, Iulianū repentè nubes obscuras congregasse, tonitrusq́ꝫ ac fulgura sua sapientia & arte conuocasse, unde est largus terris hymber immissus. Hoc tamen

Marcellus.

Iulianus.

men miraculum,sunt,qui tradant Arnuphin Aegyptium philosophum effecisse. Post Iulianum Nestor sequebatur, Nestorem Pisander filius,quorum pater Seuero principe claruit, filius uerò tum maximè, cum Alexāder Mammeæ Romanorū imperiū obtinuit. Larandæi hi fuere.Est autem Laranda, Lycaoniæ ciuitas,Lycaoniæ, inquā, quæ Lyciæ & Isauriæ pars est.Qua causa factū est, ut à quibusdam modo Lycaonij, modo Lycij nominati sint. Nestor quidem Iliada conscripsit, opus,ut sic dicam,mōstrosum,deerant enim in eo literæ, &, ut Græci dicunt, ἀστοιχάωτον, quo modo & Tryphiodorus scripsit Odysseam.In primo enim utiq; A nō reperitur,& similiter per totam rhapsodiam,atq; ita deinceps. In unaquaq; reliquit hic idem Nestor, ut Menander Rhetor prodit, auium & plantarum naturā literis perscriptam.Varro quoque,nō ille antiquus Marcus, sed longè posterior,ut puto,apud Constantinū Cæsarem in xij de Re rustica ita fermè de hoc Nestore. Remediorū, inquit, species paulò antè, cum sapientissimi Nestoris Alexicepon,id est,auxiliarem hortum, elegiacis uersibus compositum, interpretarer, absolutius conscripsi. Cætera idem paulò idem subiungit, At uerò Nestor,ait,in Alexicepo suo brassicam, Lycurgi lachrymā esse dicit. Cum enim Bacchus eum reueritus, inquit, mare subijsset,

Nestor.
Pisander.

Lycurgus uerò uite iunctus lachrymã emisisset, ex lachryma brassicam enatam esse dicit, & ob id contrarietatem inter se uitem & brassicam habere. Et quidem hæc ille. Scripsit item Nestor Metamorphoseon librum, citatur & eiusdem quoq; Alexandrias à Stephano. At Pisander huius filius uariã historiam carmine complexus est, libris sex digestam, quam ἡρωικῶν θεογαμίαν, hoc est, deorum heroumq; nuptias inscripsit, cõposuit & alia soluta oratione. Porrò hac tabulæ parte erat Soterichi poëtæ effigies, quem Oasitem patria fuisse scribit Stephanus. Est autem Oasis urbs Libyæ, quæ & Hyasis dicta est. Vnde Oasitæ ciues Plinio & Ptolemęo. Auasis quoque, Aegypti ciuitas, Oasis appellata est, ut idem autor est Stephanus. Sedenim qui Suidam exscripserunt, Soterichum Asitem, pro Oasitem reposuerunt, sed hæc scriptoris, nõ autoris inscitia. Floruit uerò Soterichus Diocletiani Cęsaris tempore, cuius etiam laudes perscripsisse dicitur, & præter eas Dionysiaca cõposuit, quę & Bassarica, libris quatuor. Item scripsit Panthiam Babylonicam, & Ariadnem, & Apollonij Tyanei uitam, Pythona, & Alexandriaca, quo libro Thebarum direptionem, ab Alexandro factam, cõplexus est, aliaq; nonnulla. Sed quoniam de Alexandro meminimus, succurrit & poëta Clemẽs, Apuleij familiaris, qui omnẽ ipsius Alexandri hi-

Soterichus.

Clemens.

dri historiam pulcherrimo carmine illustrauit, id quod Apuleius pluribus in Floridis attestatus est. Fuerunt & alij plures Soterichi, inter quos ille, si coniectari licet, faber & artifex, cuius opera rudia & incondita fuerunt, ut fermè illius opera in prouerbium transierint, ut Soterichi lecti, quorum è Seneca Gellius libro & ipse secundo meminit, his uerbis. Quidam sunt, inquit, tam magni sensus, Q. Ennij, ut licet scripti sint inter hircosos, possunt tamē inter unguentatos placere. Et cum reprehendisset uersus de Cethego, Qui huiusmodi, inquit, uersus amant, liceat & sibi & eosdē admirari & Soterichi lectos. Dignus sanè Seneca uideat lectione ac studio adolescentiū, qui honorem coloremq; ueteris orationis, Soterichi lectis cōpararit, quasi minimæ scilicet gratiæ, & relictis iam contemptisq;. Et hæc tum Senecę tum Gellij uerba. Fuit hinc etiam, ut puto, Lembus Soterichus, fragilis scilicet & rimosus, ut ex Antipatri Thessali epigrammate collegimus, in nostro de nauigijs. Celebratur à Sexto Emperico alter Soterichus antiquior, qui silurorum nidore, χολῇ, id est, bile agitabatur. Celebrat item alius à Plutarcho, quem & loqui nonnunquam in suis dialogis introduxit. Fuit et inter poëtarum imagines Quinti Calabri, Græci poëtæ imago, qui libros quatuordecim scripsit eorum, quę in libello Troiano ab *Quintus Calaber.*

Homero relicta sunt, quæ τῦ ὁμήρυ παραλειπόμενα inscribunt, quę & his nostris diebus legũtur. Cœpit autẽ Quintus ab Hectore tracto, ut Macer apud Latinos. Huius Quinti uel Cointi, sic enim Græci, ab Isaacio grammatico mentio fit, in expositione Lycophronis.

Idæus. Fuit & Idęi Rhodij imago, qui patrẽ Lissum habuit, poëta ipse egregius & ingeniosus, uersum hic uersui componens, poësim duplicauit Homericam. Alia item multa edidit, & de patria præcipuè Rhodo, ad tria fermè carminũ milia.

Rhemmius Fannius. Fuit & per hæc tempora Rhemmius Fannius grãmaticus, & poëta Latinus, qui perperàm, ut uidet, Fanius uel Fauinus à nõnullis dictus, ab alijs Palęmon cognominatus est, qui alter ab hoc, & eo etiã longè antiquior, ut suprà meminimus. Hic quidẽ Arnobij discipulus fuit, ut scribit Hieronymus, & Cõstantini Augusti primi tẽpore, de medicinalibus librũ, eleganti carmine, ad Lactantiam Firmianũ misit. Extant quædam huius de ponderib. & mensuris carmina, quæ huic ipsi Fannio à doctis plerisq; meritò ascribuntur, tametsi quidã ineptè Prisciano. Nec desunt, qui huic eidem Dionysij Punici de orbis situ Latinam interpretationẽ, quæ uulgò Prisciani Cæsariensis nomine circumfertur, attribuant. Sed ignoscant mihi Prisciani manes, si eum nõ poëtam ego fuisse credo.

Porphyrius. Hac eadem Constantini ætate Porphyrius, poëta qui-

dam Latinus fuiſſe perhibet, qui uarijs de rebus poëmata ſcripſit, inter quæ librum Conſtantino ipſi Cæſari dedit, quo munere, ipſum relegatum ab exilio reuocauit, ut eſt ab Hieronymo & Beda in Chronicis obſeruatũ. Meminit huius & Fulgentius, qui eius epigrãmata citat, ex quibus hic eſt uerſiculus,

Nudus, egens ueneris naufragus in tabula.

Citat item Rhabanus in mirabilium carminum prologo, eum enim ait, punctis quibuſdam uerſus notare ſolitum, & propterea illius ſe exemplo uerſus facturum pollicetur. Sed de Rhabano inter Chriſtianos agemus. Porphyrium quoq; illum Tyrium, inter philoſophos tanti nominis, qui ea tantũ ratione damnandus maximè, quod acerrimè contra Chriſtianorũ pietatem & ſcripſit, & ſe hoſtem præbuit, & poëtam fuiſſe & carmina ſcripſiſſe didicimus. Nam cum de connubio ſacro, diuino quodam numine afflatus, poëma compoſuiſſet, in quo de arcanis quibuſdam myſticisq; rebus tractauerat, & illud Plotinus Diuinus philoſophus audiuiſſet, ad Porphyrium conuerſus, Oſtendiſti, inquit, te Porphyri, ſimul & poëtam ſummum eſſe & Philoſophum, & ſacerdotem. Sed multa, quæ Porphyrius ſcripſit, Græci prodiderunt, quæ noſtri non ſunt inſtituti. Et eius uitam Eunapius Phryx hiſtoricus eſt executus, & ipſe de ſe non parum multa,

dum Plotini uitã describit. Non multò pòst, hoc est, eodem fermè tempore, hoc est, Iuliano imperãte, Milesius ex Ionica Smyrna claruit, ab eodem Eunapio celebratus. Hũc Milesiũ in primis Anatolius, uir illustris & præpotens admirabatur, eumq; Musam uocare consueuit. Fuit enim Milesius, uir suapte natura optimus, & ei uitæ deditus, quæ honores paruipẽdit, nec utiq; ambitiosa est, & studijs tantum uacat, & sacris. Nuptias hic etiã est aspernatus, complexus uerò est poësim & carmina, omne genus, & quæ poëseos Charites uocantur. Huius meminit nec semel Eunapius, à quo & Ionicus Sardensis medicus describitur, sed & poëta non incelebris. Fuit & Arrianus poëta Græcus, quẽ legimus metaphrasin, hoc est, interpretationem tralationem ue ex Vergilij Georgica fecisse, item de Alexandro Macedone XXIIII Rhapsodias scripsisse, quod opus Alexandriada uocauit, item alia nonnulla ad Attalum, regem Pergamenum. De altero uerò Arriano alibi. De Epicteti autẽ sectatore, & de historico haud nobis loquendum, tametsi historicũ istum, qui Alexandri historiam reliquit, nonnulli eundem fuisse uolunt, quod carmine scilicet & soluto sermone Alexandrũ scripserit. Quo modo & Vergilium quidam tradidere Aeneida soluta oratione scripsisse, & carmine. Fuit & Eudæmon inter poëtas connumeratus, qui

Milesius. *Arrianus.* *Eudæmon.*

qui & si orationes non inelegantes scripsit, artemq́ grãmaticam, nec non rectè scribendi rationem, poëmata tamen etiã multa composuit, quæ longo tempore in precio fuere. Floruit eo, quo sophista Libanius, tempore, patria illi fuit Pelusiũ in Aegypto. Ab his nõ longè aberant Latinorũ duorum imagines, Petronij scilicet, & Tiberiani. Quorum Petronius, Arbiter dictus est, & Massiliensis à plerisq́ existimatus, hic Satyricũ opus uariũ, &, ut sic dicam, miscellum composuit. Cuius licet fragmenta ad nos tantum peruenerint, eademq́ parum castigata, multæ tamen eruditionis hominem fuisse facilè cognoscimus, nam in taxandis moribus cum acrem, tum festiuum maximè, & iocis seria miscentem uidemus. Quo tempore uixerit, quódue institutum uitæ sectatus fuerit, haud sanè compertum, in declamationibus tamen uersatum, ex ijs, quæ extant, elicimus. In Quintiliani quidem enarrationibus, literatores quidam eum ante Quintilianum floruisse suspicantur. Sed Placidus Lactantius illum uult Statio posteriorem, ut à quo uersus sumpserit, & suis inseruerit, ut illum, *Petronius.* *Tiberianus.*

Primus in orbe deos fecit timor.

Petronij certè uersus in testimoniũ à grãmaticis ueteribus afferunt, Terentiano, Seruio, Fulgentio, alijs. Non parũ, mea quidẽ sententia, hi à ueritate absunt, qui hunc ipsum Pe-

tronium eum esse non modò putarunt, sed li terarũ etiã monumẽtis mandarũt, qui Bononiensium sanctißimus fuerit Antistes, cuius præclara pietatis monumenta in re Christiana nostris in annalib. tradunt. Tali sunt ignorantiæ, ut sic dicam, sipario, recentes nostri scriptores obtecti, ut pro sanctißimo & integerrimo, impium & nefarium deorũ cultorẽ aliquando nominent. Tunc in me nõnihil incandescentem intuens Piso, Quid est, inquit, quod Christianos recentes ais scriptores decipi, & sæpius allucinari. Sic est per Deũ, inquam, Piso, sed hic nõ est locus, nec tempus ista dicendi. Nam si quæ ego eius, qua sum, mediocritatis homo, perperàm ab eis relata & prodita obseruaui, commemorare uelim, longior sim, ex quo enim ad quęstionũ inuolucra, & locos inexplicabiles animũ flexerũt, in tam obscuras rerũ omniũ tenebras, sponte & uolentes ipsi irruisse uidentur, ut omne penè lumẽ interdum amiserint. Nam ut mittam exiccatum & inuolutum dicendi genus, tum eorũ mira est inconcinnitas, nullus eis orationis illuminatæ uestitus, omnis est cæcata & obscura cognitio. Si qui tamen eorũ hanc partem, ut sunt impudentes aliqui, attentare uoluerunt, bone Deus, quales nebulones, circumforaneós ue Aretalogos uos audire putetis? At ne, quod me nõ facturum dicebã, facere uidear, eò, unde digressus est,

sermo reuertat. Nobis uero, inquit Piso, per iucũda erat ista à proposita oratione digressio, uiden, ut mecũ Picus attentè audit. Aliàs, inquã, hac de re plura, nũc institutũ ordinẽ sequamur. Nõ aliũ, q̃ Petroniũ Arbitrũ significari putarim illis Apollinaris hẽdecasyllabis,

— Et Massiliensium per hortos
Sacri stipitis Arbiter colonum,
Hellespontiaco parem Priapo.

Scripsit etenim Petronius lasciuè admodum & impudicè, ut ex ipsis fragmentis facile cognoscimus. Sed & de Massiliensib. eum scripsisse, testis est Seruius Maurus. Quin & eum Macrobius ait, fictis casibus, ámatorũ argumenta, fabulasq́ scriptitasse. Tiberianũ uerò poëtã per tempora Constantini floruisse, testis est Hieronymus in Chronicis. Scribit Seruius hunc epistolã induxisse, uento allatã ab Antipodibus, quæ talẽ haberet inscriptionẽ, Superi inferis salutẽ. Qua, inquit, occasione tractat reciprocũ, quod de Antipodibus fertur. Citatur hoc ipsius inter cætera carmen,

Aurum, quo precio reserantur limina Ditis.

Fulgẽtius quoq́, cum in Mythologico tum alibi, eiusdẽ uersus affert. Prometheũ hic scripsisse dicitur, quo libro deos ait sua singula homini tribuisse. Hactenus quidẽ de Petronio & Tiberiano. A quibus nõ longè aberat Quinti Sereni imago, qui poëta de medicinę facultate, & morborum remedijs carmen *Quintus Serenus.*

quod in manibus habet, scripsit, humili quidem dicendi filo conscriptũ, ut materia exigebat, non tamen abijciendum. Quædam licet in eo offendetis, quæ syncerius castiusq́ exprimi potuissent, quorum aliqua exemplarium deprauationi, nõ autori sunt ascribenda. Quidam hunc eundem esse cum Sereno Sammonico existimant, cuius apud Spartianum est mentio, qui eum scribit in cœna à Carucalla occisum. Huius & Lampridius in Alexandro Mammeæ meminit, ipsum enim ait nonnunquam orationes & poëtas legisse, in queis Serenum Sammonicũ, quem ipse & nouerat, & dilexerat. Eiusdem etiam libros familiarissimos habuisse Antoniũ Getam legimus. Quin & Gordiani duo, pater & filius ipsum eundem Sammonicum summo amore ac beneuolentia prosecuti, eiusq́ libros. Legitote Iulium Capitolinum. Sed & Macrobius in Saturnalib. lib. iij. Sammoniaci meminit, eiusq́ libros citat. At an idem sit Q. Serenus & Sãmonicus Serenus, ut id sentiẽtes falli decipiq́ existimo, ita nihil habeo, quo id ipse comprobem, prẹter antiquorum codicũ inscriptiones. Fuit uerò hoc ipso Sereno alter, ut puto, antiquior, A. Serenus, qui uaria ac diuersa carmina perscripsit, cuius est admodum frequens à Scriptoribus facta mentio, Terentiano, Diomede, Marcello, Hieronymo. Sed & Fortunatianus, & Martianus

Serenus Sammónicus.

A. Serenus.

tianus Capella Sereni hoc carmen esse affirmant, ex continuatis breuibus syllabis,

Perit auipedis animula leporis.

Lyricum uerò poëtam hunc ipsum fuisse manifestè ostendit Seruius, in Vergiliana Aeneide, ait enim Serenũ ipsum adinstar, pro instar usurpasse. Tum duæ simul erant imagines, Calphurnij scilicet & Nemesiani, quorum prior, Iulius Titus Calphurnius dictus est, & in insula Siciliæ natus, unde illi cognomen Siculus. Bucolica hic scripsit, quę extãt, & à multis leguntur, probanturq;. Ego certè in eo facilitatem, & sermonis uolubilitatẽ, sed parum interdum nerui & concinnitatis offendi. Fuit quidem, cum ego eas omneis septem æglogas auidißimè legerem, nam & me puero, magni quidam professores, ut tũc erant tempora, eas etiam publicè prælegebant. Floruit, si coniecturæ meæ standum putatis, Charo principe, & filijs Charino & Numeriano Cæsaribus. Ad quam coniecturam ea ratione inducor, quod is Nemesianus, ad quem æglogas misit Calphurnius, is fuit, quî cũ Imperator Numerianus in poëtica facultate certasse historici obseruãt. Treuellius quoque Pollio, in Bonosi uita, Calphurnij epistolam recitat, quæ de Chari Cæsaris morte conscripta est, quam ád præfectum Vrbis ille dederat, quo fit, ut hi tota uia aberrent, qui Augusti Cæsaris ætate eum.

Iulius Titus Calphurnius Siculus.

Aurelius Olympius Nemesianus.

uixiſſe opinati ſunt. Quo minus errant, qui cum Diocletiano Cęſare floruiſſe uolũt,poſt enim Numerianũ Diocletianus regnauit,ut palàm ex annalibus colligimus.Inopem uerò ſe ipſe ſuo carmine fuiſſe oſtendit, ut planè cum eius æglogam quartam legetis,inuenietis.Fratrem ſe natu minorem habuiſſe innuit, ſub Amyntæ perſona. Cætera autem, quæ de Calphurnij uita quidam comminiſcuntur,tam floccifacio,ut nec digna exiſtimem,quæ uobis recitem. Calphurnium tamen & alium comicum poëtam fuiſſe legimus,ex fabula,quæ Phroneſis inſcripta fuit. Hoc Fulgentius citat carmen,

Vbi tu Naſiternatus aquam petas. Quo loco docet ad Chalcidiũ, Naſiternam uaſis genus eſſe.Alter uerò,quem diximus,Aurelius fuit Olympius Nemeſianus, cui, quẽ modò diximus, Calphurnius ſuas miſit æglogas. Tantę autẽ hic Nemeſianus fuit autoritatis, ut cum eo Numerianus Imperator,doctiſsimus in poëtica facultate,certauerit,id quod uobis planius,cum Imperatorũ imagines recenſebo,oſtendam. Fuit uerò ex Africa Carthaginenſis Nemeſianus, qui præter æglogas,quę paſsim legunt cum Calphurnianis, &Cynegetica & Halieutica,& Nautica ſcripſit,ut Vopiſcus literarũ monumentis mandauit.Hic omnibus etiã poëticis coronis illuſtratus emicuit. Attulit annis ſuperiorib.

ex Galliis, Actius Sanazarus huius Nemesiani Cynegeticorum fragmenta quædam, quę ille mihi, cum Neapoli essem, ostendit, in quibus fragmentis his uersibus Nemesianus de Charino & Numeriano fratribus, Chari Imperatoris filiis, nõ inuenustè meminit.

Mox uestros meliore lyra memorare triumphos
Accingar, diui fortißima pignora Chari.
Atq; canam nostrum, geminis sub finibus orbis,
Littus, & edomitas fraterno numine gentes,
Quæ Rhenum Tigrimq; bibunt, Ararisq; remotum
Principium, Niliq; bibunt ab origine fontem.
Nec taceam, primum, quæ nuper bella sub Arcto,
Felici, Charine, manu confeceris, ipso
Penè prior genitore Deo, utq; intima frater
Persidos, & ueteres Babylonis ceperit arces,
Vltus Romulei uiolata cacumina regni.
Imbellemq; fugam referam, clausasq; pharetras
Parthorum, laxosq; arcus, & spicula nulla,

Et cætera, non illepida. Post hos erat Ruffus Festus Auienus, qui & in antiquis codicibus Abidnus dicitur, & in Seruii etiam commentariis. Hic ab aliquibus Hispanus est existimatus, ego certè nihil habeo, quo uobis id affirmare posśim. Hic Dionysii Punici de situ orbis uersus ex Græcis Latinos fecit, item Aratea Phænomena, quod utrunque opus extat carmine hexametro expressum. Et præter hæc de oris maritimis librum edidit, carmine trimetro iambico,

Ruffus Festus Abienus.
Abidnus.

ad Probum, uirum cõsularem, ad quem etiã Cl. Claudianus scripsit. Quo argumento du cor, ut Auienũ Claudiani, hoc est, Theodosij Imp. & filiorũ temporibus floruisse credam, id quod & facilè Hieronymi uerbis astruere possumus, qui quodam suarum epistolarum loco, nuper illum scripsisse dicit, alij Diocletiani Cæsaris, non satis firmo, ut mihi quidem uidetur, argumento, alij utrunq; inconfessum, parúmue compertum esse uolunt. Seruius grãmaticus Auienũ ait Vergilianas fabulas, & Liuiũ iambicis uersibus descripsisse. Sunt, qui hunc ipsum Auienũ esse putẽt, quẽ Aurelius Macrobius in Saturnalib. cœnis loquentem induxit. Vtcũq;, tolerabilis est poëta, & dignus, saltem ob rerum cognitionẽ, ut aliquando legatur. Sed ne quid à me desideretis, extat & libellus ad Theodosium Imperatorẽ huius, ut putatur, Auieni, nisi nos fallat inscriptio, in quo plerosque Aesopi apologos elego carmine complexus est, qui an legitimus sit, non multum esse precium operę, ut disquiramus, existimo. Cuius, quisquis ille fuit, hæc uerba sunt ex præfatione, Huius, inquit, materiæ ducem nobis esse Aesopum noueris, qui responso Delphici Apollinis monitus, ridicula orsus est, ut legenda firmaret. Verum has pro exemplo fabulas & Socrates diuinis operibus indidit, & poëmati suo Flaccus optauit, quod in se, sub iocorum

rum

rum cõmunium specie, uitæ argumenta contineant, quas Græcis iambis Babrius repetens, in duo uolumina coartauit, Phædrus etiam partem aliquã quinq; in libellos resoluit. De his ergo, usque ad xlij in unum redactas fabulas edidi, quas rudi Latinitate compositas elegis sum explicare conatus. Hæc ille totidẽ uerbis, & simul de Auieno satis. Post quẽ sequebat̃ Cl. Claudiani imago, qui & ipse Theodosij, & filiorum Arcadij & Honorij temporibus floruit. Patria ei fuit Alexandria Aegyptia, id quod & Suidæ & aliorũ testimonio facilè cognoscimus, idem & suis ipse carminibus comprobat, ut cum cecinit, Cl. Claudianus

—*Et nostro cognite* Nilo. Quidam tamen insulse eum Hispanũ, alij Florentinũ existimauere. Fran. Petrarcha, & Landinus, nulla, ut reor, autoritate nixi, ut in eiusmodi re opus erat, Florentinũ Claudianũ arbitrant̃, fuisse patre natũ mercatore, qui ob Italię bella, quę tum forte erant, in Aegyptum secessit, quo in loco ducta uxore, Claudianũ filium genuit. Quibus & Politianus amore, ut puto, regionis, his uersibus assentitur,

Aut Pelusiaci missum de plebe Canobi,
Pulchra suum quem nunc Florentia iactat alumnum,
Gaudentem Stygio dominam iunxisse marito.

Idem & Florentinorum olim Scriba, P. Collutius,

Aegypto genitum noua me Florentia ciuem

Legibus agnouit, magnis iam digna poëtis,
Infernos raptus Cereris, pugnasq́; deorum,
Cæsareas laudes, nec non Stiliconis honores,

Et reliqua. Et ex Aegypto illum scribit his uersiculis Sidonius Apollinaris,

Non Pelusiaco satus Canopo,
Qui ferrugineos toros mariti,
Et Musa canit inferos superna.

Florentino, uiro clarissimo & insigni, in literarum omne genus gratissimus fuit. Cuius quidē Florentini apud Gręcos quædā in Re rustica legunt, quę ab Herone & Constātino afferunt, eius & inter legū scriptores nō rara mētio. Ad hunc eundē Florentinū & Claudiani extat elegia, cuius est hoc principium,

Ocia sopitis ageret cum cantibus Orpheus,
Neglectumq́; diu deposuisset opus.

Nō multis ab hinc annis, Romæ, in ruinis uetustū marmor repertū fuit, q̄d statuæ Claudiani suppositum fuisse, Pōponius Lætus, aliiq́ꝫ uiri antiquitatis periti credidere, cum huiusmodi inscriptioni, CL. CLAVDIANO V.C. Cl. Claudiano V.C. Tribuno & Notario. Inter cæteras ingentis artes, prægloriosissimo poëtarū licet ad memoriā sempiternā carmina ab eodem scripta sufficiant, attamē testimonij gratia, ob iudicij sui fidem, DD. NN. Archadius & Honorius, felicissimi ac doctissimi Imperatores, senatu petente, statuam in foro Diui Traiani erigi collocariq́ꝫ iusserunt.

ἐν ἑνὶ βιργιλίοιο νόον καὶ μοῦσαν ὁμήρου,
κλαυδιανὸν ῥώμη καὶ βασιλῆς ἔθεσαν.

Cognoſcite, quanto in precio fuerit Claudianus, cum in eo uno & Vergilij mentẽ & Homeri Muſam fuiſſe teſtentur doctiſsimi Imperatores. Huius quidem ſtatuæ & epigrammatis meminit ipſe idem Claudianus, in quadam præfatione, cum inquit,

Sed prior effigiem tribuit ſucceſſus ahenam,
Oráq; patricius noſtra dicauit honos.
Annuit his princeps, titulum poſcente ſenatu,

Et reliqua. Chriſtophorus Landinus Claudianum Chriſtianæ pietati addictũ affirmat fuiſſe, illum enim ſcribit, primo quidem tempore dijs gentium initiatũ, uerum mox mutata in melius ſententia, Chriſtianũ factum. Ob illud uidelicet, ut reor, ipſius epigrãma ad Chriſtum Deum,

Chriſte potens rerum, redeuntis conditor æui,
Vox ſummi ſenſusq; Dei, quem fudit ab alta
Mente pater, &c.

Idem & alij nonnulli aſſerunt, qui & alia Claudiani poëmata ad Chriſtum afferunt, ut illud,

Proles uera Dei, cunctisq; antiquior annis,
Nunc genitus, qui ſemper eras.

Et item alia, quę paulò antè ſunt in Germania publicata. Sedenim qui eadem fermè Claudiani ætate claruerunt, Aurel. Auguſtinus & P. Oroſius id ex toto falſum eſſe docent. Ab illo enim in v. de ciui. Dei, Claudianus à Chriſti nomine

alienus dicitur, ab hoc in historijs paganus, ut eius uerbis utar, & quidem peruicacissimus, cum quibus & hac in re Paulus Diaconus cõuenit. Quibus usq; adeò maior est fides habenda, q̃ Landino, & nostræ tempestatis cęteris, ut illa etiam ego carmina uel alterius Claudiani putem, uel potius in Christianissimi Imperatoris gratiam cõposita. Nam & Trebonianus, si Suidæ stamus, à Christi religiõe alienus, ex Iustiniani Imperatoris sententia in Pãdectis, de Christo & Trinitate admiranda scripsit. Cõposuit uerò multa Claudianus, quæ in manib. habent, inter quæ & nõnulla Græca, ut Gigantomachiam, ex qua & Græcos uersus legimus, ut hi sunt, quos Arsenius in suis apophthegmatis adducit, q̊d argumentum & Latinè tractauit, uel potius inchoauit. Extat & Claudiani Græcorũ epigrammatum uolumen, de Crystallo uersus, qua de re eiusdem & Latini leguntur. Extat item poëma de Aetna monte, quod an ipsius legitimum sit, nec probare nec refellere ausim, ex antiquissimo certè & castigato codice, qui Francisci Petrarchæ fuisse creditur, illud ego ipse exscripsi. Hæc cum dixissem, ratus de Claudiano haud me plura dicturum, sic Piso ait, Istius ego poëtæ à primis usque annis studiosus fui, eius enim mihi carmen non sonorum modò & elegans, sed & floridum semper uisum est. Idem dicere uelle uidebatur

debatur puer Picus,cum ego, Nec equidem puer ego unquam Claudiani uerſus cõtempſi, ſed cum minimè numeros & liniamenta uariet,idemq́ ſit ubiq́,ab aliquibus eo nomine in ordinem redigitur. At ſi cui fortè illius numeri ſatis placent,placeant,eius certè flaccefcit inuentio. Nam cum primo animi impetu, ut uidemus, pulchrè materiã apparet, & animoſius feratur, mox tanq̃ uentus hominem deficit, nec principijs ſatis poſtrema reſpõdent. Omnino tamen, ut Piſo dicebas, eſt poëta canorus, uolubilis & ualde dulcis, ſed certè parum idoneus,dignusq́,ut tantopere illum imitari ſtudeatis. Sunt quidem in eo,ſi cum delectu decerpant,flores,qui mirũ dictu eſt, q̃ uobis prodeſſe poſsint. Sed de his ſatis,ne uiribus maiora tractemus. Fuit & alter Claudianus Mamercus Viennenſis, ex Gallia,quẽ miris laudibus effert Sidonius Apollinaris,eum enim excelluiſſe ait cum in omni poëtica,tũ etiã in philoſophia & theologia. De quo haud mihi in præſentia ſunt uobis plura dicenda,cum, ſi Sidonij epiſtolarum librũ quartũ legeritis, tertiam inuenietis totam in laudes ipſius Claudiani eſſe cõpoſitam,undecimam uerò in eius iam defuncti cõmendationẽ, eiusq́ epitaphium. Eiuſdem præterea Gennadius in libro illuſtrium uirorum meminit.Legi ego huius Claudiani librum de ſtatu animæ, in quo multa bo-

Claudianus Mamercus.

næ frugis documenta, ac doctrinæ recondi tæ reperi. Sunt &, qui ea, quæ de Christo car mina legũtur, non prioris Claudiani, sed hu ius posterioris esse affirment, ea in primis ra tione persuasi, quod & uarius sit stilus, & q̃d ille, ut diximus, à Christiana pietate fuerit a- lienus, doctiorum tamen esto hæc censura. Et hucusq; de utroq; Claudiano. Post quos

Pamprepius. Pamprepius erat, poëta Græcus, ex Aegy- pto, Panopolitanus, alij ex Thebis Aegyptijs oriundum autumant. Zenone Cæsare impe- rante floruit, apud quem etiã autoritate ua- luisse legimus. Suopte uerò naturæ instituto aptus fuit ad omne doctrinę genus, unde cũ ex Aegypto Athenas migrasset, ibi cõmuni omniũ cõsensu publicus iuuẽtutis magister cõstitutus est. Hic quidẽ à Proclo, tum sum- mo philosopho, philosophiã, reliquasq; bo- nas arteis edidicit, uerũ cum inimicitias cũ Theagene quodã, tũ tẽporis optimate Athe- nis, immodicè exerceret, inde, hominẽ exo- sus, Byzantiũ profectus est, ubi Cæsaris ami citiã facilè adeptus, plurima uersibus perscri psit, in quibus summa apud Græcos fuit cõ- mendatione celebratus. Sed prȩter uersus, & Isaurica soluta oratione, aliaq; nõnulla lite- rarũ monumẽtis mãdauit, ut est à Grȩcis scri ptoribus proditũ, à quibus Pamprepij ipsius uita copiose describit. Fuit & hac tabulȩ par

Christodorus, te Christodori poëtæ imago, qui Panisci fi- lius,

lius, ex Copto, Aegyptia ciuitate duxit origi nem, tametsi Planudes in Græcorũ epigram matũ scholijs Thebanũ putauit, sed alter, mea quidem sententia, Thebanus fuit, qui inter Christianos poëtas est relatus, perperãq; Co pitũ pro Coptitio idẽ Planudes uocat. Vide- tur autẽ Coptitius à Copto ciuitate uocari. Anastasij uerò Cæsaris tẽpore & uixit, & plu rima scripsit, inter quę Isaurica libris sex, qui bus eius halosin, hoc est, si Latinè licet dice- re, captiuitatẽ, carmine heroico cõplexus est, quæ ab ipso Anastasio facta fuerat. Scripsit item urbis Cõstantinopolitanæ instituta, & cętera, libris xij, & Thessalonicã, libris xxv. et Naclen, quæ prope Heliopolin, Aegypti est ciuitas, in qua ea fuerũt, quæ nunc Aphaca, nunc Alphaca Suidas appellat. Scripsit & pa triã Miletũ Ioniæ, & patriã Tralliũ, & Aphro disiades, adhæc & ἐκφρασιν, hoc est, narratio- nem seu explicationẽ statuarũ, quæ in gym- nasio publico, q̃d Zeusippi dicit, & aurigarũ epigrãmata, quæ Byzantij in Hippodromo posita fuerãt. Quę omnia ferè in quinto Gręcorũ epigrãmatũ uolumine adhuc collecta legunt, quidam existimãt ea esse, quæ Priscia nus grãmaticus Cæsariensis à se lecta ait, in xerolopho Byzãtij. Est uerò Zerolophon, ut quidã putant, colũna, in qua sint Cochlides Dianæ dicatę, alij tumulũ exponũt, ex cõge- stis lapidib, factũ, addũt alij aridũ & siccũ, ob

uidelicet nominis interpretationem. Sunt, qui locum dicant à Seuero cōditum quidem antea, ubi ſacra multa fecerit, inibiq́; oracula reddita, & uirgo aliquando ſacrificata. Suidas his plura, ſed implicitè. Priſciani, quæ citauimus, uerba hæc ſunt, quæ tum in primo de octo partibus orationis, tum libro ſexto leguntur. Oſtendunt, inquit, epigrammata uetuſtiſsima, quæ & literis uetuſtiſsimis ſcripta, in multis tripodibus legi, & maximè in tripode Apollinis, qui eſt Conſtantinopoli, in loco quem Xerolophon uocant. Socrates in hiſtoria, quæ ab Epiphanio traducta eſt, libro xi Tripartitæ, Faciebat, inquit, collectas contra Siſinnium, ſuum epiſcopum, in loco ciuitatis, qui ξηρόλοφος appellatur, in Arcadij foro. Iuſtinianus quoq; Imperator, libro Inſtitutionum quarto, titulo de publicis iudicijs, Quod nos, inquit, telum appellamus, illi τῦλον appellãt, admonent, ait, nos epigrammata in xerolopho ſcripta, & ſi in uulgatis exemplaribus aliter legitur. Andreas Alciatus, noſtræ ætatis Iuriſconſultorū eruditiſsimus, hoc loco legendū exiſtimat, Quod nos telum appellamus, illi βέλος appellant. Quod rectè procedit, ſed loco xerolophi Xenophō ſubſtituit, quod in titulo De uerborum ſignificationib. Caius ita legat, unde Imperator ſeu uerius Tribonianus ea uerba in Inſtitutionibus deſumpſit, At quid hoc loco facit il

la di-

la dictio, epigrammata? an est ociose posita? quod ipse minimè reor. Porrò ne quid uos lateat, quis nihil hoc ad rem, uerbum est apud Græcos, cum sine lauacro unguntur, ξηραλοιφεῖν, quo Aeschines usus est, Didymus & Nicander exponunt, aliiq́; Hæc ego uobiscum de xerolopho, nunc ad Christodorũ redeo, qui & alia, præter ea quæ suprà dicta sunt, non parum multa scripsit, quorum & quædam extant, nisi mentitur inscriptio. Fuit & alter huius nominis poëta Thebanus, à nobis inter Christianos referẽdus. Erat & hac parte tabulæ Coluthus Lycopolites, ex ea & ipse Aegypti regione quæ Thebæa dicta est. Epicus uerò poëta fuit, & eadem fermè ętate claruit qua Christodorus. Scripsit autẽ Calydoniaca, quæ dicta sunt, libris sex, & Persica, & laudationes: item opusculum quod superioribus annis apud Hydruntem à Bessarione Nicæo antistite repertum audiuimus in quadam peruetusta D. Nicolai æde, cum antea ad ea usq; tẽpora delituisset, illiusq́; nulla haberet notitia. Eo uerò libro Coluthus agit de Helenæ raptu, Peleiq́; & Thetidis nuptiis, fabulam exorsus à Paridis iudicio. Post hunc fuit Callistus, qui, ut Socrates in historiis scriptum reliquit, sub Iuliano Cęsare meruit, interq́; eius familiares fuit, & ipsius Iuliani historias heroicis uersib. est executus. Fuit et Theodosius Tripolites, ut puto, ex Afri

Coluthus.

Callistus.

Theodosius.

ca, qui carmen composuit quod Ver inscri-
Marianus. psit, item alia pleraq;. Hos sequebatur Marianus Syrus, qui Romanus cognomine dictus est. Metaphrases plurimas cõscripsit senario iambico, Theocriti uidelicet, Apollonij, Callimachi, Arati, Nicandri, aliorum. Neque ab
Martianus Felix Capella. his procul aberat Martianus Felix Capella, qui etsi Carthaginensis fuit, latinè tamẽ multa scripsit, sed nouo quodam & affectato scribendi genere, quo pleriq; in terra Africa usi sunt, ut Apuleius, Tertullianus, & Fulgẽtius. Carmina hic multa cõposuit, suis & libris inseruit. Eius uerò Philologiæ & Mercurij nuptiæ non aliud mihi esse uidentur, quàm figmentũ quoddam poëticum, quod cum soluta oratione, tum pedibus astrictũ conscriptum sit. Parũ ab alijs scriptoribus antiquis Martianus, quod sciam, celebratur, nisi in eo qui de disciplina ecclesiasticorũ inscribitur, qui à quibusdam Seuerino Boëtio attribuit. Putabam, inquit Piso, te hunc ipsum Martianum laudaturum esse, cum te eius tantopere studiosum aliquando nouerim, & idcirco ut eius imaginem recenseres expectabam. Fateor equidem, inquam ego, quod ais Piso: sed nunc demum cognosco quantis in tenebris uersarer. Nam tametsi multa uariaq; in eo sit & exotica eruditio, nihilominus non est pueris ediscendus. Neq; enim tenera ætas eruditioni, ut mea fert opinio, sed linguæ proprie

tati,

tari, & elegantiæ ſtudere debet, & naturã imitari, quæ nos quidem prius uerba formare, dein cum annis ſapientiam aſſequi docet. Nimis impudenter, ne fatuè dicam, hi faciũt doctores, qui prius huiuſcemodi autores pueris ediſcendos proponũt, ut mox ſi lumen & elegantiæ ſplendor eis affulgeat, ea dediſcere cogantur quæ tanto ſtudio, tantiſq; uigilijs percepere: idq; plerunq; fruſtra tentatur. Difficillimè enim abuſus macula eluit, quæ mollioris ſit ætatis tempore contracta: meq; propterea adoleſcentiæ meæ pudet, pigetq;. Mitte quæſo, inquit Piſo, iſta queri, dabimus nos certè operam, ne nos fruſtra monuiſſe uidearis: noſtra enim potius, quàm tua cauſa, nũc nobis iſta dixiſti, quare iam reliquũ exequere. Tũc ego: Martianus Capella, inquam, de quo agebamus, patrem habuit nomine Felicem, è Martis curia, unde fuit Martiano filio cognomen inditum: dignitatem proconſularem geſsit, id quod ultimo uoluminũ ſuorũ epigrammate Martianus ipſe ſignificat. Atq; hæc quidem de illo ſatis, reliqua noſtro illi amico & ciui referenda relinquamus, qui in eius Mercurij & Philologiæ nuptias cõmentaria ſcribere conatus eſt. Fuit & alter Capella eo longè antiquior, elegorum carminum poëta, cuius Ouidius de Ponto hoc uerſiculo meminit: *Capella alter.*

Clauderet imparibus uerba Capella modis.

Hanc tabulæ extremam partem ultimi clau-
debant Fran. Petrarcha & Ioan. Boccatius,
ambo poëtæ, ambo Hetruſci, hic ex oppido
Certaldo, propter Arni ripam in colle ſito, il
le ciuis Florentinus, Ancisę tamē natus. Qui
ambo, præter ea quæ multa ſoluta oratione
uterq; cōpoſuit, nonnulla quoq; carmine la-
tino ſcripſere, in quibus nō multò præſtat al
ter alteri. In his licet, quod temporū tamen
uitio adſcribendum putarim, iudicij minus
ſit & limæ, multū tamen poëtici ſpiritus ha-
bere uidentur. Præter eclogas & epiſtolas,
Africam quoq; opus heroicū Petrarcha con
ſcripſit, quo in opere uanus de ſe uates fuiſſe
uideri poteſt, neq; enim id laudis eo poëma-
te eſt aſſecutus, quod de ſe ipſe uaticinatus
fuerat. In eo tamen, quod temporum fuit in
uidia, ut iam dixi, ſi quædam nimis oſcitan-
ter & frigidè dicta mutētur, & redundans ſu
perfluensq; oratio cohibeat, atq; omnino ali
qua arte limet, in aliquo poterit poëtarū nu
mero haberi. At Deus bone, quæ illi lingua
patria & uernacula uterq; ſcripſere, hic ſcili-
cet rhythmis, lyricas cantiones & epigrām a
ta, ille ſoluto ſermone, & cum primis facetas
& iocoſas decem dierū narrationes (ſic enim
illum græcè Δεκαήμερον librum inſcripſit) qua
lis eſt utriuſq; lepos, quę gratia: nihil fieri po-
teſt, omniū bonorū iudicio, candidius, ſua-
uius, elegantius. Ex utriuſq; certè ſcriptis illa
ipſa

ipsa germana Hetruria redolere uidet. Hæc uos uerò maximè cupio, etiam moneo, feriatos pro talis & tesseris, pro omni alea, identidem ac sæpius legere: multum enim ingenio conferent, quandò ex ijs ferè non minus laudis & gloriæ, quàm ex Latinis, noster Bembus & Thebaldeus, alijq; permulti assequuti sunt. Sed iam satis. Hæc cum dixissem, Piso, Et quidem satis, ait: nam & iam solis ardor inclinat, & nonnihil, ut uideo, tu fessus es dicendo: quare iam tempus est ut in oppidũ reuertamur, propè enim hora est qua te cum principe esse oportet, Cæsaresq; & reges, ac Christianos poëtas in sequentem diem transferemus.

DIALOGI QVARTI DE LATINIS POETIS FINIS.

LILII GREG. GYRALDI FERRARIENSIS DE HISTORIA POETARUM DIALOGUS QUINTUS, ad uirum doctiss. Ioan. Sinapium Germanum, philosophum & medicũ illustrissimæ Reginæ ac Principis Ferrariæ, dominæ Renatæ.

Oeticam facultatem, diuinam quidem iure appellatã, unam inter alias præstantissimã nobilissimamq́; esse, multis iampridem argumentis est patefactum, eruditissime SINAPI: *alia enim mores, alia uitæ instituta, alia humana, alia diuina, una hæc omnia cõplectitur. Suos reliquæ cultores & professores, nõ ex omni hominũ genere habuerunt, sed priuatos quosdam: at poëtica ex omnibus eminentes ac præcipuos aliquos semper habuit, nobiles, ignobiles, mares, fœminas,* Græcos, Latinos, *barbaros, & omnis conditionis homines, id quod facilè ex nostris his sermonibus quiuis cognoscere poterit. Nunc plerosq; ex regibus &* Cæsaribus *ostendemus ita in hac facultate excelluisse, ut nõ minorem sibi gloriam ex hac quàm ex re militari, ac orbis terrarũ imperio & dominatu compararint. Ad hæc præterea uide quæso, quàm poëtica sit omni laude dignissima. Nostri illi proceres, à quibus Christianum nomen propagatũ est, hanc ipsam à primordio neglexisse & penè despectam habuisse uideri possunt, uno duntaxat* Paulo *excepto, qui ab ea uersus nõnullos, suppressis tamẽ poëtarũ nominibus, aduocauit, quòd nõ parũ multa à poëtis, de falsis gentiũ deis cõficta uidebãt: ideoq́; Christianæ pietati, quæ in* Dei *unius trini numinis religione & cultu cõsistit, minus aptam idoneãq; putabant.* Verũ *ubi aliquo*

temporis

temporis processu in ea diuina mysteria, & manifestas de uero Deo *sententias exquisitius nõnulli ex nostris explicatas animaduerterũt, non ab* Hebræis *modò, sed & gentiũ* Theologis, *qui primi poëtæ extiterũt, ad hanc poëticã ita animũ induxerũt, ut inter nostros ipsos* Christianos *nõ parum multi inuenti sint superiorũ temporum curriculis, & nostris his etiam diebus longè plures uideamus qui hanc facultatẽ ita excolant, ut antiquis penè gentiũ poëtis conferri poßint.* Q*uare cum eam tabularũ nostrarũ partem, quã* Cæsares *& reges nonnulli, simul &* Christianorũ *poëtæ patefiunt, literarũ monumentis pro uirili mea mandauerim, eandem tuo nomini suauißime* Sinapi *dicare constitui, ut hoc saltem quantulocunq; munere apud omnes utcunq; testatũ facerem, me nec beneuolentiæ, qua me à* Ma*nardi nostri interitu penè incognitũ prosecutus es, immemorem, nec beneficiorũ ingratum esse.* Dialogum hunc igi*tur nostrũ attende, si tantulum moræ datur à grauioribus tuis studijs, in quibus apprimè flores, philosophiæ & medicæ facultatis.* Q*uid enim hæc nostratia humanitatis studia dicam, in quibus in puerili tua sic ætate profecisti, ut adhuc adolescens, ea & græcè & latinè publicè apud uestrates sis professus? Sed tu, qui tuus est pudor ingenuus, & tuis es dotibus ingenij amplißimè notus, nostro nõ indiges, nec appetis præconio celebrari.* Dialogũ, *inquam, attende, in quo non eruditionem, minusq; elegantiam, sed historiam simplicem & fidelem cognosces.* Vale, *& quo me soles amore prosequere.* Ferrariæ, Idibus Iunij, *natali meo die,* LXIII. *anni climacterici, millesimo uerò* D. XLI. *à* Christi *natiuitate.*

DE POETARVM HISTORIA DIALOGVS QVINTVS.

VM tres ipsi postridie eius diei, quàm alijs diebus, serius conuenissemus, quòd ego Pico patri operã nauaram, primus puer Picus sic cœpit: Si uobis, inquit, utrisq; placet, locum hesternum mutemus, atq; hic prope labentem canalis riuum deambulemus. Ita sanè, inquã ego, si ita comiti uidetur: nam cum decurrentis aquæ lapsu, tum leni quoq; aura recreabimur: sex enim hic, aut ad summũ septem confectis spacijs, omnẽ hanc, puto, partem absoluemus. Sic agas, inquit Piso, scenicosq; poëtas ac lyricos, reliquosq; ad sequentium dierum potius sermones differamus. Tunc ego, Rectè mones: nam tametsi Platonem uidemus & M. Tullium, diuinos illos quidem uiros, omnem utrunq; suam de legibus orationẽ perorasse uno æstiuo die, nõ ea ego sum facultate ut id pręstare possim, meq; cum ijs aliqua ex parte cõferre. Quare hanc tantum partem quæ de Cæsaribus & Christianis poëtis est, uno huius diei reliquo q̊d restat tempore, sermone conficiã. quod cum utrique placuisset, ita deambulando exorsus sum. Erat quidam, inquã, quasi deductus in tabula trames, in quo augustæ quædã & regiæ

giæ imagines erant,inter quas C.Iulij Cæsaris prima uidebať. Nam tametsi multi & reges & principes uiri in hac facultate enituere,quos sparsim his dialogis retulimus,nõ tamen hi fuerant hac parte depicti. quin Plutarchus quoq; Artuasdem ait Armeniorũ regem tragœdias, orationes & historias scripsisse,quæ ad ipsius Plutarchi tempora extabant:id quod & Appianus Alexandrinus in eo,qui Parthicus inscribitur,affirmat,sed Artabaxen identidem nominat, quod an librariorum erratũ sit,an duo,non unus, fuerint, uel duobus his nominibus rex unus uocaretur,non satis mihi liquet.Cornelius quoque Sylla, qui Felix dictus est, ut est ab historico Nicolao proditum,comœdias satyricas lingua latina cõposuit. idem scribit Athenæus. Mimis uerò & huiusmodi ridiculis poëmatibus usqueadeo delectatus,ut eorum autoribus ex publico arua & opes multis sit elargitus. Idem & Plutarchus innuit in eius uita, qui & illum uersus cõposuisse ait,cum Athenas obsideret.Illud certè de eo proditum est, non indignum ut uobis referam hoc loco, eum scilicet cum malus quispiam poëta epigramma longiusculis uersibus suarum laudum obtulisset,statim iussisse prꝫmium dari, ea conditione, ne quid postea de se scriberet: quod argumentũ est,.illum calluisse poëticã. Nam quòd literas sciuerit, & præter uersus,

Artuasdes.

Cornelius Sylla

rerum à se gestarũ historias scripserit, aliaq́ꝫ permulta, iampridem est à grammaticis, cæterisq́ꝫ scriptoribus annotatum, declaratúmque illud quod à Cæsare in Syllam dictum ferunt, eum nescisse literas. Sed his missis, pergo de Cæsare, & reddo quæ cœperam. Erat uerò Cæsar ita in tabula pictus, ut reuocatos à uertice capillos habere uideretur, laurea superimposita. Fuisse autem poëtam Cæsarem facilè nobis persuasum erit, si quæ de eo à scriptoribus traduntur, attenderimus. Suetonius poëma ipsius celebrat, quod erat Iter inscriptum, item & Oedipi tragœdiam. Necnon Herculis laudes ab eodem compositas tradit, quas nihilominus publicari uetuit Augustus, ut quæ ab adolescentulo essent compositæ. Scribit tamen Tacitus Cæsarẽ & alia carmina cõposuisse, quæ in bibliothecis reposita fuerunt. Plutarchus quoq́ꝫ ipsum, cũ captus esset à piratis, ait orationes & carmina cõponere solitum, quæ cum piratis legeret, & parum laudarẽt, eos uocabat homines sine sensu, ac barbaros, dignosq́ꝫ cruce, quos & paulò pòst liberatus cruci suffigi mandauit. Scribit Plinius xix. natur. hist. olus syluestre esse trium folio rum, diui Iulij carminibus, pręcipuè iocis militaribus celebratum: alternis quippe uersibus exprobrauere lapsana se uixisse apud Dyrrhachium, præmiorum parsimoniã ca-

uillan

uillantes. Verùm lapſanáne hęc fuerit, quam ipſe in cõmentarijs radicis genus ait quod chara appellatur, quodq; lacte admixtum, panis ſimilitudinem & uſum præſtabat, non ſatis ſcio. meminit & Plutarchus & Suetonius. Extant ad hunc diem apud Donatum grammaticum hi de Terentio uerſus, ex quibus facilè cognoſcere poteſtis, quantum in ea facultate ualuerit:

Tu quoq; tam ſummiſſo dimidiate Menander
Poneris, & meritò puri ſermonis amator.
Lenibus atq; utinam ſcriptis adiuncta foret uis
Comica, ut æquato uirtus polleret honore
Cum Græcis, neq; in hac deſpectus parte iaceres.
Maceror, hoc unum & doleo tibi deeſſe Terenti.

Atque hactenus quidem de Caij Cęſaris uerſibus: nam de ipſius eloquentia, & dicendi facultate, cum ex ipſius commentarijs, tum Marci Tullij teſtimonio notius eſt, ut nihil clarius. C. quoq; Iulium Cæſarem, Lucij filium, oratorem illum præſtantiſsimũ, quem Marcus Cicero in ſecundo de Oratore, de ridiculis differentem inducit, poëtam fuiſſe legimus, cuius rei cum alij ſint teſtes, tum locupletiſsimi ſunt Cicero in Bruto, qui tragœdiarũ ipſius lenitatem cõmemorat, & noſtra ætate Hermolaus Barbarus. Fuit uerò hic Cæſar, Q. Catuli ex Põpilia matre frater, qui ciuili bello inter Syllam & Mariũ abſumptus eſt. Sed inſtitutũ ſequamur. C. Cęſarem

C. Iulius Cæſar Lucij filius.

Octauius Augustus. sequebat̃ Octauius Augustus, qui, licet Tranquillus dicat quòd summatim poëticam attigerit, & planè poëmatum non imperitũ fuisse, librum tamẽ hexametris uersibus editum reliquit, cuius argumentũ & titulus, Sicilia. Epigrammatũ quoq; libellum, quem balnei ferè tempore meditabatur, ex quo illud est, quod parum pudicum, dum se excusat, Valerius Martialis attulit, quod præfata uenia, & uestrûm utriusq; auriũ reuerentia, hic, ut Socrates olim, obtecto capite recitabo:

Quòd futuit Glaphyran Antonius, hanc mihi pœnam
Fuluia constituit, se quoq; uti futuam.
Fuluiam ego ut futuam, quid si me Manius oret?
Pædicem, faciam? non puto, si sapiam.
Aut futue, aut pugnemus, ait. Quid quòd mihi uita
Charior est ipsa mentula? signa canant.

Videtis in re obscœna lepôrem, candorem? Tragœdiã uerò, quam magno impetu exorsus fuerat, nõ succedente stylo, aboleuit: quærentibusq; amicis, uel, ut scribit Macrobius, Lucio tragœdiarum scriptore, respondisse ferunt, Aiacem suum in spongiam incubuisse. Achillis etiam fabulam ab Augusto compositam Græci quidam tradidere. Delectabatur uerò ueteri Comœdia, quam & publicis spectaculis sæpe exhibuit. Circunferuntur eius nomine uersus, quibus Vergilianam Aeneida cremari uetuit,

Ergo ne supremis potuit &c. Quos uersus

ſus etſi graues alioqui autores in Vergilij uita probare uidentur, nihilo minus acri iudicio uir Ant. Theb. non eius ætatis uerſus eſſe aſſeuerabat, utcunque Auguſto aſcribuntur. Feſcenninos item Auguſti uerſus in Pollionem celebrat Macrobius, de quibus interrogatus Pollio cur nõ reſponderet, Non facilè, inquit, eſt in eum ſcribere, qui poſsit proſcribere. Horatius quoq; ſtudioſum poëtices Auguſtum fuiſſe oſtendit, ad ipſum in epiſtolis ſcribens. Elogium Druſi Neronis tumulo Auguſtus, uerſibus à ſe compoſitis exculpi mandauit, ut eſt apud Tranquillum. Recitantes quoque Auguſtus benigne & patienter audiuit, nec tantum carmina & hiſtorias, ſed & orationes & dialogos: componi tamen aliquid de ſe, niſi & seriò & à pręſtantiſsimis, offendebatur. Sed de Auguſto iam plus ſatis. Poſt Auguſtum Tiberius Cæſar eius priuignus, adoptatus in filium, in tabula fuit, qui ut Tranquillus ſcribit, artes liberales utriuſq; generis ſtudioſiſsimè coluit. In oratione latinã ſecutus eſt Coruinum Meſſalam, quem ſenem adoleſcens obſeruauerat, ſed affectatione & moroſitate nimia obſcurabat ſtylũ, ut aliquanto ex tempore quàm à cura præſtantior haberetur. Compoſuit & carmen lyricum, cuius eſt titulus, Conquæſtio de Iulij Cæſaris morte. Fecit & græca poëmata, imitatus Euphorionem & Arrianum & Parthe

Tiberius Cæſar.

nium, quibus poëtis admodum delectatus, ſcripta eorũ & imagines publicis bibliothecis inter ueteres & præcipuos autores dedicauit, & ob hoc pleriq; eruditorum certatim ad eum multa de ijs ediderũt, maximè tamen curauit notitiam hiſtoriæ fabularis. Atq; hactenus quidem Suetonius. Plinius quoq; in ſecundo natural. hiſt. Tiberij Cæſaris carmẽ celebrat quod in ſtellam, quæ græcè Acontia dicta eſt, uiſam quinto illius conſulatu, perſcripſit. Tiberium ſequebat Germanicus Cæſar, Druſi filius, qui à Tiberio adoptatus, eiuſdem (ut putatur) iuſſu, ueneno è medio ſublatus in Syria à Piſone fuit, ætatis ſuæ anno quarto & trigeſimo. Veneni ſigna, ut ait Trãquillus, præter liuores, qui toto corpore erant, & ſpumas, quæ per os fluebant, eius quoq; inter cineres cor incorruptum repertum eſt, cuius ea natura exiſtimatur, ut ueneno tinctum nõ cremetur. Fuit uerò Germanicus cum domi tum foris excellentis ingenij & uirtutis, cuius quando uita à Suetonio & à Corn. Tacito deſcribitur, miſsis cęteris, ego ea tantũ quæ uel ad eius eloquentiã uel poëticã pertinent, attingam. Omnes, inquit Trãquillus, Germanico corporis animiq; uirtutes, & quantas nemini cuiquã cõtigiſſe ſatis cõſtat, formã & fortitudinẽ egregiã, ingenium in utroq; eloquentiæ doctrinæq; genere præcellens, beneuolentiã ſingularẽ, conciliandæq;

Germanicus Cæſar.

liandæq́ hominũ gratiæ, ac promerendi amoris mirũ & efficax ſtudiũ. Orauit cauſas etiã triumphalis, atq́ inter cętera ſtudiorum monumenta reliquit & comœdias græcas. Extant & in græcis epigrammatũ uoluminibus, quos legi, ipſius nõnulli uerſus in Themiſtoclem. Doctis ferè omnib. perſuaſum uideo, elegans illud epigrãma, quod numeris omnibus eſt abſolutũ, de puero Thrace, huius eſſe Germanici, quod digniſsimum eſt út hic & ubiq́ recitetur. Hoc autem ipſum eſt:

Thrax puer aſtricto glacie dum ludit in Hebro,
Frigore concretas pondere rupit aquas:
Dumq́ imæ partes rapido traherentur ab amne,
Abſcidit heu tenerum lubrica teſta caput.
Orba quod inuentum mater dum conderet urna,
Hoc peperi flammis, cætera, dixit, aquis.

Extat & in manibus habetur eiuſdem Cæſaris Germanici Aratea interpretatio, quam et diuus Hieronymus poſt Ciceronianã agnouit. Celebrat Plinius Germanici carmen, q̊d in Cæſaris Auguſti equũ cõpoſuit. Ouidius uerò poëta ubiq́ Germanicũ poëtã facit, ſummisq́ laudib. effert, ut in Faſtorũ libris, quos eidem dicauit: tametſi grãmatici quidam malint Tiberio Cæſari dicatos. At uos uidete q̃ bene Germanico conueniant, cum ſic canit:

Quæ ſit enim culti facundia ſenſimus oris,
Ciuica pro trepidis cum tulit arma reis.
Scimus & ad noſtras cum ſe tulit impetus artes,

Ingenij currant flumina quanta tui.

Sed id manifeſtius ad Suillium, cui nupta fuerat ipſius Ouidij priuigna, quam omnem elegiam ne uos, quæſo, legere pigeat, in ea enim de hoc ipſo Germanico ita inuenietis.

Si quid adhuc igitur uiui, Germanice, noſtro
Reſtat in ingenio, ſeruiet omne tibi.
Non potes officium uatis contemnere uates,
Iudicio precium res habet iſta tuo.
Quod niſi te nomen tantum ad maiora uocaſſet,
Gloria Pieridum ſumma futurus eras.
Sed dare materiam nobis, quàm carmina mauis,
Nec tamen ex toto deſerere illa potes.
Nam modò bella geris, nūmeris modò uerba coërces,
Quodq́; alijs opus eſt, hoc tibi luſus erit.

Hæc cum de Germanico dixiſſem, Video, inquit Piſo, & docti plerique mecum, Fabium Quintilianum iſtius etiam Germanici, quod dicere uideris oblitus, mentionẽ facere, ubi de ingeniorum æſtimatione agit. Cui ſtatim ego: Non oblitus, inquam, ſed in eo erratum eſſe oſtendam, cũ de Domitiano Cæſare paulò pòſt agemus. Succedebat uerò in tabulis

Claudius Nero Claudius Nero. Nam tametſi Claudius Cæſar, ut Dion & Suetonius ſcribunt, liberalibus diſciplinis à prima ætate non mediocrẽ operam dederit, ac ſæpe experimenta cuiuſqꝫ etiam & græcè & latinè publicarit, multaq́ꝫ perſcripſerit, ac in primis, hortante Liuio, hiſtorias, & Sulpitio etiam adiuuante: item de

alea librum, & Ciceronis defensionẽ aduersus Asinij Galli libros, & comœdiam græcã Neapolitano certamine docuerit, multumq́ pro tribunali etiam heroicis sit uersibus locutus: nouas etiam, ut idem Suetonius & Tacitus, & cum his grammatici tradunt, literarum formas addiderit, uulgaueritq́, compertum habens græcam literaturam non simul cœptã absolutamq́, quæ quidem literæ eo pereunte perierunt: non tamen ideo in poëtarum numero fuit, nec poëtę nomine dignus. At Nero egregiè poëticæ facultati operã dedit, & in ea est ambitiose uersatus: hanc uerò, ut reliquas uirtutes, ut scitis, fœdissimis ac teterrimis uitijs inquinauit, omniũ enim hominũ profligatissimis moribus fuit. Cornelius quidem Tacitus Neronem parum in poëtica ualuisse in suis historijs prodidit: cui, si coniectari licet, contradicit Tranquillus, qui illum quadam naturæ propensione ad poëticam ferri, & sine labore carmina scribere tradidit: idq́ eo argumento astruit, quòd pugillares libellosq́ illius manu perscriptos uiderit, in quibus multa & deleta & superinducta erant, ut planè à cogitante, atq́, ut ille ait, à generante exarata uiderentur. Celebrat idem eius carmen in Mithridatem. Scripsit item Troica, quę & urbis incendio expressit. Multa quoq́ à Dione in historijs, de Neronis uersibus traduntur, & præcipuè quæ poë

mata Troica dicta sunt: quædam & à grammaticis Seruio & Cornuto. Sed & Philostratus Neronis hymnos & tragœdias cõmemorat: quibus de rebus omnibus id facilè colligimus quod in Lucani morte recitauimus, laudis poëticæ auidissimũ Neronẽ fuisse, prȩsertim in principatus exordio: nam & illum recitasse carmina non domi modò, sed & in theatro quoq;, scribit Suetonius, tãta omniũ lætitia, ut ob recitationẽ supplicatio decreta sit, atq; pars carminũ aureis literis Ioui Capitolino dicata. Adhuc leguntur quȩdam, ut creditur, Neronis carmina, quæ apud scriptores passim reperiuntur, ut illud:

Colla Cithæriacæ fulgent redimita columbæ. Quidam & Neronis illa existimãt quȩ sunt apud Persiũ, *Torua Mimalloneis &c.* Verũ de hoc immanissimo, ut cum Paulo dicã, leone, iam plus satis, qui nõ poëtica, diuina facultate dignus, sed immani ut feritate noscat. Post Neronem duo Flauij Vespasiani filij fuerãt, alter *Titus.* humani generis delitiæ, Titus, alter flagitiũ, *Domitianus.* Domitianus: utrũq; enim poëtã fuisse literarum monumentis cõstat. De Tito ita Suetonius: Memoria, inquit, Titi singularis, docilitas ad omnes ferè tum belli tum pacis artes, armorũ & equitandi peritissimus, latinȩ grȩcæq; linguȩ, uel orando uel in fingendis poëmatib. prõptus & facilis, sed nec musicæ quidem rudis, ut qui cantaret, psalleret, iucũdè,

scien-

ſcienter. Eutropius quoqꝫ & Suidas cum de ipſo Tito agunt, Poëmata, inquiũt, & tragœdias græca uoce egit. Sed & audiendus eſt Iſidorus, qui propè ad uerbum de Tito ita ſcribit: Regnauit Titus annos duos: hic in utraque lingua uſqueadeo facundus, ut cauſâs latinè ageret, poëmata & tragœdias græcè cõponeret. Fuit & idẽ adeò bellicoſus, ut in expugnatione Hieroſolymorũ, ſub patre militans, duodecim propugnatores, duodecim ſagittarũ ictibus confoderet. Porrò in imperio tantæ bonitatis fuit, ut nullũ omnino puniret, ſed cõuictos aduerſum ſe cõiuratione dimitteret, atqꝫ in eadẽ familiaritate, qua antè habuerat, retineret. Huius etiã inter cętera illud celebre dictũ fuit, Perdidiſſe diẽ qua boni nihil feciſſet. De Domitiano uerò Fabius Quintilianus, qua parte poëtarũ iudiciũ facit, ipſo adhuc Domitiano uiuente, à quo ſororis filiorum inſtitutioni præfectus fuerat, quæ mox dicã, ſcripſit, atqꝫ propterea neſcio quo pacto adulari potius, q̃ uera dicere uideri poteſt, ad quam rem quoqꝫ propenſior Hiſpana ſolet eſſe natio. De Domitiano igitur hæc Quintilianus: Hos, inquit, nominauimus, quia Germanicũ Auguſtum ab inſtitutis ſtudijs deflexit cura terrarum, parumq́ꝫ deis uiſum eſt, eſſe eum maximũ poëtarum. Quid tamẽ ijs ipſis eius operib. in quę donatus imperio iuuenis ſucceſſerat, ſublimius,

doctius, omnibus deniq; numeris præstantius? quis enim caneret bella melius, quàm qui sic gerit? quem præsidentes studijs deæ propius audirent? cui magis suas artes aperiret familiare numen Mineruæ? Dicent hæc plenius futura secula, nunc enim cæterarum fulgore uirtutũ laus ista perstringitur. Nos tamen sacra literarum colentes feras Cæsar, si non tacitum hoc præterimus, & Vergiliano certè uersu testamur,

Inter uictrices hederam tibi serpere lauros.

Atq; hæc quidem de Domitiano Fabius. An nescis, tunc inquit Piso, à doctis plerisq; uiris ista Quintiliani uerba nõ de Domitiano afferri solere, sed de Germanico, ut paulò antè dicebamus? Quin, inquam, Piso istuc ipsum scio: at hi quicunq; illi sunt, tota, ut dicitur, uia aberrant. Nam ut alia omittam, quis nõ uidet ad Domitianũ uiuentem, non ad Germanicum, uno iam ferè seculo extinctum, ea scribi? Tum, quis Mineruam ignorat à Domitiano præcipuè cultam, seq; eius deæ filiũ appellari uoluisse, id quod & poëtæ & historici prodiderunt? Quod autem poëticæ Domitianus operam dederit, testis in primis est Martialis multis in locis, & Valerius Flaccus, qui illum & patris & fratris gesta canere ait: ita enim Flaccus ad Vespasianum patrem, libro primo Argonauticôn:

—Versam proles tua pandat Idumen,

Nanq;

Nanq; potest Solymo nigrantem puluere fratrem,
Spargentemq́; faces, & in omni turre furentem.
Illa tibi cultusq́; deûm, delubraq́; genti Instituet.

& reliqua. Appellatus uerò Domitianus Germanicus fuit, quoniã cum patre in Germanica fuisse expeditione dicitur, uel quòd Batauos Germaniæ populos cum Antonio & Mutiano, ut Tacitus scribit, in ditionẽ redegit: qua de re & Syllius,

At tu transcendens Germanice facta tuorum
Iam puer auricomo performidate Batauo.

Et Martialis:

Nobilius domito tribuit Germania Rheno,
Et puer hoc dignus nomine Cæsar eras.

Idem alibi ait. Domitianũ tamẽ Tacitus scribit poëticã simulasse, nõ amasse. Cum enim, inquit, inuidiam sibi concitasset, quòd absente patre & fratre imperij munia subiret, eludiq́ à senioribus iuuentã suam cerneret, studium literarũ & carminum amorem simulabat, quò uelaret animũ, & fratris æmulationi subduceret. Quibus uerbis manifestè cognoscimus, non ex animo, sed simulatione quadam, se literis & poëticæ dedisse, quod mox imperio potitus palàm fecit, id quod et Suetonius subinnuit. Connumeratus quoq; est inter poëtas Nerua Cæsar Imperator, q̃d & Plinius in epistolis ostendit. Sunt qui hũc ipsum Neruam Cocceium esse existimẽt, qui puer cum esset, à carminis dulcedine Tibulli *Nerua Cæsar.*

Diuus Adrianus.

nomine uocaretur. Fuit uerò & diui Adriani imago inter poëtas posita, cuius nomen non modò latini quidam, sed Græci quoque nonnulli cum afflatu notant, cum melius ac frequentius sine scribatur, si ab Adriæ ciuitatis nomine deducatur. In antiquitatum elogijs utrunque comperi. Fuisse uerò Adrianus abusque adolescentia græcarum literarũ adeò studiosus traditur, ut uulgò Græculus appellaretur, ut Aurelius Victor & Spartianus prodidere. mox rerum summam & imperiũ adeptus, in Græcia est diutissimè uersatus, id quod ante Aurelium & Spartianũ multis in locis ostendit Pausanias. Sed Adriani uitam Dion & Spartianus copiose, & græcus sine autore liber, apud quos uos ea legetis: nunc ego tantum pöëticam, & quæ ad tabulas attinent, uobiscum attingam. Fuit uerò Adrianus in pangendis uersibus uersatus, sæpéque non modò cum philosophis alijsque scriptoribus certauit, sed & carminibus faciẽdis cum poëtis: &, ut ait Sextus Aurelius, Atheniensium studia moresque auxit, non poëtico tantum sermone, sed & cæteris disciplinis. Nam ad lacessendum pariter & respondendum, serijs, ioco, maledictis, acerrimus fuit, & protinus carmẽ carmini referre, ut prorsus meditatum dictum aduersus omnia crederes. ut quum aliquando poëta quidam dicacior Florus nomine, illum inter Scythas & Bri-

& Britannos uersantem uideret, in eum ita lusit:

Ego nolo Cæsar esse,
Ambulare per Britannos,
Scythicas pati pruinas.

Ille urbanè Floro sic statim respondit:

Ego nolo Florus esse,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Calices pati rotundos.

Vel culices, ut eruditi aliqui apud Spartianum legũt, id obscœnè interpretantes. Extat uerò Flori huius poëtæ uel alterius mentio apud græcum Polianum, inter græca epigrammata. Illud quidem quod de Adriano legitur, nescio, inquam, maiore cum risu an stomacho uobis nunc referam, quòd eousque est insano amore prosecutus Antinoũ, puerum Bithynum ex urbe Cithynide, quæ & Claudiopolis dicta est, ut illi mortuo pro tumulo & sepulchro urbem, pro exequijs sacra & diuinos honores instituerit, eúmque in deorum numerum retulerit, & stellam dixerit se in cœlo uidisse, quæ esset ipsius Antinoi, Dionæam (puto) Cæsaris stellam æmulatus. Eiusdem insuper oraculum celebre statuit, in quo Adrianus ipse uates, pro Deo, à se compositis carminibus responsa dare solitus erat: quam rem ut uanissimè & leuissimè factam Christiani scriptores

Tatianus, Origenes, Eusebius, Prudentius, aliiq; cauillis meritò insectati sunt. Composuit item Adrianus uaria poëmata, ut Dion scribit. Est à Spartiano traditum, multa eum amatoria carmina cõdidisse de suis dilectis, quos honestiore uocabulo catamitos uocabat. L. quoque Apuleius de illo ita in apologiis: Diuus, inquit, Adrianus cum Voconii amici sui poëtæ tumulum uersibus ornaret, ita scripsit:

Lasciuus uersu, mente pudicus eras. quod nunquam ita dixisset, si forent lepidiora carmina argumentũ impudicitiæ habenda. Multa præterea, inquit Apuleius, ipsius diui Adriani id genus me legere memini. Hactenus ferè Apuleius. Composuit præterea Adrianus & alia, quæ amicis dabat publicanda suis nominibus: unde & Phlegontis libros Adriani fuisse multi credidere. Κατὰ τραϊανῦ quoq;, seu, ut in peruulgatis Spartiani codicibus legitur, Catacrianos, id quod & aliquibus placere uideo, uel ut aliquãdo credidit Hermolaus, Catachlyanos, à tenebris scilicet, libros obscurißimos, Antimachum imitatus reliquit. Fuit cum ego legendum putarem apud Spartianum, κατ᾽ ἀδριανῦ, quòd uidelicet ipse de se græcè scripsisset, ut modò dicebam: hoc uerò tẽpore super hac re nihil planè statuo. Sunt tamen qui non Antimachum, sed Callimachum apud Spartianum legant, quòd ob

scuris

ſcuris carminibus Apollonium Rhodium ſit inſectatus Callimachus, ut ſuperioribus ſermonibus retulimus: & non catacrianos, ſed catacriticos legunt, quaſi dicas condemnatorios libros, παρὰ τὸ κατακρίνω. quæ ſi uobis caſtigatio arrideat, eam Alciato Iuriſconſulto & uiro docto acceptam referatis. At uerò Antimachum poëtam tanti fecit Adrianus, ut eum Homero anteponeret, q̄d Dion & Suidas tradunt. Adeò quoq; antiquitatis ſtudioſus, ſi nō potius ſuperſtitioſus fuit, ut ineptè Ennium Vergilio, Catonem Ciceroni, Cæcilium Salluſtio prǽferendos cenſeret. Sed & illi uitio iure datur quòd de abolendo Homero cogitaret, ac pro eo, ut Dion ſcribit, Antimachum induceret ut in ſcholis prælegeretur. Extāt eius græca carmina in quendam ſemiaridum, ſi modò rectè ἡμίξηρον interpretamur, qui ab ipſo Adriano uictum petebat. carmen eſt in primo epigrāmatôn. Fertur & uerſiculus quē Pompeij ſepulturæ appoſuiſſe dicitur, quam & magnificentius extruxiſſe Spartianus prodidit, cum peragrata Arabia Peluſium perueniſſet. Verſus eſt huius ſententiæ:

Oſſa uiri magni, tenui quàm clauſa ſepulchro.

Legitur & græcè apud Dionem, & in primo epigrammatôn. Alij ſunt eius uerſus, ſi recordor, apud Pauſaniam. Equum habuit Adrianus cui Boryſthenes nomen fuit, ut ſcribit

Dion, quo in uenatione plurimũ utebatur, cui mortuo sepulchrũ & columnã erexit, & epigrãma inscripsit. quocirca, inquit Dion, minus mirum est si Plotinam, cuius potissimum opera imperium adeptus fuerat, mortuam ornauerit, & plurimum coluerit, nouemq́ dies in eius funere, pullis uestibus indutus, fuerit, hoc est, nouendiale sacrum fecerit: nam & illi templum quoque erexit, hymnosq́ in eam composuit. Ipse uerò Adrianus cùm moreretur hos uersiculos fecisse dicitur:

Animula uagula, blandula,
Hospes, comesq́; corporis, quæ nunc
Abibis in loca? pallidula
Rigida, nudula, nec, ut soles, Dabis iocos.

Tales etiã nec multò meliores græcos fecit. Reliquit autẽ, ut Suidas ait, uaria poëmata. Atque hactenus quidem de Adriani poëtica. Nunc de L. Ceionio Cõmodo, qui Aelius Verus Cæsar dictus est, agamus, quẽ Eutropius & Aurelius Victor L. Annium nominare uidentur. Fuit uerò Ceionius ab Adriano adoptatus, sed per immaturũ obitum ad imperium peruenire nõ potuit, literis omnifariam eruditus, eloquentia & carmine facilis. Hũc Spartianus ait in lecto semper habuisse Ouidij & Apicij libros amorũ. Idem Martialem, epigrammatũ poëtã, suũ Vergiliũ appellabat, quod etsi iniquũ uidet fuisse iudiciũ,

L. Ceionius Cõmodus.

eius tamen declarat poëtices & argutiarū studium, & propterea dignus ut inter poëtas cōnumeret. Dignus & Marcus Antoninus, Pius cognomento, philosophus, cuius licet uersus nō legerim, tantæ tamen eruditionis & doctrinæ fuit, ut meritò cum his laudandus sit. Eius certè librum græcè scriptum legi, cuius titulus, μάρκυ ἀντωνίνυ ἐκ τῶν καθ' αὐτὸν, ex quo uariam & multiplicem illius sapientiam facilè colligere possimus. fuit hic unus inter Cæsares omnes æquissimus ac optimus. Expressum illud certè in eo est quod à philosophis quæri solet, cur ex optimis parentibus pessimi plerunque filij nascant. Nam quò M. Antonius melior & iustior, eò filius Cōmodus immanior & sceleratior. Sed utriusque uita cum à latinis scriptoribus tum græcis est copiose descripta, & præcipuè Herodiano Capitolino & Lampridio. Fuit & L. Verus Antoninus, L. Veri, de quo paulò antè diximus, filius in poëtarū numero, qui, ut Sextus Aurelius scribit, carminū, & maximè tragicorum, studiosus fuit. Optimos hic magistros habuit, Scaurū grammaticū latinum, Scauri filiū, cuius quædam in grāmatica ferunt: & Valeriū Harpocrationē græcū rhetorē, cuius lexicon legit in decem græcorum rhetores, ex quo nonnulla in his exponendis imaginibus decerpsi. Harpocrationem Capitolinus celebrat & Suidas, eius

Marcus Antoninus Pius.

L. Verus Antoninus.

tamen nominis & alios legimus. Versus uerò L. Verus Cæsar in pueritia primùm fecit, mox se orationibus tradidit, meliorq́ orator factus est quàm poëta, imò ut uerius fertur, peior poëta quàm rhetor. multos tamen ille secum disertos & eruditos habuit, à quibus & adiutus fuisse dicitur in ijs quæ scribebat. Regnauit cũ M. Antonino philosopho annis XI. Apud Altinum apoplexia perijt, quem morbum nimijs uoluptatibus contraxisse constans fuit opinio. eius uitam copiose describit Capitolinus & Herodianus. Potest & inter hos Cæsares P. Aelius Pertinax annumerari, qui inter bonos potius, quàm malos principes à scriptoribus refertur. Humili hic loco natus, patre libertino, natione Ligus. Literis & calculo puer operam dedit, in grecis in primis eruditus. Sulpitium Apollinarem, hominem illius ætatis doctissimũ, cuius Gellius & Capitolinus meminere, audiuit: post quem grammaticã Pertinax professus, doctorq́, ut Sext. Aurelius ait, literarũ fuit, atq; exinde per diuersa officia, diuersos magistratus, uariamq́ fortunam ad imperiũ tandem assumptus est. quo modo ad Pontificatum Romanũ Nicolaus Quintus, & ipse Ligus ascendit, bonorũ & literatorum fautor. In quo cum esset fastigio Pertinax constitutus, poëtis tamen interdum operam dabat, ut cum eius fatum imminebat, quo die, ut

P. Aelius Pertinax.

ut ſcribit Capitolinus ad Athenæum, quam parauerat proceſsionem ut poëtam audiret, ob præſagiũ diſtulit. De eo etiam fertur, cum ſine amicis cœnaret, uxorem tantum adhibebat & Valerianũ, qui cum eo docuerat, ut fabulas literatas haberet, ut Capitolinus ſcribit, à quo eſt omnis eius uita perſcripta, & item ab Herodiano. Septimius quoq; Seuerus Imperator quamuis Africanus genere, literarum tamẽ ſtudijs iam ab ipſa pueritia & græcè & latinè apprimè imbutus, in quibus, ut Spartianus ait, eruditiſsimus fuiſſe traditur. Athenas quoq; ſtudiorũ & ſacrorũ cauſa iuuenis profectus eſt, cum philoſophię eſſet & dicendi ſtudio ac doctrinæ cupidus: tametſi Aurelius Victor latinis tantum literis ſufficienter inſtructum ſcribit, & Punica eloquentia promptiorẽ. crudelior uerò fuiſſe dicitur. Vitam ipſe ſuam tum publicã tum priuatam perſcripſit, quæ nunc non extat. eandem Spartianus & Herodianus copioſe perſecuti ſunt. Sunt & qui poëtam inter Cæſares reponãt Opilium Macrinũ, quòd cum in Africa exularet, ſub uirtutis ac literarum prætextu, ſtudijs operam nõ mediocrem impenderit, & uerſus ac epigrãmata multa cõpoſuerit, ſecumq; unà ſemper in cõuiuijs uiros doctiſſimos eſſe uoluerit, cum quibus de liberalibus ſtudijs diſſerens, neceſſario abſtineret. Cum uerò in eum græca quædam car

Septimius Seuerus.

Opilius Macrinus.

mina edita fuiſſent, ijs ipſe ita iambicis carminibus reſpondiſſe fertur, ut ea iucundiſsima & optima ab omnibus haberentur: quæ quidem iambica dolet amiſſa Capitolinus tunc, cum Macrinus ipſe & filius Diadumenus tumultu facto occiſi ſunt. Leguntur adhuc & eius quædam carmina, quę quoniam parum caſtigata ſunt, minusq́; placent, ideo uobis hoc loco nō recito. Rectè, inquit Piſo, facis, nam eius uitā omnē & græcè & latinè copioſe deſcriptā, cum libuerit legere poterimus. Sic eſt, inquam: ſicuti & Clodij Albini, qui & ipſe doctus fuit & eruditus: nam puer græcis & latinis operam dedit, artis militaris peritiſsimus, ut Marci Antonini & Commodi teſtantur epiſtolæ: agri uerò colendi ita ſtudioſus, ut Georgica ſcripſerit. Oblatū Albinus à Commodo Cæſaris nomen reſpuit, quod cum ſub Seuero ſponte in Gallia ſumpſiſſet, Lugduni occiſus eſt. Compoſuit præter Georgica Albinus fabulas Mileſias, quarum fama non ignobilis fuit. Id ei obiecit in calumniam Seuerus, ad Senatum ſcribens his uerbis: Maior, inquit, fuit dolor, quòd Albinum pro literato laudandum pleriq; duxiſtis, cum ille nænijs quibuſdam anilibus occupatus, inter Mileſias Punicas Apuleij ſui, & ludrica literaria cōſeneſceret. Quæ uerò fabulæ Mileſiæ fuerint, quas & orationes, hoc eſt, λόγους μιλησιακοὺς in Amoribus

Lu-

Lucianus uocat,plerique docuere,quos inter Politianus & Beroaldus.Hoc genere Milesiacôn apud Græcos scripsit Aristides, cuius libri inuenti ferunt à Parthis inter Crassorum spolia,ut Plutarchus &Appianus tradunt. Illud mirum uideri potest, quòd Beroaldus scribit Aristidem poëtam fuisse,cum nusquam id lectũ sit:nam quos uersus affert Ouidij,ita in antiquis &castigatis leguntur:

Iunxit Aristides Milesia crimina secum,
Pulsus Aristides nec tamen urbe sua.

Planius id infra ostendit idem poëta:

Vertit,inquit,*Aristiden Sisenna, nec offuit illi,*
Historiæ turpes inseruisse iocos.

Vtcunq;, ego Aristiden in poëtarũ numerũ nõ retuli. Fuit & alter Aristides, Adrianeus orator,cuius orationes extant,illo longè Aristide posterior.Sed nos potius ad nostrum institutũ reuertamur, & Alexandrũ Cæsarẽ, *Alexander.* Mammææ filiũ,poëtã fuisse accepimus,& eloquentẽ, sed græca magis quàm latina lingua.Hic,ut Lampridius autor est,uersu non inuenustus fuit,bonorũq; principũ uitas uersibus scripsit, modulatè cantauit & egregiè, sed nunquam alio conscio, nisi pueris suis testibus. lyra quoq; & tibia, alijsq; instrumẽtis musicis cecinit.Platonis præcipuè libros legere solitus fuit: si uerò latina, non alia magis quàm de Officijs Ciceronis legebat, id quod & te Pice facere uelim : hæc enim

uolumina non modò in manibus habenda quotidie, sed ediscenda etiam. Legebat item de repub. nõnunquam & orationes & poëtas, in queis Serenum Sammoniacum, quem ipse nouerat & dilexerat, cuius Sereni alibi uitam retulimus. Et Horatium ac Athenæũ quoque frequenter accedebat, ut uel poëtas recitantes audiret, uel oratores. Delectabatur & in mensa literatis fabulis. Cum eum aliquando eorum temporũ poëta hoc epigrãmate perstrinxisset:

Pulchrum quòd uides esse nostrum regem,
Quem Syrum sua detulit propago,
Venatus facit, & lepus comesus,
Ex quo continuum capit lepôrem.

respondisse dicitur græcis uersibus in hanc sententiã:

Pulchrum quòd putas esse uestrum regem
Vulgari miserande de fabella,
Si uerum putas esse, non irascor,
Tantum tu comedas uelim lepusculos,
Vt fias, animi malis repulsis,
Pulcher, neu inuideas liuore mentis.

Appellare item Alexander est solitus Vergilium poëtarum Platonem, cui cum reliquis poëtis latinis operã dabat quotidie. Sed uobis in promptu est & græcè & latinè totam Alexandri historiam perlegere, atque ideo de *Toxotius.* eo iam satis. Sunt & qui Toxotium poëtam faciant, qui ex Antoninorũ familia senator fuit, & iuuenis post præturã periit. Toxotio Iunia

Iunia Fadilla proneptis Antonini nupsit. Celebrabantur huius Toxotij poëmata, quo tempore suam Capitolinus scripsit historiã: nunc sunt deperdita. Fuerunt & duo Gordiani poëtæ, pater & filius, qui ab exercitu in Africa Imperatores creati, ab eodem post tertiumdecimũ mensem alter occisus, alter Carthagini laqueo uitã finiuit, ambo utiq; poëtæ. Nam Gordianus pater cũ adhuc esset adolescens, poëmata plurima scripsit, quę multò post eius mortem extitere, & quidem cuncta quæ ex Gręcis Cicero traduxit, adeò ut ea Ciceroni nimis antiqua uiderentur. Condidit præterea, quemadmodum Vergilius Aeneidos, Statius Achilleidos, & multi Iliados, ipse uerò Antoniniados, hoc est, de Antonino Pio uersibus disertissimis libros triginta, uitã, bella, publicè priuatimq; gesta: atq; hæc quidem omnia cum adhuc iuuenis esset. Moribus item fuit ornatissimus, ita ut nihil ei posset obijci, semper cum Platone, cum Aristotele, cum Tullio, Vergilio, cæterisq; ueteribus agens. Aliũ certè quàm merebatur exitum tulit. At Gordianus filius & ipse utroq; genere multa composuit, quæ aliquãdiu ab affinibus cognatisq; suis frequentari solita accepimus, mediocri illo scribẽdi genere composita, ut neq; sublimia, neq; tenuia uiderentur, & ut ait Capitolinus, quæ hominis esse apparerent ingeniosi, sed luxu

Gordiani

riantis, & suum deferentis ingenium. Hactenus quidẽ de Gordianis. Post quos erat Balbinus, qui à Senatu cũ Puppieno, qui ab aliquibus Maximus appellatur, & Gordiano iuniore Cæsares creati sunt. Fuit quidẽ Balbinus nobilissimus, bisq́ consul, multarum etiam prouinciarũ rector: nam Asiam, Africam, Galatiam, Bithyniã, Pontum, Thracias & Gallias administrauit. Fuit & exercituũ imperator, sed omnino minor in militarib. quàm rebus ciuilibus. tãta uerò bonitate & pudore, tanta morũ sanctimonia fuit, ut ingentem sibi & populorum & exercituũ charitatem atq; amorem cõpararet. Originem ipse se ducere à Cornelio Balbo Theophane dicere solebat, qui à Cn. Pompeio ciuitate donari meruerat, cum in sua quoq; esset patria nobilissimus, idemq́ historiæ scriptor, & quem M. Tullius sua oratione defendit. Scripsit uerò Balbinus multa poẽmata, quæ suo tempore multo in precio fuerũt. Multa apud historicos legũtur, quæ ad ipsius Balbini laudem pertinent, quæ ego nunc breuitatis causa missa faciam. Post Balbinũ Gallienus fuit, seu, ut isti malunt, Galenus, id quod in medici nomine recipimus: in Cæsare autem non solum in antiquis exemplaribus, sed etiam in marmoribus, GALLIENVM identidem inuenimus. Imperator hic fuit, quod negari non potest, cum oratione & poẽ-

Balbinus.

Gallienus.

& poëmate, tum omnibus ingenuis artibus clarus. Gallieni est illud epithalamij carmen, quod inter centum poëtas præcipuũ habitum fuit. Nam cum fratrum suorum filios iungeret, omnesq; poëtæ Græci epithalamia dixissent, idq; per dies plurimos, ille cum nubentium manus teneret, ita cecinisse fertur:

Ite, ait, ô pueri, pariter sudate medullis
Omnibus inter uos, non murmura uestra columbæ,
Brachia non hederæ, non uincant oscula conchæ.

Longum esset eius uersus orationesq; connectere, quibus suo tempore tam inter poëtas, quàm inter oratores emicuit. In reliquis uerò luxui & gulæ deditus, quibus inglorius despectusq; omnibus uacans, patrẽ Valerianũ à Persarum rege captum, ignobili seruitute cõsenescere permisit. Nam quãdiu uixit, Sapores rex, eo incuruato pro scabello, pedem eius ceruicibus imponẽs, equũ ascendere solitus erat. Gallieni igitur uitijs, atq; hac ignominia factum est, ut ipsius uirtutes alioqui claræ, offuscatæ sint & obtectæ. Verũ hæc ex multis de Gallieno, quem in tabulis Numerianus Cæsar sequebatur, qui, ut est memoria proditũ, poëta fuit optimus, & Chari Imperatoris filius, egregijs moribus præditus, eloquẽtiaq; mirabili: declamationũ uerò magis stylo quàm Tulliano. Versu quoq; ita excelluit, ut sui tempo-

Numerianus Cæsar.

ris poëtas omnes uinceret: nam & cū Olympio Nemesiano contendit, de quo antè locuti sumus: & Aurelium Apollinarem iamborum scriptorem, qui patris eius gesta in literas retulit, uelut solis radio obtexit. Numerianus cum aliquando ad Senatum orationem misisset, tantum eloquentiæ in ea pofuisse fertur, ut illi statua à Senatu, quasi rhetori, in Vlpia bibliotheca decerneretur, in qua ita scriptum erat: Numeriano Cæsari, oratori temporibus suis potentissimo. Numeriani tamen nomen & decus obtexit eius in Christianos immanis crudelitas, qua cum aliis Chrysanthus, insignis tum pietate tum doctrina, suppliciis atrocissimè necatus est. Fuit & Flauius Constantinus non ineloquēs, qui literarum studia coluit, & bonas artes fouit, legere ipse, scribere, meditari, ut Sex. Aurelius tradit, solitus, non tamen poëtica laurea insignis. Cuius filius

Constantius. Constantius non parum celebratur: nam præter eloquentiam, & componendis carminibus quoq; aptus fuit, cuius omnem historiam Ammianus Marcellinus, & nostris tēporibus Pomponius Lætus executi sunt.

Valētinianus. *Gratianus.* Fuerunt etiam & poëtæ & Cæsares, Valentinianus & Gratianus Imperatores. Valentiniani quidem celebrat Ausonius Centonem, in nuptiis elegātissimè conditum: atq; ait ab eodem sibi imperatū, ut in eadem ma-

teria

teria alterũ faceret. Gratianus uerò, ut Sex. Aurelius & Paulus Diaconus scribunt, literis haud mediocriter institutus, carmen facere, ornatè loqui, explicare controuersias rhetorum more. Fuit uerò Gratianus Ausonij Galli discipulus, qui adeò in magistrum gratus fuit, ut de eo illud græcũ meritò dici posSit, ἀντιπελαργεῖν. Ausonium enim consulem declarauit: unde extat illa, qua ei gratias agit, oratio, quam mihi puero & cõdiscipulis plurimũ eius ætatis doctores cõmendabant: nunc quid de ea dicam, aliud nihil habeo, nisi quòd in ea crebræ quidem sententiæ, sed eloquentia Gallicana, nec ea in qua Iulius Florus, ut scribit Fabius, princeps fuit, sed longè posterior, hoc est, ut nunc nostri hi Ciceroniani dicunt, corruptior. Sed hæc nos in præsentia nõ quærimus. Hic ipse Gratianus seniorem Theodosiũ Imperij sibi collegam fecit, mox à Maximo tyranno est per uim occisus. Fuit & in huius tabulæ parte imago Eudociæ, quam alij Eudochiam, *Eudocia.* alij Eudoxiam uocant. Sed certè apud Græcos nunc Eudociæ frequẽtius, nunc Eudoxiæ nomine nuncupata est, nec unius huius tantum, sed diuersorũ aliorum temporum aliæ, si quis legere uoluerit Græcorũ Imperatorum uitas, quæ incerto autore, magno uolumine habentur, uel quæ à Nicephoro historiographo scriptæ traduntur. Hæc, in-

quã, Eudocia Theodosij iunioris uxor fuit, supra modũ carminũ & poëtices studiosa, Leontij sophistæ Atheniẽsis filia, quæ, ut Socrates ait in historia, plurima scripsit poëmata uersu heroico: à patre uerò Leontio apprimè fertur liberalibus disciplinis erudita. Sunt qui hanc ipsam existiment Centonem confecisse ex Homero de CHRISTO domino, quæ græcè ὁμηροκέντρα dicuntur. alij Probam prodidere, ut cum de Proba agemus, uobis planius ostendam. Fuit quidem Eudocia, antequàm Theodosio nuberet, à Christi pietate aliena, nomine proprio Athenais uocitata: sed cum Theodosio placuisset, eam prius uxorem accipere noluit, quàm & moribus Christianis esset imbuta, & lustralibus aquis abluta: id quod ei utrũq; tum Atticus Magnus, Constantinopoleos antistes præstitit, proq; Athenai Eudociã nominari uoluit, quòd scilicet optimè regi placuisset: ita enim εὐδοκία interpretatur. Porrò Eudocia est aliquandiu Hierosolymæ diuersata, cum fortè, nescio qua causa, ab Imperatore recessisset, uel potius, ut Socrates in duodecimo, & Nicephorus in primo tradunt, cum ab Imperatore marito illuc missa fuisset, ut sacros hymnos & donaria religionis ac pietatis causa eò deferret, & ut subdit Socrates, hoc enim & ipsa uotũ habuerat, si filiam nuptam uidisset. Nam fuit illi filia eodem nomine

mine Eudocia, uel ut alij scribũt, Eudoxia, quam Valentinianus posterior, cõsobrinus, Occidentis Imperator uxorẽ duxit. His igitur nuptijs peractis Eudocia Hierosolymã petijt, & tam ibi sacras ędes, quàm inter eun dum & redeundum aliubi cõstitutas, & honorauit, & muneribus multis honestauit, ut in Tripartitæ libro ultimo legimus. Sed & Theodosius eius maritus, pręter pietatem & religionem erga Deum summam, discipli narum literarumq́ apprimè fuit eruditus, ut ijdem scribunt historici. Monet me hoc loco Eudoxiæ nomen, &, qua piè afficior, erga D. Ioannem Chrysostomũ singularis pietas, ut uobis hoc dicam: Arcadij Impera toris Theodosij istius parẽtis fuisse uxorem & ipsam Eudoxiam nuncupatã, quam iniquissimam perpessus est semel & iterum uir sanctissimus & eloquẽtissimus Ioãnes ipse Chrysostomus: eius enim reginæ opera ac fraude exilium bis passus est, quo secundo cum reuocatus rediret, æstu, ob solis ardorem, & languore decessit. Historia est copio se à Palladio descripta, itemq́ in Tripartita, & à Suida, alijsq́. Sed iam tempus ut narrationem nostram continuemus. Inter Augu stos & Cæsares non multò plures memini fuisse, etsi à Musis non abhorrentes complu res extitisse comperimus. Nam ex quo diui sum declinare cœpit Imperiũ, ut cæteræ bo

næ artes, ita & bonæ simul literæ pessum iue re. Fuit quidem nō incelebris Leo ille, qui Basilij filius, Philosophus cognominatus est, qui circiter annum DCCCLXXXVII. à uerbo Dei corporato, Byzantij & Orientis annis XXV. imperium tenuit, cuius filius Constantinus Ducas fuit, qui & de Christiana religione probè sensit, & optimis artibus & disciplinis operam nauiter impendit. Huius Constantini liber ille celebratus est, quē moriens Romano filio reliquit, in quo summam totius Imperij, sociorum fœdera, hostium uires quæ & quantæ essent, aliaq; omnia ad Imperium spectantia complexus est: quem librum hodie Venetorum respublica in sua peculiari bibliotheca diligētissimè custodiri facit. Huius quoq; Constantini tempore, uir cum in omni liberalium artium scientia, sed & peregrinarum, floruit M. Psellus, cuius innumerabiles penè libri curiosorum & studiosorum manibus teruntur. Ad hunc certè Constantinū Pselli de uictus ratione, hoc est, de diæta, & de auro conficiendo, hoc est, chrysopœia, libri extāt, quos quidam non sanè indoctus Constantino Magno datos, perperàm etiam scripto credidit: ut commentaria mittam, quæ in Zoroastris Chaldaica symbola leguntur, & canones astronomicos, & cætera. Videndum quidem, & sanè considerandū, an huius Constantini

Leo Philosophus.

Constantinus Ducas.

Psellus.

Impe-

Imperatoris libri uiginti sint de tota re ru-
stica, qui hodie leguntur, ex diuersis ac ua-
rijs scriptoribus cõcinnati: cuius argumẽti
& ordinis xx. alij legũtur sub Heronis phi
losophi nomine. Fuit & huius Constantini
Ducæ filius, & M. Pselli discipulus, Michaël Michaël
Ducas Imperator Constantinopolitanus, Ducas.
qui à fame & penuria, quæ in exordio eius
principatus Cõstãtinopolitanã urbem in-
uaserat, Parapinaceus cognominatus fuit.
Hic quidem Michaël cætera ignauus ac se-
cors, nisi quòd bonis artib. sub Psello profe
cit, atq; in primis in factitãdis uersibus, qua
in re græca illum Imperatorũ cõmendat hi-
storia. Ad hunc, ut reor, Michaëlem extat Si
meonis Antiocheni medici de facultate ci-
bariorũ libellus, quem me propediem spero
in lucem daturum: uideo enim illum esse ra-
rissimũ, nonnulliusq; utilitatis studiosis fo-
re. Verum hactenus de Cæsaribus & Impera
toribus, cæterisq; dictum sit, tametsi longè
plures doctrina insignes extitere: at qui in
poëtica facultate nobiliores, hi, uel paulò
plures fuerunt. Quæ ubi dixissem, paulumq;
quiescerem, ut me ad cætera dicenda compa
rarem, sic inquit Piso, idem penè innuente
Pico: Reliquam tabulæ istius partem ut no
bis expedias, non minore attẽtione ex te au-
dire auemus, quàm superiorem, teq; perin-
de moramur. Atq; ego nõ diu cunctatus, sic

eos attentus intuens, Restat,inquam,si tabularum ordinem sequi uolumus,ut poëtarum uobis imagines recenseam, qui spretò deorum inanium cultu, & superstitione uana,uni se Christianæ religioni,& ueræ pietati addixerunt,& de ea carmina composuerũt. Nam & hos,quisquis is,qui tabulas posuit,ideo in eis notari uoluit,ne scilicet uiderẽ suæ religionis pios uates minus curasse, quàm gentium. Nos uerò, Piso inquit,Lili libenter abs te istam quoq; tabulæ partẽ audiemus,tum quòd Christiani isti sunt poëtæ,tum quòd te istorum studiorum semper fuisse intelligo, ut & nos in hanc uiam ducas. Tunc ego: Antequàm hanc partem uobis exponere aggrediar, libet altius paulò repetere,quæ hac de re obseruaui. Poëtas, qui seruatis Christianorũ regulis,ante Constantini Magni tempora uersus scripserunt, nõ facilè multos est inuenire:tametsi ait Philon Hebræus,qui Christianis proceribus,id est,apostolis ætate proximus fuit,ut qui sub Caio & Claudio floruit,in libro de uita cõtemplatiua, hoc est, περὶ θεωρητικοῦ βίου, Therapeutas, (sic enim ille Dei famulos uocat) Christianos solitariam uitam degentes,qui cum alibi, tum præcipuè non longè ab Alexandria,in multa morũ sanctimonia & austeritate cœlibem uitam agebant,solitos canere hymnos,& sacra carmina cõponere.

Atq;

Atq; ut clarius quod dixi ostēdam, eius Phi lonis uerba recitabo: Ita, inquit, Christiani ipsi non modò exactius intelligūt hymnos, & antiquorum laudes, uerum & ipsi nouos in Deum componunt, ac eos in omni uersuū genere, & modulatione decenti, insuper & suaui harmoniæ concentu canunt. Atq; hæc quidem ad uerbū ferè Philon. Eadem fermè & ab Eusebio traduntur. Dionysius uerò Areopagita ille magnus, Hierotheum, quem suum ait fuisse magistrū, amatorios hymnos cōposuisse scribit, ex quibus & ipse quædam nonnūquam excerpit. Quin & de ipso Hierotheo librum edidit, cuius hęc fuit inscriptio, περὶ τοῦ μακαρίου ἱεροθέου, id quod in commentarijs græcis obseruaui: licet qui in Dionysiū scholia scripsere, parum hæc atq; alia multa nouisse uideātur. Melitonē quoq; Asianum, quidam Christianū poëtam credidere, quòd apud D. Hieronymū & Sophronium legerūt, eum ἐκλογῶν, id est, eclogarum libros sex inter cæteros reliquisse: licet in plerisq; exemplaribus pro eclogarū, elegiarum perperàm legatur. Fuit uerò Melito Sardianorum pontifex, cuius & Eusebius in historia meminit, qui & ipse eum eclogas, nō elegias, scripsisse prodidit. Quod & Ruffinus Aquileiensis fatetur, quippe qui in Eusebij tralatione excerpta testimonia Latinè uertit, sacrorum uidelicet uoluminū: ἐκλογὰ

Hierotheus.

Melito.

enim electum excerptũ'ue sermonem significat. Floruit Melito sub M.Antonino Vero, cui & pro Christianis librũ obtulit. Nec *Methodius.* defuere qui Methodiũ antea Olympi Lyciç seu Pataræ, mox Tyri pontificẽ, poëtam existimarint, quòd apud eundem Hieronymũ legissent, Methodium contra Porphyriũ ad decem millia uersuũ scripsisse: parum, ut uidetur, id obseruantes, quòd uersus non modò apud Latinos, sed apud Grçcos etiam, & de soluta oratione rectè dicitur. Et ne diutius uos in re præcipuè manifesta morer, illud Fabij Quintiliani, de Ciceronis Bruto agentis, uobis sit in præsentia satis attulisse: Quippe, inquit, in Bruto Cicero tot millibus uersuum de Romanis tantũ loquitur. Et si non satis est uobis id Quintiliani, legitote & Pædianũ Asconium, qui frequentissimè eodem modo utitur. Vsurpatur & eodem sensu uersiculus à M.Tullio in epistolis ad Brutum: Tribús ne uersiculis, inquit, his tẽporibus Brutus ad me? Sed quare uersus sic dicant, repetitote, si libet, quæ primo dialogo ex Isidoro, lib. VI. retulimus. Ex quibus & illud elicere possumus, duobus uidelicet modis uertere stylum dici: altero quidem, quo Isidorus modo, cũ scilicet scribendo à sinistra, dextram uersus stylum deducebant, deinde conuertebant stylum ipsum ad dextrã uersus, unde & uersus sunt appellati:

altero

altero, eo modo, quo Cicero in quarta Verrinarum, & Horatius, aliiq; : qua de re Politianus, & Petrus Crinitus, & Cælius Rhodiginus. Sed iam nos ad institutum redeamus. Post multa autem quæ composuit Methodius, illustri quadam & cōposita oratione sub Decio & Valeriano martyrij coronā adeptus est. Sed enimuerò uersus scripsit Cæcilius Cyprianus Afer, pontifex Carthaginensis, qui eodē Valeriano Imperatore pro Christo neci traditus est, cuius opera soluta oratione omnibus nota, nec cōmendatione indigent. At uersus, quia parum cogniti uobis, tantum indicare uolui. Sunt uerò, quos ego legi, sexagintanouem heroici, de sanctæ Crucis ligno, & ut Greci frequētius dicunt, *ξυλου*: quos si semel legatis, iterum & sæpe legetis: inter quos hi sunt, quibus crucem ipsam ita describit: *Cyprianus.*

Arboris hæc species imo de stipite surgit,
Et mox in geminos extendit brachia ramos.
Sicut plena graues antennæ carbasa tendunt,
Vel cum disiunctis iuga sunt ad aratra iuuencis.

Sed iam his omissis, qui non fuerant in tabulis, ad eos qui erant, me conuertam. Inter quos in prima parte Iuuencus erat, sacerdos Hispanus, nobili genere natus, Constātini Magni tēporibus, quod ipse in sui operis calce testatum reliquit. Ita enim cecinit: *Iuuencus.*

Hæc mihi pax Christi tribuit, pax hæc mihi secli,

Quam fouet indulgens terræ regnator apertæ
Constantinus, adest qui gratia digna merenti,
Qui solus regum sacri sibi nominis horret
Imponi pondus, quo iustis dignior actis,
Aeternam capiat diuina in secula uitam.

Scripsit autem Iuuencus, quæ in manus habemus, quatuor Euangelia hexametris uersibus, pene, ut ait Hieronymus, ad uerbum transferens. Composuit & alia nõnulla eodem metro, ad sacramentorũ ordinem pertinentia, quæ nunc sunt deperdita. De Iuuenco cum in chronico Eusebij, tum in uiris illustribus meminit Hieronymus. Eodẽ quo

Lactantius. Iuuẽcus tempore fuit & Lactantius Firmianus, unus eloquentiæ Ciceronianæ inter Christianos præcipuus æmulator, qui præter ea quæ multa soluta oratione scripsit, & quæ passim in manibus habentur, uersus quoq; composuit de Christi seruatoris cruciatu & nece, item de eiusdem ab inferis excitatione, item de Phœnice, quæ adhuc etiã leguntur. Scripsit item itinerarium uersu hexametro, quod græco nomine ὁδοιπορικὸν appellauit, cuius materia fuit digressus ex Africa usq; Nicomediã Bithyniæ. Postquàm, inquit Piso, in Lactantij mentionem incidimus, agè, si libet, dic quid sentias de cõmentarijs in Papinij Statij Thebaidem, nunquid istius Lactantij esse arbitraris? Huius neutiquam ego, inquam Piso: nam in ijs cõmentarijs

tariis ex Seruio grãmatico penè ad uerbum multa decerpuntur, qui post Firmianũ plus seculo fuit. Donatũ quoq; grãmaticum Hieronymi magistrũ Lactantius præcessit, qui quidem Donatus & Seruium præcesit ætate. ad hæc in iis cõmentariis Boëtius & Sedulius citãtur longè Lactantio posteriores. præterea hic L. Cælius Lactantius Firmianus, ille Placidus Lactantius appellatur, id quod ex ipsius libro quinto didici: tametsi literatores quidam eum Placidum Lutatium nominẽt. Eiusdem in fabulas Metamorphoseon Ouidii cõmentarium legimus. atq; hactenus hac de re uobis. Satis, inquit Piso, nobis fecisti. Tunc ego: Cœpta sequar. Marius Victorinus per ea tẽpora floruit, quo Constantius Constãtini filius Romani Imperii habenas est moderatus, Afer quidem, & ut pleriq; existimant Carthaginensis. qui uerò Masiliensem faciunt, ualde falluntur, & fallunt legentes. Romæ Victorinus, ut Hieronymus prodit, rhetoricam docuit, ubi & statuam meruit in foro Traiani, quo in loco & plerisq; aliis positas legimus. Victorino operam dedisse in rhetorica Hieronymũ accepimus, & iuuenem ipsum fuisse gentiliũ deorum cultorem, quos demũ maturiore ætate abiurauit, ut Hieronymus & Augustinus prodiderunt, quorũ hic in libro Confesionum, de eodẽ illud cõmemorat: quòd cum

Victorinus.

aliquādo Victorinus cum Simpliciano uiro sanctissimo colloqueretur, seq; Christianū assereret, & id se minus credere Simplicianus respondisset, quoniā cum cæteris Christianis illum in sacris ædibus concionibus interesse non conspiceret: tum uiro sancto per iocum Victorinus respōdit: An, inquit, Simpliciane pater, putas parietes Christianum hominē facere? Tandem uerò cum Victorinus ad tēpla deuenisset, & ei uelut homini uerecundo, occultè symboli liber oblatus fuisset, ut legeret: ille pulpitū, quem umbonem & ambonē ecclesiastici uocāt, ascendit, & publicè clara & alta uoce symbolum pronūciauit: qua ex re cunctis palàm innotuit illum Christianū esse. Sed enim præter rhetoricam & dialecticam, quas disciplinas in primis excoluit (nam & in utraq; doctissimè scripsit) in poëtica etiam illum floruisse uidemus: nam & uersu heroico septem Maccabæorū fratrū acerbam cum matre necem sub Antiocho rege descripsit: quod nō multò antè poëma legi, parum licet castigatum: præter enim fenestras, quæ in eo patētes pleræq; existunt, uacillātes quoq; syllabas & pedes offendimus. Leguntur & hymni quidā eius nomine editi de sanctissima trinitate. Extant & eius in poëtica cōmentarij exquisitæ frugis, si integri & non mutili à studiosis haberētur. Sunt præterea in manus eiusdem

dem cōmentarij in duos M. Tullij de inuentione libellos. Sunt & quæ ex Porphyrij Isagoge in Latinum transtulit. Multa de Victorino Seuerinus Boëtius, deq́ eodem sic Hieronymus, & ex Hieronymo græcè Sophronius: Victorinus natione Afer, Romæ sub Constantio principe rhetoricā docuit, & in extrema senectute Christi se tradēs fidei, scripsit aduersus Arrium libros more dialectico ualde obscuros, qui ab eruditis tantūmodo intelliguntur: & cōmentarios in Apostolum. Hæc quidem illi. Ad hunc diem ego illius quatuor in Arrium libros legi. Summa uerò illum senectute Romæ diem obijsse legimus: sepultū uerò in pago Vestiensi. Fuit & per hæc tēpora inter celebres poëtas magis uitę integritate, quàm carmine cognitus Hilarius Pictauiensiū pontifex, qui tum doctrina tum sanctitate insignis fuit, complures'q́ animo inuicto à falsis Christianis persecutiones pertulit: nam & eorum fraude in Phrygiā est relegatus, mox cum apud Constantinopolim librum pro se, ut scribit Hieronymus, Constantio Imperatori porrexisset, in Gallias est redire iussus. Sed quoniam hæc & eiusmodi alia multò plura à Ruffino in historia traduntur, & in sanctorum diuorumq́ uitis passim habentur, ea ipse mitto: quæ autē ad poëticam pertinere uideo, tantum ego uobis afferam, idq́ in primis inter *Hilarius.*

hymnos plerosq́, quos quotidie nostra canit ecclesia, ab hoc primũ Hilario fuisse conscriptos. Reliquit item mysteriorũ librum, aliaq́ contra Arrianos, qui & ipsum contumelijs penè innumerabilibus affecerunt. Soluta uerò oratione longè plura reliquit, quorum & pleraq́ hodie leguntur, quæ ab Hieronymo in primis cõnumerantur, in eo qui est de uiris illustribus: eadem græcè repetuntur à Sophronio. Duos insuper alios apud Græcos Hilarios fuisse comperi, alterum ex Syria Antiochenũ, alterũ Phrygium, sed qui nihil ad nostros poëtas attineant: hic enim uates & futurorũ præscius, Iouiniani Cæsaris Imp. tempore: ille uerò doctus, sed uitæ uariæ, qui Procli tempore uixit, & priore uitæ instituto misso, ad Procli dogmata deflexit.

Apollinaris. Pòst erat, inquam, in tabula Apollinaris Syrus, uir græca lingua impensè doctus, qui, ut Sozomenus autor est, heroico carmine Hebræorum antiquitatem scripsit ad Homeri imitationẽ, usq́ ad tempora regis Saulis, pro literarũ numero uigintiquatuor uoluminibus. Imitatus etiam Menandrum comœdias, Euripidem tragœdias, & Pindarũ lyricos perscripsisse traditur. Sed & in encyclicis disciplinis pleraq́ illum composuisse proditũ est, adeoq́ in illis probatus, ut cum omni antiquitate potuerit certasse uideri: et ut idem ait Sozomenus, nisi temporũ fuisset inuidia,

inuidia, ijs omnibus quos suprà cõmemorauimus, par uideri quiuerit. Huius tamen, quod sciam, uersus haudquaquã supersunt, ea (ut opinor) causa, quòd Laodiceæ Syriæ cum esset põtifex, in Pauli Samosatei lapsus est hæresim, uel nouã potius inuexit, eorum qui ab eo Apollinaristæ dicti sunt: corpus enim, non animam, à CHRISTO susceptum fuisse tradebat: sed cum rationibus urgeretur, ut ait Ruffinus, sententiæ nonnihil immutauit: qua de re in libro de hæresiarchis plura scribũtur. Meminit de Apollinari Philostorgius Arrianus & Suidas, à quo & duo eiu nominis traduntur, pater huius uidelicet Alexãdrinus, qui cum in Laodiceam ex Alexandria migrasset, ibi uxorem duxit, ex qua hunc filium genuit. Vixit uerò Apollinaris à temporibus Constãtini usque ad senioris Theodosij tempora. Sed cum Philostorgius in sua historia tres hos simul nominet, quòd eodem uixerint tempore, Gregorium Nazianzenum, Magnum Basilium, & hunc ipsum Apollinarem: quibus & ego libenter quartum addo, Gregoriũ Emissenũ Magni Basilij fratrem, cuius & præclara leguntur opuscula, eosque simul ille comparet: ideo & mihi uisum est, admonito etiã tabulæ pictura, uobis Gregoriũ ipsum cõmemorare, & quidem breuiter, quòd eius uita à D. Hieronymo, qui illius etiam se discipulũ fuisse fa-

tetur, & à Ruffino etiã copiosius descripta est, & item à Suida, & græcis in eum cõmentarijs. Fuit uerò Gregorius tantæ excellẽtiæ & autoritatis, ut Theologi nomen sit assecutus: & quod de Pythagora discipuli dicere soliti erant, αὐτὸς ἔφα, id est, ipse dixit, idem de Gregorio passim iactaretur: isq; alienus à recta religione putaretur, qui contra Gregorium auderet de fide loqui. Patri successit Gregorius, in Nazianzo breui Cappadociæ oppido pontifex. Basilio uerò usus est familiarissimè. Perplura scripsit soluta oratione, Polemonem dicendi stylo secutus, non Polemium, ut perperàm in latinis codicibus legitur: id quod & ex græca ipsius uita colligimus, in qua ita legitur: Polemonis Laodicei characterẽ secutus est, qui Smyrnæ docuit, & cuius uitam Philostratus exequitur. Sed hæc nos in præsentia mittimus, eaq; tãtummodo commemoramus, quæ carmine scripsisse traditur: triginta enim millia uersuũ, hoc est, myriadas tres, Græci prodidere. Prȩter uerò eius carmina, quȩ paulò antè typis publicata sunt, extat etiã tragœdia, quã ad Euripidis imitationẽ fecit, de Christi domini cruciatu & supplicijs: quo argumento & Stephanum quendam audiò alteram scripsisse, quæ tamen ad manus meas etiam diligentissimè perquisitæ, non peruenere. Præterea multa Gregorij carmina uidi, quæ nõdum

Gregorius.

dum uulgata ſunt. Deceſsit ſenex Gregorius Theodoſio imperante. Sequebatur in tabula Damaſus, urbis Romæ pontifex maximus, qui (ut Hieronymus & Suidas aiunt) elegans habuit ingeniũ in cõponendis uerſibus: multaq́; uolumina heroico carmine cõpoſuit: diuorũ Petri & Pauli menſam ac altare, quod ille Platoniã uocabat, uerſibus ornauit: ſed & multorũ martyrũ ſepulchra, quę ille Conchylia uocitare ſolitus erat. Circũferuntur eius nomine pleraq; in Pſalteriũ carmina, item in diuũ Paulum apoſtolũ alia quæpiam, quæ parum mihi probãtur, cum adeò ipſe in poëtica laudetur. Fuit uerò Hiſpanus natione, nec ignobili genere natus. Illum poſt Theodoſij obitũ uixiſſe, in hiſtoria ſcribit Socrates. Alij octogenarium quidem deceſsiſſe, ſed adhuc uiuẽte Theodoſio, id quod Suidas & Hieronymus ſcribũt. De cuius uita in præſentia nõ adeò plura, quando & ab alijs, & ijs præcipuè, qui Pontificũ Romanorũ uitas collegere, copioſè perſcribitur. Fuit ex eadem Hiſpania Latrononus, quem Sophronius Matronianũ nominat: ſic & in caſtigatis Hieronymi codicibus: tametſi hiſtoriarũ ſacrarũ ſcriptor, Latrocinianũ ipſe nuncupet. Fuit & ipſe Chriſtianus poëta, qui etiã antiquioribus poëtis ſuo tempore in pangẽdis uerſibus conferendus erat. Sed tamen, quod ipſe ſciam, nulla

Damaſus.

Latrononus, ſiue Latrocinianus.

eius hoc tempore extant carmina, quæ diui Hieronymi ætate legebantur. Maximo tyranno, factione Hylatij & Ithacij, Treueris cæsus est, cum Priscilliano, Felicissimo, & Iuliano, & Euchrotia eiusdem factionis, ut ijdem sancti doctores scribunt. Fuit & per

Attilius Seuerus.

hæc tēpora Attilius Seuerus, uel (ut alijs placet) Cæcilius Seuerus, qui ab illo Seuero originem duxit, ad quem Lactantius epistolarum libros duos dedit. Composuit uerò Seuerus ὁδοιπορικὸν, in quo totius uitæ suæ rationem explicuit. erat autem opus illud confectum cum soluta oratione, tum metro heroico, quod καταστροφὴν, siue πεῖραν uocauit, ut Sophronius scribit. Floruit sub Valentiniano principe. Duo post hos sequebātur

Ambrosius Mediolanensis & Alexandrinus.

Ambrosij, alter Alexandriæ, alter Mediolani pontifex: quorum hic hymnos, qui & ab eo Ambrosiani uocati sunt, & quorum adhuc pars magna Deo immortali in sacris officijs quotidie canuntur. Citantur & alij à Beda in poëtica, & in Pontificij Iuris uoluminibus commēdantur, unà cum hymnis Hilarij, de quo iam egimus in eo capite, quod est de hymnis canēdis. Scribit quoq; D. Augustinus in libro Confessionum, quòd cum Ambrosius ab Imperatrice Arriana perfidia damnata, persecutionē pateretur, & intra ecclesiā cum plebe catholica insidijs urgeretur, instituit hymnos & psalmos secun

dum

dum morem Orientaliũ decantari, ne populus mœroris tædio contabesceret: quod ad omnes fuit postmodum deriuatũ. Ille uerò, id est, Alexãdrinus Ambrosius, Didymi Cæci auditor fuit, atq; aduersus Apollinarem, de quo suprà iam diximus, multorũ uersuũ uolumen scripsit, aliaq; multa soluto sermone. Sed hic mihi nõ uidetur inter poëtas esse repositus. Fuerat & Pontij Paulini imago Burdegalensis, seu (ut alij putant) ex Hebromago, utraq; Gallica urbe, qui Ausonij Galli discipulus fuit: tametsi quidam insulsè nepotem uolunt, quòd eum Ausonius non semel filium uocat, & eum Paulinus ipse patrem: id enim (ut scitis) præceptorũ mos est, ut iuniores discipulos filios appellent, & discipuli doctores parentes: nam præceptores chari uoluere parẽtis esse loco. Paulini utiq; uersus extant, quos aliquando legi: uerũ ille lõgè mihi, quàm carminis lepôre, insignior uitæ integritate ac sanctimonia fuisse uidetur: si modò is hic est, qui se diui Martini gestis admirãdis sanctiori uitæ tradidit, & de quo in eiusdem diui Martini uita, hæc uerba scribit Seuerus Sulpitius, ad quẽ eius extant epistolæ. Paulinus uerò, inquit, uir magni postmodum futurus exempli, &c. magni, inquam, cum sanctitate tum doctrina: ut illius seculares dignitates mittam, cum illum cõsulem fuisse dicat Ausonius, antequã

Pontius Paulinus.

consul ipse fuisset, ut liquidò ex his ad eum Ausonij uersibus elicimus:

Quāquā, ait, & fastorū titulo prior, & tua Romæ
Præcedit nostrum sella curulis ebur. Idem:
Paulinum Ausoniumq; uiros, quos sacra Quirini
Purpura, & auratus trabeæ uelauit amictus.

Ambrosio et Augustino, factus Christianus, usus: à quibus Barcinonem missus sacris est initiatus. Proditum est, illum post conuersionem gentiles poëtas non modò non legisse, sed ne nominare solitū: quod mihi mirum, ipse certè de se ita canit:

Quid abdicatas in meam curam pater
Redire Musas præcipis?
Negant camœnis, nec patent Apollini
Dicata Christo pectora.

Paulinus Nolanus. De Paulino quidem Nolano pōtifice, illud præclarè & piè factum scribit D. Gregorius in dialogis, & Paulus Aquileiensis diaconus, quòd pro uiduæ captiuo filio se captiuum exposuit, & pro hortulano in Africa seruiuit (si modò hac in re tempora conueniant.) Dubitatur etiam an hic sit, ad quem scribit Hieronymus cum eam epistolā, quæ est in fronte Testamenti ueteris, tum alterā, qua & stylum eius, & Theodosij panegyricum laudat. Eius etiam Augustinus meminit in libris de ciuitate Dei, qui illū ait, cum à Barbaris diriperetur Nola, in corde suo Deum his uerbis precatum: Domine, ne ex-

crucier

crucier propter aurũ & argẽtum, ubi enim ſint omnia mea tu ſcis. Gẽnadius uerò Paulinum ait multa breui uerſu ſcripſiſſe, inter quæ Hymnorũ librum, ex quo quædam in Bedæ poëtica citata uidimus. Scripſit item epitaphiũ conſolatoriũ ad Celſum, inſuper & epiſtolas ad Seuerum. Certè nunc extant eius pleraq; typis excuſa opuſcula: extat & ſoluta oratione ab hoc ad D. Auguſtinũ ſancti Ambroſij uita cõpoſita. Alter ab hoc Nolano põtifice Pontius Paulinus fuiſſe à nonnullis exiſtimatur, qui, ut ſcribit Auſonius, libellos treis de regibus ex Tranquillo Suetonio in Epitomen coëgit: ſed qui ſanius ſe ſentire putant, unum & eũdem eſſe uolunt, id quod argumentis probare nituntur, quæ breuitatis cauſa nũc ego prætereo. Illud certè non ſilebo, quòd ſi Nolanus hic eſt antiſtes, ad ſummã eum perueniſſe ſenectutẽ credendũ, cum ab Auſonio & Martino ad Leonis uſq; pontificis tempora, amplius quàm quinq; & ſexaginta interſint anni, cum Paulinum Gennadius dicat Valentiniano Imperatore floruiſſe. Fuere per hæc fermè tempora & alij Paulini, ſed hi nihil ad rem noſtrã: inter quos Paulinus Antiochenus, qui, ut Ruffinus ait in hiſtoria, in catholicorũ ſemper ſocietate permanſerat, atq; perinde multis affectus contumelijs. Erat & in hoc poëtarũ numero Aurelius Prudẽtius Clemens *Aurelius Prudẽtius Clemens.*

uir consularis, quem & Pudentem uocat Beda, Hispanus quidem natione, ut qui modò se Tarraconensem, modò Cæsaraugustanũ faciat. Palatinus uerò miles dicitur à Gennadio, id quod & ipse his uerbis innuit: Tandem militię gradu Euectũ pietas principis extulit, Assumptũ propius stare iubens ordine proximo. Dolet ipse alicubi se iuuẽtutem uitijs infectam fœdasse, & in toga causas iniquas egisse, mox tamen cõmutata uita bonis ius reddidisse, urbes rexisse, & religioni addictus plurima poëmata uario carminum genere composuisse, quæ extant, & adhuc legũtur: quale est illud apud Græcos ingens uolumen, incerti licet autoris. Perierunt ex eius operibus cõmentaria in hexahemeron, quæ ille Græcorũ more scripserat de mundi fabrica, usque ad primi parentis præuaricationẽ. Vixit Theodosij senioris ac filiorum temporibus: eius Alcimus Auitus, & Sidonius, Isidorusq́ meminere. Hæc sint à me uobis breuiter dicta de Prudentio, cuius uitam Gennadius & Aldus pluribus collegerunt: sed & ipsemet in præfatione καθ' ἡμερινὸν, de se multa. Fuisse uerò hominẽ multæ quidem eruditionis ac uariæ, uerũ in eloquentia ac linguæ castitate uel parum ualuisse, uel potius neglexisse, desiderio uidelicet pietatis ac fidei: quod ipse innuit cum alibi, tum in hymno octodecim martyrũ Cæsaraugu-

ſarauguſtanorũ. Fuiſſe & alterũ L. Prudentium poëtam inueni, qui tredecim annos natus Romæ in certamine ſacro Iouis Capitolini, omnium iudicum conſenſu inter Latinos poëtas coronatus eſt, ſtatuãq; ut ſibi poneret, meruit. Legitur adhuc inter antiqua elogia huius rei inſcriptio: L. Valerio, L. F. Prudentio. Hic cum eſſet ann. XIII. Romæ certamine ſacro, luſtro ſexto, claritate ingenij coronatus eſt inter poëtas latinos omnibus ſententijs iudicum. huic plebs uniuerſa municipum Hiſtonienſium ære collato ſtatuam decreuit, curat R. P. Eſt uerò Hiſtonium, Frentanorum, id eſt, Brutiorum oppidum. Fuit & Probæ Falconiæ matronæ Romanæ imago, quæ Adelphi Romani uiri proconſularis uxor fuit. hanc uerò floruiſſe quidam exiſtimant Honorij ac Theodoſij iunioris temporibus: quin & Eudociæ Theodoſij uxori Centonem ſuũ miſiſſe, qui, ut ſcitis, miro eſt artificio concinnatus: ex Vergilianis enim uerſibus omnẽ Chriſti ſeruatoris uitam explicauit. Sunt qui idem ex Homero eam factitaſſe putẽt, cum id ſuprà Eudociã perfeciſſe docuerimus. Extat certè uterq; Cento, à me ſumma cum admiratione perlectus, quos & D. Hieronymus ad Paulinum ſe legiſſe affirmat. quibus Hieronymi uerbis elicere poſſumus, ante Probam etiam & Eudociam ab alijs huiuſmodi poẽ *Proba Falconia.*

mata fuisse conscripta: quod tamen & in primo sermone diximus. Sed enim extitere nõnulli, qui perperã asserere ausi sunt, Probam Antonini Pij temporibus uixisse. Sed quæ de Centone & Latini & Græci tradidere, primo sermone uobis explicui. Fuit & poëta

Licentius. Licentius Hipponensis, qui Aurelio Augustino usus est familiariter, id quod planè colligitur cum ex ipso Licentio, tum ex ipsius Augustini dialogis, quos ille de Academicis inscripsit, in quibus cum eum poëtam celebrem, tum etiam eius de Pyramo & Thisbe amatorios uersus commemorat. Meminit eiusdem & in epistolis: eiusdem quoq; Paulinus & Posidonius meminere. Hymnos uerò scripsit, & epistolas, aliaq; poëmata, ex quibus eum quidem in poëtica ualuisse, nõ tamen præstitisse, planè conspeximus. Tum paulùm cum cõticuissemus, meq; nonnihil collegissem: Est, inquam, Panopolis ciuitas Aegypti, in qua Dei ipsius Panis simulachrum fuisse traditur, uirile membrum erectum habens ad septem usq; digitos: eius urbis ciues Panopolitæ, & Panopolitani dicuntur. Ex hac igitur ciuitate duo poëtæ

Nonnus. Christiani fuere, quorum prior Nonnus, alter Cyrus dictus est. Scripsit uerò Nonnus uirginis theologi, id est, Ioannis Euangeliũ heroico carmine, quod & extat & legimus. Fuit & alter Nonnus ex eadẽ Panopoli, qui Gigan-

Gigantomachiã ſcripſit:item Dionyſiacôn libros duodequinquaginta,ut ſunt Homeri rhapſodiæ,opus fabulis & hiſtorijs refertum, cuius & Agathias meminit in hiſtorijs. de eo quoq; hoc diſtichon Græcũ legit:

Νόννος ἐγὼ πανός μὲν ἐμὴ πόλις ἐν φαρίῃδι,
ἔγχει φοινήεντι γονὰς ἤμησα γιγάντων.

Non deſunt tamen qui non duos hoc nomine,ſed unum eundem eſſe uelint. Cyrus autem iocundiſsimus ſcriptor fuit, qui ob ingenij ſui monumẽta, ad ampliſsimos honores ac dignitates eſt euectus:præfectus enim prætorij Theodoſij iunioris fuit,multarũq; urbium præſes,atq; à Conſulibus inter patritios annumeratus: ab Eudocia uerò ipſius Cæſaris uxore amatus,quæ ut paulò antè uobis retuli,uerſuum ac carminũ ſtudioſa fuit,& à Græcis idcirco φιλοποιὴς nuncupata,ipſumq; Cyrum euexit. At cum ipſa à regibus deſciuiſſet,uel potius religionis cauſa ad Orientis partes Hieroſolymamq; diuertiſſet,Cyrus ipſe inſidias paſſus,mox in Cotyaco Phrygiæ urbe põtifex creatus,ad Leonis uſque Cæſaris tempora uixit. Fuit & Cælius Sedulius poëta Chriſtianus, quem nonnulli Scotum fuiſſe exiſtimant, Scotorumq; præſulis aliquo tempore diſcipulum: moxq; diuerſas orbis partes ſtudij gratia adijſſe,tum demum,àutore Sigeberto,pontifex creatus. Floruit anno à uerbo corpo-

Cyrus.

Cælius Sedulius.

rato cccc xxx. Scripſit uerò uerſu heroico opus, quod Mirabiliũ aliqui uocant, ipſe Paſchale appellaſſe uiſus eſt, quod Pontificum Romanorũ decretis inſigni laude commendatur. Citatur à Beda in poëtica, & in commentarijs à Placido Lactantio. Scripſit præterea ad Chriſtum hymnum carmine dimetro iambico, cuius acroſtichides totum continẽt alphabetum: item elegiam, omnia quæ legunt. alij addunt & carmen ad Theodoſium Imperatorem, cuius initium eſt,

Romulidum ductor clari, &c.

Citatur & à nonnullis carmen Sedulij, quo ſe ille Scotigenã uocat: quæ certè Aldum latuere, qui nullo alio argumẽto ducitur qua ætate floruerit, niſi quòd ad Macedoniũ ſacerdotem ſcribit, qui Hieronymi ætate floruerit. Scripſiſſe & alia pleraq; dicitur, quæ quoniã mihi uidere non contigit, non commemoro. Nonnihil & in Chriſtiana poëtica Alcimum Auitum præſtitiſſe uidemus, qui Viennenſiũ pontifex fuiſſe creditur: cuius perperàm nonnulli Euſebium in Chronico meminiſſe uoluerũt, cùm Euſebio ipſe & Hieronymo poſterior fuerit. Alcimus enim ipſe in libro de uirginitate ad ſororem, Prudẽtij mentionẽ facit, qui & ipſe, ut oſtendimus, poſterior fuit. Carmen Alcinoi, quo id comprobamus, hoc eſt:

Alcimus Auitus.

Deſcribens mentis uarias cum corpore pugnas

Prudenti

Prudenti quondam cecinit Prudentius ore.

At uerò Alcimus ille, de quo cum Delphidio Eusebius meminit, multũ ante Prudentium fuit. Est & Delphidij mẽtio apud Hieronymum in epistola ad Edybiam, item in prologo quęstionum, & apud Sidonium: est & apud Ammianũ Marcellinũ lib. XVIII. quo loco pro Delphidio Celphidius perperàm legit. Scripsit uerò Alcimus Auitus pleraque cum uersu, tum soluta oratione. Item poëmata hæc ad manus meas peruenere: de origine mundi, de originis peccato, de Dei sententia, de diluuio, de maris rubri transitu: item de uirginitate ad Fuscinã sororem, quam alicubi ipse Phrosynam uocasse uidetur: *Graia*, in quit, *si uoce uocetur,*

Significat propriâ sumpto de nomine mentem.

Floruit hic Zenone & Anastasio imperantibus, anno circiter quingentesimo à Christi natiuitate. De Auito quidem in nostris annalibus, ubi diuorum memoria censetur, ita legitur: Viennæ beati Auiti episcopi & confessoris, cuius fide & industria admirabiliq; doctrina ab infestatione Arrianæ hæreseos Galliæ defensę sunt. Meminit pręterea, quantum recordor, huius Alcimi Sidonius ad Lupum scribens libro octauo epistolarum: meminit & Fortunatus. Eodem Anastasio imperante Genasius Romanũ pontificatum gerebat, Africanus natione, uir docti- *Genasius.*

na & uitę integritate insignis, qui in re Christiana & ipse uersus inter alia scripsit, in primis hymnos, quorum adhuc aliquos in cærimonijs & sacris ritibus habemus. Cætera quæ ad uitam eius multa leguntur, in actis Pontificum Romanorum leguntur. Inter
Isaacus. poëtas Christianos aliqui Isaacũ reponunt, qui magnæ urbis Antiochiæ sacerdos fuit, à quo ipsius urbis direptio, elego uersu est deplorata, & meritò quidem: nam & hanc tertiò insignem sub Imperio Romano fuisse Iosephus est autor, eamq; primã quoq; Petrus apostolatus sui sede honestarat. Scripsit & alia pleraque Syria lingua, Leone Cæsare & Maiorano regnantibus, ut Gennadius ait: etsi alij quidam sub iuniore Theodosio eum claruisse uolunt. Quo eodẽ Leonis tẽpore
Prosper. in Italia Prosper claruit, qui ex Hispania originem duxit, uel (ut rectius alij tradunt) ex Aquitania: qui cum chlamydatus Romã miles uenisset, à Leone Pont. Max. benignè susceptus, & ad aliam militiã longè feliciorem trãslatus est, Leonisq; ipsius scriba fuisse creditur. quin Gennadius, epistolas Leonis, ait, aduersus Eutychẽ, quę adhuc legunt, ab ipso Prospero dictatas esse, sunt qui credãt. certè ab ipso Leone non multò pòst Regij Lepidi Pontifex est institutus, ubi cũ doctrina, tum sanctitate floruit. Longior uobis uideri possim, si omnem eius uitam percurrere uelim,
quam

quam non contẽnendo ſtylo Flaminius pater complexus eſt: ut miſſam faciam quæ in eccleſia legitur, & quã breuiter Gennadius in ſuo de uiris illuſtribus attigit. Poëticam eius nunc ego tantum attingam, in qua (ut ea ferebant tempora) excelluit. Scripſit uerò de prouidentia Dei librum unum: περὶ ἀχαρίστων, id eſt, de ingratis, alterum, heroico carmine. Scripſit & Epigrãmata ex D. Auguſtini ſententijs, omnia quæ legũtur. Item libellum alterum elego uerſu de diuerſis cauſis: odas inſuper & hymnos, quorũ aliquos citat Beda. Hoc ipſius, ad uxorem anacreontium, nõ utiq; illepidum fertur, quod & colobon uocatur, quia mutilum eſt:

Agè, inquit, *iam precor mearum*
Comes irremota rerum,
Trepidam breuemq́; uitam
Domino Deo dicemus.
Celeri uides rotatu
Rapidos dies meare,
Fragiliſq́; membra mundi
Minui, perire, labi,
Fugit omne quod tenemus,
Neque fluxa habent recurſum,
Cupidas uagaſq́; mentes,
Specie trahunt inani.
Vbi nunc imago rerum?
Vbi ſunt opes potentum,
Quibus occupare captas

Animas fuit uoluntas? &c.

Scripsit & Prosper alia pleraque soluta oratione, quorũ magna pars extat, & ipse nonnulla legi. In diuorũ quoq; numero suis meritis relatus est, & Regij Lepidi maximè cultus. Fuit & in hoc numero Petrus Edissenus sacerdos, qui psalmos carmine in morem Ephrem diaconi composuisse dicitur. Declamator insuper diuinæ legis fuit, multaq; eius generis scripta reliquit, ut est à Gennadio proditum, & ab his qui diuorũ Christianorum uitas literarũ monumentis mandauerunt. Alterum Petrum per hæc tempora Gallum, ut puto, plerisq; in locis commendat Apollinaris Sidonius, qui utraq; niteret facũdia, sed eius (quod sciam) nihil hodie legitur. Fuit & eodem tempore Victorius Gallus, cuius carmina summo studio Apollinarem, post illius mortem desiderasse uidemus, ut ex eius epistola planè cognoscimus: quam quia breuis, nec illepida, ut uidetur, uobis recitabo.

Petrus Edissenus. *Petrus Gallus.* *Victorius.*

Sidonius sacerdoti Iustino & suis S.D.

Victorius patruus uester, uir ut egregius, sic undecunq; doctissimus, cum cætera potenter, tum potentissimè condidit uersus. Mihi quoq; semper à paruo cura fuit Musarum. nunc uos patruo uenitis hæredes, quàm iure tam merito. Ilicet ego poëtæ proximus fio profesßione, uos semine: ergo iustissimũ est, ut

est, ut defuncto quisq; nostrûm succedat ut iungitur: ideoq; uos patrimonia tenete, date carmina. Valete.

Multa quoq; à Sophronio per hæc tempora scripta audimus, quæ sunt nostra hac ætate parum nota, præterquàm epigrãmata quædam græca, nec ea quidem satis pia, nec religioni Christianæ consentanea. Fuit uerò Sophronius Hierosolymæ antistes, hoc est, ut nunc dicimus, patriarcha. Hieronymus quidem alterum, ut reor, Sophronium laudat, qui de Serapidis dei Alexandrinorũ euersione, librum copiosè & doctè composuit: quam rem & Ruffinus in historia executus est. Celebrat quidem Hephæstion in enchiridio Sophronij uersus, præcipuè cum de anacreõtijs agit, ita enim ait: Est & quando hic uersus à choriambo incipit, & ionicum à minori habet, propter ultimã indifferentem, ut D. Sophronio & antiquioribus uidetur: ut hoc, *Sophronius.*

Χριστιανῶν μακάρων ἔλθετε παῖδες. hoc est,
Christianûm pueri currite diuûm.

Atque ita quidem ex tribus quadrisyllabis. At si ex bissyllabis, sex habet: in prima sede trochæum, in secunda iambum, in tertia pyrrhichiũ, in quarta spondeum, in quinta rursus pyrrhichiũ, in sexta trochæum uel spondeum, quia ultima indifferens est. Atque hactenus Hephæstionis uerba. Extat & huius

an alterius, me fugit, Sophronij liber de uiris illustribus, à Hieronymo ex Latina in Græcam linguã cõuersus: uerùm quoniam hæc parum ad institutum nostrum, ad alios transeo. *Naumachius.* Hac quoq; parte Naumachium poëtam fuisse meminisse uideor, cuius uersus græcos nonnullos apud Arsenium legimus de mulierum ornamẽtis, quorum hoc est principium:

Κιλνὰ κακοὶ φθάρουσι γυναικῶν ἤθεα μῦθοι. hoc est,

Verba bonos uitiant mulierum turpia mores.

Erasmus quidẽ uir, ut scitis, eruditissimus, de Naumachio ita quodam suorum prouerbiorũ loco: Extat, inquit, Naumachij Christiani, ut suspicor, poëtæ carmen, quo primũ hortatur ad uirginitatem, matrimoniũ appellans secũdarium cursum. Tres idem eius uersus citat, quos ita ille latinè reddidit:

Quòd si te uulgaris amor uitæ tenet, addam,
Hoc quod uti didici, quo pacto cursus, ut aiunt,
Hic alter tibi sit peragendus, mente sagaci.

Fulgentius. Sidonius Apollinaris. Erant post hos duo, Fulgentius & Sidonius Apollinaris, quibus patria & domestica barbaries, nõ eum præstare nitorem permisit, quo eorum fuerat eruditio. Eodem ferè tempore, uel non longè dirempto, floruere, & ambos in diuorum numero & catalogo relatos inuenio: quorum prioris, ipso anni exordio, hoc est, caleñ. Ianuarij, memoria recolitur: posterioris, hoc est, Sidonij, nono

caleñ.

caleñ. Septembris. Fulgentius igitur Placiades Teleptæ natus eſt, patre Fulgentio, matre Martiana, ex nobili ſenatorum Carthaginenſiũ genere. Eum mater latinis & græcis literis apprimè erudiri curauit: adultus uerò cauſarum procurator eſt factus. Cæterùm chronographi Fulgentiũ claruiſſe notant Anaſtaſij ſecundi Romani Pont. tempore, quo Zenon, & mox Anaſtaſius Cæſares imperarunt, anno Chriſtianæ ſalutis CCCC. circiter LXXX. uſq; ad quingenteſimum. Fulgentius ergo cum Teleptanus eſſet, Rhuſpẽſium Pontifex electus eſt. Atqui, inquit Piſo, hi aberrant igitur, qui non Teleptanum, ſed Rhuſpenſem faciunt. Et maximè, inquam, id quod ex hiſtorijs manifeſtiſſimè colligitur, ex quibus omnem eius uitam, & quæ, & quanta cõpoſuerit, cum uacauerit, facilè legere poteritis: quæ enim in Grammaticorum cõmentarijs, & eccleſiaſticis ſcriptoribus leguntur, minus uera eſſe liquidò perſpicietis. Hic utiq; in exiliũ miſſus eſt in Sardiniã, unà cum centũ alijs & uiginti epiſcopis Africæ, à Traſymundo Vuandalorum rege. Fulgẽtij uerò paucos libros uidi, in quibus de Chriſtiana religione bene ſentit: ſed duriuſculus in primis, & affectatior ſtylo eſt, adeò ut in ſcriptis ſuis ſpinas, & uerborum aſperitates, ſi non aculeos potius, pro uerbis inſeruiſſe uideatur: & in pri

mis in Mythologico: nam alia quidem piè, & Christianè scripta, non tam horrida sunt. Hic & expositionem Vergilianã perscripsit secundum philosophos, physicos, & morales. Iam de C. Sollio Sidonio Apollinari agamus, qui eo tempore quo Theodoricus apud Gothos regnauit, floruit: cuius regis & staturam, & corporis filum, sua quadam epistola nõ illepidè descripsit: uiderat enim ante Theodoricum, Anthemij, Ricimeris, & Maiorani uirorum illustrium tempora, in quos & Sidonij ipsius extant carmina. eorũ & meminit Paulus Diaconus, & Palmerius in Chronicis. Sed qui Gallorum regum historias scribit, Childerici tempore Sidoniũ uixisse tradit: Nec silentio (inquit in eius regis uita) prætereundus est Sidonius, qui sacerdos Aruernorũ ex senatore factus, cum graui fame Burgundi laborarent, quatuor egenorũ millia suis opibus pauit. Tum, Memini me, inquit Piso, legere Sidonium Casiodori ætate floruisse, in ijs, qui in eum æditi sunt cõmentarijs. Ita est, inquam: Casiodorus enim ab epistolis & à secretis Theodorici regis fuit: id quod cum ex alijs, tum in primis ex eius uariarum libris liquidò datur intelligi. Sed uidete quàm parum uiderit, qui eos confecit cõmentarios, cum in ijs scribitur, quòd Casiodorus ab Hieronymo laudatur, cum planè contrariũ sit: nam Casiodorus

Sidonius Apollinaris.

ſiodorus Hieronymum in ſuis ſcriptis celebrat,atq; in primis in Pſalterij cõmentarijs, & uno plus etiam ſeculo poſt Hieronymũ uixit. Sed nec illud in ijſdem æquo eſt animo ferendum, Sidonium ſcilicet à Firmico laudatũ:quando Firmicus Conſtantini Cæſaris temporibus uixerit,ut facilè ex ipſius lectione notum eſt: citaturq; ipſe Firmicus à Sidonio in ea,quæ Pontio Leontio epiſtola ſcribitur: In fronte eius uillæ, quæ Burgus uocitata eſt. Nec illud ſine riſu in eiſdem legi,Sidonium à Gennadio Saluianum appellari:quo quid abſurdius? Fuit enim Saluianus is,cuius Gennadius meminit,Maſsilienſis ſacerdos,qui & multa ſcripſit, & eorum adhuc quædam leguntur.Sed quid ego hæc colligo?ſunt in ijs ſexcenta huiuſmodi.Quibus autẽ magiſtris ſit uſus Sidonius,ipſe indicat:Eritium enim poëtam cõmemorat,cuius etiam Muſas uenerabiles appellat.Nam quòd aliqui Flauium Nicetiũ,celebrem per ea tempora grammaticũ, Sidonij magiſtrũ tradunt, à ueritate deuiant: hunc certè ipſe Sidonius ſuum uocat ſodalem,& ita laudat: Flauius, inquit, Nicetius uir ortu clariſsimus,priuilegio ſpectabilis, merito illuſtris, & hominum patriæ noſtræ prudentia peritiaq; iuxtà maximus. & paulò pòſt eiuſdem celebrat habitã orationem.Fuit ergo Sidonius Aruernus patria ex Gallijs:patrem ha-

buit Apollinarem, qui præfectus prætorio Gallicanis, ut idem ipse Sidonius ait, tribunalibus præsedit: tametsi alij Gelliani filium putent. Quid uero hæc cõsectamur? totam eius uitã ex ipsius lectione colligetis. Illud certè hoc loco non prętеribo, statuam illum Romæ meruisse in foro Traiani, duplicemq́ coronã: id utrunq; ipse ostendit in sapphico ad Firminum, & eo epigrãmate quod est ad Priscum Valerianum, in quo sunt hi uersus:

Vlpia quòd rutilat porticus ære meo,
Vel quòd adhuc populo simul & plaudente senatu,
Ad nostrum reboat concaua Roma sophos.

Quæ autem Sidonij scripta extent, nec ego recensebo, nec uos ad ea legenda satis impellam: in utroq; enim dicẽdi genere Gallicum nescio quid & barbarum redolere uidetur; tametsi carmine præstat magis: & nisi Græcæ linguæ inscitia, à recta plerunq; numerorum lege declinare fecisset, poterat inter mediocres poëtas annumerari: ut iure fuerit eorum temporũ, quæ iam linguæ sordibus erant inquinatæ. Fuere per hæc eadẽ tempora & poëtæ alij, quorum quia ab ipso & ab alijs facta est mentio, tantum uobis nomina cõmemorabo: Quintianus, Paulinus, Ampelius, Leo, Petrus, Messala, Anthedius, Eritiũs, Lampridius, Consentius, Secundinus, alij, ne uos nudis nominibus fastidiam.

Arator. Pòst fuit Arator diaconus, ut nunc loquimur

mur, Cardinalis, qui hexametris uerſibus Acta quæ Apoſtolorũ, uel hiſtoriam uocamus Apoſtolicã, duobus uoluminibus conſcripſit, & Vigilio põtifici maximo obtulit, & prius Floriano Abbati, ut planè ex ipſius elegijs percipimus. Hoc certè traditur, cum primũ Arator Vigilio Pontifici librum obtulit ad octauum idus Aprilis, in magna ſacerdotum & miniſtrorũ corona pontificem fuiſſe, partemq́ꝫ libri ab Aratore recitatam: ſed labente hora, liber à Pontifice Surgentio primicerio notariorum ſcholæ traditus, ut in ſcrinio collocaretur. Sed mox inſtãtibus ſedulò apud Pontificẽ pleriſq́ꝫ uiris doctis, publicè recitari pręcepit in templo, quod in Exquilijs eſt ad ſancti Petri uincula: quaterq́ꝫ ab eodem Aratore recitatus proditur, incredibili audientium ſtudio & attẽtione. Vixit Arator anno à Chriſti natiuitate DLX ſub Iuſtiniano Cæſare, quod & Paulus Diaconus cum in Romanis, tum Longobardicis hiſtorijs teſtatũ reliquit. Idem & Palmerius in chronico, quorum mihi potior autoritas, quàm Aldi, qui XLIIII ſupra quingenteſimum, ex quopiam gloſſemate illum clatuiſſe prodidit: niſi fortaſſe hoc ſcripſiſſe tẽpore, illo deceſsiſſe intelligamus. Videtur & magis in hoc decipi Platina, ut qui hiſtoriã ſcriptorum eccleſiaſticorũ complexus eſt.

Sed huius ætatis alios afferamus, quos

Boëtius. inter Boëtius Anitius Manlius Seuerinus, Romanus patritius & exconsul, qui à nostris plerisq; in martyrum catalogo ascribitur. Hic cum Symmacho & ipso patritio, Boëtij (ut pleriq; omnes tradunt) socero, à Theodorico Gothorum rege primum Ticinum relegati, deinde necati sunt, quòd in libertatē populum Romanū dicerentur uelle uindicare. Fuit Boëtius (ut scitis) in omni disciplina egregiè doctus, quod uobis liquidò ex eius monumentis constare potest: sed quod ad præsentem materiā attinet, in pangendis uersibus mira usus est facilitate. De illo plura colligere superuacaneum, quādo eius uolumina nota sunt omnibus. Eius certè ingenium ad eas artes, quæ supra literas sunt, mirū in modum celebratur ab eius occisore Theodorico rege, imò à Casiodoro quadam ad ipsum Boëtium epistola, satis illa quidem longa, in qua inter cętera illa est non ignobilis suspiratio: O artis, inquit, inæstimabilis uirtus, quæ dum se dicit ludere, naturæ præualet secreta uulgare. Et paulò pòst: Et si fas est dicere, in quibusdā etiam nititur naturam uelle superare: hoc enim fecisse Dædalum uolare, hoc ferreum Cupidinem in Dianæ templo sine aliqua illigatione pendere: hoc hodie facit muta cātare, insensata uiuere, immobilia moueri. Et paulò etiam suprà idem dixerat: Tuę artis ingenio metalla

metalla mugiunt, Diomedes in ære grauius buccinatur, æneus anguis insibilat, aues simulatæ, & quæ uocem propriã nesciunt habere, dulcedinem cantilenæ probãtur emittere. parua, inquit, de illo referimus, cui cœlum imitari fas est. Atq; hæc quidem ille de Boëtio, & longè plura, quæ cum libuerit, potestas est uobis legẽdi. Filios uerò duos Boëtius & ipsos cõsulares habuit, quos, ut idem ipse scribit, è domo prouehi sub frequentia patrũ, sub plebis alacritate uidit, & cum eisdem in curia sellas curules insidentibus, ipse regiæ laudis orator ingenij sui gloriam facundiæq; meruit: in circo enim duorum medius consulum, circũfusæ multitudinis expectationẽ, triumphali largitione satiauit.

Celebratur & Boëtij uxor Helpis, à nostris, non probitate modò, sed & literarũ disciplina, in primisq; poëtices. Extant certè hymni in Apostolos, non uulgari dicẽdi stylo: Aurea luce. &, Felix per omnes. quos eius esse à nostris constanter asseritur. Et quidem hodie legitur in eius (ut fertur) sepulchro carmen, quod eius seculi uidetur: sed quod mihi uidere contigit, non sine mendis est: hoc eius est principium, *Helpis uxor Boëtij.*

Helpis dicta fui, Siculæ regionis alumna,
Quam procul à patria coniugis egit amor,
Quo sine mœsta dies, nox anxia, flebilis hora.

& quæ sequuntur. Hactenus de Boëtio.

Fauſtus.

Fuit & per hæc eadem tempora Fauſtus Gallus homo doctiſsimus, & ut quidã tradunt Epiſcopus, ad quem ſunt Apollinaris epiſtolæ. Patria hic Vaſſates fuiſſe dicitur, uel(ut alij ſcribunt) Lugdunenſis: ſed ibi certè diu uerſatus, id quod ex Apollinaris epiſtola, & Euodij, facilè percipimus. Sunt qui hunc Pelagiano errore infectum dixerunt, ego nihil certi uobis affero. Damnatur quidem à Pelagio in Pontificalibus decretis, mox tamen dicitur recantaſſe à Fulgentio emonitus. Sed in hoc parum mihi tempora cõgruere uidentur, quare altius trutina ſuſpendenda. De Fauſto certè poëta hos uerſus legimus:

In ueterum morem pangit noua carmina Fauſtus,
Et per membra ſuum diſſecat arte melos,
Doctus ad incudem uerba infabricata referre,
Quosq; facit uerſus, terq; quaterq; probat.

Fauſtus Benedictinus.

Fuerunt & alij Fauſti non ab his temporibus ualde diſtantes, inter quos is qui diui Benedicti conſectaneus, & in Gallijs, & in cœnobio Caſsinenſi multa cum laude uerſatus eſt. Fuit & ſenator Fauſtus, qui ut Paulus Diaconus ſcribit, in Symmacho Pontifice Romano deligendo multas fecit turbas. At hæc ab inſtituto aliena. Porrò poëta fuit in tabulis Venantius Honorius Fortunatus, qui & ipſe Chriſtianè permulta ſcripſit, eo ſcilicet dicendi filo, quo ea tempora ferebant.

Venantius Honorius Fortunatus.

ferebant. Italus hic fuit, & Rhauennæ instituus: uerùm cum oculorum lippitudine ac dolore laboraret, diui Martini uirtute liberatus, libros quatuor carmine composuit, quibus Martini miracula cōplexus est. Dein in Gallias profectus, tandem Pictauiorū pontifex declaratus, multa eodē metro conscripsit: inter quæ Excidium Thuringorum regni, Hymnos, Hodœporicum uitæ suæ ad Iustinum iuniorem Imperatorem, & ad Sophiam Augustam: item de gubernando regno ad Sigibertū Gallorum regem. Carmina diuersa ad amicos. Citantur & alia huius prætereа carmina nonnunquā à scriptoribus ecclesiæ, ut à Beda illud:

Lilia, narcissus, uiolæ, rosa, nardus, amomum,
Oblectant animos gramina nulla meos.

Floruit uerò sub Iustino iuniore, anno à Christi aduentu DLXX. & in diuorum numero cōnumeratus est. Fuit & Marcus ex monachis, diui Benedicti discipulus, qui heroico carmine diui præceptoris uitam elegantissimè condidit, ut scilicet illa ferebant tempora. Floruit Heraclio imperātē. Fuit & Ioannes Damascenus Magnus, theologus græcus, qui cognominatus est Mansur, quem Latinorū & barbarorū pleriq; Ioannem Mesue esse putauerunt, qui de facultate medica Arabicè perscripsit, quē nunc quidam tanti faciunt. Nam tametsi Damasci re

Marcus monachus.

Ioannes Damascenus.

gis filius à pleriſq; traditur, nõ idem tamen, nec eadem ætate: in quem errorem impegit Platina, qui & eum putauit Odoacris Gothorum regis ætate uixiſſe, cum potius per ea tēpora in precio fuerit, quibus ſummus Pontifex erat Gregorius III. & Imperator Leo Cæſar. Sunt quidem qui theologũ Damaſcenũ Theodoſij ſenioris tempore uixiſſe tradant: quare ex doctioribus pleriq; Damaſcenos duos conſtituunt: à quorum ſententia nec Picus pater tuus Ioan. Frãciſcus alienus eſſe uidetur, ſi modò rectè recordor quæ mihi olim ille dixit de miraculo Traiani Cæſaris. Sunt & qui eum Theodoſij tertij tempore faciant, qui poſt Anaſtaſium regnauit: inter quos ille eſt qui eius uitam copioſè deſcripſit, cuius piget fabulas hic uobis referre. Hic uerò tertius Theodoſius annum plus minus regnauit, à Leone de Imperio deiectus: pòſt in cœnobio ſacerdos factus, priuata quiete contentus fuit. Extat certè apud Græcos ipſius Damaſceni uita, ab Io. patriarcha Hieroſolymitano conſcripta: ex qua liquidò eum cognoſcimus ipſius Leonis tempore uixiſſe, qui Chriſti & ſanctorũ imagines tollere ſategit: à quo & miraculum illud narratur de manus ipſius abſciſione: ſed nõ eo quo noſtri modo referunt. Sed noſtrum nos potius ſequamur inſtitutum. Ioannes igitur Damaſcenus, de quo agimus,

uir

uir fuit (ut Suidas ait) præstantissimus, & eorum qui in disciplinis per ea tempora illustres fuerunt, nulli secūdus. Scripsit hic non parū multa, cum in omni philosophia, tum etiam in re sacra Parallelos: & segmēta comparationés ue quodam delectu contexuit, quas nostri Sententias uocant. Eustathius quoq; in commētarijs in Dionysiū Afrum, Susannæ ait drama à Damasceno compositum. Scripsit preterea regulas Canticorum, cùm iambicis, tum prosa etiam oratione.

Cum eo unà floruit Cosmas Hierosolymitanus, qui à Græcis ἁγιοπολίτης cognominatus est poëta: cuius & festum diem celebrant suaui quodam cantico decimaquarta Octobris: Episcopumq; ipsum Maiuma fuisse tradunt, id est, μαϊουμᾶ. Sed & μαϊουμᾶς celebritas & urbs quæ fuerit, uide Suidam. celebritatis quoq; mētio in Codice. Vir autem fuit Cosmas ingeniosissimus, totus quandam spirans concinnam musicam. Extant igitur musici canones Ioannis & Cosmæ tales, ut nec cōparationem iam cœperint, nec quoad uita hominum fuerit (ut Græci scribunt) sint habituri: qui & hodie apud Græcos ipsos leguntur, non sine legentium admiratione. Sunt & eiusmodi Marci Hydrūtini Episcopi, in magno die Domini, & Theophanis in Virginis matris salutatione. Cum his nunc uobis Græcos quos- Cosmas.

Christodorus. dam cõmemorabo, inter quos primus Christodorus Thebæus ex Aegypto. prius quidem hic ἰξευτικὰ scripsit, quod opus ad aucupium pertinet: mox Christianę religioni addictus, miracula quæ diui Christi martyres gessere Cosmas & Damianus ἀνάργυροι: sic enim passim à Græcis scriptoribus nuncupantur, quòd sine mercede ægrotis opem ferebant: id quod nostrorum temporum medici minus faciunt, quinimò non nisi prius mercede redempti ægris consulunt, uel eos inuisunt. Fuit & alter Christodorus ex Copto Aegypti, de quo alibi egimus. Fuit
Egnatius. & poëta Ignatius, uel (ut alij legunt) Egnatius, magnæ urbis Constantini diaconus & æditaus: sic enim hoc loco latinè dixerim, quod græcè scribitur σκευοφύλαξ, id est, uasorum custos. Fuit uerò Ignatius metropolita Niceæ urbis primùm grammaticus, qui diuorum Patriarcharũ Tarasij & Nicephori uitas uersu edidit, & epistolas funebres'que elegias. Iambos etiam in Thomam Ancarten, hoc est, tyrannũ, qui in principem coniurauerat: ea uerò inscribuntur τὰ κατὰ Θωμᾶν. Scripsit & alia, inter quæ extat carmen anacreontium, quod non multò antè legi in peruetusto codice, cuius mihi copia facta est à Manardo nostro. Id uerò carmen in Anastasium Appionis patrem scriptum fuerat: & cum eodem erant Leontis Diaconi anacreon-

anacreontia tetrasticha, quæ in Halos Tauromino tanæ ciuitatis condita erant, quorũ tale fuit principium:

ἀπὸ τεττίγων λιγυρῶν ἀπ' ἀηδόνων τε μούσης,
ἀγέλην μέλος συνάψας, λύραν ὀξέως δονήσω.

Et in hoc poëtarum ordine fuit Georgius diaconus, magnæ (ut ait Suidas) ecclesiæ eiusq; archiui præpositus, hoc est, ut Græci dicunt, chartophylax, cognomento Pisides dictus. Hexahemeron iambico carmine tribus uersuum millibus conscripsit: & ad Heraclium regem, bellum Persarum. Scripsit item soluta oratione Abarica, & encomion in Anastasium, qui pro Christiana pietate occisus est. *Georgius diaconus.* Theanus quoq; poëta fuit Christianus, cuius grande uolumen legitur hexametro uersu compositum, de ijs quæ ad Christianam religionem maximè pertinent. *Theanus.* Fuit etiam Aegidius Græcus, qui cum medicus & philosophus esset, ueram sinceramq; & medicinã & philosophiam sectatus, diui Benedicti sectam professus est, multaq; scripta posteritati reliquit. Vixit Tiberio secundo Cæsare imperante, anno septingentesimo. *Aegidius.* Atq; hactenus quantum ex hac tabulæ parte memoria complecti potui, de græcis latinisq; poëtis. Quæ ego cum dixissem, sic ingressus est Piso: Expectabamus, inquit, ego & Picus, ut nobis ex tabula Archithrenios, Anticlaudianos, Romu-

los,huiusmodi alios cõplures narrares,hos quando nõnulli & legunt, & in testimoniũ uocant potius quàm bonos:ac tum sibi aliquid esse arbitrãtur,cum plures eorum uersus in mediũ attulerint. Verissimè,inquam ego,ais ô Piso: nihil enim hi ad linguæ nitorem castimoniamq́, sed ad eruditionem & historiam nonnihil aliquãdo faciunt.Quare tu Pice,tanquã scopulos hos effuge:candorem enim & linguæ castitatem inficiunt, magisq́ nos inquinatè & barbarè loqui docent:eorumq́ ideo uobis nonnullos recensebo, ut caueatis potius quàm sectemini. Atque in primis à Beda & Paulo Diacono, tum Alcuino & Rhabano incipiam, quòd hi eodem tempore floruere. Beda quidem horũ senior, ut qui magister & doctor Alcuini fuerit. Sed quæ & quanta Beda scripserit, haud uobis commemoro: satis est id uobis significare, eum non ἄμουσον fuisse, quippe qui & artem metricam scripserit, & librum hymnorum diuerso metro, & epigrammata uersu heroico. Scripsit etiam uitam diui Eudberti antistitis, quem alij Albertum uocant, hexametris uersibus. Multa quidem de eo afferuntur, quæ monachis mittenda sunt, qui & in eo usq́ ad ineptias certant, cur Venerabilis uocetur. Fertur & eius uita conscripta cum alibi, tum in diuorum Catalogo. Floruit Beda circa annum

Beda.

DCC-

DCCXXXII. Fuit & Paulus Diaconus historicus & poëta, qui Varnefridus Lãgobardus ab aliquibus nominatus est. Hic primũ Aquileię diaconus, mox ob egregios mores & doctrinã, Desiderio Langobardorũ regi charissimus, & apud eũ ab epistolis & secretis fuit. Quare cũ à Carolo Magno Desiderius uictus esset, captus Paulus in Gallias est deductus, ubi & aliquãdiu fuit: sed cũ clàm fauere Desiderij rebus deprehẽsus esset, in insulas Diomedeas relegatus, ad Arachin Desiderij generũ profugit, ubi ab Adelberga Arachis uxore rogatus, duos Eutropij historiæ libros adiecit: sed postea cũ Arachis fato cessisset, monachus Casinẽsis effectus est. Multa perscripsit, inter quæ carmine diui patris Benedicti uitam contexuit, & Hymnorum librum uario ac diuerso metro. Soluto uerò sermone longè plura, quæ connumerare parum nostræ conuenit descriptioni tabulæ. Vixit Charolo Magno regnante, anno salutis DCCLXXX. Alcuinus uerò Charoli Magni magister & amicus fuit, qui & ipse nonnihil in poëtica promouit: at in cæteris disciplinis abundè laudatur. Certè in Gallorum annalibus, inter cętera, quòd autor fuerit ut Parisiensis schola erigeretur: quæ quoniam res non est indigna scitu, uobis eam ex ijs referam. Delatos esse in Galliam ex Scotia aiunt, Claudium, Ioannem, Rhabanum

Paulus Diaconus.

Alcuinus.

&Alcuinum,omnes olim Bedæ discipulos, qui se nequicquam aliud præter bonas artes & sapientiam è patria exportasse profite rẽtur,uenalemq́ eam se habere. Res ad Carolum defertur, iussu eius uocantur. Iidem profitẽtur liberè, gratis etiam se edocturos, si modò eis locus & uita præstetur. Intellexit rex ingenuas eorum mentes animumq́ esse,eos apud se retinuit: atq; ita(ut fertur) ex ijs Parisiense gymnasium initium sumpsit. Tum uerò non multò pòst Ioannes Ticinum missus: Claudius, cui nomen Demens, Parisijs manere iussus ad iuuenes bonis artibus instituẽdos.& hic quidem Claudius Britannus,& Alcuini collega fuit. At

Rhabanus Maurus. uerò Rhabanus Maurus, cognominatus Fuldensis,sextus Moguntinorum Pontifex, à quo multa extant composita uolumina: inter quæ illud quod ab eo est tanto labore curaq́ cõfectum, ut per carmina literas atq; imagines,ac uarias rerum figuras explicuerit:quo ego libro nihil laboriosius,ingeniosius etiam dixerim, si non ambitiosius fuisset,affirmauerim. Scribit Platina Rhabanũ Gregorio quarto Pontifice Romano uixisse, cum omnium Sanctorum celebritas est instituta: conditumq́ ea de re à Rhabano sermonem,quem nunc etiam legimus. Huius Rhabani discipulus fuisse traditur Strabus, qui inter theologos eius temporis con

nume

numeratur, & quidē insignes, ut qui interpretationem Bibliorū condiderit, quæ Ordinaria glossa passim nuncupatur. Hic ut magister, etiam poëta fuit, sed stylo faciliore, minusq́; duro. Extat quod ego legerim opusculum eius, Hortulus inscriptus, carmine hexametro: quod si antiquis non collatum legatis, non usqueadeo asper nemini: numeris enim fluit canoris. In hac classe uersificator est Ioannes Nantuillensis Britannicus, Anglicus dictus, qui Archithrenium carmen suum, propter materiam nuncupauit. eius quidem carmina turgida & sonora, sed incōdita & barbara: nihil omnino ea non legisse uos pigeat. Est & Anticlaudianus, contra Claudiani Ruffinum liber, ab Alano compositus, qui ob multijugam, quam in eo admirabantur Germani, disciplinarum cognitionem, Vniuersalis doctor est cognominatus. Scripsit hic & de planctu naturæ: & eruditionem quidem præ se fert ubique, sed stylum habet inconditum, & inquinatè loquitur. Fuit hic Germanus ex Insulis, præfuitq́; aliquandiu Lutetiæ, per tempora Adulphi, & mox Alberti Imperatorū, annum circiter MCCC. Penè infinita conscripsit. In hoc genere reponendus & Hildephonsus Toletanorum Pontifex, qui & uitæ integritate & doctrina insignis fuit. monumenta reliquit multa, tum carmine,

Ioan. Nantuillensis.

Alanus.

Hildephonsus.

gè antiquiorem, cuius tum mihi elegiacum carmen mira facilitate conſcriptum uiſum fuit, nec ideo aſpernabile penitus: quem poſtea citatũ etiam reperi in peruetere Britannica hiſtoria. Poſſet & inter hos poëtas reponi Romulus ille, qui ad Tybertinum filium librum ſcripſit, quem ab imitatione apologorum Aeſopi illius Phrygis, fabulas Aeſopi nuncupauit: non, ut aliqui rati ſunt, tranſtulit. Mirum uobis dicam, quàm anxiè Parmenſes quidam, nõ Romulum huius libelli autorem aſſerant, ſed ſuũ quendam Salonem municipem, qui poëta dum Athenis ſtuderet, è Græco fabulas has noſtris moribus (ut aiunt) aptando, carmine compoſuerit. Sed certè hoc ipſo uel Romulo uel Salone, me puero nullus liber æquè triuialibus magiſtris terebatur, poſt Alexãdri ineptias. *Romulus.*

Poſſet & cum his numerari is, qui libellum de gemmis & lapidibus compoſuit, qui à Vincentio & Alberto, aliiſq; huiuſcemodi autoribus Liliarij, uel Lapidarij, interdum etiam Euacis nomine citatur: cuius quidem uel autor uel confector exiſtimatur Marbodæus Gallus. Sed utcunque, præter facilitatem nihil ille ſatis caſtum habet: nam elocutionem nec puram, nec ſyllabas præcipuè græcas probè ſatis enunciat: uiderint hi an rectè ſentiam, qui libellum manibus terunt. Me uerò præterit, an hic idem ſit Marbo- *Marbodæus Gallus.*

dæus Gallus ille, qui præsul fuit Rhedenensis, quiq; Thebæorum uitam uno libro carmine complexus est, aliaq; in Canticis Solomonis. Vixit hic tempore Henrici tertij, anno à natiuitate Christi millesimo quinquagesimo. *Gallus Milo.* Fuit & Gallus Milo, qui Charoli, Calui nuncupati, tempestate floruit: atq; ad eum ipsum, quæ de sobrietate carmina scripsit, misit. Condidit & sancti Amandij uitam, cuius cœnobij ipse antistes fuit, anno à Christi natiuitate DCCCLXXX.

Hugubaldus. Quo etiam tempore Hugubaldus floruit, cuius inter cætera, poëma illud ab aliquibus legitur, quod de laude Caluorum inscribitur, ad Charolum ipsum Caluum, quod opus à cappacismo exorsus est:

Carmina clarisonæ Calui cantate camœnæ.

Gualtherius. Extat & opus ingens Gualtherij, de Alexandri Magni uita: item eiusdem poëtica.

Extat & Lygurini de Henrico Aenobarbo, hoc est, Barbarussa. *Guntherus Germanus.* Extat & Guntheri Germani opus duodecim libris digestum, carmine heroico, quibus Federici Cæsaris gesta continentur: quos si legere uacet, interdum ad leuãdos æstus, quosdam quasi Lucani poëtę spiritus sub cœlo Scythico spirare uideatis, tumentes scilicet & inflatos. Scripsit præterea hic uitam diui Cyriaci eodem penè carmine, circa annos Christi MC.

Theodoricus. Quo eodem tempore Theodoricus Leodiensis,

diensis, quorundam & ipse Diuorum uitas carmine complexus est. Nec multò longè ab his apud Saxonas, id quod mihi miraculo proximum uidetur, floruit Rhosoita monialis, ut nunc dicimus, Othone uidelicet primo & altero Cæsaribus & Imperatoribus, quæ non modò latinè, sed & græcè sciuit. Scripsit hæc Panegyricum de Othonum gestis: item comœdias sex, laudes Virginis matris elego uersu, quo etiam diui Dionysij uitam, & alia. Hanc eo tempore floruisse quidam prodiderunt, quo Ioanna Britannica simulato sexu uirili summum pontificatum iniisse dicta est. Fuit & Hildegardis Moguntina, non tam poëtica & doctrina uirgo celebranda, quàm pietate & religione: cœlesti enim afflatu ab ipsa usque pueritia prædita fuisse dicitur, adeò ut inde omnia didicisse quæ scripsit, in nonnullorum monumentis proditum sit. Eugenius quidem tertius Romanus Pontifex in concilio Treuerensi, in quo & diuus Bernardus aderat, cum publicè Hildegardis opuscula recitata fuissent, approbauit. Floruit anno à Christi natali MCLXXXVIII. Sed nunquid prætercam Petrum de Riga Remensem? qui omne Testamentum uetus & nouum, quod ipse Auroram inscripsit, carmine complexus est. Nunquid & Guidum, uel Vidum, si minus latinæ linguæ regula

Rhosoita monialis.

Hildegardis.

Petrus de Riga.

Guidus, uel Vidus.

patitur,ut Guidum dicamus, indictum mittam? qui sacerdos cum esset, postea & præsul creatus est. Poëta hic fuit dictionis facillimæ: scripsit enim ad Clementem quintum Pontificem maximum carmine, super uetus & nouum Testamentum, quam Bibliæ margaritam nuncupauit. Sunt & alij pleriq; huiusmodi scriptores, qui uersus eius generis scripserũt, ut Theodulphus pontifex Aurelianensis, qui cum in suspicionem Ludouici regis uenisset, in uincula coniectus est: ubi cum aliquandiu fuisset, in die quem Palmarum ex re appellamus, illac transeunte Ludouico, carmen quod composuerat, concinuit:

Theodulphus.

Gloria, laus & honor tibi sit rex Christe redemptor, & cætera. quo carmine delectatus rex, eum statim in integrũ restituit. Scripsit hic idem hymnorũ librum, aliaq; nõnulla. Fuerunt uerò eius generis uersuum scriptores & alij pleriq;, ut Gamphredus, qui poëticã nouam condidit: itẽ Pãphilus, cuius elegi de amore, me puero à plerisq; legebãtur. ut Sigebertus Gallus, qui multa carmine perscripsit, quæ enumerare haud uacat. Adhæsit hic Henrico, contra Gregorium septimũ Pontificem maximum. Fuit & Conradus Moguntinus, qui suis temporibus, hoc est, Charoli septimi, permulta cecinit. Fuit & Petrus monachus Germanus Rosenheimẽsis, qui ad

Gamphredus. *Pamphilus.* *Sigebertus.* *Conradus Moguntinus.* *Petrus monachus.*

ad Brandam sacræ Romanæ ecclesiæ Cardinalem scripsit. Et carmina non parum multa, theologus insignis Ioannes Gerson, quæ in eius opusculis leguntur. Claruerunt duo hi, quo tempore Concilium Constantiense celebratum est, hoc est, MCCCCXX. à natiuitate Christi anno. Fuerunt & poëtæ, sed quo tempore, parum mihi compertum, Facetus, Floretus, Antigammaratus. *Ioan. Gerson.*

Sed nunquid uobis mittam Florentinum Danthem Aligerium, quòd uernacula Hetruscorum lingua carmen suum condidit? neutiquam, eòq; minus, quòd eum ex Ferrariensi nostra familia originem traxisse, testis eorum temporum interpres Benuenutus Imolensis. Scitis enim non minus eum poëtam à quibusdam existimatum, eo sermonis genere, quàm uel Lucretium, uel quem alium eius generis. In eo quidem eruditionem, & multarũ rerum cognitionem offendetis, & in primis eius theologiæ, quæ Parisiensibus attribuitur. In eo salis & mordacitatis ad fastidium interdum usque. Certè in eo poëticam dispositionem maioremq; diligentiam plerosque desiderare uideo, eiusq; linguæ nitorem: quos Ioannes Stephanus eremita, & amicus charissimus, & municeps noster, qua est eruditione, & quo à teneris erga Danthem fuit studio, mirabiliter solitus est refellere. Sed nunc quæ ad *Danthes Aligerius.*

eius uitam pertinent, præteribo, uel quòd iam omnibus nota, uel quòd iam ſerum die imminet. Scripſit uerò præter cantica Comediæ & alia Danthes, inter quæ Sympoſium, & Pariſino (quod aiunt) ſtylo quædam. Fuere ex eadem familia & alij, in quibus unus Veronæ natus, Danthis & ipſe nomine, qui (ut audiui) quintus ab illo eſt, & latina & uernacula lingua, non ſine laude uerſus ſcribit. Cæterùm, ne quid uobis hodie prætermittam eorum quæ mihi in mentem ueniunt poëtices, uidi qui latinum Danthem fecerat carmine hexametro, ex Oliuetanis uidelicet ſodalibus Piſtorienſem quendam eorum temporum: quem librum (prò ſumme optime Deus, quanta cuſtodia aſſeruatum in Oliuetano cœnobio) ipſi non ſine ambitione mihi, tanquam rem ſacram aliquam oſtenderant.

Sed iam plus ſatis de hoc poëtarum genere: nam qui per noſtra tempora, uel paulò ſuprà ſcripſere, in his tabulis nõ fuerant: proprius tamen his locus quidam, nudus omni imagine, relictus eſſe uidebatur. Verùm quoniam iam diei ſerum inſtat, & ego nonnihil feſſus, eoq; magis hac poëtarum turba, nedum fæce, ad Scenicos craſtinum conferemus.

Cumq; hæc dixiſſemus, abiuimus.

LILII GREGORII GYRALDI DIA-
LOGI QVINTI DE POE-
TARVM HISTORIA
FINIS.